Broj 1. U Trstu 1. Januara 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hrala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se li u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak više 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Današnjim brojem pozdravljamo naše častne čitatelje želeć im srotno i bolje novo ljeto 1883. Kao što smo posledniji put spomenuli, prispjevaju nam sa mnogo stranah priznanja ne samo o potrebi i smjeru lista već nas se bodri, da poduzmemo shodno korake, da bude »Naša Sloga« mogla svakoga tjedna izlaziti, jer da to naš narod u Istri i kvarnerskih otocih zahtjeva. Mi smo tu misao već počeli ozbiljno pretresivati te se nadamo, da ćemo svakako tečajem buduće godine moći toj želji zadovoljiti. U tu svrhu treba nam podpore od naroda, komu je ovaj list posvećen. Umoljavamo dakle sve dosadanje predbrojnike, da svoju predplatu za dobe obnove, a sve naše dužnike siećamo na njihovu dužnost prama našemu listu. Da pako uzmognemo povećati naš list, trsiti se je svim našim rodoljubom i prijateljem hrvatskoga naroda, da saberu što više predplatnikah, jer tako će naš list prodreti u svaki zakutak, gdje je neobhodno potrebit u dobi, kad ima naš narod u Istri stupiti na svoje noge.

Ciena ostaje, dok bude list izlazio dva puta na mjesec, 2 for., za težake 1 for. Gdje se 8 njih pod jednom poštom nadje pak se dogovore, da jim list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo ga i za samih 70 novč. po glavi. Novci se šalju »poštarskom naputnicom« (vaglia postale–Postanweisung). Tko lista nedobije, neka nam javi otvorenim pismom napisav izvana »Reklamacija«, za koju se neplaća poštarine.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

Na mlado ljeto.

»Na mlado ljeto veselimo se« pjeva se danas kudgod se hrvatski govori, pa bi tako i mi rado zapjevali i zaželili, da se sav naš narod s nami zajedno veseli na ovaj svečan dan, kad se i srećnoga i nesrećnoga grudi svakom nadom pune.

Nesretnik se nada, da će mu nova godina bolju sreću donieti, a sretnik da će mu nova godina staru povećati ili barem uzčuvati onakovu kakva ga kroz staru pratila, pa i jedan i drugi na današnji dan rado zapjeva: »na mlado ljeto veselimo se«. — Ali mi kao novinari, hoćemo li i mi da tako zapjevamo? Kad bi znali da su novom godinom prestale sve tužbe i jadikovke naše, kad bi znali da smo starom godinom zakopali sve jade i nevolje, koje je naš narod putem ove naše novine na sviet iznieo, kad bi znali barem, da su one naše jadikovke bar ikoliko bile uvažene, pa da se je uslied njih odlučilo bar ikoliko poboljšati stanje našega naroda, kad bi napokon znali da smo već jednom prestali boriti se za pravo i svetinje, koje nam isti zakoni, po Nj. Veličanstvu potvrdjeni, daju i osjeguravaju, tad bi i mi, vjeruj narode, rado s tobom u jedan glas zapjevali »na mlado ljeto veselimo se«. Al ovako, dok na našu žalost sve pri starom ostaje, dok nas nade, koje su se pred njekoliko godinah u nas uzbudile, mjesto da se oživotvaraju, redom jedna za drugom ostavljaju, mi se neimamo, van jednomu veseliti. To jedno jest pako, da naš trud i naša borba, naše tužaljke i jadikovanja, ako su i ostala glas vapijućega u pustinji kod onoga, komu su najprije bile namienjene, ipak nisu ostala bez traga u narodu koji jih je čitao i tako upoznao sam sebe, svoje prijatelje i neprijatelje i svoje pravo stanje. U tom pogledu možemo s ponosom uztvrditi, da se istarski hrvatski puk stao živo buditi, da se narodnja sviest u njem liepo razvija, te da već danas ponosom kliče: »hrvatskog sam roda sin« Kako je pak nemalu zaslugu stekao si u tom baš naš list, tako evo scienimo, da se ipak s toga gledišta možemo i mi na novo ljeto razveseliti!

Dà, veselimo se narode hrvatski, jer smo se bar donekle upoznali, obljubili, uvidili smo, da smo jedna krv, jedan rod, a novom godinom nadamo se da ćemo započeto djelo nastaviti, i barem u tom bez prestanka napredovati!

To je evo ona jedina jasna točka na obzorju budućnosti naše, sve drugo nam je u tmini, sve u magli, tako da nas gotovo srhi prolaze, kod samo i pomislimo na sve što nam još budućnost žuhka donieti može!

S te samo strane možemo i mi veselim srcem pozdraviti novu godinu, mlado ljeto, al na žalost, kako rekosmo, sa nijedne druge! — Jer ako nam je dosad posao bio težak, ako smo se dosad borili sa neprijateljem jakim i nesmiljenim, odsad nam se je nadati još većim potežkoćam, još strašnijoj borbi, jer nam je protivnik daleko smieliji postao; on je bo odlučio pokušati i jadnju sreću, nebi li mu već jednom za rukom pošlo, slomiti nam i ono malo životne snage, koja se u nas od mala pojavila. Protivnik nam neštuje naših narodnjih svetinjah, on kani zadušit nam jezik i čuvstvo narodnosti te nas tako kao narodnost izbrisati sa lica ove siromašne al liepe nam hrvatske Istre.

Tko je pozorno čitao »Našu Slogu«, osobito u drugoj polovici netom protekle godine, mogao se je sam osvjedočiti, da ovako pišuć nimalo neopterjeravamo. Neprijatelj, koji nam o glavi radi, poduprt sa svih stranah, u najnovije doba odlučio je pod njega dostojnom devizom »il fine giustifica i mezzi« i zadnje pokušati. A da nije ostao kod same odluke, vidili smo najbolje u najnovije vrieme iz onih molbenicah, što su tobože občinari njekojih južno-istarskih občinah na porečki sabor poslale. Mi, koji dobro znamo, gdje su se one molbenice rodile i krstile i tko im je kumovao, te kako se pošteno oko njih radilo, najbolje vidimo, kako taj naš vitežki protivnik, prem ima svu moć u svojih rukuh ipak nezazire u borbi s nami in od najneplemeniteg oružja nesrameć se on »liberalac« vojevati pod poznatim sredovječnim geslom »svrha sveti sredstvo«; kao da bi raznarodjivanje i tlačenje tudjih narodnostih nješto uzvišena, nješto plemenita bilo! — Kako je taj naš protivnik smion i bezobziran — da se čim blaže izrazimo — vidi se i iz toga što, kad se mi na sve nepravde, koje nam se nanašaju, samo gdjegdje potužimo i njegova mu bezdjela predbacimo, još na nas navaljuje i nas uhodami, hodkari i prostimi špioni nazivlje! Pa kad hoće da nam ono malo hrvatskih školah potalijani, ako mu nečiste puteve odkrijemo i sa obraza mu krinku skinemo, na sva usta viče: evo buntovnikah, nemirnjakah, koji ruše blagi mir, koga smo dosad u Istri uživali! I dočim nas zato denuncianti nazivlje, jer da tobože vladu na njega učkamo, zove on tu istu vladu, i svo moguće druge oblasti, da mu za Boga na pomoć priskoče, da mu pomognu stisnuti još jače verige, kojimi je kroz stoljeća taj jadni »schiavo« sakovan bio!

S takovim evo protivnikom imao mi boj voditi, boj plemenit, uzvišen, svet kao što je plemenita, uzvišena i sveta zastava, pok kojom ga bijemo t. j. »prosvjeta i pravo«.

Mi se dakle kod ovakvih izgledah, nikako nemožemo novoj godini onako veseliti, kako se pojedinac veseliti može i kako mi svim želimo, pa ipak nezdvajamo, jer se nadamo da nam neće u toj plemenitoj borbi nikada uzmanjkati izdašna pomoć naroda sama, komu jedinomu sav naš nesebični trud posvećujemo, nit će nas, nadamo se, ikada ostaviti moralna pomoć i priznanje jednokrvne nam braće i svih poštenih ljudih, koji znadu cieniti kriepost i poštivati pravdu a odsudjivati zlobu i pokvarenost, makar se ova u još ljepšoj odori prikazivala.

U to ime, u toj nadi mi nastupamo XIV. godinu »Naše sloge«, i pozdravljamo naše stare i nove predbrojnike!

Obće štedionice na poštah.

Rekao je jedan veliki Francez: najbolji način, kojim ćeš pomoći siromaku jest, omogućit mu, da natreba tvoje pomoći. Ovo pitanje, koje se s početka činilo neriešivim, riešio ga sjajno naš viek, i to učeć i pružajuć sgodu i starcu i mladiću, da, kakono se veli, prištedi biele novce za crne dane. U tu svrhu ustrojila se diljem ciele Evrope društva, kojim je temeljni kamen: štednja. Čovječanstvo biti će do vieka zahvalno onim, koji su nastojali i nastoje, da se ta društva ustrajaju i šire.

Mi nismo nakani danas govoriti o raznih tih družtvih, već ćemo samo koju prosboriti o novoj ustanovi, koju naša vlada uvadja mladim ljetom i po kojoj će moći i radnik u gradu i kmet na selu sahranti svoj težko stečeni novac za dane, kad ga bude najviše trebao:

Dok jih zloća i pokvarenost svrće na pijanstvo i razsipnost, čovječanstvo jih puti na štednju i predvidnost; kaže njim, da golo ufanje u božju providnost nije dosta, već je i do njih, da štogod svoga primiešaju; usadjuje njim u pamet, da je svatko svoje sreće kovač. Jao si ga njima, ako se ogluše!

Ta ustanova, za koju je šteta, da je nije dosada bilo, jest poštarska štedionica.

Prvi su ju zamislili praktični Englezi. Oni uživaju blagodati ove ustanove već od godine 1861. Premda u Englezkoj ima sila božja običnih štedionicah ipak koncem 1876 godine, dakle nakon 15 godinah što su bile uvedene poštarske štedionice, obstojalo je ovih do 5450. Iste godine uplaćeno je u te štedionice na poštah do 100 milijunah forintih a izplaćeno do 86 milijunah.

Uvidiv veliku korist ovakovih štedionicah uvele su jih redomice Belgija, Italija, Francuzka. U Italiji za prvih šest mjesecih tekuće godine uložilo se na 1,786,820 knjižicah 1000 milijuna talijanskih lirah (svaka talij. lira vriedi naših 45 novčicah). Ove godine došao je i na nas red.

Naši čitaoci znaju što su obične štedionice; oni znaju, da obične štedionice ne samo primaju novac na kamate (interes), nego ga i davaju, da one žive svako o sebi, da nisu u nikakvoj svezi medju sobom.

Usuprot poštarske štedionice samo primaju novce na kamate a neposudjuju ga drugomu, i one su sve u savezu jedna s drugom. Od ovakvog saveza svih štedionicah na poštah imati će uložitelj tu korist, da će moći n. pr. u Pulju dignuti novac uložen u Pazinu ili u Lošinju, dočim se kod običnih štedionicah može novac dići jedino u mjestu, gdje se je i uložio.

Osim toga kod običnih štedionicah računaju se kamati od mjeseca do mjeseca ili od 3 do 3 mjeseca, a kod poštarskih štedionicah računaju se do onog dana, dokle je ležala glavnica kod ovih, dakle ulagaoc negubi nikada ni novčića od svojih kamatah,

a kod običnih mu je kadkad izgubiti jedan ili dva mjeseca kamatah.

Već od ovog mogu naši čitatelji uviditi veliku korist poštarskih štedionicah, a da i negovorimo o drugih njihovih prednostih.

Koliko i koliko putah se je dogodilo, da kakvom nesrećom ili pronevjerenjem kojeg činovnika uložitelji kod običnih štedionicah izgube i glavnicu i kamate; kod poštarskih štedionicah o gubitku nemože biti ni govora, jer dok obstoji država obstoji i glavnica sa kamati: država jamči za sve uložene novce.

Na uloženi novac dobiva se 3 po sto od onog časa, kad je uložen. Kamati nisu doduše veliki; ali ni obične štedionice nedavaju više od 4 ili 5 po sto a kod njih nema niti one jamčevine, niti onih pogodnostih, koje imamo kod štedionicah na poštah. U Italiji dobiva se kod poštarskih štedionicah 3 po sto, u Holandiji 2.64 po sto a u Englezkoj samo $2^1/_2$ po sto.

Kamati se računaju od dana kad uloženi novac predje svotu od 50 forintah.

Svaki ulagaoc dobiva knjižicu i nesmje imati više od jedne. U jednoj obitelji može svaka osoba imati svoju knjižicu. Na nju može uložiti najmanje 50 novčićah a najviše 1000 forintah. Tko je već uložio tisuću, taj treba, da kupi novu knjižicu, jer na prvu nemože više ulagati. U godinu danah može se uložiti najviše 300 forintah. Ista knjižica vriedi za sve poštarske štedionice, te se na nju može ulagati novac u Pulju, Pazinu, Kopru, na Voloskom itd.

Ova se knjižica nemože robiti, to jest, nije predmet ruběža a na novac uložen neplaća se poreza.

Sve naputke, dopisivanje itd. vrši država badava. Njetko n. pr. iz Trsta ili iz Pulja hoće, da uloži nešto novca u pazinsku poštarsku štedionicu. Ide k poštarskom uredu u Trstu, pa mu tu poštarski činovnik odpošalje novac u Pazin i obavi sve potrebito a bezplatno. Ovim načinom može radnik svoje prištednje kući šiljati.

Kako već rekosmo novac može se dignuti kod svake poštarske štedionice, ali ju valja o tom prije obznaniti, da uzmogne na vrieme odrediti — a može ga dignuti ne samo vlastnik knjižice nego i treća osoba, koju on ovlasti. Do svote od 50 for. netreba nikakve obznane, dočim tko kani dignuti 70 for. treba mu se 2 dana prije prijaviti, za 100 for. 3 dana, za 200 for. 7 danah za 500 for. 14 danah a za 1000 for. mjesec danah.

Tako može trgovac izplaćivati dugove bez ikakvog troška i bez pogibelji.

Sve su poštarske štedionice obvezane, da uložitelju na njegovu želju nabave bezplatno državne obveznice i druge državne i privatne papire. Ovim se načinom izbjegava, da nam kakav putujući trgovčić ili agent narine krivu obveznicu ili što slična.

Dara za mlado ljeto ljepšeg od ove ustanove nije mogla vlada dati težakom i radnikom, pružila njim je način kako da sigurno prištede novca za svoje potrebe, bilo u bolesti, bilo u starosti ili nerodici. Do njih je, da se tom ustanovom što više okoriste.

Pametan čovjek najbolje se razaznaje po načinu, po kojem se služi novcem; pametan čovjek neradi samo za danas, nego i za sutra — on štedi, a za štednju neiziskuje se ni velika junaštva ni Bog zna kakove krieposti, već samo malo prostе odlučnosti i uztrajnosti. Ona nije nego red u kućnih poslih sa malo razbora i pomnje. Svako, bio otac obitelji ili ne, ima se priučiti štedljivosti, ako si želi dobra.

I radniku je i težaku biti spremnu na tri slučaja: na oskudicu radnje ili nerodicu, na bolest i na smrt. Ako se i izmakne prvim dvim, trećemu bogme neće. Za to pametan čovjek valja da tako živi, da bude, kad ga zateče kojigod od onih trih slučajah, što manje moguće muke i njemu i svim onim, koji više o njegovu vratu.

Da to postigne, evo mu liepe prilike, gdje se otvaraju poštarske štedionice. Kad bi tko koncem nedjelje prištedio i uložio jedan forint ili 50 novčićah; to bi koncem godine imao 56 ili 28 forintah a tako sliedeć nakon 30 godinah bio bi gospodarom liepe svote od 1680 ili 840 forintah, neračunajuć amo kamate i kamate na kamate. Koji si težak ili radnik nebi sretnim smatrao, da može u doba velike biede razpolagati kojom stotinicom?

Potecite dakle radnici i težaci, kupite knjižicu, čim se otvore ove štedionice i prinašajte onamo svoje prištednje. Vjerujte prijatelju, bit ćete mu zahvalni na savjetu.

Interpelacija Ivana Nabergoja.

U zastupničkoj kući bečkoga parlamenta dne 16. decembra upitao je tršćanski zastupnik *g. Ivan Nabergoj* i drugovi ministra nutrnjih posalah i ministra pravosudja gledе ribarenja »Chiozzotah« te radi glavne razprave, koja se je obdržavala 16. novembra pr. god. kod tršćanskoga zemaljskoga suda. Budući je ta interpelacija od dosta veliko važnosti po Primorje to ju u cielosti donašamo:

»Šestnajstoga prošloga mjeseca (novembra) obdržavala se je kod tršćanskoga zemaljskoga suda glavna razprava (dibatiment) proti devetorici Križanah, koji su bili obtuženi, da su jednoga »Chiozzota« kamenjem ranili, kad su zahvatili više »Chiozzotah«, što su na zabranjenom mjestu ribe lovili, te su u istinu svi obtuženi polag §. 152 i 157 k. z. i osudjeni.

Križanom koji su skoro samo ribari, dozlogrdilo je napokon, što jim se neprestano krate njihove pravice po Chiozzotih, koji jim nisu samo ribe krali nego su jim takodjer uz obalu bačene mreže i druge ribarske priprave derali te uništavali riblji leg.

Dozlogrdilo jim je osobito radi toga, jer su vidili, da sve dotične tužbe da i istih žandarah na magistrat nepomažu nego da sve te pritužbe idu pod stol, još više da i prekršitelje, koji su uhvaćeni od stražah pomorske oblasti, magistrat nekaznuje, kako to zakon zahtjeva, nego da jih oglobi sa 1 do 2 for., kojimi globami nije obično pokrit ni deseti dio troška za popravak škode. Kad su uvidili, da nemaju od nikuda prave pomoći, pritužili su se kod svojega župana (capovilla) zahtjevajuć, da se već jednom učini kraj kršenju njihovih pravicah po »Chiozzotih« a župan jih na to opunomoćio, neka otmu ovim ladje i prekršitelje neka dovedu pred njega, čim bi kojega zapazili, da lovi na zabranjenom mjestu.

Još istoga dneva zapaze križki ribari više tudjih ladjah u škodi. Žurno stupi u ladjicu devet Križanah te odrinu proti najbližoj ladji »Chiozzotah«, da ju otmu i ribare da odvedu u sv. Križ. Približiv se k ladji »Chiozzotah«, skoči jedan od ovih u »štivu« te se vrne oboružan velikom sjekirom, kojom je mahnuo po najbližem Križanu, nu ovaj se umakne udarcu izvinuv »Chiozzotu« sjekiru iz rukah. Tako razoružani počeli su »Chiozzoti« zvati na pomoć svoje drugove a Križani videć, da se približuje više talijanskih ribaricah, jedva brzim veslanjem utekoše na obalu pred velikom silom.

»Chiozzoti« su usled toga tužili Križane, da je četvorica ovih bacala na nje kamenje te da su jednoga »Chiozzota« jako ranili. Akoprem su Križani dokazivali, da se je »Chiozzot« ranio sjekirom, kad se je jačao s onim Križanom, što i sami vještaci neizključuju te prem nije bilo kod razprave dokazano, da su Križani bacali kamenje na »Chiozzote«, ipak je sud odsudio svu devetoricu Križanah. Na okolnost pako, da su »Chiozzoti« namjeravali baciti na dno križansku ladjicu te da su na Križane napali sjekirom, nije se sud ništa obazreo. Kod razprave pročitala su se četiri izvešća žandarah, iz kojih sliedi, da su »Chiozzoti« uvjek huckali Križane te ribarili u zabranjenih mjestih mora a gradski magistrat da se nije nikad skrbio za to, da kazni prekršitelje te stane na put tomu huckanju. Nije čudo, da se »Chiozzoti« usled ovakovoga postupka s biednimi okoličani šale kao »s norci« te na opomene, da nekrnje pravicah austrijanskih gradjanah, stereotipno odgovaraju: »Tasé schiavi, andé lavorar la terra, noi siamo paroni del mar«!! (Mljetički dialekt).

Kod rečene razprave pročitalo se je takodjer izvešće gradskoga načelnika, u kojem se tuži, da su »Chiozzoti« drzoviti i pogiboljni ljudi, da su i ribarom iz Grada činili veliku škodu te da je trebalo najstrožijih korakah i kaznah, prije nego li se glavarstvu posrećilo ukrotiti, jih i prisiliti da ribare u propisanoj daljini od jedne milje od obale.

Neupuščam se u meritornu razpravu toga kaznenoga procesa; ništovna žalba (querella di nullità) leži već kod vrhovnoga suda, koji će konačno svoju izreći.

Samo upozoriti mi je na njeki dogadjaj kod rečene razprave, koji mora dirnuti svakoga na svoju domovinu ponosnoga austrijanskoga državljana, da smo kod spomenute razprave u reserviranom, za sudce, državnoga odjetnika i branitelje opredeljenom prostoru vidili takodjer *talijanskoga podkonzula*, koji si je tečajem razprave pravio bilježke te se uslobodjujem pitati: Jeli opravdano i dopušteno, da zastupnici tudjih vladah kontroliraju naše pravosudje?

Ovi istiniti dogodjaji te odsuda naših okoličanah još su pooštrili i podvostručili drzovitost i protivščinu »Chiozzotah« u takoj mjeri, da sada uz samu obalu tršćansko okolice ribare te jim toga nitko nebrani, jer Križani videć, da »Chiozzoti« uživaju tako mogućnu zaštitu po svojih ovdje mogućnih konzulih te bojeć se daljnjih težkih novčanih globah i zatvora, neusudjuju se već protiviti kršenju svojih pravicah te moraju na svoju žalost mirno gledati, kako jim tudjinci pred nosom kruh oduzimlju te kako se u Križu radi tudjinacah bieda i siromaštvo svakim danom povećaje.

Obzirom na ove istinite dogodjaje pita podpisani prije svega Njeg. preuzv. upravitelja pravosudnoga ministarstva:

Što kani učiniti Nj. preuzv., da se takvi slučajevi nebudu već ponavljali, da bi najme tudji konzuli kontrolirali naše pravosudje?

Drugu interpelaciju uslobodjam se postaviti na Nj. preuzv. ministra nutrnjih posalah:

Što kani učiniti, da se »Chiozzotom« zabrani medjunarodnim ugovorom protivno i u svakom obziru škodljivo i pogibeljno ribarenje uz austrijanske obale.

Nemisli li Nj. Preuzv. da bi u tu svrhu bilo potrebito, da se magistratu oduzme vlast u policijskih ribarskih proslovih te da se ta vlast izruči radje c. k. pomorskoj oblasti ili pako c. k. ravnateljstvu policije i to obzirom na dosadanje izkustvo i neuspjeh.

Ivan Nabergoj, Dr. Vošnjak, Obreza, Dr. Poklukar, Nakić, Hayden, Noska, F. Sternbach, Iv. Giovanelli, Klun, V. Pfeiffer, Borelli, Valussi, Šupuk, Margheri, Dr. Tonkli, Klaić, Mitrafanowicz, Moser.

DOPISI.

Nerezine *na otoku Lošinju 26. decembra.*

Naše mjestance broji preko 1100 dušah, ima dosta imućnih ljudih, ima na glasu vrlih radnikah i štedljivacah, izvrstnih mornarah i drugih. Običaji su kod nas hrvatski, govori se na prosto u svih kućah hrvatski osim dve do tri, gdje se govori i hrvatski i talijanski; majke odgajaju svoju djecu hrvatski, djevojke pjevaju hrvatski, običaji kod ženitbe su hrvatski, nu s druge strane na žalost našu jesmo ovce bez pastira, sirote bez otca, ljudi bez glave, to velim bez nauka u obće te stoga nismo na onom strpenu, na kojem bi morali biti. Mi smo u velikom nazadku i neslogi a njekoji bi htjeli, da budemo uvjek pod njihovim jarmom, nu ljuto će se provariti. Evo kako se radi. U vrieme kad je Njegovo Veličanstvo Franjo Josip I. pohodio Istru i kvarnerske otoke, pošla je deputacija naše obćine u Lošinj te izručila caru molbu, gdje se je prosilo podporu za gradnju nerezinske crkve. Njegovo Veličanstvo je na to milostivo podielilo 500 for. Gdje je pako zahvalnost na tom liepom daru? Jeli se o tom štogod čitalo u kojih novinah? Bila bi jednom doba, da se pred svietom pridignemo, da ne čamimo više u ovih tminah te da se nesramotimo pred očima naobraženoga svieta. Dogodjaj, koji ću sada pripoviedati, dokazom je; kako silno rade naši protivnici, da sve unište što je naše. Koga zavadjaju? neukoga čovjeka!

U našem mjestu ima preko 100 djece obojega spola dužne pohadjati školu. Početkom ovoga ljeta imalo se po višoj naredbi uvesti u nerezinsku školu hrvatski kao učevni jezik a talijanski kao predmet za djecu od 6—9 godinah, za onu od 9—12 godinah talijanski kao učevni jezik a hrvatski kao predmet. Ova naredba neide po volji njekojim mudrolijam bojećim se, da se nebi njihove sinove pohrvatilo te zato nastade medju njimi veliki metež. Nebje to dosta, već nagovaraju i druge mirne duše, da nešalju svoje djece u hrvatsku školu, što jim je dielom pošlo za rukom, prodičuć jim »što hoćete s hrvatskim jezikom poći u Rusiju ili u Srbiju i. t. d. Na taj način nastane obća buna i nemaran polazak škole. Dne 21. ovoga mjeseca pozvani bjehu u školu pred školskoga kotarskoga nadzornika svi roditelji djece, koja nepolaze školu, da opravdaju rečenu nemarnost. Njekoji dodjoše te se na razni način izpričavahu a njekoji novadjahu uzrokom hrvatsku školu. Dragi moji Nerezinci, branimo svoje a poštujmo tudje, bez nauke nema napredka ni razvitka. Nek nam budu za izgled strani narodi, koji se svugda odgajaju u svojem jeziku, najprije nauče liepo i dobro svoj mili materinji jezik pak onda počimlju učiti tudje jezike. Što bi drugi razsvietljeni narodi rekli, kad bi čuli, što se kod nas dogadja? za gotovo pomilovali bi nas, da neznamo što činimo. Ne-

dajte se zavadjati već zrelo promislite pak prionite uz svoj mili jezik, ljubite ga i gojite, sve drugo će božjom pomoći doći.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 30. prosinca 1882.

Dne 27. tekućega mjeseca bilo je uprav šest sto godinah, što sjajna carska obitelj vlada u Austriji. Toga radi taj se dan dostojno svetkovao na mnogih mjestih, a naime u Beču, gdje je ono gradsko zastupstvo na svečan način izručilo nj. velič. Caru adresu podaničke vjernosti i odanosti.

Carevinsko vieće da se opet otvoriti dne 15. siečnja tè nastaviti svoj rad. Ustavovierna stranka neće ni u gospodskoj kući da išto zna o nekojih promienah školskog zakona. Vika na česke škole u Beču nije se još ni sad slegla. Niemci su i ovom prigodom pokazali, da neima nepravednijih ni nesnosljivijih ljudih od njih. Oni si Slavena nemogu ni pomisliti drugače nego da jim do vieka služi i robuje.

U ugarskom parlamentu palo je onomadne dosta težkih riečih proti židovom, koji da su ugarske narode doveli na rub propasti. Odnošaji medju Hrvatskom i Ugarskom postaju od dana do dne sve to napetiji radi skrajne bezobzirnosti, kom Magjari lome vjeru tè prekršuju i onako loše nagodbene zakone.

U ovo prošlih petnaest danah bio se strašan novinarski boj medju Niemci s jedne i Rusi s druge strane, tako da se mislilo, da će nova godina baštiniti gotov rat od stare. U tu su vatru od svih europejskih narodah ponajjače puhali Magjari, i nesluteć jadni, kad bi se dogodila kakva nesreća, da bi baš oni platili svojim obstankom troškove tog rata.

Sirota Arabi-Paša svršio je tim, da su ga odsudili na smrt, a onda pomilovali i bacili u progonstvo. Engleska se bani u Egiptu kano u svojoj kući, a Franceska nastoji skloniti razne vlade, neka se taj posao iznese pred evropejsku konferenciju, od koje se nada boljemu uspjehu svojih težnjah. U tom ju podupire i Rusija, koju tišti kamen, što joj ga zavalila na prsa berlinsku konferencija, pak traži prigodu da ga odvali. Iz Franceske i Njemačke ništa nova a isto ni iz Italije.

Skupština kraljevine srbske uhvatila se raditi i bez sudjelovanja odporne stranke. Iz toga se vidi, da stvari tamo neidu najbolje, što mora svaki južni Slaven duboko žaliti. Bugarski sabor otvorio se dne 22. tekućega prestolnim kneževim govorom. Crnogora došla s Turskom do sporazumka glede medjah, koje da se stati razvadjati po pravoslavnih božićnih praznicih. I tim želimo našim štovanim čitateljem sretnu mladu godinu.

Interpelacija Vitezićeva.

Htijuć nješto odgovoriti na dopis iz Cresa u »Neue Freie Presse« u Beču dobismo u ruke broj 296 zagrebačkoga »Pozora«, gdje nalazimo tiskan sliedeći članak, kojemu rado ustupamo mjesta u našem listu.

Na otoku Krku, 24. prosinca. (*Vitezićeva interpelacija.*) U broju 6581. donaša »N. Fr. Presse« dopis iz Cresa. Ovdje nam netreba spominjati, da je pobuda na taj dopis došla iz Trsta, a da se je dopis napisao u Lošinju: oni koji znadu kako stvar stoji, mogu to i sami zaključiti. Dopis taj navaljuje na Vitezića sbog zadnje interpelacije, koju je učinio u carev. vieću u poslu upisivanja obiteljskih imenah u župne matice (vidi broj 24. »N. Sloge« od 16. Dec.) Argumentacije tog dopisa jesu ove.

Da ima spadati na Kapetanate nadziranje maticah a ne na druge, razlog je taj, što imaju oni nadzirati, da se poštuju odredbe i zakoni ministarstva: — ergo Vitezić je na krivom putu dok veli da je Elluschegg prekoračio svoj djelokrug. Grieh, da nam dopisnik nenavadja niti jedne takove odredbe Ministarstva. U koliko je nam poznato, izdana je od ministarstva u tom pogledu jedina naredba dne 9. lipnja 1871. br. 6952, kojom se zabranjuje svaka izmjena obiteljskih prezimenah. Može li nam ovdje dopisnik utvrditi, da se promjenom talijanskoga pravopisa u hrvatski prezimena izmienjuju? Toga još nije nitko od njih strane kazao, niti može kazati, a da se neizvrgne ruglu naobražena svieta. Dakle, kakvo je nadziranje župnih maticah poduzeo Elluschegg svojom znamenitom Notom od dana 6. srp. br. 2725, gdje se pozivlje na odredbu ministarstva, koja vojuje za nas a proti njemu? Da se nasuprot hrvatska imena pisana taljanskim pravopisom izmienjuju, i da bi poradi toga morali svi oni, koji takav pravopis uporabljuju u pisanju hrvatskih imenah podpadati kaznam, koje ustanovljuje navedena odredba c. kr. ministarstva, evo razloga: hrvatska imena Bačić, Bačić i Bakić pišu se talijanskimi pravopisom uvjek i jedino Bachich, a da obstoji u ovom i sličnih slučajevih izmjena prezimenah, toga nemože nitko zanijekati. Nu sliedimo dopisnika u njegovih famoznih argumentacijah.

Dopisnik priznaje, da filologična pitanja nespadaju u djelokrug Kapetanata, pa spočituje Vitezića, što je išao o tom i govoriti. Da o čemu radi Elluschegg-ova Nota ako ne o promjeni pravopisa? a pravopis, u koju znanost pada? Čujte rieči, koje meće u usta Elluscheggu jedna narodna pjesma skovana baš na tu glasovitu Notu:

Neću da već vidim one iće
Niti one sve vražje rožčiće
Čuti neću poluglasne ere
Ništa, ništa — a ma baš ni zere
Što je od tog .... jezika!

Polag ovoga i sam narod dakle tumači u tom smislu otu filologičnu zadaću Elluscheg-ovu; pa ako filologična pitanja nespadaju u djelokrug Kapetanata, čemu je onda išao Elluscheg kašu mutiti? Dakle priznajete da filologija ide nam u prilog? Dobro je da znamo i to ili kako latinac veli: et haec meminisse juvabit. Da nije Elluscheg toliko »forzirao« više se toga dogodilo nebi bilo, ali ovako dužnost nam je batom za bat odgovarati. U ostalom nama filologija služi u ovom pitanju kao podredjeni dokaz, niti mi temeljimo, kako se iz dosad navedenoga uvidja, naše pravedne zahtjeve na samoj filologiji. Glede infamnih napadanja dopisnikovih na osobu presvjetlog i prečastnoga biskupa Feretića, neidemo odgovarati jer na nas nespada, i jer smo dužni svim počitanjem govoriti o toli odličnom dostojanstveniku. Kazati ćemo samo dvie. U koliko znamo biskup Feretić bio je odmah iz početka protivan rečenoj Elluscheg-ovoj Noti; a s druge strane župnici i kurati uložili su direktno utok na Namjestničtvo, direktno dakle moraju i očekivati odgovor. Onim putem, kojim tko putuje treba da se i povrati, hoće li da dodje kući bez straha, da kamo ne zabasa.

Na tvrdnju Vitezićevu, da nije bilo umjestno izdati u ovo doba takvu Notu, odgovara dopisnik, da je to navadna fraza, koju se rabi kad se što želi od vlade postignuti. Prije svega izjaviti nam je, da mi ne samo želimo povoljnu rješitbu na Vitezićevu interpelaciju, nego ju i zahtievamo, jer bi svako protivno riešenje uvriedilo naše narodno ćućenje. A da tvrdnja Vitezićeva nije prosta fraza netreba dokazivati. Gdje se pomamni ljudi bombami nabacivaju na nedužne ljude, gdje se izdajnički proglasi svakim danom izvješuju, gdje se buntovničke knjige diele med nedužnu djecu, gdje se, kako se glas pronio, na banketih sa svom emfazom pjeva garibaldinska pjesma »va fuori d'Italia, va fuori o straniero«; gdje se u javnih učionah izvješuju geografičke karte predstavljajuće Istru dielom Italije; gdje se dogadjaju sramotne i podle informacije Cuder-ove i. t. d. i. t. d. — tuj još ima obraza kazati bezsramni dopisnik, da u Istriji i na kvarnerskih otocih neima irredentistah! Ljudi božji, neizazivajte nas, jer ćemo vas jednoga po jednoga u pravoj slici svietu pokazati! U hrvatskoj se poviesti nebroji deset buntovnikah, odkad su Hrvati svojevoljno odabrali Habsburgovce za svoje kraljeve — u talijanskoj ih ima na svakoj stranici na stotine. Toga bi se morali uvjek sjećati oni, koji pišu dopise slične onomu u frajli Pressi.

Franina i Jurina.

Fr. Ča si čul, da se nešto tuži našu suseda baba iz Poreča?

Ju. A ča za Boga jedinoga?

Fr. Da je bil konkurs oprt za 6 štipendianih školani za tamošnju dvogodišnju poljodelsku školu, pak da se ih nije upisalo nego tri. Pak jako žaluje tužno stanje poljodelstva nutrnje Istre, te govori, da se viče na vas glas, škole, škole i nauka! vapijuć: Ma Dio santo, che cosa si dirà di una provincia eminentemente anzi esclusivamente agricola, che non offre sei allievi per essere gratuitamente istruiti proprio in quel ramo, che solo può essere per noi fonte di risorsa!

Ju. Ter ima pravo, za koga te škole i nauka. Ča još nezna da naši Šiori ne gredu loze rizati ni reživati, a kamoli kopati i orati; oni ki se s kmetijom bave, imaju svoje gazete i gredu se učiti poljodelstvo u Conegliano. A drugi se gražani bave s trgovinom i obrtom, a ne s kmetijom, zato nete ni vreme gubiti u onoj školi.

Fr. Ma da bi bio učevni hrvatski jezik, bi se bila osvidočila naša madama, da nebi se bili upisali samo, tri, nego 60, ač ki nebi slal dicu va školu kada im se daje košta i nauk gratis.

Ju. Ja dim, da bi bolje bilo da se nisu upisali ni oni tri, kad za nas nije niš; provincija bi barem zašparala koju stotinu više. Kada imaju sve neka si drže i ono.

Fr. Aj vero nimaju sve, ač im fali još spašenje a kad im bude još ono došlo, jušto lipo te upotribiti one tri mladiće za future na svojih kolonijah.

Ju. Ti govoriš to, ma ti nehodi za tim, oni nas stešo ljube, ač pred deset let nazad je meni rekal neki gospodin školski Ispetur: Noi facciamo un bene, quando agli Slavi dell'Istria facciamo apprendere la lingua italiana.

Fr. A ti si mu mogal reći, e noi sconosciamo affatto questo bene, ča imamo učit, znamo sami, svakemu nepozvanemu advokatu pokazat ćemo vrata.

***

Ju. Frane! tako ti sira, ča ti misliš da je »L' Istria« dobra storila va Nerezinah?

Fr. Neki govore da jim je »aperto la luce«.

Ju. Obo ča će to reć?

Fr. To će reć da jim je oprla svetlo, ko jim je vajada zaprto bilo, pa sada da bolje vide.

Ju. Tako će i bit, ja, zač drugačije ja nemoren razumet kako je on »Istrijin« dopisnik z' Lošinja još otobra meseca videl, kako se j' meštar na Sansige hrvatski vadeć potil va škole ka se j' komać va novembre mesece oprla.

Fr. Kada ima kuma »Istria« toliku krepost da čini videt i ono češa još ni, to ju, po pravice, merita štat bolje nego sv. vanjelje. — Ha, ha, ha.

Ju. Dragi ti, pak ča je ako kega nasamari, kada niš ne gušta.

Različite viesti.

Presv. biskup Dr. Ivan Glavina povišen je od sv. otca pape na čast rimskoga grofa te mu podieljeni naslovi »solio pontificio asistens« i »prelatus domesticus« njegove svetosti.

Mons. Zorna biskupa porečkoga i puljskoga posvetit će preuzviš. g. nadbiskup gorički dne 14 ov. mj. u ondješnjoj metropolitanskoj Crkvi.

Vjekoslav Vlah velevriedni župnik i dekan u Kastvu poboljeva već njeko doba. Neugodno će ova viest dirnuti svakoga, koji je imao sgodu upoznati se s zaslužnim starinom, jer ga je svatko radi njegovih vrlinah obljubiti morao. Dne 18. prošloga mjeseca pohodio ga je u Kastvu presv. biskup Glavina sa kanonikom Strkom te ga u prilično dobrom stanju ostavio. Želimo mu skoro oporavljenje, premda znamo, da je visoka starost već sama po sebi malena bolest.

Promjene u tršćanskoj i koparskoj biskupiji. M. č. g. *Matej Mikuš,* imenovan je župnikom u Draguću, kojom je županom i do sad upravljao. M. č. g. *Eugenij Strekel,* duh. pomoć. u Vrtonigli, imenovan je župnikom u Novoj-vasi. Dne 17. t. mj. preminuo je u Gospodu u rodnom si mjestu č. g. Josip Stefan iz Kastva u 80 god. vjeka svoga, a dne 19 ov. mj. č. g. Andrija Hrovat, župe uprav. u Račicah, rodom iz Begna u Kranjskoj u 37 god. vjeka svoga P. U. M.

Šestogodišnjica. Dne 27. prošloga mjeseca bilo je 600 godinah, odkad je njemački car Rudolf I. na njemačkom državnom saboru u Augsburgu podielio svojim sinovom Albertu i Rudolfu nutrnjo-austrijske pokrajine: gornju i dolnju Austriju, Štajersku i Kranjsku i tim položio temelj habsburžkoj kući. U spomenutih pokrajinah proslavio se je dostojno taj čin, nj. Veličanstvo car primio je toga dneva više deputacijah, koje su čestitale te izrazile izraze svoje vjernosti i odanosti.

Iz voloskoga kotara doznajemo, da se pomoćni učitelji tuže što nisu dobili remuneraciju za drugo poluleće prošle školske godine. Gdje je tomu krivnja? Oni siromasi trude se više da pomognu puku nego samim sebi, pak nit ono malo nagrade, što ju krvavo zasluže, eto poslije pet mjesecah još nisu dobili.

Iz srednje Istre doznajemo, da nije onaj članak »L' Istrie« od 28. oktobra »Lo storpiamento dei nomi« ostao bez uspjeha. Čujemo bo iz pouzdanog izvora, da je nekojim učiteljem zabranjeno pisati djačka prezimena hrvatskim pravopisom (i to se dogadja pod mjestnim školskim Viećem pazinskim). A zašto? Čitajte gori pomenuti članak, pak eto vam odgovora. U ostalom valja pripomenuti, da su dotični učitelji i prije pisali hrvatskim pravopisom, a zašto njim se nije do sada branilo? — Nu nastala je sretna doba, kad se zapovjeda, da se već i hrvatsko ime neima hrvatski pisati, da nebi tko mislio, da ima Hrvatah u Istri! Pa još se dodaje: »nedira se tu u vašu narodnost!« Dakle što misle njeka gospoda, da bi moguće bilo, da nam zabrane i hrvatski govoriti?! Mora da je nješto u tom jeziku moćnoga, kad veliki i mali toliko zaziru od njega. E moja gospodo, nećemo vam davati primjerah, jer jih svaki dan možete čitati, doći će — ako i polagano doba — kad ćete liepo sboriti naš jezik ili pako uzeti palicu za put. Al neka znadu gospoda Talijani i njihovi vrli pomoćnici, da svimi silami neće postići ono što žele; na akciju sliedi reakcija. Narod se budi, otvara oči, te spoznaje, tko mu je prijatelj, a tko neprijatelj. Naša stvar hvala Bogu napreduje. »E pur si muove!« A njihova, ufajmo se, bude i nadalje išla »discendendo«.

Iz Lindara nam pišu sledeće: Pred nekoliko danah sakupi se je više muževah u Lindaru, da stvore molbenicu na podestariju za popravak njekojih lindarskih putevah. Mogao bi tko pitati, jeli je potrebito i za takve stvari prositi i moliti? Što nema Lindar svoga agenta? Ima doduše al nevidi se, da bi se štogod učinilo za Lindar. Dotični agent pohadja i občinske sjednice, gdje bi mogao kadkada koju reći. Kad je dočuo za spomenutu molbenicu, poslao svoga slugu, da ljudem navjesti rabotu, da se taj i taj put popravi. A što na to kmetovi? Pogovorivši se ostadoše svi kod kuće, očekujuć odgovor na molbenicu. Drugi dan bila občinska sjednica u Pazinu, lindarskog agenta nema, eto molbenica dodje na red. Domala zatim dospije k nam Dr. C. sa inžinjirom S. iz Pazina, da se osvedoči o toj stvari te i sbilja nadje sve puteve razderane, na što je izdan nalog, da se putevi imaju popraviti i studenac u bolji red staviti. Što je trebalo, dragi agente, ove komisije? Pred nekoliko mjesecah htjelo se na svaki način sabrati njekoliko podpisah za tobožnju talijansku školu, a sada moralo se je tolikoga poduzeti, da se njekoji putevi poprave! Ili bi imala valjati ona: »Quando noi no saremo, no sarà niente.« Nu željeti je, da se već jednom uredi ona djačka podpora, koja uz sve napore nije još ipak oživotvorena. Kod novih izborah valja nam dobro paziti.

Viljem Oberdank, koji je bio mjeseca septembra sa bombami u gradiću Ronchi uhvaćen, obješen je u Trstu dne 20. prošloga mjeseca. Pokojnik bivši vojnikom pobjegao je god. 1878 u Italiju mjesto da ide u Bosnu te je zato uvjek smatran za vojnika. Obtužen je bio radi veleizdaje i bjegunstva a sudilo mu vojničko sudište, občinstvo nije doznalo nego za osudu. U sledećem donašamo poslednje njegove časove. Već dne 19. pred podne bude Oberdanku pročitana osuda, glaseća na smrt vješali (sohami). Miran niti netrenuv okom slušaše Oberdank smrtnu osudu bubnjajući prsti po stolu, a kad mu bje pročitana, okrenu se na stranu. Iza počitane smrtne osude budu u osudjenikovu sobu postavljena dva vojnika ovdašnje ugarske regimente nabitimi puškami. Oberdank je zamatao jednu cigaretu za drugom, jer do onoga dneva nije mu bilo dozvoljeno pušiti te se je zabavljao pušuć dim u lice vojnikom, koji bijahu u njegovoj sobici. Uz zid lievo u sobici nalazio se je jednostavan krevet sa slamnjačom, s desna pred prozorom drveni stol i klupa. Na stolu ležala ogromna knjiga, jamačno biblija i jednostavno razpelo. Oberdank imaše uniformu infanteriste regimente br. 22. Straža mienjala se je svake pol ure. Zapitan, dali želi svećenika — Oberdank bijaše rodjen katolik — odgovori, da netreba, a kad mu rekoše, da po vojničkom propisu ima svećenik doći, odvrati: »zašto me onda pitate«. K njemu dodje naš vrli obljubljeni vojnički kurat g. *Dragutin Huth,* koji je svimi sredstvi nastojao, da Oberdanka pomiri s Bogom al uzalud. Prama svećeniku ponašao se je jako blago, komu kazao: »Ja sam matematik i malovjerac, ja nevjerujem u neumrlost duše«. Nadaljo upitan želi li viditi svoju obitelj, reče: Neimam više obitelji. — Već 20. stigao je ovamo krvnik (boja) Willenbacher sa dva svoja pomoćnika. Za oba pomoćnika bijaše spremljena soba u vojarni, iz koje nisu smjeli izaći sve dok se neizvrši smrtna osuda. U toj sobi bijahu pripravljena vješala, uže i konopac tako, da su se vješala mogla u nutarnjem dvorištu vojarne u najkraće vrieme postaviti. Sam krvnik poviri na prozor u osudjenikovu sobu i reče

nekojim častnikom: Taj je sad drzak, no kada me vidi, biti će s njim drugčije. Upravo takovi drčću i boje se najviše, pa i klonu posve, te ću ga jamačno morati vući k vješalim. — Sve do posliednjega trenutka bio je Oberdank hladnokrvan i drzak. Nikakovi sni nesmetahu mu noćnoga mira, a u 5 satih u jutro pio je malo kave i pušio cigarete. U malom dvorištu vojarne postavi se bataljun ugarske regimente pod zapovjedju majora. K stratištu nebijaše občinstvo pripušteno a od posade samo komandirana momčad. U sedam zatih zazvoni zvonce na umor i krvnik Villenbacher uputi se u Oberdankovu stanicu, da ga pozove na posliednji put. Oberdank, koga obkoljivahu šestorica pješakah nataknutimi bajonetami, podje spremno i elastičnim korakom, te smješeć se na stratište. Imaše vojničku uniformu bez kape; putem na stratište pratijaše ga vojnički svećenik *g. Huth* tješeći ga, no on se tim nije ništa ganuo. Pošto se svi prisutnici na opredieljena mjesta postaviše, bude smrtna osuda u njemačkom jeziku pročitana. Oberdank poče sad ništo govoriti, što se je prečulo jer su po majorovoj zapovjedi svi bubnjevi zabubnjali. Zapovjednik predade po tom osudjenika krvniku rekavši: Vršite službu. Sad pa htjedoše primiti krvnikovi pomoćnici da ga svuku. No on im pomože i svuče sam bluzu. Sad ga primiše oba pomoćnika i uzvedoše stubami k stratištu. Krvnik stavi mu konopac oko vrata, jedan sluga obiesi mu se za noge, drugi potegnu uže i Oberdank bijaše mrtav. Svećenik pozva prisutne, da izmole molitvu za siromašnu dušu nesretnikovu. Svećenik reče na to ganutljivo slovo, koje potrese svimi prisutnimi. Poslie 6 časakah konštatira pukovnijski liečnik *g. Dr. Šime Mandić*, da je Oberdank mrtav. Truplo odnesoše iste večeri u vojničku bolnicu, gdje su ga sekcirali te isto noći u tišini pokopali na vojničkom grobliu.

Slavjanska čitaonica u Trstu obdržavala je jučer dne 31. decembra svoju redovitu godišnju skupštinu, u kojoj je izabran sledeći odbor za god. 1883. Predsjednikom *per acclamationem* izabran je *g. Mate Polić*. U odbor izabrana su sliedeća gospoda: *Dr. Ante Dukić, Dr. Andrija Longhino, Dr. Frane Mandić, Dr. Mato Trinajstić, prof. Ivan Jesenko, Ivan Mankoč, Ante Ukmar, Ivan Pogorelec*, za zamjenike: *Ante Kalister, Andrija Perko.*

Nove marke i biljegi. Današnjim danom stavljaju se u promet nove poštarske marke po dva, tri, pet, deset i petnajst novčićah kao što i novi biljegi (holo).

Na sveučilištu zagrebačkom upisano je u tekućem zimskom poljeću školske godine 1882./83., slušaocah i to: a) na fakultetu bogoslovnom redovitih 13, izvanrednih 60, ukupno 73; b) na pravo- i državoslovnom: redovitih 188, izvanredna 22, ukupno 210; c) na mudroslovnom fakultetu redovitih 46, izvanrednih 72, farmaceutah 9, ukupno 127. Na sva tri fakulteta upisano je dakle 410 slušaocah — više nego ikoje godine do sada.

Za gradnju kazališta. Pod pokroviteljstvom preuzvišenoga gospodina *Ladislava grofa Pejacsevicha* virovitičkoga, Nj. c. i kr. tajnoš. Veličanstva pravoga tajnoga savjetnika i bana kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije priredjuje odbor njekolicine mlade gospode za promicanje gradnje hrvatskoga kazališta u Zagrebu dana 12. siečnja 1883. u prostorijah zagrebačke gradjanske streljane »Sjajan plesan koji se Vaše p. n. gospodstvo najuljudnije pozivije. — Početak u 8 sati na veče. — Blagohotne prepiate i dobrovoljni prinesci, koji se sa zahvalnošću primaju, neka se uprave na »odbor njekolicine mlade gospode« u Zagrebu. Za odbor:

Dr. V. Crnadak.

Odlikovanje austrijskoga pomorskoga kapetana. Prošloga mjeseca posjetio je amerikanski poslanik u Beču, Alfonso Taft, austro-ugarskoga ministra vanjskih poslovah grofa Kalnokyja i predao mu sjajan, srebrni vrč, koga je amerikanska vlada namienila primorskomu kapetanu Vidulića, austrijskoga trgovačkoga broda: Melkior Vidulić. Na jednoj strani krasne te amerikanske umjetnine čita se napis: Predsjednik sjedinjenih amerikanskih državah gospodinu kapetanu Vidulića, austrijskoga trgovačkoga broda »Melkior Vidulića, što je momčad amerikanskoga broda »Stampede« spasio 4. veljače god. 1882. Odličan, s pogibelju života skopčan čin austrijskih mornarah našao je dakle zasluženo priznanje od strane amerikanske unije a govori ujedno i za ono poštovanje, koje se našim mornarom donosi u tih državah.

Čestitke Kardinalah. Kako javlja list »Osservatore Romano«, odpremili su rimski Kardinali čestitke, koje obično o božiću podastiru katoličkim vladarom, već 25. p. m. na dotične adrese. Običaj po kojem kardinali čestitaju katoličkim vladarom o mjeni godine potječe iz 13. vieka, od pape Inocenca III. Ove godine primiše čestitke sljedeći katolički vladari: Car austrijski, car Brazilije, nadalje kraljevi španjolski, portugalski, belgijski i bavarski. Talijanski kralj Humbert, koji je razdvojen sa katoličkom crkvom, nedobiva, kako se samo sobom razumije, nikakovih čestitakah.

Engleske novine. Božični broj englezkoga ilustrovanoga časopisa »*Graphic*«, koji je prošlih danah izdan, košta vlastnike 210.000 forintah u zlatu.

Jubileum žigicah. Baš je tomu 50 godinah što su iznadjene žigice, dakako s početka samo takove, koje je morao čovjek turiti najprije u bočicu, napunjenu nekom kemičkom slučevinom, da le zapale. Takove žigice došle su u jesen 1832 u promet pod imenom kongresnih žigicah; a kasnije su istom zamienjene boljimi: danas ih već imamo svih vrstih i oblikah. U Evropi troši se sada godimice 547.500 miliiuna žigicah, te treba za nje do pet miliiuna centih drva. Za ovoliku silu žigicah treba po tom do 200.000 velikih stabalah, te tako padne za žigice svake godine ciela velika šuma.

POUKA.

Na vinskom povudju, ima mi na jata mušicah, kako da ih utamanim? Čistoća je najbolje sredstvo proti tim mušicam. Da se sve posudje uvjek dobro čisti onda nebi bilo mušicah. Ali bud su mušice tu, evo vam, kako se tamane: *a*) naravskim putem t. j. pričekati da zabladi; studen je njihova sigurna smrt, *b*) umjetnim načinom t. j. zadušiti ih. — Zadušiti se mogu ili sumporitom kiselinom, koja se razvija kad gori sumpor ili pak sa vapnenim salićem (cloruro di calce). Prvi način t. j. sumporitom kiselinom jest mnogo jeftiniji od drugog. Evo kako se radi. Zatvore se dobro svi otvori t. j. prozori i. t. d. — ako ima gdje koja luknja, začepi se. U staroj bakri metne se ½ kilograma ili 1 kilogram sumpora, pa se na sred podruma zapali. Izidje se odmah na polje, zatvore se za sobom dobro vrata, pa se nakon 4 ili 6 satih otvore i prićeka, da se zrak u podrumu izmjani. Sumporita kiselina zadušila je sve mušice. *G. P. iz S.*

Književne viesti.

Vjekopis Ora. Jurja Dobrile biskupa tršćansko-koparskoga prije porečko-puljskoga. Napisao Cvjetko Rubetić. Na svietu izdalo društvo sv. Jeronima. Ovo po naš narod u Istri osobito krasno djelce, gdje su nanizane sve vrline i krieposti nezaboravnoga biskupa, može se dobiti kod administracije našega lista uz cienu od 30 nov. Tko ju želi imati, a svatko morao bi ju imati, neka nam pripošalje uz 30 novč. još 5 novč. za poštu.

Društvo sv. Jeronima u Zagrebu izdalo je za god. 1882 pet liepih knjigah. 1) *Danica*, obljubljeni hrvatski koledar u 22.000 ovo iztiskah. 2) *Život svetacah* za mjesec kolovoz od dra. Ivekovića. 3) *Domaća dvorba bolestnika* veoma potrebita i svake preporuke vriedna knjiga napisana po strukovnjaku, prof. dr. Lobmayeru. 4) *Vinogradarstvo i pivničarstvo za puk*, veoma zaželjeno djelo od tajnika gospodarskog društva Kuralta. 5) *Vjekopis Dra. Jurja Dobrile.*

Kod ove sgo ie imamo spomenuti, da nam se je već njekoliko članovah potužilo na odpravljenje knjigah. U njekom mjestu su trojica članovi istoga društva, knjige odposlale su se na svakoga posebice, prem su odpravničtvu pisali, da odposalje knjige na naznačenu osobu. Tim je svaki pojedinac platio 33 nov. poštarine, dočim bi bio platio malo već od trećega diela, da su knjige u jednom zamotku poslane. Nadamo se, da će uprava u interesu samoga društva u buduće doći u susret želji pojedinih članovah.

»Hrvatska Vila« III svezak donaša sledeće *slike*: Dra. Gjura Daničića — Prvostolnu crkvu u Djakovu — Fran Preširen — Pod oknom — Samostan ryiski u Bugarskoj — Nutarnjost samostana ryiskog. — *Pjesme*: Pod oknom od Frana Preširna — Moje srce — Usred noći. — *Proza*: Urotnici — Bartek pobjeditelj — Adalgisa — Prvaci današnjega Pariza — Listak (Književnost, Naše slike, Kulturne viesti — Umrli — Bibliografija — Muzika).

Ovaj malo pred mlado ljeto izašli svezak može se smatrati liepim božićnim darom, jer odgovara svim pravednim zahtjevom liepe knjige u Hrvatskoj. Osobito dobro izpale su slike. Cieua na godinu je 10 for., na pol 5 for., na četvrt godine fl 2.50. Novci neka se šalju *»Administraciji »Hrvatske Vile« u Zagreb.*

Hrvatske biblioteke izašao je svezak 4. te sadržajo: *»Ljubovne zgode i nesgode Avelina Bakranina.* Crtica iz bakarskoga života napisana od Josipa Krmpotića — Wojciski, strašni dvor. Izdaje knjižara Lav. Hartmana u Zagrebu. Cieua 15 novč.

Kletva. Izašao je 5. i 6. svezak oglašenoga romana blageuspomene *Augusta Šenoe.* Nabaviti se mogu kod knjižare »Mučnjak i Senftleben« u Zagrebu, svaki svezak stoji 30 novč.

Svim prijateljem narodne škole, učiteljem. učiteljicam i školam preporučamo sliedeća dva strukovna lista:

1) **»Napredak«**, časopis za učitelje, i sve prijatelje mladeži — Glasilo »hrvatskoga pedagogijsko-književnoga sbora«. »Napredak« izlazi svakoga 1, 10 i 20 u mjesecu. Ciena mu je za cielu godinu 5 for. Predplata se šalje: *Upravi* »Napredka« (Pivarska ulica br. 14.) u Zagrebu.

2) **»Hrvatski učitelj«**, časopis za školu i dom. Izlazi 1. i 15. svakoga mjeseca na cielom arku. Ciena mu je 3 for. na godinu, 1 for. 50 novč. na pol godine. Predplata se šalje: *Upravi* »Hrvatskoga učiteljа« u Zagrebu (Kaptol br. 29).

Poziv k predbrojbi. Da nastavim izdavanje ponajboljih pedagogijskih djela stranih književnosti u hrvatskom prevodu, odabrah *»Misli ob uzgoju djece«* glasovitoga francezkoga filozofa 16. vieka *Mikovila Montaigne-a*, koji je toliko uticao na Locke-a i Rousseau-a, te se smije reći, da su ova dvojica samo obširnije izradila njegove misli.

Djelcu će biti dodan kratak životopis pišćev i znamenite opazke, u kojih se glavne njegove misli prispodabljaju s misli Komenskoga, Locke-a i Rousseau-a. Obsiznt će oko 7 araka te će za predbrojnike stojati 40 nč. (s poštom 5 nč. više).

Pozivljem hrvatsko občinstvo, komu je na srdcu uzgoj naše djece, molbom da me podupre, a ja ću nastojati, da svoju zadaću što dostojnije riešim.

Hreljin (Mejа) 1. prosinca 1882.

Ivan Širola.
gradj. učitelj i pravi član hrv. podag. knjiž. sbora.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri.

Uplatiše: U Voloskom: Vjek. Kranjec, župnik 1 for., Viktor Tomičić, brodovlastnik 1 for., N. 1 for., Andre Stanger, brodovlast. 1 for., Marin Šumberac-Šote, kapelan 1 for., Barbara Velikonja, kuharica 1 for., Andre Stanger, pravnik 1 for., Franjo Sušanj, učenik 40 novč., u Krku: Mate Mavrić, bačvar 1 for., u Opatiji: Franjo Gojtan, kapelan 2 for. 30 novč., u Vrbniku: Albert Brozović, nadučitelj 1 for., u Kortah: Franjo Ravnik, župnik 5 for., u Bistrcu: Franjo Bachman, liečnik. 1 for., Leopold Bachman, gimnaz. 1 for., u Labinju: Ivan Barbalić, svećenik 2 for., u Šumbregu: Martin Šumberac-Šote, posjednik 1 for., u Tinjanu: Šimo Defar, posjednik 50 novč., Mate Krizmanić, postolar 30 novč., u Pićnu: Matija Brajša, jurist 50 novč., u Pazinu: Antun Kalac, kapelan 1 for., Ivan Trost, kmet 30 novč., na Rieci: Nikola Žic, djak 30 novč., Andrija Bonifačić, djak 30 novč., u Karlovcu: O. Iv. Ev. Žibrat, guardijan 1 for., O. Gilbert Graul, franjevac 30 novč., Josip Jagunić, gimn. prof. 1 for., Srećko Jurandić, gimn. prof. 1 for., M. Kos, gimn. vjerouč. 1 for., u Veprincu: M. Šepić, učitelj 1 for., u Zagrebu: M. M. sabrao kod proslave promocije Dr. Kraškovića 14 for., u Opčini: Škerlj Josip, duh. pom. 1 for.

Listnica.

Istinović. Ne samo koji put nego više putah želimo, da nam se oglasite iz vašega kraja. U vašem kotaru dosta ima materijala za pisati a i odsad bit će ga sve to više. Javite nam, kako idu stvari, što se radi?

Gosp. D. u S. Nije člančić prvi, kojemu nemožemo ustupiti prostora u našem listu, i to iz razlogah, koji će vam bit za gotovo poznati. Dosta imamo jada i nevolje kod nas u Istri i na kvarnerskih otocih te bar iz vaših stranah nećemo da javljamo našemu narodu nepovoljnih viestih.

P. n. g. V. Slavić u Mihotićih: Mirno do konca tekuće godine. — A. Matulja u Klimnu: Primismo. — F. K. u Slivju: Namireno do konca dojduće god. 1883.

G. piscu današnjega dopisa iz Nerezinah: Za gotovo dirnulo nas je vaše milo nam pismo, iz kojega uvidjamo, koko naši protivnici bezobzirno rade. Javite nam više putah štogod iz vašega otoka, a bit će toga mnogo, mi ćemo vam biti veoma harni. Neznamo, što bite nam naknadili, naš list je svakomu otvoren, da u njega piše, nije tu treba ništa platiti, samo ako nije kakav privatni oglas. Želimo vam sretniju ovu novu godinu!

Gosp. Ipsilović. Hvala vam na dosadanjem, preporučamo se toplo i unapred. Sretno!

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 28. Decembra 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	80	—	105	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	35	—	52	—
Cukar austrijski	»	33	50	35	—
tučeni	»	29	—	33	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	42	—	70	—
Tamjan sploh	»	26	—	35	—
Naranče, skrinjica		2	—	5	—
Karube puljezke	za 100 k.	9	—	—	—
lovantinske	»	6	—	16	—
Smokve Kalamata	»	18	—	19	—
puljezke	»	12	—	16	—
Limuni, skrinjica		3	—	5	50
Bademki ilili mendule	za 100 k.	68	—	76	—
dalmatinske	»	70	—	—	—
Lešnjaci	»	19	—	32	—
Šljive bosanske i arbsko	»	23	—	24	50
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
ugarska	»	10	50	11	—
galačka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	—	—	—	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	7	50	—	—
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	6	25	6	75
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	50	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (bliž)	»	10	—	15	—
Loća	»	—	—	—	—
Orlž talijanski	»	14	50	23	50
inglezki (kitajski)	»	12	50	13	—
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	48	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	40	50	43	—
» najbolje	»	50	—	52	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	43	—	44	—
istarsko	»	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	10	—	10	25
u kasetah	»	13	—	13	25
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovie naške	»	47	—	55	—
dalm., isl. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene-slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,		34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	45	—	53	—
Sardele i bari	»	18	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	47	—
Salo	»	79	—	—	—
Slanina	»	74	—	—	—
Rakija otoliter 100 litarah		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Meklnje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki	»	28	—	32	—
» hrvatski	»	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 2. U Trstu, 16. Januara 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Sloga ma rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. P. Hiala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Pozivljemo ovim na predplatu za tekuću godinu 1883. Kao što smo posledniji put spomenuli, prispjevaju nam sa mnogo stranah priznanja ne samo o potrebi i smjeru lista već nas se bodri, da poduzmemo shodne korake, da bude »Naša Sloga« mogla svakoga tjedna izlaziti, jer da to naš narod u Istri i kvarnerskih otocih zahtjeva. Mi smo tu misao već počeli ozbiljno pretresivati te se nadamo, da ćemo svakako tečajem ove godine moći toj želji zadovoljiti. U tu svrhu treba nam podpore od naroda, komu je ovaj list posvećen. Umoljavamo dakle sve dosadanje predbrojnike, da svoju predplatu za dobe obnove, a sve naše dužnike sjećamo na njihovu dužnost prama našemu listu. Da pako uzmognemo povećati naš list, trsiti se je svim našim rodoljubom i prijateljem hrvatskoga naroda, da saberu što više predplatnikah, jer tako će naš list prodreti u svaki zakutak, gdje je neobhodno potrebit u dobi, kad ima naš narod u Istri stupiti na svoje noge.

Ciena ostaje, dok bude list izlazio dva puta na mjesec, 2 for., za težake 1 for. Gdje se 8 njih pod jednom poštom nadje pak se dogovore, da jim list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo ga i za samih 70 novč. po glavi. Novci se šalju »poštarskom naputnicom« (vaglia postale – Postanweisung). Tko lista nedobije, neka nam javi otvorenim pismom napisav izvana »Reklamacija«, za koju se neplaća poštarine.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

Godišnjica.

Trinajstoga tekućega mjeseca prošla je godina dana što nam pokosi nemila smrt nezaboravnog Dobrilu. Još nije njegov grob zarasla zelena trava a mi već sada gorko osjećamo njegov gubitak.

Veliki brojem i prosvjetom narod zaplakao bi zaista na grobu sličnog muža a kako da mi netužimo sudbinu i neplačemo na frižkom još grobu našeg uzor nadpastira i uzorodoljuba dičnog nam Dobrile, maleni brojem i radi ljudskih nepravdah prečeni u napredku? Taru nas biede i nevolje sa sviuh stranah a nas vapaj ostaje neuslišan. Molimo hleba, a daje nam se kamen a mjesto ribe dobivamo škorpiune. Sve se urotilo proti nama, od nikud pomoći jer je nebo visoko a zemljica tvrda. Badava tražimo da se zakon vrši, da nam se pravica kroji istim mjerilom kao što i našim suzemljakom; badava vapijemo da nam se uvode hrvatski jezik u naše škole, da nam se mladji naraštaj neotupi i neotudji, badava pitamo ravnopravnost u pravosudju, kod poštah, financijah itd. itd.

Razmišljajuć o našem žalostnom stanju moramo se — pa i da nije upravo sada godišnjica smrti našeg Jurja — sietiti onoga koji nas je branio i zagovarao, koji nas je na uztrajnost bodrio, koji je s nama plakao i s nama se veselio, koji nam je bio i savjetnikom, braniocem, otcem i bratom.

U svakoj stisci, u svakoj nevolji utekosmo se mi istarski Hrvati otcu savjetniku i pomoćniku a danas kad bismo ga najvećma trebali, neima ga medju nami! Grdna bi bila naša nezahvalnost kad se nebismo ovom tužnom sgodom sjetili tog velikog pokojnika. Ime Dobrile nesmije izumrieti dok bude jednog istarskog Hrvata. Njegova uspomena mora nam ostati svetom dok se bude orio naš sladki jezik brdinami i dolinami naše sirotice Istre.

Mi smo se u Trstu na taj dan žalostne uspomene vrućom molitvom sietili velikog nam Jurja a uvjereni smo, da je to isto učinio svaki istarski Hrvat.

Promišljavajuć o njegovom djelovanju na duševnom i narodnom polju posvetili smo onaj dan njemu, njegovoj uspomeni. Njegov životopis povjest je cielog hrvatskog roda u Istri; što za njega vriedi i za njegovo doba, to vriedi i za sav hrvatski narod u Istri, kao onda tako i danas.

Kako da mimoidjemo na dan uspomene, njegove zlatne rieči: »Prigovaraju mi, da sam Slavljan. Traži se daklo od mene da budem dvostruki izdajnik. Težko je čovjeku živiti medju ljudima tudjega naroda. Našim se propovjeda miroljubivost, popustljivost i sloga ili pravo i po istini reći, da se damo svakomu pod noge. I da, mi smo krivi, što se neradujemo, što možemo robovati drugim«. Rieči ove vriede za nas i danas a vriediti će žalibože-potrajuli ovi odnošaji — još te dugo i dugo.

Gjuro! Ti vriedo blagosti i dubokog znanja, ti uzor pastira i žarkog rodoljublja, sieti se — kao što se mi evo Tebe sjećamo — svog stada, svog roda, sjeti se mukotrpnog naroda hrvatskoga. Izprosi nam na nebu ono, što mi na zemlji badava tražimo!

† Leon Gambetta.

Malo će bit i naših čitateljah, kojim nebi bilo ime »Gambetta« poznato, jer ovo je bio muž, koji je zadnjih dvanajst godinah uživao veliki upliv kod rešavanja pojedinih evropejskih pitanjah. Uz Bismarka može se Gambetta smatrati kao jedna od najvažnijih osobah u Evropi. Starinom pokolenja talljanskoga rodio se god. 1838. u Cahorsu, gradu južne Francuzke, gdje je usisao u svoju krv onu žarku ljubav do roda svoga francuzkoga, do mile svoje domovine Francuzke, koju je ljubio svim žarom svojega srca i duše te kojoj je sav svoj požrtvovan rad posvetio. Mlada ga već vidjamo u glavnom gradu Parizu, gdje se posvetiv juridičkim naukam dade već god. 1859. upisati u listu parižkih odvjetnikah. Kao djak na visokah školah već se je u raznih sgodah pred drugimi

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Protekoše i tri ljeta od kako je Mikula morao u vojnike. Marijanu je jednako njegovala Radićeva Katica al bolest nije postajala manja već sve više napredovala. Liepa je Katica počela bezufati. »Mlada jesam a svi ljudi znadu da sam zaručena sa Mikulom. Mariana će umrieti, Razsuljević je još u zatvoru a Mikule neima te neima, pa Bog zna da li će doći i ako dodje da li će održati obećanje«. Tako bi svednevice uzdisala. — Napokon jednoga dana dodje pismo od Mikule, hrzo ga otvori i vikne: »Veselo majčice! Mikula nam se vraća kući.« — I doista malo dana kašnje dodje Katičin zaručnik sretno u svoj zavičaj. Kad zagleda bolestnu majku i začuje da mu nesretan otac još uvjek čami u sramotnoj tamnici proplače kao dieteno se ipak obrabri i poljubiv svoju milu majku reče liepoj Katici:

Hvala ti dušo draga za tolika požrtvovanja. Bog ti stostruko naplatio! — Evo me hvala Svevišnjemu kod kuće. Zdrav sam i čil. Sve bi dobro bilo da mi je samo majka zdrava. Nu strpjet ću se i tješit boljom budućnosti. — Hodi dušice! doma. Zahvali se u moje ime tvojim roditeljima, koji te ovamo poslaše da budeš vidljivim andjelom tješiteljem mojoj zapuštenoj majci. — Ljudi su opaki. Imaju predug jezik te bi mogli Bog zna šta pomisliti i reći da ovdje ostaneš.

Hoću odvrati Katica i suzami joj se orose oči, al pazi da nam majka nepostrada. Za tim poljubiv dobru Marianu žalostna ode.

Dobri Mikula nastojao oko bolestne si majke gotovo kao najhoji sin. Pozivao češće liečnika. Bdio po ciele dane i noći samo da ugotovi ono što je bolestnici potrebno. Iz prvine imao je puno ufanja da će mu majka preboljeti al kolika ga žalost snadje, kad je zapazio, da mu sladka majčica sve više slabi i blidi. Kao teški kamen svali mu se tuga na srce kad mu kazao liečnik da neima više nade — da mu majka koju je toli ljubio mora umrieti. — Pošao bi bio opet širom bieloga svieta, da si u tudjini nadje kakvu službicu koliko se može preživiti samo da ne vidi onaj kraj gdje mu toliko nadah i toliko sreće propalo. Al toga nije htjeo učiniti radi svoje zaručnice. Ona ga jedina još vezivala za rodni mu kraj, ona mu tješila prežalostno srce!

Došla je jesen. Ono doba, gospodine dragi, kad su dani kraći i hladniji, kad lišće sa drveća pada, ono doba kad leteći u trokutu ždrali i druge ptice pjevačice pred cičom zimom u blaženije krajeve bježe. Dà! i dobra je Marijana čeznula za boljim krajem za blaženijim životom, gdje nije više plača ni tuge, nego gdje vlada vjekovita radost i blaženstvo! — Jednoga dana pozove ona svojega sina k postelji te ga ovako nagovori:

Dragi sinko! Ja vidim da se moja zadnja ura približuje. Nežaluj. Ufaj se u Boga koj često puta onoga šiba kojega ljubi. Zahvali mu nesamo za dobro što si od njega primio nego i za nevolje kojimi te je pohodio. — Kad podješ u Pazin pozdravi mi nesretnoga supruga i reci mu da ga nekunem ni mrzim. Reci da mu opraštam sve iz pravoga srca. Oh! nezaboravi mu još i to kazati, da se poboljša i s Bogom pomiri. — Duša moja na dobro ne sluti, vidim da nas ovdje sreća bježi, nastojmo da se u nebu nadjemo svi zajedno! — Sinko daj mi propelo da ga izljubim:

Na ove rieči nije joj mogao Mikula ništa odgovoriti. Skinuo je sa stiene lieno propelo i pruži ga materi. Za tim sjede kraj nje i plakao je dugo, dugo.

Pod večer onoga istoga dana preseli se Marianina duša iz ove plačevne doline u bolji kraj, to jest, k Bogu u raj, kako se ufam doda starac Štefan i podtakne oganj da bolje gori, i malo za tim nastavi opet:

Prije ukopa desio sam se u Razsuljevićevoj kući, da mrtvu Marianu još jednom vidim, da joj Bogu dušu priporučim.

U crno odjevena sa sklopljenim na prsima rukama ležala je dobra Mariana Razsuljevićka na jednoj mizi. Lice joj bilo bielo kao mramor. Svidjalo mi se da nije mrtva nego da od velikih naporah i mučnoga bdijenja odpočiva. Na licu opažale se očito mnoge crte žalosti i biedah koje ju snašle u životu, al je ipak na onim nekad rujnim usnama lebdio neki smieh, koji je na razstanku valjda ostavila njena duša kao da će reći: »hvala Bogu! Oslobodila sam se ove tiesne uze gdje sam mnogo prepatila a sada letim mojoj djeci tamo gori gdje nije više žalosti!«

Kraj nje klečala je ravno onda dobra Katica. Kropila ju je blagoslovnom vodom a na otvorenu molitvenik koji je u lievoj ruci imala sipale se žalostnice suze kao biser. — Bez svakog sjaja ukopaše ju a nije bilo prošlo dva mjeseca i njeni nesretni muž bi pušten na slobodu iz sramotne tamnice. Govorilo se da nije bio kriv već spomenutih zločina onoliko koliko se mislilo.

Kad je došao nesretnik kući pomirio se sa svojim sinom Mikulom, proklinjao svoj prošli grješni život i obećavao da će se poboljšati, pače se jednom izrazio da je Marko Radić poštenjak te da želi da njegova dobra kći Katića dodje u njegovu zapuštenu kuću.

O dragi Štefane, zavapim ja očito ganut, ja mislim da je sada kraj nesrećam. Jadna Mariana što sve ne prepati!

Još nije kraj nevoljam odvrati mi starac, ta čujte dalje: Bilo proteklo deset mjeseci od Marianine smrti: Mikula se počeo od zadnjeg velikog udarca po malo oporavljati. Vrieme sve zacieli gospodine. — Od rana jutra do kasne večeri bio na polju sa težaci i doskora opažalo se da će sve na bolje, dà, isti bi težaci kada rekli jedan drugomu: »Mikula Razsuljević nije se vrgo u nesretna otca. On je nasliedio krjepostno srce i radine ruke svoje pokojne matere. Mikula će kuću od propasti spasiti.« — Tako se mislilo i govorilo često krat, al se proročanstva ova na žalost neizpuniše. Sveto pismo veli: »da Bog pohodi bezakonje otčino ča na trećem i četvrtom koljenu a kamo li ne na drugom.«

Strašna ova izreka kao da se izpunila sasvim na Razsuljevićevoj obitelji. Starac Stefan zakašlja malo i nastavi opet žalostnim glasom:

U okolini Razsuljevićevoj harale su ravno u ono vrieme »crne kozice«. U nekojih su selih nečistih od njih pomrli u kratko vrieme do deset ća dvanaest osobah i najviše mladi ljudi.

odlikovao, narav ga sama obdarila govorničkim talentom, kojemu su svi sjajnu budućnost proricali. Opojen republikanskimi načeli postade pogibeljnim caru Napoleonu III, osobito onda, kad je kao zastupnik stupio u francuzki parlament. Znajuć dobro, da se francuzka vojska god. 1870 nemože ogledati sa njemačkom, protivio se je odlučno navešćenju rata Njemačkoj, koje je ipak sledilo. Kad je dne 4. septembra 1870 Napoleon III. sa svojom vojskom bio kod Sedana zarobljen od Njemacah, odzvonilo je francuzkomu carstvu a u Parizu proglašena republika i umješćena privremena narodna vlada. Gambetta uzeo u svoje ruke ministarstvo nutrnjih posalah te se u oktobru podao zrakoplovom (balon) u Tours, jer su već Niemci bili obsjednuli Pariz. Tu preuze svu vrhovnu upravu, da i isto ministarstvo rata, trebalo je cieloga muža, da stane na put pobjedonosnoj njemačkoj vojsci. Kao iz zemlje stvorio je u kratki čas tri vojske, koje su se mnogo sretnijim uspjehom oprle njemačkoj sili nego neizbrojene čete carskih vojnikah. Svojim neumornim radom spasio je čast Francuzke. Kad se Pariz predao položio čast člana vlade i ministarstva a u francuzkom saboru glasovao je proti sklopljenju mira. Kasnije je nastojao, da se republika u Francuzkoj što jače učvrsti te je u tom podupirao prvoga predsjednika republike Thiersa. Mac-Mahon, drugi predsjednik republike nije bio odviše zauzet za ovu vrst državnoga sistema te je stoga našao žestoka protivnika u Gambetti. Kod novih izborah u francuzkoj god. 1876 odlučio je narod odlučno za republiku i tim porasla moć i ugled pokojnikov. Mac-Mahon je bio prisiljen odstupiti a Gambetta postane god. 1879 predsjednikom francuzkoga parlamenta a god. 1881 ministrom-predsjednikom. U zadnjem svojstvu nije bio odviše sretan te nemogav sve svoje nacrte uvesti u život ostavi drugomu svoje mjesto. Njegovo ugled i upliv nije tim mnogo trpio, jer je i kasnije smatran stupom republike, bez njegova savjeta nije ništa važnijeg poduzeto. Jedna je samo točka crna u njegovom životu, a to je njeko neprijateljstvo proti katoličkoj crkvi, koje upliv je svagdje skučiti nastojao. On je dokazao i svomu narodu i cielomu svietu, što znači biti pravim rodoljubom u dnovih očajanja i nevolje, al još više bio bi cienjen, da je malko više poštivao vjeru i crkvu, u kojoj se je rodio. Umro bez utjeha sv. vjere pet minutah prije nego li je nastupila nova godina 1883. Pravoga uzroka njegovoj smrti nemože se doznati, pripovjeda se ovo i ono, kao najverojatnije pripovjeda se sledeće. Gambetta nije bio oženjen, nu živio je dulje vremena s njekom gospodjom Leoniom Leon, koja je poslije smrti njezinoga muža tražila od Gambette, da ju uzme za zakonitu ženu. Vele, da nije on htio pristati na ženitbu pa da se je stoga Leonia htjela iz revolvera ubiti a on skočiv da to zapreči bude sam ranjen. Iz početka javilo se po svietu, da se je sam vježbajuć se revolverom ranio, nu kasnije, kad je bolest na gore okrenula, svega se pisalo a posledica jest, da je usled težkih bolih preminuo. Sprovod obavljen je dne 6. t. mj. u Parizu na državne troškove uz veliki sjaj i prisutnost preko 300.000 ljudih, svečenstva nije bilo. Vele, da Pariz nije vidio takovoga sprovoda, odkad su dovezeni tjelesni ostanci Napoleona I. Sa svih stranah Evrope polagalo se vience na pokojnikovu lješinu. Kod sprovoda zastupane su bile skoro sve države po svojih poslanicih. Sprovod trebao je preko 3 sata, da dodje do groblja Père la Chaise, gdje su se držali govori za slavnim pokojnikom. Govorili su zastupnici francuzke zastupničke kuće, senata, vlade, vojske, Alzacije i Lotaringije i ostalih korporacijah. Želja bi bila Francuzke, da ostanu njegovi tjelesni ostanci u Parizu, al je njegov otac živući u Nizzi zahtjevao, da mu se pošalje lješina njegovoga sina, gdje će počivati uz grob svoje majke. Njegova se želja morala izpuniti te trupio uz veliko saučešće francuzkoga naroda dovezeno dne 12. u Nizzu, gdje je na vječni mir sabranjeno.

DOPISI.

Kastav, *6. januara 1883.*

(Delavska škola — Različite novice).

Već od više vremena pogovarao bi se naš puk, kako Kastavcu pučka škola neda dosta nauke za život, jer nemože se zahtevati, da se dete bog znaj što nauči u prve četiri godine, osobito recimo risarije i težih računah, koji bi mu kasnije dobro došli kad odraste.

Kastavšćina broji na stotine svake vrsti zanatnikah. Hoćeš li dobra zidara, kljesara, drvara, naći ćeš ga na Kastavšćini; a ni kovači se neimaju sranuti svoga posla.

Da su naši zanatnici na dobru glasu, najviše je došlo od tuda, što je otac sina učio i tako se samom pratikom sve naučili.

Ali kad se je uvidilo, da su ruke našega delavca dosta izvežbane, i da im je duša poštena, ter uživa po svetu dobar glas, odmah se je ućutila i potreba, da se razum izvežba toliko, koliko su ruke. Svaki naš delavac danas je tvrdo osvedočen, da bi morao znati risanje (disenj) i računstva toliko, da bez tudje pomoći može progledati svakojake kalkule ili troškovnike, i da može na sigurno sam u glavi račun učiniti, bi li mogao ovo il ono delo poduzeti s nekim prilićnim dobitkom i bez straha, da će propasti kod posla.

Tako se danas živo zauzimamo zato, da bi se u Kastvu ustanovila jedna delavska škola. Iz početka dakako bilo bi se učiti risarije ili disenja i pratičnih računah, pak malo poznavanja sveta (zemljopisa); a po vremenu mogle bi se takovaj školi priključiti uzorne delaonice za kljesarstvo, kovačiju, ponekle i za zidarstvo. Prvo što nam tomu treba jest kuća, u koju bi se mogla smestiti takodjer ženska škola, da bude narednija.

Zato smo se dogovorili, da će svaki nešto malo doprinesti dobrovoljno po svojih silah, koliko koji premore, a kako je našega sveta mnogo, svaki neka da za jedan kamen, imat ćemo palaču.

Svećenici našega dekanata i stranjski na pogrebu pokojnoga plovana-dekana prečastnoga Vjekoslava Vlaha, prvi su se spametili te naše občinske potrebe i darovali ili upisali, kako koji, 97 forintih, od kojih se je 57 for. jur gotovih primilo.

Sada ostaje na naših gospodarih i delavcih, da svaki svoje zrnce doprinese. Ako tisuće gospodarah i mladih zanatnikah da samo po 2 for. — makar na više putih, eto nam već 2000 for. — Sigurni smo, da bi i Bratovšćina mogla i htela uložiti nešto svoga kapitala u takovu stvar, ako ima osigurane toliko interese, koliko joj daje kasa ili javna obligacija. A u tako dobroj stvari i za koju je mnogo puka zauzeto, pouzdano se možemo ufati na pomoć od cesarskih i zemaljskih oblastih, koji će vendar uviditi, da nam je škola potrebna, da mi svega nemožemo sami namaknuti, i da treba i za hrvatski puk nešto učiniti.

Spomenuo sam Vam smrt prečastnoga plovana Vjekoslava Vlaha potomka starinske vidjene obitelji kastavske, iz koje poticaše i znameniti i dobri kapitan Juraj Vlah u vreme cesarice Marije Terezije. Starac plovan umro je u noći od 2 na 3 junuara u 80. godini života. Mislim, da će Vam potanje biti pisano štogod od druge strane. Ja ću samo spomenuti, da je sprovod bio vrlo dostojan.

Bilo je preko 20 duhovnikah domaćih i stranskih. Crnu misu služio je prečastni kanonik Andrija Strk župnik sv. Justa u Trstu. Pogrebno slovo govorio je župnik Veprinački Vinko Zamlić, sam ganut, ganuo je mnogoga do suzah.

Spomenuo je sve vrline pokojnika, kako je do zale starosti pripravno učio reč božju, izpovedao i nukao na dobro, ter su mnogi postali ljudi, jer je on nagovarao roditelje da šalju otvoreniju djecu u školu. Ljubio je nada sve svoj rod i materinski jezik.

Na sprovodu bijaše službeno: c. kr. kapetan vitez Jettmar, lečnik Dr. Fonda, sudac g. Lettich i občina, a od rodu i puka ni broja se nezna.

Bratovšćina, družtvo za pomoć siromašnim učenikom, kojemu je pokojnik do smrti bio predsednikom, dobilo je od njega znamenit zapis. — Na lesu bijahu četiri venca, od kojih jedan napisom: *Občina Kastav plovanu i rodoljubu*, a drugi napisom: *Bratovšćina svomu predsedniku.*

Naše suze za milim pokojnikom otrti ćemo težko, al najmanje težko onda, ako dobije dostojnoga naslednika.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri obratila je svoj gotov novac u javne obligacije. Kupila je 1600 for. državnih obveznicah i 1500 for. založnicah (lettere di pegno) istarske založne banke u Poreču. Ta banka do sada dobrahno deluje ovuda, a ufamo se, da će i ona i naši ljudi biti zadovoljni, jer očekujemo pošteno i lepo postupanje od obih stranah; nu o tom ću Vam, koliko mi je poznato, pisati drugi put.

Zdravlje u našoj občini, hvala Bogu, sada nije zlo. A imali smo zla dosta: i tifa i kozicah i difterije.

Vreme je početkom godine udarilo premekko, nu baš danas na tri kralja stisnulo je prilično, čemu se mi veselimo, jer je stara reč, da bez čvrste zime neima dobre letine.

»Našu Slogu« pozdravljamo veselo, želeć da se pomnoži, i da nam svaki tjedan dojde, jer ovako je malo preredka.

Iz Fontane, *kod Poreča.*

Kako znadu čitatelji »Naše Slogе« i ostali svieti, imamo ovdje školu ali žalibože talijansku. Lani je naš načelnik iz Vrsara (Orsera) poslao Dekret našem župniku, u kojem mu nalaže, da mora u školi-gdje nije ni jednoga Talijana predavati vjeronauk u talijanskom jeziku. To jako razljuti i uznemiri naše pučanstvo, koje prikaže svoje tužbe i nezadovoljstvo načelništvu i Ordinarijatu Porečkomu; ali uzalud, jer nije ništa hasnilo. Na to učini ovo pučanstvo koletivnu molbu na c. k. zem. školsko Vieće, da mu pomogne u toj stvari. Ovo odposla Dekret na Podestariju ovlašćujuć fontansku raprežentancu, da si izabere učevni jezik u školi. Prošloga mjeseca oktobra pozvana bijaše občinska raprežentanca, da se izreče o toj i o drugih stvarih. Naši su dakako glasovali za narodni jezik; nu buduć ih bijaše manjina neprodreše s hrvatskim jezikom.

Sada neka znadu svista puci, kako nam se pravica kroji! Neće još priznati, da je Fontana porezna (censuarna) občina te da mi imamo zato pravo po zakonu i po naravi gojiti svoj mili jezik i narodnost. Stvar je posve naravna, da nam se nedaje hrvatska škola, inače kako bi hrvatsku nam školu nadzirao g. kanonik Pesante, sadašnji nadzornik? Pravo je, da jači tlači; ali s pomoćju Boga prestati će i tlaka.

Poslat ćemo rekurs na visoko ministarstvo od nauke, pak ako nebude ništa koristilo, nećemo još mirovat, nego ćemo dalje.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. siečnja 1883.

Prvih danah dojdućega mjeseca da će prispieti u Trst carević Rudolf sa suprugom carevnom Stefanijom, pa odavle krenuti morem put Istoka te posietiti Grčku i ostale znamenitije tamošnje zemlje.

Danas se opet otvaraju vrata carevinske viećnice. Čuje se sa više stranah, da vlada kani razpustiti sadanje carevinsko vieće te sazvati novo, da dodju do svojih u njem zastupnikah i oni državljani, koji su lanjskom popunitbom izbornog reda stekli pravo biranja. Niemci ustavovierci da su toli uvjereni o tom razpustu, da se već i pripravljaju novim izborom. Ovo spominjemo zato, da nas taj razpust nezateče nepripravne, jer znamo, da ni naši susjedi nedangube.

Čita se, da je starešinska, iliti tako zvana gospodska viećnica ipak prihvatila dodatak školskomu zakonu, uslied kojega da je bolje osigurano kršćansko odgojivanje školske djece. I bečko gradsko zastupstvo morat će odustati od vike, što se bjo diglo na češke u Beču škole, jer je pravoslovni gradski odbor pronašao, da utemeljenje tih školah nepovredjuje nikakva ni državnog ni občinskog zakona. Ovdje rado napominjemo, da je prošlih danah i političko trščansko družtvo »Edinost« jednoglasno zaključilo, tražiti od ovdašnjeg gradskog vieća, neka na občinske troškove uvede u Trstu i slovenske škole za slovensku djecu, jer nije pravo da se talijanče.

Dočim to bivo u Beču i u Trstu, naše se hrvatske škole u Istri il jednostavno ukidaju, il na temelju krivih podpisah šalju, kako čujemo, proti njim talijanske molbenice ća u Beč na ministarstvo. Eto dokle smo došli u Istri baš pod Taaffejevom vladom! Mi nezamieramo vladi ni domaćoj ni bečkoj, neka se dade našim susjedom Talijanom sve što žele i nežele; ali samo neka štuju sveta prirodna prava, koja i nam jamči §. XIX. temeljnih carevine zakonah. Mi se već na te zakone toliko godinah, ali još uvjek žalibože badava pozivamo. Neka već jednom prestane to nesnosljivo stanje, jer neima veće nesreće ni po državu ni po državljane, nego kad narod izgubi vjeru u iskrenost i ozbiljnost njezinih zakonah. Ako je taj zakon takav, da se po slovu može i na naš uštrb tumačiti: neka se promieni i udesi po većnih zakonih naravi, koja je u Istri uz Talijane zasijala i nas Hrvate. Nedirajte u naravske zakone, jer se narav strašno osvećuje!

Iz kraljovine češke se doznaje, da će onaj zemaljski sabor biti razpušćen te razpisani novi izbori, a mjesto grofa Auersperga da će biti imenovan zemaljskim Maršalom češki knez Lobkovic. Isto je tako izviestno, da će biti razpušćeno i kranjsko zastupstvo te u ljubljanskom saboru sjediti novi zastupnici, kad se bude tamo desio ljetos nj. velič. Car na svečanostih, koje sprema ona pokrajina, da proslavi šestoljetnicu svojega pripadanja habsburgskoj vladajućoj kući. U kraljevini Dalmaciji da se kuša iztisnuti iz dikasterijah i talijanski i hrvatski jezik, a mjesto njih uvesti njemački. Na jugu one zemlje da se sviet nije još ni sad umirio. Najveći dio pučanstvo da je ostavio svoj zavičaj i pobjegao u Crnu goru.

Naš primorski Namjestnik da će postati članom gospodske kuće, a na njegovo mjesto da će doći neki visoki častnik carskog ratnog brodovlja. U Beču i u Budimpešti da se čine sve priprave za skoro i istodobno ukinutje slobodne luke u Trstu i na

Rieci. U naknadu tog gubitka da će se Trst spojiti još jednom željeznicom sa nutarnjom državom.

Ugarski parlamenat da je stao prodavati državna zemljišća, da doskoči novčanoj oskudici, u kojoj se nalazi ona kraljevina. U Budim-Pešti izišla bezimena knjižica, koja nabraja ratnu silu Rusije i njezine pripreme za rat, pa da se magjarskoj gospodi na nju koža strašno ježi. I u Beču je netko isto tako u nekoj knjižici stao svjetovati našim državnikom, neka izruče Bosnu i Hercegovinu u druge ruke, kad vide, da im neide za rukom njima vladati. Taj pisac kao da je povirio i u mnogo našinsko srdce, koje već odavna nekuca kao što je kucalo prije tri il četiri godine. Vrieme gradi i razgradjuje.

Zadnji dan stare godine pred samu pol noć umro je u Parizu kolovodja franceskih republikanacah Leon Gambetta. Francezi jadikuju, da nemaju čovjeka, koji bi jim ga nadomjestio. Učinili mu u Parizu i u Nizzi veličanstveni gradjanski sprovod. Mi o njem kažemo ono, što smo u svoje vrieme rekli o pokojnom Garibaldiju: jedan i drugi su svojoj domovini mnogo koristili, ali i mnogo naškodili.

U Italiji razvratna republikanska stranka sve to više diže glavu, pak zadaje trista jadah sadanjoj vladi, naime radi nepodobnostih, kojimi izazivlje Austriju, bacajuć se kamenjem na njezine poklisare i pucajuć na njezine grbove. Italija kao da želi mir i savez s Austrijom, a razvratnici hoće da ju s njom zavade, jer misle, da bi jim onda Istra i Trst pali u krilo kao zrelo voće.

Engleska se i Franceska sve to više razilaze glede Egipta. Što hoće Franceska, to neće Engleska, koju da i Bismark podupire u njezinih težnjah. U Irskoj se opet svašta dogadja. Gladstone da se razbolio. Ni Bismarku da nesluží zdravlje. Berlinski parlamenat se prošlih danah opet bavio njemačkimi socialisti. Sveti otac Papa da je odskora pisao njemačkomu Caru, a on mu odmah odgovorio, pa sad sviet nagadja svašta o konačnom miru med katoličkom crkvom i njemačkom državom. I Engleska da je odlučila, držati kod Papina dvora svojega poklisara.

Na sam Badnjak pomirila se i Rusija sa svietom Stolicom: na taj dan je sam ministar Giers supodpisao taj medjusobni ugovor. Usled tog ugovora katoličkoj su crkvi u Rusiji povraćena sva prava, koja ju idu po crkvenih zakonih, da može obstojati i uspjevati. Na mlado grčko ljeto car se Aleksandar III. iz Gačine preselio konačno u Petrograd. Armenci da se bune proti Turskoj, jer da žele doći pod Rusiju. To znači, ako Englezka neiznese pred europejski kongres svoje namjere glede Egipta, da će tražiti svoju odštetu u Maloj Aziji; već da stoji na medji 70 hiljadah ruske vojske. U Londonu da će se doskora sastati konferencija radi plovitbe po Dunavu. Na koncu dodajemo, da sa svih stranah dolaze najcrniji glasovi o strašnih poplavah i požarih, što su svietom zaredili na nečuveni dosad način.

Jurina i Franina.

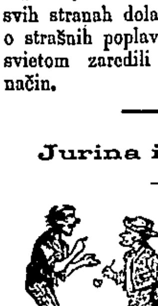

Ju. Vidiš, dragi moj Jure, nam ni treba već hodit u Tinjan.

Fr. A ne, hvala Bogu, ač imamo dva naša dobra prijatelja, ki te dobro gledat za oni kraj.

Ju. Ki su to, te prosim.

Fr. Ki drugi, nego Blaž i Matičina, znaš, da oni paze, ča se tamo sgadja.

Ju. Ha, ha, ha. Bila je i doba, da ki pazi, samo nevalja da zaspe!

***

Fr. Ča ti je Jure, da si tako nekako potmuren?

Ju. A dragi Frane, pusti me ća, zač sam pravo sam sebe već štuf?

Fr. Zač za boga?

Ju. Ja ti sam pravo neznam bego ćutim, da bi moral nekamo ća s oveh stran, al kamo dugo, dugo.

Fr. Pak hodi, hodi se malo prošetat po svetu, to će ti dobro storit. Sedi lepo na Matuljah na mašinu, pak ala, neka gre!

Ju. I baba bi šla v Rim da ima s čim, a na mašinu nepuste, ako se neplati.

Fr. Dragi ti sada je zato lahko. Hodi va Opatiju, onde ćeš nać gospodara od sveh mašin ke gredu vaje do Beča, pak ga lepo prosi, morda će pustit, da se ti za niš peljaš.

Ju. Ja! zač misliš da nisam već prosil i molil, al za korist.

Fr. Beni pak kada si videl da molit nekoristi, si se mogal grozit. To je stari lek za trdi ljudi.

Ju. Kako ćeš, da se grozim onoj gospode, kade ćeš da se onakova gospoda jenega Jurine prestraše?

Fr. E po malo, a «Istria« a »Naša Sloga«?

Ju. Ča »Istria«? ča »Naša Sloga»?

Fr. Se vidi, da nisi još dosta študial! Ča neznaš da će gospodar od sveh železnic do Beča va Opatije banji storit, va ki te sega sveta ljudi prit se kupat?

Ju. Dobrò, pak?

Fr. Hodi k onemu gospodinu, pak mu lepo zakantaj, da ako neće pustit, da se za niš pejaš po njegovih železnicah, da ćeš va fujeti stavit, da je Opatija nezdravo mesto, i ako ta lek nebude koristil, neka san ja drugi.

Fr. Ta riceta mora dobra bit, neka Bog požive sto let lekara, ki ju j' najprvi napisal, zač je pravi kavaljer.

Različite viesti.

Posvećenje. Prošle nedjele posvećen je u Gorici za biskupa presv. gosp. *Dr. Zorn.* Svečani čin obavio je preuzv. gorički nadbiskup *Dr. Gollmayer* uz asistenciju tršćanskoga biskupa *Dr. Glavine* i krčkoga biskupa *Dr. Feretića.* Na 11. ovoga mjeseca položio je novoimenovani porečki biskup propisanu biskupsku prisegu u ruke tršćanskoga namjestnika.

Zadušnice za pokojnoga blage uspomene biskupa *Dobrilu* obdržava danas u stolnoj crkvi sv. Justa u Trstu presv. biskup *Glavina* uz asistenciju krčkoga i porečkoga biskupa.

Osobne viesti. Prošloga tjedna dospio je u Trst naš istarski zastupnik *Dr. Dinko Vitezić* te je nakon dvodnevnoga boravka odputovao u Beč, da sudjeluje kod rada car. kuće, koja je jučer nastavila svoje sjednice.

Imenovanja. Savjetnik zemaljskoga suda *Dr. Pavao Monti* imenovan je savjetnikom kod primorskoga prizivnoga suda u Trstu; za savjetnike kod zemaljskogu suda u Trstu imenovani su: gg. *Ljudevit Tomičić*, kotarski sudac u Krku, *Dr. Eugen pl. Pflügl*, tajnik prizivnoga suda i *Filip conte Dandini*, kotarski sudac u Tržiču (Monfalcone.) Gg. *Šimun Lettich*, sudbeni pristav na Voloskom i *Emil Nadamlenski*, sudbeni pristav u Sežani premešteni su u istom svojstvu k zemaljskomu sudu u Trstu.

»Edinost« političko društvo za Primorje držalo je dne 6. ovoga mjeseca svoju godišnju skupštinu, u kojoj je bio pročitan izveštaj društvenoga rada u minuloj godini. Društvo poprimilo je predlog smierajući na pomnožanje tršćanskih zastupnikah za okolicu, jer sadanji broj neodgovara ni broju pučanstva ni interesu okolice, koja bi imala bit bolje zastupana u gradskom vieću. Isto tako poprimljena je predstavka na gradsko vieće glede ustrojenja jedne slovenske škole odnosno uvedenja slovenskoga jezika u njekoje pučke škole u gradu. Nakon izcrpljena dnevnoga reda predložio je društveni predsjednik g. *Ivan Nabergoj*, da »Edinost« ograniči svoje djelovanje na grad Trst i okolicu navadjajuć, da obstoji slično društvo »Sloga« u Gorici za Goričku. Društvo nije moglo stvorit nikakva zaključka, jer ovaj predlog involvira promjenu društvenih pravilah, što nije bilo na dnevnom redu. Njekoji članovi su izjavili, da društvo nebi imalo pustiti sa vida istarsku pokrajinu sve dotle, dok se u Istri neustroji slično političko društvo. Nam nije poznato, da se je tko u Istri izjavio proti djelovanju ovoga društva, svakako nastojat je i nam, da ustrojimo za Istru i kvarnerske otoke političko društvo, kojemu bi bila zadaća stojat na braniku naših narodnih pravah.

Tršćanska čitaonica. U poslednjem broju smo javili, da je na 31. decembra prošle godine izabran novi odbor, kojemu je povjerena sva dobrobit društva. Mi smo uvjereni, da se muževi nalazeći se u upravi svojski zauzimlju za procvat toga jedinoga slavenskoga središta u Trstu, nu bez izdašne podpore ovdje živućih naših rodoljubah neće postići ono, što bi se od takva društva zahtjevalo, da bude stecište slavenskoga socijalnoga života u ovom gradu, gdje živi toliko Slavenah, od kojih je mnoge obdarila sreća obilnim zemaljskim blagom. Pogledjite u ovdašnje njemačko društvo, koje liepo uspieva, al je od svojih zemljakah sjajno podupirano, tako valja, da se i naši zemljaci zauzmu za naše društvo, koje bi moglo imati više stotinah članovah, kojih sada na žalost nema. Odtale i razlog, što društvena uprava nemože pružiti članovom one udobnosti i zabave, koje bi ovakvo društvo imalo u Trstu davati. Ovih pokladah obdržavat će se dva plesa, prvi sa tombolom na 20. a drugi na 31. tek. mjeseca. Pozivi su razposlani na razne strane, plesni odbor čini svakojake priprave pa se je nadati, da će ovi plesovi biti dobro posjećeni a nije dvojbe, da će izpasti sjajno.

† **Vjekoslav Vlah.** Naša želja izražena u poslednjem broju našega lista nije se na žalost izpunila, veleobljubljenoga kastavskoga dekana-župnika nema već med živimi! Bolest, koja ga je kroz cieli dugotrajni viek bježala, u malo danah skrši njegov dragocieni život. Ranim jutrom dne 3. ovoga mjeseca prestane živiti. — Pokojnik potiče iz stare i slavne obitelji kastavske. Ta poštovana obitelj podala je mnoge muževe, koji su sa svojim obsežnim znanjem i riedkimi vrlinami dospjeli do visokih častih i dostojanstvah. — Uz brižljivu i skrbnu svoju majku, kojoj će uspomena još dugo živiti med kastavskim pukom, koju je pokojnik spominjao uvjek i pred samom smrću djetinjim poštovanjem, izučio je on prve početne nauke u Kastvu, od kuda se je uputio na Rieku, gdje je sjajnim uspjehom dovršio gimnazijalne nauke. Filozofiju i teologiju izučio je u centralnom sjemeništu u Gorici. Bivši još godinami premlad, da primi sv. redove, zadrža ga kod sebe u službi tadanji biskup *Leonardis*, dok ga na njegovu vlastitu molbu zaredjena neposla u duhovnu službu. — Prva mu je služba bila u Trnovoj, odkud predje kao kapelan u Skopo, a nedugo zatim kao župnik u Kubed. Njegova dobroćudnost nalazila je priznanja med pukom, a revnost i nastojanje oko svoje visoke službe našla je pravedno priznanje i u njegovih poglavarih; zato ga i vidimo još mlada na znamenitoj stolici prošta i dekana u Pazinu. Njegove ljubeznivosti i njegove gorljivosti u vršenju svoje službe i sad se ugodno spominje tamošnji puk. — Iz te znamenite službe bi jošte mlad promaknut na još više dostojanstvo. Previšnjom odlukom bi imenovan kanonikom-prepozitom stolnoga kapitula u Kopru. Premda tudjinac poriekom brzo stekao si je ljubav obćenitu i u tom talijanskom gradu. — Malo zatim nadošla ona burna godina 48., i on premda odgojen kroz sve škole u tudjem duhu zaželi povratiti se med svoj narod, — u svoje rodno mjesto — mili svoj Kastav, gdje je radio neumorno kroz puna 34 ljeta. — Izbrojit nam je njekoje njegove vrline, njegove znamenite zasluge. Tko da opiše njegovu pomnju oko navješćanja rieči božje, tko njegovu pripravost u slušanju sv. izpovjedi, a tko skrb veliku koju je imao oko škole bivši preko 25 godinah školskim nadzornikom? — Ugodno se spominju mnogi izmedju njegovih učenikah, kako su se veselili navješćenom danu izpita, gdje su motrili ljubeznivo lice dobroga dekana i pomnjivo slušali njegove pohvalne rieči upravljene dobrim, i one otčinske opomene upravljene nemarnim učenikom. U školi je on nasladom prebivao i upoznav u kojem dječaku većih sposobnostih nagovarao je roditelje, da djecu šalju na nauke. Milina bilo je gledati kako ovaj častni starac obkoljen mladimi djaci ide u živahnom razgovoru obilazeć škole po svojem prostranom dekanatu. — Propovjedanje rieči božje nikad mu nije bilo težko. On je vršio tu tegodnu službu prerevno i sve do pred 20 danah naviješćao svake nedelje i blagdane kršćanski nauk. Zadnje vrieme nagovarahu ga prijatelji, da se već propovjedanjem netrudi, nu on uzvrati odlučno: — kod propovjedi ja truda nepoznam, ja tim ozdravim. — Nemalena vrlina je u ovog dičnog pokojnika, ona žarka ljubav, kojom je odisalo njegovo srdce za narod iz koga je potekao i za mili mu jezik hrvatski. To sveto čuvstvo on je budio i kod drugih i riečju i djelom — a veselio se svakom poduzeću, kojim se moglo koristiti narodu: On je bio izmedju prvih, koji su zasnovali društvo-bratovšćinu hrv. ljudih u Istri, kojoj je plemenita svrha, da podpomaže siromašne učenike. On njoj je bio do smrti pravim predsjednikom — i u svojoj oporuci spomene se iste znamenitim zapisom (legatom). — Njegove velike zasluge nisu izbjegle ni bistrovidnom oku našega premilostivog cesara i kralja, komu je on bio odan najiskrenijom vjernošću, što je vlastitost svih Hrvatah. Sam prejasni vladar Franjo Josip obdari ga viteškim križem svoga slavnoga imena za njegove velike zasluge stečene oko škole i promicanja obćega dobra. — Buduć se bližale godine kad malaksaju i jake sile, strahom su gledali na pokojnika mnogi njegovi prijatelji. Nu što su svi na svoju žalost opažali — da svakim danom slabi i pada, osobito potlam je izgubio ugodnu družbu — svoga dragoga brata kanonika Eugenija. — Pokojnik nije to poznati mogao, te je vršio svoju težku službu župnika-dekana nemareć, da mu to zdravlju ili životu nauditi može kako u istinu jest. — Posjet presvjetloga biskupa i miloga mu prijatelja, preč. gosp. kanonika i župnika stolne crkve u Trstu Andr. Strka ublažilo mu za čas njegovu bolest — ali akoprem ostao duh jak i vedar ostavile ga tjelesne moći, te u noći od utorka k sredi usnu mirno u gospodinu, da primi plaću za svoje preko 55 — godišnje revno službovanje u vinogradu gospodnjem. — Pokojnik neostavlja za sobom blaga ni bogastva — ali ostavlja množinu harnih i zahvalnih svojih učenikah, koji su ga živa štovali i ljubili ne kao svoga glavara, nego više kao svoga brata, svoga dobroga otca. — Ostavlja medju kastavskim pukom, komu je bio skrbnin pastirom kroz 34 leta trajnu uspomenu na svoju dobrotu i ljubeznivost. Počivaj u miru!

Iz Rukavca tuže nam se, da je ukinita pošta u Frančićih, radi česa, da tamošnji puk mnogo škode trpi. Kažu, da je tomu povod i jedini uzrok neosnovane osvade poznatog intriganta-propalice proti čestitom dosadanjem poštaru g. M. Kundiću. Bilo kako mu drago, nije pravo, da tamošnji puk radi toga trpi, i mi mu svetujemo, neka se obrati molbenicom na više oblasti pa i na samo ministarstvo u Beč.

Hrvatska krajina. Ban kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije izdao je 3. ovoga mjeseca naredbu, kojom se na temelju previšnjega riešenja od 22. prosinca 1882 izdaje privremeni izborni red za postojalo, sa kraljevinom Hrvatskom i Slavonijom i tim sa zemljami ugarske krune sjedinjeno hrvatsko-slavonsko krajiško područje. — Približuje se konačno željno očekivani čas, kad budu i sinovi kršne krajine sudjelovali kod zakonarskoga rada kraljevine Hrvatske. Polag ovoga zakona čitava krajina slati će 35 zastupnikah u Hrvatski sabor. Izbori za sabor nisu još razpisani.

Srednje škole. Ministar za bogoštovje i nastavu priposlao koncem prošle godine svim zemaljskim školskim viećem sliedeću naredbu: »Da se gimnazijam i i realkam osjeguraju probitci, koji se uz sada zavladalo konsolidiranje učiteljskih sborovah mogu postići, pozivljem c. kr. zemaljske školske oblasti, da se pobrinu, da 1. u svakom razredu u nižem odjelu istovrstni predmeti, osobito jezikoslovni budu opredieljeni jednomu učitelju, i 2. nebude li shodno i moguće, da učitelji, kako to preporuča pedagogija, prate svoje učenike od prvoga do četvrtoga razreda, neka se barem kod učenikah prelazećih iz prvoga u drugi, isto tako kod onih iz trećega u četvrti razred, nemienjaju učitelji jezika. U suglasju s ovim odredjujem 3. da učiteljski sborovi na početku svakoga polugodišta ustanove broj i rok pismenih domaćih zadaćah, nu tako, da se netraži na dan više od jedne pismene domaće zadaće; 4. da svi zahtjevi domaćega rada učenika budu tako odmjereni, da im marljiv učenik nižih razredah uz obične umne sposobnosti može zadovoljiti za najviše dva do tri sata, onaj pako viših razredah za tri do četiri sata. Obzirom na stečeno izkustvo onih zavodah, koji su već ovakove odredbe učinili, nadati se je, da će tužbe na preobterećenje mladjahnih silah biti iznimne. Nu stignu li ipak takove tužbe, tada imadu ravnatelji, iztraživ točno stvar, shodna odrediti. Naredba ova, koja je posljedica viećanja gimnazialne enquête, stupa u život već ove školske godine.

Austrijski poslanik u Parizu grof *Wimpffen* ubio se je dne 30 decembra prošle godine u istom gradu na javnoj ulici. Pucao je iz revolvera u glavu te ostao odmah mrtav. Nezna se pravo za razlog, koji za je na to potaknuo. Jedni vele, da mu je bila pamet pomućena a drugi, da su ga financijalne okolnosti na to prisilile. Ostavio za sobom udovu i dve hćeri, koje je čas pred svojom smrću za zadnji put vruće ogrlio.

U Italiji se sada, odkad je Oberdank u Trstu obješen, sgadjaju na mnogih mjestih demonstracije proti Austriji. Najviše se kod toga odlikuju talijanski djaci na visokih školah. Slave Oberdanka kao svoga mučenika. Talijanska vojska morala je u više gradovah uzpostaviti mir i red te i talijanska vlada ima puno posla, da zadovolji medjunarodnim zahtjevom. U Rimu je njeki Valeriani bacio kamen na kočiju austro-ugarskoga poslanika kod sv. stolice a malo zatim je njeki mladić, imenom Rigattieri izpalio četiri hitca iz revolvera u grb (stemma) napomenutoga austrijskoga poslanstva. Oba su uhvaćena te sada su u Italiji u velikoj neprilici, da pronadju paragrafe, po kojih bi se ih imalo kazniti. Kao osobiti agitator spomenuti nam je sveučilištnoga profesora u Bolonji i glasovitoga pjesnika Carducci-a, koji je izdao proglas na talijansku mladež, gdje ju potiče, da bude pripravna itd.

Novogodišnjica za sv. otca papu. Predzadnju subotu primio je sv. otac papa glas iz Englezke, da je jedan najbogatijih veleposjednikah u sjevernoj Englezkoj, baronet Steno Thybi, sa svojom obitelju prešao na katoličku vjeru. Prekrštenik primivši sv. krst, posvetio je uz znatan dar za Petrov novčić svotu od 250.000 for. za gradnju katoličke crkve na jednom svojem imanju.

Crnagora. Dosadanji ministar nutrnjih poslovah g. *Mašo Vrbica* odpušten je iz državne službe te na njegovo mjesto imenovan g. *Božo Petrović*, rodjak crnogorskoga kneza Nikice I.

† General Chanzy. Još nije bio Gambetta spušten u hladni grob, kad je Francuzku stigla nova nesreća ugrabiv joj jednoga od najboljih generalah. koj se je za vrieme njemačkoga rata veoma odlikovao. Rodjen je bio god. 1823, njega je Gambetta postavio na čelo novoj narodnoj vojsci. Bio je dulje vremena gubernator u Algiru, kasnije poslanik (ambassadeur) u Petrogradu, javno mnenje smatralo ga je kao kandidata za predsedničtvo francuzke republike. Umro je prvih danah ovoga mjeseca od kapi.

Češka škola u Beču. Družtvo »Komensky« odlučilo je već odavna u Beču otvoriti privatnu školu za mladež českih roditeljah, kojih, kako se znade, imade u gradu Beču, osobito u desetom okružju, na mnogo hiljadah. Družtvo se je obratilo na kotarsko školsko vieće a zatim na zemaljski školski odbor, da mu se dozvola za osnutak privatne škole dade; no svigdje je našlo odpor. Napokon je zatražilo dozvolu od ministarstva nastave i ovo mu je dozvolilo osnovati privatnu školu. Radi toga nastala je silna graja u Beču. Kotarsko školsko vieće demisioniralo je na časti; iz zemaljskoga školskoga vieća izstupila su petorica, zastupnici dolnjo-austrijskoga zemaljskoga odbora i dvojica, zastupnici bečkoga zastupstva. Dapače i mjestno školsko vieće desetoga okružja viećalo je o tom, nebi li i ono in corpore položilo mandat poput okružnoga školskoga vieća. No na predlog zastupnika Trosta: da mjestno školsko vieće nema nikakove ingerencije u privatne škole i ono u tom pitanju nije od nikoga bilo pitano, da svoje mnienje izjavi, stoga da nebi bilo umjestno položiti mandat, zaključeno je mandat nepoložiti, ali je stvoren jednodušni zaključak, da se izjavi sažaljenje, što se osnutkom ove škole sije sjeme razdora medju stanovničtvo okružja, koje je uvjek primalo u svoje krilo članove svake narodnosti i svake vjere i koje je vrlo uvažavalo mir. — Ovaj je zaključak od svih onih u ovoj stvari stvorenih još najpametniji, samo bi i ovdje trebalo mjeriti jednakom mjerom. Niemci osnivaju privatne škole po svih gradovih i mjestih, gdje ima Njemacah, makar naseljenih. Tako rade u Českoj, Moravskoj, Slezkoj, Kranjskoj, Primorju, dapače i u samom Zadru govorilo se, da će osnovati njemačku privatnu školu. Ti isti ljudi lome ruke rad nepravdom, kad se drugi tkogod hoće poslužiti istim pravom.

Izselivanje iz Austrije. Zadnji svezak statističkog mjesečnika donosi sliedeći izkaz o izseljivanju iz Austrije u god. 1881. U svemu izselilo se u onoj godini 13.341 osoba, (7201 mužki — 54% — 6140 ženskih — 46% —) Od ovih odpada na Česku 8517., Moravsku 1934., Galiciju 1198., Tirol 902, dolnju Austriju 323., Slezku 200, gor. Austriju 71., Primorje 65, Voralberg 41., Solnogradsku 35., Dalmaciju 29., Štajersku 12., Bukovinu, 2., Kranjsku 2., Korušku 1., osoba. Česki pojedini kotari pokazuju najveći broj izseljenikah. Tako se iz plisenjskoga izselilo 1671., iz budvičkog 1361., taborskog 1189., Csaslavskog 1122., hrudinskoga 961. a pisečkog 986. — U Hamburgu ukrcalo se za inozemstvo 11,518 Austrijanacah (med ovimi samih Čehah 2797). U Bremenu 12,741 (9392 Čeha). Dakle ukupno 24.259 Austrijanacah samo u ove dvie luke. Uzporedi li se ovo sa gornjim službenim izvješćem, to se vidi da je ovaj potonji izkaz izseljenikah dvostruko veći, nego se službeno izkazuje. — U sjevero Američkih državah naselilo se u g. 1881. 18.499 Austrijanacah, obstojnost koja takodjer pobija one službene cifre a uzporedi li se izselivanje u g. 1881. sa onim od g. 1880. to se i iz službenih izkazah vidi, da broj izseljenikah raste.

Ulje u vodu. Kod Tynemontha u Englezkoj kušano je nedavno za velike oluje (bura i veliko more) lievati ulje u more, te je pokus uspio. Biesnio je žestoki iztočnjah, a na ulazu u luku Tyve bila je jaka bibavica. Kada je oluja najžešće biesnila, hotio je parobrod East-Anglaen da udje u luku. Pošto je to bilo skopčano s velikom pogibelju, zaključi kapetan pokušati, kako će ulje djelovati na valove, te na svaki kraj broda postavi dva čovjeka, svakoga sa velikom badvom ulja. Ti polagano lievahu ulje na bibavicu i doskora umiri se more, te je brod bez pogibelji u luku unišao. Ulje bilo je obično gorivo ulje, a izlilo se ga je u more 4—5 galonah, (galona do 4 i pol litre).

Razbojnička romantika. Trgovac M. Györy, slavio je blizu potkaške puste u Ugarskoj pred nekoliko danah svatbu. O ponoći, kad su gosti bili najbolje volje i počeli plesati, navali iznenada u sobu poznati vodja razbojničke čete Erdelyi Gjurka sa šest razbojnikah, do nokata oboružanih. Razbojnici zaključaše vrata i sjedoše za stol, da se i oni povesele. Jedan od gosti ponudi Gyurkin 50 forinti, al ih ovaj neprimi, rekav, da imade za sad dosta novacah, a kad mu uzmanjka, da će već doći posuditi. Najev se i odoše opet razbojnici na veliko veselje svatovah.

Originalan liek proti pijanstvu. Neki trgovac u Barmenu podao se pijanstvu, te su ga danomice morali prijatelji sprovesti kući. Nu to sprovadjanje već im dosadilo, pa nekoga večera zakrenuše s mojim pijancem u brijačnicu, došo mu ondje obrijati bradu, brkove i kosu, te ga ovako obrijana odvedoše kući, Naravno da se nije usudio naš pijanac iz kuće, dok mu nenaraste brada, brk i kosa, a do onda odučio se vinu.

Pod naslovom »Reform« izdaje u Beču urednik Gjuro vitez Smolski politički list, koji svakog tjedna izlazi. Zadaća i svrha toga lista sastoji se u tom, da slobodno, i neodvisno brani i štiti sve, što se tiče Slavenah ne samo s gledišta političkih im odnošajah, već i s književnoga stanovišta. Potonjoj svrsi služi veliki književni podlistak »Slavische Rundschau«, koji donosi najizvrstnije proizvode Slavenah u ukusnom prevodu a i pregled o radu Slavenah na polju znanosti i umjetnosti. — U svih slavenskih zemljah primiše velikim oduševljenjem taj list, jer savjestno zadaću svoju izpunjuje. Ciena listu na godinu 12 for. na pol god. 6 for., na četvrt god. 3 for. Adressa: U Beču Josefstadt, Wickenburggasse 19. Parterre 1.

Kako snube Amerikanke u zapadnoj Americi, pokazuje sliedeće pismo, što ga je pisala neka žena iz blizine Mandausa vojničkomu zapovjedniku u tvrdji »Fort Lincoln«: »Cienjeni gospodine! Muž mi je, kako vam je već možda poznato, umro. Pokopala sam ga u četvrtak. Ostadoh sama s velikim imetkom, okružena Indijanci. Nebojim se doduše tih rumenih vragovah, a posla imadem više, nego li ga može dogotoviti ženska sama. Ako dakle imate kakova izslužena kaprola ili makar i prostaka, samo ako je dobar čovjek, molim vas, da mi javite. Ako je radin čovjek i želi svoje vlastito ognjište, uzeti ću ga za muža, čim vidim. da ćemo se moći slagati. To je liepa sgoda za svakoga čovjeka. Molim, da mi odgovorite«.

Gospodarske viesti.

Vino na tršćanskoj izložbi. Čitamo u »Nar. Nov.«, da je prošloga mjeseca čitano u sjednici bečkoga c. k. gospodarskoga društva veoma zanimivo izvešće o vinih carevine, kako i kojim su uspjehom bila izložena na tršćanskoj izložbi. Ovdje donašamo kratki izvadak toga izvešća obzirom na Istru, Dalmaciju i Hrvatsku.

Istra i tršćanska okolica bijahu razmjerno veoma zastupane. Istra izložila je dobroga Refoska, desertno, fino stolno i crno vino. U cielosti nije ta zemlja napredovala niti u vinogradarstvu niti u pivničarstvu; veći dio izloženoga vina bio je mutan, netečan, dapače bolostan, kano da su sudovi nečisti, i kano da se ukus i tek producentah jošte nije dovoljno usavršio, kano da tamošnji konsumenti jošte neznadu lučiti dobro od zla zdravo od bolestna vina, Istarski sladki, pjeneći se Refosko, nije bio čist i imao je debeo talog u boci. Dobra trećina svega izloženoga vina imala se je prije izlučiti, a ne izložiti; po svoj prilici biti će tomu kriva i visoka rez u vinogradu, razne vrsti čokota u razno doba dospjevanja i prerano branje. jer istarska vina su odviš kisela, a ujedno veoma trpka. Domaći konsument možda ljubi upravo te vrsti vina. a stranac se tomu priuči s vremenom. te jih takodjer rado pije ako su inače dobra i zdrava, ali ona će ipak ostati samo lokalne vriednosti, a kod izložbah neće moći š njimi prodrieti. (Samo u nekih podredjenih gostionah u Trstu. toči se dobro harmonično crno istarsko vino, koje zovu terano; inače je sve vino odviš kiselo, dapače pili smo u Kopru novo, istom 3 dana izprešano crno vino pa je bilo već kiselo, a ni traga oslastnosti).

Dalmatinsko crno vino, koje je sad jur u medjunarodnom prometu nenadoknadivo, bilo je skroz neporočnog teka; ponajviše bilo ga je mlada, duboko crna i puna vina. Prijašnji neugodni tek po jarčetini i po zemlji izčeznuo je malo ne posve. Crna dalmatinska vina traže se sada u Italiji, i Francezkoj; ruso vino Opolo pije se rado kod kuće, biela vina neodgovaraju, a desertna vina moscato rosa,. Maraschino, Vugava. Muskat, Plavec, Crljenak jesu samo od lokalne važnosti.

Bosna izložila je skroz pogriešna vina.

Hrvatska donicla je većinom biela vina. Najviša odlikovanja steklo je vino iz traminca i samotok. Uz mnogo dobroga vina bilo je žalibože dosta manjkava, zakipljena i nečista teka. (Razlog smo već naveli, jer kad su boce izložene toplini, svietlu i promjeni zraka, tad se mora vino pomutiti, a to tim prije, čim je vino mladje i čim je manje kako Niemac veli »geschult«, pa se mora u njem kod kušanja opaziti mliečna kiselina na jeziku). U ostalom saznadosmo i to, da je medju dobrim hrvatskim vinom bilo i takova, da se je jedan član porote o njem toli pohvalno izrazio »da ima u Austriji vina istoga karaktera, nebi ni vjerovao, da je ono u Hrvatskoj producirano«. Ova izjava opominje nas jasno, da naše pivničarstvo neodgovara dobi, u kojoj živimo. Slab je to običaj kod nas u Istri, raditi sve onako, kako su naši stariji radili te neuzimati obzira na velike napredke pojedinih strukah. Istarsko vino moglo bi se natjecati sa mnogimi glasovitimi vini samo kad bismo ga znali u redu pripravljati.

Promet u Trstu. Statistički ured trg. komore u Trstu oglasio je na 1. o. mj. izkaz prometa u godini 1882. Po tom unišlo je u tršćansku luku 6978 brodovah (napram 6938 u godini 1881. dakle za 40 više) sa 1,226.369 tonelatah (napram 1,143.956 tonelatah u god. 1881. — više za 82.410 tonelatah). — Izašlo je iz luke 6938 brodovah (napram 6642 u god. 1881. — više za 296) sa ukupnim tovarom od 1,238.497 (napram 1,148.187 u god. 1881. — više za 90.370 tonelatah).

Krajem dosegao je uvoz robe do 6.820.477 metr. cent. (napram 6,844.927 u god. 1881. — manje za 24.450 mtc.), a izvoz 3,345.590 mtc. (napram 3.102.213 u god. 1831. — više za 243.377 mtc.).

Sol. C. K. ministarstvo za poljodjelstvo razpisalo je natječaj od 1000 zlatnih dukatah (cekinah) nagrade, onomu. koji bude znao preobraziti kuhinjsku sol tako, da ona se nebude dala više izčistiti, te rabiti u ljudske ili obrtničke svrhe; a pri tom da bude imala uvjek tek i djelovanje soli, i da se bude mogla davati domaćoj životinji, bez da joj budi zdravlju.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri.

Na Rieci: Vinko Vlah, gimnaz. 40 novč., u Podgradu: Slavoj Jenko, trg. 2 for., u Vrbniku: Josip Harbić, kmet 30 novč., Petar Volarić 30 novč., u Kastvu: Matko Laginja 2 for., Ljud. Rubeša, stolar 1 for., Franjo Rubeša, učitelj 1 for., Antun Puž, svećenik 1 for., Ernest Drnjević, djak. 30 novč., u Roču: Antun Mičetić, plovan 5 for., u Pereničih: Mate Dubrović 50 novč., u Voprincu: Josip Pošćić. djak. 40 novč., Ivan Pošćić. djak. 40 novč., u Kuterevu: Miletić Juro. plovan 1 for., u Sv. Nedelji: Benigar A., župe upravitelj 1 for., u Labinju: Barbalić Ivan, kooperator 1 for. — Pristupili kao utemeljitelji: U Kopru: Vjekoslav Spinčić, c. k. inspektor 25 for., u Brgudu: Jakov Mezek. kapelan 25 for., Dragutin Stražimir, župnik u D. Zelini platio I. ratu 10 for., u Trstu: Josip Bratulić, umir. župnik 2 for., Petar Flego, biskupski tajnik 2 for., Anton Podreka, gimnaz. 50 novč., Anton Flego, gimnaz. 50 novč.

Listnica.

P. n. g. Franković M. u Bersaču; — A. Modrian i Beraković u Garčinu; — L. Babić u Bakru; — M. Prenč. župe upav. u Kozljaku; — P. Jurčić u Dobrinju; — M. Janković u Danah: Primismo.

Čitaonica u Kostreni; Šafar T. i Mihelčić I. u Fužini: Onomadnom svotom namireno do konca prošle god. 1882.

Tvornica uljevitih mastila (Oehlfarben-Fabrik)

G. POPPOVIĆ

u ZAGREBU

Veliko skladište četkarske robe i četlja

prodaja na malo i veliko

NAJBOLJE SJEMENJE.

Tko zaište dobiti će cienik badava i franko.

Bojadisarska roba. Izbor roba za gospodarstvo i obrt.

Skladište ličila (laka) za kolare i ličilce.

†

Javljamo svemu rodu, prijateljem znancem prežalostnu viest, da je naš premili brat, odnosno ujak

VJEKOSLAV VLAH,

bivši predstavnik kapitula koparske stolne crkve, župnik i dekan, počastni konzistorialni savjetnik, vitez reda Franje Josipa I., jubilarni svećenik, predsjednik bratovšćine hrvatskih ljudih u Istri,

ukriepljen poputbinom naše svete vjere, u svojoj 80toj godini, danas u 1. sat u jutro mirno u Gospodu usnuo.

Mrtvi ostanci milog pokojnika sahranit će se dne 4. tek. mj. u 9½ sati u jutro, po obdržanih zadušnicah na groblju sv. Lucije.

KASTAV, 3. siečnja 1883.

Martin Vlah, Dr. Franjo Vlah, bratja — Ludovika Jelačić r. Vlah, Robert Vlah, netjak.

Javna zahvala.

»Častnom svećenstvu, svim oblastim, korporacijam i puku kastavskomu, koji su dne 4. t. mj. sproveli do hladnog groba našeg milog brata, odnosno strica, župnika i dekana **Vjekoslava Vlah-a**, izrazuje ovim najsrdačniju hvalu«

Tugujuća obitelj.

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Januara 1883.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	80	—	105	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	35	—	52	—
Cukar austrijski	»	33	50	35	—
tučeni	»	29	—	33	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	42	—	70	—
Tamjan sploh	»	26	—	35	—
Naranče, skrinjica		2	—	5	—
Karube puljezke	za 100 k.	9	—	—	—
levantinske	»	6	—	—	—
Smokve Kalamata	»	18	—	19	—
puljezke	»	12	—	16	—
Limuni, skrinjica		3	—	5	50
Bademi ili mendule	za 100 k.	68	—	76	—
dalmatinske	»	76	—	—	—
Lešnjaci	»	19	—	32	—
Šljive bosanske i srbske	»	23	—	24	50
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
ugarska	»	10	50	11	—
galučka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	—	—	—	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	7	50	—	—
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	6	25	6	75
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	50	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Oriž talijanski	»	14	50	23	50
inglezki (kitajski)	»	12	50	13	—
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	48	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice		6	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 k.	40	50	43	—
» najbolje	»	50	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	43	—	44	—
istarsko	»	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	10	—	10	25
u kasetah		13	—	13	25
Kože strojene naške		145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	55	—
dalm., ist. i bos.	»	50		108	—
janjeće naške	za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom.	34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	45	—	53	—
Sardele 1 baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	47	—
Salo	»	79	—	—	—
Slanina	»	74	—	—	—
Rakija stolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki	»	28	—	32	—
» hrvatski	»	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	»	14	—	16	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. — Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 3. U Trstu 1. Februara 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom zastu zmale stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pod.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaraku *Nazsačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana: *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Od sada nek se šalje predplata i opisi odpravničtvu ili uredničtvu „Naše sloge" Corsia Stadion N.° 12, Trst. Molimo svu onu gg. kojim smo poslali prošli i današnji broj „Naše Sloge" a nju držati nekane, da nam rečene brojeve povratiti izvole, inače smatrati ćemo jih za predplatnike.

Hrvatskomu narodu u Istri i svim njegovim prijateljem!

Pisali su mi istarski rodoljubi, Predočili mi stanje hrvatskoga naroda u Istri i »Naše Sloge« naprama njemu. Iztakli nuždu čovjeka koji bi ju uredjivao i njom upravljao.

Umolili me da se ja prihvatim toga koli težkoga, toli častnoga posla.

Ja sam njim se — kao Istranin, kao Hrvat — odazvao i već poprimio povjerene mi zadaće. Evo me danas za prvi put pred cienjenim čitalačkim občinstvom. —

»Naša Sloga« izlazi već četrnaestu godinu. Od malene postala je prilično velika, podvostručila se je.

Skoro njekom bojazni počelo se izdavati ju. Malo bijaše predplatnikah a još manje radnikah. Nu množili su se i jedni i drugi sve više. Predplatnikah javilo se do tisuću u samoj Istri, a toliko po drugih zemljah kuda se hrvatski govori. Zašla je ona i u najzabitnije strane Istre. Doprla i pod krov najsiromašnijih istarskih Hrvatah.

Za nje bila je i utemeljena, za nje njezin zametak i porodjaj, njezin život i njezino djelovanje.

Ona jih je probudila iz dugovječnoga sna, da nerečem mrtvila.

Ona uzbudila je u njih čuvstvo da nisu *»ščavi«* nego slobodni ljudi. Ona probudiia u njih staru slavu hrvatsku. Dokazala njim da su grana hrvatskoga naroda toli zaslužna za krščanstvo, za Europu, za habsburžku vladajuću kuću. Dokazala njim da su oni u Istri tisuće i više godinah u velikoj većini, da se je u njoj prod stotinami i stotinami godinah hrvatski pisalo, misilo i obavljalo službu božju. Izniela je na vidjelo i pokazala ostalom svietu kakvu bogatu riznicu hrvatskoga pjesničtva čuva narod u Istri.

Uzgajala je u narodu državljansku sviest. Podučavala ga da neima samo dužnosti nego i prava, napravljena sabori a potvrdjena i posvećena Njegovim Veličanstvom.

Rekla mu je da nije narod radi činovnikah, nego činovnici radi naroda, i da se oni njemu, imenito glede jezika prilagoditi imaju i moraju. I politički uredi, i sudbeni i porezni i poštarski i svi, imadu s narodom i ustmeno i pismeno u njegovom jeziku občiti, kako zakon nalaže. Kad to nebi htjeli, narod se može potužiti sve dalje i dalje, i do najvišega suda, i do prestolja Njegova Veličanstva, gdje može biti stalan, da dobije pravdu.

Iztaknula mu je znamenitost školah u obće, imenito pučkih, u kojih se neima učiti tudje jezike, nego u kojih se ima svoj jezik dobro i temeljito upoznati, a pomoću njegovom, učiti se ono što je svakomu državljaninu najpotrebnije za svakdanji život. Narod plaća za škole i učitelje, on ima pravo imati škole i učitelje. Zakoni naravi, uzgoja i obuke te zakoni državni hoće da budu te škole za Hrvate hrvatske.

»Naša Sloga« radila je, koliko je mogla, na to, da bude hrvatski narod u občinskih zastupstvih, u pokrajinskom i državnom saboru zastupan dostojno, i po svojih muževih, koji znadu gdje ga tišti, vide i čuju njegove nevolje, koji ćute čuvstvom njegovim i za njega.

Ona je nastojala i o poboljšanju materijalnog stanja istarskih Hrvatah. Poticala jih na ozbiljan rad, znajuć da »radiši Bog pomažе«; nukala jih na štednju u obilju za crne dane; odgovarala jih od duga zla druga; učila kako treba umno gospodariti prema onoj »ko umje, ima dvie, a ko neumje, neima ni jedne«.

Učila je narod poznavati njegove neprijatelje i klevetnike, koji bi htjeli da u robstvu ostane, da zataji svoje porieklo, da neima nikakvih pravah, da neima školah, u obće da zataji sebe i da se odreče svega što mu je najmilije i najsvetije, da ne za se, nego za nje radi, da bude sredstvom obogaćenja njihova.

Ona je posvud i u svem gdje više gdje manje uspjela.

A za sve to, komu ide hvala?

Uz Providnost, muževom koji su, niknuvši iz hrvatskoga naroda Istre i poznajući jade i nevolje njegove, zamislili i zasnovali izdavanje »Naše Sloge«, koji se od njezinoga prvoga početka oko nje neumorno trude, i kojim sva plaća za njihov trud — bivši inače za svoj obstanak obskrbljeni — sastoji u zadovoljštini, da su za granu svoga naroda radili.

Srdačna njim hvala. Hvala urednikom i svim onim koji su jih u njihovom nastojanju, bud duševno bud tvarno podupirali.

I nje i njihove suradnike i dopisnike i predplatnike molim ovim da ostanu vjerni »Našoj Slogi«, da ju podnpiru po svojih silah.

Molim ovim sve prijatelje hrvatskoga naroda u Istri nek dojavljuju svaku, koju sciene da je vriedno dojaviti; nek nastoje sakupiti što više predplatnikah medju narodom, kojemu je posvećen sav rad »Naše Sloge«.

Molim na što izdašniju predplatu i izvan Istre. **Brat brata zaboraviti nemože i neće.**

A ti mili moj hrvatski narode u Istri, odazovi se pozivu prijateljah Tvojih i »Naše Sloge«. Malo stoji, probrajaj se na nju. Nemože li pojedinac, sakupi se vas više u družtvo pak ju čitajte. Bez Tebe ona obstojala nebi. Za Te je ona, a ja za nju sav, sav njezin, a tim i sav Tvoj.

Protivnici Tvoji postaju danomice sve drzovitiji, napeli su sve svoje silo. *Valja da jih podvostručenom silom suzbijamo.*

»Naša Sloga« izlaziti će čim prije jednom na ćedan, i za to treba i više radnikah i više predplatnikah.

Hrvatil Bog Vam i duša Vam!

»Naša Sloga« nemienja tim ništa na svojem programu.

Ona će i nadalje probudjivati i jačati u narodu Istre, sviest čovječju, hrvatsku i državljansku; nastojati oko njegova duševna i tvarna blagostanja, a to uz geslo i u nadi da će ju pomoći

Bog i Hrvati!

M. Mandić,
Izdavatelj i urednik »Naše Sloge«.

DOPISI.

Karkavce, *12. Siečnja.*

Svakoga štioca obljubljenog toga našega lista zazobe srdce, kad čita dopise sa svakojakih stranah mile nam otačbine, iz kojih se zrcali naše žalostno stanje. Al kod nas možda najgore. Uzalud nastojimo, da svako nedjelo na javu iznesemo, nebili se zloporabam na put stalo, sveudilj nam se predbacuje, da smo nemirnjaci, denuncianti i Bog si ga zna šta. A zašto sve to gnjusno napadanje? Zato da budemo vječna raja, vječni sužnji. Kad prosimo sposobnoga učitelja, sposobnoga činovnika i sposobnoga duhovnika, znade nam se reći: dati vam budemo kad ih bude sposobnih, sada ih neima. Pitamo te delije: kad ih budemo imati ako tako s nama postupate, ter i ono malo vrstnih sinova, što ih imamo, zapostavljate?

Naš hrvatski narod u Istri imao bi povjeriti svoju sudbinu iskrenim i poznatim svojim prijateljem, koji se budu svojski zauzeli za njegovu bolju budućnost, ovako bo živiti nemožemo. Izvan toga nije drugog puta našemu blagostanju.

Svako zavedenje od strane naših protivnikah može pospješiti kobno zlo, gotovu propast, koja nam na pragu stoji i koju nam zatornici pripravili i pripravljaju.

Da je tomu tako evo činjenice.

Došli ovih dana iz Saudrije nekoji vozci po seno u Karkavce. Siromasi, nemisleć da bi putevi tako loši biti mogli, nagaze po noći praznim vozom na takovo blato, da su se čitavu noć u njemu koprcali i mal da se nisu oni i volovi zadušili. Djece imademo sposobne za učionu do 140, nu nikada neimasmo učione i Bog sam znade budemo ju ikada imati. Adicionali se pak s porezom tako nesmiljeno tjeraju, da nas od meseca kolovoza do 22 prosinca prošle godine dvakrat ovršni činovnik pohodio. Kad siromah težak na jednom platiti nemože, zapljeni mu se i posljednja kravica, razbaca mu se zelenje, što u kotlu za jedincatu svinju kuha i kotao odnese. Da bi tako samo kod nas bilo, mi bi šutili i rekli: valjda zaslužimo da se tako s nama postupa. Al ti to biva po čitavoj Istri.

Kad te činjenice javljamo s uzroka, da nam s koje strane pomoć stigne, pitamo našu totu »Istriu« u Poreču da li smo denuncianti, da li smo nemirnjaci? Spočitujuć nam ona takva šta, mi znamo, što se pod onom koprenom skriva, i da ona rado vodu muti, da u mutnom ribe lovi.

Hrvatski narode u Istri probudi se već jednoć, kad neprijatelj sjekiru grabi, da ti posliednju klicu života sasiječe, drugčije budeš većma plakno al ti pomoći nebude.

Izpod Učke.

Vaš poštovani dopisnik u 22. broju p. g. premile »Naše Sloge«, ljepo razlaže potrebu još dviuh lječnikah u ovomu velikomu kotaru.

Morala bi se svojski zauzeti za tu stvar politička oblast, kojoj je dužnost promicati dobrobit i sreću ovdješnjega puka, koji ju svojimi žuljevi uzdržava.

Moglo bi se s dobrim sporazumljenjem svih občinah u ovomu kotaru ustanoviti plaća za još dva potrebna lječnika, i odlučiti im mjesto stanovanja, te odmjeriti im što manju pristojbinu. Dapače činiti i polakšicu onim, koji bi zvali češće lječnika. Tako bi se mogao okoristiti narod zdravstvenimi sredstvi bez ikakove materijalne potežkoće. Jer doista pravo je kazao Vaš dopisnik, da su u ovomu kotaru lječnički koraci *preskupi*, te po obstojećih okolnostih nije moguće siromašnijim stanovnikom zaiskati lječničke pomoći.

Pišući pako o liečnicih predmnievam ljude nesamo vješte lječničkoj znanosti, nego i takove, koji se odlikuju dobrotom, ljubeznjivostju, uljudnošću i udvornošću. Ta čovjek bolestan je već bolešću mučen i prestrašen a dodje li k njemu neuljudan i bezdušan liečnik, nesamo da će ogorčati bolestnika nego će i narod izgubiti svako povjerenje u lječničku pomoć.

»C. k. kotarski liečnik je na važnijem mjestu nego li je občinski liečnik, dapače on i nadzira ostale u dotičnomu kotaru obstojeće liečnike. Stoga može se od njega očekivati sve ono što o lječnicih u obće rekosmo.

Njemu je doista dužnost paziti i brinuti se, da se sve odstrani što bi moglo prouzročiti koju kužnu bolest, a pojavivšu se ugušiti najuspješnijimi sredstvi, nu pritom mora uvjek biti uljudnim, pravednim i ljubeznim savjetnikom i pomoćnikom. Ta narod je već sjenom kužne bo-

lesti prestrašen, te da mu dodje u posjete c. k. liečnik neprijaznim i kiselim licem, nesamo da će prouzročiti da zdravi o bolestni poginu, nego će mnogi voliti trpiti bolest i sakrivati i najkužniju.

U ovom kotaru imade veoma često kužne bolesti te bi preporučili kot obiasi i da se kad što i sama obazre na zdravstveno stanje puka a ne uvjek sve prepuščat drugim osobam. U uredu nebi se nigdje i nikad pazit imalo na prijateljstvo.

Još ne ujeto; ka i kada se čuje od njekojim činovnika da Slovenac s Hrvatom nemogu se razumjeti kako ni sa španjolcem u svomu jeziku. A u ovomu kotaru, koji je čisto hrvatski sjedi u sudu čovjek komu pošto nije poznat hrvatski jezik tumači mu sudben sluga rodom Slovenac ali nepozna dobro ni slovenski jezik. Jeli to pravo? Zar našoj gospodi nije poznato, da ovdje je pučanstvo hrvatsko? Pa ako njim je to poznato zašto nepredoče krivdu upogibelj iz nje izvirajuću, višim oblastim?

Kako se čuje Veprinčani, Rukavčani i Zvonečani su veoma razjareni što im je oduzeta pošta u Frančićih. A najviše zato što je to, kako se govori, učinjenom sporazumljenjem c. k. kotarskoga kapetanata na Voloskom. Ako je to istinito, onda se mora reći, da c. k. kotarskomu kapetanatu na Voloskom nisu poznati probitci i potrebe ovoga kotara niti samoga erara jer se je pošta sjajno izplaćivala. Napokom pitamo, zašto se nije povela iztraga proti bivšemu poštaru — koji je i on sam zahtjevao, pak ako je kriv nek se kazni, jeh nedužan, čemu uzimat njemu kredit u narodu nanašat toliku štetu?

Iz srednje Istre.

Komu nisu poznati odnošaji u Pazinu i njegovoj okolici, činilo bi mu se nevjerojatno, da se sve ono dogoditi može u našem naprednom i civiliziranom vieku, što se je dogadjalo prigodom posljednjih pazinskih občinskih izborah. Ti izbori svršili su za nas žalibože slabo. Naši neprijatelji obdržaše i ovaj put pobjedu. Nu kako? Bilo je i sada kao što i drugdu, varanja i nasilja, a to pomože protivnikom do pobjede. Mnogo toga pripovieda se ovud što je sve počinio njekij domaći trgovac C. i šnjim predsjednik »tovarjeg družtva« iz Pićna i mnogi drugi, prvi dan preć vrati izborne dvorane. Nečuveno je, što ta gospoda radiše sa našom braćom nenkimi seljaci, kako njim trgaše listiće iz rukuh, a svoje pod silu narivavaše, braneći njim tako vršiti najsvetlje državljansko pravo.

Do pobjede nam je skoro nemoguće dok smo sdruženi s mnogimi podobćinami, i to radi sledećih uzrokah:

Slabe ljetine, koje su dotjerale nas seljake, ponajviše u pazinskih podobćinah tako rekuć na robovo njekojih pazinskih trgovacah, nemilosrdnikah, od kojih se jedan nije do predzadnjih izborah pačao u občinske stvari, ali sada, ponukan od svojih jednomišljenikah, obogaćen kmetskimi žuljevi, stao na čelo kao agitator, preteć i strašeć peticijoni onim, koji neće milom za 50 novčićah ili šanjur biguli, po njegovoj volji glasovati. A ta grožnja, taj strah je djelovao na siromašnu nam braću, koja su za potalijančenike glasovala.

»Naša Sloga« njim je toliko puta predočila kako se imaju kod izbora vladat, u koga imaju svoje pouzdanje stavit, al reć bi, da oni za to mare i nemare. Srce puca čovjeku videć, kako naš seljak sam u propast skače, kako si sam svojim glasovanjem nameće za gospodara najvećeg neprijatelja, kako si sam pod jaram vrat podluže.

Ah! Mate i Frane, koji bi bio ikad pomislio, da ćete nam vi tu sramotu učiniti glasujuć za vaše i naše neprijatelje. Zar ste tako slepi da nevidite da vas pazinska gospoda samo u svoje svrhe rabe, a kad vas netrebaju, rugaju vam se, ismjehivaju vas. Zar neznate da, premda vas pred izbori prijateljski pozdravljaju s vami kako s braćom razgovaraju, ruke stišću, a ipak vas potajno mrze, jer znadu da ste njihovo orudje. da ste se prodali, da ste izdali svoj narod i svoj sladki jezik. Da, velika je to sramota, da sin izdaje svoju majku, takav nije vriedan da ga nosi crna zemlja, takovomu se neoprašća.

Naši protivnici su si našli na »žurnadu« svakojakih potepuhah i izrodah, koji su za plaću ili za hranu lajali kako i pas, samo da nam naš narod i naš mili jezik crne i ruže. Mi njim kličemo: daleko vam od nas kuća crne kukavice, gadne izdajice!

Prigovorit nam se može da su mnoge od siromahah na izdaju natjerali dugovi; nu to jih nezapričava. Takovi su se mogli ugledat u nas Trvižane i naše vriedne Lindarce, koje nazivlju u Pazinu »Crnogorce«, a i punim pravom, jer su se ovi držali čvrsto kano stiene usred mora. Ta malo nas imade koji nismo zaduženi našim protivnikom, nu ako smo dužni, mi ćemo svejedno morat platit prije ili kasnije, al sužnji ne ćemo da budemo nikiji.

Ako i nismo ovaj put pobjedili ipak smo se slavno borili i pokazali, da smo uzprkos svim neprijateljskim pretnjam još živi i da smo u ogromnoj većini. Pokazali smo, da stvar naša napreduje, da stupamo na vlastito noge, da se želimo otresti nesnosnog jarma, kojeg nam naprtiše Talijani i domaći izrodi. Borba naša je sveta, jer se borimo za najsvetlju nam stvar, za jezik i narodnost našu. Nek viču i rade protivnici kako i koliko njim drago, budućnost je ipak naša. Mi dobro znamo što bi htjeli naši neprijatelji iz naše sirotice Istre učiniti, nu uzalud njim posao; obsjenit mogu jošte njekoliko stranjski svjet, nu nije dugo vrieme kad će njim odzvoniti.

Mi smo pokazali — a svatko se je mogao osvjedočiti — prigodom dolazka Nj. Veličanstva našeg cara i kralja kolika nas imade i što možemo u Pazinu i okolici. Gdje je bio tada »eviva« kad je burni gromoviti »živio« odjekivao od Lindara do Zarečja k starom Pazinu?. Il vas nemia lil ste se naše ogromne većine bojali pak sakrili se kano šišmiši.

Vraćajuć se ka izborom, koji su našim protivnikom pamet pomutili, pitamo te delije, na koga će sada baciti krivnju agitacije, pošto su nam naši narodni svećenici od Pazina odaljeni?

Zaista gorko čutimo gubitak tih naših rodoljubah. Sad kad jih nemamo, sad tekar znademo što smo u njih izgubili. Sami njihovi protivnici nemogoše njihove vrline niekati, nemogaše njim nepriznati njihovog uzor — svećeničkog ponašanju. Poznata je istina, da osobito onaj koji potječe iz prostog naroda, znade svoj narod žarko ljubiti. Potekli su i oni iz siromašne kmetske kolibe, pa stoga znadjahu i znadu nevolju i biedu svog roda, čute sa narodom nepravdu, koja mu se danomice nameće, i radi su potištenu bratu u svakoj zgodi i sborom i tvorom u pomoć priteći.

Mi njim zahvalnosti lje nikad nezaboravimo, a da jih nedobiše naša braća, po krvi i jeziku za svoje duhovne pastire, zaisto bismo braći zavidjali a ovako moramo jim samo čestitati.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 31. siečnja 1883.

Nj. visočanstvo carević Rudolf da neide u Istok, nego odredjeni na taj put novac da će darovati nevoljnikom, što su postradali od zadnjih strašnih povodnjah. I to je, ako ikoji, plemenit kršćanski čin! Bog će i to vidjeti i stostruko mu platiti.

U carev. se vieću razpravljala osnova zakona o zaštiti obrtnikah i njihovih pomoćnikah, o ubožnicah, o domovinstvu i o zemljišnih odnošajih kmetovah. Mislimo, da se tù radi o kmetovih u pravom značenju rieči, naime koji rade tudju zemlju, a ne o posjednicih, koji žive na svojem i od svojega. Pokrenuo se i zakon o davku, što se ima udariti na glavničare, koji se prometu novcem uz novac, a dosad nisu plaćali nikakva davka.

Ministar pravosudja Pražak na tužbe iz Dalmacije je naredio, da u onoj kraljevini službeni jezik mora da bude hrvatski, nipošto pako talijanski, il čak njemački, kao što se čulo, da je to bio ukazao nj. Preuzvišenost, namjestnik Jovanović. U Istri da bi imao biti talijanski i hrvatski, pa gle to nije ni najmanje pravo nekojoj gospodi i njihovim novinarom, kao da Hrvati i Slovenci u Istri nisu već austrijski državljani, nego pusto talijansko roblje. Pa dočim ti isti novinari zahtievaju otvoreno da se primorski Slaveni pretoče u čisto Talijane, zamieraju do zla Boga domaćoj tršćanskoj vladi, što je tobože, unatoč onomu što smo gori rekli, naredila, da toli u Trstu koli u Istri uredni jezik bude izključivo njemački, Njih dakle nitko netakni, nego im još daj, da i nas tlače!

Nisu li to ljudi il nevjerojatno bezobrazni il do kraja ludi? A što je još ludje i bezobraznije, pod tim uvjetom kao da obećaju u svojih novinah, da će se odreći irredenstva i postati dobrimi austrijci. A mi jim evo odvraćamo, da se mi ni sad ni do vieka nećemo odreći svojih pravah, pa izvolili oni biti zli il dobri austrijci, vierni il nevierni, irredentisti il neirredenesti. Mi jim nezavidjamo njihovih mušicah, al im oštro kažemo, da je pravo starije i od Austrije i od Italije, pa ako će trgovati, neka trguju svojom, a ne našom kožom.

Ruski prvi ministar g. Giers na svom povratku iz Italije prošao je kroz Beč, gdje je boravio od 25. do 29. tekućeg mjesecca. Kako novine pišu, u Beču ga dočekali i još ljepše nego samog Bismarka, kad je ono pred nekoliko godinah bio posietio našu prestolnicu. Bio gost carev i njegovih prvih doglavnikah, s kojimi da se je opetovano sastajao i dogovarao. O čem se vodio govor, toga nitko nezna. Nekoji nagadjaju, da se radilo o uzpostavljenju trocarskog saveza, koji da treba Europa, da ju nezateku dogodjaji, što bi se mogli poroditi u Franceskoj. Nekoji pako tvrde, da se nije govorilo nego o Egiptu i o plovitbi po Dunavu, i u tom da se došlo do sloge i podpuna sporazumljenja. A što je najvožnije, opet drugi vele, da je uslied Giersova putovanja osiguran mir i proti volji onih zlih duhovah, koji nisu ništa toliko želili, koliko rat med Austrijom i Rusijom ni za što drugo nego za to što je Rusija slavenska država.

U Franceskoj, dapače recimo u Parizu, ljudi su poslje Gambettine smrti posvema izgubili glavu. Tomu je najviše kriv prince Jeronim Napoleon, jedini punodobni odvjetak kobne napolenske obitelji. Javnim proglasom pozvao franceski narod, neka se okani Republblike, koja da ga nemože usrećiti, a uzpostavi carstvo i njim svoj u svietu ugled i slavu. Prince sbog toga uhvatili i zatvorili, al se medju sobom i razdvojili, jer jedni bi htjeli, da se i on i još dvie druge familije, što su jednom u Franceskoj vladale, kao pogibeljne po republiku bace prieko granice, a drugi neće da na to da pristanu, jer da bi se uvriedila vojska, u kojoj da imaju ti razkralji dosta pristašah. Ako je to istina, onda dakako da je veoma težko pogoditi, što se još može sve u Franceskoj dogoditi. I tim za danas svršujemo.

Učevni jezik škole u Fontani.

U 2. broju donieli smo dopis iz Fontane. Dopisnik veli da je puk fontanski podnio molbu zemaljskomu školskomu vieću radi učevnoga jezika. Ovo da je ovlastilo fontanske zastupnike da izabere učevni jezik. Vrsarsko glavarstvo sazvalo je skupnu sjednicu. *Sedam fontanskih zastupnikah glasovalo je za hrvatsku školu.* Ostali zastupnici, *iz drugih porezovnih občinah*, glasovali su proti hrvatskoj a za talijansku.

Svi fontanski zastupnici glasovali su za hrvatski učevni jezik. A tim je izražena volja, tim je učinjen predlog za učevni jezik u toj školi. Na glas ostalih zastupnikah vrsarske občine nelma se uzeti nikakva obzira. Oni nemaju u tom nikakva prava.

Po č. 6. zakona 14. maja 1869. odlučuje o učevnom jeziku pokrajinska školska oulast, *saslušav one koji školu uzdržuju.*

Školu uzdržuju občinari za koje se škola ustroji tim, da plaćaju školske prireze u pokrajinsku blagajnu za plaću učiteljevu i tim da priskrbe školske prostorije i bilo stan u naravi za učitelja bilo stanovitu novčanu odštetu.

Pri tom se postupa ovako. Pozove se zastupnike občinarah za koje se škola ustraja i koji će ju imati uzdržavati Oni imaju prikazati školske prostorije i stan za učitelja ili se obvezati da će toliko i toliko za stan dati, *te predložiti učevni jezik.* Tu je obično občinski glavar ili njegov zamjenik ne za to da izrazuje svoju volju nego da pazi na vršenje zakona i da učini zapisnik ob onom što se odluči te da ga pošalje višim oblastim.

Tako bi se bilo imalo dogoditi i za fontansku školu. Glavar bi bio imao ureći sastanak občinarah fontanskih ili njihovih zastupnikah i učiniti zapisnik njihovih odlukah glede školskih prostorijah, učiteljevoga stana i učevnoga jezika.

On toga nije učinio, a valjda je znao zašto. On je sazvao zastupnike cielе občine ili svih porezovnih občinah, vrsarske, svetlovrečke i fontanske, premda će samo ova posliednja imati uzdržavati fontansku školu, a nimalo vrsarska ni svetlovrečka. Zastupnici ovih dvijuh glasovali su o stvari u kojoj oni nikakva prava neimaju, i to nevaljanim postupkom g. glavara. Njihovi glasovi nejmaju zakoniio nikakve valjanosti. Valjani su zakoniio samo glasovi zastupnikah porezovne občine fontanske. Oni su svi za hrvatsku školu, ta škola bi po njihovom predlogu imala biti hrvatska.

Taj predlog imao je sad ići na zemaljski odbor, a od ovoga na c. kr. zemaljsko školsko vieće, koje ima odlučiti o učevnom jeziku po zakonu.

Ono se ima obazirati na predlog onih koji školu uzdržuju, dakle zastupnikah fontanskih, na temeljne državne zakone koji daju svakomu narodu pravo gojiti svoj jezik, i na uzgojna načela po kojih se ima podučavati u materinskom jeziku.

Visokomu c. kr. zemaljskomu školskomu vieću neće biti težko odlučiti učevni jezik u školi fontanskoj. Občinari fontanski predlažu hrvatsku, oni su Hrvati, njihov materinski jezik je hrvatski.

Mi se tvrdo nadamo, da će isto zemaljsko školsko vieće na temelju toga trojega odlučiti i odsuditi nekorektan postupak glavara občine vrsarske, te da neće trebati utoka na visoko ministarstvo za bogoštovje i nastavu.

Ako bi ga pak trebalo, nek se učini. Pravo se bliže ili dalje pripoznati mora.

Medjutim hvalimo fontanske občinare i njihove zastupnike, kojih nije pokvarila zdiba vrsarska ni porečka,*) koji se tako junački zauzimlju za svoj jezik.

Živili sviestni fontanski Hrvati!

Franina i Jurina.

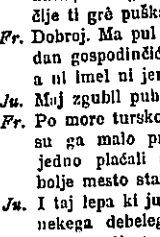

Fr. Hm, kako to da te nigdar nevidim po umejkeh spuhalnicun kakoj bila tvoja užanca?

Ju. Zač ki će se spuškun šećat, će mu družine tecat. Pak je zato još trebe promeš od onega klj lov prekupil drugi promeš da moreš puhalnicu ponašat, a ta gušta beli fiurin, druga ćlje ti grè puška.

Fr. Dobroj. Ma pul nas je nejde lane jedan gospodinčić zadel spuški otroka, a ni imel ni jenega ni drugega.

Ju. Muj zgubil puhalnicu i šal ječmik jist.

Fr. Po more tursko ni tega niš bilo, nego su ga malo prez dela pustili a svejedno plačali a potle su ga oteli na bolje mesto stavit.

Ju. I taj lepa ki ju nezna, tisti mora imet nekega debelega kumpara, klj tako zakonu pljusku dal. Dragi ti pak ča ni pul vas pravice.

Fr. Drugda malo a sada ni bili, zač da se po onoj bure na Drenovoj smrznula.

***

Fr. Mime konfešo Dljo nipotente....

Ju. A ča to frane bulazniš kako za soa s obešenim nosom, kako da te j'ki s, vrelun vodun polei.

Fr. Svaki svoju zna. Već pod stare dni se moram navadit »konfešjon« po talijanski, aš drugačije mi nebi grišna duša moja nikad videla raja nebeskega.

Ju. Mi se vidi, da ti malo vrti.

Fr. Da bi mi baš i vrtelo, nebi bilo čudo. Ni dosta, da s našem hrvatskem jezikom nemoremo mi drugi niš opravit; ni dosta da smo svagde tuja porivala, nego sada da je prišlo, da se

*) Fontana je dražestno scoce nad morem izmedju Vrsara i Poreča

neće moć ni v raj, ki se nezna talijanski »konfešat«.

Fr. Ki ti j'to va glavu zabil?

Fr. Ki? — Ča ti neznaš za onega svečenika iz Pazina, ki ni otel nego talijanski spovedat jednega našega človeka, premda on nezna nego hrvatski. Vidiš kako se s nami postupa! Dobro j' dok se nenapuni čaša (mižol), nego neznam kega će polet, kada se prenapuni.

Ju. Pacja vera, al si se stepil. I pravo imaš. Naš gospodin »Ništanemanje« preveć zabada nos svakamo, pak ga je i zabol va popliča, pak ga je valja prekrstil na talijansku veru. Al govori ona naša, da ki zabada svakamo nos, da najzada blatnega iznese.

Fr. I iznest će ga. — Bog te poživi!

Fr. I tebe.

* * *

Fr. Čuješ Juriću, po čemu ćeš razpoznat va Istroj Hrvata od Taljanca?

Ju. Franiću dragi, da Hrvati nose kapice al baretice a Taljani kani i klobuki.

Fr. A ja neboreš! Je Taljanac ki nose kapice a i Hrvati ki se pokrivaju s klobuki.

Ju. Dunke, da oni govore svoj zajik a mi svoj.

Fr. Ni ta ti novaja. I Nimci i Turci govore svoj zajik.

Ju. Onda ča zanovetaš?

Fr. Da Hrvati plaćaju više a uživaju manje a susedi Taljani plaćaju manje a uživaju više.

Ju. A ja, govori se da ponižno janje (i kozlić) dve materi sisa, ma ov put laže, zač mi nesišemo ni jednu, nego ona nas.

Različite viesti.

Presv. biskup Dr. Zorn dielio je zadnjih danah sv. potvrdu u njekojih župan goričke nadbiskupije zastupajuć tamošnjega nadbiskupa, koji nije radi visoke svoje starosti i njeke male bolesti mogao u ovogodišnjoj strogoj zimi sam obaviti taj sveti čin. Kako doznajemo, novi biskup ulazit će u svoju porečku biskupiju dne 4. marča tekućega ljeta.

Akad. lit. družtvo »Hrvat« u Pragu. Ugodno nam je javiti, da je akad. lit. družtvo »Hrvat« u Pragu imalo na 27. prosinca ovogodišnju svoju glavnu skupštinu, — Jednoglasno su izabrani u odbor: M. C. Ivan Štambuk za predsjednika, M. C. Josip Augustin za podpredsjednika, Vlaho Stipičević med. za tajnika, Josip Martinis med. za blagajnika, M. C. Ivan Nazor i Dr. Fran Spevec za revizore. — Redarstvo je potvrdilo promjenu štatuta, po kojoj, kad bi družtvo prestalo, pripala bi imovina »Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri«.

Ovom prigodom srdačno zahvaljujemo svim našim književnim družvom i slav. uredničtvom novinah na darovanim knjigama i novinama, i molimo da nastave svoje dobročinstvo i ove godine. —

U Pragu, 4. siečnja 1883. — Predsjednik Ivan Štambuk. Tajnik Vlaho Stipičević.

Jezik kod istarskih sudovah. Tako glasi naslov dvajuh naslovnim članakah izašlih u 54 i 55 broju porečkoga listića, guje bi se htjelo prikazati občinstvu da se u Istri može rabiti samo talijanski jezik kod sudovah! Nemožemo se ovdje upuščati u polemiku sa dotičnim listom, jedno što je stvar odviše političko-juridičke struke te nespada u naš list, koji se time nebavi, a drugo morali bi tim našim Talijanom krinku s lica skinuti te jim u talijanskom jeziku reći cielu istinu, da ju oni nolje razumiju, jer si tobože javno smatraju za čast, što neznaju hrvatski pravno govoriti ni pisati. Možda će nam se toga pružiti, a sada samo njekoliko rieči o tom članku. Predpostavljamo, da je spomenuti članak napisao jurist ili bolje rekuć advokat, koji je pred očima imao samo zakonske ustanove te po njih stvarao svoje zaključke, izključujemo dakle svaku zlobu. Sve svoje tvrdnje osniva na jednom paragrafu gradjanskoga talijanskoga postupnika, stara skoro 100 godinah. Taj postupnik bio je u kreposti u talijanskih pokrajinah Mljetačke i Lombardije. Kaže se, da ima zakonsku vriednost i za dielove Istre, koji su jednom spadali pod mljetačku republiku. Izdane su god. 1862. i 1866. ovie naredbe ministarstva pravosudja, gdje se nalaže istarskim sudovom, da primaju akte sastavljene u slavskom jeziku te da im po mogućnosti i rešavaju u istom jeziku, to se nije protezalo samo na kaznenu nego i na civilnu struku. Pisao pako uz sve to mnije, da je talijanski jezik još jedino privilegiran, spominje ipak opet jednu ministerijalnu naredbu od god. 1880, gdje se istarskim sudovom nalaže, da imaju primat i rešavat i njemačke spise u njemačkom jeziku, prem se njemački jezik samo u Pulju njekoliko govori. Iz cieloga članka vidja se, da i sam pisac dvoji ob onom što govori, sluti, da je gospodstvu talijanskoga jezika odzvonilo. Morao bi bit piscu poznat onaj juridički axiom, da se zakoni i naredbe ne samo izrično nego i mukom tim dokidaju, što se sa zakoni i naredbami, koje su kasnije izdane, nedaju složiti. Navadja i sam S. 19. temeljnih zakonah od god. 1867., kojim nam je osigurana ravnopravnost našega jezika. Na taj način vrielo bi mnogo više kakav stari dvorski dekret nego li zakoni, na kojih je osnovana država! Ako se nebudu sudovi vladali po tag. temeljnih zakonah, esekutivna oblast mora jih na to sjetiti te jim naložiti, da štuju jezike, koji su svi ravnopravni. U broju 28. ovogodišnjega tršćanrkoga »Cittadino« nalazimo dopis iz nutrnje Istre od 25. jenara, gdje dosloce čitamo sledeće: »Jedna naredba ministra pravosudja baruna Pražaka odredjuje, da mora unapred biti kod istarskih sudovah službeni jezik slavenski — slovenski ili hrvatski polag pojedinih okružjah«. Nadalje se u tom dopisu tuže, da hrvatska ideja u Istri napreduje i. t. d.« Nam nije još poznato, da je ministar pravosudja izdao takvu naredbu, nu kad bi se sudovi protivili primati i rešavati podneske u našem jeziku, to je gotovo, da bi se takva naredba morala odmah izdati. Mi Istarski Hrvati nećemo nikad trpiti, da se mu gdje zapostavi naš jezik, svagdje imamo mu izvojevati jednakopravnost. Nismo dosada u Istri kod sudovah opazili velike protivščine proti našemu jeziku, nu razlog bit će tomu, što nemamo svojega advokata, koji bi uveo i u sudove naš jezik. Kako se navadjanja toga pisca služu sa postupkom, koji se je pred njekoliko mjesecah dogodio u dolnjoj Istri. Tamo je naš odvjetnički konciplent predao na sud njekoliko tužbah sastavljenih u hrvatskom jeziku i to sa firmom jednoga tamošnjega advokata. Tamošnji Talijanaši toliko su oblietali oko toga advokata, da je povukao natrag te sudbene podneske gorespomenutoga konciplenta. Kad su Talijani tako osvjedočeni o svojem pravu, zašto nisu pustili, da izreče sudac svoju, valjda što su znali, da bi bio sudac riešio u jeziku, kojim je bio sastavljen podnesak. Mislimo, da se nebi u Istri našlo suda, koji bi porabu hrvatskoga jezika izključio. Gospodo moja, nedavajte se nikakvim iluzijam, svakoga dneva vidite i čitate, da se konkursi razpisuju za pojedina izpražnjena mjesta te se svagdje zahtjeva poznavanje jezikah govorećih se u pokrajini. Ministar pravosudja nije htio imenovati za Pulj c. k. notara, jer nije poznavao hrvatskoga jezika. Popitajte se malko kod vaših mladjih juristah pa ćete vidjeti, kako se svi manje ili više uče hrvatski, žele li da jim bude osjegurana budućnost, jer oni, koji znaju samo talijanski, nemogu dobiti nikakva mjesta. A rečite nam samo jedan sud u Istri il na kvarnerskih otocih, gdje nije potrebito poznavanje hrvatskoga jezika? Nemo ga! A tvrdu vam vjeru zadajemo, da će sve naše sile i moći biti na to uperene, da bude hrvatski narod u Istri govorio, čitao i pisao hrvatski, koji će pako sa svoje strane zahtjevati, da i sve oblasti budu s njim hrvatski obćile. Vi se hvalite, da je kmet u Istri na selu »analfabeto« t. j. da nezna ni čitati ni pisati; sramota je, da ste ga kroz tolika stoleća držali u tmici neznanstva, samo da vam može služiti; mi hoćemo iz njega učiniti čovjeka, naučit ćemo ga čitati i pisati, al ne u tudjem nego u svojem materinjem »hrvatskom« jeziku. — Nećemo se dunas dalje upuščati u stvar, nego samo nam je spomenuti veliku ignoranciju pisca gori rečenoga članka u poreckom listiću obzirom na naš jezik i našu književnost. Glavno je načelo svakoga pametnoga čovjeka: *nepiši od onom, što neznaš.* Pisac bi htio pisati o hrvatskom, srbskom, vlaškom, slovenskom i još o Bog zna kakvih dialektih, koji se govore u Istri! Tu nemamo drugoga primjetiti nego da je proti ignoranciji uzaludna svaka borba. Hvalit se, da nepoznava ništa hrvatskoga niti slovenskoga, a kasnije dokazivat, da toga nema u Istri nego ništo drugoga, ako nije ludo, barem je kod naobraženih ljudih smiešno!

Ništa hrvatski. Približuje se leva ili novačenje a roditelji, koji imaju pravo, da jim sin bude prost od vojničtva, obračaju se na višu vojničku oblast, da dobiju dotičnu polakšicu. U njekojih se občinah Istre takve molbenice sastavljaju hrvatski, jer drugčije prosilteji ni neznaju govoriti. Isto tako, doznajemo, odposlala je kastavska občina njekoliko hrvatskih molbenicah (prošnjah) raći vojničkih stvarih na »*Marine-Ergänzungs-Bezirks-Commando*« u Trst, a ova vojnička oblast vratila, jih je občini s pozivom, da pišu *njemački ili talijanski* ili da se prilozi *autentički prevod.* Nerado donašamo ovo na javnost, jer smo se uvjek nadali, da nam bar vojničke oblasti neće našemu jeziku nikakvih zaprekah stavljati, nu budući nije tako, to nam u ovom slučaju nije pred očima samo ljubav do svojega miloga jezika nego i njeto drugoga. Vojska naše države sastoji se od ogromne većine sinovah »slavske narodnosti«, koji su svagda i u svakoj sgodi svoju dragocjenu krv ljevali za obranu prestolja i države. Napose pako Hrvati okvasili su svojom krvlju bezbrojne poljane i svojim junaštvom proizveli nečuvena djela, a sada u vrieme mira neće da se ništa znadje o njihovom jeziku, predpostavlja mu se njemački dapače i *talijanski* jezik, a ti Hrvati kukaj u svojem kutu. Zar su Hrvati dobri samo u ratu, nevrede li da se njihov jezik bar toliko štuje koli talijanski?! — Nesamo to. Iz naslova gorespomenute oblasti uvidjamo, da je to oblast c. k. mornarice. Momčad sastoji se skoro izključivo od Hrvatah, tu imade malo Talijanah a još manje Njemacah. Svaki oficir c. k. mornarice mora znati hrvatski, jer kako će drugčije sa momčadi obćiti, te je i stoga hrvatski jezik obligatan u c. k. pomorskoj akademiji na Rieci. Kod gornje oblasti namješteni su oficiri, koji bi morali znati hrvatski, pa ipak su se kastavskoj občini povratile hrvatske molbenice. Začrveniti se moramo, kad promislimo, da nemožemo niti najprostije molbenice u svojem toli liepom jeziku podnesti, vrača nam se s primjetbom: *pišite njemački ili talijanski,* kao da mi nespadamo državi. Još se neće niti spomenuti našega jezika, već se jednostavno kaže »*slavski*«, a ti razumiji, što će to reći! Nije li ruski, poljski, češki također *slavski*? Zašto neknažete talijanskomu jeziku »romanski«, njemačkomu »germanski«? Nu bilo kako mu drago, Hrvati neće drugčije govoriti i pisati sa svojimi oblastmi nego hrvatski, a uvjereni smo, da će visoko c. k. ministarstvo rata u Beču, kojemu se je kastavska občina odmah pritužila, naložiti podredjenoj mu vojničkoj oblasti, da poštuje hrvatski jezik u Istri.

Riedka svečanost. U nedelju dne 14. t. m. obavio je gorlski knez nadbiskup riedku i prelepu crkvenu svečanost posvetiv presvietloga g. Vjekoslava Dra. Zorna biskupom porečko-puljskim. Stanac nadbiskup posvetio je već više istarskih biskupa a sadašnju trojicu (Krk, Poreč i Trst) posvetio je eto u najnovije vrieme. Svečanosti prisustvovahu kano pomoćnici biskup tršćanski i biskup krčki a k tomu dvojica kanonikah biskupije porečke. Prostrana crkva Gorička bijaše prepuna pobožnoga i zvedljivoga puka, premda bijaše veoma neprijazno vrieme. Posvećenje počelo je o 9. sati. Pred crkvom stojahu na počast veterani kojih je novi biskup začastnim članom; u crkvi čekaše svećenstvo stolne crkve, profesori sjemeništa, bogoslovna mladež i mnogo izvanjskih svećenikah, sve u redovih. Kad su crkveni pastiri ulazili u crkvu, išao je novi biskup uz kneza nadbiskupa, a tršćanski i krčki biskupi pred njima. Milo bijaše motriti otca novo-imenovanog biskupa, 78 godišnjeg sjedog starca, posjednika i bivšeg učitelja, koji se nalazio pred oltarom i koji je doživio neizrecivo veselje, viditi ljubljenoga sina, odlikovana tolikom svećeničkom časti, što ga dirnulo do oblidih suzah. Osim navedenih dostojanstvenikah prisustvovaše tom svečanom činu, namjestnik Dopretis, pokrajinski poglavar, gorički načelnik, predsjednik okružnog suda i mnogo drugih visokih dostojanstvenikah.

Najuzvišeniji trenutci svečanog crkvenog obreda dolaze kod evandjelja i na koncu mise kad zasjedne novo posvećeni u podpunom biskupskom ruhu pred oltarom na biskupsko sjedalo. Nećudimo se nimalo što su ti trenutci duboko dirnuli sve prisutne, videći 86 godišnjeg vladiku goričkog kako dostojanstveno i ljubezno obavlja sveti čin i kako pokorno i umiljato prima sveti red pobožni i plemeniti muž, kojega štuje i ljubi svatko, koji ga poznaje radi njegove prijaznosti, dobrote i blagosti.

Istog dana bijaše u nadbiskupskih dvorovih sjajna gostba, ka kojoj bijaše pozvano 23 lica, većinom sve crkveni i svjetski dostojanstvenici. Prvu napitnicu izgovori presvietli biskup Zorn Sv. Otcu Papi i Njeg. Veličanstvu caru i kralju, zahvaliv se obojici što ga nedostojna — kako reče — na toliku čast podigoše; drugu napitnicu izreče g. nadbiskupu kao svomu dvojakomu duhovnomu otcu.

Na večer prireli katol. družtvo svomu članu novomu biskupu liepu svečanost u palači grofice Coronini gdje se sastalo opeta odabrano družtvo crkovnjakah i svetovnjakah, med posledjnimi i više gospojah. Ovdje bijahu izrečena dva govora, t. j. talijanski od stolnog prošta Dra. Valussia i slovenski od g. profesora Andrije Marušića. Obojica govornikah nacrtaše život i blagodarno djelovanje plemenita biskupa, izraziv veselje što je toli visoko odlikovan svećenik goričke biskupije i čestitav stadu koje dobiva toli dobra pastira.

Nam su osobito drage njegove rieči, kojimi je preporučio članovom katol. družtva, slogu i ljubav medju Slovenci i Talijani, jer da pred Bogom nemade u tom razlike. Mi se čvrsto nadamo da će on u novom svom težkom zvanju nastojati oživotvoriti svoje rieči, da će mu jednako biti mio i Hrvat i Talijan, da će nastojati da se osobito porečkom-puljskim Hrvatom negodi nepravica, da nebudu uvjek zapostavljeni, da nebudu i nadalje nikomu nakovalom po kojem tuće svatko, kako i koliko mu drago. Prodnjačtva netražimo, već hoćemo da budemo u svem ravnopravni sa našimi suzemljaci Talijani a tom našem pravednom zantjevu neće se zaisto plemeniti biskup oglušiti. Mira za kojim naši gospodari toliko vičeu, nebude sve dotle, dok nebudemo mi Hrvati uživati iste pogodnosti, iste polakšice, iste pravice koje uživaju Talijani; kao što nismo njima zapostavljeni ni najmanje u dužnostih i napram crkvi i napram državi, tako tražimo da budemo njim ravnopravni u uživanju pripadajućih nam pravicah. Poznavajući presvietloga biskupa a kao mirnog, pobožnog i pravednog muža, očekujemo od njega da će biti pravim otcem i prijateljem našemu rodu a u to ime kličemo mu: *dobro nam došo presvietli Pastiru u našu siroticu Istru.*

Sukob dvajuh parobrodah. Iz Londona brzojavljaju 8. o. m. sliedeće: Jučer noćju u 10 satih doplovi parobrod »Kerky Hall« u grozno oštećenom stanju u Liverpool, pošto se je isti dan u jutro srazio sa poštarskim parobrodom »City of Brusliea«, koji je sa više stotinah putnikah iz Newyorka dolazio. Suraz dogodi se izvan svjetionika pred mersejskim uščem, 20 miljah od Liverpoola. Poštarski parobrod bijaše se sbog guste tmine, koja je svaki vidik zastirala, ustavio, i kapetan zapoviedi svojoj momčadi, da oštro pazi, nebi li se od kuda pojavio koji brod. Iznenada ču se gdjo dolazi veliki parobrod. Bijaše samo nekoliko koračajah udaljen, te se u tili čas srazi za poštarskim parobrodom. Kad je kapetan poštarskoga parobroda vidio, da mu je brod probušen i čuo, kako voda provaljuje, dade spustiti čamce, putnike, koji su bili užasno uzrujani, umiri, koliko se je dalo; zatim dade razdieliti sprave za spasavanje. Spusti u more čamce, smjesti putnike i označi za svaki čamac potrebitu momčad. Sve to obavi se čudesnom hladnokrvnošću. Dvadeset časakah iza toga potonu parobrod u morskoj bezdani. Prizor bijaše grozan. Sbog neprozirne magle nisu drugi parobrodi čamce potonuloga parobroda vidjeli, no potonji ostadoše u blizini, i spasavahu sve, koji su sa tonućega parobroda u more izpadali. Grozno stanje trajuše do 5 ure. U 5 satih nestade magle, i sa čamcah opaziše parobrod »Kerky Hall«. Ovaj imaše ipak premalo momčadi, te nemoguše odpremiti u pomoć ni momčadi ni čamcah. Čamci poštarkoga parobroda dovezoše putnike do »Kerky Halla«. Po kapetanovu izvješću potopilo se samo 6 putnikah, što je kraj tolikoga broja putnikah svakako malo.

Abendroth i vozari. Više putah progovorili smo u našem listu o nesretnom Abendrothu i o tužnih vozarih, koji su toga eraerskega poduzetnika sa svojimi vozovi i blagom sliedili u Bosnu i Hrcegovinu, da si štogod zasluže, pa su napokon prevareni bili, jer jim se nije njihova zaslužba izplatila, već su nakon mnogih molbah i prošnjah nekoji nješto a njekoji sasvim ništa prijeli. Zasluga ide naše zastupnike na car. viću, osobito D.ra Dinka Vitezića, što su naši vozari bar jedan dio svoje krvavo zaslužene plaće dobili. Sad na jednom čitasmo u broju 6 tršćanske »Edinosti« od 20. jenara t. g. poziv, gdje njeki *B. Hutter* u Trstu (Via dell' Aquedotto 17) pozivlje sve vozare iz Koruške, Istre i Kranjske, koji su god. 1879 bili u Hrcegovini, na račun Abendrotha a nisu dosada ili ništa ili nepodpuno plaćeni, da se na njega u vlastitom interesu pismeno ili ustmeno čim prije obrate, jer da jim može priskrbiti izplatu ciele zaslužbe.

Nam se nije ovo obećanje odmah činilo vjerojatnim te smo nastojali, da štogod pobliže doznamo. Potražismo g. *Huttera* koji nam je ćitevao, da je sadržano u gornjem pozivu sasvim istinito. Htjedosmo od njega saznati, kako i kojim putem misli on doći do tih novacah, nu na to nismo dobili drugoga odgovora nego, da je on već preko trideset godinah poznavao Abendrotha, te da nezahtjeva od dotičnih vozarah nikakva novca, nego u slučaju kad bi došli do svoje tražbine, onda da će mu dati 20%. To je sve, što smo u zadnji čas doznali, o teku stvari nećemo uzmanjkati obavjestiti naše čitatelje.

Mi iz svega ovega nemožemo si stvoriti drugoga suda, nego da su vecma tajni putevi g. Huttera. Buduć čujemo, da je već više vozarah bilo kod njega u Trstu, to opominjemo sve vozare, da za Boga nedaju iz ruke niti jednoga krajcara, jer je on obrekao, da netreba ništa novca dok se stvar nedobije, ako se pak ništa nepostigne, da će on sam nositi sve troškove. Možete mu se dakle oglasiti, koliko i što imate za dobiti, nu zato nedajte nikakva krajcara, da se nebudete kasnije kajali.

Ovaj poziv popraćen malom noticem u »Edinosti« dao je već povoda, da se već u podgradskom kotaru tu i tamo govorka, kao da su tobož zastupnici na car. viću štogod za sebe pridržali! Ovu zlobnu viest mogoše samo neprijatelji našega naroda širiti, jer zastupnici a osobito Dr. Dinko Vitezić nisu imali nego truda i napora, da su u Beču i ono malo za naše biedne vozare izposlovali, a to je sve išlo preko ministarstva rata. Mi bi morali sažaliti svakoga čovjeka, koji bi samo dvojio o plemenitom karakteru našega zastupnika. Pozor dakle.

Tršćanski Sokol držao je dne 14. o. m. glavnu redovitu škupštinu u kojoj bi čitano izvješće tajnika i blagajnika a zatim obavljen izbor novoga odbora. Izabrani bijahu: Gjuro Vučković predsjednikom, Dr. Andrija Longhino podpresjednikom, Fran Sakser tajnikom, Fran Čokelj blagajnikom; kao prisjednici: Dr. Mate Trinajstić, Fan Kevešić, Martin Kerže,

Fran Paternost te Ivan Inano; zamjenici: Fran Srebotnjak i Josip Dužnik.

Družtvo broji jim sada preko 100 članova, a družtvena blagajna — premda obstoji družtvo tekar pol godine — narasla za preko 400 fr.

Čestitajuć mladomu družtvu što je povjerilo svoju sudbinu toli vrstnim rukam, želimo mu što boljih uspjeha. Slovenski, osobito mladji naraštaj u Trstu nebi se smio tudjiti tomu družtvu, u kojem se jačaju mišice budi i učvršćuje narodna svjest. »In corpore sano, mens sana«.

Plesovi u slavenskoj čitaonici u Trstu. Dne 14. januarja sastala se uz čitaoničke članove i mnogobrojne gostove liepa kita, većinom slavenskog krasnog spola u velikoj sali gotione »al Monte verde«. Prije plesa izigrao se na tomboli nekoliko veoma liepih zgoditakah koje je nabavio za tu zgodu zabavni odbor. Zabava i prije i u vrieme plesa bijaše vrlo animirana, bez ikakve napetosti ili prećeranosti; bila Vam to upravo domaća ili obiteljska zabava. Plesačica i plesača nije falilo, tako je n. pr. četvorku plesalo do 60 parovah; nije se mogao u obće nitko potužiti da se nezabavlja, ako je samo hotio u taj mesopustni plod zagristi.

Jučer na večer bijaše drugi ples, kog je priredila čitaonica trščanska. I ovaj put može biti odbor sa uspjehom pod punoma zadovoljan; pošlo mu je naime za rukom i ovaj put sakupiti toli mnogobrojno i otmeno družtvo jednog i drugog spola. Da se je i tuj veselo i živahno plesalo netreba niti da spominjemo.

Ovim plesom zaključi čitaonica svoje mesopustne zabave a mi se nadamo da će odbor nastojati i u ostalo doba godine svoje članove i prijatelje poučno-zabavnimi predavanji, koncerti ili sličnim kad što zabaviti.

Iz Lovrana dobivamo sve to neugodnije glasove, koji će nas napokom prisiliti da stanemo rak-ranu čvrstom rukom i oštrim nožem rezati. Njeki starac naime, komu neda Bog pod stare dane mira uz pomoć dvojice trojice pripeljnah oblazi tamošnje obitelji i muti narod da mu podpiše njekakvu molbu za talijansku školu.

Njekoji hoće da mu ide u tom nečistom poslu i tamošnji župnik na ruku. Ako je to istina, žalimo veoma g. župnika jer će proigrati i ono malo povjerenja što ga još može da u narodu uživa, a neka nam vjeruje, da mu nećemo ni mi ostati dužni. Mi smo dugo šutili, premda se je moglo znati, da Hrvatu nemože biti prijateljem onaj, koji živi pod skrbničtvom naše kume »Istrie«, nu kad se prepuni čaša, jao si onomu, na koga se izlije. G. župniče, kanite se rijava posla, posla kog su se odrekli i vaši jednomišljenici, videći da njim necvatu ruže u iztočnom dielu Istre. Zar vam je milije družtvo dvojice trojice mutikaša i političara »spod ladonjice« nezoli sav ostali pošteni i čisto hrvatski puk Vaše župe?

Ples sokola trščanskoga. Dne 8. febrara obdržati će sokol trščanski u gostioni »al Monte verde« ples kamo se pozivlju svi prijatelji tog mladog družtva.

NEUKU NAUKA.

Da nam nepozebu vinogradi i voćnjaci. Čitamo svaki dan tužaljke, kojimi se sviet tuži na strogu zimu (kušamo to i sami) koju je jedva počela i koja bi nam mogla još trista jada zadati. Bojeći se da nepostradaju našim seljakom vinogradi i voćnjaci, kuzati ćemo njim, što bi imali učiniti — ako već nije prekasno — da tu nevolju preprieče ili bar da se je u buduće znadu čuvati.

Eto najprije nauka a poslie će slieditи pokora.

Jednom za uvlek, nek si svaki naš seljak zapamti da svaka biljka, bila to voćka, trs, žito, trava ili ma kakva biljka koja se sadi ili sije, nije za svako podnebje. Što raste, cvate i plod donosi na jugu u toplih krajevih, zakrmežljit će na studenom sjeveru i obratno.

Kad kaniš dakle saditi voćku ili trs, sijati žito ili zeleninu, popitaj sebe ili koga pametnijega od sebe, hoćeli mi ta biljka u velikoj zimi (a na to moraš vavek pripravan biti) poginuti i jeli koja druga biljka iste vrsti, koja laglje zimu podnaša. Biljkah takovih imade svuda. Znademo n. pr. da uspjeva liepo voće u Hrvatskoj, Kranjskoj i Štajerskoj i po ostalih pokrajinah naše države, gdje vlada mnogo veća zima negoli kod nas. Trs rodi mnogo obilnije u Hrvatskoj, Štajerskoj i u drugih sjevernijih zemljah negoli kod nas. Treba dakle da ondje, gdje češće voćka ili trs pogine, jedno i drugo dobavimo iz susednih studenijih zemaljah. Biramo samo onakove biljke, kojim prudi naše podnebje, položaj zemljišta i vrst zemlje. Za studene krajeve trebamo biljke, koje kasno cvatu (da nam cviet mraz neofuri) i koje na dobu uzore. To vriedi za buduće, kad budemo sadili ili sijali. Za one biljke koje rastu i kojim možda povlebi prieti vriedi sliedeće. Žita i travam u obće je najbolje pokrivalo proti studeni snieg, nu mi ga nemožemo učiniti. Mla to trsje dade se najbolje od zime očuvati ako se ga povali, kao što čine u sjevernijih zemljah i pokrije zemljom. Tako se čini i sa raznim cviećem, ili se ga obavije slamom. A što ćemo s voćkami koje se nedadu ni povaliti a težko slamom obaviti? Gdje je ovo posliednje moguće (osobito kod mladjih voćkah), nežali truda. Veće, starije voćke namaži s vapnom razpušćenim u vodi i krvi, i to čitavo deblo. Jesenskim mrazom i studeni hoćeš se ugnuti, ako biljku okopaš i lišće otrgaš da biljka brže uzori, a proljetnim, ako biljku, osobito rasad, mladu zelenjavu itd. pomno pokrivaš svake večeri a od krivaš kad se sunce pokaže.

Drveću i u obće svakoj biljki je onaj mraz najpogibeljniji, koji naglo nastane t. j. dok biljka nije k tomu pripravna, ili ako se mraz i toplina naglo izmienjuju. Močvarno ili vjetru izloženo zemljište je mnogo više podvrženo mrazu negoli suho i u zatišju se nalazeće. Nedao Bog da bimo izkusili zle posliedice sadašnje zime a u buduće čuvajmo se sami, čuvat će nas i Bog.

Kuš (kadulja, salvia officinalis) kojeg imade veoma mnogo u Dalmaciji, u hrvatskom Primorju te u iztočnih stranah Istre, odakle se suh izvaža u daleki sviet, može se rabiti, kako to »G. Poučnik« preporuča sliedećim holestim a) *proti gotu.* Ima ljudi, koji se lahko i često pote, što je dosadno a i zdravlju pogibeljno. Da se ustavi pot, kuha se nekoliko suhih listića kuša u čistoj vodi; procjedi se, pak se procijedina pije dok je mljačna ili kad je posve hladna, i to u jutro na tašće ili večer u postelji. b) *Za desna* (zuzubnice). Dokazano je, da kuš djeluje jako blagotvorno na desna jer postanu tvrda, meso se drži čvrsto zubi ako se ga maže ili tare kušom, Englezi si svakog jutra taru desna liščem kušovim. c) Proti *zloćudu.* Ima ljudi, kojim s raznih uzrokah da ili sapa zlo vonja. Što je nesnosno za njih same i za one koji šnjimi obće. Proti toj nevolji, ako dolazi iz usti, preporučuje se čaj (the) iz mlieka i suha kušovog lišća. Ovom tekućinom izpiraju se usta 5. do 6. putah na dan. d) *Grloboljа*, koja pomori dan današnji tolliko ljudi osobito male djece lieči se čajem od suha kušovog lišća. pomješana sa medom i octom (kvasinom). Ovakvim čajem izpira se grlo 10. do 20 putah na dan.

Književne viesti.

Sledeće knjige i zabavno poučne časopise primismo tekom petnaest danah te je što toplije preporučamo svim našim čitaocem, osobito onim, koje je Bog obilnije nadario.

VII. VIII, IX, X i XI svezka poznatog romana »Kletva« našeg neumrlog Šenoe. Nebi smjelo biti hrvatske kuće bez ovog romek-djela.

»Juditha« ili vjera i domovina, spjevao P. Robert Kauk; franjevac, učitelj hogoslovja. U Baji. Tiskano kod L. Nanayi 1883. U maloj osmini 16. stranah. Cieno 6, poštom 8. novčića.

Hrvatske biblioteke svezak 3. Otac i sin. Crta iz petnaestoga vieka. Napisao D. Demeter. Knjižara L. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu. Cieno 15. novčića.

Trst in okolica. Zgodovinska slika, spisal Matija Sila. Izdalo i založilo opravništvo »Edinosti«. Tisk nove tiskarne pod vod. F. Huala v Trstu, 1882. Cieno 45. novčića.

»Hrvatska Vila« svezak IV sadržaje: »Urotnici.« Izvorna historičko-narodna pripoviest. Piše D. Joso Gržetić. — »Medo Pucić (Slika). — Sevdeslije« Deli Selimove. — »Javorovo lišće.« — Glavna ulica u »Dubrovniku« (Slika) — »Bartek pobjeditelj.« Pripoviedka Hinka Sinkiewicza. Pohrvatio Fran Kučinić. — »Gajdaši iz okolice Zadra. (Slika). — Pastirica iz okolice Knina« (Slika) — »Adalgisa.« Pripoviedka F. Africa-Riečanina. — Svečani posjet kod kneza Nikole I. na Cetinju (Slika.) »Na odlazku.« Spjevao K. M. — Prvaci današnjeg Pariza. »Napisao P. Boborikin. S ruskoga preveo Ilija Milarov. — Crnogorski vojvoda« (Slika) — »Odgovor na članak kurje oko« — Listak.

»Vienac,« br. 2 donosi: Začudjeni svatovi. roman Jenija Sisolskoga (nastavak); Sanssouci, spjevao Dr. Gjuro Arnold; Četnikova pripoviest po A. A. Kosinjskom preveo A. T. (nastavak); Pjesme u prozi, napisao I. S. Turgenjev, preveo Gj. Galac; Zlatni salasi, spjevao Gj. K.; Moskovski Kremlj, piše Dr. F. Celestin (konac); Književne obznane, piše Milivoj; Listak (Kšlikam — Književnost — Umjetnost — Svaštica — Bibliografija); Slike: Léon Gambetta i Nizza.

»Vienac«, broj 3. »Dva soneta«, Gj. K. — »Začudjeni svatovi« Roman Jenia Sisolskoga. — »Priše« Evgenije Nenadova. — »Četnikova pripoviest.« Po Ad. Am. Kosinjskom preveo A. T. — »Munjevni posvjet.« — »Put na Lovćen.« Napisao F. I. Despot. Listak. K slici. — Književnost. — Umjetnost. — Bibliografija.

»Nada«. Braća naša u Dalmaciji, koji se nedavno riešiše talijanskih okova, napose drevni hrvatski Split i njegova omladina pregnuše da zauzmu u književnom životu Hrvatah ono mjesto kojim se je nekoč Dalmacija dično iticala. Novom godinom oživi hrvatska nada u Splitu »Nadu«, časopis za pouku i zabavu, koji mi lepo preporučamo i njezin sadržaj evo našim štiocem priobćujemo: Br. 1. »Nadi« pjesma od Sundečića. — »Pogled na splitsku okolicu« od F. Š. M. — »Crte iz života gjenerala Marka Sinovčića, Splićanina«, piše Milan Mirković. — »Jedna narodna žrtva prošastoga vieka,« od O. S. Zlatovića. — »Poljička bježanija«, crta Juraj Kapić. — Listak.

Br. 2. »Splitu« Spjevao F. I. Despot. — »Crte iz života gjenerala Marka Sinovčića, Splićanina (nastavak.) — »Na Poringradu« Poslanica starinskoga glasa, Grgura Blokovca. — »Smrt kneza Petra krnžića Trsatskoga« Povjestna pripoviest XVI vieka. »Poljička bježanija« (nastavak) — »Osveta« francezki napisao R. Corlambert, Pohrvatio D. — Listak.

»Modni list.« Ako imade naših čitateljicah kojem služi modni list, tad njim ovaj najnoviji hrvatski podhvat na srdce polažemo. Nadi će u njemu svega, i više nego li u sličnih talijanskih ili njemačkih listovih. Uz krasne slike, nasladjivati će se našim krasnim hrvatskim jezikom. Osim modnoga teksta počeo je »Modni list« priobćivati izvorne podlistke. Svakomu drugomu broju biti će dodan »rez« (kako se kroji). Cieno je listu na godinu 4. fr. a za prepiatnike »Hrv. Vile« 2. fr. Dobiva se u Zagrebu.

Napokom primismo i sledeće strukovne časopise, kojih sadržaj, radi obilnosti gradiva nemožemo danas priobćiti, nu koje isto tako strukovnjakom vruće preporučamo.

»Hrvatski Učitelj.« Br. 2. Časopis za školu i dom. Cieno mu 3. fr. na godinu. Izlazi u Zagrebu 1. i 15 svakog mjeseca.

»Napredak«. Br. 3. Časopis za učitelje, uzgojitelje i sve prijatelje mladeži. Izlazi u Zagrebu svakog 1, 10 i 20 u mjesecu. Cieno mu 5. fr. na godinu.

»Viestnik« hrvatskoga arkeologičkoga družtva. God. V. Br. 1. U Zagrebu 1. siečnja 1883, Cieno mu 4 fr.

Javna zahvala.

Na naš poziv koji upravismo u ime hrv. akad. družtva »Zvonimira« na hrvatske rodoljube, da nas po mogućnosti podpru bud novcem bud knjigami, da si uzmognemo knjižnicu i čitaonicu osnovati, sjetiše se i priposlaše nam nadalje:

Slavno uredničtvo »Narodnoga Lista« u Zadru sliedeće knjige:

1.) Godišnje izvješće velike gimnazije u Kotoru. —

2.) Besjeda na sedamstogodišnjicu Iv. Franje Asižkoga — od Mih. Pavlinovića.

3.) Misao hrvatska i misao srbska u Dalmaciji od god. 1848—1882. — od Mih. Pavlinovića.

4. »Hrvatski Bogoslužbenik« priredio o. S. J.

Gosp B. Brozović odvjetnički kandidat u Senju 19 kom. knjiga »Ljepota povod strahota« 10 kom. knj. »Hist. razvitak narodnog gospodarstva.«

Slavna »Matica Dalmatinska« u Zadru »Narodni Koledar za god. 1883.« — Primismo također »Vjestnik kluba inžinira i arhitekta« u Zagrebu, uz risarije.

Od upravljenih molba na: mnoga gradska zastupstva i obćine, sjetiše se nas, slavno grad. zastupstvo grada Senja sa podporom od 25. for. — i slav. gradsko zastupstvo grada Požege sa 10. for. — Srdačna hvala!

Osobito nas podupiraše »Matica Hrvatska« u Zagrebu, od koje primismo veliki broj po njoj izdanih knjigah. =

Uz to nam slahu cielo vrieme od postanka družtva bezplatno svoje listove slavna uredničtva: »Narodnih Novinah«, »Pozora«, »Sumarskog lista« i »Napredka« u Zagrebu; »Slobode« na Sušaku; »Narodnoga Lista« u Zadru; »Naše Sloge« u Trstu. —

Svim slav. uredničtvom pomenutih listovah najtoplija hvala za ovu godinu, te se preporučamo za buduću. —

Preporučujuć ovom zgodom »Zvonimire« rodoljubnoj požrtvovnosti Hrvata, čast je podpisanim izraziti ovim u ime hrv. akad. družtva »Zvonimira u Beču svoj gospodi darovateljem najtoplju zahvalu.

Beč, 12. prosinca 1882.

Za odbor »Zvonimira:«

Ante Blankini, predsjednik. **Vatroslav Brlić,** tajnik.

Javna zahvala.

Nepoznatomu prijatelju naroda, koji nam je poslao predplatu za 14 iztisakah »Naše Sloge« za županiju Jelšansku, budi ovim izrečena srdačna hvala **Uprava »Naše Sloge«.**

Listnica.

P. n. g. Bodetić Anton u Dračevcu: Vaša je sada predbrojba namirena do konca prošle god. 1882. — Žagar Josip u Gerovo: Takodje.

Pregled trščanskoga tržišća

dne 31. Januara 1883.

		od for.	od nč.	do for.	do nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	80	—	105	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	35	—	52	—
Cukar austrijski	»	33	50	35	—
tučeni	»	29	—	33	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	42	—	70	—
Tamjan sploh	»	26	—	35	—
Naranče, skrinjica		2	—	5	—
Karube puljezke	za 100 k.	9	—	—	—
levantinske	»	6	—	—	—
Smokve Kalamata	»	18	—	19	—
puljezke	»	12	—	16	—
Limuni, skrinjica		3	—	5	50
Bademki liiti mendule za 100 k.		68	—	76	—
dalmatinske	»	76	—	—	—
Lešnjaci	»	19	—	32	—
Šljivo bosanske i srbske	»	23	—	24	50
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
ugarska	»	10	50	11	—
galučka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	10	—	10	25
ugarski	»	7	50	—	—
Raž	»	7	—	8	—
Ječam	»	6	25	6	75
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	10	50	12	—
Pasulj (fažol), polag vrstirobe	»	—	—	—	—
Bob	»	10	—	15	—
Grašak (biž)	»	—	—	—	—
Loća	»	14	50	23	50
Oriž talijanski	»	12	50	13	—
Inglezki (kitajski)	»	100	—	110	—
Vuna bosanska	»	118	—	125	—
morejska	»	125	—	—	—
arbanaska	»	—	—	—	—
istarska	»	—	—	90	—
Daske koruške jelovice	»	48	—	70	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	40	50	43	—
» najbolje	»	50	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	43	—	44	—
istarsko	»	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	10	—	10	25
u kasetah	»	13	—	13	25
Kože strojene naške	»	145	—	1..	—
suhe volovje naške	»	47	—	55	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.		34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	45	—	53	—
Sardele 1 barli		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	47	—
Salo	»	79	—	—	—
Slanina	»	74	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riočki	»	28	—	32	—
» hrvatski	»	—	—	31	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (Stracc)	za 100 k.	2	—	18	—
Katran dalmat	»	14	—	16	—

Tvornica uljevitih mastila (Oehlfarben-Fabrik)

G. POPPOVIĆ

u ZAGREBU

Veliko skladište četkarske robe i češlja

prodaja na malo i veliko

NAJBOLJE SJEMENJE.

Bojadisarska roba. Izbor robe za gospodarstvo i obrt.

Tko zaište dobiti će cienik badava i franko.

Skladište lieča (laka) za kolare i liečioe.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 4. U Trstu 16. Februara 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najdu najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Što se je učinilo za poljodjelstvo u Istri.

Istra je poljodjelska zemlja t. j. takova u kojoj stanovnici velikom većinom polja obdjelavaju i od toga žive. Mnoga polja bila su dugo vremena ne onih koji su jih obdjelavali, nego onih koji su njom gospodovali. U jednom dielu bile su »gospoštije,« u drugom »projasna« republika. I upravitelji gospoštijah i činovnici »prejasne« bili su tudjinci narodu, koj je zemlju obdjelavao. Ovi nisu se za narod, za njegovo dobro brinuli. Smatrali su ga svojim orudjem, sredstvom svoga obogaćenja. Istru nisu smatrali svojom pokrajinom, već posjedom, koji možeš od danas do sutra izgubiti, i iz kojega valja da izvadiš čim veću korist, dok ga imaš. Smatrali su ju kravom muzarom, iz koje valja da izmuzeš i zadnju kap mlieka a kojoj nedaš nikakve hrane, da mlieko i na dalje uzdrži. Postupali s njom u obće kao s tudjinkom. Šta su s nje učinili, to i danas kažu njezina oglodana rebra, imenito onuda, kuda je »prejasna« vladala. — Došla je sva pod jednoga vladara. Ukinula se je »kmetija« pod moraš. Proglasio se ustav, t. j. dalo se narodu pravo da sam sudjeluje kod krojenja svoje sreće, svojega blagostanja. U tu svrhu izabrao je narod muže, da rade u njegovo ime za njega. Muži se družili, sastajali, zbirali u Poreču, sačinjavali pokrajinski sabor ili dietu. Izmedju sebe izabirali pet njih, kojim su povjerivali izvršivanje svega onoga što su svi zajedno odlučili. Tih pet sačinjavali su zemaljski odbor ili juntu. To dvostruko biranje muževah po narodu u sabor i petorice po muževih u odbor, traje već preko dvadeset godinah. Sve to vrieme bili su birani u sabor skoro svi, u odbor svi muževi istih načelah. Bila je birana sadanja većina pokrajinskoga sabora, bio je biran sadanji pokrajinski odbor. Pita se što je taj sabor što li taj odbor učinio ili bar poduzeo, što se je za njegova saborovanja i odborovanja učinilo ili bar poduzelo za poboljšanje poljodjelstva u Istri? Nećemo sizati daleko, već se osvrnuti glavno na novija poduzeća u tom smjeru.

***

„Ustrojilo se je bilo poljodjelsko družtvo »società agraria.« Imalo je svoje članove, dielilo je listine članstva. Muževi pokrajine su se upoznali, saznali su za razne potrebe i složili se u sredstvih i svrhah. I to je sve, što o njem možo reći sam predsjednik družtveni. I neobaviv ništa, ono već propada, njemu se pjeva opielo. Pak ipak za to družtvo, slobodno, davala je pokrajina 1000 forintih godišnje podpore ili što je to isto, plaćala je njegova tajnika. Jedan privrženik vladajuće stranke dobio je kruha. Poljodjelstvo nije imalo od toga ništa. Poljodjelci nisu o družtvu niti znali. Hrvatski poljodjelci pomogli su plaćati družtvenoga tajnika, a da nisu družtva niti po imenu poznavali.

***

Godine 1875 dakle prije osam godinah počelo se je ustrajati vrt za vinarstvo i voćarstvo i pridružena mu kliet (konoba). Za samo ustrojenje potrošila je država 9000 forintih, a pokrajina 22111 forintih. Za uzdržavanje njegovo potrošila je od tada država 12000 forintih, pokrajina 25135 forintih. Država dakle u sve 21000, a pokrajina 47246 forintih. Za te novce obdjelalo se je komad zemljišća tik Poreča. Nasadilo je svake vrsti vinove loze, i mnogovrstnih voćakah. Prodavalo se je loze i voćke. Pokušalo se je slast grozdja. Najmilo se je prostorije za kliet. Nakupilo se je čabre i bačve, i staklenice. Napunjalo se jih. Pokušalo se je vino iz bačavah i staklenicah. Prodavalo se ga. Uzdržavalo njekoliko osobah s maštnimi plaćami. Na svu silu je zemaljski odbor za ravnatelja svoga toga htjeo imenovati Talijana, neimajućega državljanstva austrijskoga. I opet je privrženikah vladajuće stranke dobilo kruha, a u koliko privrženici nisu bili, postali su čim su kruh dobili. A što je poljodjelstvo u pokrajini od svega toga imalo? Koja korist pokrajini za njezinih 47000 forintih potrošenih na taj vrt i na tu kliet? Većina plaćajućih porez u Istri, Hrvati Istre, jedva da su i znali za taj vrt, za tu kliet, jedva da niti danas znadu. A tko se je niti pobrinuo da saznadu. Dosta da plaćaju. Ljudi uprave toga vrtla i te klieti niti neznadu s narodom progovoriti. Hrvati bliže Poreču, dolazeći kadkad u Poreč mogli su viditi taj vrt. Koristi jedva da niti oni kukve imadu. A oni puljskoga, oni lošinjskoga, oni voloskoga, oni koparskoga kotara? Za sve nje je pokrajinski vrt i pokrajinska kliet u Poreču nepoznata stvar, premda za nje liepu svotu novacah doprinašaju. Pazinski kotar je nješto sretniji u tom. Tamo se je godine 1877 ustrojila pomoćna postaja, njekakva podružnica poreške postaje za vinarstvo i voćarstvo. Dosad se je na nju potrošilo od spomenute svote 4127 forintih. O njezinoj koristi (jestnoj ili nječnoj) znali bi stalno najbolje pripovjedati poljodjelci Hrvati kotara pazinskoga.

***

Mi smo već jednom govorili o postupku junte rad ustrojenja vinarske i voćarske škole pridružene vinarskomu i voćarskomu vrtu u Poreču. Junta predlažuć tu školu visokoj vladi i visokomu saboru govorila je o dečkih koji znadu čitati pisati i računati, neomedjašujuć toga na nikakav jezik. Vlada i sabor su stvar tako primili. Kad je pak junta razpisala natječaj za one dječaka koji bi bili bezplatno uzdržavani, rekla je da moraju znati čitati pisati i računati talijanski. To je postupak, koji se neda označiti kod pokrajinske vlade, izišavše iz naroda pak iz sabora. Ako se tako postupa javno, što se tek mora raditi tajno? Ta škola imat će dva tečaja. U svakom tečaju bit će 6 dječakah na troškove pokrajine, dakle u sve 12. U školi podučavati će ravnatelj, pristav vinarski i načelnik radnje, dakle tri osobe. Za prvi tečaj za 6 dječakah bio je već razpisan natječaj. Tužili se iz Poreča, da su se samo trojica oglasili, i da je to znak skrajne nemarnosti pučanstva u zemlji skroz poljodjelskoj. Kašnje skrpalo se još dvojicu. Sad jih ima 5. Šesti još manjka. Dakle niti sad nije podpun broj dječakah, na koje netreba da roditelji niti novčića troše. To je dakako žalostno. Al ko je tomu kriv? Postupak junte. Ljudi u Poreču si utvaraju da u Istri samo Talijani žive. Činovnici vinarskoga i voćarskoga vrta odnosno učitelji vinarske škole, neznadu hrvatski. Od dječakah koji hoće u školu zahtjeva se poznavanje talijanskoga jezika. U Poreču neće da znadu da su poljodjelci Istre velikom većinom

Podlistak.

Judih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Konac).

Kužna ova bolest pokazala se i u Radićevom selu. Djevojče jedno od osamnaest po prilici godinah oboli od kozicah. Liečnik dodje i vidjev ju, pokima glavom i strogo zapovjedi da nesmije k njoj nitko osim jedne starice već zato opredieljene; znato vam je, dragi gospodine, da je ovo djevojče bila najveća prijateljica liepe Radićeve Katloe, pak pomislite si koliko je dobro srce Katičino marilo za zapovjed liečnikovu premda bi ipak bilo moralo! — Ni prietnja roditeljska, ni prošnja drugih prijateljicah a ni strah pred smrti nije ju mogao zadržati a da ne pohodi svoju bolestnu drugaricu. Bez svakog straha išla bi višeputa na dan k njoj, nastojala bi oko nje kao pred ljeta danah okol Marijane. Ciele bi ure kraj nje boravila, okužni joj gnoj sa lica brisala te joj hranu i piło podavala, all uz svu Katičinu pažnju prijateljica njezina umrie ali — oh! zašto da oklievam! — jedan samo tjedan kašnje »crne kozice« svale i liepu Radićevu Katicu, zaračnicu Mikulinu a prerani grob! — — —

Dobri Mikula plakao je, uzdisao je dugo, dugo vremena za svojim zlatom. Kašto bi dva ciela dana prošla a da nije ni hrane vidio. Svi njegovi snovi, sve nade, sva sreća pade mu sa liepom Katicom u grob! — Njegovi ga prijatelji kašnje nagovarahu da se drugom oženi ul nehtje ih on slušati. Svakomu bi rekao: »Moja je prava zaručnica bila Radićeva Katica. Uz sve nesreće moje kuće osta mi vjerna sve do smrti. Bogu obećah nikad se više ženiti«. —

Svoje obećanje Mikula Razsuljević održa. Dva ljeta kašnje umrie od žalosti.

Skrhan od tuge leže un postelju i više neusta. Zadnje mu besjede bile ove: »Umirem rada. Idem svojoj majci, svojoj braći i svojoj vjernoj zaručnici!« —

U svojoj oporuci zapisao svu kmetštinu poštenomu Marku Radiću, ocu Katičinu. Vrhu toga naloži jošte da ga ukopaju kraj Katičina groba te da se na dan njegova preminuća služi svako ljeto sveta misa za pokoj njihovih dušah. — Pošteni Radić izpunio točno njegovu želju. Pošto je izplatio dugove učinjene najviše po nesretnom Judihu Razsuljeviću, ostalo mu je još četiri tisuća posjeda a morate znati dragi gospodine, da se Razsuljevićeva kmetština dvadeset ljeta prije bila procienila na preko dvadeset tisuća forintih. —

— A kako je svršio nesretni Jože? upitah opet znati željno Štefana.

— E čuti ćeto sada i njegov svršetak.

Jože Razsuljević naime umrô je prije svojega sina Mikule jedno ljeto. Kad je nesretnik vidio da sve gubi, da mu sve propada, počeo čisto bezufati. Po ciele noći bi vikao, plakao, klec i zazivao dobru Marianu a najzad valjda da zatomi ljutu bol, koja mu srce parala, da prorene crne misli dao se opet na pijanstvo ai mu sada nije dostajalo vino već ljevao u sebe ka vodu: rakiju, rozolij i druga zeštoka pića. —

Jedne večeri — bilo je po zimi — čuli su neki kmeti blizu Pazina neko čudnovato vikanje, naliko više pomaganju nego veselom pjevanju kako oni izprva mišljahu. One večere naime padao na velike plahte snieg a uz to silno tulio vjetar. Oni naime kmeti držahu da je koji veseli čovjek komu se prohtjelo prkositi sniegu i nadpjevati buru. Vikanje ono malo po malo pojenjalo, najposlije sve se umirilo, samo vjetar je tulio a snieg sve više praminjao. — — —

Sliedeći dan nadje daleko od carske ceste pas jednoga lovca slučajno ž idiha Jožeta Razsuljevića« duboko zakopana u jednoj jaruzi u sniegu i to — mrtva. Ljudi dodjoše i odnesoše truplo u mrtvačnicu sv. Bartula. Kad ga liečnici otvoriše začud.še se veoma kako je mogao toliko ljeta živjeti nesretni Jože jer mu nadjoše crievo i utrobu svu već iztrošenu i izgorenu. Možda ga gospodin Bog čekao na pokoru a on se oglušio glasu božjemu te se tako na vieke unesrećio. Evo vam gospodine pripovjesti o Razsuljevićevih ruševinah.

Evo što učini pravdanje, slabo družtvo i pijanstvo! — — —

Starac Štefan umuknu. Čobanin Ive Mišanić iz Beramske Trabe, koj je do sada svu pripovjest sa otvorenim ustima slušao, uvidjev da je pričanju kraj, duboko uzdahne i reče:

To je drugačija istorija nego o mojem »muškatu na kremenjak«. Dok budem živio pamtit ću je! —

Starac Štefan opet će svome sinu:

Sine Jure! Napuni i po treći pušku pak izpali. Da izpjevamo poći ćete na polnoćnicu a ja na — postelju jer sam do mjesta trudan i — Jure ode. — Do mala riknu „i po treći put u onu blaženu noć puška sa Štefanova praga. Starac usta i mi s njim te svi skupa zapjevamo:

»U pol noć se Bog rodi
Nebo i zemlju razavetli
Bog i čovjek izhodi
Od Djevice Marije«. —

Čivana koju na to donese Agata još jednput zakola okol plamtećega ognja. Ustasmo napokon svi. Svesrdno zahvalih se dobromu starcu Štefanu na njegovoj pripovjesti i sa njegovom čeljadi odoh na polnoćnicu. — Pripovjesti onu i one liepe večeri nikad neću zaboraviti. O da ju nebi i Istran koji ju je evo čuo nikad zaboravio! —

Nadan Zorin.

Hrvati. Oni su ustrojili i vrt i školu samo za Talijane. Na Hrvate nisu oni nikakva obzira uzeli. Bar tu nebi se bilo imalo tjerati politike. Bar tu bi se bila očekivala pravednost. I nije bilo težko primjera naći. Za susjednu pokrajinu Goričku, u kojoj stanuju stanovnici dvijuh narodnostih, obstoji u Gorici poljodjelska škola sa dva odiela, jednim za dječake jedne, drugim za dječake druge narodnosti. I ta škola dobro napreduje, od nje imadu koristi pripadnici jedne i druge narodnosti. Od škole u Poreču neće imat veći dio stanovnikah Istre nikakve koristi. Hrvati Istre kao za mnoge druge stvari samo će plaćati, Talijani će plaćati i uživati novce i po njih i po Hrvatih plaćene.

Popraćeničtvo (šub) u Istri.

U Istri kao i druguda postoje naredbe, da se prosjak i klatež poprate od postaje do postaje na medju Istre, a odovud u obližnju občinu zemlje, kojoj čovjek pripada, ili već inako kako je odredjeno. To se zove popraćeničtvo ili šub.

Da vidimo kako je mudro provedena ta ustanova.

Ako u Trstu uhite takova prosjaka ili klateža rodom iz Hrvatske, pošalju ga iz Trsta u Kopar, iz Kopra u Buzet iz Buzeta u Podgrad, iz Podgrada u Kastav, iz Kastva na Sušak, na hrvatsko zemljište.

Evo troška u danom slučaju. Starac P. M. iz Starigrada u Hrvatskoj odpremljen je 7/1/1883 iz Kopra u Buzet. Trošak . . . f. 9.36
iz Buzeta u Podgrad. Trošak » 12.07
iz Podgrada u Kastav. Trošak » 4.63
iz Kastva na Sušak s hranom » 3.34
for. 29.40

slovom dvadeset devet forintih 40 novč. Taj starac skoro da nije putem poginuo, morali su ga na više mjestah topliti i vinom zaljevati.

Da je isti čovjek pratnjom odpremljen ravno iz Trsta na račun Istre i da se kod toga čovjeka kršćanski postupa t. j. da ga se u zimsko doba metne u željeznicu, trošak bi bio ovaj:

a) Put željeznicom iz Trsta u Rieku za pratnju i popraćenoga od priliko . . . . . f. 4.—
b) natrag trošak pratitelja » 2.—
c) hrana za pratnju gosposki računana . . . . . » 2.—
d) hrana popraćenomu » —.35
Skupa f. 8.35
e) dieta pratnji . . » 3.—
Svega f. 11.35

dakle manje nego se u istinu troši, bilo bi troška . . f. 18.05

Neznamo razloga, zašto iz Trsta nebi hrvatski podanik ravno u Hrvatsku bio izručen. Neznamo kako Istra i radi česa podnaša ovaj trošak. Ali znamo to, da u Istru redko zalaze gospoda iz Hrvatske, dočim prosjaci t. zvani Bunjevci dosta zalaze, i onda Markulini govore, da su Hrvati samo petljari.

Mi bismo ovde rekli svoju: Ako ima provincija Istra za jednoga starca iz Starigrada platiti 29 for. 40 novč. troška šuba, onda je bolje, da mu naša Junta pošalje poštom na njegovu občinu toliko novacah, pak će čovjek zadovoljno cielu zimu proživiti u Starigradu. Tako zvana liberalna i humanitarna načela nesmiju se izvrgnuti u smješnost. Molimo i jer tišći naše žepove, zahtjevamo, da se iz Trsta nepošilju šubi preko Istre u drugo zemlje, i ako već drugačije nemože biti, nego da Istra plaća takove tudje šube, onda zahtjevamo, da zemaljski odbor izmoli za svaki put u Trstu jednoga čovjeka od policije i neka dade željeznicom odpremati ljude na Rieku. Tako će biti, kako smo dokazali, manje troška, a starci neće smrzavati po otvorenih kripicah.

DOPISI.

Iz Poreščine.

Dne 27. pr. m. sastalo se naše občinsko zastupstvo u Poreču da rieši 18. točakah dnevnoga reda. Nakom njekoliko točakah, što riešenih što neriešenih, povede se rieč, kako da se posvema upropaste njekoje podobćine, kojih imetak dolazi radi poreznih zaostatakah pod bubanj.

Gospodin načelnik trudi se da opravda postupanje prvašnje uprave koja nas dovede do ovag žalostnog stanja, navadjajuć da se je poreza plaćilo i iztjeralo, koliko bijaše moguće, a namjeti i posiečena občinska drva da bijahu od visokog erara radi porezá zaplienjena itd. itd.

Da je naše stanje u istinu žalostno, evo primjera: Občina mogeljanska duguje erara nešto preko 200. fr. stoga njoj se prodaje občinsko imanje u vriednosti od 17.987 fr. 20 novč. Občina baderljanska duguje okolo 1300 fr. za to njoj bijaše procienjeno 600 jutarah zemlje u vriednosti od 29.248 fr. 70 novč.

Za ovu občinu odluči zastupstvo da se prodadu samo njekoji komadi zemlje, da se dade novac na račun i da se dražba suspendira.

Eto dragi čitatelju kamo smo mi već dotjerali odkad su naše izvanjsko podobćine pridružene ovom talijanskom gnjezdu. Moramo suditi da se kojekud zaostaje upravo navlaš iztjerivanjem poreza i u obće plaćila da se tako gospoda laglje kod javnih dražbah i prodajah občinskog imanja, navlastito občinskih šumah dočepaju.

Neuspije li stvar po njih dobro ovim putem, tad će njim k tomu pripomoći naš kreditni zavod u Poreču, koji rado posudjuje novac na občinsko dobro, osobito na šumo.

Ovako će se jadni kmet zadužiti do grla, pak će prodati sve svoje i občinsko a gospoda će malim novcem kupiti liepa privatna i občinska zemljišta. Lišen na ovaj način posjeda, neće moći usiećí breme drva da si ogrije studena uda, niti će imati gdje posijati pest žita, a još manje nakositi voz sena.

Što mu dakle preostaje? Da se otudji svomu rodu i jeziku i drugo, da postane duševnim i tjelesnim robom tudje gospode.

Kad bi bilo u našeg zastupstva i u naše gospode više mara za dobro siromaha kmeta, kad mu nebi želili posvemašnju propast, dalo bi se koješta popraviti premda smo obterećeni svakojakimi plaćili i bijeni svakogodišnjimi nerodicami a zaduženi do grla radi slabog gospodarstva.

Preporučamo našoj gospodi da nas štede od svakog suvišnog troška; neka se po gradovih nepoliepšavaju ulice i trgovi, nepostavljaju svetionici, novcem vanjskih občinah; mi glasbe (muziko) netrebamo jer ju imademo svaki u svojoj kući kad dieca jesti zahtjevaju i kad vjerovnik-pijavica svoj dug traži. Kaže se često: tvoja nesreća, meni sreća, a tako biva i kod nas. Našim osiromašenjem, našim neznanjem pune si žepove odvjetnici, krvopije novčari (užurari) i trgovci. Ovi nam sišu sve bolje sokove, oni će neuka kmeta dovesti na prosjački štap, a tim su postigli dvojaku svrhu, t. j. sebe obogatili a Hrvata učinili »šćavom.«

Iz kotara Voloskoga.

Žalostnim srcem javljamo Vam se iz naše kršne Liburnije da Vam razgalimo srce da Vam izjadamo svoje jade.

Često čujemo hvaliti narod ovog kotara radi svoje marljivosti, okretnosti i spretnosti, što bi ga u drugih okolnostih podiglo do blagostanja, al ovako uz čestu nerodicu, slabo i neizdašno zemljište, nemože se prehraniti niti palentom ili krumpirom. A odakle i bi? Rekosmo jur za slabe ljetine i neplodno zemljište, a dodajmo tomu nesnosne poreze ili što još najvećma kmeta ubija, naime: namete (adicionale,) pak neka ti se Bog smiluje.

Na Lovranšćini n. pr. su već sada ti nesretni nameti prekoračili fr. 1. 50%. Ako bude tako išlo dalje, doći će brzo 200%. Kamo će narod onda? Jede se, pije se, troši se na sve moguće, a dohodakah neima! Kapitalisti se dižu svakim danom, vukuć debele kamate, neplaćajuć nikakova poreza od svojih glavnicah. Dapače što je najgore, zlorabe istu slobodu ubogih kmetovah. Vidjeti je, da jih svojimi novci privlače na lepak, kao ptičar ptice. Tim oduzimlju oni kmetovom slobodu i kopaju crni grob ovim i sinovom njihovim.

Obilaze kuće, pobiraju podpise, da ugrabe neuku kmetu i jezik, ne bi li ga tim lišili svaka prava, da ga jednom rieči posve sgaze. Pa koji su to apostoli, koji no se timi kriepostmi odlikuju? Tà pozna jih sav kotar, a mi njim kličemo: crn vam obraz izdajice.

Ovud bi narod uživao u miru svoje dane pa bilo i u siromaštvu, kad samo nebi bilo par obiteljih koje siju razdor, zaslepljuju siromaha kmeta što više mogu. Te 3 il 4, moralno il materijalno propale obitelji hoće da pašuju nad 7000 dušah lovranske občine. Kako vidite malo jih je ali kad biste htjeli izdati povjest njihovu, to Vas osiguravamo, da bi preširoka izpala premda bi bila više zloglasna no li dobra i kriepostna.

Uza sve te nevolje nije čudo da je narod ubog kad ga eto i težke bolesti taru. Već je evo pol godine odkad trpi na strašnoj bolesti kozicah, koje su se uvukle skoro u svaku kuću, gdje izgleda kano u kakovoj bolnici. Čudimo se da nezalazi ka bolestnikom u ovako pogibeljno doba naš kotarski liečnik. Je li to možda njegova nemarnost ili ga narod upoznao kao nesposobna i njemu neprijazna? Pripovieda se koješta o »jetiki« gdje bijaše obična prehlada, o »madrunu« gdje bijahu kozice, itd. itd. Pridajte k tomu velike prislojbe (takse) koje sile narod radje poginuti, negoli potražiti pomoći u liečnika u kog neima povjerenja, pa gotove nevolje.

Na jedno se ipak nemožemo potužiti na našu gospodu a to je, da nisu nemarni u potalijančivanju i ponemčivanju ovog puka. Prvim su na čelu što činovnici što civiliste a drugim sami činovnici malom iznimkom, od najvišeg do najnižeg. Da Vam rečemo koju i glede finance ili dogane koju zahtjevaju u Lovranu. Lovranski prevoznice (trageteri) dolozeći iz Rieke krcati ljudi i svakojakom robom, moraju u Iku bilo liepo ili ružno vrieme da financa ladju i teret vizitira. Nedavno htjedoše neka gospoda moliti visoko ministarstvo da njim se dade financa u Lovran. Nu kako doći do toga? Najkraćim putem t. j. lažju. Mjesto da ulože poštenih žrtvah, poslužiše se svojim običnim oružjem. Napokom se tuži narod, osobito onaj nepokvareni i pošteni vanjski narod, na mlitavost i nebrižnost svog pastira, koji si nije znao steći ljubavi i privrženosti u narodu, osim dvojice trojice građana koji *neidu nikad u crkvu ili ne primaju ikakve sv. sakramente.* Mi mu čestitamo na tako liepu družtvu, dostojnu zaista svećenika Hristova(?) Da nam se ne reče, da iztičemo ovo iz političke strasti, kažemo otvoreno, da mi nediramo u njegovo političko osvjedočenje, jer ga naprosto *neima.* U tom je on prava *ništica,* držeći se one: »kade bolje, tu do dalje.« Mi rekosmo ovo njemu kao svećeniku, od koga imademo pravo zahtjevati, da nebude narodu na smutnju nego na ugled, da nam bude u duševnom i tjelesnom životu prvakom, vodjom i braniocem, kakav mora da bude svaki pastir, koji ljubi svoje stado.

Eto timila »Slogo« naših jadah i nevoljah koje nas biju i koje je težko od strani u današnjih okolnostih. Zauzmeli se čovjek za neukog kmeta izvržen je mržnji ogovaranju, ruglu i napadanju od gradske gospode, a neučinili to, nije zado svojoj dužnosti.

Sve ćemo ipak njekako prekuburiti i pregorieti, nu najnoviji pokušaj, da nam izčupaju iz grla naš sladki jezik, toga njim lje nikad nedopustimo. Zaludu Vam gospodo sve vaše paklenske spletkarije, zaludu mićenje i nagovaranje, zaludu strahovanje i grožnje, naš dobri puk nije još tako duboko pao, da bi urinuo sam sebi nož u svoje poštene grudi. *)

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. veljače 1883.

Danas ćemo se porazgovoriti veoma u kratko, jer velikih svjetskih novostih neima, a bez svakidanjih lahko nam i našim čitateljem.

U Beču naše car. vieće marljivo radi na raznih velevažnih zakonih, akoprem je donekle zapriečeno veoma neugodnim dogadjem. Pukao je naime glas, da su se dva poljska zastupnika dala podmititi od nekog Schwarza, da mu budu na ruku u nastojanju da dobi on gradnju poprečnih Galičkih željeznicah, što jih car. vieće dozvolilo, a ministarstve dalo nalog, da jih gradi. Poljski su zastupnici odmah prisilili svoje zemljake, neka stupe iz carev. vieća, a desnica i ljevica složile se u tom, da se povede stroga iztraga, i tko je kriv, da se kazni, kako valja, pa makar se u tom ne čistom poslu našao zapleten i koji član samog ministarstva. Tù je stregost tim potrebitija, jer je ljevica napela sve sile, da uslied tog dogodjaja smete većinu car. vieća i sbaci sadanju vladu, pak uzme opet kormilo u ruke, koje su se u svoje vrieme crnile Bože gore, a da jih nije za to nitko na račun pozivao. Jedno je većina naroda i njezini zastupnici, a drugo po ko, i nevaljani ljudi, Nevaljanci neka se što prije odstrane a narod i njegovi pošteni zastupnici neka radi toga ništa netrpe. Ministar je Taaffe baš u ovom smislu odgovorio ljevici na upit, što ga je upravilo nanj u tom poslu, koji će nadamo se pročistiti i još bolje ukriepiti desnicu i sadanju vladu.

U Francieskoj vlada još uvjek što većí metež. Iz svega, što sad tamo rade, vidi se, da ni sami republikanci neimaju vjere u Republiku, jer da nije tako, nebi nikoga radi nje proganjali. Pa najbrže da im se to nespočituje. Princa su Napoleona iz tamnice pustili. Ali ipak nemogu da se neograde proti tako zvanim pretendentom. Zato su proti njim u zastupničkoj kući skrojili navlašan zakon, ali tog zakona neće da prihvati tako zvani Senat. Uslied toga ministarstvo je dalo ostavku, pa sad je zlo i gore nego prije.

Ruski car Aleksandar dao na narod proglas, u kojem mu javlja, da će se dati kruniti dojdućega mjeseca maja. Bismark da je još uvjek bolestan, a njegov najveći protivnik, bivši ruski kancelar starac Gorčakov, da leži u Nici na smrtnoj postelji. U Londonu svršava svoj posao tako zvana dunavska konferencija, koja da će prihvatiti već poznati nam projekt, koji dakako neide po ćudi ni Rumunjskoj ni ostalim manjim podunavskim narodom. Turska i Crna Gora još se uvjek pravdaju radi svojih medjah. U Azii digli se neki divlji narodi, pak zadaju mnogo skrbi i engleskoj tamo vladi.

Franina i Jurina.

Fr. Čuj istina daj bli ovo leto Ferdulov debljи lego Zvaničevu?

Ju. Aja, nč da Zvaničevemu Turopoljčiću nisu šle talijanske poselj.

*) Preporučamo i žarko stavljamo na srce svakomu istarskomu rodoljubu (osobito našoj inteligenciji,) da se, pa nalazio se on ma u najmanjem selcu, zauzme za naš tužni narod. Svaki pomognì mu savjetom svojim, poučiga, gdje ne zna da si sam pomogne; preporuči mu uzgoj djece njegove u materinjem jeziku hrvatskom, koji nu je toli liep i sladak, koji no je u svoje vrieme, dok je Hrvat bio još jedinstven, jezikom vladajućim od jadranskoga mora našeg, do Triglava i Dunava.

Rodoljubi istarski! Kupite se u kolo, snašajte svaki dan, pa ma jedan novčić na stran, to Vas nede boljeti. Kroz mjesec, dva, naći će se i forinta, pa predbrojte tom novcem sedljaka na »Našu Slogu«. Dajte mu ju, nek ju čita. On će ju razumjeti, on će ju svahtit, on će crpit iz nje korist i za se i za djecu svoju. On će saznat da još Hrvat živi, uvidjet će i potrebe i prava naroda hrvatskoga u toj svojoj tužnoj Istri. Pa svremenom nadje li se i još koji novčić suvišan, žrtvujte ga, kupite korisnih hrvatskih knjigah, razdielite jih narodu, a narod čitajuć jih i osvješćujuć se, blagoslivljati će dušom svojom Vašu žrtvu, Vašu blagohotnost. Pokažite našim svesobćim neprijateljem, da narod hrvatski u Istri, prem potišten, još živi, *da živiti hoće i živiti mora.* Dakle: Pozor! Ured.

***

Fr. Ča biš rekal Juretino, ki zajiki su na Volosken največi?

Ju. A nemški, ač jih je najprvo čut i najdalje videt.

Fr. A! zato neće naša »rume« kranjskega sena, zač še reče: imaš dug zajik kako i kr....

Ju. Hm, to smrdi po »diškordije«.

***

Fr. Ava zlo za nas Jure i ze se naše.

Ju. A zač to vavek gundriješ?

Fr. Zač govore nika gospoda, niki kapitani i potešti da nevalja bit Hrvati, nego onako šari šari.

Ju. Da da, ter govori tako i naš sudec Ivan i Jakov.

Fr. Poborića da nebudu sada Vitezića i drugeh povezali.

Ju. Ha, neka brani Talijane, pak mu nete niš.

Fr. Ma meni se sve čini, da će se va tom neki prevarit, naši sedašnji poglavari su do mala, a Hrvati te još ostat, pak te nikoga i njegovu dicu račun pitat.

Ju. Ma niki govore: viva la Španja dove se manja. Danas budimo Talijani, kad tako ozgora ote; a pak kada nebudu otell, bit ćemo i Hrvati i Nimci i pasje vire, samo da nam bude dobro.

Fr. Mi smo Frane va Budulju zašli.

Ju. Ma i meni se pari.

***

Ju. Dobro jutro Franino, kade si bil ovih dannh pustnih?

Fr. A bil santi tamo va Lokvah blizu Delnic.

Ju. Pak ča si tamo čul ale videl?

Fr. Videl san ti nebore na 30 jenara meseca, kade se dva po kućah za divo love, a domaće puščaju z ruk.

Ju. Pak ča je to divo i domaće, rastumači to malo?

Fr. Videl san: prvo, kade se dva za tujl zajiki i klobasi love, totije divo, drugo, čul san da jim je lemozinica od 30 florini iz crexvi ukrajena, to ti je domaće.

Ju. Pak ča govore temu ti dva?

Fr. A ča bi rekli, muče kako zid.

***

Fr. Povej mi malo Jure, ča tij ono tvoj Ženso pod ladonjun neki dan predikal daj onako z rukami mahal i zelenun bradun tresal?

Ju. Ča ni bil pul tebe? Ja san ga videl hodit z onun kartun od kući do kuće, kako i kapučina kada marun pobira.

Fr. Ni bil ne pul mane ač se metli boji, nego su mi neki govorili da poplšuje koliko će ki dat beči za drva, zač daj dece va škole zima.

Ju. Ni to nebore ne, lego on popisuje i lovi priproste ljude za talijansku školu a od tegaj i mane predikal.

Fr. Pak si mu pokazal zubi?

Ju. Ala siromah sam kontra njemu, ma san mu jih svakoveh zrekal, da ga već neće volja bit mane se lovit.

Fr. Dunke ča si mu to rekal?

Ju. Gannl san mu ovako: Čuju šijor, oni su bill va talijanskoj škole ma su sejeno zapućeni spreda i zada. Mi vanjski nismo videli ni hrvatske ni talijanske školl al nismo tako nemi šijor, da bimo se dali od sakega za nos peljat. Ča bi delala naša deca va talijanskoj škole, kega bi meštar vadil, ča ona dva tri opaljenca gradska? Govorite da smo si mornari pak da moramo znat talijanski. Al smo i mi bill mornari i kakovi, a talijanski nismo se znali ni prekrižit a to se baren navade današnja deca i va hrvatskoj škole.

Oni imuju šijor, cekini i plesniveh toljari kako hudoba tući, pak neka store na svoju špendiju talijansku školu, a vadit moru decu oni dva tri njihi šijor, prijatelji, ki ovuda zijala prodavaju. Ja bin njih šijor, ma neka mi nezamere, na bršljan peljal, kada misle da imaju kega pravega prijatelja ovuda. Znaju ča njin je šijor! neki se spamećuje kako muj bilo dobro kadaj bil poteštu, neki kadaj bil mežnjar neki bi rad postal za škrivana a neki želi da kuma »Istria« za njega govori, a svi skupa te prodat i hrvatski i talijanski zajik za pipu tabaka al za kvartin dudumа.

Oni šijor razbijaju glavu za ovo i za ono ča ni bilo ni ča neće bit. Imaju hvala Bogu sega dara božjega, pak su manje kuntenti nego »cerkatrova« ki se sunča svojun pipicun puli mora, al stara »Luca« ka zvretenom brnda. Znaju ča ću njin reć šijor, oni su mogli poć da jih naš »gospodin« blagoslove kako i one munjence od prve sredi va Medveju pak bi njin gospodin Bog pod stari dni morda pamet razsvetili, zač danas jutra valja poć; vidu šijor, onde preko porta, kade će jih morda tokat pul našega kapelana ležat. Pak ča neće bit bolje i lepše ako budemo za njimi govorili: Bog ga pomiluj, Bog mu daj lahko i dobro, nego da se reče, vis onde lezi on šmrad, ona gnjušoba on žmutjivac; a čaj još huje, znaju šijor, da kakov je danas svet da bi jih mogal još ki podkovat zač to ovuda znaju.

Fr. Ala Juriću lepeh si mu povedel Bog ti je potrdi. Paran da ti neće već zanovetat.

Ju. Neće, ne, zač ni bele ni černe ni onda rekal nego: »vago con la mojer a Venecia«; a ja sam mu zakričal, bon vijajo šior, samo neka nezabe pod posteljun sidro i neka nezabe cimu od broda molat da nebudu celu noć vezani za kraj vozili, kako i njihi stareji.

Različite viesti

Javljaju nam iz Beča da je baron Lazzarini, istarski zastupnik na carevinskom vieću u Beču, položio svoj mandat radi obiteljskih uzrokah.

Sa otoka Krka piše nam medju ostalim prijatelj: Imenovanje kotarskog sudca u Krku g. Ljudevita Tomičića za savjetnika kod zemaljskog suda u Trstu u koliko je uzradovalo stanovničtvo našeg otoka što se tiče njegovog promaknuća, u toliko ga je razžalostilo, jer se mora od nas dieliti čovjek, koji je čutio za ovaj potišteni narod i ljubio ga svim žarom svojeg srdca. Naš puk gubi s njime istinskog prijatelja i sdušnog savjetnika, te će uspomena na njega upisana biti u zahvalnih naših srdcih onom ljubavlju, koja ljubeć štuje a štovajuć obožava. Na njegovom rastanku s nami možemo ga uvjeriti, da med nami neostavlja neprijateljah; a ono što ga ovom zgodom konačno prosimo jest to, da bude i nadalje ko što dosada na svojem mjestu zagovaratelj i štititelj nevinog i prostodušnog, all baš za to progonjenog i varanog hrvatsog puka.

Koji će na njegovo mjesto u Krk, nije još poznato; ali kako se čuje upravu suda preuzeti će u svoje ruke do imenovanja novog sudca dosadanji *mali sudac* g. W. Nedao Bog, da ju konačno i definitivno preuzme! O njegovom postupanju čavrlja se i govori koješta, nu na to neka paze njegovi predpostavljenici. Ono što mi tvrdimo jest to, da je on posve nesposoban za takvu službu; u Krku se hoće čovjeka koji poznaje posve dobro hrvatski jezik, a g. W. ga nepoznaje, premda su ga usposobile dve tri obćine svojom sveučilištnom svedočbom. Na našem otoku ima danas preko 20 biljadah dušah, a od tih je kakvih 1500 Talijanah. To bi imali dobro znati oni koji imaju upliva kod takvih imenovanjah.

Banjalučki biskup. Kako »Sriemski Hrvat« javlja, podnieli su stanovnici grada Banjaluke u Bosni, bez razlike vjere, dakle i katolici, i pravoslavni i muhamedanci, Njegovomu Veličanstvu molbenicu, kojom mole, da im za biskupa dade njihova sina iz Banjaluke, mladog fratra otca Vida Miljanovića, koji no se sada nalazi u Livnu (Bosni) kao professor bogoslovja.

Almanak »Hrvatska«. Uz nevolje i biede koje nam naš tužni narod u Istri odasvud pritištu, uz ljudsku nepravdu, koja nam neda da odahnemo, da se na vlastite noge pridignemo uzprkos svim božjim i prirodnim zakonom, morao bi čovjek da sdvoji kad nebi imao od nikud nade, kad nebi znao da svaka sila i nasilje do vremena, kad se nebi nadao da će i pred njegova vrata granuti jednom sunce. Takovu nadu pobudjuju u nas, a znami zaisto i u svakom poštenom hrvatskom srdcu u Istri, dva najnovija čina naše »hrvatske nade« naše dične sveučilištne mladeži u Zagrebu i u Gracu. —

Hrvatska mladež sveučilišta zagrebačkog pustila je ovih danah med hrvatski sviet svoj poziv, kojim rodoljube hrvatske poziv|e na predbrojbu almanaka »Hrvatske«. Imena mladih pregalacah, što no se sakupiše oko redakcijonog odbora za almanak »Hrvatsku«, daju nam podpunu garanciju, da će to otačbeničko djelo, kuda jednom izadje izpod tiska i med hrvatski sviet zadje, podpunoma odgovarati kako zahtjevom lepe i izborne književnosti hrvatske, tako i svrsi, kojoj ga mladi sokolovi hrvatski namjeniše. A ti omladino hrvatska na noge se! razgali, žarke osjećaje srca svoga, razplamti divne zamišljaje uma tvoga, napiši na bielu knjigu, što si zamislila, pak eto onda »Hrvatske« žive i krasne med narodom hrvatskim!

Srce nam se diže, hrvatski osjećaji naši plamtivo se šire našimi grudmi, pred očima nam osvanja ljepša budućnost, bolja kob tužnog našeg hrvatskog naroda u Istri! Hrvat ti je, brate, od vajkada bio čovjek rodoljub, čovjek poštenjak. I eto, čist prihod almanaka »Hrvatske« namjenio je odbor njegov *»Bratovšćini hrvatskih ljudih u Istri«!* Čuj me narode hrvatski, čuj me ti istarski *žlavo!* Mladost hrvatska pobrinula se eto, pregnula za tebe, da te spasi od smrtna napadaja nikad mirnog i krvnog dušmana tvoga. Za siromašne sinove tvoje, koji su željni svjetle nauke, čovječeg znanja, a ne mogu nikud ni maknut, jer ih gnjeti bieda i siromaštvo, jer im neprijatelj tvoj i njihov oduzimlje djavolski svaku zgodu, svako sredstvo, — za te eto sinove tvoje pobrinula se mladež hrvatska u prestolnici svojoj, u bielom Zagrebu, da namakne tvojoj »Bratovšćini hrvatskih ljudih u Istri« koju krajcaru, koju forintu, a ta će omogućiti sinovom tvojim; da podju u hramove znanja i umjeće, da se ondje izobraze, da postanu ljudi, pravi ljudi od oka, da budu Hrvati, koji no će danas sutra stupit na branik tvojih pogaženih hrvatskih pravah i pravah čovječnosti, kako u tužnoj Istri tvojoj, tako i širom cielo one zemlje, gdjeno se sbori i govori milí naš jezik hrvatski.

A narodu hrvatskomu i inteligenciji njegovoj bez razlike vjere preporučamo što veći mar za liepu knjigu hrvatsku, a u prvoj liniji sjećamo sve i svakog one rodoljubne cielji, kojoj je almanak »Hrvatska« namienjen. Jednu forintu pregorjet će svaki lako, da se na »Hrvatsku« predplati. Gospodi pako, koja se kreću po krugovih šireg društva hrvatskog, koja no imadu velika poznanstva i razširenij krug prijateljah, stavljamo na srce, da se za tu rodoljubnu stvar što toplije i energičnije skupljanjem predplatnikah po svih slojevih hrvatskog pučanstva zauzmu. — Predplata i novac nek se šalju na odbor za izdavanje almanaka »Hrvatske« u Zagreb. — Dakle: Na noge so! Dužnost nas zove hrvatska!

Na uvaženje hrvatskim akademičkim družtvom po sveučilištih monarkije. Hrvatski djaci na sveučilištu u Gracu upisaše se ovih danah redovitimi članovi *»Bratovšćine hrvatskih ljudih u Istri«*. Na drugom mjestu »Naše Sloge« donašamo imenik gospode upisanikah i darove, koji nam za »Bratovšćinu« stigoše. To požrtvovno djelo hrvatskih djakah u Gracu iznenadilo nas je vrlo milo. Odkad je djakom hrvatskim na sveučilištu gradačkom trga i glasa, od vajkada slavila je njihova rodoljubivost i požrtvovnost diljem Hrvatske. Oni pokazaše uvjek a posvjedočuju eto djelom svojim i danas, da su Hrvati i ljudi, da im srce njihovo skupa s nami plače nad gorkom sudbinom sgnjetenog nam naroda hrvatskog u Istri: Srdačna njim hvala!

Ne bi li se za tim primjerom povelí i drugi hrvatski djaci po sveučilištih monarkije? Hrvatsko srce njihovo odgovorit će nam skoro!

Demonstracije za Oberdanka. Iz Rima brzojavljaju 13. o. m.: List »Pro Patria« bio je nedavno tri puta uzastopce zaplienjen, jer je sakupljao prinose za spomenik Oberdanku. Po tom skupljao je opet prinose pod naslovom »Za istarsku nesreću«, al ga je oblast s nova zaplienila. Ravnatelj gimnazije u Vicenzi, koji je posliednjih danah učestvovao u irredentističkih izjavah, premješten je kao učitelj u Lodi; s istoga razloga osudjena su dva sveučilištna djaka u Jakinu na godinu danah tamnice. Pokret je usljed te vladine strogosti, prilično jenjao. Za sjednicu komore, koja će biti 17. o. m., prijavljene su već interpelacije o irredenti tako od strane ministarske kao i radikalne. Vlada usvojiti će sve interpelacije, te pred narodnim zastupstvom službeno izjaviti, da pokret žigosa, i da je voljna očuvati prijateljstvo sa Austro-Ugarskom.

Ledeni most preko Niagare. U sjevernoj Americi pobudjuje pozornost Amerikanacah neki veliki ledeni most koga je sama narav stvorila na rieci Niagari. Na obale njezine vrve svaki dan tisuće ljudih da se nagledaju do sita toga divnog prizora. Željeznički vlakovi dovoze danomice sa svih stranah Amerike znatiželjne ljude na lice mjesta. Taj ledeni most nema niti lukovah niti stupovah, već je samo velika ploča debela leda, koji se je uledio na površini rieke po zakonih naravi. Južni vjetar glavni je stvorac toga čudnovatog mosta. Duvajuć on neprestance, razbio je onaj silni led na erijskom jezeru na 25 morskih miljah u širinu. Tako zapliva niz rieku Niagaru grdni komadi razbijenog leda a nastala studen spojila je iznenada sve te plivajuće sante na jednom mjestu, i tako sagradi se taj ledeni most sâm. Tako dugačkog mosta od drugog materijala ne ima na čitavom svietu. On se pruža od podnožja vodopada rieke Niagare tri milje u duljinu. Preko mosta možeš preći na svakom mjestu bez ikakve pogibelji. Ljudi, koji no se bave kriomčarenjem koje kakve robe, zamastili će si sada svoje brkove, jer će malom mukom i bez velikog straha kriomice prenašati moći robu, za koju se plaća velika carina i porez. Nu svakako, to veselje njihovo bit će kratkog vieka — dok ne puhne kakav topao vjetar! A onda s Bogom ledeni moste i mastna kriomčarska zaslužbo!

Orijaška kuća. U New-Yorku gradi se kuća, u koju bi se strpati moglo cielokupno stanovničtvo omanjeg grada. Kuća nosi ime Navarre Block, a dugačka je u pročelju 130 metara i 70 metara visoka, ima sedam spratovah (podovah) s prieda i sedam od traga s dvorištima i baštama.

Ogromna ta kuća stojala 18 milionah.

Turska zabranila naseljivanje Židovah u Palestini. Turske oblasti zabraniše židovom, da se po Palestini naseljuju. Englezki bogatež, nekakav židov Olifant, tuži se u englezkih novinah »Times« na to, što se židovi ne smiju naseljivati po Siriji. Ta zabrana, koja no je posljedila usljed toga, što su se židovi iz Rumunjske i Vlaške u čitavih čoporih počeli naseljivat po Palestini, tako se tamo strogo obdržaje, da su i jednomu židovskomu rabinu iz Austrije zabranili posjetit Jeruzolim. Ako dakle budu Židovi htjeli imat Palestinu, morat će ju za skup novac kupit od turske vlade. A ova znat će zniskat mastnu cienu.

Pravda radi baštine. Nedavno preminuo je u Londonu grof Eyre, ostaviv veliki imetak, koji je na jednake dielove podielio medju svoje sinove. Od tih je najstariji rimo-katolički biskup u Glasgovu, a mladji William Eyre, rektor jezuitske škole u Lancaschiru. Potonjega zapala je baština od 800.000 for. Jer pripada redu Isusovacah, te nesmije imati vlastitoga imetka, zapisao je pripavšu mu baštinu svomu redu. Englezki ovršitelji oporuke poriču valjanost toga zapisa, jer po starom nekom englezkom zakonu nijedan Isusovac i nijedno družtvo Isusovacah nemože u Englezkoj steći novacah. Kućana je nagodba, no nije uspiela, te će sada parnica doći pred sud.

Liepa starost. U ruskom selu Petrovki, blizu grada Odesse, umro je prije nekog vremena neki seljak, imenom Jakov Cigelov. Bilo mu je preko 147 godinah. Ostavio je sina, stara 115 godinah, zatim nuka od 85 godinah, pravnuka od 40 godinah i još mnoštvu kćerih, unukah i praunukah.

Značajno je svakako, da je taj drevni starac, koji no je doživio tako visoku starost, ostao zdrav i žilav sve do smrtnog svoga časa. Prijatelji njegovi uvjeravaju, da nije nikad pio ni vina, ni rakije, a bogme da nije ni pušio.

Ogroman kostanj. Na Aetni se nalazi više ogromnih kostanjah, od kojih jedan broji već oko biljadu godinah, u obsegu imade to ogromno drvo 64 metra. Dosada se je mislilo, da je onaj kostanj samo 800 godinah star. Italija u obće ima mnogo ogromnih kostanjah, poimence okolica Mantue te Toscane, gdje imade više kostanjah do 90 metarah visokih. Zanimivo je i to, da se iz Italije svake godine izvozi kostanja za 2 milijuna lira (800.000 for.).

D. Stilich kapitularski vikar porečko-puljske biskupije razaslao je: »Častnomu svećenstvu i svim vjernikomi porečko-puljske biskupije«, poslanicu u oči korizmenog posta, u kojoj nagovara i opominje podčinjeno stado, osobito ono na selu, da se čuva griešnih prigodah, da se okani svojih opadinah, da svatko i svuda izpovieda načela svoje svete vjere, da izpita pobožno i ozbiljno svoju saviest, da se uzmogne dobrom i iskrenom izpovieđju pripraviti na svetkovanje preslavnoga uskrsnuća Kristova. Na koncu poslanice nalazi se način posta. Preporučamo našemu pobožnomu narodu da rečenu poslanicu marljivo i pomnjivo čita i da se polak nje vlada.

Čudnovata zabrana. Gradsko poglavarstvo glavnoga grada Nizozemske, Haga izdalo je ovih danah odredbu, po kojoj je mladim ljudem izpod 21. godine zabranjeno plesati na javnih plesovih. Odsele će dakle svaki, koji bude polazio plesove, morati sobom poniesti i krstni list, da se može pred organom oblasti izkazati.

Što će biti za sto godinah od Evrope? Zadnjih 20 godinah sve su evropejske države manje više točno popisivale svoje žiteljstvo, te je prema tomu proračunano, koliko priraste postotakah svake godine.

U Holandiji su godišnji postotci prirasta najveći sa 1.35, u Belgiji sa 1.21%, a u Francezkoj najmanji u Evropi sa 0.32%, u Njemačkoj naprotiv 1.12; tomu uz Rusiju najbliže stoji Švedska s Norveškom; Englezka sa 1.01%, Italija sa 0.89%, Švajca sa 0.79 i Srbija sa 0.77%.

Prema godišnjem prirastu narasle bi žiteljstvo za 100 godinah u 13 evropejskih državah ovako:

1. U Hrvatskoj od 1,900.000 na 3 i pol.
2. U Srbiji od 1,700.000 na 3 i pol. (a svi Hrvati i Srbi zajedno najviše na 18—20 milijunah).
3. Bugarska od 2 na 4 i pol.
4. Evropska Rusija od 88 na 270 (Evropa će biti kozačka!) a s azijatskom Rusijom od 100 na 300 mil.
5. Austro-Ugarska od 38 na 80 milijunah.
6. Njemačka od 45 na 138 milijunah.
7. Italija od 28 na 68 milijunah.

8. Engleza od 35 na 95 milijunah.
9. Holandija od 4 na 15 i pol milijunah.
10. Belgija od 5 i pol na 18 i pol milijunah.
11. Švajcarska od 2 i tri četvrtine na 5 i pol m.
12. Rumunjska od 5 i pol na 8 i pol milijunah.
13. Francezka od 37 samo na 53 milijunah. (!)

U svakoj se državi prema tomu osim Francezke ima žiteljstvo barem podvostručiti, ako ne i potrostručiti za 100 godinah.

Najveći most na svietu gradi se sada u Pennsylvanji nad riekom Chigua. Visina mosta iznositi će 97 metarah. Korito rieke Chigua leži 625 metarah nad morskom površinom. Za gradnju toga mosta trebati će 1,800.000 kilograma žiljeza i 54.000 kubičnih metarah kamena.

Zadušio se u vlastitom salu. U Miwaukeeu umro je pred nekoliko tiedanah najteži mužkarac u gradu — težio je 480 librah — imenom John Herzer u 28. godini dobe. U 16. godini bijaše tako slab i suh, da se je mislilo, da će od slabosti umrieti. Al iznenada se udebeli tako, da su ga morali svakoga jutra voziti u kolih u njegovu radionicu — bio je kovač. U posliednje vrieme odeblja se tako, da se nije usudio leći u krevet, da se ne zaduši. Spavaše zato u naslonjaču, al usuprot tomu zadušio ga vlastito salo u snu.

Čovječji vieк. Od milijuna žiteljah doživi 60 godinah: U Italiji 71.602, u Engleskoj 72.910, u Holandiji 76 986, u Švedskoj 78.187, u Danskoj 86.567, u Belgiji 88.432, a u Francezkoj 101.495 ljudi.

Književne viesti.

Prilozi kulturnoj i pravnoj poviesti Hrvata od Ante Puklera. Knjiga prva, svezak prvi. U Zagrebu, Tiskara »Narodnih Novina« 1882.

Životopis O.ra Jurja Dobrile biskupa tršćansko — koparskoga. Napisao Cvjetko Rubetić. Na sviet izdalo družtvo sv. Jeronima. Bez ovog krasnog djela nebi smjela biti nijedna kuća hrvatska, napose u Istri, da imade pred očima uviek našeg neza, boravnog štititelja i dobrotvorca. Tko želi imati ovu knjižicu neka pošalje na administraciju našeg lista 30 a za poštu 5 novč.

Nadalje može se dobiti kroz našu redakciju prekrasna molitvena knjiga od velikog nam pokojnika »*Oče budi volja tvoja*« koja stoji vezana u polukoži 60 novč., na finijem papiru 65 novč.; vezana u koži sa zlatorezom 1 fr. 30 novč. Nevezana na prostijem papiru 25 novč.; na finijem papiru isto nevezana 30 novč. Evo što piše jedan naš predbrojnik, seljak iz Banata o rečenom molitveniku: »Voljan sam da se ova ljepa knjiga kod nas razprostrani jer je vrlo ljepa štoe naš pokojni Juraj Dobrila priredijo za slavjanski puk, nato mu udilio naš presladki Isus svitlost vikovičnju.

Hrvatska bibliioteka. Br. 4. Avelina Bakrarina ljubovne sgode i nesgode. Crtice iz života bakarskoga. Napisao Josip Krmpotić.

Vojcicki, Strašni dvor. Knjižara Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu. Ciena 15. nč.

Hrvatska bibliioteka. Br. 5. Španjolci u Hrvatskoj. Historička pripovjedka iz XVI. vieka. Drag. F..... Križevčana. Knjižara Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu. Ciena 15. nč.

Vienac. Br. 4. Vienca ima sliedeći sadržaj: Pjesme Rikarda Jorgovanića: »Moj pir« i »Uminuli stee«; »Začudjeni svatovi« roman Jenia Sisolskoga; »Četnikova pripoviest,« Novela A. A. Kosinjskoga, preveo A. T.; »Večernja zabava« od Dr. K.; »Gdje su naši stari štampali svoje knjige,« bibliografijski pabirci; »Put na Lovćen,« od F. J. Despota; »Spomenik Augustu Šenoi,« sa opisom koncerta u Varaždinu, koncerta i plesa u Zagrebu, uz prologe Vladislava Vežića i Dr. Franje Markovića; Listak, slika: »Svatovi češke kraljevne Dagmare«, od Vaclava Brožika. — Uprava Vienca javlja, da se predplata nanj još uviek prima te da se svi izašli jur brojevi mogu dobiti.

Vienac Br. 5, »Demeškinja i propelo,« Spjevao Gj. Arnold; »Začudjeni svatovi,« roman Jenia Sisolskoga; »Četnikova pripoviest«. Novela A. A. Kosinjskoga, preveo A. T., »Munjevni posvjet«; »Književne obznane«; Listak: »Književnosti«; »Umjetnosti«; »Svaštice«; Slika: »Večernja zabava«.

Vienac Br. 6. »Plev.« Spjevao Dr. Stjepan Iljašević; »Začudjeni svatovi«, roman Jenia Sisolskoga; »Put na Lovćen«, Napisao K. I. Despot; »Pavao Stoos« (sa slikom); »Književne obznane«; »Angjeo Smrti«. Iztočna pripoviest. Spjevno M. J. Lermontov, preveo B. Brlekoviš; »Četnikova pripoviest« od A. A. Kosinjskoga, preveo A. T.. Listak: Slika (Miramare); »Književnosti«; »Umjetnosti«; Svaštice; »Bibliografija«.

Ružmarinke spjevao August Harambašić. I Zagreb 1883. naklada G. Grünhuta, tiskom Milana Kerdića na Sušaku.

Nada. Br. 3. »Hajde Nado!« pjesma; »Crte iz života djenerala Marka Sinovčića«, pišo Milan Mirković; »Na Poringradu«, pjesma Grgura Blokovca; »Smrt kneza Petra Kružića Trnatskoga i propast Klisa u Turke«, hištorička pripoviest; »Poljička hježanijaa, crta Juraj Kaplić; »Osveta«, *francezki od R. Cortamberta*. Listak. Bibliografija.

Viesti kluba inžinirah i arhitektah u Zagrebu 31. prosinca 1883. sv. II. god. III.

Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva god. V. br. I.

Pravo pravničko upravni list. god. X. sv. 118. 31. siečnja 1883.

NEUKU NAUKA.

Kako da uzdržimo voće. Mnogo se načinah uporavilo na uzdržavanje voća, pa medju ostalim kušalo se uspješno omotati voće, jabuke, kruške, šljive običnom kartom, novinama itd. nu ako je karta zauljena tim bolje. Voće ovako omotano spremi se u kakvo suho mjesto a po mogućnosti i omračno. Na ovaj će se jednostavni način sačuvati voće za više ili manje mjeseci, prama naravi voća i prama tomu da li je u spremu stupilo zdravo ili ozlieđeno.

G. P.

Liek proti kurjemu oku (calli, žuljevi na nožnih prstih). Dr. T. koji je dugo trpio na kurjem oku, kojeg je dapače sviet rad toga šepavim držao, pripovieda u »Gosp. Poučniku« kako se lišio svih kurjih okah na sasvim jednostavni način. Njemu je dr. B. savjetovao lišće od brišljana. Zelenu listu od brišljana odkine se petlja, (repić), pa se donjim licem postavi na kurje oko. — Da priljubi oku valja iz prvine ili privezati list, ili da ga bičva drži. U 24 sata priljubi se list sasvim: pusti se tako, kakova 2 ili 3 dana, pa se onda digne. Kurje oko, koje je bilo pod listom mrvi se, kao da je mokar kruh ili pregnjilo drvo, reko bi da se je izsolio. Postabi se novi zelen list, a on u 3 ili 4 dana razjede kurje oko do korjena, a nastavi li se dalje razjede mu i korjem, te se na takovu mjestu više nikad nepojavi kurje oko. Kako vidite brišljan proti kurjem oku prokušali su i savjetuju učeni ljudi, brišljana ima svagdje, te se tih bolih i tog dosada na veoma jeftin i jednostavan način možete riešiti.

Javna zahvala

za delavsku školu u Kastvu darovali su:

Preč kanonik Andrija Sterk f. 10.— platio f. 10.—; P. N. Simon Lettich pristav f.— platio f. 1.—; P. N. O. Mavrović Samuel f. 1.— platio f. 1.—; P. N. O. Ciril Kropek f. 1.— platio f. 1.—; P. N. A. Spinčić, plovan f. 10.— platio f. 10.—; P. N. P. Flogo, bisk. kapelan f. 5.— pl. f. 5.—; P. N. V. Dubrović, kap. f. 5.— pl. f. 5.—; P. N. M. Reholj upravitelj župe f. 2.— pl. 2.—; P. N. Miho Laginja, kap. f. 3.— pl. f. 3.—; P. N. Robert Vlah, posebnik f. 5.— pl. f. 5.—; P. N. A. Scitar, kap. f. 2.— pl. 2.—; P. N. M. Šumberac-Šote, kap. f. 1.— pl. 1.—; P. N. A. Miklša, kap. f. 1.— pl. f. 1.—; P. N. J. Mezek, kap. f. 5.— pl. f. 5.—; P. N. Vinko Zamlić, župnik u Veprincu f. 10.— pl. f. 5.—; P. N. Franjo Zupan u Poljanah f. 5.— pl. f. 5.—; P. N. Josip Janc, kap. u Rukavcu f. 5.—; u Kastvu: P. N. Puž Antun, kap. f. 10.— pl. f. 2.—; P. N. Jelušić Ernest. nadučitelj f. 10.—; u Volоskom: P. N. Cragnez Vjekoslav f. 5.—; P. N. Spinčić Vjekoslav, šk. nadzornik f. 5.— pl. f. 5.—; P. N. Šepić Josip u Matuljih br. 33, f. 1.—; P. N. Matulja Jure, Trinajstići, br. 2, f. 1.—; Matulji: P. N. Matulja Ivan, br. 3/40, f. 1.—; P. N. Ferlan Vice, br. 7, 50 novč.; P. N. Ferlan Frane, br. 23, 50 novc.; P. N. Ferlan Ivan br. 19, f. 1.—; P. N. Puharić Ivan, br. 45, f. 1.—; P. N. Bačić Frane, br. 55, f. 1.—; P. N. Matulja Vice, br. 30, 50 novč.; P. N. Zamlić Mate, br. 10, f. 1.—; P. N. Ferlan Frane br. 18, 50 novč.; P. N. Serdoč Ivan, br. 17, f. 1.50 novč.; P. N. Spinčić Mate, br. 32, f. 1.—; P. N. Serdoč Josip, br. 18/27, f. 1.— platio f. 1—; P. N. Puharić Andre, br. 47, 50 novč. pl. 50 novč.; P. N. Duklć Ljudevit, Trinajstići, f. 3.— pl. f. 1.—; P. N. Sinčić Frane, Matulji br. 34, 50 novč. pl. 50 novč.; P. N. Slavić Rafael, Matulji, br. 43, f. 1.— pl. f. 1.—; Baćić Ivan Popović, Trinajstići, br. 11, upisao 40 novč. platio 40 novč.; Matulji: Serdoč Ivan Marinčić f. 2.— pl. f. 2—; Slavić Josip Gardašar, br. 6/61, f. 1.30 novč. pl. 30 novč.; Milih Ivan Lušian, br. 33, f. 5.— pl. f. 1.—; Monjac Antun, br. 2, f. 1.— pl. f. 1.—; Jurčići: Pavlinčić Josip, br. 39, f. 2.—; Milih Ivan, br. 22, f. 1.— pl. f. 1.—; Bačić Ivan, br. 63, f. 3.— pl. f. 3.—; Čiković Tone. br. 33, f. 1.— pl. f. 1.—; Čiković Aloiz, br. 49, f. 1.— pl. f. 1.—; Zamlić Ivan, br. 41, f. 1.— pl. f. 1.—; Gerbac Vicko, br. 21, f. 1.—; Gerbac Josip, br. 25, f. 1.—; Čikvić Ivan, br. 29, f. 1.—; Grbac Josip. br. 61, f. 1.—; Jurčić Ivan, br. 5, f. 1.— pl. f. 1.—; Jugo Josip, br. 14, f. 1.—; Rubeša Ivan, br. 35, f. 1.— pl. f. 1.—; Jurčić Ivan, br. 17, f. 1.—; Tuhtan Andre, br. 66, f. 1.— pl. f. 1.—; Širola Ivan, br. 58, f. 1.—; Jurčić Ivan, br. 6, f. 1.—; Sušan Frane Marko, br. 38, f. 1.—; Gerbac Jure, br. 47, f. 1.— pl. f. 1.—; Jurčić Aloiz, br. 16, f. 2.—; Milih Andre, br. 29, f. 1.—; Sušan Frane Barber, br. 37, f. 1.—; Tuhtan Antun Rešetar, br. 17, f. 1.—; Sušan Josip, br. 12, 50 novč.; Mavar Mate, br. 8, f. 1.—; Sušan Josip Kundalja, br. 75, 50 novč.; Tuhtan Andre, br. 65, f. 1.— pl. f. 1.—; Zavidić Josip, br. 52, f. 1.—; Dubrović Josip, br. 80, f. 2.—; Tuhtan Anton Turnarić, br. 10, f. 1.—; Mandić Frane Dolčan, br. 11, f. 1.—; Jugo Tone (Zorzakov), br. 26, f. 2.—; Grbac Tone, br. 24, 40 novč. pl. 40 novč.; Jurčić Ivan, br. 42, 50 novč.; Jurčić Antun, br. 43, f. 3.—; — Skupa f. 169.10, plaćeno f. 90:10.

(Sliedi.)

Listnica.

U posliednjem našem članku: »Učevni jezik škole u Fontani« navadja naš redoviti dopisnik, da je 7. fontanskih zastupnikah glasovalo za školu hrvatsku, dočim su ostali zastupnici iz drugih porezovnih občinah, glasovali proti hrvatskoj školi. Danas pako doznajemo iz pouzdana izvora, da nije tomu tako, — što ovim rado izpravljamo — već da su to bili dični Sveto-vovrečani (osim trojice ondešnjih Talijanah) i Gradinci, dočim su fontanci glasovali za talijansku školu u kojoj bi se samo krščanski nauk hrvatski podučavao.

Hvaja i čast dakle ide sviestne zastupnike Sv. Lovrečane i Gradince a g. P. neka nam vjeruje, da nam je samim najneugodnije ako smo krivo ubavieščeni. Priznanje i hvalu smo pripravni uviek onomu izkazati, koji to zasluži, kao što neće mimoiti naš prezir i ukor nikoga koji radi na propast našeg roda. Hvala Vam. Vaše viesti biti će nam vazda dobro došle.

P. n. gg. novi predplatnici, koji nisu dobili br. 1. N. Sloge, neka se malko uzstrpe.

P. n. gg. Arnold F. Križanić Gj., Pilar Dr. G., Pogledić Drag., Rihtarić Stj, Schauf Ad., Vukotinović Ljud., svi u Zagrebu, podmireno do konca tek. god.; takodjer Dr. Suk F. (sa ona 2 for. učiniti ćemo po Vašoj želji, hvala Vam i srdačan odzdrav; barun Rukovina Gj. Belec učinismo po Vašoj odredbi. uz srdačan odzdrav, liepa hvala. Tuškan M. Karlovac podmireno do konca god. 1883., ostalo poslasmo. »Bratovščini«, ugledali se u Vas Vaši sugradjani, živili! Dapar Niko Benkovac, Buzolić Dinko Zadar (za 3 seljaka), Letica O. N. Gradac. Damjanac Gj. Djakovo, Lovrinović Iv. Fontane, Tomičić N. Volosko uplatili za tek. godinu. Grljen Ignjac Šumeća, Grubišić A. Karlovac, Nagel Fr. Zagreb, Mikić M. Novagradiška; Sandl O. L. Požega, Pečko Ivan Odra. Vučić R. Rieka predplatili za pol. tek. god.

G. Pavičić Rožanac pristajemo, izpunite se Vaše nade!

G. Smaić Gj. Trilj, udovoljit ćemo, želji.

G. Markovina J. Novalja, sve u redu do konca tek. god.

G. Vidović M. Čsavolja, naručene pjesme šaljemo poštom, stoje 1 for., lieпo Vam odzdraviamo.

G. Pukler A. Grac. Pošaljite nam 10. komadah., budeli trebalo više, pisat ćemo opet. Pozdrav Vam i tamošnjim sokolovom.

G. Sorić M. Kukuljanovo, srdačno Vam hvalimo, dat će Bog i dobri ljudi bit će bolje. Željeno Vam šaljemo.

Veleč. g. D. P. Baška. Primismo Vašu predplatu. Milo nas dirnulo Vaše prijazno pismo, bez borbe neima nam spasa, o žrtvi nesmije biti govora gdje je vršiti dužnost. Uz hvalu najsrdačnlji pozdrav. Pobratimom: M. M; Beli, K. J. Cetinje, B. P. Grac i S; Fr Prag; Uz Vaše prijateljstvo bile bi i Tantalove muke snosljive, bratski Vam odzdrav; živili!

Razpis natječaja.

Za službu stalnoga učitelja III. reda kod mješovite pučke škole u Lanišću s hrvatskim naukovnim jezikom. Talijanski jezik kao predmet poučavati će se u viših školskih godinah.

Dohodci ustanovljeni su zakonom 3. novembra 1874. i 10. decembra 1878. Natjecatjelji imaju poslati svoje molbenice podpisanomu putem svojih oblastih u četirih tjednih posle uvrštenja ovoga natječaja u listu »Naša Sloga«.

C. kr. kotarsko školsko vieće

U Kopru, 20. jenara 1883.

Predsjednik.
Benzio, m. p.

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Februara 1883.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	80	—	105	—
S. Domingo »	50	—	56	—
Rio polag vrsti »	35	—	52	—
Cukar austrijski »	33	50	35	—
tučeni »	29	—	33	—
Cviotje trave buhače (Grisantomo) »	42	—	70	—
Tamjan sploh »	26	—	35	—
Naranče, skrinjica	2	—	5	—
Karube puljezke za 100 k.	9	—	—	—
levantinske »	6	—	—	—
Smokve Kalamata »	18	—	19	—
puljezke »	12	—	16	—
Limuni, skrinjica	3	—	5	50
Bademki liliti mendule za 100 k.	68	—	76	—
dalmatinske »	76	—	—	—
Lešnjaci »	19	—	32	—
Šljive bosanske i srbsko »	23	—	24	50
» Kranjske i hrvatske »	17	—	18	—
Pšenica ruska »	10	50	11	—
ugarska »	10	50	11	—
galučka »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	—	—	—	—
ugarski »	10	—	10	25
Raž »	7	50	—	—
Ječam »	—	—	8	—
Zob ugarska »	7	—	8	—
arbanaska »	6	25	6	75
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	50	12	—
Bob »	—	—	—	—
Grašak (bliž) »	10	—	15	—
Leća »	—	—	—	—
Oriž talijanski »	14	50	23	50
inglezki (kitajski) »	12	50	13	—
Vuna bosanska »	100	—	110	—
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	125	—	—	—
Istarska »	—	—	90	—
Daske koruške jelovice »	48	—	70	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	60	11	40
bukovice »	6	—	12	—
Ulje talij. niže vrsti . za 100 k.	40	50	43	—
» najbolje »	50	—	62	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	43	—	44	—
Istarsko »	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah. »	10	—	10	25
u kasetah . »	13	—	13	25
Kože strojene naške »	145	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	55	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinsko »	70	—	100	—
kozje . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	61
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,	34	—	42	—
Bukalar . . za 100 k.	45	—	53	—
Sardele i barili	18	—	25	—
Vitriol modri . . za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	46	—	47	—
Salo »	79	—	—	—
Slanina »	74	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)	—	—	—	—
Galvizi istarski . . za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	7	50	8	—
Mekinje »	4	90	—	—
Krupica (semolin) »	4	70	—	—
Lišće od javorike »	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula)	—	—	—	—
sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki »	28	—	32	—
» hrvatski »	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	—	—	—	—
Cunje (šmace) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . «	14	—	16	—

Tvornica uljevitih mastih (Oehlfarben-Fabrik)

G. POPPOVIĆ
u ZAGREBU

Veliko skladište četkarske robe i četkah

prodaja na malo i veliko

NAJBOLJE SJEMENJE.

Bojadisarska roba. Izbor robe za gospodarstvo i obrt.

Tko zaište dobiti će cienik badava i franko.

Skladište lišća (laka) za kolare i lončare.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 5. U Trstu 1. Marca 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predpláta s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku Nazsačicu. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvišе 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Molimo sve naše bivše i sadanje predplatnike da nam stare zaostatke predplate poslati izvole. Želili se jošte tko na »N. Slogu« predplatiti, možemo ga svimi dosada izašlimi brojevi poslužiti.

Ured·

Što se je učinilo za poljodjelstvo u Istri.

(Dalje i svršetak.)

C. kr. vlada doniela je pred zemaljski sabor za njegova posliednjega zasjedanja zakonski predlog o kotarskih poljodjelskih zadružnicah i o pokrajinskom poljodjelskom vieću. Evo u kratko sadržaja toga predloga. U svakom sudbenom kotaru može se ustrojiti kotarska poljodjelska zadružnica. Svrha njoj je upoznavati i promicati poljodjelske probitke u kotaru, prema tomu razpravljati i činiti predloge imenito za polučenje podporah od države ili pokrajine. Član zadružnice može biti svaki koji ima posjeda u kotaru. Kotarska politička oblast sporazumno sa vidjenijimi poljodjelci sudbenoga kotara ima se pobrinuti da se zadružnica ustroji. Nacrta pravila i sazove sastanak poljodjelacah. Pravila se razprave, promjene, potvrde, i izabere upravljajući odbor za svake tri godine. Predsjednika i njegova zamjenika potvrdjuje namjestničtvo. Zadružnica mora brojiti najmanje 20 članovah. Troškove na zadružnicu samu namiruju njeni članovi prinosom ustanovljenim u pravilih.

Što je zadružnica u sudbenom kotaru, to je pokrajinsko poljodjelsko vieće za cielu pokrajinu. Imalo bi se brinuti za promicanje poljodjelstva u Istri, i u tom smjeru činiti predloge cesarskoj kraljevskoj vladi i zemaljskomu odboru, te podupirati tožnje kotarskih zadružnicah. Sjelo bi mu bilo u Poreču. Obstojalo bi iz sliedećih članovah: 1.) *predsjednik* koga imenuje car svakih šest godinah; 2.) *njegov zamjenik*, član zemaljskoga odbora; 3.) *izvjestitelj poljodjelstva kod namjestničtva* ili koj drugi politički činovnik; 4.) *dva člana* koje imenuje ministarstvo poljodjelstva; 5.) *dva člana* imenovana od zemaljskoga odbora; 6.) *predsjednici kotarskih zadružnicah*; 7.) članovi odaslani možda od kojega posve slobodnoga poljodjelskoga družtva. To vieće ima svoj stalan odbor sastojeći iz osobah vieća, spomenutih pod brojem 1—5, te iz trojice članovah, koje izabiru predsjednici kotarskih zadružnicah izmedju sebe. Vieće će se pravilno sastajati svake godine jedan put; odbor svaka tri mjeseca. Zapisnik razpravah ima se pošiljati namjestničtvu. Njekim članovom vieća dajo se odšteta. Pisaće poslove obavlja tajnik, kojega izabira odbor. Godišnji proračun troškovah i račun uprave valja da odobri zemaljski sabor.

Ovaj predlog zakona smjera svakako na poboljšanje poljodjelstva. Troškove nosili bi djelomice sami poljodjelci za razprave u raznih sborih, djelomice i mnogo više, pokrajinska i c. kr. oblast, namirujuć ono što bi sbori predlagali. C. kr. vlada imala bi najviše upliva. Po njoj bi došlo do kotarskih zadružnicah. Ona bi potvrdjivala njihove predsjednike. U pokrajinskom vieću i u stalnom odboru ona bi imala većinu; s toga mu se je protivila vladajuća većina u saboru. Za tim predlogom skriva se politika c. kr. oblastih, reče jedan član. On je naperen proti »svetosvetim pravom našim.« Uz vladinoga povjerenika pobija to i predsjednik sabora dr. Vidulić i podpredsjednik dr. Amoroso. Ovaj veli da vlada, hoće li dati podporu, mora i upliva imati. I u drugih državah da tako biva. On ipak glasuje za promjene zakonskoga predloga. A te obstoje u tom, da se dade prevlada zemaljskoj vladi. Hrvati — zastupnici znajuć da je skrajno vrieme da se što za poljodjelstvo učini, bivši osvjedočeni da će zakonski predlog biti zakon samo onda, ako se na njem ništa nepromieni, oni su glasovali zanj. Talijani glasovali su za promjeno, premda su mogli biti osvjedočeni, da će tim osujetiti zakon. Nemare oni da se poboljša poljodjelstvo načinom, kojim oni nebi mogli gospodovati i gdje nebi mogli uplitati talijanstva kako posvud drugud.

* * *

Njegdje lanjske godine imenovalo putujućega učitelja za Istru. Njegova je dužnost putovati po Istri, motriti kako se zemlja obdjelava, kako se vinovu lozu, uljiku goji, kako se voćke ciepi, kako se šumom postupa, kako se vino priredjuje, kako i koju vrst stoke se goji i u obće sve čim se poljodjelci bave. Uvidiv da dobro nerade ili da bi mogli bolje, s većom koristju, on bi jih imao podučavati: ne tako ni tako, nego ovako i ovako. Taj putujući učitelj ima 1000 forintih plaće, i 500 forintih za putovanje; u sve se na njega troši 1500 forintih na godinu. Što mi znamo on je već i u Tinjanu bio, i tamo predavao talijanskim jezikom. Dapače, pošto se je sakupilo mnogo svieta, dao je reći, da izidu koji nerazumiju talijanski. A kad je vidio da bi skoro sam ostao, onda se došlo na to, da će ono, što bude putujući učitelj talijanski govorio, u kratko reći učitelj tinjanske škole u hrvatskom jeziku. I taj putujući učitelj bio je dakle imenovan samo za Talijane. Koj talijanski nezna nemože se od njega ništa naučiti. Ko ga je predložio i ko ga je imenovao, ili nije znao da su poljodjelci u Istri velikom većinom Hrvati, ili nije za nje mario, ili je imalo i to biti sredstvo, da se prisili Hrvate naučiti se talijanski i malo po malo hote nehote potalijaniti se. Zastupnici Hrvati u pokrajinskom saboru saznali su da taj putujući učitelj nezna hrvatski. Oni su sastavili interpelaciju, upit na vladu, kako se je moglo imenovati putujućim učiteljem za Istru čovjeka, koji nezna

Podlistak.

O izborih.

»Priobćujemo razgovor Marka i Jurja o izborih zasabor (dietu). Marko je mlad i neizkusan. Juraj je zreo čovjek, muž izkusan, zna pak odgovara kao da iz knjige čita. Možda su štogod zaboravili, možda se nisu u svemu i za svakoga jasno izrazili. Mi smo pripravni odgovoriti na svaki upit koji bi nam u toj stvari prispio. Dapače molimo sve čitatelje. »Naše Sloge« da nas upitaju i za najmanju, a mi ćemo njim rado odgovarati«.

Marko. Koji zakoni pišu o izborih?

Juraj. Zakon občinski sa izbornim redom. (Regolamento comunale e Regolamento elettorale pei comuni).
Zakoni pokrajinski sa izbornim redom pokrajinskim za Goricu, Trst i Istru. (Regolamento provinciale per Gorizia, Trieste e per l'Istria, ed il Regolamento elettorale per le diete di queste tre provincie).
Zakoni kasniji, kojimi su ta dva promienjena u nekih dielovih.

Marko. Gdje bi se to našlo popisano?

Juraj. U knjigah »Raccolta di Leggi. Parenzo. Gaetano Coana. Vol. primo e Vol. quarto«. Navadjam ti knjigu talijanski jer hrvatske nema.

Marko. Koliko zastupnikah bira Istra na zemaljski sabor?

Juraj. Trideset, a biskupi: tršćanski, poreški i krški mogu doći na sabor ako i nisu izabrani. Oni imadu na saboru tako zvani virilni glas, dakle svih je trideset i tri.

Marko Tko bira onih trideset zastupnikah?

Juraj. Pet jih biraju ljudi veliki posjednici; dvojicu bira trgovačka komora u Rovinju; jedanajst jih biraju gradovi i znamenitija mjesta; a dvanajst jih biraju seoske občine

Marko. Koji gradovi biraju zastupnike i gdje?

Juraj. 1, 2, 3, Kopar, Piran i Rovinj grad biraju doma svaki po jednoga zastupnika.
4. Buzet, Ižula i Milje (Muggia) skupa biraju jednoga i to idu izabirati u Kopar.
5. Poreč, Cittanuova i Umag, skupa biraju jednoga u Poreču.
6. Motovun, Buje, Višnada i Opertol (Portole) biraju jednoga i to u Motovunu.
7. Pazin, Lahin i Plomin jednoga, i to u Pazinu.
8. Vodnjan i Pula jednoga, i to u Vodnjanu.
9. Lošinj mali i veli jednoga, i to u malom Lošinju.
10. Cres i Krk (Veglia) jednoga u Cresu.
11. Volosko, Kastav, Lovran i Mošćenice jednoga u Voloskom.

Marko. Koje pak seoske občine (comuni foresi) biraju skupa zastupnike i gdje?

Juraj. 1. 2. Sve seoske občine kotara sudbenoga Volosko i Podgrad izabiraju skupa na Voloskom dva zastupnika.
3. 4. Sve seoske občine koje spadaju pod sud koparski, piranski i buzetski izabiraju skupa u Kopru dva zastupnika.
5. 6. Sve seoske občine suda porečkoga, bujskoga i motovunskoga izabiraju skupa u Poreču dva zastupnika.
7. 8. Sve seoske občine suda vodnjanskoga, puljskoga i rovinjskoga izabiraju skupa u Vodnjanu dva zastupnika.
9. 10. Sve seoske občine sudbenoga kotara Pazin i Labin izabiraju skupa u Pazinu dva zastupnika.
11. 12. Sve seoske občine suda krčkoga, creskoga i lošinjskoga biraju skupa u Krku dva zastupnika.

Marko. Što spada pod seoske občine?

Juraj. Sve ono što nespada po popisu pučanstva u gradove izbrojene gore, računa se u seosku občinu (comune forese). Dakle može biti stanovnik gdjegod posve blizu grada, ali će ipak glasovati u zboru seoskih občinah, ako njegova kuća nije računana u grad, a to je lahko znati polag zadnjega popisa puka i polag kućnih brojevah.

Marko. Koji posjednici računaju se u velike posjednike?

Juraj. Oni koji plaćaju od posjeda zemlje u Istri najmanje *sto* forintih čistoga državnoga poreza (imposta reale esclusa l'addizionale di guerra e tutte le addizionali comunali, provinciali etc.)

Marko. Može li dakle i glavar občinski glasovati u velikom posjedu u ime občine, ako ona plaća sto forintih i više čistoga poreza?

Juraj. Nemože za sada.

Marko. Može li glasovati veliki posjednik, koji nije državljanin austrijanski?

Juraj. Nemože ni on.

Marko. Bili bio primljen u saboru za zastupnika budi koji čovjek, koga bi se izabralo?

Juraj. Nebi! Koga ćete birati za zastupnika u zemaljski sabor, mora imati ova svojstva: t. j. 1. da ima građanstvo u kojoj od onih kraljevinah i zemaljah koje su sada zastupane na državnom saboru u Beču.
2. Treba da ima 30. godinah najmanje.
3. Da podpuno uživa gradjanska prava, t. j. da nije u konkursu i ako je bio sudjen za tatbinu, pronevjerenje i prevaru, valja da prodju neka ljeta, odkad je obastao kazniti.
4. Valja da i on sam ima pravicu drugoga izabirati u zemaljski sabor istarski, a tko ima tu pravicu, vidit ćemo kasnije.

Marko. Da sam ja veliki posjednik, i da imam vrh toga pravo glasovati s gradjani, il u jednoj seoskoj občini, bili mogao glasovati sa svimi trimi, t. j. i s velikimi posjednici i sgradjani i u seoskih občinah?

Juraj. Nebi! Jer ako si veliki posjednik, imaš pravo samo s velikimi posjednici glasovati.

Marko. A da stanujem i da plaćam dosta poreza u gradu, a imam još posjed na selu bi li onda smio glasovati s jednimi i drugimi?

Juraj. Nebi; onda ti je slobodno glasovati samo s gradjani.

Marko. A da imam pravicu glasovati u više občinah ili gradskih ili seoskih, kako bi onda bilo?

Juraj. Onda ti je prosto glasovati samo u onom gradu ili s onom vanjskom občinom, gdje navadno stanuješ ili pribivaš. A občina se ovdje nerazumije samo jedna porezna občina, nego upravna občina (podestaria, comune locale).

Marko. Dakle po tom računu, koliko god plaćam poreza, imam pravo samo jedan put glasovati kad se izabirajn zastupnici za zemaljski sabor?

Juraj Tako je!

hrvatski, koji ljude neznajuće talijanski, tjera iz sobe gdje je on imao predavanje? Ili ako se ga je već imenovalo za Talijane, zašto se ga nije imenovalo i za Hrvate. Oni su interpelaciju i podpisali. Četvorica njih. A to nije dovoljan broj za interpelaciju. Treba da jih je najmanje pet. Predložili su interpelaciju zastupnikom Hrvatah na podpis. A zastupnici Hrvatah, i samo njih, naime svi zastupnici izvanjskih obćinah, rekoše nè. Medju njimi i dr. Amoroso zastupnik izvanjskih obćinah porečkoga kótara, i dr. Costantini zastupnik izvanjskih obćinah pazinskoga kotara, i bilježnik Sbisà iz Vodnjana zastupnik izvanjskih obćinah puljskoga kotara, i kapetan Elluscegg zastupnik izvanjskih obćinah lošinjskoga kotara. Čuli smo da je ovaj posliednji, kad mu se je predložilo interpelaciju na podpis, odgovorio, da mu nije stalo do toga. Dakle njemu nebijaše stalo do njegovih izbornikah; do toga, da bi i njegovi izbornici imali kakvu korist od učitelja putujućega, da bi se od njega čemu naučili. U obće medju svimi zastupnici bili su samo četiri, koji su htjeli vladu upitati da se i za Hrvate pobrine sa putujućim učiteljem. Svim ostalim je pravo da putujući učitelj neznade hrvatski, i da on podučaje samo one koji znadu talijanski. Narode, možeš li i na dalje to podnašati? — Upit bi bio vriedio. Vlada bi bila dužna nanj odgovoriti. Bi se ju bilo čulo. A tako imala je obranjena ledja. Mogla je šutiti i šutila je, kad je g. Štrk u ime zastupnikah Hrvatah izrazio želju, da bi se pobrinulo i za putujućega učitelja, koji bi bio vriedan podučavati hrvatski puk u Istri. Neimaju biti Hrvati uvjek i u svačem samo plaćajući, morali bi biti i uživajući.

**

U proračun za tekuću godinu 1883. metnuto je 12000, velimo dvanajst tisućah forintih za poljodjelske svrhe i za javno gospodarstvo. Šta će se s tim novcem učiniti? U što će se potrošiti? Koju će korist imati Hrvati Istre? Na to mi nemožemo odgovoriti. To će znati gospoda u Poreču.

**

Hrvatom Istre nebijaše od nikakve koristi poljodjelsko družtvo, za koje su pomogli plaćati tajnika sa tisuću forintih godišnjih. Hrvatom Istre nije nit nemože koristiti onakav kakav je pokrajinski vrt, za kojega se je dosad potrošilo do sedamdeset tisućah forintih, i njihova novca. Za Hrvate Istre nije ustrojena poljodjelska škola u Poreču, za koju će oni doprinašati svake godine koju tisuću forintih. Zakona za poljodjelske zadružnice i za poljodjelsko pokrajinsko vieće neće Talijani da se učini, ako ne pod uvjet, da bude sve njim u rukuh, da bi pak valjda i tu doprinašali Hrvati bez ikakve svoje koristi. Putujući učitelj, kojega pomogu plaćati i Hrvati Istre sa 1500 forintih godišnjih, je samo za Talijane. Za dvanajst tisućah metnutih u proračun tekuće godine za poljodjelstvo i gospodarstvo neznamo kako će se potrošiti, al znamo da jih i Hrvati plaćaju … A iz svega navedenoga sliedi ovo: *Hrvati Istre kako u svem tako i u poljodjelskih stvarih plaćaju, a nedobivaju nit neuživaju. Oni su jadnici plaćajući.*

Do njih je samih da bude u tom i u svem drugače.

Predlog zastupnika Dr. Bulata i drugovah.

Nek visoka zastupnička kuća zaključi sliedeću zakonsku novlou:

Zakon

od . . . .
glede izprave §. 14 gradjanskog parbenog postupnika, kriepostan za kraljevinu Dalmaciju.

Dozvolom obijuh kućah carevinskog vieća naredjujem:

Članak I.

§. 14. Gradjanskog parbenog postupnika, krjepostna za Dalmaciju usljed povelje od 24. travnja 1815. i dvorskih odlukah od 28. srpnja 1816. broj 1268 i od 2. studenoga 1819. br. 1620 ima u svom današnjem sastavu odpasti, te glasiti kako sliedi:

§. 14. Obe stranke i njihovi pravni zastupnici neka se u svojih spisih služe ili hrvatskim (srbskim) ili talijanskim jezikom i neka se pri tom kane svake suvišne obširnosti, opetovanja i zadirkivanja.

Članak II.

Ovaj zakon stupa u krjepost odmah svojim proglašenjem i nadležna je ministru pravosudja izvršba ovog zakona.

Nek ovaj predlog bude dostavljen pravosudnom odboru na razpravljanje.

Beč, 18. veljače 1883.

Klun — Dr. Klaić — Pučić — Gödel-Lannoy — Dr. Tonkli — Hohenwart — Nakić — Dr. Vošnjak — Obreza — Dr. Vitezić — Kossovicz — Gentilini — Šupuk — Borelli — Pfeifer Wilhelm — Dr. Bulat — Giovanelli Ignac — Vojnović — Dr. Graf — Giovanelli Ivan.

Obrazloženje.

Sudbeni postupnik za zapadnu Galiciju, izuzam neke paragrafe, bi u Dalmaciju u talijanskom prevodu faktično uveden i sada ima obveznu krjepost usljed carske povelje od 24. travnja 1815., koja bi proglašena talijanski i hrvatski, i usljed dvorskih odlukah od 28. srpnja 1816., br. 1268 i od 2. studenoga 1819 broj 1620. — Talijanski prevod za Dalmaciju suglasan je onomu za kraljevinu Lombardo-Mletačku jer usljed gori navedene povelje od 24. travnja 1815. nekoliko iztisakah ovog prevoda bilo je službeno po Dalmaciji razdieljeno. — Paragraf 14. sudbenog postupnika za zapadnu Galiciju glasi: «Obe stranke i njihovi pravni zastupnici neka se u svojih spisih služe jezikom običajnim kod sudovah u zemlji i neka se pri tom kane svake suvišne obširnosti, opetovanja i zadirkivanja». — Prevog talijanski ovog paragrafa bi rieč po rieč prihvaćen za južni Tirol ali za Dalmaciju, kao što za kraljevinu Lombardo-Mletačku na mjesto: «jezikom običajnim kod sudovah u zemlji» rečeno je: «idioma italiano». Rečeni §. glasi dakle za Dalmaciju faktično ovako: «§. 14. Le parti non meno che i loro patrocinatori dovranno nei loro atti servirsi dell' *idioma italiano* ed astenersi da ogni prolissità o ripetizione od espressione offensiva». — Faktično nije sasvim jasno dali je ovaj §. u koliko se jezika tiče, mogao imati ikad obveznu krjepost za Dalmaciju, jer kako bi gori rečeno, proglašenje se je zbilo samo faktično, i možda pogriešno, sa talijanskim sastavom krjepostnim za Milan i Mletke, dočim zakonodavac, kad je priobćio povelju od 1815 ne samo talijanski nego i hrvatski, bez dvojbe je tim hotio razumjeti, da se i hrvatski jezik može rabiti kao običajni jezik kod sudovah. Nego ona dvojba izčeznu, odkad je temeljni zakon od 21. prosinca 1867., Z. D. L. br. 142, u članku 19. pripoznao ravnopravnost svih zemaljskih jezikah u školi, uredb[i] javnom životu, usljed česa bile su izdane ministarske naredbe od 29. veljače 1869. i od 20. travnja 1872. o porabi hrvatskog ili srbskog jezika u Dalmaciji, i od onda se stranke i njihovi zastupnici na isti način služe hrvatskim (srbskim) jezikom i talijanskim. Ovo je pravo bilo izrično pripoznato od sudovah i osobito od vrhovnog suda, kad mu je prvi put pitanje bilo postavljeno. To se zbi odlukom od 7. lipnja 1878. broj 5178. Ali nakom četiri godine, i baš odlukom od 28. studenoga 1882. broj 13535 izjavi isti vrhovni sud, da se u Dalmaciji ima upotrebljavati rieč po rieč §. 14. parbenog sudbenog postupnika, kako je napisan u talijanskom prevodu. Zato je od silne potrebe, da se sačuvaju stranke od škodah i da se svaka dvojba odstrani u izvršivanju prava zajamčena temeljnim zakonom, dati zakonodavnim putem §.u 14. gradjanskog parbenog postupnika za Dalmaciju pravi sastav, a to namjerava osnova zakona već podnešena u predlogu.

**

Pročitanje ovoga zakonskoga predloga obavilo se je u zastupničkoj kući dne 16. prošloga mjeseca, kod koje sgode podupreo je valjanimi razlozi svoj predlog *Dr. Bulat*; njegovoga obrazloženja nije nam moguće donieti, jedno što nam prostor lista nedopušća a drugo jer je od važnosti samo po Dalmaciju.

U sledećem donašamo govor *Dr. Dinka Vitezića*, kojim je podupreo toplo Bulatov predlog te ga ujedno preporuča i za Istru:

«Predlog postavljen od moga prijatelja i istomišljenika *Dr. Bulata* moram najtoplije poduprieti. Radi se bo o tom, da se odvrati nepreviđljiva šteta, koja bi mogla nastati usljed najnovije odluke vrhovnoga suda; radi se ob odluci od 28. studenoga 1882. br. 13535, koja stoji u opreci s duhom §. 19. temeljnoga zakona, u opreci sa naredbami, koje su na temelju ovoga zakona izdane, u opreci sa praksom, koja već odavna postoji u Dalmaciji, čim ta odluka postavlja načelo, da se §. 14. gradjanskoga parbenoga postupnika ima uporabiti u Dalmaciji rieč po rieč, kako stoji napisan u talijanskom prevodu. Buduć taj predlog namjerava odvratiti pogubne posljedice, koje bi polag predlagateljevoga razlaganja morale nastati usljed gornje odluke, to smatram za veoma prešno, da taj predlog čim prije postane zakonom.

Kod ove sgode slobodan sam uprositi visoku vladu, da dokine postojeće kaotične odnošaje u Istri obzirom na jezik. Nepretjeravam, moja gospodo, kad kažem «kaotične odnošaje». Nije mi na žalost po poslovnom redu dozvoljeno, da se potanje izrazim o predmetu, koji zasieca jednu drugu pokrajinu, buduć se danas obavlja prvo čitanje predloga odnosećega se na Dalmaciju. Nego ipak nemogu a da bar njekoliko moju tvrdnju nepodkriepim, te navadjam sadržaj trijuh naredbah izdanih uprav za Istru. Dvorskim dekretom od 22. prosinca 1835. br. 109 bude naredjeno, da se imaju bez iznimke pripustiti kod sudovah svi spisi sastavljeni u kojem zemaljskom jeziku; ministerialnom se naredbom od 15. ožujka 1862. br. 865, članak 4. odredilo, da imaju svi sudovi ležeći u kotarih, gdje živu Slaveni, *bezuvjetno primati* u slavjanskom jeziku sastavljene spise te da jih po mogućnosti i u istom slavjanskom jeziku rešavaju; konačno bude ministerialnom naredbom od 20. listopada 1866, br. 1861 izrično izjavljeno, da se ta naredba neproteže samo na kaznene spise, nego takodjer i na sve ostale u slavjanskom jeziku sastavljene spise bez razlike, protezali se ovi na kaznene, parbene ili neparbene predmete, te da su u svakom slučaju dozvoljeni i pripušteni svi spisi i tužbe sastavljene u slavjanskom jeziku. Unatoč ovih odredbah, unatoč §. 19. temeljnoga zakona, dogodilo se je, da su bili od sudovah odbiti spisi sastavljeni u slavjanskom jeziku. Prizivni je sud u Trstu doduše u dvih slučajevih takvu odluku prvoga suda promienio i ukinuo, ali u sledećih odlukah je isti prizivni sud sasvim protivno odredio te tako se sgadja i kod vrhovnoga suda, da od nekoga vremena izriče sasvim si protivne odluke.

Očekujem sa strane odbora, koji će se ovom stvari pačati, da će razpravljati i pitanje, dali se nema gorispomenuti zakonski predlog protegnuti i na Istru.

Buduć u Istri postoji isti sudbeni postupnik kao i u Dalmaciji.

Buduć je u Istri polag posljednjega brojenja pučanstva velika većina slavenskih stanovnikah, akoprem je dotični popis obavljen ne u prilog Slavenom.

Buduć vladaju isti odnošaji i glede naredbah i glede jezika, kao i u Dalmaciji.

To očekujem, da će odbor u razpravi nalazeći se predlog i na Istru protegnuti.» (*Pleskanje*).

DOPISI.

Iz kvarnerskih otokah *dne 9. Februara.*

Zaokupile me razne misli. — Kako to, naš hrvatski puk u Istri i na otocih miranje i dobroćudan, prijatelj je vladajućoj kući, dočim naši Talijani u Istri nemirni su, čeznu tobože «nespašeni» za prekomorskim kraljestvom, a sasvim tim naša vlada komu ugadja, koga gladi i miluje? Zar nas Hrvate iskrene prijatelje dinastije ili te buntovne Talijane kivne joj neprijatelje?

Zaokupile me misli, tko je tomu kriv? Krivi su najveć i najprije oni (čitatelji znadu tko), koji ili su rodjeni Talijani il Niemci pak naravski sebe, svoj kruh svoje ljude brane svimi silami, a nas Hrvate ocrnjuju pri bečkih vladajućih krugovih, podmećuć nam prevratni panslavizam, o kojem naš narod, niti nesanja; irredentske pako izgrede u Istriji opisuju kao najnedužnije izraze slobodnog duha. Ili su pak ti klevetnici izrodjeni Hrvati šarenjaci, a ti su još zlobniji, jer gori poturica od Tureta, koji naš hrvatski narod nesamo podlo pri vladi sumnjiče, već se i svimi mogućimi sredstvi služe da nas još u robske okove sapetih drže! Nego toj svojoj nesreći krivi smo si i mi sami: krivo je naše nehajstvo, naša navadna popustljivost, naš politički drieme ž! Al kako da si pomožemo? Dična «Naša Sloga» nagovara nas, kaže nam put, a kazati će sve to bolje kad bude svake nedelje izhadjala, kako ćemo si izvojevati naše pravice. U tom, svaka rana treba svoga posebna lieka, svaki pritisak traži posebni uztuk. — Ja ću danas samo jednu nanešenu nam nepravdu pretresti, jednu ću samo ranu odkriti, te pokazati našim rodoljubom kako ju zacieliti.

Komu već nije poznata «Nota» od dne 6 jul. 1882 br. 2725 našeg slavnog kapetana Elušega (pišem Elušeg, jer on hoće da našim hrvatskim imenom rogove izbije, a mi držeć se sadašnjeg pravopisa, hoćemo da te rogove dar i njegovu prezimenu pribijemo) Ta je «Nota» postala baš znamenita, pak mislimo da i sam slavni Gospodin, što no je negda po Dalmaciji svoje talente prosipao, nebi ju bio izdao, kad bi bio znao, da će ona toliku prašinu uzvitlati, koja će napokon ako Bog da, pokriti njegov obraz. — Neću sada spominjati, jer za to se već znade, kako su župnici lošinjskog kotara odmah uložili utok proti «Noti» na Vis. c. kr. Namjestničtvo, kako je pače naš vrli zastupnik Dr. Vitezić donio i upit radi te «Note» na carevinsko Vieće, kako je tu «Notu» sliedila druga slična u Istri, kako je zarad nje bilo po listovih dosta dopisivanja i svakojakog bockanja, — svega toga ja neću spominjati, već se, s ovo nekoliko rieči obraćam svim dušobrižnikom lošinjskog kotara moleć jih, da oni na drugi način toj nepravdi odgovore. A koji je to način? Evo vam gospodo župnici uztoka Elušegovoj «Noti». Ako niste dosada, to vi svi odsada počnite voditi župničke «Matice» u hrvatskom jeziku; vi svi, svi do jednoga štogod budete službeno pisali, pišite hrvatski i samo hrvatski. Tim ćete vi zasviedočiti svoj čvrsti značaj, jer biste se smiešnimi pokazali kad bi sviet, znao da ste prosvjedovali proti onoj «Noti» koja napokon ne iztiče vanj iz mržnje na hrvatski jezik i narod, a da se medjutim u službenom dopisivanju tudjim jezikom služite; zasviedočiti ćete svoje čisto rodoljublje, jer je zaman vikati: Hrvati smo, narodni smo, kad nebiste to tvorom dokazali; ušutkati ćete napokon i osramotiti naše neprijatelje, koji nam se hrvatskoga jezika straše kako (Bog budi s nami) vrag blagoslovljene vodice.

Znamo, ima već liepi broj naših župnikah, koji se vazda službeno svojim hrvatskim jezikom služe, ali koliko jih je još, koji neće da se otresu talijanštine? Al za ljubav božju zašto hrvatski nepišete, tko vas u tom prieči, tko vam to brani? Zar vaša neumieća, što ste bili odgojeni u talijanskih školah? Nè, to vam neprieči, jer ako ste se i izučili u talijanskom jeziku, al svoga materinjeg niste nigda zaboravili, pak kako sada liepo hrvatski izpoviedate i propoviedate, tako možete, i još lakše, i hrvatski pisati — samo počmite i viditi ćete, kako ćete biti zadovoljni. Tko vam to brani zar vaša krčka biskupska kurija? Oh ona još manje; tà jedali neznate da vam je biskup Vrbničanin hrvatskoga roda sin, jedal neznate da on ljubi svoj narod i svoj jezik, jedal neznate da vaša biskupska kurija baš želi da hrvatski pišete? Tko vam to brani? Zar vaše obćine, vaše c. kr. oblasti budi koje vrsti; al nè, nemogu i nesmiju ni one toga vam braniti. Tà nisu li naši kvarnerski otoci napučeni čisto hrvatskim pukom (izuzmešli par tisuć Talijana), nije li ova naša zemlja natopljena krvju hrvatskih junakah; pak neplaća li ovaj naš hrvatski puk, ova naša hrvatska zemlja te vaše činovnike, pak nisu li ti činovnici za puk, a nè puk za činovnike? Al neka bi se našao slobodno koji c. kr. činovnik (al toga nevjerujemo) ili koji vaš načelnik (ovo brže) koji vam nebi htio primiti hrvatski spis, zar da se zato prestrašite? Pozovite se na zakon i nebojte se ako i vrana vrani očjuh ne vadi, ipak isti c. kr. viši sudovi podmoraš dati će vam pravo, jer je zakon uz vas. Ili je morda §. 19. tem. zak. prazno, mrtvo slovo? — Tko vam to brani? Zar koje kakvi osobni obziri prema Petru ili Pavlu? Al ako ćete vi za volju jednoga ili drugoga pogaziti svoj jezik a tudjim se služiti, onda nerecite da ljubite svoj rod i dom, onda ode vaš značaj! Gdje se radi o načelih, gdje se radi o izpunjivanju svojih dužnostih, tu nije nijednoga gledati u obraz, već svoju vršiti, i zato vam neće zamjeriti nijedan pametan i nepristran čovjek, već će vas svatko pohvaliti. Za tobožnje pako uvriede tih naših šarenjaka, tih naših «nespašenih Talijančića» vas nebudi briga. {Neka se ta gospoda opamete, pak nek si uzmu hrvatsku knjigu u ruke, kako uzimljete i vi talijansku, žele li hrvatski kruh jesti. Njim za volju neizdavajte svoga jezika, njim koji vam nisu nikad pravi prijatelji; njim koji sačinjavaju, kako je naš sam prejasni Vladar izrekao, fakcijoznu-buntovničku stranku!

Ugledajmo se u Šarenjake, kakvih li se oni i dopuštenih i nedopuštenih sredstvah prihvaćaju samo da jim njihov jezik prodre u svako naše hrvatsko selo. I pišu nam i sude nam i silom nam uče djecu talijanski, a mi da stojimo prekrštenih rukuh, mi da ga nebranimo gdje nam ga brani svako i božje i ljudsko pravo? Hoćemo li uviek biti svim narodom po krmi? Ugledajmo se u Niemce kako se oni sile da nam svoj jezik narinu, kako njihov Schulverein *) novce sipje da se niemačke škole i ondje zasnuju i otvore gdje ni ciglog Niemca neima, a mi da naš jezik ne branimo da ga ne ljubimo i ne širimo? Gdje nam je razvikani hrvatski ponos, gdje li žarko domoljublje? Tako je, narodi se po jezicih diele, po književnosti cienе, izgubimo li jezik, izgubismo sve; pak da mi naš mili materinji hrvatski jezik za ljubav talijanštine il niemštine žrtvujemo, da se s njim neslužimo, da ga negovorimo, da ga nepišemo? Nè, toga već med vami župnici nesmje biti. — Svi razloži, koje bi budi koji župnik naveo da on tobože nemože hrvatski pisati službeno, svi ti razlozi bez temeljni su i prazni, puka su neoprostiva izlika, izdajstvo su svoga roda! Nije zabadava rekao naš učeni neumrli Kurelac: zatareš li narodu jezik, zatro si i narod; pa opet: po jeziku narodi vjekuju i gospoduju, kako im ga otmeš, sluguju.

Dajte dakle, Elušegova »Nota« budi uprav uzrokom, s kojeg neka od sada u napried svi dušobrižnici lošinjskog kotara vode sve svoje župničke »matice« u hrvatskom jeziku, i u tom jeziku neka službeno dopisuju bez iznimke sa svimi oblastmi. Dušobrižnikom biti će to na diku i čast, a zloglasnoj »Noti« najuspješniji uztuk. **)

*) Družtvo za podizanje njemačkih školah medju slavenskim žiteljstvom. Ured.

**) Dielcć podpunoma nazore g. dopisnika i odobravajuć njegov plemeniti predlog, želimo da se neoživotvori samo u lošinjskom kotaru, već u čitavoj Istri. Kao što je on jasno dokazao, da nema i nemože biti bitne zaprieke hrvatskomu pisanju i dopisivanju na otocih, nemože je biti niti na Istarskom kopnu. Do sada pišu naši dušobrižnici većinom talijanski ili njemački a neopažaju valjda, kolik je to »nonsens«, kolika je to nepravda vlastitomu jeziku. Pokažimo činom da smo rodoljubi, da nismo tudje prirepine jer sa frazami nepomožemo ni sebi ni narodu. Želi li tko kakovih hrvatskih tiskanicah za crkvenu porabu neka se obrati na nas, mi ćemo drage volje pomoći i savjetom i činom. Dakle bez prigovora! Ured.

Iz Tinjana *konzem veljače.*

«Reci mu reci, da ti on nereče», imao je zulsto na umu dopisnik poročke babe «Istrie» pišuć nedavno iz Tinjana o naših odnošajih, pod naslovom «Municipalia».

Neznajuć kako da počme, udari naš delija najprije na revizore il pregledatelje občinskih računah.

Cosp. dopisniku prohtjelo se da poigra perom po bieloj harti, misleć tim bog si ga znade kakvo li junačtvo da je počinio. Predjimo na stvar.

Pošten čovjek mora da se zgraža kad pomisli kakva čovjeka ima već pet godinah na kormilu ova občina.

Na obće zadovoljstvo svijuh občinarah, a na veliko čudo i nezadovoljstvo «Benpensantah» bjehu izabrani za pregledatelje računah: Vicko Križmanić obć. vićenik i Šime Šuran obć. zastupnik, oba kmeti, uzor-poštenjaci. Istinabog da nisu školah prošli koliko «Tinjanski Aristokrati» al ipak većina u zastupstvu nije mogla po duševnosti pametnijim domaćim mužem izručiti onaj u istinu vele zamršeni posao.

Rečeni uzeli malo zatim pod svoju odgovornost račune, obećav dokončati iste do 1. studenoga pr. godine uz uvjet, da jim imade upraviteljstvo biti na ruku i dati potrebite stvari i razjasnjenja. Pitamo ovdje g. dopisnika, koliko putah su pregledatelji pitali i zahtjevali «Protokol dražbe» razprodanih občinskih kutičah od kojih nije občinski blagajnik nit novčića primio, pak što jim se odgovorilo? Da se je valjda izgubio da se nemože naći itd. itd.! Zašto se je pak kašnje našao kad su jim pregledatelji prietili tužbom? Zašto su ga dakle prije tajili? Valjda zato, jer je prošundrana kakova stotinica. To ti je izpalo iz pera kad si u Istriu pisao, zar ne junačimo?? Veliš da su za prvog studenoga imali biti dokončani računi; a tko je kriv da se toliko zuteže? Zašto su isti protokol tekar 29. studenoga izručili pregledateljem? Kako biš ti grabljao seno prije negoli travu pokosiš?

Nadalje jadikuje dopisnik da su isti pregledatelji činili vragometnu halabuku kod predpostavljenih oblastih prije nego li su računi bili dokončani. Pitamo opet, koga li su htjeli za savjet pitati, možda gosp. dopisnika?

Možda g. tajnika, koji službene spise po krčmah po dućanih po putevih otvara, i svojim jednomišljenikom sve izvješćuje? Il one koji su u onom biednom letu onako lepo kukavnom narodu krumpir dielili? Il onog koji je bez dozvole obć. zastupstva pustio, da se za izplatu žita nametak 16 ili 18%, stavi; gdje je onih bilo, koji su na koše krumpir sadili, a drugi komač po jednu ili dvie pesti; gdje jih bilo koji su na vreće ozimac spravili a drugi tekar na funte? Ili one koji su kmete izmuzli i izmamili novce, grozdje, terran i druge stvari, da će to biti na račun občinskog duga, pak se o ukniženju nevidi ni sleda ni traga, nego su nemilosrdno prošundrani? Deder odgovori šarenjače? Valjda i ti na onu nogu šepaš? Kako da si zaboravio pisati za kòneplje, koje se kupilo za novce od c. kr. kapetanata posalne, da se jadnim kmetom pomože pak su tja na križanšćini i svetlovrešćini na kila prodavane? Takovi su ljudi poštenjaci, zar ne? Zar tebi stoji do blagostanja i obće koristi i napredka?

Piše nadalje da se tužilo načelnika i tajnika. Tužilo se jih što nisu dotične izabrane povjerenike pozvali na podpisanje zapisnika sjednice, obdržavane 18. prosinca pr. g. sledećeg dana, kako ono iste večeri obrekoše. Kako bi g. dopisnik mogao posluti izvješće zapisnika na nadležne oblasti prije nego li je isti podpisan? Ove su oblasti i njekoje točke riešile a zapisnik nije podpisan? Liepe doista stvari! Pak još se usudjuju takove stvari po novinah razglasivati? Tko hoće i može imuti niti za dlaku povjerenja u takove muževe?

Zaboravio je g. dopisnik na sjednicu obdržavanu 2. ožujka 1881. gdje se zbio isti slučaj, a još i gorji? Nisu li povjerenici kad su došli da zapisnik podpišu, našli jednu točku jako važnu «krivotvorenu»? Oni nehtjedoše ga podpisati, stoga stoji još i danas nepodpisan? Na sve to si brajne zaboravio. Ali kod nas vele «koga zmija ujf, da se gušćerice boji».

Kasno se opazilo ranu, ali nadati se da će biti i za nju lieka; i lukava lisica se kad i kad u željeza ulovi.

Gosp. dopisnik nije znao kako da se čim više osveti ovim poštenim rodoljubom kradeći jih mučkom koja straži u zasjedi, da miša napade. Zar je to zasjeda ako čovjek svoje brani? Zato jer su čelik-muževi koji brane svagda i zagovaraju sve što je pravedno i pošteno, zato jer su oni ščavi otvorili oči, su vam trn u oku? Moramo zalibože reći, da se nije do sada toliko stružilo koliko on dokazuje u svom članku, jer bi se bilo inače bez glasbe plesalo, ali uvjeravamo vas, da ćemo u buduće mnogo bolje paziti, da vidimo da li smo mački, da li pravi poštenjaci, viditi će se kada se bude kod suda razpravljalo, tko su mački, tko li mišl. Do vidova gosp. dopisniče.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 27. veljače 1883.

Iz Beča nikakvih osobitih novostih. Iztraga proti podmićenikom vodi se sa tri strane, a i ministarstvo i zastupnička kuća idu joj u svem na ruku, da istina izpliva na površje, pa da se krivci strogo kazne, jer državni se novac preveć težko smaže, nego da ga kojekakvi nevaljalci ludo troše i razsiplju. I gospodska je kuća prihvatila nekoje novice ka školskomu zakonu. Tako zvani liberalci, a naime Židovi, tim se novicam kruto opiru, akoprem neima na svietu školah strože s vjerozakonom skopčanih, nego što su baš židovske. Iz toga svaki jasno vidi, što kane postići, kad svoju djetcu u vjeri odgajaju, a naša hoće da se odgaja bez vjere. Gdje neima vjere, neima ni reda ni poredka, pa ni žilavosti, da se narod opre svojim pijavicam. Liberalci su dandanas toliko, koliko bezbožci, koji neteže za ničim drugim, nego da upreže narod u svoj jaram. — Juče se počeo razpravljati i proračun. Česi da misle predložiti zakon o uredovnom jeziku u raznih pokrajinah. Naši se Talijani uzajemno pozivlju i bodre na mejdan proti ravnopravnosti i našega jezika u ovom Primorju, jer da je njihova knjiga starija i slavnija od naše. Isto tako mudruju i Niemci u drugih pokrajinah. Mi jim na to odgovaramo: kad budu oni za nas plaćali davke i davali soldate, onda ćemo se odreći svojih pravah, a sve dotle neka gledaju i muče. A što se knjigah tiče, ni njihove nisu postale ni prvi ni šesti dan stvaranja svieta.

U Hrvatskoj se čine priprave za izbore u bivšoj vojničkoj Granici. Trubi se u sviet, da će biti većinom izabrani Hrvati grčke vjere iliti Srbi, koji da će se u nekojem slučaju vezati i s Magjari proti Hrvatom katoličke vjere. Nego to se neda vjerovati, jer i Srbi dobro znadu, kad podlegnu Magjarom Hrvati katolici, da su im podlegli i Hrvati Srbi. Brat brata može voditi i do jame, al u jamu nikada; a naime kad vidi, da bi i on u jamu pao. Prava se braća uvjek bratski mire i načinjaju.

U Njemačkoj kao da će se opet razpaliti crkveno progonstvo. Niemci Luterani, koji su snižili vjerozakon do nekakvog filosofičkog sustava iliti sistema, nemogu nikako pojmiti, kako može crkva imati druga prava, nego li jih ima kakav *Turnverein*. Oni nepojme, da se prava Crkve temelje na onih Isusovih riečih: *Idite i učite sve narode svieta*; oni nepojmo, da Spasitelj nije pitao Pilata, neka mu dopusti, da uči; kao nije rekao ni Apostolom, kad dodju u Rim, neka nezinu, dokle se nisu tobože javili caru Tiberiju. Jedino što im je rekao jest: *Meni bje dana sva oblast na nebu i na zemlji; idite dakle i učite.* Eto pravah crkve Kristove, a papa Lav XIII. nepita od njemačke vlade ni stoti dio toga, jer dobro zna, da je Isukrst *biljega, u koju će se do vieka nišaniti.* Nego mi kao da smo udarili preveć u glas korizmeni, zato ajde vratimo se tè recimo još što o svjetovnih stvarih.

U Franceskoj sastavilo se težkom mukom novo ministarstvo, koje je mimoišlo znani zaključak Senata, naredivši članovom bivših kraljevskih obiteljih, što služe u franceskoj vojsci, neka se selo iz vojske na temelju nekog paragrafa od 1834. godine, kad nisu u Franceskoj republikanci mogli ni pisnuti. U Engleskoj su uhvatili razbojnike, što su ono u Dublinu u Irskoj bili ubili razne visoke engleske činovnike. Ali kao da im to ništa nekoristi, jer zlo postaje svaki dan gore, tako da se prevratno gibanje uhvatilo i same Engleske; a s druge strane Irci javno kažu, da neće mirovati, dokle god neizvojuju svoje slobode, il u protivnu slučaju Englesku do kraja neupropaste.

Italija bila na skoku, da pošlje svoje oklopnjače pred Tripolis, da osveti neku uvredu nanešenu njezinu tamo konsulu; al se Turci dosietili jadu, pak zaprosili oproščenje, a Italiji izpodmakli izliku, da se tamo ugniezdi.

Iz Rusije se opet čuje o prevratničkih prietnjah, tako da se opet dvoji, da li će se car moći krunisati u maju mjesecu, kao što je to svietu javio.

Bugarski knez da misli iti u pohode kralju grčkomu i to kroz Beč i Trst. Bog zna, zašto mu je ovud bliže, kad mu je kroz Macedoniju kraće!

Franina i Jurina.

Fr. Hlap! hlap hlap!? hlap hlap hlap!? ham? ham ham!? šćuc? aha!

Ju. Ča ti je da hlapaš, hamaš i šćucaš kako da sanjaš od kakovega gladuha, poženuha?

Fr. A bome, mi ne moru z glave ona dva u žeranju sasvim podobna, i tim manje čim vidim — viš tu u krilu babe Istrie — štij to »Intemperanze slave«.

Ju. Uhu! to je preveć laži. Pak ča je ono »idioma del Kai«¿

Fr. To je ono čemu se ja smijem, ter si domišljam onaj hlap hlap, ham ham, onega breka dugega i gospodara mu visokega: oba kako bakalar, oba su složno po kućah klepetali; al bile su to, hvala Bogu, intemperanze krnjelske i dell' idioma: guai e quietimai.

Ju. Pak?

Fr. Sad ni videt jednega od one dvojice u Višnjanu, ter se ne zna koj od njih je ono »l' inscrizione nell' idioma del Kai« onako spreživa.

Ju. Ma baba Istria govori, da »inscrizioni slave in un bel giorno scomparvero«.

Fr. Pravo imaš; lamine di metallo, svim napisom bit će zahlapnà najbrže on, zač pô lita žere i hlapa a pô strburi i probavlja.

Ju. Tako te Markovčani vero saznat, kad budu strhurca opazili probavljat, ono ča sad samo žele znat.

Fr. A ja! Gospodine sudče!

Ju. A ja!

***

Fr. Dragi Jurino šteš ti kadagod on fojić s Poreča?

Ju. Jušto kadagod kada se na njega namerin i kada ću da se malo nasmijem.

Fr. Onda štij malo ovo pak se smij.

Ju. Daj ti, zač meni talijanski zajik baš ne gre.

Fr. (šte). Tužna i težka vrimena nastaju!

Ju. Hm! Zač ni milvo poč je bilo.

Fr. »Našim je neprijateljem svako sredstvo dobro«.

Ju. I to bi se otelo da pitaju prije va Poreču ča će i kako će.

Fr. Ča ćeš, kupljena i prodana štampa njim pomože na svaku ruku.

Ju. Jel to misle onu štampu ka se uzdržaje s onim ča njoj širomah naš kmet daje, ali onu ka može i tri i četire kase sisat?

Fr. To pitaj oneh ki se hlade pod kupulom Mihelanjelovom; čuj još dalje: zet će pokrajini dela svojih najboljih sini, nju te dat v ruke neznalicam, ki će ju po volji vuć od Jeruda do Pilata.

Ju. Previše je tega na jedanput zasul.

Fr. Ma i to je bedasto. Nego sada čuj kemu to on govori: ovo neka znaju oni lahkoumni mladići ki bi htili jednim mahom pogaziti prošlost i valje skočit va budućnost.

Ju. Ja neznam kemu to on misli reć, dali talijanskim al hrvatskim mladićem?

Fr. Ako prvim, onda je to mogal i starijim reć.

Ju. A ako drugim, oni mu sporučuju, da nete prit va Poreč po mudrost, zač ni navada od petljara bisagi posujivat.

***

Fr. Franiću?

Ju. Ča ti je?

Fr. Znaš kemuj spodoban naš kmet va Istroj?

Ju. Čemu?

Fr. Lemunu, zač kada ga stišneš i osišeš, hitiš ga na gomilicu.

Ju. Valjati; maj po ten račune spodoban i tovaru, po ken tuču i mlate kako i koliko njim je drago, a on brižan nereče ni černe ni bele.

Fr. I tistaj dobra; ondaj spodoban i koze, zač ga kernjeli muzu kako i kozu.

Ju. Čemu su pak ti konca laštre i konca pinjate spodobni?

Fr. Borme ni nememu blagu, zač blago poštuje i liže ruku ka mu jist dava a gospoda kernjeli taneče va zdelu ske jedu.

Ju. A kaj ta zdela?

Fr. To ti je naš kmet. Šnjegovum mukun

i šnjegovimi žulji su se obogatili, njegov pot jih brani, a oni ga siromaha mrze, grde i preziru kako daj-Bog nas očuvaj-kuga.

Ju. Dobro nan stoji; ki nepozna svojga čoveka za brata, će tujega za gospodara.

Različite viesti

Izbori. Tekućega ljeta imaju se obaviti novi izbori za istarski sabor (dietu). Naš narod hrvatske i slovenske narodnosti nesmije ostati bezposlen, ima se već sada pripravljati, da ga ti izbori nepripravna nezateku. Naš narod neka izabire svoje ljude u sabor, jer jao ti po tudjinu! U tu svrhu počeli smo i mi u podlistku današnjega lista donašati našim čitateljem u razgovoru med Markom i Jurjem u kratko zakon, po kojem se imaju birati poslanici u sabor. Tu će naći naši čitatelji sve glavnije točke glede prava biranja, tko ima pravo birati, tko izabran biti, gdie i kako. Preporučamo našim rodoljubom, da nezavrgnu današnjega i sledećih listovah, već da si točno prouče pojedine zakonske propise, da se budu kod izbora znali ravnati i druge podučiti.

Plemenito priznanje. Čestiti Hrvat g. Mate Polić dobio je ovih danah iz Zagreba sledeće, veoma laskavo pismo.

P. n. gospodinu Mati Poliću trgovcu, predsjedniku slavenske čitaonice itd. itd. u Trstu.

Podpisano povjerenstvo zaključilo je u svojoj zadnjoj sjednici, da se Vama gospodine izrazi ne samo u zapisnik, nego i posebno pismeno najdublja zahvalnost, na uspješnoj i patriotičnoj požrtvovnosti, kojom Vi nama olakšaste izvedjenje težko zadaće, da si Hrvatska kod tršćanske izložbe do ostalih možnih takmacah osvietla lice.

Svaki nas nosi u grudih to duboko osvjedočenje, da se veliki dio uspjeha ima zahvaliti Vašemu žarkomu rodoljublju, koje se je u tako odličnom svietlu pokazalo kod te sgode.

Budi Vam s ovimi malenimi riečmi što srdačnija hvala izražena, a pridržite nas u ugodnoj uspomeni, kao što ćete nam Vi ostati u srcu usadjeni, kao uzor rodoljubija, kao pravi značajnik.

Hrvatsko centralno izložbeno povjerenstvo.

Janko Grahor, Predsjednik. Milan Krešić, Tajnik.

Veselu večer. priredio je dne 18. februara odbor tršćanskoga sokola svojim članovom i prijateljem. Zabava bijaše upravo sokolska. Pjevalo se govorilo i nazdravljalo, kao što to samo mladež znade. Nije se zaboravilo niti na onu gg. tršćanske Slavene, kojim je slavenstvo uvjek na jeziku a pri tom se tudje i izbjegavaju slavenska družtva u Trstu. Zar njim se možda nemile radničke hrapave ruke? Na čast jim bilo!

S. Vincenti. Doznajemo iz ove obćine, da se je tamo skupilo novo obćinsko zastupstvo. To je obćina skroz hrvatska, koja bi mogla liepo napredovati, da nisu naši ljudi zaostali u svakoj nauci. Talijani nisu jih ni čitati ni pisati naučili! Tuži se porečki listić u 60. broju, da od 12. obćinskih zastupnikah njih 9 nezna ni pisati ni čitati. Nadalje spominje isti listić, da jih ima njekoliko, koji neznaju *niti* talijanskoga jezika, prem se obćinski poslovi obavljaju u jeziku *si!* Čudi se dakle porečki listić, što imade u Istri još ljudih, koji neznaju talijanski, mislio je valjda, da su se već svi potalijančili. Bogme kad se nisu dosada, neće već ni odsada. Hrvati će se u Istri probuditi pak onda će bit sasvim naravski, da se neće već ni u S. Vincenti pisati kod obćine u jeziku, koji je ponješto govorem od trojice zastupnikah, nego će se pisati u jeziku hrvatskom, kojega govori ostalih 9 zastupnikah. Uztrpite se još malo, pak ćemo se i mi možda čuditi, da živi tko u Istri pa da nepoznaje hrvatskoga jezika!

Junačka majka. Pišu iz sv. Jakova u Kranjskoj: Nedavno buknula je u susjednom selu Podgorici vatra, upravo kada je stanovničtvo prisustvovalo službi božjoj. Gorjela je osamljena seljačka kuća. Stanovnici, pohrliv na garište, spasiše najprije stoku iz staje, a kuću pustiše da izgori, jer svaka pomoć bijaše uzaludna. U taj čas dodje, sva usopljena, posjednica kuće iz crkve, pregleda jednim pogledom nesreću, a zatim uze tražiti jedino svoje diete, koje bijaše u kući ostavila. Na vrata nije se moglo unići, već samo još na prozor, nu bila je pogibelj, da će se gorući krov porušiti. Sdvojna mati zaklinjaše prisutnike, da joj spase diete no nijedan nebijaše dosta srčan. Ljubav prama vlastitom dietetu svlada strah pred smrću, i prije, nego prisutnici mogoše zapriečiti, skoči srčena žena u sobu, i našav na svu sreću diete živo pod krevetom, izvuče ga, pohrli k prozoru, gdje joj ga drugi uzeše i sama skoči na prozor u isti čas, kada se je gorući krov praskajući porušio, te probivši goruću sobnu stienu čitavi prostor plamenom i gorućim uglenom izpunio. Sve se divilo srčanoj materi, koja je plačući od radosti ljubila i grlila svoje diete, nepazeći na nesreću, koja ju je požarom stigla.

Poštarske štedionice. U petak 12. p. m. otvorene su u Beču i po čitavoj Austriji poštarske štedionice. Po bečkih listovih razpačano je u samom Beču u tili čas svih 16.000 uložnih knjižicah, koje su bile podieljene na bečke poštarske urede. Drži se, da će se svih 450.000 uložnih knjižnicah, koje su razaslane poštarskim uredom po Austriji u malo danah razpačati. Kod glavnog poštarskog ureda u Beču uloženo je taj dan svotah po 5. 10 i 15 for. dočim se je u predgradjih ulagalo obično po 50 novč. Prva uložna knjižica izdana je u Beču na ime Njeg. Veličanstva kralja, no koliko je car i kralj uložio nezna se, a nemože se niti znati, pošto se poštarske oblasti drže strogo načela, da se osim suda, kada bi taj uztražilo, ima uzkratiti svako priobćenje o tom' što je tko uložio.

Dobro sredstvo. U mnogih mjestih Rumunjske, nisu se seljaci nikako dali sklonuti, da plate zaostali porez. Oblast dosjeti se sgodnu sredstvu, dade naime pohvatati sve udate žene i odvesti ih u obćinsku kuću. Kada su se supruzi vratili u večer kući, vidivši što se je dogodilo, pojuriše k načelniku, no taj im priobći, da se onaj, koji nevrši svoje dužnosti prama supruzi lišava i pravah supruga. Koji imaju, liepe, mlade žene, platili su isti dan najveći dio svoga duga, ostale pak sirote čekale su na gradskoj viećnici, da ih supruzi odkupe.

Samotni. U Belgiji umro je čudak neki Rick, koji je na osobit način živio. Već od trideset godinah živio sam, daleko od napučenih mjestah, u jednoj osamljenoj kolibici. On je izbjegavao ljude.

Taj čudak, koji imao i nešto novaca u Ostendi, rodnom mu gradu, ostavio sviet, da se povrati naravnom stanju, jer mu se pričinilo, da je odgoj izvor svim griehom, koje čovječje družtvo uništuje i napunjuje ga izgredi i nevoljami.

Čudak taj umro je u dobi od šestdeset i dvie godine.

† **Rikard Wagner** glasoviti njemački muzikalni skladatelj umro je nenadno dne 13. prošloga mjeseca Mljetcih. Njemačka gubi u njem velikoga muža na muzikalnom polju.

»Svetozor« češki list izlazeći u Pragu donaša u 9. br. sledeći sadržaj! Richard Vagner. — Toblimo u južnom Tirolu. Risao G. Renner. — Posledniji kvas zimskoga kralja. Slika dra. Agothona Klenta. — Oklopnici kod protraživanja. Po slici Vl. Szernera. — Muli vojnici. Risao Em. Zillich. Ovaj broj riesi pjesma crnogorskoga kneza Nikole »Turčinu« u prevodu od Holečka.

Svetozor stoji na četvrt godine 2 for. 88 novč. Na ogled dobiva se broj franko i badava. Koji znade češki, eto mu zanimiva štiva.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri.

Pićan: Antun Nežić, učitelj 1 for., Ivan Lukež, kmet 30 novč., Dubašnica: Niko Ilić, župnik 1 for., Franjo Rode, učit. 1 for., Ivan Juranić, kmet 50 novč., Mate Kraljić, kmet 50 novč., Pero Bogović, umir župnik 1 for., Pero Bogović, kmet 30 novč., Mato Justinić, župnik Miholjice 1 for., Jakov Ladavac, župnik kao utemeljitelj Kerkavce 25 for., Ivan Frankl, učitelj Rukavac 1 for., Buzet: Rajmund Jelušić, duh. pom. 2 for., Antun Klarić-Juričić, kmet 30 novč., Antun Jakac, kmet 30 novč., Franjo Flego, kmet 50 novč., Josip Flego, kmet 30 novč., Antun Flego, kmet 30 novč., Mate Flego, kmet 30 novč., Antun Flego Antunov, kmet 30 novč., Dinko Flego, kmet 30 novč. Antun Podreka, kmet 30 novč., Mate Podreka, kmet 30 novč.. Antun Flego, pok. Mata 30 novč., Ivan Bužan pok. Andr. 30 novč., Antun Prodan, kmet 30 novč., Jakov Žonta, kmet 30 novč., Lovre Draščić, kmet 30 novč., Andre Vivoda, kmet 30 novč., Antun Tončić, kmet 30 novč., Silvestar Finderle, kmet 30 novč., Josip Poropat, kmet iz Dane 30 novč., Ivan Jelenc, župnik Sovinjak 2 for., Ivan Vranić, župnik Vrh 2 for., Ognjeslav Meško, župnik Movraž 1 for., Antun Petelin, kapelan Črnica 1 for., Blaž Dekleva, kapelan Lindar 1 for., Omišalj: Nikola Albanese, Dekan 1 for., Ivan Kraljić, d. pom. 2 for., Nikola Jedrlinić, učit. 1 for., Nikola Turato, obć. tajnik 30 novč., Antun Turato, krčmar 30 novč., Dapčić Antun, stolar 30 novč., Matija Feretić, stolar 30 novč., Albanese Ivan, stolar 30 novč., Nikola Antončić, mornar 30 novč., Antun Frankl, posjednik 30 novč., Niko Baffo, krčmar 30 novč., Niko Feretić, c. k. noštromo 30 novč., Marija Brechler, učiteljica 30 novč., Niko Kumbatović, kmet 30 novč., u Kastvu: Robert Jurinčić, djak 30 novč., Robert Vlah 1 for., Gjuro Vučković sabrao u veselom družtvu u čitaonici u Trstu 8 for., M. Mandić sabrao u veselom družtvu kod Marinčića u Matuljih 7 for. —

1. Hrvatska, ak. lit. družtvo., 2. Antolković pl. Janko, stud. pharm., 3. Antolković pl. Josip, stud. med., 4. Babić Mihajlo, trg. pom., 5. Baturić Petar, stud. med., 6. Breyer Marko, pravnik, 7. Čubretović Stjepan, cand. prof., 8. Ferri Ante, stud. med., 9. Grünwald Aleksander, stud. phil., 10. Herrnheisser, Drnd. prava, 11. Mohović Konrad, pravnik, 12. Salvi Ubaldo, stud. tehn., 13. Šulentić Fran, stud. med., 14. Živić Ivan, stud. phil. svaki po 1 for. Posebni darovi for. 2,30. Julio pl. Stanisavljević kr. inžinir na Rieci 1 for.

Javna zahvala

za delavsku školu u Kastvu darovali su:

(Nastavak).

Rubeši: Dukić Joško, br. 2, upisao f. 3.—; Rubeša Josip Letišičin, br. 45, f. 2.—; Sinčić Frane Masko, br. 18, f. 1.—; Sinčić Ivan Masko, br. 10, f. 1.—; Rubeša Andre Letišičin, br. 48, f. 2.—; Ferlan Ivan Garić, br. 29, f. 3,—, platio f. 3.—; Franković Ivan, br. 26, f. 2.—; Sinčić Andre, br. 6, f. 1.—; Sinčić Alviže, br. 7, f. 2.—; Rubeša Andre Sučev, br. 46, f. 5.—; Rubeša Ivan, br. 47, f. 2.—; Rubeša Anton Župan, br. 37, f. 5.—; Rubeša Ivan Klaučar, br. 35, f. 1.—; Ferlan Ivan Ribar ml., br. 30, f. 3.—; Rubeša Andre Porobanja, br. 49, f. 1.— platio f. 1.—; Serdoč Ivan, br. 28, f. 2.—; Rubeša Antun, br. 39, f. 2.—; Rubeša Frane Jočić, br. 33, f. 1.—; Pavlinić Jenko, br. 54, f. 3.—; Rubeša Josip Klaučar, br. 38, f. 2.—, platio f. 2.—; Ciković Ivan Bernčak, br. 25, f. 2.—; Milih Zorzak, br. 32, f. 3.—; Rubeša Ivan Popović, br. 48, f. 3.—; Ciković Božo Bernčak, br. 24, f. 2.—; Puž Mate Martinelić, br. 54, f. 1.— platio f. 1.—; Vlah Andre, br. 44, f. 1.—; Matulja Ivan u Matulji, 40 st., f. 1.— platio f. 1.—; Spinčići: Puž Ivan Princip f. 1.— platio f. 1.—; Spinčić Antun, br. 37, 50 novč. platio 50 novč.; Rubeša Ivan Šmitić, br. 18, f. 1.— platio f. 1.—; Kukurin Belić Ivan, br. 12, f. 1.— platio f. 1.—; Sinčić Frane Hrenić, br. 16, f. 1.—; Jušić Ivan Skerbčić, br. 9, f. 1.—; Perčić Frane Poljanac, br. 51, f. 1.— platio f. 1.—; Pavlinić Frane, br. 54, f. 1.—; Dernjević Andre, br. 4, f. 1.—; Tibljaš Andre Car, br. 68, f. 1.—; Turak Ivan Vickotić, br. 3, f. 1.— platio f. 1.—; Spinčić Mate Maričin, br. 53. f. 1.— platio f. 1.—; Brajan Antun Lukovac, br. 12/42, f. 1.—; Spinčić Frane Peričev, br. 38/58, 50 novč. platio 50 novč.; Rubeša Ivan Žunić, br. 44/58, 50 novč.; Rubeša Frane Žunić, br. 22, f. 1.—; Marot Alviže, br. 20, 50 novč.; Lučić Andre Borin, br. 54, f. 1.—; Kinkela Andre Borin, br. 23, f. 1.—; Kučić Tone Maretić, br. 54, f. 1.—, Dernjević Ivan Ivićev. 50 novč.; Spinčić Antun Maretin, br. 31, f. 1.—; Marot Antun Juretov, br. 28, 50 novč.; Dernjević Franjo, br. 29, 50 novč.; Marot Ivan, br. 24, f. 1.—; Marot Mate Štucin, br. 30, f. 1.—; Bačić Frane Banić, br. 33, f. 1.—; Bačić Ivan Banić, br. 66/27, f. 1.— platio f. 1.—; Marot Ivan Kovač, br. 40, f. 1.—; Munić Alviže, br. 65/37, 50 novč.; Spinčić Josip Dukičin, br. 52, f. 1.—; Ferlan Mate, fratar, br. 34, 50 novč.; Spinčić Kuzma, br. 36, f. 1.— platio f. 1.—; Spinčić Andre Peričev, br. 35, f. 1.—; Trinajstić Ivan Carić, br. 64, 50 novč. platio 50 novč.; Spinčić Ivan Andrejčev, br. 48/61, f. 1.— platio f. 1.—; Spinčić Frane Orebac, br. 46/62, 50 novč.; Spinčić Antun Župan, br. 47/58, f. 3.— platio f. 3.—; Mavar Vice Žego, br. 43, f. 1.— platio f. 1.—; Spinčić Ivan Maričin, br. 62, 50 novč.; Pavlinić Frane, br. 41, f. 1.—; Mavar Alviže Žego, br. 42/56, 50 novč.; Spinčić Antun Andrejčev, br. 56, 50 novč.; N. N. Volosko, f. 1.— platio f. 1.—; — Ukupno upisanih f. 98.— plaćenih f. 25.—. Dodajmo k tomu iznos iz poslednje »N. Sloge« t. j. for 169.10 upisanih i for. 90.10 plaćenih, tad iznaša sve skupa for. 267.10 upisanih i for. 105.10 plaćenih.

Uplaćena svota uložena je s drugim za to opredeljenim kapitalom u gradskoj rečkoj štedionici pod brojem 12726.

Plemenitim darovateljem izričem ovime najtopliju hvalu.

Kastav, 8. februara 1883.

Matko Laginja.

Ždriebanje tršćanske izložbene lutrije.*) Glavni zgoditci: broj 1,612,223 dobi 50,000 for., 203,438 dobi 20,000 for., 427,579 for. 10.000; 595,580 for. 10,000; 1,325.123 for. 5000; 1,821.121 for. 5000; 1.045,783 for. 5000; 237.348 for. 3000; 346,189 for. 3000; 346.189 for. 3000; 1,481.851 for. 3000.

Dalje su izvučeni sledeći brojevi, na koje pripadaju razne ciene od 3000 do 5 for.

1963004 516261 1861703 1392505 801060
397349 1006240 1584345 1599007 1056912
1254194 481874 1420093 190147 1083059
191801 1344254 19869 1458398 1552718
176647 1759401 779674 623638 17237 120461
466183 613262 1018783 1978309 755899 41958
1419614 689972 1794828 1099686 162611
1438472 1040334 1815632 1015425 476212
1575336 1631163 1802115 1312345 1445340
765548 748948 612862 227414 1962439
1760557 708319 248593 1856065 1223483
1780622 109888 1562057 1530398 1324100
358103 1387007 1837196 1329129 81238
1623860 1422462 390978 797434 1592224
699978 1042907 904918 847282 19992 1192060
1262777 1640087 312147 760206 640632
1496747 271176 1395548 1212442 1176594
1387343 1877332 1783595 350576 429320
226300 1865946 1776442 1157495 331516
915648 694778 1794432 158266 1411859
403361 887931 1942145 1823315 1474059
786265 311253 1138782.

1752546 0990202 1374134 0358866 0036177
1948732 0927282 1622177 0132687 1162539
0062371 0893602 1828207 1350555 0978156
1051944 1502579 1700978 0954464 1568652
1368991 1050074 10466888 1368091 1940249
1898728 0620128 1931593 0592543 1700761
0506418 1365604 19205500 0499034 1167341.
1845180 0809970 1703811 0360228 1741429
0567711 1892692 1230425 0136886 0759383
1128003 0214897 1780241 1008570 1024977
1147069 1435271 0416949 0557807 0340660
1467810 0464399 1182090 0487978 1668115
1854890 1385547 1813540 0039471 1231574
0383455 0209502 0209105 1519714 0457290
0992472 0579914 1178873 0058717 0523691
1924470 0255944 1230782 0097590 1232171
0232692 1766910 1277939 0784425 0981522
1490885 0461665 0992311 1574413 1404510
1548250 0866730 0765638 0534287 0910926
0041211 0698861 077593

1630528 1175735 0330514 0941550 1568573
0980515 0698110 0004046 0490827 0376109
1184308 0349674 0147003 0045271 0915193
0580204 1982595 0580081 0165615 0467968
1965370 1085925 0046184 6890535 0643704
0338687 0859224 1332533 0925942 1339181
0641886 0046439 0415861 0384310 0409563
0457030 1293323.

1575519 0172368 1388508 0400815
0897337 1728672 0868924 0705722 0470171
0795478 1148545 0498681 0798709 0204325
0517396 0552458 1814025 0314720 1354466
1610222 1841311 1737033 1333915 1722527
1518308 0571570 0271546 1186536 1589066
0087012 0475178.

1172844 1989665 1468515 0926053
0049920 0757352 1500652 1163564 0813541
1889629 0218356 1398506 0944087 0985596
0858817 1207621 1850136 1042978 0984563
0157507 0487821 1713273 1426560 1708090
1627450 1619479 1295437 1302534 1975880
1515282 0056217.

1421826 0045300 0722306 1469754
0752325 0893158 0225575 0137830 0020663
1948717 0405586 0034144 0052715 0047997
0884036 1741112 1375065 0802831 0118666
0885079 1453012 1904277 0251913 0325085
1907552 0749462 1948988 0960248 1301676
1941164 1339142 1412825 0283871 0799273
1014667 0988720 0615946 1130927 1619610
1780996 1929352 1193537 1445158 1982112
1633099 1848374 0925087 0657687 1677004
0445330 0966389 1832795 0866894 0975918
1211505 1213936 0021267 0533979 0139679
1896384 0792307 1786309 1120276 1010969
0425331 1755010 1545771 0092085 0823014
1176763 0735105 0936223 0742598 1440533
0945545 1599825 0995027 0477351 1542225
0455219 0176329 0375491 0108415 0423383
1864855 1154669 10496939 0040036 0010995.

(*Konac slied*i).

Listnica.

Primismo predplatu (i to što za pol a što za cielu godinu) od sledećih novih predplatnikah: gg. J. M. Cesarica; Z. F. S. Križ Začretje; O. F. Č. župnik Prozor; M. pl. P. Zagreb; F. K. i Dr. R. M. Krapina; St. K. Plešivica; J. D. Vodnjan; M. S. Metlika; A. R. i A. P. Višnjan; M. R. Bačve; I. K. Zagreb; J. pl. St. Rieka; M. S. Novigrad; A. B. Zagreb; A. V. Š. Selca; M. T. Fužine; T. L. Turčišće.

P. n. g. Niko Vežić Drniš. Srdačna Vam hvala, obećano željno očekujemo, g. K. Vam odzdravlja.

P. n. g. K. Moderčin i Ivan Kerstović, Suez. Šaljemo kako želite. Za Vaše plemenito nastojanje oko našeg lista, jesmo Vam zahvalni. Poštarina stoji za tamo 3 novč. po broju. Vas i Vaše prijatelje liepo pozdravljamo. Živili.

*) Pošto još ovaj čas nemožemo jamčit za točnost lutrijskih brojevah, molimo naše čitatelje koji bi slučajno zgoditak napravili, da se radi točnije ubavieati na nas obrate.
Ured.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 6. U Trstu 16. Marča 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nasačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštен, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Govor

Dra. Dinka Vitezića u car. vieću dne 9. marča 1883 po stenografičkom izvešću.

Visoka kuća! Začudio sam se na malo pred čuveni govor sa ministarske stolice. Njegova preuzvišenost g. ministar nauke pronašao je za dobro izjaviti, da se nema uzeti za ozbiljno resolucija predložena od zastupnika D.ra Tonklija. (*Čujte! s desnice*). Naveo je pako za uzrok to, što se resolucija ima protegnuti na sve zemlje obitavane od Slovenacah. Uvidit će pako svaki koji čita resoluciju, da bi se imala uporabiti samo u onih zemljah i dielovih zemlje, gdje je dovoljan broj Slovenacah a ne ondje, gdje jih nije; stoga nije namjeravao predlagatelj, da se ta resolucija protegne i na Istru, premda je u Istri n. p. Slovenacah, ali u malenom broju. Njegova preuzvišenost rekla je još, da se kod organizacije srednjih školah ima uzeti obzir u prvom redu na nauk a u drugom redu na jezik. Pitao bi nad pedagoge, kako se koga može poducavati a da nepozna dotičnoga jezika? (*Veoma pravo! sdesna*). Ja mislim, da poduka stoji u nerazdruživom vezu s jezikom te da se na oba jednako ima uzeti obzir, a ne kako tvrdi njegova preuzvišenost, najprvo na poduk i onda stopram na jezik. Njegova preuzvišenost ministar nauke kazao je nadalje, da se kod ustanovljivanja jezikovnoga pitanja za srednje škole ima uzeti obzir na kompetentne organe, te takvimi naveo je zemaljska školska vieća i sabore, odnosno zemaljske odbore. Gospodo moja! To je onda suvišno bilo, da smo ovdje kroz dva ciela dana o srednjih školah govorili, jer ta dva dana upotrebila su se skoro isključivo na razpravu o naukovnom jeziku. Carevinsko vieće bilo bi dakle nekompetetno odlučivati o tom pitanju!

Kako se štogod takva uztvrditi može, nemogu dokučiti. Ima se takodjer u obzir uzeti, da su zemaljske oblasti tako sastavljene, da se nemože očekivati u tom pogledu u svih zemljah sasvim nepartajično mišljenje i to moram uztvrditi naročito ob autonomnih zemaljskih organih i zemaljskih oblastih u Istri.

Gospodo moja! Ja sam se i po drugi put upisao, da ću proti govoriti te ću i proti glasovati. Uzrok, radi kojega to činim, saznat ćete iz mojega govora. Ja sam već opetovano u ovoj kući govorio za takav razvitak i procvat školstva u Istri, koji po mogućnosti odgovara pravednim zahtjevom slavjanskoga pučanstva i članku XIX temeljnih zakonah. Zahtjevao sam u interesu toga pučanstva i u suglasju sa napomenutom zakonskom ustanovom, da se broj slavjanskih školah u Istri poveća, da se bar jedna gradjanska škola sa slavjanskim nastavnim jezikom ustroji, da se zavodi za učitelje i učiteljice u Kopru i Gorici bolje urede, da se ustroji u Krku jedan niži gimnazij sa hrvatskim naukovnim jezikom, da se njemački gimnazij u Pazinu pretvori u hrvatski i da se slovenski jezik uvede kao obligatni jezik za Slovence na gimnaziji u Kopru. U tom smislu predao sam takodjer pred njekoliko godinah naukovnoj upravi spomenicu. Mnogo istarskih občinah upravilo je na visoku zastupničku kuću peticije, da se uvede hrvatski jezik na pazinskom gimnaziju. Unatoč svemu tomu ništa se nije u tom pogledu učinilo, jer izuzev ustrojenje njekolicine slavjanskih pučkih školah i nevoljno preustrojstvo učiteljišta u Kopru, sve je ostalo pri starom. Uz sve to neodustajem od moje nakane te sam odlučio predložiti resoluciju, koju sam jučer prijavio. Budi mi dozvoljeno, da poduprem sledećim moju resoluciju:

Polag zadnjega popisa broji Istra 285,154 stanovnikah.

Od tih je po jeziku občenja 4,779 Njemacah, 43,004 Slovenacah, 114,291 Talijanah i 121,732 Hrvatah.

Najmnogobrojniji su dakle Hrvati te po postotcih računano ima 5.798 Slavjanah, 4,004 Talijanah i 0,168 Njemacah. Iz toga se vidi, da Slavjani sačinjavaju ogromnu većinu.

Unatoč svemu tomu nema u Istri niti jedne slavjanske srednje škole, čujte, gospodo moja, niti jedne slavjanske srednje škole, premda su Slavjani u velikoj većini! Jer gimnazij u Kopru je čisto talijanski, gimnazij u Pazinu je čisto njemački, jedna je talijanska realka u Piranu, druga vojnička u Pulju, koja je njemačka. Nautička škola u malom Lošinju je čisto talijanska, pučkih školah je veoma malo slavjanskih i to većinom jednorazrednih.

Na koparskom učiteljištu obstoji doduše jedan hrvatski i jedan slovenski odjel, ali većina predmetah i to od najvažnijih, kako n. pr. pedagogija, uče se u njemačkom jeziku; u četvrtom razredu predaju se svi predmeti, velju svi predmeti, njemački a to za učitelje, koji se naobražuju za slavenske škole (čujte! čujte! desno).

Ista se stvar dogadja i na ženskom učiteljištu u Gorici.

Usprkos tomu govorio je u generalnoj razpravi i malo prije u današnjoj sjednici g. zastupnik Dr. Sturm o potiskivanju Njemacah a osobitom vrstnosti gg. zastupnici vitez Garneri, Dr. Mugg i Dr. Menger.

Ja bih ipak molio gospodu, da malko pobliže prouče obstojnosti u Istri i budu li ikoliko objektivno sudili, oni će, uvjeren sam odpustiti od svog mnienja; budu li pako ostali tvrdo pri svojem, znak je, da se nepuštaju uvjeriti.

Da se djecu na njemačku preokrene, uveo se na pazinskom gimnaziju pripravni tečaj. I negledeć na ono što bi se moglo takovoj uredbi sa *pedagogičkog* gledišta prigovoriti, neda se ona niti s toga opravdati, što se njom učeća mladež sili da tek u *deset* godinah gimnazij dovrši, te je ona za to gospodarstveno pretežka za vrlo širomašni puk u Istri, koji je bez svoje krivnje u prosvjeti zaostao.

Mjesto da se vlada što više trsi, da zanemareno nadoknadi, stavljaju se Slavljanom u Istri, kako ste čuli, zaprieke na put, jer kako je u gimnazijih tako je i u drugih zavodih, kôšto rekoh, na muških i ženskih učiteljištih.

Nije zato gospodo, nikakvo čudo, što hrvatski puk u Istri sve više i više pada.

Prispodobimo li posljednji sa predposljednjim popisom, t.j. onaj od 31 prosinca sa onim od 1869. godine, uvidit ćemo koli naglo pada hrvatsko pučanstvo. Ova okolnost se čudnim slučajem kod nijednog drugog pučanstva ne opaža kako kod hrvatskog. Kod posljednjega popisa pronašlo se po občevnom jeziku 1.86 postotakah Njemacah, 15.14 postotakah Slovenacah, 40.22 postotakah Talijanah i 42.84 postotkah Hrvatah. Nasuprot proračunao je Ficker god. 1869. sliedeće postotke: 12 postotakah Slovenacah, 56.24 postotakah Hrvatah, 31.76 postotakah Talijanah, Njemacah niti nespominje. U posljednjih jedanajst godinah, najme od g. 1869 do do 1880. izgubili su Hrvati 13.40 postotakah, dakle više od 1 postotka na godinu; usuprot tomu za svega ovoga vremena uz sav ogroman napor oko ponjemčivanja

Podlistak.

O izborih.

(Nastavak).

Marko. A koji sve imaju pravo dati glas za poslanika ili deputata u zemaljski sabor?

Juraj. To pitanje ćemo bolje odgovoriti, ako razdielimo glasovanje polag velikoga posjeda, polag gradovah i polag seoskih občinah.

Marko. Dobro! Dakle koji veliki posjednici imaju pravo glasovati za poslanika za zemaljski sabor?

Juraj. To smo već prije rekli. Oni koji od posjeda zemlje plaćaju najmanje sto forintih čistoga državnoga poreza, koji su punoljetni, i koji su austrijanski državljani.

Marko. Dakle talijanski državljan, koji bi plaćao u Istri 100 ili više forintih poreza od zemlje, nebi imao pravo glasa?

Juraj. Nebi!

Marko. A treba li da je taj posjed sav u jednom kusu, ili može biti i više posjedah jednoga gospodara?

Juraj. Netreba da je samo jedan posjed, nego jih može i više biti.

Marko. A da su dva ili više njih skupa gospodari tako velikoga posjeda, bi li svi mogli glasovati?

Juraj. Nebi! Onda svi takovi suvlastnici moraju dati punomoć (prokuru) jednomu, da glasuje za sve.

* * *

Marko. A koji imaju pravo glasovati za poslanika u gradovih i znamenitijih mjestih, koja ste spomenuli?

Juraj. Tu je ovako: Poglavito načelo stoji, da može izabirati saborskoga poslanika svaki onaj, koji može birati občinsko zastupstvo. A to se za gradove razumije na sledeći način: Ako grad ima tri izborna tiela (corpi elettorali), onda imaju pravicu glasovati oni od prvoga i drugoga tiela, dapače još i oni od trećega, ako plaćaju izravnoga poreza (imposta diretta) barem 10 forintih.

Marko. A što je to izravni poroz ili imposta diretta?

Juraj. To je ono, što se bez adicionala ima platiti državi od zemlje, kuće, patente, dohodka, i od najmovine ili flu, ako držiš drugoga stanara u kući.

Marko. Dakle ja, koji u gradu plaćam svega skupa 9 for. 50 novč. poreza, nemogu glasovati zastupnika za sabor.

Juraj. Ne, ako vaš grad ima tri izborna tiela, jer je dosada takov zakon.

Marko. A što se to zove: izborno tielo ili corpo elettorale?

Juraj. Ta stvar je ovako:

Svaka občina (podestarla) mora imati popisane u nekom redu sve one ljude, koji imaju pravicu birati občinsko zastupstvo. Najprije su popisani počastni gradjani, onda svečenici, činovnici, itd., zatim drugi stanovnici redom od jačega na slabijega polag toga, koliko plaćaju državnoga poreza (dakle adicionali se neračunaju). Ako dva plaćaju jednako, onda se najprvo upiše stariji pak mladji.

Kad je taj popis gotov, onda se sbroji, koliko plaćaju svi skupa, zatim se ide od prvih prama dole, dok zasegne jednu trećinu svega što plaćaju svi stanovnici jednoga grada. *To je prvo izborno tielo.* Onda se ide opet niže dok zasegne opeta treći diel svega poreza. Do tudu je *drugo izborno tielo.* Svi koji ostanu, jesu *treće izborno tielo.* Ali ako je občina malena i ako nije velike razlike u porezu, onda se od sgora dole broje oni, koji skupa plaćaju *polovicu* svega poreza, ti su prvo *izborno tielo*, a svi drugi čine *drugo izborno tielo.*

Marko. A tko odlučuje, hoće li občina imati *tri* ili *dva* izborna tiela?

Juraj. To odlučuje kapitanat.

Marko. Rekli ste, da u gradovih i znamenitijih mjestih kako su s preda izbrojena, imaju pravo izabirati saborskoga poslanika oni, koji su u prvom i drugom izbornom tielu, a u trećem samo oni, koji plaćaju barem 10 forintih državnoga poreza. Kako je pak u onih gradovih, koji imaju samo dva izborna tiela?

Juraj. Ondje je tako, da se uzmu samo prve dvie trećine izbornikah od ozgor dole, i oni glasuju, a drugi ne.

* * *

Marko. A kako izabiru poslanika ljudi od seoskih občinah? ili, kako se reče, *vanjski?*

Juraj. Stanovnici seoskih občinah neizabiraju ravno, nego po izabranih mužih, koji se zovu izbornici ili fiduciari (elettori eletti = izabrani birači).

Marko. Koliko pak ima svaka seoska občina tih fiduciarah?

Juraj. Treba znati koliko je dušah po zadnjem brojenju puka u kojoj mjestnoj občini ili podestarlji. Od toga odbiju se gradovi i znamenitija mjesta koja imaju izabirati s gradovi. Od onih dušah, koje ostanu, dodje *jedan* fiduciar na svakih pet sto dušah; to već polag brojenja puka odluči kapitanat.

Marko. Tko izabira te fiduciare, kada i gdje?

Juraj. Te fiduciare izabiraju svi oni stanovnici seoskih občinah, koji su upisani po porezu u *prvo* ili *drugo* izborničtvo, ako su tri izborničtva; ako su pak samo dva izborničtva, onda prve dve trećine svih izbornikah odozgor dole računajući; osim toga svi počastni občinari, svečenici i činovnici u službi.

A izabiraju na dan i u mjestu, gdje odluči kapitanat. *Ali taj dan i mjesto valja da glavarstvo (podestaria) puku obznani na dobu.*

Marko. A koga se može izabrati za fiduciara?

Juraj. Svaki onaj, koji ima pravo izabirati fiduciara, može biti izabran za fiduciara.

Marko. Ako malo ljudi dodje birati a moraju izabrati više fiduciarah, kako onda?

Juraj. Dobro je, kolikogod jih dodje; ali ako jih dodje malo to je znamenje, da puk slabo mari za javne posle, što bi bilo žalostno.

Marko. Kada i gdje biraju fiduciari poslanika za sabor?

Istre, porasli su Njemci za 1.68 postotak, Slovenci za 3.14 a Talijani za 8.46.

Najveći dio kod ove izvlastbe bez odštete — moralo bi se radje kazati: kod ove opljene — imali su dakle Talijani. To zasvjedočuje najsjajnije ono što sam ja u ovoj visokoj kući pred nekoliko godinah uztvrdio, da najme u Istri pomamom ponjenčenja, tjera se Hrvate u talijanski logor.

Odatle morala bi vlada naučiti da netjera više dosadašnje politike. U svih 400 godinah, što ih je Istra pod mletačkom vladom probavila nije se polučilo onoga što se pod austrijskom vladom polučuje (*čujte! desno*). Kažu, da se je Dr. Giskra, dok je još ministrom bio, o istarskih Slavjanih izrazio: ako neće da budu Njemci, neka budu radje Talijani nego li Hrvati (*čujte! čujte! desno*). Ja nemogu jamčiti za istinitost ove izreke, ali zašto mogu jamčiti jest činjenica, da je to bio program nesamo vlade, kojoj je Giskra pripadao, nego i sliedećih te da je to program sadašnje vlade. (*Vrlo dobro! desno*).

Na čelu tršćanske uprave stoji čovjek, koji nepozna nijednoga od zemaljskih slavjanskih jezikah, premda ima preko polovice pučanstva slavjanskoga (*čujte! čujte! desno*). Ovaj čovjek neće da znade za Slavjane. On njim se opire gdjegod može. Jeli vjerojatno da se niti proglasivanje zakonah i naredabah neobavlja u hrvatskom jeziku? (*čujte! čujte! desno*). Ja mislim, da toga nema u nijednom kraju Evrope. Sili se Hrvate, da svoja imena talijanskim pravopisom pišu (*čujte! čujte! desno*). Ja sam o tomu podnio interpelaciju, na koju mi se do danas još ni odgovorilo nije. Zemaljska se vlada i podčinjeni organi toli vruće za tu stvar zauzimlju, da se vernije nebi ni de Pretisova vlada u Rimu zauzeti mogla (*čujte! desno*). U službenom dopisivanju rabi se zastarjelo ime «ilirski jezik»; neće dakle da jezik niti pravim njegovim imenom zovu. Nije li to smiešno; nesjeća li vas to djetjeta, koje zaklapa oči, da ga nevide? Pred deset godinah sastavljali se dekreti za učitelje i za profesore u dvih jezicih, naime za Hrvate hrvatski i njemački, za Talijane talijanski i njemački, za Slovence slovenski i njemački a tek u novije doba nezna se za Hrvate i za Slovence; sastavljaju se dekreti u njemačkom ili u talijanskom jeziku, dočim o hrvatskom ili slovenskom ni govora nema.

Prije godinu danah htio je učitelj, Hrvat, u svojem materinskom jeziku prisesti. Pa što mu se reklo? Da nema za to priseznih riečih (*čujte! desno*) dočim je ipak pod Auerspergovim ministarstvom dopušteno bilo u materinskom jeziku prisizati. Kod političkih oblastih nije nitko primljen, koj nedokaže da znade njemački, i to se sbiva u zemlji, gdje Njemcem — može se reći — ni traga nema. Hrvatske se občine silе, da primaju njemačke dopise, a nečine li toga, bivaju kažnjene. Ali talijanski pisati to njim je dopušteno, dapače se na to i nagovaraju. Pojedinim občinarom mojega rodnoga otoka bilo je onemogućeno upraviti na carevinsko vieće predstavku, da se u škole uvede hrvatski jezik. Glede toga ima kod visokog ministarstva priziv, pa se nadam, da će ono tu stvar u smislu temeljnih zakonah riešiti.

A sad prelazim na svoju resoluciju. U naredbi od 22. srpnja 1882. o kojoj je ovaj čas Nj. preuzvišenost gosp. ministar govorio, najglavnije su ustanove, da se u prvom i drugom razredu svi predmeti u slovenskom jeziku predaju, osim jezika njemačkog, glede kojega je odredjeno, da prema tomu kako budu djaci u njem uvježbani ima se tim jezikom i podučavati; drugo da se u trećem i četvrtom razredu ima njemački i grčki jezik, njemačkim a ostali predmeti slovenskim jezikom podučavati, treće, da za odnosno obvezatne i slobodne predmete, osim poduke u pjevanju, nastavni jezik ima biti njemački.

Moj predlog dakle smiera na to,.. da se slične ustanove uporabe i za uvedenje hrvatskog nastavnog jezika na pazimskom gimnaziju. Ja mislim, da Nj. preuzvišenost g. ministar nastave neće glede ove resolucije nimalo dvojiti, što li je ovdje upotrebljivo. To je, po mojem mnienju, najmanje što ja mogu za hrvatsko pučanstvo u Istri tražiti, i to mogu od visoke vlade tim više očekivati, što ovim neidu skopčane novčane žrtve, pače može kod toga vlada štogod i prištediti, jer bi odpala potreba pripravnog tečaja. Nemogu dakle na ino, nego što toplije ovu moju resoluciju visok. kući preporučiti.

Moram konačno još spomenuti kolajući glas, da se kod vladinih krugovah radi prenesti gimnazij iz Pazina u Pulj. Ja se za sebe moram odlučno tomu opreći. Ako igdje obstoji neprikladan grad za učevne zavode, to je Pulj, jer osim razlike troška — kako je poznato, ciena živeža i stanovi jesu u Pulju vrlo skupi, — nije Pulj kao ratna luka i oružište za ratnu mornaricu niti za ćudoredni i vjerski uzgoj mladeži prikladno mjesto (*Vrlo dobro! desno*).

U ostalom neizključuje resolucija, koju sam preporučio nipošto potrebu, da se u Krku ustroji gimnazij. Jer da se ona i sve uporavi, jesu mladići predaleko od Pazina i obskrba ondje preskupa, da bi oni mogli ov gimnazij polaziti, te će oni, kako su dosada činili i kako sada čine, voliti polaziti riečki gimnazij. Što se posebice riečkog gimnazija tiče, to su se u posljednje vrieme postavile potežkoće i polazku ovog gimnazija. Visoko ministarstvo nije naime priznalo valjanost svjedočbah od ovoga gimnazija izdanih. Visoke je ministarstvo izdalo naredbu i to dekret od 21. listopada 1882. br. 17.009. U njemu se osim inoga odredjuje, da će se u buduće, da se uzdrže obstojeći propisi, oprost od propisanih gimnazijskih naukah, u koliko se tuj bude radilo o primanju u odgojilište vjerskom zakladom dotirano ili o podieljenju «titula mensae» ili o pripustu k dušobrižničtvu — tek iznimno podieliti.

Gimnazij na Rieci ustrojen je sasvim tako, kako i svi gimnaziji u ovoj polovini carevine; a i poznato je da je to izvrstan gimnazij. Ja dakle nerazumjem, čemu na jednom takve potežkoće polazku onoga gimnazija, ja to tim manje uvidjam, čim oni, koji neznaju ni talijanski ni njemački, nemaju u blizini nikakvog gimnazija, kojeg bi polazili. Oni bi morali ća u Spljet putovati, jer tek ondje njim je najbližji hrvatski gimnazij, al mjesto predaleko, a troškovi preveliki.

Ja bih dakle umolio visoko ministarstvo da u ovom smislu rieši utek krčkog biskupa. U ostalom da poduprem svoju resoluciju, moram još napomenuti, da je pokojni biskup Dobrila ustrojio množinu štipendijah za one, koji se kane svećeničkom stališu posvetiti. Ali kad u Istri nema ni jednog slavjanskoga gimnazija, ili će ovi štipendiji ležati bez koristi, ili će se proti pokojnikovoj volji podieliti Talijanom. Ja mislim, da ovi razlozi preporučuju moju resoluciju (*Bravo! desno*).

Resolucija glasi ovako:

„Poziviše se c. k. vlada, da na državnom gimnaziju u Pazinu glede uvedenja hrvatskoga jezika početkom školske godine 1883.–4. kao učevnoga jezika za učenike hrvatske narodnosti, izda slične naredbe, kakve je izdala za gimnazije Kranjske godine 1882. tičuće se uporabe slovenskoga učevnoga jezika za Slovence“.

Juraj. Gdje biraju to je već prije rečeno, a kada ima biti izbor, to odluči cesarsko namjestničtvo u Trstu i svaka občina mora razglasiti, da ljudi znaju.

Marko. Kako izabiraju fiduciari poslanika?

Juraj. Ovako: Na odlučeni dan svaki valja da dodje s cedulјom, koju je od kapetanata doblo kroz občinu, u ono mjesto, gdje je kapitanat i onu sobu, koja je za to odlučena. Ta cedulja zove se valovnica. Talijani ju zovu carta di legittimazione. Ovde je od strane cesarske oblasti jedan izborni komisar, navadno sam kapitan. On izabere od pridošlih fiduciarah trojicu u komisiju, a fiduciari svi od svoje strane izaberu još četvoricu. Svih tih sedam izabere izmedju sebe predsednika. Predsednik na to ustane, spomene svim, koje vlastitosti mora imati poslanik i reče jim, neka biraju svaki po duši onoga, za koga misle, da će jih najbolje zastupati. Na to član komisije daju najprvo svoj glas, onda redom fiduciari, kako stoje u imeniku (elenco). Uz ime svakoga fiduciara napiše se ime kandidata t. j. onoga čovjeka za kojega je taj fiduciar dao glas. A buduć naše vanjske občine biraju u svakom kapetanatu po dva poslanika, to će imenovati dva vredna muža za tu čast.

Opet matice.

Nadati se je bilo, da će iza poznate note lošinjskoga kapetana i okružnice po rečkoga političkoga upravitelja glede pravopisa kod vodjenja maticah biti konac evakim dalnjim prepirkam ob istoj stvari, osobito odkad je naš zastupnik u car. vieću *Dr. Vitezić* upitao ministra grofa *Taaffea*, dali znade za te naredbe i jeli jih misli dokinuti. Nu naše nade nisu se izpunile, jer je opet voloski kapetanat razposlao na sve župničke i dušobrižničke urede okružnicu napisanu u *njemačkom* jeziku, koja prevedena na hrvatski glasi:

Br. 828.

Okružnica

na sve mnogočasitne župničke i dušobrižničke urede političkoga kotara Volosko.

Usled višega naputka strogo se pazi kod vojničtva, da budu imena uvrščenih u vojsku *pravo* pisana, buduć je častoput jedno te isto ime u različitih spisih, protokolih i dokumentih različno pisano, što može prouzrokovati samo pomutnje.

Buduć se i u ovom kotaru zgadja, da pojedini voditelji maticah nekopiraju točno iz knjigah za porode imena nego dar samovoljno promenjuju pravopis, opaža se ovim, da taj postupak nije dopušten, te da ima svaki matičin izvadak slovo do slova jednak biti originalu.

C. k. kotarski kapetanat.

Volosko, dne 9. Febrara 1883.

Tečajem prošle godine govorili smo već u našem listu dosta obširno o jeziku, kojim se matice pišu i pravopisu, koji se ima upotrebiti te svatko mora pripoznati, da su naše tvrdnje osnivajuće se takodjer na poznavanju hrvatskoga jezika posvema opravdane. Danas svratit ćemo se samo u kratko na ovu okružnicu imajuć uvjek pred očima kazneni zakon, kojim je prepisana granica dokle se imaju kritizirati naredbe pojedine oblasti.

Glede jezika. Nepoznajemo dosada zakona, koji ustanovljuje, da je *njemački* u ovoj poli monarkije *državni jezik*. Nepoznajemo zakona ni propisa, kojim bi se zahtjevalo, da župnici kod nas moraju znati njemački ni to se od njih nezahtjeva, kad se jih imenuje.

Takvi zakoni nebi ni bili na svojem mjestu, jer je poznato, da mi nеživimo u *njemačkom rajhu* nego u *Austriji*, zujednici različitih narodah sjedinjenih pod okriljem *habsburškoga doma*. Ti svi narodi imaju jednaka prava i jednake dužnosti, što je i zakonodavac poznatim člankom XIX. temeljnih zakonah pripoznao. Sliedi logično, da se svakomu narodu piše u njegovom jeziku, a med narod spadaju i njegovi župnici. Nikomu neće pasti na um, da piše župniku u talijanskom Tirolu u poljskom jeziku, kao što neće pisati župniku u Salcburgu u českom jeziku. Svako bi se tomu smijao! *Kod nas se to zgadja*, župnikom živućim med hrvatskim narodom piše se *njemački*, a velimo opet *da niti mi a niti ni sam zakon nepripoznaje nikakva prvenstva njemačkomu jeziku*. Naš jezik vriedi isto toliko, koliko i njemački. Njemački za Njemce, hrvatski za Hrvate i tako morat će biti!

Glede stvari. Gornja okružnica razlikuje se od dvih prvašnjih u toliko, što ova nepropisuje nit jezika niti pravopisa, kojim se imaju matice pisati, nego jednostavno veli, da se imena imaju pravo pisati. Mi prihvaćamo ovo što je rečeno, nemareć za ono, što se je tim htjelo kazati. Dakle u principu pripoznato je, da se imena imaju pisati pravo t. j. onako kako to jezik i njegov obće poprimljeni pravopis zahtjeva. Samo ovako je moguće da se hrvatsko ime bude uvjek i svagda jednako pisalo, jer kad ga svaki piše onako, kako to zakoni jezika zahtjevaju, nestati će onoga kaosa, da svaki naše ime po svoju piše. Hrvatsko se ima pisati samo hrvatski i onda nema pogibelji, da ga tko izkrivi.

Drugi dio gornje okružnice reć bi da se neslaže s prvim dielom. Mi znademo, da svaki matičin izvadak mora biti jednak originalu, o tom smo na čistu. Prvi dio okružnice nalaže, da se imena maju pisati *pravo*, drugi dio nalaže, da se iz knjige točno kopira, sad ako je u matičinoj knjizi ime krivo napisano, kako će se župnik ravnati? Dali će se držati prvoga ili drugoga diela napomenute okružnice? *Qui bene distinguit, bene docet.* Da razjasnimo, ovo su dva primjera. Došao naš čovjek imenom *Žubranić* iz Hrvatske u Istru te se ovdje i oženio. Porodi mu se diete a župnik talijanske narodnosti čuvši obiteljsko ime unese ga u knjigu »*Zubranich*«. Hrvatsko ime *Knez* pretvoreno je od Talijanah u *Chnes*,. ime *Hrast* u *Chrast*, ime *Ščulac* u *Schiulaz*. Sad neka nam kažu oblasti, kako će župnik pisat pravo ili krivo? Krivopisa lje nitko nemože braniti. Pravica pred svel Sve one naredbe pozivlju se na vojničke oblasti i vojnike. Poznato je, da se hrvatska imena u austrijskoj vojsci pišu većinom čisto hrvatskim pravopisom. Vojničkim je oblastim slabo do toga, da se imena vojnikah točno pišu. Točna mogu biti samo, ako se pravo pišu. Ako kapetan povikne »*Ščulaz*«, naš vojnik *Ščulac* neće mu se oglasiti, jer se nezove tako, kako ga Talijani pišu. Ovo je uzrok cielomu kaosu, kojega će nestat, čim se jednom poprimi naravsko načelo, da se hrvatska imena imaju pisati *pravo*, kao što nalaže prvi dio gornje okružnice.

DOPISI.

Volosko, *20. marča 1883.*

Mislim da bi se nezahvalnim pokazao napram našim vriednim otcem domovine, kad nebi svietu javio, da se napokon u Voloskom zastupstvu javno razpravljalo o ženskoj školi, pa da se zaključilo sa svimi proti jednom glasu, *da ženske škole netreba i da je neće.*

Mi smo i prije to znali, da će to tako biti prem nas je naš vriedni potesta gosp. Gustin sto puta uvjeravao, da je cielo zastupstvo za školu, al da stvar drugdje zastaje.

Naši vriedni otci pokazali su se koliko brižljivi toliko dosljedni u svojih djelih, pa kad su jednom rekli da ženske škole netreba, netreba je, pa shogom, jer tako hoće dvojica poslušnih slugah porečke gospode, pa tako moraju hotjeti svi Vološćani, makar im se zato sav svieta rugao, makar se oni i njihova djeca radi tolikog junačtva do ušijuh crvenili. — To bi prečilo napredak taljanščine na Voloskom, zato se toga nikako dopustiti nesmije. — To je politika naših otacah.

Znamenito je pak da su i Opatijski zastupnici proti ustrojenju ženske škole na Voloskom, a siromasi neznaju, da će baš radi toga, što su proti ustrojenju ženske škole na Voloskom, izgubiti svoju mužku u Opatiji, jer škola se na Voloskom mora otvoriti, pa kad ju gospoda neće samo za Volosko, *morati* će ju za Volosko i Opatiju zajedno. — Tako se dogadja svim slicpim koji se od slicpih ili zaslicpljenih voditi daju!

Jedanput se već s komedijami i s iredentarskom politikom prestati mora.

U svoje vrieme bio njetko sa iztočnih granicah Istre dobro oprao ovdašnjega dopisnika porečke lažitorbe Istrije, tako da ga već dugo nije bilo volja po onoj novini črčkati, al nedavno zasrbili ga prsti i taj se delija opet po svom običaju dao na laži i podle denuncijacije. U svoje je vrieme isti gospodin pisao Istriji da se u ovih stranah snuje nekakvo veliko hrvatsko kraljetstvo, a sada evo dotaknuo se i ovdešnjega družtva «Concordije» koje da nije drugo nego prava čista «Čitaonica» u kojoj da se sastaju čisti zagriženi Hrvati koji da su i na carski imendan kod banketa u ovom družtvu držana, napijali Dru. Anti Starčeviću. — Taj vam ovamo dotepli se iredentaš mislio tim ocrniti, valjda pred tršćanskom vladom, članove spomenutog družtva podmećuć jim bog zna kakve veleizdajničke osnove, kojih on, gosp. Starčevića zastupnika na hrvatskom saboru, najotvorenijim raprezentantom smatra.

Prem mislimo da kad bi i bio tko u onom družtvu, koji bi Starčevića pobliže poznavao, te kad bi mu se i napilo bilo; da to nebi nikakvo zlo bilo, jer napokon Starčević je poštenjak da mu treba para tražit, a svoju politiku on tjera javno dakle nije protuzakonita, to ipak moramo uztvrditi da je «Istrijin» dopisnik bezsramnu

laž pisao u najpodlijoj nakani, jer Starčeviću u Voloskoj «Concordiji» nije još nikada nitko napijao nesamo, nego možda nikada nitko o njemu ni govorio, pošto svjestnih i odrješitih Hrvatah a Concordiji žalibože niti neima. — Predsjedničtvo «Concordije« medjutim je već u samoj «Istriji» cielu stvar dementiralo i dobro je učinilo. Tako će barem sviet znati, koliko mora vjerovati onomu što Istrija piše kad skoro u svakom broju vidi po koju retifiku.

Na ono što je Istrija pisala o plesovih koji se držali u «Concordiji» nećemo da odgovaramo, bilo je najme prebednasto napisano, a da nebi svatko vidio koliko je dopisnik zloban.

Iz Hrvatske.

Gosp. urednik «Naše Sloge» pozvao je sve rodoljube hrvatske u složno kolo, da pruže ruke i srca na podupiranje toga po Istru našu slavnoga i patriotskoga lista; svaki će se — mislim — tomu plemenitomu pozivu odazvati, koliko većma bude mogao, da se toli potrebiti list onako podupre, kako to spas hrvatske stvari u Istri već sobom zahtjeva.

Eto tako rade dakle svjestni rodoljubi istranski za svoj hrv. tamošnji narod, ali žalibože „Hrvatska" nije sretna, da bi i ona imala slični list za puk svoj, koji bi istomu popularnim načinom doprinašao ono, što mu treba znati za njegov svestrani boljak. Znamo se u Hrvatskoj dakako tužiti, da nam je puk zaostao, da neznade i nerazumije svoje domovinske stvari, a onamo mu se ipak nepruža popularni listić u ruke, koj bi ga podučavao u svih njegovih potrebah. Eno u Krajini su saborski izbori pred vrati, a tužni narod nezna kako stvari stoje, pa ga zato bezdušnjaci zavadjaju na lahku ruku. Kad već i nebi bilo drugih potrebah, ova bi već bila dostatna, probuditi naše patriotičke muževe u Zagrebu, da bi se moralo pokrenuti popularnim listićem za puk poučnoga, gospodarstvenoga i političkoga sadržaja, kao što su pred nekoliko godinah izlazile „Pučke Novine". „Naša Sloga" imade poglavito buditi hrv. svjest u Istri i raditi za ovu hrv. zemljicu usljed svoga programa, te zato nemože se baviti občom hrv. stvari kako bi to zaisto želila. Taj listić imao bi izlaziti u Zagrebu na pol arka svakim tjednom, indi uz posve malu cienu, a imali bi ga poduprieti svi hrv. rodoljubi. Ako ga nebi svaki pojedini seljak ili pučanin Hrvatske mogao držati, imali bi se rodoljubi po Hrvatskoj zauzeti, da se njih više složi, i da bi svoj listić u većem družtvu držali, te nebi ni osjetili ono njekoliko krajcarah, što bi dali u družtvu zanj. Žalostna je doista istina, da su „Pučke Novine" izlazeće pred njekoliko godinah nehajstvom morale prestati izlaziti, ali sada morali bi se tim više prenuti svi slojevi pučanstva, jer prije svega treba nam u puku postavljati čvrsti i zdravi temelj.

Udružimo se dakle svi jednodušno na pokrenuće takvoga listića za hrv. puk, bili mi staleža koga mu drago, i u to ime pomogao Bog, a ja svoju rekoh.")

Jedan rodoljub.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 14. ožujka 1883.

U obih polovinah naše države vodi se ovaj čas žestoka parlamentarna borba o jeziku; u bečkom carevinskom vieću razpravlja se proračun ministarstva nauke. Kod ove razprave zauzeše se zastupnici slavenskih narodah da se u pojedinih slavenskih pokrajinah pripusti njihov jezik u srednje škole. Oni zahtjevaju da se nepravde počinjene na Slavenih od prijašnjih njemačkih vladah ukinu, da se i njim dade ono pravo u školi koje uživajtu već od davna i Njemci i Talijani. U toj razpravi iztaknše se svojimi željami i zahtjevi najviše Slovenci i hrvatski zastupnik Istre, jer je upravo u ovih pokrajinah, gdje je narod u nauci tudjom krivnjom dosta zaostao, najdublje korjen zahvatio i u školi i u uredu, talijanski i njemački jezik, dočim je slovenski, dotično hrvatski, svuda potiskivan i potlačen. U mnogojezičnoj državi kao što je naša, neće i nemože biti pravog mira niti reda, dok se ova borba u prilog potlačenih nesvrši, t. j. dok nebudemo imali svi ista prava, kao što imademo svi iste dužnosti.

Spomenusmo jur da se je pri toj razpravi toplo zauzeo za naš narod u Istri naš zastupnik; njegovov govor donašamo na drugom mjestu; dao Bog, neostao njegov glas, glas vapijućega u pustinji.

Odbor carev. vieća odbio je predlog zastupnika Vurmbranda, *da se njemački jezik proglasi državnim jezikom*, jer da je taj predlog u opreci sa 19. članom državnoga temeljnoga zakona, a napokom da neimade praktične potrebe da taj predlog postane zakonom.

U ugarskom saboru namjeravaju Madjari zadati smrtonosan udarac takozvanim konfesijonalnim srednjim školam, kojih imade tamo 19 i koje pripadaju stranom Njemcem, stranom Rumunjem a stranom Srbom. Madjari hoće da te škole, prem uzdržavane od pojedinih navedenih narodnostih, postanu leglom i vrielom madjarizacije, te stvaraju zakon kako da to čim laglje postignu. Zakon će stvoriti, jer su u nasilju gospoda Madjari pravi majstori, nu dali će i svoj cilj postignuti, pokazati će budućnost; u ostalom svaka sila do vremena.

Njemački irredentisto t. j. oni Njemci kojim su preuzke granice naše države, i koji teže za pruskim carstvom, dali su nedavno u Beču svomu velikonjemačkomu poletu opet oduška. Bečki sveučilištni djaci držali su Wagnerov (kojeg smo smrt u poslednjem broju spomenuli) komers, kojom su zgodom priredili velikonjemačke, proti austrijske demonštracije. Tim demonštracijam kumovali su i njekoji profesori i zastupnici, napose poznati njemački vikač Schönerer, proti komu da je jur zavedena sudbena iztraga.

U Hrvatskoj postaje napetost radi predstojećih izborah u bivšoj Krajini danomice većom. Reč bi da su se tamo stvorile dvie protivničke stranke, t. j. hrvatska kojoj je na srdcu jedino dobrobit i spas hrvatske kraljevine, i srbska koja kani i s dušmani hrvatskimi (a tim i svojimi) ugovarati samo da postigne svoj cilj, svoje sebične svrhe. Nadamo se da će se ipak naći jošte toliko domoljubnih i požrtvovnih muževah, koji neće dopustiti, da postane ona krasna zemlja, koja mora biti svim stanovnikom jednako mila i draga, pozorištem domaćih nemirah i izgredah.

Ruski narod izgubio je ovih danah jednoga od najboljih svojih sinovah, jednoga od najstarijih i najvrstnijih europejskih diplomatah, to jest državnoga kancelara, « kneza Gorčakova», koji je dne 11. t. m. preminuo u Baden-Badenu. Ova viest neiznadjuje valjda nikoga, jer je Gorčakov jur dulje vremena bolovao a k tomu bijaše vrlo star i slab. On se odrekao državne službe odmah nakon berlinskoga kongresa, koji je sledio iza svetostjepanskoga mirà, sklopljena izmedju Ruske i Turske i kojim bijaše balkanskim narodom u obće, Bugarom napose, ljepša budućnost namienjena. Gorčakov bijaše ipak i nadalje dušom svega diplomatičkog rada u Rusiji te se nije nijedno važnije europejsko pitanje riešilo, a da nije i on svoju rekao.

Narod ruski, osobito seljačtvo, imade knezu Gorčakovu mnogo dobra, mnogo polagšicah zahvaliti a nedavno oslobodjeni narodi Balkana, neće i nemogu mu nikada zahvalnosti zaboraviti.

Vršeć našu novinarsku dužnost, javljamo našim čitateljem smrt važne političke osobe u kraljevini Grčkoj, naime smrt *Komondurosa*, koji je u novijoj poviesti Grčke, osobito za vrieme rusko-turskog rata i poslie njega, igrao u ministarstvu grčkom glavnu ulogu. Zahvalan narod spremio mu prošli utorak sjajan pogreb na državne troškove u prestolnici grčkoj Ateni, a u znak žalosti, odgodjene su sjednice zemaljskoga sabora na pet danah.

U mladoj kraljevini Srbiji neimade niti sada željenog reda i na predka. Crkveni prepiri izmedju najvišeg svećenstva i svietske vlasti nisu jošte izravnani. Najviši duhovni pastir metropolita, bijaše sa svoje časti skinut a sadanji upravitelj metropolije i njekoji drugi vladike zahvališe se na časti. Oni viši pastiri, koji nisu vladi po volji, šalju se za kazan u samostane. Tako biva svuda gdje svietska vlast, samovoljno postavlja i diže glavu crkve, nepitajuć nikoga, jeli to pravo i koristno po duševno i tjelesno dobro kojeg naroda.

Njemački crkveni odnošaji sa rimskom stolicom nisu se u poslednje vrieme niti poboljšali niti pogoršali. Izvjestno je, da sam njemački car želi mir sa sv. Otcem, on dapače nastoji — u koliko ga njegovi savjetnici u tom neprieče — da se crkveni mir u Njemačku povrati, da se zadovolji katoličkom pučanstvu Njemačke, nu kako rekosmo, imade savjetnikah, koji takav mir nežele, koji se takovom miru opiru, jer njim je laglje u poremećenom i nenaravskom stanju države, svojim sebičnim željam zadovoljiti.

U njemačkom saboru pokaza nedavno, vierna većina Bizmarkova, njegovu prijatelju, prvom europejskom generalu Moltkeu zube. On je naime zahtjevao novih po zemlju teretah za svoje vojničke hire, nu ovaj put rekoše mu zastupnici odlučno, da je njemački narod već do grla sit tih vječnih vojničkih troškovah, da za vojničtvo više nedadu ni novčića nego li je proračunano, jer da narod jedino radi silnih troškovah na vojničtvo materijalno propada.

U Francuzkoj je jošte uvjek tmurno nebo. Nemože se danas kazati, što će sutra slieditи. Poslednjih danah bijaše opetovnih uličnih izgredah koje počiniše najniži slojevi pučanstva, medju kojimi bijaše i više ženah. Vojska bijaše na više mjestih pripravna da poprimi oružje ako bi se gdje izgredi počinili. Više osobah bijaše pozatvarano, nu dali je tim republici nuždni mir povraćen, dade se dvojiti.

Franina i Jurina.

Fr. Za ljubav božju od kuda greš Jurino tako natrušen?

Ju. Ča jas? jas ću bit konžiljer al morda i potešta.

Fr. Brižna kapljica, ča ti s čoveka stori!

Ju. Aj su mi to rekli pul Kinkeloveh kade smo va ta račun pili i ja san se va ta van malo okirli.

Fr. Nezmućuj se Jure ne, lego ako te kakov solad tišći, daj ga dece za kašu. Vi ki bite imeli bit pametni i ki se držite za nekakovi poglavari, ste huji lego Tančina.

Ju. Tako ča nećeš dat i ti 30 soldi kako i drugi, na glavu?

Fr. Aj ću s palicun, ma ne na glavu nego na . . .; Ča mislite da smo si nemi pak d' oćemo van poć si na vrgun? Aj ćete se zmanjen pasat.

Ju. Dunke Bog.

Fr. Bog, Bog, bordižaj dobro.

Različite viesti

Naš neumorni. *Dr. Dinko Vitezić* kojeg govor donašamo na prvom mjestu, pokazao se opet vriednim zastupnikom našega naroda, na čemu mu mi u ime tog naroda izričemo najtopliju hvalu. Pozivajuć se na resoluciju slovenskoga zastupnika g. D.ra Tonklija, zahtjeva naš zastupnik, da se na pazinskom gimnaziju u *prvom i drugom* razredu svi predmeti hrvatski podučavaju, osim njemačkog jezika, glede kojega je odredjeno da prema tomu kako budu djaci u njemu uvježbani, ima se i tim jezikom podučavati; drugo, da se u *trećem* i *četvrtom* razredu ima njemački i grčki jezik, njemačkim, a ostali predmeti hrvatskim jezikom podučavati; treće, da za odnosno obvezatne i slobodne predmete, osim poduke u pjevanju, nastavni jezik ima biti njemački. — Prem je g. Dr. Vitezić toplo preporučio i temeljito obrazložio svoju resoluciju, nije mnogo nade, da će vlada ovu želju hrvatskoga naroda u Istri izpuniti, jer se je ministar nauke g. *Conrad* izrazio o resoluciji g. D.ra Tonklija, da ju vlada nemože uzeti ozbiljno, a Vitezićeva je slična ovoj.

Dne 10. t. m. govorio je opet g. Dr. Vitezić o delavskih školah te se potužio, što se nije do sada kod nas ustrojila nijedna takova škola. Upozoruje vladu na grad Kastav gdje da je toliko zanatlijah i radnikah i gdje slaže narod sam novčić po novčić za takvu školu. Napokom preporuča vladi da se zauzme za delavsku školu u Kastvu. Taj govor donieti ćemo u budućem broju.

Poslanica presvj. g. biskupa Glavine. Današnjemu broju «N. Sloge» dodasmo (većinom za naše čitatelje u Istri) kano prilog poslanicu biskupa tršćansko-koparskoga presvj. g. Dr. Ivana Nep. Glavine, koju je namienjena njegovom stadu i koju toplo preporučamo, da ju svatko pomnjivo i marljivo čita. Uz poslanicu nalazi se i račun prinosah za utemeljenje «Biskupijskoga Semeništa» pridošlih do konca l. 1883.

Ipak hrvatski. U 3. broju ove godine javili smo našim čitateljem, kako je vojnička oblast u Trstu «*Marine-Ergänzungs-Bezirks-Commando*« vratila Kastavskoj občini njekoliko hrvatski napisanih molbenicah. Istodobno smo opazili, da se je ista občina radi toga pritužila na c. k. ministarstvo vojske u Beču. Ova pritužba reć bi, da je koristila, jer su povoljno rešene njeke druge isto hrvatski sastavljene molbenice voloskoga kapetanata. Bile su već na putu, da se vrate s pozivom, da se napišu njemački ili talijanski, al je na dobu došla druga zapovjed iz Beča te tako je sada na hrvatskom puku, da prama svakomu pokaže svoju narodnost i svoj jezik. Neka oblasti medju sobom pišu kako ih volja, s hrvatskim su narodom zakonom obvezane hrvatski obćiti, oblasti su radi puka, a neživi puk radi oblastih. To neka si zapamte svi, koji imaju posla s pukom.

Poslanica presvj. gosp. Dr. Vjekoslava Zorna, biskupa porečko-puljskoga. Kako smo u svoje vrieme javili da će za četvrtu nedelju korizme stignuti u Poreč novoimenovani biskup Dr. Zorn, tako se i dogodi.

Zaposjednuv onu starodavnu stolicu, razposla na svoje vierne veoma liepu i obširnu poslanicu u kojoj preporuča podredjenomu si svećenstvu, da vrši točno svoje težke dužnosti, da se vlada po naputku sv. Mateja koji kaže: «Mi smo grad koji na gori stoji, mi svieća, koja na sviećnjaku gori. Da se svietli dakle naše vidjelo pred ljudmi, da vide naša dobra diela i slave Otca našega, koji je na nebesih». One koji su u službah i dostojanstvih sjeća sv. Pavla koji piše Rimljanom: «da je vlast sluga božji» Svemu pako puku preporuča da sluša svoje svećenstvo, da često prima sv. sakramente, da odgaja djecu u strahu božjem i zaklinje ga da: neljubi sviet, nego da išće najprije carstvo božje i pravde njegove.

Izbor za carevinsko vieće u velikom posjedu u Istri na mjesto odstupivšega g. barona Lazzarini-a, biti će do mala. Već je oglašen imenik izbornikah. Tko je izpuščen iz tog imenika neka to reklamira do 20. t. m., inače biti će prekasno.

Iz Kastavšćine doznajemo da su odlučile občine Kastav i Veprinac poduzeti shodne korake, da se uzpostavi toli potrebita i bez razloga ukinuta pošta u Frančićih (ili u okolici). Iz istoga izvora crpimo viest, da se još nisu umirili Rukavčani i Zvonečani, već da njekoji poglavari tamošnji još uvjek bune narod na odcieplienje od Kastavske občine. a pri tom muzu siromahe i neuke ljude jer njim treba novcah za «juštance» i kakov zmuljić. Bog daj norcem pamet!

Poreški listić, «L' Istria» zvani, i u poslednjem broju nije mogao a da svoju plemenitost i hvaljeni liberalizam nepokaže tim, da istarske Hrvate, bud rad česa, *nedasuncira*.

Ovaj put je opet na red došao hrvatski-pardon — njemački pazinski gimnazij i ondje učeći se mladi Hrvati, koji — Bog njim grieše oprosti! — čitaju «*famozan «Našu Slogu», list u njihovom jeziku pisan.*»

") Žalimo i sami što se na odnošaje u Hrvatskoj nemožemo za sada mnogo osvrtati. Kad bude naš list čednikom, biti će nam to laglje. Dok se vaše želje neoživotvore, nastojte da se „Naša Sloga" u Hrvatskoj čim većma razprostrani. . . Ured.

Tom prilikom liepo denuncira djake, koji tobože političku novinu čitaju (što da je samo taljanskim djakom zabranjeno) i velemožnoga gospodina slugu, koji jim ju gratis dieli i tim slavsku propagandu širi. Jadna poречka lija nezna pak — što joj je dakako vrlo žao — jeli to biva sa znanjem i privolom gosp. ravnatelja ili ne?

Iz ovoga se vidi, kako su naši vrli gospodari već duboko pali, zato mi nećemo više o tomu govoriti, nego samo pitamo poštovanu «Istriu» jeli, po njezinom mnenju, ovakva šta spada pod rubriku *«Arti delatorie?»* Mi u ostalom pozorno bilježimo sve slične «bravure» naših plemenitih protivnikah liberalacah, da ih, kad uztreba, upotriebimo, neka se vidi tko je vještiji *nelle arti delatorie*».

Izbor župnika u Buzetu. Kad je otišao iz buzetske župe velečastni i velecienjeni gospodin Dragutin Fabris upravljao je crkvenimi stvarmi g. Rajmund Jelušić koji je već više vremena u onih stranah i koga tamošnji narod poštuje i ljubi. Poslie došao je Antun Kalac, Pazinčan, mlad, al uzoran svećenik. Njega je prečastni ordinarijat biskupski poslao da upravlja župom, znajuć da jedan svećenik svega obavljati nemože. Župa bila je razpisana. Prošlo je vrieme za prošnje, a došlo za izbor župnika. Župljani buzetski imadu pravo izabirati si župnika. Čekali su dugo vremena da jih pozovu k izboru. A medju tim govorilo se je i ovo i ono što je narod ponjekle smućivalo, al što je najbolje prešutiti sada, kad je već stvar gotova.

Dne 24. febrara vršio se je izbor. Dolazili su ljudi iz svih selah malo po malo. Štrpedjani išli su zajedno kao velika četa, bilo jih je kakva stotina, i svi su kao jedan glasovali. Složno i medju sobom i sa ostalimi župljani iz sela buzetske župe, da složno i sa istimi gradjani buzetskimi. Ovo je vredno osobito naglasiti. Gradjani su dočekali g. Kalca s njekim nepovjerenjem, s njekom protivšćinom. A on si je u kratko vrieme znao steći i kod njih toliku ljubav, da su i oni kao i okoličani za njega glasovali. Dva tri glasa samo bila su proti njemu, preko 300 za njega. To će reći narodnom voljom izabran župnik. Narod je svoga novoizabranoga župnika zvonjenjem i glasbom počastio. Narod je uvjeren da je izabrao čovjeka, koj će ga po pravih putevih voditi, koj će se za njegovo dobro u svakom obziru kao pravi otac brinuti.

Mi čestitamo narodu, koj si je izabrao takova pastira, i pastiru koj si je u tako kratko vrieme znao steći toliku privrženost, toliko pouzdanje i toliku ljubav naroda. — Živili župljani, živio župnik!

Škola u Lanišću. Onomu koji nezna, kažemo da je Lanišće selo u sjevernom djelu Istre, rekli bi u kutu što ga tvore sjeverne i iztočne najviše gore istarske. Selo je dosta veliko, a kuće mu mnogo ljepše nego u sve kojemgod gradu Istre. Ljudi živu poljodjelstvom, šumarstvom i stočarstvom. Radini su i dosta imućni Hrvati, nepokvareni tudjom kulturom. Od njeko doba spadaju pod buzetsku občinu. Oni koji su jih tamo vrgli, mislili su valjda narodno jih okužiti, al su se prevarili. Kremen-ljudi su oni koji čvrsto uz svoje stoje, i koji neće mirovati dok opet svoje občinsko poglavarstvo nedobe. A i dostojno i pravedno bilo bi. Odaljeni su od sadanjega poglavarstva, a ima jih mnogo. Župa broji preko 3600 stanovnikah poda nju spadaju uz Lanišće još sela Podgaće, Prapoće, Klenošćak, Račjavas, Slum, Raspor, Trstenik, Brgudac. A u svih tih selih stanuju koreniti Hrvati kao i u Lanišću. — Kod njih podučaje djecu u školi njihov vriedni kapelan g. Ivić. Kako je župa velika tako je u njoj mnogo posla crkvenoga pak nemože kapelan onoliko u školi učiniti koliko bi učinio učitelj, koj bi imao posla samo u školi. S toga su ljudi već dulje vremena želili da njim se dade učitelja, da se ustroji redovita škola. Zatezalo se je i zatezalo, neznamo koji je kriv, al napokon, želja njim se izpunila. U predzadnjem broju oglasili smo natječaj za službu kako nam ga je poslala kotarska školska oblast. Čemu se radujemo jest, da je *hrvatski* nastavni jezik. Sigurno se je to učinilo po želji stanovnikah, jer gdje se stanovnici odlučno neizraze, tu biva raznih mešetarijah po našoj Istri. Imat će tu zasluge i velečastni i velecienjeni gosp. župnik Orbanić. Radujemo se s narodom i s njim i želimo da čim prije i čim čestitijega učitelja zadobiju.

Plemeniti dar. Poznati slovenski rodoljub g. Josip Gorup iz Trsta poklonio družtvu za podporu slovenskih sveučilistnih slušateljah u Gracu svotu od 1000 forintih. Čast g. darovatelju!

Dr. St. Kočevar. Otac i vodja naše braće štajerskih Slovenacah umro je dne 22. p. m. u Celju. Čitav život radio je i trudio se za boljak svog milog roda, koji mu se prigodom njegovog pogreba krasno odužio pohrliv na taj dan u Celj veoma mnogobrojno. Les pokojnika pokrivalo je preko 50 dragocienih vienacah. Na grobu govorio je i hrvatski otačbenik gosp. Fran Folnegović. Tako časti i štuje narod one, koji se bore za njegova prava.

U Kranjskoj se već sada pripravljaju, kako će slaviti uspomenu, odkad pripadaju slavnoj habsburžkoj kući. U julju tekuće godine pohoditi će i car Ljubljanu i ostala slovenska mjesta. Našoj braći Slovencem kao da je malo odlanulo, odkad su dobili za namjestnika sina slovenske krvi *g. Andriju Winklera*. Ono par njemačkih vikačah u Ljubljani je umuknulo, jer su napokom uvidili, da jim tamo mjesta nema, pak je ciela zemlja zadovoljna sa svojim namjestnikom. To je pokazala kod nedavnoga odlikovanja namjestnikova redom željezne krune drugoga razreda, gdje su mu bez razlike stranakah sve občine, družtva i korporacije najlaskavije čestitale. Evo što znači, kad stoji na čelu pokrajine sin istoga naroda, koji obitava tu pokrajinu, evo što znači, kad carski namjestnik poznaje jezik naroda, koji mu je povjeren. I mi se radujemo braći Slovencem na njihovom namjestniku neznajuć pako kad će nam ovuda bolje biti! Bit će jur bolje.

Ivan Šolar. Školstvo u našoj posestrimi Dalmaciji zadesio je nemili udarac smrtju školskoga nadzornika za srednje učione, vrloga rodoljuba i odličnoga strukovnjaka Ivana Šolara. Lahka mu bila hrvatska zemlja, koju je ljubio kano Slovenac, svom plemenitom dušom!

Duh junački u Crnogoracah. Čitamo sledeće zanimive crtice o junačtvu Crnogoracah:

Kad su koncem minuloг jenara 2500 Crnogoracah sa 2 topa krećali u Krajinu (zemlja na desnoj obali skadarskog jezera) da ju zauzmu jer je tekar sada stalno ustanovljena granica med Turskom i Crnogorom, mnogi Crnogorci koji moradoše ostati kod kuće, pošto nije bilo potreba da svi krenu, tužili se mnogi ljuto svojim poglavarom, zašto nebi baš i oni tom vojskom u Krajinu išli, ta da nisu slabiji od ostalih. Medju ovimi bijaše jedan Ceklinjanin, koji nije nikako mogao pregorjeti muke, koje mu zadade njegov kapetan ostaviv ga kod kuće.

Malo prije nego je vojska krećala u ladjah, zaklinjaše taj vredni Ceklinjanin još svoga kapetana da ga uzme sobom. Kapetan ga tješio i trudio se dokazat mu kako mu nije nikako moguće izpuniti njegovu želju. Na to hoće odlučno naš Ceklinjanin: «ha nećeš me uzeti; da znaš božja ti vjera, kako sam radji krenuti u tamnicu nego vrnuti se kući i gledati vas kako se veselo vozite u Skadarsko jezero...» i pljusne kod tih riečih čvrstom šakom svoga kapetana, radi česa bi naravski i stavljen u tamnicu. Knez Nikola koji je za ovaj zanimivi dogadjaj čuo — hoće našem vriednom Ceklinjanu bez dvojbe oprostiti.

Dva druga Crnogorca pako nemogaše se nikako oprostiti od vojske, koja se je već pjevajuć vozila put Skadorskog jezera, i idjoše ravno s ladjami na lievoj obali rieke, koja utiče u jezero, zaklinjuć vruće vojnike i glavare da ih uzmu sobom, ako Boga znadu. Oni iz ladjah odgovoraše vazda da im nije nikako moguće a oni dva iz kopna neprestaju za dugo zaklinjati jih. Videć da im molbe ne pomažu skočiše oba — pomislite u ovo kruto zimsko doba — u rieku, nakanom da se od žalosti utope. Kad to vide vojnici i glavari u ladjah, narediše odmah da ih jedna ladja izbavi iz sjegurne smrti, jer neznadijaše plivati. Težkom mukom izvadiše jih skoro smrznute ali ipak vesele iz vode i preobukoše jih u haljine koje su vojnici sa sebe koji košulju, koji gaće itd., svukli i njim podali.

I tako im bi izpunjena želja, pošto posvjedočiše, okupajuć se u veoma studenoj vodi, svoj duh junačtva.

Takovi su Crnogorci!

Crnogorci su mirno zauzeli Krajinu i oduzeli onom gotovo divljem narodu oružje. Pripovjedaju da su Arnauti iz te Krajine gledali onim istim zadivljenjem Crnogorce, kako su Amerikanci gledali Europejce kad je Colombo prvi put stavio nogu na onu zemlju. Nekoliko darovah od strane Crnogoracah i ljubki govor knežev kojeg je držao na Cetinju 38 glavarom te nove crnogorske zemlje, nisu promašili cilj, te ima tvrde nade da će oni postati polagano vatreni Crnogorci.

Carsko krunisanje u Moskvi. Iz Petrograda pišu pod 25. veljače: Poslije jučerašnje sjajne parade pred zimskom palačom, u kojoj je učestvovalo do 25,000 momčadi, pozvao je car Aleksandro III. k sebi zapovjednike odjelah izrazio im svoje podpuno zadovoljstvo nad držanjem momčadi te dodao, da se veseli, što će doskora u Moskvi moći držati smotru nad svimi četami garde (straže). Od svake pukovnije garde poći će u Moskvu sastavljeni bataljun po 800 ljudi. U svečanom krunitbenom provodu voziti će se vučene od 189 konjah, 36 zlatnih kočljah, kakove su bile u običaju na početku osamnajstoga stoljeća. Bolji konji kupiti će se u Hanoveru. Osim carske obitelji, velikih knezovah i stranih princevah, stanovati će u Kremlu tri metropolita i dvanaest viših svećenikah, koji će obaviti ceremoniju pomazanja; za sve ove duhovne dostojanstvenike nabaviti će se nove zlatom izvezene crkvene odeće. Na sredini trga Sokolnika sagraditi će se rotunda za 3000 osobah. Pred glavnim ulazom u carske odaje namjestit će se estrade za 1000 muzikantah i pievačah. Pod stabilima na Sokolniku namjestit će stolovah za 10,000 vojnikah i za 100.000 osobah iz naroda. Pučka svečanost obdržavati će se na trgu Sokolnickaja Rošča; za pučku zabavu odredila je moskovska duma (gradsko zastupstvo) 100,000 rubaljah. Grad biti će tri noći uzastopce razsvietljen.

Izvrstno sriemsko vino i slivovica. Tko je pohodio posledniju izložbu u Trstu, mogao se je osvjedočiti o dobroti hrvatskog vina i slivovice iz Sriema. Te izvrstne proizvode prodaje sada ovdje u Trstu vriedni rodoljub Gjuro Vučković, i to na veliko i na malo. Pobliže na poslednjoj strani današnjeg lista.

Književne viesti.

Ovih danah izašla je u Trstu u novoj tiskarni U. L. F. Huala, vrlo zanimiva brošura pod naslovom: **Oesterreich und die kroatische Frage** (*Austrija i hrvatsko pitanje*). Mi ćemo s vremenom o njoj pobliže progovoriti. Za sada spominjemo samo toliko, da se u njoj razpravlja odnošaj Hrvatske napram austro-ugarskoj državi. Tko ju želi imati, neka nam izvoli poslati 50 novč. i 5 za poštarinu pa će ju dobiti franco u stan.

Sgode G. il Blasa Santilanskoga, francezki napisao A. R. Lesage, preveo Ivan Širola. Svezak I. knjiga I. Sušak. Tisak i naklada Milana Kerdića 1883.

Ždriebanje tršćanske izložbene lutrije.
(Konno).

1870161 0423029 0063325 0147139 0252594
1500619 0350214 0380424 0692696 0288876
0151535 0023521 0004911 1101448 1038063
0536810 0808808 1699011 1617813 1906460
0118865 0261831 1771334 1728147 1666687
0437167 0238490 0620068 1397147 0492921
1494103 1998888 1987129 1714013 1161924
0097369 0159160 0375219 0004830 1365740
1277161 1049563 0019056 1048321 0959593
0529165 1231504 1472904 1844741 0505074
1503634 1213650 0081052 1203914 0018569
1827820 0200677 1483539 0027318 0555691
0472382 0842713 0064308 1803021 1416397
0581278 0990960 1269407 0377684 0737702
1650938 0960542 0378347 0522591 1247058
0439614 0951062 0354670 0458155 1522281
0669134 1790720 1454337 1869230 0070025
1750805 0978332 0530093 1439311 1763140
0400753 0497415 0698043 1140200 1939204
0338896 0176108 0151851 1156447 0775146
0614931 1064298 0273002 1433379 0762823
0503016 0278923 0170065 0012345 1595654
1719790 0012038 0124135 0563950 1078705
0841889 1579624 1879065 1409750 0250293
0335587 1095344 1053894 0929755 0700069
0849423 0203121 1299037 0503187 0934210
0863307 0113877 1980605 1582507 1363361
0672836 0148280 1337884 0995018 0053099
1013033 1457059 1696164 0428073 1630794
1051500 1189038 0938981 0462159 0680803
0274004.
1225967 1841300 1686831 1895063
0357180 1194163 1191826 1071260 0945576
1263123 1564586 0893148 0627130 1423285
0967129 0495152 1711644 0371566 1923461
1291109 0654730 0640093 0914764 1214977
1023497 1582362 1693514 0440747 0836297
1155994 0666744 0889969 1119695 0040763
0357205 1361202 1677617 0044905 1643527
0993645 0717005 0139177 0694466 1635257
1196061 1034044 0110165 0479115 1624087
0133198 1658905 1608008 1306403 0493840
1099942 0383130 1041930 0566170 0189165
0648904 1573965 0673445 1265980 1971517
1795645 1804630 1414800 0371450 0366741
0420205 0583104 0521525 1034713 0787701
1070495 1266641 1245653 0689931 1539847
1449379 0769833 0651637 0562333 0956385
0521164 1162851 1494397 1114049 0304817
1522529 1567733 0406586 1675550 0479297
1449711 1461106 1439113 1519799 0497043
0931814 1489510 1214350 1764804 0701097
0042753 0502349 1801191 0919103 1878352
1314232 0896520 1417224 0231555 1199627
0682178 1712533 1925843 0542996 0165919
1062285 0597035 0584117 1014298 0160069
1002736 1056724 0303737 0870669 1575645
0877549 0813348 1993423 1213061 1002939
0780152 0483634 1321457 0714162 0314775
1267418 1403916 0464727 0192338 0947448
0989240 0586935 0577404 0859203 1952153
1434212 1043231 0113874 0062923 1466865
0207982 1254239 1301119 0606356 1924288
0420445 1684486 1797102 0701188 0687210
0627640 1715109 1723103 0727268 1787230
0876155 1990670 1727784 1127025 0029105
0709395 1689836 0927238 0701197 1912224
0541885 0057125 0028781 0361019 1397191
1646252 0784999 1448935 0406297 1347130
0068418 1382401 1397576 1776647 0267867
0687596 1207300 0351759 0191493 1349482
0621270 1467812 1987704 0164145 0024180
1507032 0299503 1177114 0877087 1030812
1272199 1901271 0774203 0717407 1230129
1570273 1610380 1457422 1665957 1469917
1312106 0121040 0435085 0118449 0174807
0073991 1075408 0637609 0381679 1257863
0834396 1382343 1902435 0916406 1427735
0907271 0649856 1147058 0376102 0559972
0892348 1256306 0033266 0935392 1005667
1459728 197330
0327385 0653825 1987248 0894797
0603754 1534814 0727632 0683749 1429822
0979784 0288110 1442832 1451383 0789303
1063328 0809425 0652250 1361021 1871992
0378560 0967911 0047772 0463419 0014343
0127127 0558795 0203459 0023939 0084182
1173608 0809930 0082169 0656062 0018214
0153146 1658248 1273403 0994185 1023944
0121837 1896795 0965121 1590133 0307399
1917126 1443859 1348683 1038510 0041583
1469712 0701011 0909427 0955870 1274666
1782819 0198152 0989158 0858172 1848230
1516904 1357478 1380290 0762740 0147326
0929692 0202024 0079329 0287692 1469382
1049291 1684473 1481499 1097126 0757840
1864161 1187439 0632888 0038895 0133478
1772122 1937137 0049054 1357226 0875348
1789518 1612843 0516678 1745811 1237942
1195951 0457895 0599897 1327255 1077209
1154897 1122975 1661443 1774716 0077151
2207998 1169913 0044703 0189115 1528909
1212929 0210738 0707085 1178894 0672783
1095526 0165591 0839310 1840394 1177241
1064784 1961774 1614485 1917503 1607281
1154971 0691352 1112654 0867869 0084795
1661453 1757830 0871592 1620872 1647425
1008740 1992928 0157078 0492768 0487242
0069766 1857254 1067868 0191604 0047055
0097221 1477816 0825816 1597169 0607841
0617005 1236017 1394085 0507113 1049764
1263722 0208656 0448797 0307932 1369833
1349376 1967784 0607596 1547862 0321747
1999066 0617417 1614883 1517682 1475192
0404114 1036975 1443387 0039842 1372924
0285508 0812532 0751183 1724090 0385266
1907146 1107905 0336955 0117860 0629503
0647222 0955846 0941518 0112686 0898452
0379535 0222594 0607615 1240927 0652458
1036660
0750728 0420600 0289648 1173437
0332138 0367824 1890407 1549523 1412517
1884202 1281273 0032121 0761596 0693397
0757125 1629323 1670102 1219587 0945409
1952958 1177084 1567770 0019092 0377154
1464071 1588756 1787026 0767598 0417040
1364427 0450048 1277860 0317739 1490148
0376395 0059364 1152872 0574677 1807717
0940423 0067244 0004626 0367990 0120651
0109785 0897440 1887427 1639239 1717499
1907200 1317869 1619231 0757089 0077504
0969086 1567416 0407882 0252780 0509664
0580165 0527982.

Oglas natječaja

za podpore od »Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri«.

Natječaj je otvoren do uključivo 20. aprila o. g.

Pravo na podporu imaju mladići rodjeni u Istri ili na kvarnerskih otocih, učeći se na budi kojoj javnoj školi, ako su oni sami ili roditelji il štitnici jim upisani u družtvo.

Molbenice obložene svjedočbom poslednjega semestra ili sviedočbom kolokvija bar o jednom glavnom predmetu, zatim svjedočbom siromaštva, neka se do spomenutog roka pripošalju podpisanomu.

Kastav, 12. marča 1883.

Odbor „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri".

Vjek. Spinčić, podpredsednik. Er. Jelušić, tajnik.

Prosta i fina roba!

Vrlo cieno!!

Petar Karel

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivene.

Vrlo cieno!!

Prosta i fina roba!

Izložba 1873 Beč zlata kolajna,
" 1875 Novisad zlata kolajna
" 1876 Szegedin zaslužna kol.,
" 1876 Szegedin spomen kol.,
" 1876 Klosterneuburg čast. kol.,
" 1877 Theresiopel zlata kolajna.

OBJAVA.

Izložba 1877 Prag državna nagrada,
" 1877 Linz začastna kolajna,
" 1878 Paris zlata kolajna,
" 1878 Stuhlweissenburg zlat. kol.,
" 1878 Bistritz zaslužna kolajna,
" 1882 Trst zlata kolajna.

Prvo sriemsko vinarsko dioničko družtvo u Iloku

opunomoćilo je podpisanoga na prodaju **vina i slivovice** odlikovanih na raznih svietskih izložbah, kako gore. Tko želi kupiti na **veliko** neka se obrati na podpisanoga a na malo (u butiljah), na trgovca **Ant Paparotti** *Via S. Antonio N. 4.*

Gj. Vučković.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 7. U Trstu 1. Aprila 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Psl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što-se-pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Govor

zastupnika **Dra. Dinka Vitezića** držan u car. vieću dne 15. ožujka o. g.

Visoka kućo! Posebna želja cienjenog mi druga g. zastupnika Rufnu kojeg ime mi je takodjer čast govoriti, sastoji osobito u tom, da se mora zakon od 1875 god. tičući se uništenja *»trsnog ušenca«* (philloxera) promieniti, pošto su mnoge točke tog zakona za nevaljane i nesposobne pronadjene. Buduć pako da je i sama visoka vlada na tu promienu pripravna, držim da mi netreba više o tom govoriti.

Ja bi stvar takodjer u interesu one zemlje, koju ovdje zastupan, visokoj vladi preporučio jer se žalibože i u jednom dielu Istre *trsni ušenac* pojavio i bojati se je, da će se sve dalje i dalje širiti, što bi bila velika nesreća po zemlju, u kojoj je vino glavnim proizvodom.

Pošto sam ovo predpostavio, dozvoljavam si sada progovoriti o predmetu, koji nam pokazuje u pravom svietlu onu politiku koja se u Istri provadja *(čujte! na pravici)*, politiku kojoj sam u sjednici od dne 9. o. m. sa oštrimi doduše, nu istinitimi potezi posvetio. Radi se naime o putujućem učitelju, koji je bio prošle godine za Istru imenovan.

Ovomu je dužnost putovati pokrajinom; opazili da narod neobdjelava zemlju kako treba, podučiti ga, a pri tom da uzme obzir osobito na glavne proizvode pokrajine, t. j. na vino, ulje, voće, na šumarstvo i na gojenje stoke. Iz statističkih podatakah, koje sam u istoj sjednici naveo, proizlazi, da su većina stanovnikah Istre Slavljani, najpače Hrvati, nu usuprot tomu — neda se skoro vjerovati — nepoznaje sadašnji putujući učitelj jezik naroda, koga bi imao u poljodjelstvu podučavati *(čujte! na pravici)*, jer dočim stanuje talijansko stanovničtvo u gradovih, možemo uztvrditi, da su na selu skoro izključivo sami Hrvati i Slovenci. Radi toga preporučam visokoj vladi što toplije, da ova nepravda čim prije prestane. Radi razjašnjenja navesti ću slučaj koji se dogodio mjeseca srpnja prošle godine u Tinjanu. Kotarski kapetan porečki najavi pismono občinskomu glavarstvu i župnom uredu u Tinjanu, da će 13. srpnja putujući učitelj tamo doći i jedno predavanje o poljodjelstvu držati.

Svećenstvo oglasi stvar u crkvi i ponuka narod da se rečenog dana u školskoj zgradi sakupi, gdje će čuti predavanje putujućeg učitelja. To isto učini i občinsko glavarstvo.

Sakupi se zbilja mnogo naroda, prostorije se napune posvema; kad je putujući učitelj u školu stupio, reče odmah; *»da se odalje svi oni, koji talijanski nerazumiju«. (Čujte! na pravici).*

Narod poče mrmljati nu nepreostade mu drugo nego otići. Uvidiv putujući učitelj, da bi morao praznim klupan predavati — jer osim možda petorice prisutnih, neznadijaše nitko talijanski — zamoli domaćega učitelja, da reče narodu, da ostane u školi i da sluša predavanje. Poduka trajala preko jednog sata nu narod je bio kao na turskoj prodiki. Stvar je to kako vidite, tolike važnosti, da njoj treba lieka; treba tu neodvlačne promiene, mora se naime imenovati takav učitelj, kojeg će narod, radi kojega je postavljen, razumiti. Hrvatski zastupnici na pokrajinskom saboru naumiše upraviti radi toga interpelaciju na vladu. Interpelacija bi sastavljena, ali imademo zahvaliti Lasserovom izbornom redu, stvorenom u prilog talijanskom pučanstvu, što se interpelacija nije mogla staviti, jer u saboru sjede žalibože samo četiri hrvatska zastupnika *(čujte! na pravici)* a po poslovniku mora biti najmanje pet zastupnikah, hoćeli podnesti kakovu interpelaciju. *(Čujte na pravici).*

Sasvim tim povede u saboru o tom jedan zastupnik rieč, te držim da će stvar biti visokoj vladi dobro poznata i od nje očekujem sa pouzdanjem, da će ovo zlo dokinuti te imenovati takovog putujućeg učitelja, koji poznade temeljito hrvatski jezik *(Odobravanje na pravici).*

Dne 10 o. m. progovorio je naš zastupnik dr. Dinko Vitezić, u specijalnoj razpravi o naslovu »Obrtne škole« sliedeće:

(po stenografičnom zapisniku)

Zastupnik dr. Vitezić: »Sjećajuć se opetovanih opomenah voleštovanoga g. predsjednika, da se strogo držimo predmeta, reći ću samo nekoliko riečih. Govoriti ću naime kako su strukovne i obrtne škole porazdieljene medju pojedine pokrajine monarhije.

U nekojih je pokrajinah broj strukovnih i obrtnih školah dosta znamenit pogledom na kratko vrieme, u kojem su iste osnovane, u drugih pokrajinah taj je broj vrlo malen, a u nekih ne ima nikakovih školah.

U poslednju vrstu idu južne pokrajine od čijih porezah takodjer idu novci u onih 867.000 forintih, koji su uzeti u proračun za obrtnu poduku.

Ugodno mi je konstatovati, da se posvema slažem s onim, što je odlični jedan govornik one strane (lievice) kazao u proračunskom odboru, prigodom razprave o tom predmetu. G. zastupnik II. kotara bečkoga kazao je naime, da se dosad nije pravično razdieljivalo obrtne i strukovne škole, kad u južnih pokrajinah takovih školah još neima.

Želim ovdje pozornost središnjega povjerenstva za obrtnu poduku svratiti osobito na grad Kastav, koj mi se čini vrlo sgodan za osnutak takove škole.

U kastavskoj okolici ima na stotine izvrstnih zanatnikah, osobito zidarah, kljesarah, drvarah, bačvarah, kovačah itd. Ovi su upravo samo empirici; otac uči sina i unuka, stariji brat mladjega, ali prave strukovne naobrazbe ti ljudi ne dobivaju.

U supor tomu došli su na dobar glas i nadje jih se u svih djelovih monarhije, osobito zidare i kljesare, diclomice i bačvare, a to imaju zahvaliti svojoj marljivosti, poštenju i

---

Podlistak.

O izborih.

(Konac).

Marko. Što bi bilo, da samo malo fiduciarah dodje na izbor?

Juraj. Svejedno bi se izbor obavio ali bi sramota, da se nevrši volja puka, i da ljude nije briga, hoće li u saboru za nje biti ovaj ili onaj.

Marko. Stavimo, da sam ja medju fiduciari. Ja dam glas Petru, drugi Pavlu, treći Ivanu i tako napred. Koji bi onda bio izabran?

Juraj. Onaj za kojega je više od pol pridošlih fiduciarah dalo svoj glas. Na priliku, ako je svih fiduciarah došlo 26, onda je izabran onaj, koj dobije barem 14 valjanih glasovah.

Marko. Svaki kotar izabira 2 zastupnika. Dakle što se bira najprvo jednoga, pak drugoga?

Juraj. Ne, nego se daju najedanput oba imena koja želiš da budu izabrana. Pak i jedan i drugi moraju dobiti nadpolovičnu većinu glasovah (maggioranza assoluta) t. j. barem jedan glas više nego li iznese polovica svih prisutnih fiduciarah.

Marko. A kad bi dva imali jednako glasovah, ili kad nebi nitko imao više od polovice, nego bi glasovi bili raztrešeni, kako tada?

Juraj. Ako dva imaju jednako glasovah, odlučuje sreća; ako neima nitko više od polovice, onda se bira na novo, na uže. All zlo je, kad bi do toga došlo, jer valja da se narod prije dogovori i u vjeri utvrdi, pak reče: ovo je naš čovjek, njega i nikoga drugoga ćemo birati, jer ondje se je već kasno pogadjati, i svaki pametan bi se smijao, gdje smo do onda bili.

Marko. Ma za sve te ljude, koji imaju pravicu izabirati, treba da su neki izkazi ili specifike, jer tko bi to sve u glavi držao?

Juraj. Jesu takove specifike i zovu se: imenik izbornikah (elenco degli elettori), kao kad se bira občinsko zastupstvo ili konšilj.

Marko. A tko čini te imenike?

Juraj. Občinsko poglavarstvo ili podeštarija uz odobrenje kapitanata. Ovo uzme liste, po kojih se je izabiralo *sadnje* občinsko zastupstvo ili konšilj, pak popravi i popuni te liste, i izpiše sve ljude, posebice po izborničtvih. Onda svaki može doći viditi i osvjedočiti se u kojem je on izborničtvu ili u kojem korpu, da li u prvom ili u drugom ili u trećem.

Marko. Nu stavimo, da ja imam pravicu dati svoj glas, pak da me nije podeštarija u liste zapisala; što ću onda?

Juraj. Onda valja se odmah požuriti, dokazati koliko plaćaš poreza ili franki i činiti da i tebe upišu u liste medju izbornike; svaka pravedna občina će to učinit. Ako neće, neka ti da pisano, pak se idi pritužiti cesarskomu kapitanu, jer koji plaća, ima pravo i govoriti za dobru stvar.

Marko. Još nešto. Kada gremo izabirati fiduciare, kako ćemo?

Juraj. Lahko! Imenovati ćeš redom toliko imenah, koliko treba da bude fiduciarah.

Marko. Dakle koje mi ime prvo dojde na pamet, ono ću izvikati, pak bog i mir?

Juraj. Ne tako, jer tvoj fiduciar je za te; dakle treba se odgovoriti, pak izabrati takove fiduciare, za koje ste osvjedočeni, da su muž beseda i da će oni opet izabrati za poslanika onoga čovjeka, kojega vi sami želite.

Marko. Al bi se čovjek mogao pomutiti, kad mu je nabrajati tolika imena; dakle što bi učiniti?

Juraj. Za tu priliku najbolje je napisati imena onih, koje želite za fiduciare, ili da ti jih drugi napiše za koga znaš da te neće prevariti, i to ime i prideval, prilog i mjesto odkuda je čovjek, makar i novi kućni broj, ako su dva od jednoga imena, jer bi se kasnije lahko pometnja dogodila.

Marko. Mi smo se već neki pogovarali za poslanike, pak jedan je htio, da budu u dieti sami advokati i drugi ljudi od zakona, jer da oni razumiju zakone; drugi je htio, da budu sami popi, jer da oni čine pravicu, a treti je htio, da budu sami kmeti, jer da oni znaju najbolje gdje kmeta postoli žulji. Što bi vi na to rekli?

Juraj. Ja bi sudio, da nevalja jedno, ni drugo, ni treće, nego valja ovako račun učiniti: U svakom stanu najde se još dobrih, poštenih i razumnih ljudi; zato bi moglo biti poslanikah od svakoga stana, jer oni su ondje za svih, a ne za jednoga, i moraju gledati da svim bolje bude. To se razumi, da će Talijani gledati, da njihovih dojde više, a hrvatskoga jezika ljudi moraju gledati, da dojde što više naših; onda će se jedni i drugi tamo pogadjati, kako bi bilo za obe strane pravo. A buduć, da je kmeta najviše od našega jezika, onda će kmetski pravi deputati ili poslanici gledati najviše, da se puku učini, što se može. Tako će kmetski deputati biti jaki, jer te moći reći u saboru, da su oni hrvatska i pučka stran.

Marko. Po tom računu kmetom nekaže birati čovjeka tudjega jezika?

Juraj. Nè, nego valja birati čovjeka, koji zna i ljubi naš jezik.

Marko. Zašto?

Juraj. Zato, jer će čovjek vaše krvi zagovarati, da vam se pomogne, recimo, za cestu, vodu, i plaćilo, i bit će i zato, da se vašemu jeziku spozna pravica kod svake oblasti, pak da tako i kmet laglje razumi, što mu se piše. Nije li to sramota, da je u našoj zemlji naš hrvatski ali slovenski jezik zaničevan, pak još od onih ljudih, koji živu med nami i dobro su plaćeni.

Marko. Pravo je! Kad je dobar kmetski novac, neka bude dobar i kmetski govor. Ja ću se nekoliko mešat kad budemo izabirali nove deputate, ma prosim vas, bi li me za to zaprli?

Juraj. Zašto bi te zaprli? Svaki ima pravo svoju reći samo da nikoga neuvredi. To Bog i ljudi znaju, da

uztrajnosti. Naravno je da bi bili mnogo sposobniji, kad bi imali predznanja. Oni bi bili izvrstni ljudi, da jim se pomogne tehničkom podukom, osobito u risanju i računstvu.

Potrebu da se osnuje strukovna škola ćutili su već u onoj okolici i znam da se sabiraju dobrovoljni prinosi u to ime. Po mojoj misli visoka vlada ne bi smjela pasivno taj pokret motriti, nego podupirati ga po mogućnosti.«

Čujemo iz pouzdana izvora, da je ministar obuke i bogoštovlja g. zastupniku obećao svaku moguću podporu u to ime.

Plovanija Klana.

Za plovaniju Klanu otvoren je natječaj do 30. aprila. Više godinah nije u Klani plovana, nego administrator. Ako smo dobro obaviješćeni uzrok da je otvoren natečaj, jesu neke razmirice, koje za sada volimo zamučati. Reći ćemo samo toliko, da je posve pravo što je natječaj otvoren; neka občina — koja je crkveni patron — izabere svoga župnika, pa kakovoga odabere onakovoga će imati.

U Klani je dosad pobirao sam župnik svoje mito, uzimajuć od svakoga kmeta po 1 for. 80 novč. Čujemo da se je proti svakom pravu uvelo i neke previsoke takse na koje puk mora mrmljati, dok nisu dogovorno uredjene

Negda je svaki sa manje novca mogao živiti, nego sada; zato je pravo da mu se sada veća plaća dajo nego negda, ali nije pravo, da tu plaću po volji uzima koliko koji hoće.

Buduć je nekoliko seljakah zastajalo izplaćivanjem mita, došli su svi koliki na zao glas, a toga nije trebalo.

Govori se, da je pred nekoliko godinah svećenik, koj je želio moliti za Klanu, dobio više nepodpisanih listovah, neka za Boga neide tamo, jer da će ga plaćati kotli i verige. Tu je bilo nečista posla, koji god je tako radio.

Sad je i to prestalo. Občinsko zastupstvo odlučilo je, kako pouzdano doznajemo, da će občinska kasa plaćati svećenika svaka tri mjeseca postecipatno i to po sljedećoj mjeri: Za 167 samostalnih obiteljih u Klani i za 60 samostalnih obiteljih u Studeni po jedan forint 80 novčićah od svake.

Zato je svećenik dužan bezplatno zakopati, pozakoniti, izpeljivati i stranam u Istri nije pravo, a to se mora čuti i u dieti. Zato tamo valja poslati ljude, koji će oblim jezikom reći: To je dobro. a to nije dobro, pak treba menjati na bolje.

Marko. A kako se imamo vladat, ako bi tkogod našega čovjeka zapeljeval ali podkupil s kojim fijurinom, da glasuje za čovjeka, koji nije prijatelj našega jezika?

Juraj. To je već i zakon predvidio. Kupovat glasove kod izborah je strogo zabranjeno. Zakon govori, tko glasove kupuje ili na lukavi način krivotvori glasovanje ili njegov rezultat, da je kriv te da će se kazniti sa strogim zatvorom od jednoga do šest mesecih. (*art. VI. zakona od 17. decembra 1862, br. 8 D. Z. za god. 1862).*

Marko. Tko će takvoga čovjeka podepsat ili kaznit?

Juraj. To je briga suda, čim dozna, da se je štogod takva dogodilo.

Marko. A jel dopušćeno, da se izbornici sastanu i da govore ob izborih?

Juraj. Za vreme razpisanih izborah dopušćen je sastanak izbornikah, da se dogovore ob izborih t. j. o muževih, koje će izabrati, al ne na otvorenom mestu, nego pod krovom. Takav sastanak nije treba prijaviti nikakvoj oblasti.

Marko. Pravo jel Al prosim vas bi li mi znali od prilike izpisati, koliko ima koja podeštarija ljudi i koliko bi za svoje selske občine imala odabrati fiduciarah, kada tomu dojde vreme?

Juraj. Bih i. Evo ti računa. Bit će možda

DOPISI.

Volosko. *20. marča 1883.*

U dopisu iz ovoga mjesta u zadnjem broju Vašega vrlo poštovanoga lista učinjena je pogreška. Rečeno je, da se u družtvu »Concordia« nije *nikada* napilo Doktoru Antunu Starčeviću. Da Vam porečka baba nebi štogod zanovetala, dužnost mi je popraviti tu stvar i reći, da se je u Concordiji u istinu pila zdravica na čast rodoljubu Starčeviću i to prigodom zadnje veselice, a na poziv gosp. Roberta Vlaha gradjanina kastavskoga. Trkali su u čaše i drugi ne samo Kastavci.

Dakako da to nije drago vitezu Jettmaru, jer on i njegova svojta valjda nebi žalili, kad bi se reklo, da su hrvatski rodoljubi protivnici cesarske kuće, ali taj jim račun neide ravno, jer dočim njemačka i talijanska irredenta i cesara vredja, to stari Ante Starčević uči samo, da narod nad narodom nesmije vladati, a to smo si mi od njega dobro zapamtili i nećemo da nad nami bude ni Niemac ni Talijan.

Ili bratja, ili neprijatelji, drugoga računa neima; a bratja samo pod pogodbu, da se svaki svojimi vrati zatvara, da svaki samo u svojoj kući zapovjeda.

Nećemo u Petrograd, ma Bogà mi neidemo niti u Berlin, odkud nam svaki dan na vrata dolaze armenrajzeri bezobrazno zahtjevajuć »klane unterstücu«, dok se mi krvavo mučimo za svakdanji kruh.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 31. ožujka 1883.

Polovicom o. m. bijaše carevinsko vieće zatvoreno radi uzkrsnih blagdana te će 5. aprila nastaviti svoj rad. Naš zastupnik govorio je 2. puta t. j. prigodom specijalne razprave «o obrtnih školah» te tražio od vlade da ustroji i u južnih pokrajinah napose za Istru, u Kastvu takovu školu gdje su svi preduvjeti za najbolji uspjeh; i prigodom razprave ministarstva za poljodjelstvo. Buduć da donosimo na prvom mjestu spomenute govore, nećemo da o tom ovdje opet o govorimo.

U zadnje vrieme pokazuju se u družtvenom životu skoro svih europejskih državah takovi pojavi, koji težko da urode dobrim plodom. Jesu to crne maglušine koje se obično prije ružna vremena nagomilaju, pa jao ti zemlji, kamo se takova oluja spusti. Tako su prošlih danah u svih kotarih bečkih predgradjah dieljeni proglasi, kojimi se sadašnje ljudsko družtvo nastoji podkopati i prevrnuti. O sličnih prevratnih namjerah u Rusiji bilo je jur češće govora na ovom mjestu. U Francuzkoj bilo bi nedavno došlo do ozbiljnih stvarih upravo od strane prevratnih elemenatah glavnog. grada Francuzke, da nije ministarstvo rata na vrieme poprimilo najstrože mjere, te tako osujetilo svaki povećí izgred. Da nisu niti u Italiji zadovoljni sa postojećim političkim i družtvenim stanjem, dokazuju česte bombe i petarde kojimi su i na uskrsni ponedeljak revolucionarci stanovničtvo Rima u strah natjerali.

Englezka koja bijaše manje uznemirivana tim nemilim gostom, ćuti početkom o. m. u samom svom srcu, u Londonu, kako znadu prevratnici dinamitom upravljati, te je radi toga vlada odlučila poprimiti strožije mjere proti ovakvim zločincem. Atentati i nemiri u Pruskaj su jur od davna poznati, a da neimade tamo velikog siromaštva i Bizmarkove željezne ruke, bilo bi i gore.

U Španjolskoj iztiču se prevratnici pod imenom «crne ruke»; u Turskoj čitamo svako malo kakav pokušaj umorstva na jednog ili drugog državnika a često i na istog sultana; a da neide boljo niti malim državicam, netreba tekar dokazivati. Bog nas očuvao ovakvih šibah a vladam i vladarom rasvietlio pamet, da uzmognu pravim i krivim nezadovoljnikom, zadovoljiti te tako ovo po čovječanstvo neizmjerno zlo, odkloniti.

U zadnjem broju spomenusmo da se vodi u madjarskom saboru borba glede jezika na konfesjionalnih srednjih školah; izrazismo takodjer opravdan strah, da će zastupnici «plemenitog» naroda zakon oživotvoriti, uslied kojega kane «nemadjare» duševno zaklati. Naša bojazan će se žalibože izpuniti; glavna razprava u kojoj se pokazala madjarska nadutost u pravom svietlu, bi jur dokončana. Najžilavije pleme u Ugarskoj, Rumunji naime, opiru se zubi i nokti toj nasilnoj madjarizacji. Oni sazivlju i drže javne i tajne sastanke i skupštine, gdje većaju i razpravljaju kako da suprotstave madjarskoj surovosti svoje junačke grudi. Želiti bi bilo da se Rumunjem pridruže i ostala nemardjarska plemena pa da «složnimi silami» vrate nasilnikom «šilo za ognjilo».

Osobitih dogadjajah u političkom svietu neima u ovaj par, te vlada već sada njekakav nenaravski mir, koji biva na svojem mjestu samo u ljetno, sparno doba, kad su sabori zatvoreni. Imademo zabilježiti da je rumunjska kraljevska obitelj ostavila na njeko vrieme Bukarešt te se nastanila u Italiji.

Srbska kraljica Natalija odputovala je takodjer sa sedmogodišnjim kraljevićem preko Pešte i Beča u Italiju.

Franina i Jurina.

Fr. Jurino moj! kad si bil u Pazinu.

Ju. Baš sad grom ś njega, sam hodil tamo vidit zavino kako mi naručil jedan moj prijatelj s Kranjskega.

Fr. Pak si ča razvidil.

Ju. He brate sam razvidel za vino, i još sam nešto drugo videl i čul.

Fr. A ča dobrega.

Ju. A vidil sam na »buraju« na onoj krčmi gdi je bila prije hrvatska tabela da je sad talijanska.

Fr. A kako to, ča nebiva drugo onde Munac, naš čovek, ki dobar teran prodava?

Ju. Sam i ja mislil da ne, ter zato nisam ni ja tel poć gore u kuću, nego sam pital jednega benevrekara, ki je baš iz krčme izašal, da ča bi reć da je

---

gdjegod za jednoga više ili manje, ili u obće je točan račun: I. *U Kopru* izabiraju deputata fiduciari od vanjskih stanovnikah občine (podestarije): Kopar, Dekani, Dolina, Milje (Muggia), Pomjan (Povignano), Piran, Isola. Buzet i Roč. Fiduciari broje se ovako:

Kopar	(bez grada)	4
Dekani	»	11
Dolina	»	14
Milje	»	7
Pomjan		12
Buzet	»	27
Roč		6
Isola	»	1
Piran	»	4
Svih fiduciarah		86.

II. *U Poreču* izabiraju deputata fiduciari od vanjskih stanovnikah iz občine (podestarie): Poreč, Vrsar (Orsera), Bulje, Grižnjan, Umag, Černiverh (Verteneglio), Motovun, Oprtlje (Portole), Višnjan, Visinada. Fiduciarah ima:

Poreč	(bez grada)	9
Vršar		6
Bulje	»	7
Grižnjan	»	7
Umag	»	4
Černiverh		4
Motovun	»	7
Oprtlje (Portole)	(bez grada)	4
Višnjan		7
Visinada	(bez gr.)	2.
Svih fiduciarah		57.

III. *U Vodnjanu* izabiraju deputata fiduciari vanjskih stanovnikah iz občine: Kanfanar, Vale, Barbana, Vodnjan, Pulj. Fiduciarah ima:

Kanfanar	5
Vale	2
Barban	7
Vodnjan, (bez grada)	12
Pulji, (bez grada)	13.
Svih fiduciarah	39.

IV. *U Pazinu* izabiraju občine Labinj, Plominj, Tinjan, Boljun, Žminj, Pazin. Fiduciarah ima za:

Labinj	(bez grada i predgradja)	14
Plominj	»	7
Tinjan		7
Boljun		6
Žminj		9
Pazin	»	23
Svih fiduciarah		66.

V. *U Volosku* izabiraju občine: Podgrad, Jelšane, Materia, Kastav, Lovran, Veprinac, Volosko. Fiduciarah ima za:

Podgrad		14
Jelšane		8
Metaria		10
Kastav	(bez grada)	28
Lovran	» Lovran i Moščenice)	10
Volosko	(bez grada)	1
Svih fiduciarah		71.

VI. *U Krku* (Veglia) izabiraju občine: Cres, Lošinj veli, Lošinj mali, Osor, Baška nova, Omišalj, Dobrinj, Krk, Vrbnik. Fiduciarah ima za:

Cres	(bez grada)	6
Lošinj veli	»	1
Lošinj mali	»	5
Osor		3
Baška		7
Omišalj		4
Dobrinj		6
Krk	»	10
Vrbnik		5.
Svih fiduciarah		47.

Svagdje je uzeto zadnje brojenje puka i odbito pučanstvo grada ili drugoga mjesta, koje nezabira sa vanjskimi. — Na Krku će se broj menjati, ako bude medjutim ustanovljena nova mjestna občina (comune locale) Dubašnica, kao što je odlučeno. Računano je po zakonu, da na svakih 500 dušah vanjskih dojde jedan fiducior. Gdje još ostane preko 250, ondje se uzme jedan više, a gdje ostaje manje od 250 dušah, one se neuzmu u račun.

Marko. Hvala vam lepa Jurju, za sada mi je dosta, ako mi bude potreba još kakva razjašnjenja, pokucat ću još na vaša vrata.

Juraj. Ja sam ti uvek pripravan na sve odgovoriti.

onde tabela talijanska, da valjda nebiva već onde Munac.

Fr. Pak ča ti je rekal,

Ju. Mi je rekal da ono ni Munčeva tabela nego »koštantinijevo-komunjska« koji ju dal na svoj il komunjski trošak napravit, i po noći stavit gore kad je ono najhuje bura puhala, ač Munac nije tel drugače imet nego kakovu je prvo imal, i je trdo držal, pak kad su vidili da nemogu-ni-milom nit silom nič učinit, pak su ju lepo po tatarski stavili gore samo dva dana prvo nego su novega podeštù izabrali.

Fr. Ala Juriću moj sreća da si bil va Pazine i da si to doznal.

Ju. Ihu hu!, nebonjice!, porakice!, Korpo de lenjo! Ča ni, neka svet zna da ča se u Pazinu nemore učinit milom, se učini silom, a ča se ne more ovako, se učini pak kradomice po noći kada ljuta bura mirne ljude u postelji ziblje.

***

Ju. Ča pišu, kume, foljeti?

Fr. Prečudil biš se, da čuješ jednu lepu novu iz Parenca, ja sàm nisam ju veroval!

Ju. Kega zlodeja, ter od tamo se maloput ča lepega čuje.

Fr. Njiha gazeta piše, da ni već fajdi leg da se moraju si Talijani va Istroj pobèrvatit, zač da tako odeljeni nemoru bit sami za se.

Ju. Brižni su se le već jedanput malo opametili. Ako te me za meštra ja ću valje poć, da jih ča o Istroj navadim, zač se drže da su ovde oni sami gospodari a ne vidè ped pred noson.

Fr. Baš bi bila krvava potreba.

***

Fr. Dragi Jure, povej mi malo, kako se na Volosken pul tombuli govori?

Ju. Najprvo nemški, pak talijanski pak onput kranjski.

Fr. A hrvatski kada?

Ju. To pitaj onega gospodina ki je va »Istriu« pisal da je »konkordija« prava »Čitalnica« va koj su sve živi Hrvati, ki te danas jutra pol sveta zrušit zač da su i na kraljevu Starčeviću napijali.

Fr. Kada bi ono bil pošten kužador bi mu jih čovek par rekal, al s lažnjiven špiunon ja neću posla.

Ju. Poštena ti vera!

***

Fr. Znaš ti koliko je sorti ljudi va Vrbniku?

Ju. A, va Rovinju su štali, da su dvi sorti: austrijanci i čitaoničari ilitì Hrvati.

Fr. To je bez soli rečeno, zač Vrbničani su svi Austrijanci i svi Hrvati; nego da imam ja kogagod ki bi mi hotel bit za pokroveo, ja bi bil ovako pisal: Slavni sude!

Mi smo Vam Vrbničani ljudi svoje ćudi, kako nisu drugdi ljudi; mi smo kadagod malo ćoravi a nasvalito po noći kad smo se ga malo na pamet napili; mi ga pijemo rado a najradje, kada ga neplaćamo. Nezamirite ako se je one prokjete noći toliko kamiki pohitalo; hitalo se a ni se znalo zač. Naši judi gredu čudo po sudih a najviše odkad smo se počeli dilit va stranki duševno grbave a telesno ravne, duševno ravne a telesno grbave, duševno ravne i telesno ravne, duševno grbave i telesno grbave.

Još jedanput Vas prosimo nezamirite njim drugi put će poć kamiki v more hitat kadj jih bude onoliko serbelo. Bog!

Ju. Tu ši, da bi soli bilo.

***

Fr. Ča j' novega, Jurino?

Ju. A govori se, da su ruski Nihilisti, samo da prepreče Carevo krunjenje, namisleli provrtat svet, nabit ga dinamitom i zapalit, neka se razprsne na tisuće tisuć komadi iliti kusi.

Fr. Oho!

Ju. A kako se čuje, to da nije nikemu draže, nego Majerom i Rečanom.

Fr. Zač baš njim?

Ju. Majerom zato, ač, jedno, da te se tako zavavek oslodobit ruskega straha...

Fr. A drugo, ač je prilika, da će sva Majerska odletet va zrak va jednem jedinem kase....

Ju. I da će se počet samostalno vrtet okole sunca....

Fr. Pak da će Ungarezi već kada tada doć do svojega globusa iliti sveta.

Ju. Dà.

Fr. A Rečanom?

Ju. Rečanom pak zato, ač da će se Reka, najlagje tom prigodom odkinut od Hrvatske....

Fr. I kako je separatum corpus iliti posebni komad kraljevine ugarske, da će postat mesto bisera ugarske krune, mesecom majerskega sveta!

Ju. Tako je, Franino!

***

Fr. Dragi ti, zna li to i majarska kraljevinska deputacija?

Ju. Ja mislim da zna al zač me to pitaš?

Fr. Ač ako nezna, bilo bi joj dobrò javit, da vidi, kako i kad će se reško pitanje rešit i prez njezine mudrosti — po majerskoj želji!

Ju. Ki bi bil ikad rekal da te najzad Rusi storit mir med Majari i Hrvati!

Različite viesti

Odlikovanje. Počastnimi kanonici kaptola tršćanskoga bijahu ovih danah imenovani: g. Gjuro Jan dekan u Dolini, g. Frane Ucman kapelan koralni u Trstu i pićanski dekan g. Jakov Stariha; počastnimi kanonici kaptola koparskoga postali su: g. Ivan Capellari prošt u Pazinu i g. Karlo Mecchia župnik u Miljah.

Zabave u delavskom podpornom družtvu u Trstu. Odbor delavskoga družtva priredjuje svojim članovom i prijateljem tri zabavne večere u gostioni *«Al Giardinetto»*. Dne 8 aprila predavati će g. Lovro Žvab «o njekojih manje poznatih piscih u Primorju»; dne 15. aprila g. M. Mandić «o djelovanju Poljakinjah na narodnom polju»; dne 21. aprila g. V. Dolenec» o obrtnom i delavskom stališu. «Prije i poslie predavanja pjevati će pjevački odio delavskoga družtva odabrane pjesme. Početak predavanja je o 6. satih na večer. Ulaznina za prva sjedala iznaša 20. a za sva ostala mjesta 10. novčića. Buduć da je namienjen čisti dohodak dobrotvornim svrham, nadati se je, da će tršćanski i susjedni Slaveni mnogobrojno posjetiti ove zabave. Program zabavah biti će kasnije objelodanjen.

Izbor zastupnika za carevinsko vieće iz velikoga istranskoga posjeda sliedit će 9. aprila t. g. Pravo izbora kod velikoga posjeda u Istri imaju svi, koji plaćaju preko 100 for. izravnoga poreza ili davka. U Istri nije ih mnogo, ako se nevaramo ima ih 118, odtih njekoji živu izvan provincije. Buduć veći dio tih posjednikah naginje na Talijane, to nismo za sada sa naše strane postavili nikakva kandidata. Tim više pojavlja ih se sa talijanske stranke, više njih rado bi u Beč. Spominjemo samo ove: Dr. *Andrija pl. Petris*, prisjednik zemaljskoga odbora, Dr. *Stradi*, Dr. *Dominik Fragiacomo* iz Pirana, Dr. *Petar Mileroj* iz Labinja te napokon Dr. *Anton Gambini*, odvjetnik u Kopru. Kandidatah dakle na svo strane, što je možda i ponukalo Dr. *Petrisa*, da se odreče kandidature, koju je viest dao kroz novine razglasiti.

Trst talijanski grad. Svaki nas zna, što su taliri ili toljari, i ako nas je mnogo, koji nisu nikada imali svojega talira u rukuh. Srebrni je to novac, bio je jako razprostranjen pod Marijom Terezijom, al sad ga je redko viditi. Samo Tršćane zapala je redka sreća, da su mogli čuti i viditi zadnje vieme u Trstu na jedanput *pet talirah*, jednoga u kazalištu, a četiri talira u gradskom zastupstvu. Svih pet talirah je njemačkoga kova. Jedan je zabavljao obćinstvo u kazalištu (teatru), drugi u gradskom zastupstvu. Prvi njemački, drugi talijanski. S prvim je obćinstvo bilo zadovoljno, jer je sbilja kao šaljivdjija (komik) izvrstno igrao, drugi neznamo kojega je zadovoljio. Pitat će naš čitatelj što su ti taliri i što to *»Sloga«* piše. Evo ti odgovora: Došlo na njeko vieme u Trst njemačko kazalištno društvo te imalo u svojoj sredini dobroga komika imenom *Thaller*. Četiri talira pako vam je c. k. profesor na njekom ovdašnjem srednjem učilištu imenom *Vierthaller*, koji je kod poslednjih izborah izabran za gradskoga zastupnika. Kao što mu ime kaže, to je Niemac došav na c. k. službu u Trst. Prošloga mjeseca razpravljalo se u gradskom vieću, dali se ima dozvoliti ili ne 20000 for. za polepšanje gradskoga kazališta. Ustade c. k. profesor i gradski zastupnik te velikim uzhitom podupirao predlog da se dozvoli ta svota al da se nikad nesmije dopustiti, da kakvo drugo družtvo nego li talijansko smije u tom kazalištu igrati, dizao u nebo talijansku kulturu, talijansku dramu, te izrekao da je Trst talijanski grad sagradjen na rimskom tlu itd. I Okorjeli Njemac i c. k. profesor proklamirao je dakle, da je Trst talijanski grad a da ga za to nitko ni pitao nije! Kako da je to pitanje stojalo na dnevnom redu gradskoga vieća.

Ovaj govor iznenadio je i jedne i druge. Talijani neće, da jim Niemac laska, a kolonija njemačka ostala je s dugim nosom, jer drži da Trst mora bit njemački. Našao se dakle c. k. profesor germanskoga pokolenja, koji je Trst proklamirao za talijanski grad. Gdje se radi proti Slavjanom, tu su ta dva složna.

Trst njemački grad. Kako se pak gornje slaže sa sledećim. Niemci ustrajaju gdje samo mogu svoje škole. Ako je gdje samo pet Njemacah već eto njihove njemačke pučke škole. Ako pako Slavjani zahtjevaju, da se za njihovu djecu ustroji kakva škola, to onda viču na sve strane, jer pravedni neznaju biti. Da se što više njemačkih školah podigne, ustrojila se po svih mjestih školska društva sa svojimi pravili, gdje svaki član godišnjim prinosom podpomaže širenje njihove kulture. Takvo društvo (Schulverein) ustrojilo se i za grad Trst, nu odvisi od centralnoga u Beču. Na čelu toga tršćanskoga društva stoji odvjetnik *Dr. Josip Rabl.* Primili smo u ruke poziv toga društva te donašamo u izvadku njeke točke, da znadu i naši čitatelji, kako rade i misle Niemci.

»Njemačko školsko družtvo polučilo je veliku važnost za Niemce u Austriji«. Da mi ovo rečemo o hrvatskoj školi, reklo bi nam se, da smo fanatici.

»Uz snažni odziv, kojega je ova ideja našla kod svih suplemenikah, uz izvrstnu družtvenu upravu i uz susretanje sa strane visoke vlade, nadat se je...« Težko da se mogu i Hrvati sličnim načinom pohvaliti.

»Iskustvom je priznato, da upravo u djetinjoj dobi dobivena nauka odlučuje za izbor jezika, u kojem čovjek misli; i za stvar, za koju osjeća cieli svoj život«. Kad mi to za nas zahtjevamo, kaže nam se, da smo panslaviste i Bog zna što drugoga.

»Ako dakle mora biti za sve Niemce u Trstu stvar srdca poštenja i časti, da njihova djeca ostanu Niemci....« Ako mi u Istri zahtjevamo, da naša djeca ostanu Hrvati, to nam se kaže da smo rusofili i da rušimo javni mir!

»S većim ciljem pred očima....« *»Nabaviti ova sredstva je stvàr — osdašnje mjestne grupe, koje predsjednik ovim sve Niemce i prijatelje njemačkoga uzgoja u* **našem** *gradu moli...«* Dakle ovi misle drugačije nego li njihova četiri talira, jer kažu da je Trst njihov grad! Ale su lakomi! Ovo zabilježismo, da se nezaboravi.

Blagoslov urguljah u Sežani. U nedelju dne 1. aprila biti će posveta novih orguljah u Sežani. Orgulje su nabavljene od hrvatskog obrtnika Heffer-a u Zagrebu te služe — kako čitamo u Edinosti — na čast hrvatskomu obrtničtvu. Blagoslov obaviti će glavom Presvjetli biskup tršćanski, radi čega pripravljaju u Sežani liepu crkvenu svečanost, kod koje će sudjelovati domaća i susjedna pjevačka družtva. U večer istoga dana biti će u Sežani veselica ka kojoj će iz Trsta više Slavenah a na čelu svakako članovi tršćanske čitaonice.

† Knez nadbiskup dr. Gollmayer u Gorici preminuo je prije njekoliko danah u 81. godini života, gdje je uz veliko učešće svećeničtva i pučanstva sahranjen na vječni počitak. Sprovodu prisustvovahu namjestnik barun de Pretis, zemaljski predsjednik u Ljubljani Winkler, zemaljski kapetan vitez Payer, deputacija izaslana od grofa Chamborda i mnogo drugih. Sprovod je predvodio Presvietli biskup trašćanski uz asistenciju kanonikah goričkih, tršćanskih i ljubljanskih. Već se sada piše i govori o budućem nadbiskupu, nu stalna neznamo mi obični ljudi ništa. Uprava nadbiskuplje bi povjerena stolnom proštu Dr. Valussi-u.

Iz Lovrana doznajemo da njeki tamošnji smutljivci nikako nemogu mirovati. Kad njim nije pošlo za rukom prošle godine zavesti juntu glede škole, to nastoje sada zavesti prosti i neuki narod. Obilazeć kuće govore kmetom, da se njihova djeca ništa neuče, čemu da je kriva hrvatska škola, a da će se mnogo više i laglje naučiti ako se škola promieni u talijansku. Ovokva šta može uztvrditi samo onaj, komu su vrane moždjane izpile, čovjek pokvarenog srdca i duše. Po kojih zakonih uzgoja može čovjek laglje nešto naučiti što nerazumije, nego li ono što mu je razumljivo. To bi zaista bilo prvo čudo u Lovranu, da še čisto hrvatska djeca bolje i više nauče u tudjem nego li u svojen jeziku. Kad se ovako narod vara, što će od nas jošte biti? Zar se nesramite vi licumjerci i prijatelji puka(!) kad ga u svoje crne svrhe trebate, zar neznate što se je u sličnom poslu u Lindaru i i Tinjanu radilo?

Nebi čovjeku ni pol muke da to radi samo naš domaći izrod, nu imade vam ovdje 4-5 Furlanah, koji su se ovdje jedva najeli i obukli, pak sada su prvi kolovodje kad treba štogod proti narodu poduzeti. Narodu ste izmuzli sve najbolje sokove, na njemu je sama kost i koža pa ipak mu nedate niti takovomu mira!

Rovali ste i vršili dok ste dobili učiteljicu kojoj ide hrvatski jezik šepavo, pak sada vam treba talijansku djevojačku školu, da učiteljica kruh neizgubi.

Mi bi na sve ovo šutili i pustili da radite kako vam drago, nu tu se radi o boljku naše djece a bome i o našoj praznoj kesi, radi toga sjećamo naše smutljivce da se kane crna posla a našemu narodu kličemo: nedaj se rode varati, tjeraj smetlom sve te dotepuhe i licumjerne vuke u ovčjoj koži.

Pošto je jur list bio pod tiskom doznasmo sliedeće: Na uskrsni ponedeljak proglasi lovranski župnik u crkvi, da svi otci ili matere, koji imadu djecu sposobnu za školu (od 7-12 god.) dodju u nedelju pred g. učitelja, te da ako nedodju, da će biti na to prisiljeni od obćinskog pandura. Reče da njim se neće ništa zla dogoditi, nego da će odgovarati na pitanja postavljena od g. učitelja.

Mi znamo za čim idu gg. lovranski italianissimi, nu nepojmimo kako se može jedan župnik toliko snizili da u crkvi dakle javno, agitira za nepoštenu stvar. Tko je dao g. župniku vlast da tako proti interesu svog stada radi? Zar je već crkva tako duboko pala, da se može u njoj agitirati za političke svrhe kano u kakvoj javnoj skupštini? Zar je kuća božja podeštarija a župnik lovranski obćinski pandur?

Uvidjamo da na g. župnika nedieluju niti molbe niti opomene. Dobro! Mi odsele smatramo u njemu samo političkog agitatora te ovim njegove predpostavljene molimo. da nam u buduće ne predbace da njegov, svećenički ugled krunjimo. On je krinku sbacio, dobacio nam rukavicu; mi ju primamo. Hoćeli biti taj neizbježivi sukob na korist crkvi i svećeničkom stališu neka sude oni kajim je suditi.

Nesreća. Prošloga mjeseca pao je Ivan Grozić iz Golca u prokop željeznički u županiji Serdočevoj obćine Kastva. Čovjek krepak od kakovih 45 godinah jedva je živio do večera sljedećega dana. Morao je pasti u noći, a noć je bila vrlo hladna i palo je bilo prilično snjega. Našlo se je kod nesretnika nešto kave. te bi reći, da ju je htio tajno pronesti. Eto kamo se zaluta! Obćinski liečnik pohitivši sa glavarom na lice mjesta, uvidio je odmah, da je čovjek žalibože izgubljen. Ostavlja čujemo samo ženu bez djece. Progovoriti nije mogao rieči sve odkad su ga našli.

Nasukao se. Austro-Ugarski brod «Giorgia» iz hrvatskoga Primorja ploveć obterećen solju i petrolejom iz Hamburga u Baltimore, nasukao se je 20. o. m. kod Gvodolna na ramgatskih Klupah. Ljudi su se spasili.

Ogroman most. O Božiću ove godine ima se otvoriti onaj ogromni most koji ima spajati New-York sa Brooklynom. Počeo se graditi na 2. jenara 1870. a ona dva grada do početka ove godine potrošila su za taj most okolo 27,779,062 forintih u zlatu.

Most pozdržavaju dvie velike kule, sagradjene na samoj obali rieke, a preko kulah protegnjeni su četiri debela konopa (gumine) koja su čvrsto usidrena na daleko izpod zemlje u jednom i drugom gradu. Ova su konopa zasukana od najčvršće oceli (azzalo); u svakom ima 2506 žicah, što iznaša debljinu od 15¹/₄ palacah u promjeru. Da bi se žice svih četirih konopah spojile jedna za drugu, dosegle bi u duljini 14,357 geografičkih miljah, t. j. okolo ³/₅ oboda (circonferenza) naše zemlje. Most visi izpod tih pruženih konopah, a duljina mu je nad vodom (medju kulami) 3456 stopah. pak kroz kule povrh kućah proteže se u New-York-u 1562 stopah, a na Brooklynskoj strani do 961 stopah.

Kule se dižu nad vodom 278 stopah; do vratih kroz koje ide most imade 119 stopah, a visina mosta na sredini, nad vodom iznaša 135 stopah.

Širina mosta mjeri 85 stopah, a u sredini ima šetališće (promenadu) za pješake, široko 15'.7"; s jedne i s druge strane ima širine 12'.8" za železnice; a 18'.4" širine na svakoj strani za promet kolah i kočijah.

Promenada za pješake biti će devet stopah podignuta nad željezničkom i voznom cestom, zato će biti prizor na sredini mosta veličanstven! Rieka i dva velika grada izpod nogah i na okolo. Obnoć biti će sve to električno rasvetljeno.

Javna sjegurnost u Pešti. Na 29. o. m. bi oko pol noći jedna od najodličnijih osobah glavnog grada madjarskag, Pešte od zločinacah umorena. Jest to naime predsjednik gospodske kuće i vrhovni zemaljski sudac Gjuro pl. Mailath, kojeg nadjoše u sobi zagušena, prem ga je u predsoblju straža čuvala. Razbojnici odnesoše novac i njekoje dragocienosti. Pak da nije Madjarska raj na zemlji!

Književne viesti.

Učitelj u Jabukovcu. Pripoviedka za mladež. Napisao Josip Klobučar sa 32 slike. U Zagrebu. Nakladom hrv. ped. književnog zbora 1883. Tvrdo vezana stoji 45. novč.

Univerzalna biblioteka I svezak: I. S. Turgenjeva «Pjesme u prozi» po prevodu g. E. Matića. 79. stranah u 16. tiskom Drag. Albrecta. Ciena 12. novč. Zagreb 1884. Naklada »hrvatske knjižare« G. Grünhuta.

Grabancijaš preporodjen. Starinski Narodovid u slikomjeru. Na pet višeizvodnih prikaza spisao Velimir Gaj. Projava, uvod, zamietke i zamjezci, kamopisak. Nakladom svojom u Zagrebu. Ciena 1. for. 20 novč.

Sgode Gil Blasa Santillanskoga. Francezki napisao A. R. Lesage. preveo Ivan Širola. Svezak II Knjiga II. Sušak, tisak i naklada Milana Kerdića — Ciena 15. novč.

Hrvatske Vile svezak V. izašao je napokom ovih danah na Sušaku sa obilatim sadržajem. Ovom svezkom prestaje Vila izlaziti na Sušaku te će se odsele izdavati u Zagrebu a nakladnik obećaje da će nastojati čim prije nadoknaditi sve dosadanje zaostatke.

Ante Pukler svršeni pravnik u Gracu pozivlje hrvatsko občinstvo na predplatu druge svezke «Priloga kulturnoj i pravnoj povjesti Hrvata». Cjena svezci ostaje ko i prvoj, 80 nvč. Tko sabere deset predplatnikah dobiva svezku na dar.

Kazimir Stefanić nautički profesor u Bakru, odlučio je izdati u prevodu «M. F Maury»a. *Prirodni zemljopis* za mladež u obće, a za pomorski živalj napose, te pozivlje hrvatsku publiku na predplatu. Knjiga će stojati od 80 nvč. do najviše 1. for a njezin čisti prihod je namienjen pomorskoj zakladi sv. Nikole za podpomaganje oskudnih te iznemoglih častnikah naše trg. mornarice, odnosno njihovih udovah i i sirotčadi.

Katoličkog propovjednika uradjenog i izdanog po Hinku Hladačku, prisjedniku duh. stola i župniku u Gradištu, izašao je u Djakovu Br. 11. i 12 Tečaj VI.

Poziv na predplatu. I ove je godine odlučila hrvatska sveučilištna omladina, da almanakom »Hrvatskom« ponudi domovinu Hrvatsku. Zato pozivljemo sve mlade sokolove hrvatske, koji umiju, neka nam almanak ukrase svojimi književnimi radnjami. A živa je u nas vjera, da nam se neće oglušiti ni dične Hrvatice, koje su se posestrile s Vilom pjesnikinjom. Na noge se, braćo. Razgalimo si žarke osjećaje srca i zamišljaje uma svoga, te ih savljmo u skladan vienac.

Pokažimo, da u nas ozvanjaju čisti glasi hrvatske duše; uprimo se ljudski, da nam uzdarje bude zrcalom sinovlje ljubavi, koja nam mlada srca razgrieva za dobru našu majku — Hrvatsku.

U almanaku »Hrvatskoj«, god. 1883 biti će i meda i voska: pjesamah, pripovjedakah, i poučnih članakah ugodjenih našem narodu. Nazgredice nam je napomenuti, da ćemo za almanak primati uz izvorne radnje i valjane prievode ponajboljih pjesamah drugih, osobito slovenskih narodah.

Gg. pisce molimo neka nam svoje radnje pošalju, najkašnje do konca travnja ove godine, jerbo će početkom mjeseca svibnja knjiga u tisak.

A vaskoliki narod hrvatski molimo, neka svoju omladinu prijaznom pažnjom obodri na plemenit i požrtvovan rad za boljak domovine, te nek se u što većem broju odazove ovomu pozivu na predplatu. Osobito se nadamo, da će nam mladji naraštaj rado pritjecati u pomoć, te nam po svih krajevih skupljati predplatnikah, nebi li nam u sve slojeve zašla knjiga, a po njoj i sviest hrvatska.

Kako nam je tristo jadah i nevoljah zaskočilo braću Hrvate u tužnoj Istri namienjeno čisti suvišak »bratovštini hrvatskih ljudi u Istri«, koja podupire vriedne, a oskudne djake, rodom iz onih krajevah. Sveta je dužnost naroda hrvatskoga, da spasi istarsku braću od smrtna napada dušmanskoga zmaja. Nadamo se, da će se narod obanrieti na namienu, te nam almanak k srcu privinuti. Bilo na diku hrvatskomu imenu!

Almenak će predplatnike stajati 1 for., a u knjižari 1 for. 20 novč. Predplatu prima odbor do polovice svibnja ove godine. Sakupljači dobivaju jedan primjerak badava, ako skupe bar deset predplatnikah. Sve se pošiljke šalju odboru za izdavanje almanaka (sveučilište Zagreb).

U Zagrebu, na čistu sriedu.

Odbor:

Gruber Gjuro, pravnik, *Ostojić Ivan*, pravnik, *Horvatić Slavko*, pravnik, *Operman Dragutin*, pravnik, *Srepel Milivoj*, sluš. fil.

NEUKU NAUKA.

Da nam svetiljka (lampa) *petrolejova nedimi*, treba da namočimo novi stenj u žestokom octu (kvasini) pak ga osušimo. Takav stenj će u svetiljki goriti jasno bez ikakvog dima i smrdeža.

Spominjemo ovom zgodom da je veoma pogibeljno opuhnuti petrolejovu svetiljku od zgora, jer se često dogodi, da se upali petrolej, (kameno ulje) praskne svetiljka i eto ti gotove nesreće. Kad češ ugasiti svetiljku, zategni dole stenj te pusti da sam utrne ili kad je već stenj nizko spušćen, tad možeš unj od zgora ili sa strane puhnuti. Ako ti se kojom nesrećom zapali kameno ulje, možeš plamen najlaglje pepelom ili pjeskom pogasiti.

Crna rotkva liek proti groznici i kašlju. Pasji kašalj pojavlja se često i kod djece i kod odraslih. Brzo lieči se crnom rotkvom. Izmrvi se rotkva i pomieša se jedan dio rotkve sa jednim dielom suha šećera (cukar, candis). Kad se šećer raztopi, procjedi se a procjed rabi se kao liek davajuć bolestniku žlicu u jutro na tašće a žlicu u večer, kad će da legne. Hrana mora biti uz to lahka i umjerena.

Proti groznici rabi se rotkva kao liek, ako se je njekoliko komadah dobro žažme, a sok koji se od tuda dobije, pije se njekoliko u jutro na tašće, zatim pred poldan i u večer. Preporučamo našim svećenikom i učiteljem da upute narod kako se rabi ovaj liek, jer je dokazano da veoma uspješno djeluje.

Ogromna repa izrasla u vrtu g. Bogdana Kiela u Gillerscheimu prem ju nije, kako sam tvrdi, niti najmanje njegovao. Ta repa imala je u objemu (na okolo) 55 cm. a u dužini 50 cm. težka bijaše 10 funatah.

Kada treba trs (vinovu lozu) rezati? Preplodno i bujno (obolo) trseje treba rezati u proljeću, neplodno i slabahno u jeseni. Ono koje se u proljeću reže, daje više ploda. Gdje je traje izloženo velikoj studeni, nesmije se u jeseni rezati, jer bi zimi tim laglje pozeblo.

Kad je najbolje Kravu muzti (dojiti)? Za gospodaricu i životinju je najbolje muzti prije krmljenja, jer tada krava miruje, a taj mir pospješuje odtlcanje mlieka.

Muzti kravu za hranjenja imade mnogo zlih posljedicah jer je tada životinja u poslu te neželi da ju nitko uznemiruje, a ktomu je i sama nemirna jer traži bolje zalogaje pa tim često mlieko ližegne, lonac ili drugu posudu prolije.

Ako je krava na to naučena, tada ju je težko bez hrane pomuzti jer hoće da svojoj navadi zadovolji, u takovom slučaju podaj njoj napoj sa posijanim (mekine) pri čemu je krava mirnija negoli pri jaslah. Osim toga napuni napoj sve krvne čestice i tako odticaj mlieka upravo prisiljuje. Muzti kravu odmah iza krmljenja protivi se njezinoj naravi te škodi živinčetu i odtok mlieka je manji.

Javna zahvala

za delavsku školu u Kastvu darovali su:

(Dalje).

G. Vlah Jv. Vicić, Jušići, up.	f. 5	pl.	f. 2
» Kinkela F., Rukavac dolnji	» 5	»	» 5
» Šupljina M., plov. Beram	» 5	»	» 5
» Bačić A., Jurčići 72	» 1	»	» 1
» Spinčić A. Andr., Spinčići	» 5	»	» 5
» Tepper Ferdinand šumski komisar, Volosko	» 5	»	» 2
» Jelušić Kažimir ob. bl. Kastav	» 3	»	» 2
» Stipković R., Kastav	» 1	»	» 1
» Munić Savo glavar Kastav		»	» 3

Nadalje uplatili su poslje 8. februara o. g. od prije upisanih darovah:

G. Čiković Božo Berneak, Rubeši 24	f. 2
» Milich Ivan Turak » 32	» 3
» Franković Ivan » 26	» 2
» Dukić Ljudevit, Trinajstići 1	» 2
» Rubeša Frane. Rubeši 33	» 1
» Peščica Autun kmet, Bernasi br 10	» 2
» Dukić Frane u Kastvu	» 1
» Janc Josip Kupelan u Rukavcu	» 5
» Dukić Joško kmet u Rubeših	» 2
» Jurčić Vjekoslav zidarski proto	» 1
» Baćić Frane Beljac kmet u Matuljih	» 1
» Slavić Mate iz Pobri, stanujući u Terstu	» 1

Skupa upisano f. 33.— plaćeno f. 52

Kastav, 8 marča 1883.

Matko Laginja.

Objava i zahvala.

Podpisanomu izručio je netjak i baštinik pokojnoga Vjekoslava Vlaha, Roberto 100 forintih zapušćenih bratovščini hrvatskih ljudi u Istri po istom nezaboravnom pokojniku.

Slava **Vjekoslavu** hvala **Robertu.**

U *Kastvu* 11. ožujka 1883.

Odbor «Bratovščine hrv. ljudi u Istri».

Beč! Pariz! London!

Čujte vidite pa se čudite!

Uprava falirane **«velike englezko-britske tvornice srebra»** prodaje svoju robu nizko izpod cielne. Ako se pošalje svota od 8 for. 70 novč, ili također poštarskim pouzećem, dobije se jedaći i desertni servis iz najfinijeg **englezko-britskog srebra** (što je prije preko 40 for. koštalo), ktomu dobije svaki kupac pismenu garanciju da će srebro uzdržati bieloću posle 10 godinah.

6. noževah sa izvrstnim rezom,
6. težkih vilicah od brit. srebra,
6. masivnih žlicah « « «
6. « « « « « « za kavu,
1. masivna vel. žlica za juhu od brit. srebra
1, « « « « mlieko « «
6. izvrstnih ležakah za noževe«
6. masivnih žlica za dessert« «
6. viliceh za dessert od pravog« «
1. posudica za cukar ili papar,
6 liepih masivnih čašica za jaja
6. finih žlicah za jaja od brit. srebra,
1. fina 30 cm. dugačka lnca « «
1. posuda za the najfinije vrsti,
2 krasna sviećnjaka za salon.

61. Komad.

Za dokaz da svojom anonconm nevaran; obvezujem se ovim javno: ako roba nekonvenira, da ću ju bez prigovora natrag primiti.

Tko želi dakle kupiti solidnu i dobru robu nek se obrati, dok je iste na skladistu, na

J. H. Rabinowicza, Beč.

Centralno skladište englezko-britske tvornice srebra. II., Schiffamtgasse 20.

Prašak za čišćenje ovog britskog srebra dobije se kod mene, škatulja 15 novč.

Filialke: Pariz, London.

Izložba 1872 Beč zlata kolajna.
" 1875 Novisad zlata kolajna
" 1876 Szegedin zasluzna kol.,
" 1876 Szegedin spomen kol.,
" 1876 Klosterneuburg čast. kol.,
" 1877 Theresiopel zlata kolajna.

OBJAVA.

Izložba 1877 Prag državna nagrada,
" 1877 Linz zaćastna kolajna,
" 1878 Paris zlata kolajna,
" 1878 Stuhlweissenburg zlat. kol.,
" 1878 Distrikt zasluzna kolajna,
" 1882 Trst zlata kolajna.

Prvo sriemsko vinarsko dioničko družtvo u Iloku

opunomoćilo je podpisanoga na prodaju **vina i slivovice** odlikovanih na raznih svietskih izložbah, kako gore. Tko želi kupiti na **veliko** neka se obrati na podpisanoga a na malo (u butiljah), na trgovca **Ant Paparotti** *Via S. Antonio N. 4.*

Gj. Vučković.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

krojač u **Sv. Mateju** kod Kastva preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju muške robe na metar i ušivene.

Vrlo otenoli! Vrlo otenoli!

Prosta i fina roba!

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Marča 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.59	9.49½	11.92	78.30	78.50	—
17	5.59	9.49	—	78.10	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	—	—	—	—	—	—
20	5.59	9.49	11.92	78.45	—	—
21	5.59	9.48	—	78.20	—	—
22	5.59	9.48½	—	78.10	—	—
23	—	—	—	—	—	—
24	5.59	9.49	—	78.20	—	—
25	—	—	—	—	—	—
26	—	—	—	—	—	—
27	5.59	9.49	11.91	78.20	—	—
28	5.59	9.48½	11.90	78.35	78.60	98.35
29	5.59	9.48½	11.90	78.40	78.60	98.60
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 29. Marča 1883.

	OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	90	—	110	—
S. Domingo »	56	—	64	—
Rio polag vrsti »	33	—	57	—
Cukar austrijski »	30	25	32	25
tučeni »				
Ovietje trave tuhače (Grisantomo) »	40	—	65	—
Tamjan sploh »	28	—	35	—
Naranče, skrinjica »	2	—	6	50
Karube puljezke za 100 k.	9	50	—	—
levantinske »	5	—	—	—
Smokve Kalamata »	22	—	6	50
puljezke »	14	—	—	—
Limuni, skrinjica »	2	—	6	50
Bademki ilili mendule za 100 k.	90	—	94	—
dalmatinske »	—	—	—	—
Lešnjaci »	26	50	37	—
Šljive bosanske i srbske »	19	—	20	—
» Kranjske i hrvatske »	10	25	11	25
Pšenica ruska »	10	50	11	50
ugarska »	—	—	—	—
galačka »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	25	8	25
ugarski »	7	50	8	75
Raž »	—	—	—	—
Ječam »	7	—	8	—
Zob ugarska »	6	25	6	75
arbanaska »	10	50	12	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	—	—	—	—
Bob »	—	—	—	—
Grašak (biž) »	10	—	15	—
Leća »	—	—	—	—
Orič talijanski »	14	50	22	50
inglezki (klajski) »	12	—	13	50
Vuna bosanska »	100	—	110	—
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	125	—	—	—
istaraka »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	46	—	90	—
Štajerske »	40	—	70	—
Grede »	10	80	11	40
bukovice »	6	—	11	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.	39	50	42	—
» najbolje »	50	—	64	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	—	—
Istarsko »	—	—	—	—
Kameno ulje u bartilah »	10	75	—	—
u kasetah »	13	—	13	25
Kože strojene naške »	150	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	55	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	106	—
janjeće naške za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,	34	—	42	—
Bakalar za 100 k.	36	—	48	—
Sardele 1 baril »	18	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	47	—	48	50
Salo »	77	50	—	—
Slanina »	11	72	—	—
Rakija etolitar 100 litarah	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	23	—	24	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	7	50	8	—
Mekinje »	4	90	—	—
Krupica (semolin) »	4	70	—	—
Lišće od javorike »	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula)	—	—	—	—
sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki »	28	—	32	—
» hrvatski »	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	—	—	—	—
Cunje (štrace) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat «	14	—	16	—

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 8. U Trstu 16. Aprila 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pod.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjena poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Našo stanje.

Mi Hrvati Istre mora da smo Niemcu i Talijanu osobito pogibeljni ljudi. Prem nismo postigli pod nijednom dosadašnjom vladom ničesa, premda se borimo za najprimitivnija sredstva narodnoga i političkoga života, više se na nas od strane talijanske i njemačke, da smo pohlepni, nezasitni, da težimo za gospodstvom, a jadnici zaboravljamo, da smo stvoreni da služimo i robujemo gospodi Talijanom i Niemcem. Čemu ta neosnovana i nepravedna vika? E mudri su naši protivnici! Znadu oni, da bi se mogla naći koja milosrdna dušica, koja bi se našoj nevolji smilovala, koja bi naš vapaj uslišala i nama po koju koricu sa gospodskoga stola dobacila; a da to nebude, valja Hrvate Istre predstaviti svietu kano nemirnjake, buntovnike i nezadovoljnike. Vladao je blaženi mir u Istri, vele oni, dok se nije stalo od hrvatskih »agitatorah« narod uznemirivati, prodikati mu o nekakvoj slobodi, ravnopravnosti i pravicah. Dakako gospodo, da vam je prijao takov mir jer vi bijaste naši »paše« a mi »vašom rajom, vašimi robovi«. Okovani u lance neznanja, tresući se pred vašom tiranskom besjedom, radili smo i mučili se danju i nocju za vas, za vaše gospodske hire, nepitajuć jeli to pravo i Bogu i caru drago. Kad smo se napokom poslie dugog dušovnog mrtvila trgnuli — hvala budi zato našim narodnim muževom, — te stali oko sebe stvari ozbiljno promatrati, dodjosmo do naravskog zaključka, da, ako i jesmo siromasi, ako i jesmo duševno — vašom krivnjom — daleko zaostali, da smo ipak ljudi, stvorovi božji, stvoreni da nikomu ne robujemo, da svoje ljubimo a tudje štujemo. Kadno se pako iz državnih zakonah — potvrdjenih od našeg cesara i kralja — uvjerismo, da imademo nesamo dužnostih već i pravah, tad stadosmo pitati — gdjegod nam se shodno mjesto pružilo — ono što nam je Bog podielio i cesar potvrdio. Vi »prijatelji i jedini štititelji slobode i napredka« imenujete naš postupak »bunjenjan i nemirom«? Ako je onaj narod ili pojedinac buniteljem i nemirnjakom, koji zahtjeva da mu se dade ono što mu sam zakon zajamčuje, tad se mi rado krstimo i buntovnici i nemirnjaci.

Bilo je vrieme kad su naši protivnici odveć visoko glavu dizali te svojom drzkošću sve postojeće prevratiti nastojali. Tko se nesieća protidinastičkih izjavah i demonstracijah u gradovih Istre, gdje vladaju Talijani? Tršćanski nemiri sa bombami u vrieme izložbe jesu nam jošte i sada pred očima. Tada se govorilo i pisalo da to stanje dulje potrajat nesmie, da tu treba u upravi korenitih promienah. Našlo se dobroćudnih ljudih, koji su tomu povjerovali, zaboravljajuć tako svu prošlost svih naših vladah. Promiene će svakako nastati, nu one će biti posliedice izvanjskih učinakah. Ustavovjerne vlade njegovale su i toošile na našem jugu svaki narod, svaku narodnost, samo da ta nebude hrvatska ili slovenska. To su pogrieške koje bi se jedva velikim naporom popraviti dale a kamo li će se popraviti današnjim zabašurivanjem ili hotomičnim niekanjem svega obstojećega.

Ustavovjerci nepriznaju niti danas tih pogriešakah jer kako da se roditeljica sram svojeg miljenka? Oni su istimi sredstvi istim načinom podupirali talijanski živalj u Dalmaciji i Istri, nemareći dali se taj postupak slaže sa interesi države. Mi bismo preko svega toga bacili koprenu zaboravi da imademo ikoliko nade, da će sadanja vlada tu nepravdu odstraniti. Nu kako se čini i kako nas činjenice uvjeravaju, biti će po nas još gore, te bi reć da se u Beču odlučilo žrtvovati istarske Hrvate Molohu talijanskomu.

Nebi nam ni pol muke kad bismo pitali ili zahtjevali nješto, što nas po božjem i ljudskom pravu neide; štogod što se neda svesti u sklad sa državnimi probitci ili sa obstojećimi zakoni. Ta za Boga! mi netražimo nikakvih prednostih pred nikim; naše su tražbine osnovane na zakonu i pravu, naše težnje jesu čisto patriotične, kojim bi morala svaka vlada svoje uho prikloniti, želi li stare griehe izprati, nepravicu ukinuti i državi preteće opasnosti odkloniti. Gdje imademo vršiti državne dužnosti, jesmo svuda na prvom mjestu i svuda smo brojno u većini, a kad se dielo prava, pita se bezobzirno: ta gdje su ti božji Hrvati? Blage uspomene bivši ministar prosvjete g. Stremayer reče javno u saboru Dru. Viteziću, pitajućemu, da se uvede ravnopravno hrvatski jezik u škole: da mi knjigah neimamo a jošte manje ljudih, koji bi u tom jeziku podučavali.. Na slične odgovore od vladine strane, neda se dakako ništa primjetiti, jer je težak boj proti neznanstvu, ili hotomičnom izvraćanju. To se dogodilo pod vladom koja bijaše zadojena i uzgojena mržnjom i prezirom proti svemu, što je slavensko. Nastala doba nova. Nekojim od slavenske nam braće odahnu bar ponješto. Dobacilo im po koju koricu, da se njom guše i dave. Nas u Istri reć bi da se štedi za uzvišenije ciljeve. Mi moramo do izdahnutja ogladniti, da tada tekar iznemogli, izdišući, okusimo slast talijansko-njemačke prosvjete.

Zbilja smo mi Hrvati pretjerano ludi dočim zahtjevamo od vlade, da nam pusti djecu uzgajati u hrvatskom, materinskom jeziku, da nam dade u javnom životu primjerenu političku vlast, da uvede ravnopravnost u političke, sudbene i porezne uredo. Svega toga možemo se do sita naužiti vati u sladkom talijanskom jeziku a gdje taj nedotječe, eno nam blagozvučne niemštine. Ovdje se nepita na koga će se država osloniti na nemirnom jugu u čas opasnosti; nepita se u koga je tjelesna snaga države u ovih pokrajinah; netraži se da bude ta faktična većina (koju nemogu ni niemačko-talijanske statistike zaniekati) budna i prosvietljena, već se hoće da ona bude mehko podnožje i Niemcu i Talijanu sve na čast i slavu — jetrvicah za nevolju — Germanije i Italije.

Hrvati u Istri sve to dobro motre i bilježe. Oni se pomalo, ostavljeni sami sebi, osviešćuju. Oni se neće više sliepo nikomu u naručaj baciti. Izkustvo je najbolja učiteljica, a mi stičemo izkustva žalibože i odveć.

Podlistak.

Dve tri o gradu Pazinu i njegovoj okolici.

Poznavaocu i pravomu otačbeniku naše ljepe Istre srdce se sgraža, kad poviri u stare i nove spise i ne najde dokazah da ga uvjere o starodavnoj prošlosti naše matere zemlje. U talianskih knjigah i spisih puno se o prošlosti čita; al štioc, koji pozna život i običaje stanovnikah, topografična imena pojedinih predjelah zemlje, vidi da su svi ti spisi puni laži a smieraju na zator nas Hrvatah. Putuj malko Istrom naći ćeš na ruševine, a pitaj starca što je tu bilo, reći ti bude: stari njeki kaštel ništa drugo. Uzmi razgledavati, nikakovoga nadpisa, gledaj u knjigu nikakvoga dokaza, da se uvieriš što je tu bivalo. Kad pak sam sebe pitaš, što je moglo biti, nehotice si odgovaraš, to su stari hrvatski ostanci, koji su tudjinci gledali zatrieti kao židovi sveto drvo Križa. A to s uzroka da nebudu Hrvati o tom ništa znali.

Bilo bi dobro da opisujemo u »Našoj Slogi« naša sela, naše gradove, naše običaje, naš život: da se medju sobom upoznamo i uzljubimo; da upoznamo zla i one koji ih prouzrokuju, pak da ih zajedničkimi silami odstraniti nastojimo.

Eto me, da rečem dve tri o našem gradu Pazinu i njegovoj okolici.

Grad Pazin leži u sredini Istre a mogao bi se nazvati srdce Istre. Nevidiš ga dok unj neuljezeš. Prije kakvih sedamdeset godinah, izvan stare luke, bio je prosto seoce — većina malih kolibicah po starodavnoj navadi pokrivenih slamom. Kad su u Pazin bile smještene političke oblasti počelo se graditi nove sgrade nove ceste. Sada broji grad do kakovih 800 kućah a nešto preko 3,300 stanovnikah. U gradu se stiče potero cestah i sve u dobrom stanju s kojimi su spojeni svi gradovi i varoši Istre. Pokraj Pazina ide željeznica sa svojom glavnom postajom kot svt. Petronile. Prem je Pazin u kotlini mesto je verlo zdravo a to se ima pripisati čudnoj jami tik grada. U vrimenih kišovitih ističe u nju silna voda koju svu proždire nek je uteče koliko mu drago. Za mali čas nastane jezero kad silna voda na hrupi i dariva Pazinu čarobni izgled; reć bi tada da je uz jezero sagradjen. Ali kako postalo tako i prošlo. Usljed česa naš kmet vell o lihvaru: nisi nikad sit novcah, kao ni pazinska jama vode. Okolica pazinska, tako je ubavna, ugodna da svakoga zanima. To su vam mali brežuljci koji se polagano dižu pokriti ljepemi gajevi, šumicami, vinogradi iz kojih vire seljačke kolibice u prvotnom svom stanju. Ja bih rekao, da za ljepom Opatijom dolazi Pazin radi ugodnoga položaja u našoj Istri. — Grad sam u sebi je prilično pravilno sazidan. Imade glavnu ulicu protiežuću se od južne prama zapadnoj strani, koja spaja dva trga. Glavni je trg u sredini vrlo ugodan za ljetnu dobu i trg na Burnju osobito za bačvare u vrieme sajmovah. Javne sgrade jesu: sgrada za kotarsko poglavarstvo, gimnazija, pučka učiona, bolnica, vojarnica, kaštel Monte Kukuli-a i kaznionica za male prekršaje. Oblasti jesu c. k. kotarsko poglavarstvo, c. k. porezni ured, c. k. kazneni ured i pazinsko občinsko poglavarstvo pod koje spadaju porezovne občine Lindar Gerdoselo, Novaki pazinski, Gologorica, Sušnjevica, Gračišće, Plćan, Stari Pazin, sve sa kakvih 15 tisuć ljudih. Uz spomenutu jamu vriedno je viditi toranj tik glavne crkve svetoga Mikule, samostan Franjevacah sa ljepom crkvicom Bl. Dieve Marije. A pak spomenik iz francezkoga rata izpred samostana sa kakvih 300 praskavicah (bombah) uzetih Francezom kad su kroz Pazin išli i potučeni bili kod sela Berma kraj Pazina.

Kad bi oni koji su imali svoju reći i malo promislili bili, oni sigurno bi bili uvidili, da u svoj blakupiji nejma priličnijeg mesta, što je naš grad Pazim za konvikt. Nu oni hoće da bude u Trstu a ja neću da sam prorok, ipak uzimam si slobodu reći, da nijedna stvar neće našim crkvenim poglavarom zadati čemera i jada koliko njim ga bude zadao njihov konvikt u Trstu. To će budućnost pokazati.

Kako se je prije malo vremena u Pazinu ljepo živilo, desta da progovoriš malo riečih s našim seljakom, on ti znade reći: moj gospodine, kad sam ja bio mlad i čobanom svoga stada, imao sam više cvancikah nego ja i moja čeljad danas novčićah; kleto vrieme što sv ne stvori. Baš mogu uvieriti da nam je za moje pameti više vriedila marva i drievo nego li danas vriede sva imanja naša. Kleta gospoda zatell su nas i decu nam.

U istinu svatko mora priznati, kad pogleda zemljište na kom rastu sladko voće, dobro vino i žito, pitna paša, da se tu moralo ljepo i ugodno živiti. Svjedok nam je u tom takodjer slavne nam uspomene hrvatski ban Erdedi, koji je za želio stanovati u Pazinu; dokaz su nam tomu, što su plemići Monte Kukuli stanovali u Pazinu itd. — Tik uz Pazin na jednom brežuljku sagradjeno je selce Staripazin, i to sa zapadne strane, koje bi se sada moglo nazvati predgradje pazinsko sa svojom župom. Staripazin je do malo vremena bio svoja posebna občina sa svojim posebnim glavarom, dokle nisu ga klcta gospoda, kao što to Gologradjani govore, spravili pod svoj jaram. Ta mala ali važna občina koja broji nešto preko 150 kućah a preko 500 stanovnikah, imala je vrlo ljepoga zemljišta u vriednosti kakvih 8000 forintah. Na to dobro gologradjansko curili su zubi pazinske gospode i to dotle, dokle nisu na njekoga župana Josipa Ladavca i njekoga Trošta neuke kmete kojim se je i zatvorom pretilo da učine križe, toliko uplivali, da su izručili svoje i svojih dobro u ruke gospode. Od toga časa gologradjani staropazinci bili su združeni u jednu občinu, a biti će toga kakvih 30 godinah. sa pazinskom. Da kako od toga časa prevareni kmeti niti znadu za svoja dobra niti imadu kakvu korist od..

Hoćeli vlada zapuštenomu istarskomu Hrvatu do života pomoći a tim sebi na jugu obstanak osjegurati, ili ne, to je njezina briga. Učili smo u prirodoslovlju, da neka ptica kad njoj prieti pogibelj, zadube glavu u pjesak, misleć tako luda, da ju neće dušman opaziti.

DOPISI.

Iz ušća rieke Raše.

Nanese me put, i iz južno-zapadne Istre dojdoh ovamo. Oh! liepi prizor, gospodine uredniče! Iz ušća ove rieke vozeći se na ladji uzgorom na suprot vodi, imaš na desnu šumu Ubac sa njezinima viekom zelenima brsudvami, javorikami i zelenikami. U zatrepu za Ubcem zalijev Tonarica, glasoviti za ribarenje tonah, odaklo i njegovo ime. Sve već uzgorom zanimavaju ti oči gajevi i gajevi ulik (maslina) nad samo more visećih. — Pak dojdeš na Traget, divni položaj! i prevoz od jedne na drugu obalu. I pak najzada evo ti Stalije sa ogromnimi svojimi kupi od uglevja iz nedaleke rude od Krapana, od kuda po železnici dojuriva na Stalije, gdi mnogobrojne ga ladje ukrcivaju.

A što se vidi pak na lievu od ušća hodeći uzgorom? Sve liepo bielo kamenje od mnogih kavah (kamenolom), i kadi ter kadi kakova ladja da ga ukrciva za Rieku, Zadar, Trst itd.

Zaželih doznati za ljude, za narod tog čarobnog položaja. Na zapadnoj strani Rakalj, S. Marija od zdravlja i Barban; sve sela i župe zgolnih naših ljudi, to je Hrvatah. Ali od te strane i od ovih ljudih, i od njihovih tristo jadah je već puti bilo pisano u Slogi; neću dakle ono opetovati.

I na iztočnoj strani jesu sve naši i samo naši ljudi, to je Hrvati. Oni se bave s poljodelstvom ribarenjem brodarstvom. U samoj toj župi od ove strane iztočne po imenu S. Lovreč od Pred' Ubca, je pet vlastitih trabakulah i neke bracere, i pomanjih drugih ladjah.

A gospodine Uredniče, virujte, s položajem tako liepim, rieko gori rečenom, po kojoj more broditi sve do Trageta svaki brod, i vojsćak, sa rudom od uglevja, koju smo i nju imenovali, i sa spomenutima kavami od kamenja, i sa drugom trgovinom, koja se po Raši čini, kako na primjer s drvi, i sa izvrstnom ribom, koja — i osim tona — se sve po Raši i na obilato lovi: ovi ljudi ovuda srećni mogli bi se zvati i u kratko vrieme takmačiti sa Lovranci i Vološćani, samo da nebi bili zapušćeni kako su.

Znateli da nimaju škole!? Pitah nike, jer sam bio pravo lani štio u Našoj Slogi, nešto za školu za ovi kraj, da što je dakle od ove škole? Eh! prijatelju! mi odgovore, kad vrag neće, neće. — Bili smo se složili, napravili smo molbenicu. Došao je kapitan iz Pazina i nadzornik iz Pule; obašli su sve, razvidili po tanko: našli priko stotine dietce sposobne za pohadjati školu: uvidili i uvierili se da nije daljina od mesta, gdi ustanoviti imala bi se ta škola, izvan zakona. — I zgotovili su zapisnik, i tvrdu viru dali, da škola će i mora biti. — Kad ti tamo, moj gospodine, sotona je pomutila i izmišala sve. — Našli su se iz medju nas — sram nas je reći — ali iz medju nas, našli su se niki — i zapazite dobro, od onih istih, koji na molbenicu bili su se podpisali, i koji pak usuprotivili su se školi, ako ova nebi imala biti, ne gdi povjerenstvo je iznašlo ustanoviti; nego gdi bi oni sami bili hotili. U to ime i u ta namen pošli u občinu u Labin, uložili prosvjed i tako stvar zabašurili. Niki govore da nisu to sami od sebe učinili; niki da su iz osobnih mržnjah, niki iz drugih uzrokah. Toliko moj gospodine, da škole ni, i Bog zna jeli će kada biti: a potribna bi bila, kruto potribna.

Vidivši ih razumne i pametne upitah ih nadalje. Čujete vi rokoh, a i putevе vidih vam slabe, zašto ih ne načinite?

Čoviče dragi, mi odgovoriše: načinite... načinite... Iz glave riba vonja. Naši puti nisu samo kako tuda kraj obale. Ti su još krstijanski. Ali da vi grete od nas u Labin, ali su protivno od tamo k nam, bite vidio kako, osobito potle zadnjih nevremenah, su razrovani, da ne puti, ni putem podobni, nego prava korita su. I zato deveta briga, komu bi prva imala biti. — Pravili su nam, da u našoj občini i zastupstvu se puno vieća, da ima biti cesta priko Kršana na oni kraj Labina, kuda i tako je sve izprisikano s cestami. A ovuda, gdi bi bila puno potribnija radi mora, i trgovine, koja se čini, i radi prelaza priko Trageta na Pulu, ovuda niš. Jer će niki reći da su tamo dva tri gospodina, koji bi se rada do tamošnjih svojih dobarah u kočiji poljati; a za tuda nijedan ni nemisli....

Je bio puli vas putujući poljodelski učitelj? nadostavih. Vi imate ovuda kamenito tlo. Ni od vas, koji s poljodelstvom se bave, a nisu mornari, da bi sadli ovuda torane, i znali vinom ravnati: na primasunju kako visi vaše tlo, vi bite činili vino da niš nebi zaostalo za porečkim. Vi uzgor toga, imate ovuda puno smokav: da bi te ih znali sušiti u barilah, ali nadivati na kolače, bite mogli s njima trgovati, a ne ih prajcem hitati, kako dosada.

Poljodelski učitelj..!? zasunjeni mi odgovore... poljodelski učitelj... mi neznamo ni jeli ga ima na svietu..!? Smo bili čuli da je niko društvo za pošumjenje krasa. Vidite prijatelju uzgor nas gorah, onde niš ne reste nego smilj i kuš. — Rakljani su nam povidali da pridlani ovo društvo je bilo puli njih; ali k nami na ovi kraj Raše ni htilo dojti. Ali neka ni, jer šta je ni u Raklju učinilo? Da se je prošetalo... drugo ne. A za poljodelskoga učitelja što vi govorite, to je nami prva.

Ukupno skupa sve, i za ne produžiti preveć, gospodine uredniče, rabilo bi, da, ako i neće drugi, barem Visoka Vlada proskrbi što za ovi daroviti ali zapušćeni puk, koji na položaju na kojem je nastanjen, sposoban je za veliki skok u budućnost. Leta 1875. osamsto duš malo već ih je bilo u ovoj župi — na iztočnoj strani Raše, a 1200 i već ih je sada. Vidite umnoženja! Je ljudi ovuda, i ne na iznimku, nego po običajnosti, koji sa 80—85 le još dolaju. A kad imaju 90—97 pak umiru. I zrak dakle je dobar i sve je dobro, nego zapuštenost je velika. *)

Izpod Učke, *početkom aprila.*

Tko da opiše naše muke i patnje, koje moramo podnašati mi seljaci da uzčuvamo od propasti svoju starinu i uzdržimo svoju obitelj.

Čovjek nemože ni usnuti razmišljajuć odakle će smoći torbu novacah, da podmiri davke i mnogovrstne namete, koji svakim dnevom rastu.

To bi se moglo još pretrpiti kad bi nam se krojila pravica, koja nam po božjem i ljudskom zakonu pripada i koju sve druge narodnosti u našemu carstvu uživaju. — Ali kao da živimo u dobi tamnosti a ne prosvjete i slobode, nas se odasvuda čuška, tuče, bije i gnjete kao njekakov kov iz kojega bi se htjelo nješto drugoga izliti.

Naš je mili jezik našim c. k. uredom a imenito c. k. političkomu kapetanatu na Voloskomu nepoznata stvar te se preko njega lahko prelazi. Našim se svećenikom od te strane piše samo njemački, kao da živimo u Hamburgu a, polagano nastoji se, da i pučke škole budu prama tome uredjene. Sreća da je dokinuta batina, jer bi se radostno (?) spominjali vremena, kad nam je bilo dozvoljeno samo hrvatski plakati za njemačke batine. Kako bi se njekoji veselili da mogu promjeniti naše *ić* i *ih* u *ich* i *in* a možda i u *erger* i *berger*.

Nu mi se uvjek držimo one »tko visoko leti, nizko pada«. Mnogo jih savjetuje a jedan zapovjeda. Znamo pako dobro, da Roboam nije si stekao povierenja i privrženosti naroda s toga, što se je držao savjeta mladih ministrah, jer tko nezna sam vladati, slabo po njega.

Mi ljubimo svoj rod i jezik, tu našu najveću svetinju, stoga ćemo se uvjek protiviti ljudem, koji preziraju naš jezik i narod, te se svakim mogućim načinom protive narodnomu razvitku, izobraženju i pravomu napredku.

Narivavanje učitelja ne najboljega glasa u hrvatsku občinu, ukinutje pošte u Frančićih, urivavanje njemačkoga jezika u sve kuteve, a zapostavljanje našeg milog hrvatskoga jezika nisu djela, po kojih se stiče ljubav naroda, jer tko neštuje jezika naroda, med kojim živi, neradi po intencijah Njeg. Veličanstva, našega cesara i kralja; ovaj bo je mnogimi dokazi zasvjedočio a i prigodom njegovoga putovanja po Istri, da ljubi naš narod i jezik. To isto je, zasvjedočio i naš carević osobito na svomu povratku sa Istoka. Uprava politička postavljena je zato, da narode učini po mogućnosti sretne, da jim u svačem pomogne, da bude svakomu na ruku. Kako se to služe sa svakojakimi željami za razkomadanje občinah, niemčenjem i talijančenjem občinah? Jeli i to koristno po narod i carstvo?

Svi su uredi za puk i radi puka to jest za dobrobit puka. Porezni ured je, da iztjerava davke i nameto te izplaćuje činovnike. Sud je, da nam brani naš imetak naše pravo i da uzpostavlja pravicu. Vojničtvo, da nas obrani od nasilničtva i navalah. Politička pako oblast jest, da uzčuva red i unapredjuje dobrobit i čudorednost naroda. Ovdje dakle imali bi bit uzorni i dorasli činovnici.

Pokažimo dakle sami, da smo si sviestni svojih pravah i naše zadaće,

*) Tiskamo ovaj dopis bez popravakah ikakvih. Pisao ga Istran koji se nije u Istru nasello niti iz Zagreba niti iz Ljubljane, koji kaže o sebi: »što se tiče hrvaštine sam ouk sam«. Uredn.

---

njih. Pazinska gospoda su s njimi gospodovali. Pazinskom pak občinom sve do maloga časa upravljali su stara pazinska gospoda Arići, Pohusti i Luški. Te obitelji su nekoje posvema propale a nekoje su na rubu propasti, a danas ni malo na gospodare gradom. Kako su se ove obitelji rukovale s kmetom, dosta da slušaš kakvoga starca. On ti bude hitro reći: moj gospodine tu ni bilo razlike med nami i med gospodom. U naših stvarih bratski smo se po govorali i sporazumljivali — bili su oni s nami a mi s njimi. Dukatah i cvancikah imali smo jedni i drugi. Al kamo smo danas dospjeli? »Golt smo i bosi«.

Na mjesto starih obiteljih polagano dose lili su se Mraki i Kamusi — prvi iz Kranjske kako se to govori, a drugi iz Karnije. Mraki su se nastanili jedni na Buraju gdje su si prostu kućicu sazidali koja i danas obstoji a jedni u selcu Tervižu odkud su se priselili u Pazin i nastanili uz Kastel. Kamusi prodavali su s početka svećice i kupili si malu kućicu na mostu. Naši starci još danas povjedaju kako su ovi ljudi gladni i bosi u Pazin došli i kako su jim oni počeli prodavati galviće, kože, ter se ovi — oni će znat kojim načinom — u mali čas tako zabogatilida danas broje na stotine tisućah svoga. Ove obitelji do pred malo vremena nisu se u nikakve občinske stvari mješale. Pazinske stvari su se tako prilično ljepo razvijale, kmet imao je povjerenja u svoju gospodu a gospoda u njega. Pazinsko zastupstvo nije nikada bilo bez kmetskih zastupnikah, koji su često i odlučnu reč imali, a sad nejma u tom nikoga.

Pitat će koji, kako je došlo do toga kobnoga zla? Kad je prije 30 godinah nesretni starac Capellari, ili kako ga naši kmeti krste Klabučarić dašao u Pazin kao pazinski nadžupnik počeo je rovati i kopati proti učioni Franjevcah. On je proti njim toliko radio, da su ga jednoć dva Franjevca baš kako je zaslužio iz samostana potjerali. Nu taj čovjek nije samo gnjusno napadao Franjevce, nego skoro sve izvan kakovoga svoga Krnjela a najvećma bi drugovao sa njekim krnjelom Zlolom, koga imadjaše uvjek i za starješinu crkvenoga. Od njega ćeš i danas čuti »questa gente è rozza, vero tipo schiavon«. S njegovim trudom bila je utemeljena učiona za djevojčice i kako ju je on sam nadziraо, skrbio je, da imade baš fanatične talijanske učiteljice. S tim je probudio duh talijanstva. Izvan nekojih tudjinacah polagano uhvatio je na svoj ljepak Mrake a stimi ostalu pazinsku gospodu. Dakako sad bila je perva misao uzeti Franjevcem podučavanje mladosti, što mu u kratko i za rukom podje. Oni sagrade sgradu za cieli gimnazij prosili su vladu da jim dopusti naukovni jezik talijanski. Nu vlada ne prista a mjesto talijanskoga uvede njemački jezik. U normalkah je čisto talijanski naukovni jezik, što je prava ludost za Pazin. Vidi se sada da naša djeca nemogu ništa napredovati, a kako i bi s takvom nepodobštinom. U tih normalkah skoro čisto hrvatska djeca nauče nješto talijanskoga čitati i pisati. Nu kako slabo, to neka sudi umni pedagog koji znade, kako su uzaludni poslovi djecu podučavati u nematerinskom jeziku. Kad nješto bolje umno nadarena djeca izvrše ove normalke, onda ajd u pripravni tečaj, koji naša djeca nazivlju »purgatorij« a jest pravo očistilište, jer se baš pravo čiste te nedužne dušice, što rieđko koje prođe kroz to mjesto na gimnazij. A kako i bi; prvo muti se siromašnomu djetetu glava s talijanštinom, sad na jednoć njemštinom. Kako se onda neće djete pokvariti, kad se sve s njim radi samo ono ne, što bi se po pravici imalo?

Prije 20 godinah, t. j. dokle nisu gradom zapovjedali fanatični ljudi a Franjevci podučavali djecu, nije skoro nijedne godine bivalo, da nebi se budi koji naše djece bio posvetio javnomu životu. A što nam danas davaju te učione? smradigaće javne smućioce; a da bolje biti nemože to svatko i malo razborit uvidja, a neće bogme bolje biti, dokle se tako gospodariti bude.

Reći će tko: iz toga vašega pisma vidi se, da je Pazin hrvatski grad, a kako to, da je zastupstvo njegovo skoro čisto talijanasko? Eto me s kratkim odgovorom: Kako spomenuh, Kapelari kao svaki Krnjel boće, da grad potalijanči. Stare hrvatske obitelji su propale. On se sada dade u lov s Mraki. Ti mu iđi na ruku. Nu Mraki uvide da su to škakljivi posli. Al zlobni Kapelari ne miruje, nagovaraj hini, uckaj dotle dokle ne pustanu gospodarl. S početka dakako trebalo hinit, podmićivati neumnoga kmeta; osobito se znalo svakojako šarati sa boljari kmetskimi. Što sve se nebi moglo povjedati o siromašnom njekom Mečaru njekom Bertošu. Takove ljude se je rabilo, da se ostale kmete pokvari i pomuti. Kmetom to šarenjačtvo dodija. Popustili oni sve tlo gospodi Mrakom i propalim Kovačom. To dodje vrlo dobro gospodi. Sada se pozove njeku trsćansku propalicu Bel..... kao tajnika pazinskoga odvjetnika Constantina. Taj vam postane pravi uzor pazinske nadutosti s paklenim ognjem protiva Hrvatom. Kad Hrvati zaprosili da jim se hrvatski djecu uči znali bi jim oči zaslepiti s rečmi: zar mislite kad bi se u školi hrvatski podučavalo, da bi vaša djeca što god u hrvatskom razumjela. Osobito rablo ovu frasu Mrak. A na to znalo bi se neukomu seljaku reći: ta što bi vam koristilo hrvatski jezik, kad se ne piše u tom jeziku u uredu niti govori niti bi knjigah imali da djecu učimo. Kapelari je pak nastojao, da iz hrama božjega iztjera izvan propovjedi svu hrvaštinu sasvim da su se siromašni kmeti i biskupu radi toga tužili. Da vam stvar čistije pokažem, čujte primjer koji se sgodi jedne nedjelje porad zvonjenja. Kapelari hoće da uvede nekakvo krnjelsko zvonjenje. Poštoni kmeti pojdu u stan Kapelarija i reku, eko mahom ne zapovjedi, da zvonari zvone po običaju mi ćemo na zvonik, i zvonare doli pobacati.

(Dalje sliedi).

mi smo kod knće, drugi će otići odkud su došli. Čvrsto se nadamo, da će naše razborito, značajno i duševno svećenstvo bez iznimke i unapried sve i sa svimi uredi dopisivati samo hrvatski. To neka je najbolji odgovor svim neprijateljem našega jezika.

U naših se crkvah hrvatski krsti, hrvatski se uči i propovieda, hrvatski se pjeva sv. misa i ostali obredi. Hrvatski je narod, hrvatsko je svećenstvo, a nije dugo vreme, kad će nestati prezirateljah našega naroda. To budi rečeno svim, koji su za nas a napose svećenikom, koji nam propovjedaju, da daje dobar pastir i život svoj za svoje ovce. Što se riečmi ili besedami kaže, neka se i djelom potvrdi.

Uz takve okolnosti svatko dobro misleći za narod, mora bit pripravan, te silu netrpiti, sve krivice na vidjelo iznesti, da bude svakomu svoje.

Primorac.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. travnja 1883.

Ovaj par imademo zabilježiti kano najvažniji čin po našu braću u kraljevini hrvatskoj, izbore za hrvatski sabor u bivšoj vojničkoj granici. Ovim korakom stupa vojnička krajina u ustavno kolo, gdje će si sama krojiti svoju sudbinu. Kako je taj događaj od velike važnosti za Hrvatsku, želimo da budu odabrani u sabor sve ćelik Hrvati, neodvisni, pošteni i rodoljubni muževi. Izbori će se obaviti oko 20 t. m. pa ćemo već u budućem našem broju moći kazati, dali kane hrvatski sinovi iz bivše granice onako neustrašivo i požrtvovno štititi hrvatska prava, kao što su znali kroz viekove oružjem u ruci junački braniti tudja. U to ime Bog njim pomogao!

Kako javljamo na drugom mjestu oduzela je bečka vlada hrvatskomu časopisu »Pozoru« pravo dolaziti u zemlje, zastupane na carevinskom vieću. Kako sam »Pozor« priznaje, dogodilo se to na zahtjev dalmatinskoga namjestničtva, proti komu je »Pozor« u oštrih, nu opravdanih člancih pisao radi naumljenog poniemčenja Dalmacije. Takova sredstva obrane jesu toli maljušna i neosnovana, da nemogu postignuti željenog cilja. Zar nije gospodi poznata ona hrvatska: *»pritisnuto jače, sve to više skače«.*

U carevinskom vieću razpravlja se novela o školskom zakonu, o kojoj ćemo imati jošte zgode govoriti

U zadnje vrieme javlja se na sve strane o trojnom savezu izmedju Niemačke, Italije i Austrougarske, komu bi bila svrha uzdržati europejski mir. Čudno to zbilja zvoni. Ta tko prieti tomu europejskomu miru? Nitko, vele isti oni koji savez sklapaju, nu mogao bi mu tko zaprietiti u buduće. Podhvat taj biti će valjda maslo Bismarkovo, jer mu neda bojazan pred osvetom francezkom spavati. Nevidimo što namjerava Italija tim savezom zadobit, nu poznato je da su talijanski državnici vrlo okretni politici, koji nikad ništa rado nedaju a da nebi u isti mah nešto i za svoju domovinu izposlovali, ili kako naš narod veli: »uz vile imadu uviek pripravne i grablje«.

Da bi Austrougarska taj savez podupirala i zagovarala li iz puke udvornosti do Niemačke ili jer tako želi u Berlinu ili možda radi krasnih očih kneza Bismarka, neda se pomisliti, ta dosta smo jur mi povadili iz prhavice kostanja za druge.

Pišu novine da se naće kranjski sabor više sastati, što je posve u redu, jer sjedi u njemu njemškutarska većina proti svim pravilom parlamentarnosti. Novi sabor u kojem će biti, kako se pouzdano nadamo, većina narodna, sudjelovao bi kod svečanosti šestogodišnjice spojenja Kranjske sa Habsburškom kućom.

»Narodni List« javlja da će se obaviti izbori za dalmatinski sabor na 27, 29 i 31. svibnja.

O izborih za istarski sabor nečuje se jošte ništa, nu polažemo već sada našim rodoljubom na srce, da svaki učini za vrieme svoju svetu dužnost, da nas budući izbori ne zateku nepripravne. Bdijmo i radimo da ne padnemo u propast!

Spomenusmo u zadnjem broju mrzko ubojstvo počinjeno na Majlathu u Pešti. Za ubojicu se doznalo, ali kako je u madjarskoj pravosudje i redarstvo na šepavih noguh, šećao se ubojica, neki Sponga eto 15 dannah po većih gradovih carstva te ga tekar u petak uloviše. Videći da ne može više uteći, strelio se u glavu nu ne smrtonosno.

Srbski vrhovni pastir Mraović bio je ovih dannah posvećen od madjarskoga metropolite Angjelića. Mnogi si to tumače kao znak vremena, što posvećuje naime srbskoga metropolitu, od madjarske vlade odvisni metropolita Angjelić, dočim bi taj crkveni čin imao obaviti koji od Slavenom prijaznih i iskrenih metropolitah grčko iztočne vjere.

Englezkomu redarstvu pošlo je za rukom pohvatati njekoliko glavnih vodjah prevratne stranke, koja zadaje ovaj čas Englezkoj neopisivi strah i trepet, dočim se grozi sve i sva dinamitom i petrolejom porušiti i popaliti, te tako Englezku posve uništiti.

Franina i Jurina.

Fr. (Sam sobom) Ona prva ši da valja, ma onu drugu da pas poji, bi se otroval.

Ju. Ča to Frane preživaš kako i vol prez zubi?

Fr. Čul san ti nebore, kade se dva frkalusi, bi reć da su meštrići, pogovaraju, da njin je prišlo skapitanljata Voloskega, da moraju dece va škole zastrašit, da tići na miru puste i da njim njazla ne decipuju.

Fr. Tr toj pametno i dobro!

Ju. Mo je, ma čuj i ovu drugu, pak češ videt da gospoda kada god pošenu. Čul san i to, da je kapitanljat dvajset njazal kupil, pak da će jedno meštron poslat za mojštru.

Fr. Ča zlomara, njazlo za mojštru?

Ju. Tako tij to; i da se mora to njazlo stavit na ko visoko drevo kuda ljudi nehode i kamo nemoru mački.

Fr. Ta me pijaža, zač je nova, te ni još pul nas bilo.

Ju. Na zač je prišla s nemškega; i pismo daj nemško a trebeda je i njazlo s nemškega.

Fr. Onda ste mùki ne bude kruha, zač neće, da ga valje zlodej zame, naš tić va nemško njazlo.

Ju. A da se pak jušto kemu s hoće poć nutar?

Fr. Po Franinu! bin pod krovon sakemu povedal, samo da se tići razprče.

Ju. Ma govore naši stari, da kukavica najvoli va tujen njazlu jaja znest; pak ako jušto ona poje va nemško njazlo.

Fr. Kukavica neka slobodno gre, zač kukavica i nemško njazlo nekako lepo o zvonja.

Ju. A ča pak deš za mački?

Fr. Den da mi držimo mački za miši lovit i ne zapiramo jih mej poneštri kako va kapitanljate. Tr bi nas oni veli nemški mlši sveh ogladali da zapiramo al da šundramo mački.

Ju. Ča to misliš štahori?

Fr. Ja, oni napuhnjeni, sdugen repon i sdugemi brki.

Ju. Kuga jih zadavilna! su mi Lucete si podplati od nove prašče koži, na natikačah proglodali.

* * *

Ju. Frane si ča čul da su se neke školi na Volosken operle?

Fr. Kakove školi? Ča nisi neki dan štal va »Sloge« da Vološčaki nete ženske školi?

Ju. Nemišlin ja na onu ne; druga je to škola druga malo boja, zač da će va njoj tri meštri bit za hrvatski zajik.

Fr. Oho! ki su pak ti tri meštri od hrvatskega zajika.

Ju. San čul, jedan Nemac, jedan Pemac i jedan furlanski Kranjac da su odlučili Vološčaki hrvatski vadit zač da su videli da neznaju dobro pisat. Oni štatuti va »Concordije« da su puni gramatikalneh fali.

Fr. No pak još češ mi reć da na Volosken hrvatska stvar nenapreduje!?

Istranska.

Istrane dragi, na noge žurno!
Istokom trepti zorice sjaj,
Nad tobom nebo vedri se tmurno
Nahudnoj tmini bliža se kraj.
Utvara bježi — bježi i san,
Od Učke lieni sviće ti dan.

K slobodi zlatnoj Vila te budi,
Njezinu glasu nebudi njem;
Iz sna se duga jednom probudi
Sa svojih oči proćeraj driem.
Pokaži da je slobode sjaj,
Srdašca tvoga najprvi haj.

Pravice svoje smjelo zahtjevaj
Tiranâ svojih nebudi rob,
Srnuti na nje čas neoklievaj
Pravu kad tvojem kopaju grob.
Bojni tad nek te sokoli klič,
Kletim da budeš tiranom bič.

Svojeg se roda nikad nesrami,
Hrvatom budi cio svoj viek,
U srcu nek ti gore svedj plami
Za jezik divni — hrvatski riek.
Besjeda svaka, svaki tvoj čin
Nek kažu, da si hrvatski sin.

Hrvatske knjige brižno se lati,
K prosvjeti znanjem krči si put,
Skrštenih rukû lien nemoj stati.
Lienčinu čeka svedj udes ljut.
Uz knjigu našu prispoji rad,
Sreća će doć ti — minut te jad.

U svakom poslu Bogu se predaj,
Na Njega misli obdan i noć;
U biedi svakoj pram nebu gledaj
Odkule pomoć mora ti doć.
Pobožan budi za žića svog
S neba će tad ti pomoći Bog.

A. K.

Različite viesti

Nered na poštah. Tuže nam se nekoji predplatnici da ne dobivaju našeg lista redovito ili nakon 4—5 dannah. Budući da razašiljemo list svakomu predplatniku onaj dan kad izadje izpod tiska, molimo da se onaj komu nestigne na vrieme, popita na dotičnoj pošti, ili da list odmah reklamira.

Promjene u trščansko koparskoj biskupiji. Preč. g. Antun Splničić, župnik u Moščenicah imenovan je i potvrdjen za župnika i dekana u Kastvu. Preč. g. Ante Kalac upravitelj župe u Buzetu bi od svojega puka odabran a od namjestničtva potvrdjen za župnika i dekana u istoj župi. M. č. g. Lupetina Ivan ide iz Momjana u Milje za duh. pomoćnika. Iz Milja ide za vikara u Kopar m. č. g. Pechiar Ivan a iz Kopra m. č. g. Kavalić Ivan u Plavje kod Zavlah.

Zabavna večer u delavskom družtvu, obdržavana dne 8 t. m. bijaše zbilja zabavna. Uz lieno poučno, prostomu narodu namenjeno predavanje g. Žvaba te uz skladno pjevanje vrstnih pjevačah istog družtva, napokom uz vatrene i domoljubne napitnice i govore, zabavi se mnogobrojno občinstvo sve do pol noći. Kano obično, *sjala* je i ovaj put slovenska inteligencija (!?) grada Trsta svojom neprisutnošću. Bilo njoj na čast!

Tekom ovog mjeseca biti će jošte dvie slične zabave u istom družtvu.

† **Stjepan Kociančić.** Našu braću Slovence stigla je opet nova nesreća. Poznati učenjak, uzor svećenik i rodoljub, ravnatelj središnjeg semeništa, počastni kanonik u Gorici, Stjepan Kociančić umrô je u Gorici naglom smrću dne 9 t. m. Osvjedočeni smo, da će ova nemila viest svakako ožalostiti mnogobrojne prijatelje i štovatelje skromnog ali velikog pokojnika, komu kličemo iz dna duše: lahka Ti bila slovenska zemljica!

Izbor zastupnika za car. vieće u Beču iz velikog istarskoga posjeda obavljen je dne 9. tekućega mjeseca u Poreču. Izbornikah je ukupno 107. Od tih je glasovalo njih 67. Izabran je g. *Dr. Milevoj* (Millevoi), praktični liečnik u Labinju i to sa 38 glasovah. Dobio je dakle jednu trećinu glasovah cieloga velikoga posjeda. Njegov protivnik bio je načelnik grada Kopra i odvjetnik *Dr. Gambini*, jer drugi su bili još za dobe povukli natrag svoje kandidature. Za ovoga poslednjega zauzimala se je osobito tršćanska novina *»Cittadino«* te je iznela na svietlo sve tobožnje vrline *Dr. Gambini-a* i sve nedostatke *Dr. Milevoja*. Osobito se je u ovom listu napadalo na poreču »konsorteriju« na *Dr. Vidulića i juntu*, koji da proteže raju izbor Milevoja, prem da se zna; čiji je on kandidat. U predzadnjem se broju poreckoga listića doktori *Vidulić* i *Amoroso* peru sa osvadah, kojimi se jih odasvud obasipje. *Faktum* jest, da je već i dobromu broju istarskih Talijanah dozglogrdilo gospodstvo poreške konsorterije, koje se žele otresti. Da smo se mi mahanuli kod ovoga izbora, bacili bi bili svu krivnju na nas, nu buduć smo se uzdržali od svake agitacije za gornji izbor, to onda medju sobom imaju sami tobožnji Talijani sa Talijani račune poravnati. Koliko se je preporučalo u poreckom listiću i zaklinjalo izbornike, da za Boga jednoglasno izaberu zastupnika, to sve nije ništa pomoglo, jedva da se je 38 glasovah skupilo na jednoga kandidata.

Ove događaje neka si zapamte naši čitatelji, da budu mogli kod budućih izborah za provincijalni sabor što više djelovati. Valja pokazati, da smo i mi u Istri ne samo riečju (besedom) nego i djelom, zato neka svaki učini svoju dužnost, Bog će pomoći.

Političko družtvo »Edinost« sjelom u Trstu, zaključilo je u poslednjoj odborskoj sjednici, držati dne 6. julija t. g. obći javni zbor u Podgradu (Castelnuovo) Materiji ili u Brezovici. Tom prigodom pretresti će se takodjer pitanje, *kade i kado* bi se imao obdržavati tabor u Istri. Odbor moli istarke rodoljube da ga podupru dobrim savjetom i požrtvovnim radom a mi dodajemo, da je skrajne vrieme, da se svaki istarski rodoljub — komu je ikako moguće — upiše kano član u to po naš narodni razvitak, važno družtvo.

Poslednji popis pučanstva. Središnja komisija za statistiku izdala je I. svezak »Austrijske statistike iz koje vadimo njekoliko zanimivih podatakah. Od 16. istarskih okružjah, imade njih 5. sa većinom talijanskim pučanstvom, medju kojim imade pomješanih Hrvatah i Slovenacah; 2. okružja su čisto slovenska a 9. okružjah čisto hrvatska. U slavenskih okružjih Istre imade samo 39 Talijanah.

Imamo znati, da su poslednji popis puka rukovodili Talijani ili njihovi prijatelji, koji su svakog Hrvata ili Slovenca, koji znade samo po koju riec talijanski izbrbljati u svoj tor turili. Mi smo svakako kod tog popisa dobrahno prikraćeni, nu ipak sačinjavamo i po talijanskom popisu u Istri ogromnu većinu. Sasvim tim imade u našoj Istri toli drzovitih ljudih, koji na sva usta viču da je Istra talijanska pokrajina, da Hrvatah nema van njekoliko pridošlicah iz Zagreba ili Ljubljane, pa da nam netreba hrvatskih školah i uredah; u obće da tu netreba ni spominjati štogod o ravnopravnosti. Ti naši prijatelji su kako je poznato i dosljedni, jer nam zbilja ništa nedaju a naše molbe i naš vapaj ostaje i u Beču neuslišan. Hvala Bogu! Možda zahtjeva interes države da se stvori na jugu čisto talijanska pokrajina sa poznatimi prekomorskimi težnjami? Ako je tomu tako, tad se mi tomu duboko klanjamo.

Kreditna banka u Poreču izdala je izvešće o svojem djelovanju za god. 1882. To je istarski zavod, uzko spojen s juntom. Dobro znaju u Poreču, da je »Naša Sloga« mnogo razprostranjen list u Istri te da velik dio hrvatskoga naroda nečita druge novine nego li naše. Uz sve to nije se uprava te banke udostojala priposlati nam izvešća. Što treba Hrvatom i Slovencem računa, dosta da plaćaju. Dobro je, da si zapantimo i ovo tim više, što je gornja banka zemaljski zavod. Kroz svoj porečki listić trube u sviet, što i kako se tu radilo te koliko se izdalo i primilo, što ćemo i mi u sgodi priobćiti. Danas želimo samo jedno spomenuti. Polag izvešća, što ga nalazimo u porečkom listiću, reć bi, da se je uprava te banke odielila od junte te da samostalno radi. Uz sve to su kod banke i kod junte iste osobe, tajnik junte *Dr. Bencich* je tajnik kod banke, direktor računarstva kod junte *Sussa* nalazi se kao takav i kod banke. To bi sve bilo dobro, znak je, da jim kod junte preostaje dosta vremena, da se mogu baviti i s poslovi banke. Nu kako to, da jim se daje i ovdje i onuje plaća? Jako bi nam bio ugodio porečki listić, da nam je kazao, koliko ta dva spomenuta gospodina dobivaju godišnje plaće kod banke.

Iz ovoga sliedi, da istarski zemaljski činovnici kod junte imaju dosta vremena, da se i s drugimi poslovi bave te tako dobivaju *dvostruku plaću*. Kad imaju dosta vremena, zašto nebi ta gospoda obavljala taj posao kao zemaljski činovnici, jeli je naša zemlja tako bogata, da može svojim činovnikom davati dvoje plaće? Neznaju

porečka gospoda, kako kmet težko plaća adicionale za provinciju, pak da treba s kmetskim novcem šparati. Iz toga slijedi dalje, da je kod junte previše činovnikah; jer kako bi obavljali dvostruke poslove, da imaju dosta posla kod svoje službe? Ako treba za banku kojega činovnika, to je još ljudih u Istri, koji bi rado primili koju službu, da si osjeguraju život, pa zašto jim to kratiti tim, što se zemaljskim činovnikom daje dvoja plaća? Nećemo za sada dalje, nego preporučamo ovo našim budućim zastupnikom, da vide malo kako se to gospodari u Poreču.

Njemačka obala. Kako daleko dopire njemačka drzovitost sa dobrim pridavkom gluposti, svjedoči nam jedna pripoviedka u najvećem zabavno — poučnom časopisu njemačkom »Gartenlaube« U toj pripoviedci, odmah na početku opisuje mudri Niemac E. Werner, parobrod, koji je za 1. sat imao odploviti iz Mletakah *»za bližnju njemačku obalu«* t. j. u Trst. Hrvatska naša obala i Trst postadoše dakle preko noći u glavi g. pisca »njemačkom obalom? Neznamo dali se je više čuditi grabežljivomu Niemcu ili onim, koji pripravljaju put u naših hrvatsko-slovenskih pokrajinah velikoj majci »Germaniji«.

Znak vremena. Posljednje vrieme pliene se hrvatski časopisi u obih polah države sve po šestnajst. Nelma dana da nam nestignu novine iz Hrvatske ili Dalmacije našarane i izprekrižane kano da je mesopustno doba, a ono je u istinu tako ozbiljno i toli težko po Hrvate, da nam se nehote namiće pitanje: što to znami bliva i što se od nas skovati kani. Zagrebačkomu »Pozoru«, onomu blagomu »Pozoru« zabranjen je ulaz u našu polu države, pa da se nekrižamo! Dalmatinski »Njemčuri su poštenom talijansko-srbskom družbom« će pirovati, nu svako zlo do vremena a Bog i pravica do vieka.

Poštarske štedionice otvorene su u Primorju još u sledećih poštah: Ajello, Barbana, Crvinjan, Cres, Grad, Jelšane, Mumjan, Rovinj, Skadanj i Sežana.

Knjige Sv. Jeronima. Dolaze nam tužbe od članovah družtva Sv. Jeronima iz Istre — napose iz porečke biskupije, da nisu primili družtvene knjige za g. 1883. Upozorujemo dotičnu gg. da se obrate na svoje povjerenike, jer znademo da družtvo točno svoje knjige razašilje. Za poreču biskupiju je povjerenikom tamošnji preč. ordinarijat.

Hrvatske novine u Americi. U Buenos-Airesu izlaze od 1. siečnja t. g. dva hrvatska časopisa, i to: 1. Hrvatski mjesečnik pod naslovom *»Iskra slavjanske slobode«*, glas čitaonice *»Spavajući lav«* i 2. »Naro ini glas« koji se tiska svakog ćedna jedanput. Želimo našim drugovom u slobodnoj Americi bolju sreću negoli ju uživaju hrvatski neodvisni časopisi u Austro-ugarskoj državi.

Koliko imade Slavenah? Ruski general Rittih izračunao je da nas imade Slavenah okolo 94. milijuna, i to u Europi 90.327.573, u Aziji 3.672.427. Medju timi je 63.204.346 Rusah; 9.931. 598 Poljakah: 7.576.459 Čehoslovenah; 6.310.021 Hrvatah i Srbah: 5.863.072 Bugarah; 1.340.»94 Slovenacah; 136.000 lužičkih Srbah i 111.416 Kašubah.

Izvanredan uzrast i neke druge osobitosti kod ljudih. U vrieme rimskoga cara Claudija pojavio se u Rimu velikan, Arab Gabara 9' 9" visok. Fridrih Vilim imao je vojnika ko i svojih granadirah 8' 3" visokog, Irčan Byrne mjerio je u visini 8' 4" drugi Iraki velikan O' Brien imao je u visini takodjer 8' 4", njegov je kostur kupio londonski muzej ravnarikah za veliku svotu novacah. Brien je živio samo 22. god. a umro je radi neurednog života. Neki Murphy, koji je prije 25. god. Europom putovao, bijaše rodom Irča na dostigao je u visini 8' 6". Ovaj pogibe takodjer radi neumjerenosti, nedostignuv niti 24. godine.

On se kretao kolebajuć se; u kočiju nije mogao uljezti. Na pozorištu nije mu obični čovjek sa stolice do temena dosegnuo

Holandez Shvonhaven mjerio je 8' 6" a Andrija Theret mjerio je u Francezkoj kostur nekog dugonje od god. 1559 koji je imao 11' 5". Nedavno su pisale novine o 17. godišnjem velikanu iz sdruženih državah, koji nije mogao radi naglog zrastanja niti hodati niti sjediti a pri tom je trpio velike boli u udih koja su danomice očevidno rasla. Jedinu bijaše osobitost opaziti kod njega, da je na dva puta rasao t. j. pošto je nekoliko narasao, počivao je reć bi nekoliko godinah, pak je opet dalje rasao. God. 1869. bijaše izložba tustih ljudih u New-Yorku, ka kojoj nije smio nitko, koji nije vagnuo barem 230 funtah a ipak se tuj našlo do 200 utovljenikah, od kojih je Stout važio 390 funtah (po nekojih 396 funtah) a neki Fisk 368 funtah. Busch iz Hobokena važio je 410 funtah a Helm u Parizu vagnuo je preko 5 centah; on nije mogao kroz vrata van izaći. Najviše je vagnula gospoja de Geniotova u Parizu, naime 514 funtah; ona nije takodjer više godinah izlazila iz kuće. Umrla je god. 1872; njezin les bijaše 1 m. 5 cm. širok. Englez Bright vagnuo je jur u 10. godini 140 a u vrieme svoje smrti 616 funtah.

U Med. Wahrn. bijaše opisan čovjek koji je važio 800 funtah; u objemu bijaše nu 2 m. 5 cm. Dr. Vadel pripoviela da je vidio čovjeka 930 funtah težkoga! Najtušće diete, koje je vidio Dr. Hermann, bijaše rodom iz Tulskog u Rusiji. Bijše to djevojčica od 5. godinah; visoka 1. m.; a 1 m. 56 cm. u obodu, težila je 256 funtah. God. 1873. održavana bi u Londonu izložba bradašah. Prvu cienu dobio je neki Englez, koji je imao 40" dugačku bradu; drugi neki čovjek imao je brkove sa svake strane po 16" dugačke.

Hrvatska čitaonica u Lindaru. Primismo i rado tiskamo sledeći *»Pozive«* preporučujuć ga što toplije svim našim rodoljubom:

P. N. Gospodine,

Odbor »Hrvatske čitaonice« u Lindaru, otvorene dne 1. aprila o. g., smatra si velikom čašću pozvati Vas P. N. Gospodine, da izvolite podpomoći ovo za narodnu stvar u Istri toli znamenito poduzeće barem tim, da se izvolite upisati kano član u to družtvo.

Članovi diele se u:

I. red oni, koji plaćaju godimice 6 for.
II. » » » » » 4 »
III. » » » » » 2 »

Ustupnina: 1 for. 50 nov.

U stalnoj nadi, da ćete Vi P. N. Gospodine doprinieti tu žrtvu na boljak domovine, ovaj odbor Vam se najtoplije zahvaljuje.

U Lindaru dne 11. aprila 1883.

Za odbor predsjednik:

I. Fabris.

Književne viesti.

XIII, XIV i XV svezak historičkog romana «Kletva» od Augusta Šenoe. Nastavilo i dovršilo J. E. Tomić. Zagreb 1883. nakladom «Narodnih Novinah». U komisiji knjižare Mučnjak i Seftleben. Cieno jednomu svezku 30. novč. Ovim je dovršeno krasno djelo Šenoino, te se može dobiti u navedenoj knjižari za 4 for. 30 novč., liepo vezano u platnenih koricah za 5 for.

Narodna biblioteka knjiga XIII. Narodne basne. Skupio ih po Boki, Crnojgori, Dalmaciji, a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević. U Dubrovniku nakladu knjižare Dragutina Pretnera 1883. Ciena franko 55 novč.

NEUKU NAUKA.

Kako da očistiš vrt ili polje od puževal? Poznato je da u kišovito doba mali slinavci mnogo kvara na poljih, osobito pako u vrtovih na zelenini počine. Da se jih rieši, valja ti rano pred izhodom sunca posipati vrt drvenim pepelom, jer pužavi izlaze na pašu samo noću a po danu zakopaju se u zemlju, treba jih dakle kod škode uhvatiti.

Proti ovim škodljivcem je takodjer dobro sredstvo crna sol, jer ako se puž samo jednog zrna dotakne, on je gotov. Nesmije se pako mnogo soli u vrtu prosipati jer bi to škodilo bilinam.

Najednostavnije sredstvo je ipak sadra ili gašeno vapno jer je jeftino i može se s njim bez straha biline posipati.

Mazanje voćakah vapnom. Poznato je da je voćkam najveći neprijatelj crv i njegovi mali pomoćnici kukci, koji se zagnjezde pod korom ili pod njom jajca poležu. Da uništiš tu gamad, valja ti mazati voćku rane jeseni ili rano u proljeću vodom vapnenicom, t. j. uzmi 1. kilogram, oko 2. funte, gašena vapna te ga utopi u 770. litarah vode. Ovo dobro protari i promješaj te ostavi dok se vapno neutaloži; razbistrenom vodom, koja jošte dosti vapna sadržaje, namaži voćku i to stablo (deblo) i debije grane.

Klobasice, podaju nam za zdrav želudac zdravu i dobro probavljivu hranu. Pri njih imamo na to paziti, da budu od dobra mesa, t. j. ne od više mastna, da budu svieže (friške) i ne dugo sačuvane, jer se u starih klobasicah, kako i u staroj masti, pravi tako zvani klobasični otrov, koji je ne samo zdravlju pogibeljan, već je dapače više putah i smrtonosan. Svakomu je skoro znano kako se lahko klobasicam i želudac pokvari, osobito kad su stare. Osobito u letu moramo paziti, da nejedemo starih klobasicah, jer se tad u njih od vrućine brzo i lahko spomenuti otrov razvija.

Bazak. (bazy, Sambucus nigra). Množtvo zareznikah, navlastito domaće gamadi izbjegava bazgovo lišće te je dosta da izvjesimo gdjegod grančicu bazgovine, da otjeramo ljeti iz sobe ili kubinje nesnosne muhe. Ovo sredstvo nestoji ništa, stoga bi se ga imalo što većma rabiti. Ljeti trpi mnogo marva u stajah od muhah koje može-mo bazgovinom potjerati a tim lišiti naša domaća živinčeta nesnosnog neprijatelja.

Osim toga dobre su zrele jagode (bobice) bazgove za čišćenje cipelah (postolah) koje postanu namazane tamnom bojom bobicah mnogo svietlije negoli običnim mazilom. Ktomu je bazgovo mazilo bez ikakvog vonja i posve koži neškodno, što se o običnom mazilu nemože kazati. Bazgovim mazilom namažu se cipele, zatim nekoliko putah šćeticom (kefom) prodju i eto ti čiste i svietle obuće.

Konjsko meso. Mnogoga od naših čitateljah proći će srsi kad uzčita gornji naslov, a ipak imade na hiljade hiljadah ljudih koji se brane konjskim mesom. Tako imade n. pr. u glavnom gradu Njemačke, u Berlinu 40 mesnicah u kojih je prošle godine razsječeno i razprodano preko 6000 konjah. Reći će tko, da treba tomu žilav želudac, a mi primećujemo, da je njemački želudac jur dosada na stotine hiljadah živoga slavenskoga mesa prokuhao, a kamoli neće konjsko.

Kako postaju kod jajah mutnjaci? Često se tuže gospodarice, da njim se malo pilića poleže, pa pripisuju krivnju potresu, grmljavini a najvećma nedužnoj kvočki. Francez Mr. Dumas, koji se je tim mnogo bavio, piše u franceskih gospodarskih novinah, da je pravi uzrok što se mladi iz jajeta nepolegnu, nečistoća. Imade naime na milijune nevidljivih životinjicah i gljivicah, koje prodru kroz koru jajeta ili kroz prohod materični u samu životinju, gdje se kasnije u jaju razvijaju i zametak unište. Radi toga treba često kokošnjak čistiti i paziti, da bude perad, najpače kvočka uviek čista.

Nevalja krumpir predubоko saditi. Gdje nije pogibelji, da će posadjeni krumpir smrznuti, ondje ga treba veoma plitko saditi, jer se dokazalo izkustvom, da plitko posadjeni krumpir mnogo obilnije plodi i da je plod mnogo zdraviji i ukusnlji. Stoga se preporuča, da se sadeć krumpir načine 2 palca dubuki jarci ili jamice, u koje se meće krumpir očima gore obrnuti te se zemljom zagrne. Ovako sadjen krumpir prolistati će i dozrijati ranije za 8—9 danah. Ćim potjera do 4 palca cimu, okopa i ogrne se malko rahlom zemljom. Tako sadjen krumpir urodi skoro dva puta toliko, nego kad se sadi duboko a prija mu osobito tlo težko i ponešto vlažno.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Arneri Vlaho, stud. med. 1 for., Cetinić Ante, stud. med. 1 for., Daubachy pl. Stjepan, pravnik 1 for., Deutsch Teodor, stud. pharm. 1 for., Forko Stjepan, stud. med. 1 for., Hajdinović Mijo, pravnik 1 for., Jerković Tomo, stud. med. 1 for., Karaman Luka, profesor 1 for, Kudlich Dragutin, stud. phil. 1 for., Masovčić Marin, pravnik 1 for., Pukler Ante, abs. prav. 1 for., Raith Fran. akad. 1 for., Dr. Eugen Sladović Jelša 3 for.

Listnica.

G. B. P. u K. Šaljemo, stoji 2 f. 72 novč. G. M. B. u P. Primismo; uvrstit ćemo drugi put. Za onaj posao ćemo se popitat kod predšastnikah. Srdačan pozdrav pedagogom i Vam.

Franina i Jurina.

Fr. Kašparina, Jurino, ti nosiš nove brageše.

Ju. Ja, videj, dragi moj Frane z'ove kropke šare brageše nisan dal leh fjurin i pol.

Fr. Valjaju, da jih brat bratu dà, A, ča san tel reć, kade si jih kupil.

Ju. Va Sveten Mateje.

Fr. Baš ću poć i ja drugi put tamo.

Br. 1961

Razpis.

Razpisuje se služba šumarskoga upravitelja u okružju puljske občine sa godišnjom plaćom od 600 for., stanarinom od 200 for. i putnim paušalom od 200 for.

Imenovanje jest provizorno dotle, dok se bude dojduće gradsko zastupstvo izreklo za definitivnost ove službe.

Prosioc ima dokazati sposobnost u šumarstvu na podlogi ministerijalne odluke 16. januara 1850 br. 63 l. dr. z.

Dalje se razpisuju službe trijuh šumarskih čuvarah sa godišnjom plaćom od 360 for. i stanovanjem u okružju puljske občine.

Molbenice nek se šalju podpisanomu uredu u roku od četirih tjednah, sa dokazom austrijanskog podaničtva, poznavanja pokrajinskih jezikah t. j. taljanskoga i hrvatskoga i svedočbom dobra ponašanja, fizične sposobnosti i starosti.

Municipij u Pulju, dne 25. Marča 1883.

Prosta i fina roba!

Vrlo cienoli

PETAR SKAREL

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju muške robe na metar i ušivene.

Vrlo cienoli

Prosta i fina roba!

Beč! Pariz! London!

Čujte vidite pa se čudite!

Uprava fallirane **«velike englezko-britske tvornice srebra»** prodaje svoju robu nizko izpod ciena. Ako se pošalje svota od 8 for. 70 novč, ili takodjer poštarskim pouzećem, dobije se jedaći i desertni servis iz najfinijeg **englezko-britskog srebra** (što je prije preko 40 for. koštalo), ktomu dobije svaki kupac plemenu garanciju da će srebro uzdržati bleloću poslie 10 godinah.

6. noževah sa izvrstnim rezom,
6. težkih vilicah od brit. srebra,
6. masivnih žlicah « «
6. « « « za kavu,
1. masivna vel. žlica za juhu od brit. srebra
1, « « « «mlieko « «
6. izvrstnih ležakah za noževe« «
6. masivnih žlica za dessert « «
6. vilicah za dessert od pravog« «
1. posudica za cukar ili papar,
6 liepih masivnih čašica za jaja
6. finih žlicah za jaja od brit. srebra,
1. fina 30 cm. dugačka taca « «
1. posuda za the najfinije vrsti,
2. krasna sviećnjaka za salon.

61. Komad.

Za dokaz da svojom anoncom nevaram; obvezujem se ovim javno: ako roba nekonvenira, da ću ju bez prigovora natrag primiti.

Tko želi dakle kupiti solidnu i dobru robu nek se obrati, dok je iste na skladistu, na

J. H. Rabinowicza, Beč.

Centralno skladište englezko-britske tvornice srebra, II., Schiffamtgasse 20.

Prašak za čišćenje ovog britskog srebra dobije se kod mene, škatulja 15 novč.

Filialke: Pariz, London.

Izložba 1872 Beč zlata kolajna,
» 1875 Novisad zlata kolajna
» 1876 Szegedin zaslužna kol.,
» 1879 Szegedin spomen kol.,
» 1876 Klosterneuburg zast. kol.,
» 1877 Theresiopel zlata kolajna.

OBJAVA.

Izložba 1877 Prag državna nagrada,
» 1877 Linz zaštitna kolajna,
» 1878 Paris zlata kolajna,
» 1875 Stuhlweissenberg zlat. kol.,
» 1878 Bistritz zaslužna kolajna,
» 1882 Trst zlata kolajna.

Prvo sriemsko vinarsko dioničko družtvo u Iloku

opunomoćilo je podpisanoga na prodaju **vina** i **slivovice** odlikovanih na raznih svietskih izložbah, kako gore. Tko želi kupiti na **veliko** neka se obrati na podpisanoga a na malo (u butiljah), na trgovca **Ant Paparotti** *Via S. Antonio N. 4.*

Gj. Vučković.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod om F. HUALA.

Broj 9. U Trstu 1. Maja 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom raste mnogo stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Normačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštен, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Porečkomu listiću.

Nedavno obavljem izbor u istarskom veleposjedu zadao je porečkomu listiću «Istria« mnogo brige. Do tada je držao taj listić, da je njegova rieč svemogućom, da on daje pravac i smjer cieloj talijanskoj politici u Istri. Da nije tomu tako, podučava nas sama «Istria» u 69. broju od 21. prošlog mjeseca, a da se o tom i naši čitatelji osvjedoče, navadjamo nekoje izvadke iz njezinog uvodnog članka. «Ako su jedinstvo — piše *teta*- i sloga krieposti, koje se imaju uvjek preporučivati, koliko jih više sada trebamo, dapače one su nam neobhodno potrebite u sadanjih vele težkih i zamršenih vremenih. Nikomu pametnomu ne mogu biti nepoznata i žalostna vremena u kojih živimo i *odvažnost neprijateljah za borbu*. Gledeć na ovo, nikad nije naša Istra doživila dobu, toli punu zasjedah, nesporazumljenjah, urotah i pogibeljih jer se sada ima posla *s pravom i uredjenom* (*organiziranom*) *strankom*, koja radi ustrajno te širi svoje djelovanje med seljačko pučanstvo, koje je na našu nesreću i po krvi i po jeziku sasvim različno od pučanstva koje prebiva u naših gradovih i trgovištih....

Stoji pako, da u današnjih političkih odnošajih osjećamo neodklonivu potrebu, imati ne samo čistu našu većinu u budućem saboru — koja, kako se nevaramo neće nam nikad manjkati — nego moramo nastojati, da se ne poveća niti za jednu osobu *nepouzdana* (infida) manjina, koju moramo pobijati da izgubi podlogu.»

Iz ovoga će svatko lahko uviditi, kako se «Istria» i njezini patroni bojе naroda, kojega su do jučer izsmjehivali ili svietu kao šaku prosjakah i klatežah predstavljali. Odatle i neobična uzrujanost u Poreču, što smo mi u poslednjem broju upozorili naš puk na gospodarenje gospode u Poreču. «Istria» pretiskala je u provodu naš člančić »Kreditna banka u Poreču» što nas veoma veseli jer će tako i njezini čitatelji doznati kako smo mi nepristrano i hladnokrvno napisali one redke glede dvostrukih plaćah, koje uživaju nekoji zemaljski činovci; drago nam je i stoga, jer taj odgovor samo potvrdjuje našu opravdanu primjetbu.

Varaju se gospoda u Poreču da će nas svojom talijanskom brbljavošću prestrašiti ili nam možda oči zamazati. Naš narod postaviti će proti vašim umišljenim velikanom, priprosto istarske mužove, da ga brane i štite. Noso li ti mužovi dugo ili kratko kaputе ne mienja na stvari ništa, a vi znajte, da je narod uz njih.

Naš ponos, naš hrvatski odgoj neda nam, da odgovorimo porečkomu brbljavcu onim načinom kojim on nas obsipava najpodlijimi tužbami, misleć da će se njegovo blato dohvatiti našeg čistog lica. Takav način pisanja služi na čast ljudem koji se razbacuju dan-noćnice svojom talijanskom kulturom.

Posvanjem nećete razboritomu čovjeku ništa dokazati a mi držimo, da imate možda ipak kojeg razboritog čitatelja.

Nemarimo pitati nikoga a najmanje «Istriu», zašto nam nije sl. uprava porečke banke priposlala svoje izvješće, jer znademo, da uljudnost nije ljudem prirodjena već da se ju naobrazbom stiče.

Neznamo radi čega se porečki listić nameće odvjetnikom porečkoj banki, ili možda obližе kadšto i baulkina jasla? «Istria» si tumači sama zašto nam nije bilo priposlano izvješće, pišuć, da banka nije htjela stupiti u odnošaj sa listom kakvim je »Naša Sloga», kojemu da je svrha ocrnjivati ljude, širiti laž, izvraćati dogadjaje i zlobno napadati sve što nije hrvatsko. Da smo se mi ogrijali na suncu istarske talijanske kulture, mi bi stupili u smradnu kaljužu u kojoj se porečko klepetalo davi, pa bi odvratili šilo za ognjilo, nu ovako odvraćamo s najdubljim prezirom sve slične osvade. Na sporuku toga listića, da *nemamo* pravo tražiti izvješća niti po sebi niti pod izlikon, da donesemo izvadak čitateljem «Naše Sloge», kojih da nije niti *dvadeset* u Istri sa svimi pridošlicami preko gorah, odgovaramo ovim: 1) «Istria» nemože pojmit što je slobodan i neodvisan časopis. Ona nezna da je dužnost takovomu časopisu nadzirati sav javni rad i pojedinca i družtva; najpače družtva, koje barata tudjim novcem i imetkom. Ona misli, da se može samo ono pisati, što gospodari, dotično hranitelji nalože. A zašto ona toga neshvaća? Jednostavno stoga, što nije niti izražaj javnog mnienja a jošte manje neodvisan časopis. Tako ti je moja *teta* svakomu koji se privеže za tudja jasla.

«Naša Sloga» nepoznaje niti Petra niti Pavla za gospadara, ona ne zastupa ničije privatne interese, nije obvezana napram nikomu osim hrvatskomu narodu u Istri, kojemu je tumačem i voditeljem. Kao što je do sada, tako će i od sada tražiti od svakoga račun koji rukovodi tudju muku, jer je to u interesu puka i jer se ne boji da će njoj biti uzkraćena podpora od nikoga. 2) «Istria» znade najbolje da su u Istri malne svi poštarski uredi u talijanskih rukuh, biti će njoj dakle lahko obaviestiti se koliko brojevah «Naše Sloge» ide u Istru. Neka popita porečkog poštara koliko brojevah «N. Sl.» dodje na onu poštu, u čisto talijanski grad, pa će uviditi kako znade krupno lagati ili bar istinu izvraćati. Pa čemu onda sazivlje Talijane Istre da se sakupe oko njezinog barjaka, da se slože *proti dobro uredjenoj stranci*, kad ta toli dobro uredjena stranka sa svimi pridošlicami iz Zagreba i Ljubljane nema nego 20 čitateljah «N. Sl.»? Takav nesmisao može napisati samo onaj, koji se je sa razumom posvadio ili komu su vrane moždjane izpile.

Mi ne spomenusmo u našem članku o upravi banke, niti da je dobra ili zla, dali napreduje ili nazaduje, o čem se može svatko pročitav naš članak osvjedočiti, a porečki smušenjak nam podmeće nekakvo ocrnjivanje one sl. uprave, držeći se valjda naše hrvatske: »reci mu reci, da ti on ne reče,»

«Našoj Slogi« poriče «Istria» kompetentnost prosudjivanja, koliko je jedan dio zemaljskih činovnikah radio za kreditnu banku, koliko za pokrajinu, te koliko radi povećana posla imaju isti raditi preko stroge dužnosti. Mi velimo podpunim uvjerenjem, da smo dužni i vlastni u najvećem stupnju gledati što se radi s novcem kojeg puk plaća, dočim bi «Istria» kano tumač porečke svojte (konsorterije- kako ju je trščanski «Cittadino«

Podlistak.

Dve tri o gradu Pazinu i njegovoj okolici.

(Konac).

S takvim postupkom gledalo se je svakoga dana sve većma kmetu dodijati, a kmeti polagano došli do toga, da se odluče posvema od gospode, ter puste sve uzde u njihovih rukuh. Kako se svakoga dana u novijoj dobi uvjeravaju, da nadalje se ne smije gospodi sve popustiti, začeli su s nova protiviti se gospodi i dobili bi za stalno u kratko vriemo upliva kad se nebi znalo zasljepljivati Staropazince i okolicu pazinsku. A da gospoda pazinska svoju stvar dobro razumlju dokaz je i to, što neće ni pošto, da ostane jedan glavar više od trih ljetah. Oni znadu, da su kmeti nezadovoljni s njimi, pak naprčuju glavarstvo sad na Kovača sad na Juroša sad na Čeha sad na Kamuža i Constantina a to samo da se opravdaju pred neukim kmetom: Glavar je kriv zlu, al paziti budemo da bude bolji. I tako se kmet zasljepi.

Nekoji govore: kmet je zadužen pak ga gospoda lahko na svoj ljepak love. Da, nješto jest u tom istine ne smije se tajiti. Ali Gologrjski i Pazinski kmet je skoro posvema neodvisan od gospode, i ako ima maloga duga on bi ga lahko mogao platiti. Gospoda ga doista dugom straše, al mu troška nečine jer dobro znadu, da je novac u sigurnih rukuh i da imadu svoje debele kamate. Reći ću dakle da nije dug nego nješto drugo krivo, što se pazinski i gologrjski kmet više nezauzima za svoju ljepšu budućnost i za svoja prava. Po mom sudu rekao bih, da prvo zlo te kmetske nemarnosti je što je zasljepljen od gospode. Gospodin mu se na sve strane zna praviti dok mu toliko prašine u oči ne baci, da gospodinu sve popušća. Kad ga zapitaš zašto se nebi više zauzimao za svoje pravice, on ti bude reći, neću se zamjeravati gospodi. U svojoj prostodušnosti ne uvidja, da gospodin potajno radi o njegovoj i njegove djece koži. K tomu dolazi, da su naši kmeti premalo izobraženi i premalo samosvjestni. Oni ti očito kažu, da nebi umili braniti svoja prava kad bi u glavarstvu sjedili. Ja bi pak našemu kmetu rekao samo ovo par rieči kad bi mě htjeo slušati: nevoljniče, zar bolje znadu tvoje potrebe Leandri, Micani, Beltramini nego li jih poznavaju Salari, Trošti, Ujčići i mnogi drugi? Što se bolje živi sada nego li onda kad su Ladavci, Mečari, Salari sedili u Pazinskoj Podestariji i branili sveta svoja prava? Sudite malo, pak ćete uviditi imateli pravo ili krivo sa našim *»neću, da se zamjeram, neću jer nebi znao govoriti s gospodom«*. Onda dobro spávajte menute obitelji svirale. Umjmo, da bude polagano i do toga došlo. Pravica je na našoj strani, krivica na šarenjačkoj. Svaka pak krivica za vriemo. Bomoz Bog i sreća junačka.

Pisma mojemu prijatelju.*)

Iz srednje Istre.

Predragi Ante!

*U *** mjeseca veljače 187...*

Veselim se baš od srca, što pogodih žicu, koja ti doprinaša po želji ugodne glasove. Neću time kazati, da su ti mile čenjenice, već da ti je milo saznanje istih.

Ta komu da godi, za miloga Boga, ono ćuno, ugladjeno (?) ponašanje poznatog nam govornika, koji onakovom preporukom pripisuje našemu narodu najgroznji smrtonosni liek? Komu da krv ne uzvrije, kad mu se u lice na najbezobraznij i način psuje, ružl i kudi pjesmu, jezik i narod? Koga da ne zaboli srce, kad začuje one nesmiljene rieči: Varajte narod do kraja, ne dajte mu narodnih hrvat-

*) U 9. broju «Naše Sloge» od prošle godine donesli smo prvo pismo «mojemu prijatelju» u kojem opisuje pisac malogradski život u jednom od istarskih gradićah, ističući bahatost naše potalijančene braće. Danas nastavljamo ta pisma u nadi, da će nam se g. pisac češće odazvati. Uredn.

nazvao) koja rukovodi kreditnu banku, imala štititi jer vriedi u naobraženom svietu pravilo, da nije nitko vlastan prosudjivati svog posla.

Što smo naveli, da dva činovnika kod zemaljskoga odbora dobivaju s dvijuh stranah plaću, ma i bilo pod drugim naslovom t. j. od jedne kano plaću a od druge kano remuneraciju, to nam je i porečki listić potvrdio, dapače navadja i svotu od 3832 for. koja da je potrošena u dvih zadnjih godinah kod banke. Nu mi smo želili znati, koliko je dobila gorespomenuta dvojica činovnikah za g. 1882 t. j. za onu dobu odkad se je banka odielila od junte. Al dà, to je mudra »Istria» zašutila, to su otajstva, pristupna samo porečkoj konsorteriji.

Znademo mi dobro, da ako se činovnikn štogod naloži, da učini preko svoje dužnosti, da ga valja za to nagraditi, nu toga ne pojmimo, kako mogu u Poreču činovnici obnašati dvojake službe, dočim se svuda drugud činovnici tuže, da ne smažu svojih poslovah, da su preobterećeni, da njim posao zaostaje. Obavi li koji činovnik kakav posao izvan službe, biva taj posao uvjek iz njegovog ureda, dočim rade zemaljski činovnici u Poreču u različitih uredih. Junta je za sebe, banka za sebe. Jedna i druga imade tekućih poslovah. Ako si činovnik kod jedne, nemožeš biti kod druge, što je posve razumljivo i pravo. Ako je kod banke sjednica, nemožeš kod junte raditi, u obće, dvem gospodarom nemože se istodobno služiti. Radi toga zahtjevali smo, da se kod banke namjesto ljudi koji trebaju kruha, a ne da se trpa sve u jedne te iste osobe. Kod razprave proračuna za g. 1882 primjetio je jedan naš zastupnik u Poreču, da je trošak za zemaljsku upravu u iznosu od 31.391 for. odviše velik ako ga prispodobimo sa svotom, koja se u tu svrhu troši za pokrajinu Dalmaciju i Goricu. Danas uvidjamo, da je ta primjetba bila na svom mjestu, da bijaše opravdana, jer vidismo, da se jedni te isti činovnici plaćaju i nagradjuju sa više stranah.

Možemo porečku konsorteriju uvjeriti, da se šta takova ne dogadja niti u Kranjskoj a niti u Hrvatskoj, u zemljah, koje su »Istriji« uvjek na jeziku, kad se sjeti, da se mi postupice dižemo da se osvješćujemo, na čemu su po njezinoj plitkoj pameti krivi emisari iz Kranjske i Hrvatske. Vjerujemo »Istriji« rado, da bi njoj draže, da se mi š njom skupa obraćamo k blaženoj prekomorskoj braći, da nas nespašene dodju spasit, al pitamo ju, gdje da odgojimo mi našu djecu u narodnom duhu? zar u talijanskih fabrikah renegatstva? il nam možda dajete do pučkih školah, a da i ne govorimo o srednjih?

Još jednu, pak smo gotovi. Istria nazivlje naše do skrajnosti umjerene i obzirne zastupnike *»nepouzdanim manjinom«*. Nešto radi svog stališa a nešto radi liepe naobrazbe, bijahu u istinu naši zastupnici u Poreču idealom pravog parlamentarnog ponašanja, da rečemo po domaću: »pravi janci medju vuci«. A te i takove muževe krsti porečko klepetalo *»nepouzdanimi«*. Izkustva nikad dosti. Sadanji naši zastupnici uvjerit će se — ako nisu uvjereni — da ne pomaže sa stanovitom družbom ugladjeno i uljudno baratati, a budućim neka ovo služi za nauk; »Istriu« pako uvjeravamo, da ćemo njoj u budući sabor poslati bolje *pouzdane* muževe.

DOPISI.

Iz srednje Istre, *mjeseca aprila 1883.*

Ako svrnemo okom širom »srednje Istre«, opaziti ćemo mnogošta, što bi vriedno bilo, da si čovjek zabilježi i da po mogućnosti na javu iznese. Gradivo je veliko, ali žalibože vrlo neugodno za srce i za dušu. Iz ovoga gradiva izvaditi ćemo važniji jedan dio, i to *»odgoj mladeži«*. Prije pako nego da započnem štogod ob uzgojivanju današnje mladeži, reći ću nešto u obće ob uzgoju.

Odgoj mladeži možemo razdieliti na troje. Odgoj po majci, po učitelju i po samom sebi. Od poroda pak do one dobe, kadno je diete dužno pohadjati škole, izručeno je ovo skrbi, brizi i zaštiti majčinoj. Diete je bačeno u njezino naručje namjerom, da ga odgoji čila i zdrava, da ga odgoji mljekom, koji ne odiše otrovnim, već ugodnim i zdravim mirisom. Mlado diete živi pod majčinim okriljem. Ovo se uzgaja u majčinom duhu. Ovo govori, misli, osjeća ko majka.

A što onda, kad ga dadeš u učiteljeve ruke? Da li će učitelj koracati istim putem, da li će krenuti lievo ili desno? Razumni ljudi odgovorili su jur od davna na ova pitanja te su zato postavili i zakone, koje — hvala Bogu — imademo, ali koje ne vršimo! Ako je sviet pravedan, ljudstvo dobro i pošteno, vlada uvidjavna i sdušna, vjere mi, mladež se nikad pokvariti neće? Ona će ići ravnim putem skupa sa učiteljem, koji mora da zastupa onu pravu majku *povjerene mu mladeži*. Majka je usadila mučnim trudom kamen u zemlju, da bude temeljem palače, ona mu je podielila i blagoslov, ali samo s tog razloga, da laglje podnese breme ogromnih zidinah, a ne da omogući lebdenje palače u zraku. Odgoj po majci je temelj, na kojem počiva ljudsko naobraženje, ljudska sreća. Takovog temelja ne smiju pustiti s oka učitelji, a još manje oni predpostavljeni, kojim je sveta dužnost *biditi nad odgojem mladeži*. Učitelj je pravi namjestnik majke, i kao takav mora da sliedi majku u govoru, mišljenju i osjećanju.

Što je pak sa odgojem po samom sebi? Taj odgoj je lahak i težak. Lahak, osobito onda, ako su odgoj po majci i odgoj po učitelju bili spojeni ravnim (naravnim) putem; težak, ako se je protivno zgadjalo, to jest, ako se je prešlo od jednog odgoja na drugi krivim (nenaravnim) putem.

Proučiv sada ovo nekoliko redakah ob odgoju, sgražati se moramo nad nepravdom, koja nam se u tom pogledu u Istri čini. Koliko imade ovdje hrvatskih majkah više nego talijanskih, koliko hrvatskih, koliko talijanskih školah! Dvie trećine pučanstva jesu sjegurno Hrvati, a hrvatske škole možeš na prste prebrojiti. Strašno! Šta nismo mi austrijski državljani? Šta ne imademo zakona, ne obstoji § 19., koji dozvoljuje svakomu, da se uzgaja u materinskom jeziku? Nije li možda vlade, da točno vrši toli znamenite zakone? Svega imademo, ali većim dielom samo na papiru.

Da je zbilja tako, ovo dokaza. Občina Pićan broji oko 4000 dušah. Od ovih jesu po najnovijem popisu gosp. Bradičića 270 talijanske, a ostali hrvatske narodnosti. Ovaj veliki broj austrijskih državljanah, naravno pravo i § 19. zahtjevaju hrvatsku pučku školu, ali na njezinom mjestu stoji jur odluže vremena talijanska. Pri takovom stanju stvari bilo bi se nadati, da je hrvatski jezik kano predmet obligatan za sve. Nu ni toga ne ima. Došo je doduše dekret 28. ožujka (marča) god. 1882 sa podpisom kotarskog kapetana g. Manzana, u kojem se nalaže, da je od sada unapried dužan svaki učenik učiti hrvatski jezik kano predmet; ali jedva da se je učitelj po tomu počeo ravnati, eto ti 14. lipnja (pomajića) god. 1882 drugog dekreta; sa podpisom istog g. Manzana, koji veli, da su dužni pohadjati hrv. jezik samo oni, koji su hrvatske narodnosti. Da li se može občina od preko 3700 Hrvatah, a 270 netom stvorenih Talijanah radovati na takovo postupanje? Da li se ovoj »hrvatskoj občini« pravicu kroji? Né.

Po nalogu poslednjeg dekreta morali bi pohadjati hrvatski jezik samo učenici Hrvati, a ne oni, koji vele, da nisu hrvatske narodnosti. Nu uzprkos tomu svi su učenici rado hrvatski učili, te si dapače i oni Nehrvati knjige kupovali. U kratko vrieme nevjerojatno veliki napredak. Pokrajinski nadzornik g. Klodić se u veliko uzradova. Ali šta na to Talijomani, ili da bolje ročem »Pićanska Trojica«? Zazebe ih pri srcu, kad dočuše, da se u Pićanskoj školi i hrvatski uči. Talijančad uzvitla buru. Sliedile su tužbe. Iza ovih sliedio je nalog, da se ova škola nadzire. Mjeseca novembra god. 1882. eno vam školskog savjetnika — nadziratelja u osobi g. župana. Bradičić sjedne dostojanstveno na stolicu, i sluša razno učiteljevo predavanje. U mlada čovjeka, osobito pako Talijana (?) je nemirna krv. Ustane te se prošeće nekoliko putah gore dole po školi. Stane. Pogleda u knjigu jedne učenice (knjiga »Hrv. Čitanka«) te ju oštrim glasom zapita: Tko ti je dao ovu knjigu? Gospodin učitelj, odgovori plaho učenica. Ti ne smiješ učiti hrvatski, nadere se taj mladi nadziratelj. Moj otac mi je dozvolio, da učim, izmrmlje ona. Tvoj je otac meni reko, da ne smiješ učiti. A meni je reko, da učim, odgovori učenica opet. Sav uzrujan i nemiran izidje g. Bradičić biesno iz škole. Talijanska bura opet jača; iz nje se porodi znameniti jedan zapisnik. G. župan i školski savjetnik — nadziratelj dade naime pozvati po cafu razne roditelje, i to više putah, od kojih je sjegurno većina podpisala taj zapisnik, a da nije ni znala, o čemu se radi. Zapisnik proti hrvatskom poučavanju bijaše gotov. Veselim srcem odpremiše ga naši Talijomani na predpostavljeno mjesto. Zapisnik kola još dandanas po svietu. Da li se ljudi tomu smiju ili čude, to ne znam. Samo ovo znadem, da je dužnost svakog školskog nadziratelja, pa bio veliki ili malen, *»ponašati se pristojno, ne pravdati se sa djecom te napokon čuvati se stopah redarstvenog (policijskog) jednog komisara«!* — O načinu sastavljenja i o posliedicah ovog zapisnika ćemo se odmah osvjedočiti.

Romek — djelo g. Bradičića bijaše svebôće znano. I g. učitelj bje o njemu obavješćen. Zato sliedi učiteljev nalog svim onim učenikom, kojih su roditelji bili podpisani u znamenitom zapisniku, da se za vremena hrvatskog predavanja odalečiti moraju. I tako se sbude. Nu roditelji se s time ne slagahu. Oni se uputiše k učitelju, da ga umole za razlog. Učitelj im otvoreno reče: Učenici talijanske narodnosti moraju za predavanja hrv. jezika radi mira iz škole. Ali za Boga! ta mi nismo Talijani! odgovarahu roditelji. Kako niste, kad ste podpisali zapisnik (protocollo) kod g. župana i time mene radi pohrva-

---

skih školah, priečite mu svaki napredak? Tko da ne ośeti gorku bol u tielu i duši, kad ga tobože razuman, duševno naobražen čovjek pokrsti onim liepim (?) imenom »neuka gomila«? Ta to je strašno prijatelju! Ni najhladniji čovjek se nebi mogo uzdržat, a da mu mužki ne odreže, kemo li naš Šime.

Ti se diviš jezgrovitim riečima našeg gostioničara, njegovom naravnom duševnom daru, njegovimi doista krasnimi primjetbami, ali imadeš pravo, kad se još više diviš tom našem naobraženom svietu, toj tobožnjoj inteligentnoj gospodi, koja znade toli liepo, reko bih »zvjerski«, postupati s našim narodom, s hrvatskim narodom u Istri, koji ju žali božе hrani i uzdržaje na svoju propast.

Žalibože, žalibože, Antune! Dao Bog, poskočila čim prije preko mora u blaženu zemlju — tko? — koza a za njom ta bezsramna, bezdušna svojta!

Nu neću, da te poznatom stvari zadržavam, već tražiti ću se, da te upoznam sa drugimi činjenicami, koje nek ti još više razbistre pojam o našem narodu i o nekolicini ove prve klase.*) u mom rodnom mjestu.

Bližao se svršetak mesopusta (pusta — pokladah). Veseli sviet u gradu i okolici priredjivaše na vrat na nos razne plesove i zabave, javno i po privatnih kućah, uvažavajuć kratko vrieme, što jim preostaje do pepelnice. Ono nekoliko danah žello je svaki, mlad li star, sprovesti u zabavi i veselju.

Oh, da si mi vidio komešanja u mladjih i starijih ljudih!

Prolazeć u večer kroz naše krivudaste i tiesne ulice susretnuo si razne obitelji, na čelu jim roditelji, rodjaci ili pouzdani znanci. Koračaj tih stvorovah te je morao na prvi mah uvjeriti, da jim je cilj nešto veselogа, ugodnoga, zabavnoga. I nisi se prevario. Sve je hrlilo nekom radošću prama iztočnom dielu grada, i to u gostionu *Nikole Mikulića*, koji na molbu nekojih mladićah bijaše ustupio prostranu plesaću sobu za ova tri zadnja vesela dana. Nepredstavljaj si možda ovdje kojekakvih liepo i ukusno nacifranih i narešenih prostorijah, već običnu sobu sa nekoliko na okolo stojećih stolacah i jednim stolom, koji je služio našemu Franji Lovcu, da se nanj popne te da zasvira baš naški na mjehu ili sviralah. Prijatelju! Lovac ti je majstor u tomu. Nožice nestrpljivih plesačicah i plesačah su skoro i nehotice zaskakutale! Sve ga je rado slušalo nu još radje plesom pratilo.

Neobično mnogo svieta se sakupi danas u Mikulićevoj gostioni. Zašto?

Bijaše naime zadnja vesela, mesopustna večer. Izuzam prvog razreda, dakle tobožnje gospode, — koja obdržavaše svoju zabavu na zapadnoj strani grada u vlastitoj čitaonici, priredjujuć veliku večeru samo u slavu prijateljah Karnevala i Vinka Lozića —, bijahu zastupana ovdje skoro čitava ostala dva razreda. Iz daleka si čuo umiljato cviljenje Franjinih mješnica, popraćeno lahkim skokom brzih noguh; čuo gromko narodno pjevanje naših sokolovah za vrieme nuždne stanke, te veseli žamor ostalog občinstva kod dobre čaše vinca. Da se je sve najboljim i najliepšim redom zabavljalo, pripoviedat će ti naš Jurina, kojemu dosadi Labin te sa zato i odputi kroz Sv. Nedjelju u moje rodno mjesto, u nadi, da će valjda bolje sprovesti tu veselu večer.

— Hvaljen Isus! zagrmi na jedanput kriepko grlo našega putnika, otvoriv gostioničareva vrata te stupajuć muškim korakom kroz malu kuhinju prama ognjištu.

— Vazda budi! odvrati starija Mikulićeva kći sa ostalimi, koji se mirno zabavljahu kraj velike vatre.

— Ala vas se sabralo danas ovdje, prijatelji! produlji putnik, baciv pogled na okolo, pa kroz pobočna vrata i u predsobje. Ta to je veće veselje, nego na piru!

— Kako da se neblsmo veselili, progovori ozbiljno ostarjeli ponešto čovjek, sad nam toli malo traje zemaljski život. A sutra? Izručit će nam se utješan onaj pozdrav: *i u prah češ se obratiti.*

— Pa baš pravo velite, odgovori smjehom, putujući Jurina, sliedeć gazdinu kćer koja mu ponudi prazno mjesto kraj šaljivog starca.

— Reć bi, da smo istoga mnienja, izusti starac radostno. Sjednite, sjednite! Vi ste sjegurno dosta puta prevalili, te s toga i vrlo trudni. Sjednite, pak ćemo si štogodj pripoviedati. Je li?

Medjutim dignu se svi ostali, izim toga starca i mirne jedne starice, koja je neprestance badala nekom palicićem u oganj, te krenu put plesaće sobe, u kojoj se bilo jur po šesti put zavrtilo. Jurina si naruči pol litre bielog vina, sjedne, pak se upusti užitvahni razgovor sa starcem.

— Hvala Vam na uljudnosti, prijatelju, hvala! zahvali se liepo Jurina. Baš želim, da se odmorim, liep je skok iz Labina do vašeg grada!

— Dakle iz Labina? zapita starac.

— Da, da iz toga grada, kamo, ne promjene li se obstojnosti, ne daj mi Bog nikad više!

(Dalje sliedi).

*) Naši odmotnici, koji ne poznaju prostog puka nego prigodom izborah. Ured.

čivanja vaše djece ružno obtužili? reče im učitelj, smješeć se. Gospodine učitelju! Mi Vam ih nećemo više šiljati u školu, dogodili se, da se naša djeca za hrvatskog podučavanja kući vraćaju. Mi želimo tako, a i naša djeca isto žele! Toli odrješito odgovoriše roditelji. Da ne bude smutnje g. učitelj prionu uz želju ovih roditeljah. On marljivo podučavaše i podučava, a učenici ga pozorno slušahu i slušaju. Napredak je velik.

Da prosudimo sada cieli ovaj dogadjaj. —

U kući g. Bradičića ponašahu se (reć bi) «á la šior kumpare si», a pred osobom g. učitelja «á la šior kumpare no.» Pred županom bijahu roditelji proti polazku hrvatskog jezika, a pred učiteljem za polazak. Da li se to slaže? Što da na to rečemo? Svakako čudnovato! Da su roditelji absolutno proti polazku bili, ne vjerujem, da bi i proti nalogu g. učitelja bili. Da su opet naši ljudi toli bezobrazni i zaboravljivi, i to ne vjerujem. Dakle što onda? U kući g. župana nam se nešto skriva, a pred učiteljem nam se pokazuje!!! Rekoh.

Znajući sve ovo, možemo li se ikako izraziti proti ponašanju g. učitelja Nežića? Možemo li ga okriviti radi strančarenja u školi? Ne, i sto puta ne. Opomena, upravljena od mjestnog školskog vieća u Pazinu 28. novembra 1882 na g. učitelja, veli: »Il malcontento della popolazione è prova indubbia, che la medesima disapprova il sistema di forzata croatizzazione, iniziata dal sig. Dirigente«. A mi na to: »Il malcontento della popolazione è prova indubbia, che la medesima disapprova il sistema di forzata italianizzazione, iniziata dal sig. Agente«. Taj slučaj nam najasnije dokazuje, tko svoj jezik drugomu narivava, tko drugomu nepravdu čini. Ovaj slučaj ćemo si zapamtiti. Prije pako nego zaključim, mi je reći g. Agentu, da se mi njegovih pretnjah «ghe daremmo coi pugni o collo unghie» ne bojimo, nego neka se on pazi, da mu ljudi jezik ne svežu.

Kastav 23. *aprila.*

(Putujući učitelj. Bratovščina)

Putujući učitelj poljodjeljstva čitao je jučer u nedelju jednu poduku u gradu Kastvu, a drugu u Klani. Kako je prošao u Klani neznam, već sam samo čuo, da je čitao o pripravljanju i redjenju gnoja i da je mnogo slušalacah bilo.

U Kastvu sabrala se je množina gospodarah svake dobe, te se smjestili u velikoj školskoj sobi u Kaštelu. Malo za devetom urom počelo je čitanje.

Občinstvu je učitelja predstavio g. M. Laginja po prilici ovimi rieči; «Ovaj je gospodin putujući učitelj za poljodjelstvo. Njega plaća cesarska vlada, da ide od občine do občine, od sela do sela, pak da narod podučava u gospodarstvu. On je rodjen Talijanac, od mala je u službi; prije nije imao prilike naučiti se naš hrvatski jezik, a odkad je u službi nije mu bilo dosta vremena, dakle do sada ovaj gospodin nije kriv što nezna hrvatski toliko, da bi se mogao s vami razgovarati i na svako vaše pitanje odgovoriti. Za ovaj put on će samo čitati, a unapred, bude li htio koristan biti, morati će se naučiti posve dobro naš jezik.«

Na to je gosp. Zotti tresućim glasom stao čitati hrvatski napisanu poduku u gojenju vinove loze. Po čitanju pozna se, da razumije što je napisano, al puk svega nemože razumjoti, jer bi se mnoge stvari morale još praktičnije protumačiti; zato je i g. Laginja bio prisiljen, gdjegod upasti u rieč i stvar koliko je moguće razjasniti.

Uredba putujućeg učitelja posve je koristna. Ali pogrešeno je bilo odabrati zato čovjeka, koj se uz najbolju volju mora proveć mučiti, a nas ipak nezadovolji. Jedno mi je drago, da je gosp. Zotti bio primljen u Kastvu baš plemenito i morao je uviditi, da mi ljudi hrvatskoga jezika znamo razlikovati, osobu od stvari, i da mi proti njemu neimamo ništa i da smo do kraja pozorno poslušali njegovo lomljenje hrvatskoga jezika; nam je samo žao da se je u naše vreme mogla naći vlada, koja imenuje putujućim učiteljem za gospodarstvo za Istru čovjeka, a neosvjedoči se prvo znade li taj čovjek kmetski jezik.

Gosp. Zotti-u preporučamo, neka ide u koje hrvatsko mjesto u Istri, neka počme s narodom govoriti, neka se trudi, neka dodje do toga, da nas bude njegova rieč oživljala, pak ćemo ga sigurno radje imati, nego li njegovi zemljaci, jer mi smo amo željniji nauke. A dodje li nam drugi put opet onako mučno čitati, neće biti izpričavanja ni pomilovanja, nego ćemo iz fućkati — ali ne učitelja, komu želimo svaku sreću, nego onoga, tko nam ga na silu riva. Ove redke preporučamo našem zastupniku d.ru Viteziću, neka jih pročita ministru, ako bi mu ministar kazao da nije istina, da putujući učitelj nezna hrvatski, ili slovenski, kako vas volja.

»Bratovščina» za pomoć ubogim učenikom podielila je ove godine liepu svotu od preko *tri stotine* forintih! A da znate, koliko je sirotčadi molilo! Evo jednog podatka vitezu Jottmaru, na temelju kojega može temeljito izvjestiti vrhu prošnje, koju je Bratovščina podastrla Njegovomu Veličanstvu, da se naime od dobrotvorne državne loterije nekoliki postotci odtegnu za ovo družtvo. A i rodoljubi hrvatski mogu se osvjedočiti, da u najbolju zemlju ide sjeme, koje se u bratovščinu posije.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 30. travnja 1883.

U poslednjem broju »Naše Sloge« spomenusmo na ovom mjestu kano najvažniji čin, izbore zastupnikah za hrvatski sabor u bivšoj vojničkoj granici. Ti izbori su obavljeni ovih danah mirno i dostojanstveno kano što se političkoj zrelom narodu dolikuje. Vladina stranka, prem je raznimi pritisci odnesla pobjedu sa birališća, neznade valjda jošte niti sama, kako će sa svojimi pristaši, sa novopečenimi »Srbi« na čisto izaći. Ona će tomu svomu čedu morati popuščat lievo i desno, ona će morati skupo platiti svako glasovanje takovih zastupnikah, a sve na štetu »Hrvatske«. Napokom će i njoj samoj dosaditi ovakvo uvjek nezadovoljno družtvo; nu tako biva svuda u političkom i privatnom životu a poznata je istina, da je razmazanomu čeljadetu veoma težko zadovoljiti.

Opozicija može biti sa uspjehom izbora u toliko zadovoljna u koliko je postigla sve što se je zakonito dalo u onih okolnostih. Stranka prava je dapače više uspjela nego li se bilo nadati.

U carevinskom vieću u Beču počela je dne 14. tekućega mjeseca rasprava novele o školskomu zakonu. Vladin podnesak bi primljen za podlogu specijalne rasprave a sada se vieća o pojedinih točkah te novele. Neima dvojbe da će vladini predlozi sa pomanjimi izpravci biti primljeni. Glavne točke novele sastoje u tom, da se dosadanji polazak škole od osam godinah sniži na šest. Stari zakon dozvoljava, da na svakoj pučkoj školi, bila djeca koje mu drago vjere, smije učiteljevati izpitani učitelj bez razlike koju vjeru izpovieda; židov na katoličkoj i protestantskoj školi a tako i obratno. Novi zakon izpravlja to u toliko, što će od sada morati učitelj one vjere biti, koju izpovieda većina njemu povjerene školske djece. — Bečka gornja ili gospodska kuća primila je bez ikakove razprave proračun i financijalni zakon, što dakako nije milo našim Niemcem. U ugarskoj zastupničkoj kući je takodjer svršilo viećanje školskoga zakona.

Obistinila se je viest, da je sklopljen savez triuh europejskih državah, Austrije, Italije i Njemačke. Tomu savezu imala bi pristupiti jošte Rusija i Španjolska. Ako je istina, da je tomu savezu svrha, sniziti vojske a tim i preogromne troškove koje moraju pojedine države radi vojničtva snašati, tad će zaisto svatko taj korak sa zadovoljstvom pozdraviti, jer sadanje vojničtvo ne samo da grabi ljudskomu družtvu najsposobnije radničke sile, već ga i novčano siše i ubija. Težili se zbilja za tim, da se narodom nesnosne tereto vojničko skine ili bar ublaži, ne uvidjamo razloga čemu se Francuzka i Englezka u taj savez ne pozovu, tà i kod njih su vojnički troškovi ogromni kao i kod ostalih narodah, prem da jih Englezka i Francuzka, kao bogate države, laglje podnose.

U Ruskoj se čine izvanredno velike priprave za krunitbu carevu. Takovim sjajem i veličanstvom nije valjda jošte nijedan ruski car okrunjen bio. Da pokažemo koli se na pune pesti novac siplje, za sve potrebno i nepotrebno, navadjamo, da će se prigodom krunitbe medju narod i vojničtvo razdieliti 3. milijuna cigaretah, za koje će se porabiti 20.000 kilogramah tabaka.

U Francuzkoj nemože se nutarnje stanje nikako umiriti i učvrstiti. Vječna nesporazumljenja i razpre medju pojedinimi članovi ministarstva a izmedju ovoga, zastupničke kuće i senata, pričće, da narodni zastupnici posvete sav svoj rad i mar narodnomu boljku.

U Englezkoj reć bi da kane nezadovoljnici, na čelu njim Irci i njihovi pomoćnici iz Amerike, izpuniti svoju grožnju sa dinamitom i prahom. Vlada je doduše pozatvarala nekoliko vodjah tog odvažnog i pogibeljnog družtva, nu paleži i rušenja ne prestaju, te se je bojati, da njim neće moći niti pooštrenimi zakoni na put stati. Englezki državnici mogu puniu pravom na sebe povući onu iz sv. pisma: «naši otci sagriešiše a mi nosimo njihovu krivnju».

Franina i Jurina.

Fr. Su li si Žminjci našli miediga?

Ju. Baš to pital me je neki miedig iz Brača, kega su prosili.

Fr. Ča si mu odgovoril?

Ju. One ča i tebi, da ga leto dan išću i da još na svoj mod nisu ga našli.

Fr. A kakova bi teli imati?

Ju. Da dela čudesa, da grle š njimi va oštarlju, da šarenjake za niš a Hrvata kmeta za plaću leči i da va njihov mieh puše proti popom.

Fr. I ta je lipa.

Ju. Prema vremenu, jer drugačie po svojoj navadi nebi mu obećane plaće dávali, kako pokojnomu miedigu, i pak bi ga pravdali i prezirali.

Fr. To su ljudi kurioži.

Ju. Pazinci jih nezovu za niš: Giminesi prepotenti, kako Plćance gran Signori, a Gračišćane gran dottori.

Fr. Zato se on iz Brača, za se od njih osloboditi izgovaral, da Žminjski zrak ni za njega.

Ju. Pravo je imal, on je indovinal.

***

Fr. Jesi li čul da u dolnjoj Istri goveda crkavaju od glada?

Ju. Junta porečka bi mogla pomoći senomj kako je pomogla ljude l. 1880 kad su bili crni od glada.

Fr. Pak neka stavi adicional za platiti, a raprezentanca nek po svoju deli, i po svoju iztera, da razsvetli izvana svoje kuće, a kmet nek plaća Junti adicional za seno kao za žito, a još posebno nešto raprezentanci, tako će lahkoumni kmet plaćati duplo već, a furban duplo manje.

Ju. Viva la kukanja!

Fr. Reci borme, živila sebičnost rapresentance, koja umije kmeta operušat da sebi breme olakša.

Ju. Neznaš li onu, da kad Bog hoće kaštigati lahkoumnost i nemarnost ljudih, njim da takove poglavare, koji jih umiju šibat i must.

Fr. Ah što sve mora trpeti hrvatski kmet radi svoje nemarnosti.

Ju. Nek pametan bude kada bira svoju raprezentancu, pak će mu bolje bit i neće mu svaki dotepuh i pojidež zapovedat.

***

Ju. Dragi Jure kuda se to klatiš.

Fr. Ča se tako govori s jednin sudcen? Ča neznaš da san bil va Novom za priseznika, kade san mogal sudit na smrt i na život.

Ju. Oho! to su druge gusle! Kadej te ta Novi i kega si to sudil.

Fr. Novi ti je tamo va kirsken a sudil san ja i stari Koližor neku Katicu i Anicu.

Ju. Kakoj finila pravda, kij dobil a kij zgubil?

Fr. I taj lepa, dobila je kako po navade ona ka ima krivo a zgubila ona ka ima pravo.

Ju. Pak ča te sotono ne boli duša, kemu ćeš poć k spovede?

Fr. Tako pomozi se nà, oteli su tako drugi pak san moral i ja.

Ju. A ča su svedoki mučali al jih ni bilo?

Fr. Katica ni imela nijednoga a Anica dva, ma su morali vane za vrati stat kako i ciganski sin. To tij nebore tako, Katica ima prijatelj pak smo ju lepo škapulali.

Ju. Bi reć da vi po žepu sudite? Četel pak dat Anice da se apela.

Fr. A ja. Smo njoj zabrusili da ako se apela da ćemo ju va pržun kalumat. Ona će verovat akoj bena.

Ju. Onda je istina, daj pravica slepa i gre brižna kamo ju ki zapelja.

Fr. Ma dragi moj mi smo morali tako sudit zač su nan bila grla suha, pak je trebalo pit.

Ju. Neka, neka, Bog van je prosti.

***

Ju. Frane čaj na Volosko prišal već i jedan nemški postolar.

Fr. Kakov nemški postolar?

Ju. Ča nisi videl onu tabelu na Voloskem na koj je napisano »Schuhmacher«?

Fr. Se vidi da nisi nikad po svetu bil. Postolar se zove na Kranjsken »šumaher«, i buduć je Tonin s kranjskega je stavil vanka tabelu va svojoj šprahe. To je sve viš!

Različite viesti

† **Prečastni gosp. Mihovil Žvab,** kanonik kaptola tršćanskoga umrò je dne 28. t. m. naglom smrtju u 70 god. života. Pokojnik je jošte na Markovo predvodio procesiju, kojom se je zgodom pregrijao i zatim na plućnoj bolesti obolio. Rodio se u Povirju na Krasu, ostao do smrti vjeran svomu narodu a rodbini bijaše uvjek plemenitim dobriteljem. Izmedju mnogobrojnih prijateljah i rodbinstva, oplakuju ga dva sinovca svećenika i treći bogoslov u Gorici. Lahka mu bila zemljica i vječni pokoj njegovoj duši!

Bermanje u tršćanskoj biskupiji. Presvietli biskup Ivan Nep. Glavina dieliti će sakramenat sv. Berme u sledećih mjestih. Maja dne 5. u Sv. Kancijanu, 6. u Rodiku, 7. u Vatovljah i Barki, 9. u Brezovici, 10. u Slivjah, 21. u Podgorju, 22. u Klancu, 23. u Gročani, 26 u Podgrajah, 27. u Jelšanah, 29. u

Brgudu, 31. u Pregarju-Junija dne 3 u Ospu, 5. Gradini, 6. u Topolovcu, 7. u Berdu, 9 u Sdrenju, 10. u Grižnjanu, 11. u Vrtonigli i Novojvasi, 12 u Sv. Lovreču, 13. u Materadi, 14. u Kastelu, 16 u Korti 17 u Izoli, 20. u Kopru. — Za duhovnih blagdanah obavljati će taj sv. Sakramenat u gradu Trstu.

Željeznica Hrpelje-Trst. Željeznični odbor carevinskoga vieća prisvojio je gradnju željeznice Hrpelje Trst polag predloga izvjestiteljeva, o čemu će se jošte tekom budućeg čedna u zastupničkoj kući razpravljati.

G. Tepper. Javlja nam pouzdana osoba iz Kastavšćine, da se je šumski komisar g. Tepper počeo mješati u občinske izbore, preporučujuć osobu, koju bi rado vidio dalje od Kastva i koja ne treba njegove preporuke. On zna, da je narodu crn pred očima radi njegovog paševanja u šumskih stvarih te bi po našem sudu doba, da povuče već jednom rogove u se, inače bi mu se mogli okrhati.

Okružnica ministra Pražaka, izdana na dalmatinske sudove kaže, da uzprkos riešenju vrhovnoga sudišta imade se izvadjati naredba od god. 1872, usljed koje je zajamčena uporaba hrvatskog jezika na sudovih. Pitamo ovom zgodom, kad će se i za nas u Primorju izdati (ili protegnuti) sličnu naredbu, ili ćemo mi uživati za uvjek blagodati talijanskog ili njemačkog jezika?

Razpisan je natječaj u tršćansko koparskoj biskupiji za sledeće župe: Klana, Lonke, Gračišće, Mošćenice i za kapelaniju u Trebiću.

Mjesto kanceliste u Voloskom razpisano je do konca ovog mjeseca. Osim inih sposobnostih, zahtjeva se da molitelj znade njemački talijanski i hrvatski jezik. Buduć da nam je veoma dobro poznato, kako se u c. k. uredih u Voloskom postupa maćuhinski sa hrvatskim jezikom, upozorujemo one koji budu podielivali ovo mjesto, da strogo paze, dali dotični molitelj poznade u istinu točno hrvatski jezik. U voloskomu kotaru imade mnogo činovnikah koji neznadu niti rieči hrvatske a redki su koji propentaju kakovu rieč u nekom *sveslavenskom* jeziku. To biva u čisto hrvatskom kotaru. Kad neznadu dakle viši činovnici jezik naroda moraju ga bar niži činovnici — koje se kano tumače (! !) uzimlje, točno i temeljito poznavati. Viditi ćemo koliko je vriedio naš savjet i naša opravdana želja.

»Sokol« tršćanski priredi u nedelju 6. aprila poslie podne prvi izlet u Skedanj, kamo će se odputovati u 2½ sata, i gdje će se obdržavati veselica sa pjevanjem glasbom, tjelovježbom i plesom.

Obći zbor pol. družtva »Edinost«. Jučer dogovoriše se odaslanici pol. družtva »Edinosti« iz Trsta sa rodoljubi iz Novograda, Materije i Brezovice, da će se obdržavati dne 3 lipnja t. g. javni obći zbor navedenog družtva u mjestu Brezovici (pol. kotar Volosko). Program ćemo oglasiti drugi put.

Hrvatske gimnazijske svjedočbe. Prošle godine u novembru prijavi se dvojica svršenih gimnazijalacah da žele stupiti u bogoslovno semenišće u Gorici i to za biskupiju tršćansko-kopar-sku. Dotičnici budu primljeni nu štipendija ud namjestničtva u Trstu nedobiše, jer da su svršili hrvatsku gimnaziju. Nepreosta njim drugo, nego podvrći se jošte jednom izpitu osmog razreda na gimnaziji u Trstu.

Dakle mladići, pripadnici austrijski, svršivši redovito i dobrim uspjehom javnu gimnaziju, nemogu biti primljeni u austrijsko semenišće. To se dogadja u vrieme kad su skoro sva semenišća na pol prazna, u vrieme, kad se svi biskupi tuže na pomanjkanje dušobrižnikah.

Nu zakon je zakon, pa bio on mudar i dobar ili ne. Jedino se pitamo, gdje su bili naši biskupi, kad se je tu naredbu izdalo; zar toli malo za njih u Beču mare jer nemožemo niti pomisliti, da bi bio njihov vapaj radi pomanjkanja svećenikah možda neiskren. Idemo da vidimo kakve će oni korake poduzeti proti spomenutoj naredbi, a nadamo se, da će i naš zastupnik na carevinskom vieću svoju reći. Bečkoj gospodi i njihovoj svojti u Primorju je zazorna gimnazija hrvatska na Rieci pa nastoje da onim mladićem iz Primorja, koji se kane posvetiti svećeničkomu stališu preprieče sličnimi naredbami polazak te gimnazije, znajuć da iz nje izlaze samo čelični i pošteni mladi Hrvati. Dakako da bi koristnije i ugodnije po nekoje ljude bilo, kad bi se naša mladež pripravila na kojoj njemačkoj ili talijanskoj gimnaziji za veliku misiju Bismarkovu ili Garibaldievu.

Ako je zbilja stalo primorskim biskupom do toga, da se broj toli nuždnih svećenikah pomnoži, oni će ustati *svi* proti ovoj vladinoj naredbi, a vlada se neće moći ugnuti njihovom opravdanom i jednoglasnom zahtjevu; budu li i nadalje šutili, značiti će i to nešto.

Vožnja s pariobrod medju Trstom i Amerikom. Liverpoolsko parobrodarsko družtvo »Cunard Steam Ship Company« je odlučilo zavesti redovitu plovitbu svojih parobrodah medju sjevernom i južnom Amerikom i Trstom.

Akademičko družtvo „Hrvatska“ u Gracu. Dne 18. o. m. imalo je hrv. akad. lit. zab. družtvo u Gracu svoje prvo redovito sjelo u ljetnom semestru. Na tom sjelu budu za odbornike izabrana sledeća gg., predsjednikom Baturić Petar, medecinar, podpredsjednikom Virag Miroslav, medecinar, tajnikom Weber Ivan Ferdo, tehničar, blagajnikom Deutsh Tošo, pharm., knjižničarom Živić Ivan, phil., a za revizore gg. Cetinić Ante i Salvi Ubaldo.

Slavjanski Napredak u Splitu, razposlao je sledeće pozive: »P. N. Dne 6 dojdućega Svibnja u 8 satih u jutro, u stolnoj crkvi u Splitu. uz prisustvovanja *Preuzvišenog Biskupa*, Družtvo »Slavjanski Napredak« slaviti će blagoslov družtvene svoje zastave. — Upraviteljstvo Družtva »Slavjanski Napredak« Split, 22 Travnja 1883. Predsjednik *Dr. Manger*, tajnik *J. Kukoč*.«

Prvi stanovnici Amerike. Učenjaci su već do sada na razne načine dokazivali, da bijaše Amerika prije odkrića, napučena stanovnici, koji su u prastara vremena došli iz drugih stranah svieta. Sada imade tomu novih dokazah. Dne 21 listopada pr. god. nadjoše neki podkopači u Kosiarskih rudnicih u englezkoj Kolumbiji na 6 stopah dubljine, nekoliko kinezkih novacah, spojenih željeznom žicom. Jedva da su se dotakli žice i iznesli ju na zrak, pretvori se u prah, al se to nedogodi sa novci. Napisi svjedoče, da bijahu kovani prije tri tisuće godinah.

Pjesma na zrnu riže. Neki kitajski profesor u Hong-Kongu, dovršio je dar kojim kani nadariti knezove englezke kraljevske obitelji. Taj dar sastoji u kitici, složenoj od trideset i tri kitajska slova, jasna, razgovjetna, bez ikakvih kraticah a naslikana na zrnu jedne riže. Zrno je zatvoreno u krasan kristal sa srebrnim okvirom.

Kako se diele križići. Jedan njemački list piše sledeće: Neki glumac (komedijant) pohlepan za redom, igrao je sa velikim uspjehom na dvorskom kazalištu nekog kneza, koji je iz rukava redove sipao. Knez izrazi glumcu podpuno zadovoljstvo, nu ne dade mu reda, premda je glumac tri dana u priestolnici sproveo. Napokom ostavi glumca strpljivost, uzme kočiju te se odveze na kolodvor da odputuje. Vozeći se tamo, prodje mimo kneževog vrta. Knez stajaše na teraci, kad se je glumac oko njega mrka lica provezao. Opaziv glumca, zapita knez svog pobočnika, što li je g. A. (glumac), da je tako zlovoljan. Pobočnik se nasmije i pokaže prstom na škuljicu od kaputa, kamo se obično redove objesi. A tako, nesmija se knez i reče idite i donesite red. Pozove k sebi glumca i pruži mu maleni zamotak, na što se A. zahvali i udalji. No jedva što su se njegova kola makla smjesta, ustade i povičе. Vaša jasnosti, ovdje su dva reda. Njegova jasnost odgovori: dajte drugi red kočijašu.

Izpravak. U poslednjem broju «Naše Sloge» podkrala se tiskarska pogreška u naslovu uvodnog članka, koju neka izvole naši čitatelji sami izpraviti. Ima naime tamo stajati «Naše stanje» mjesto «Našo stanje». Tiskarskim pogreškam je u obće veoma težko izbjeći a najpače nam, koji imademo slagare, koji ne poznaju jezika.

Književne viesti.

Nov, roman Ivana Turgenjeva. Preveo s ruskoga M. Lovrenčević (Preštanpano iz Slobode) Zagreb. Naklada g. Grünhuta 1883. Ciena 1 for.

Hrvatski veseljak. Kitica šaljivih sastavaka za vesela družtva. Složio Veseljković. Svezak I. Zagreb. Nakladom knjižare Mučnjak i Senftleben 1888. Ciena 20 novč.

Tri crtice od Bret-Harte-a. Pohrvatio A. Harambašić. Sušak naklada G. Grünhuta 1882. Ciena 20 novč.

Sgode Gil Blasa Santillanskoga francezki napisao A. R. Lesage. Preveo Ivan Širola, Svezak III., knjiga III. Sušak. Tisak i naklada Milana Kerdića 1883. Ciena 15 novč.

Univerzalna biblioteka svezak II. Crtice N. Kokotovića. Ciena 12 novč. Zagreb 1883. Naklada «Hrv. Knjižare» G. Grünhuta i druga.

NEUKU NAUKA.

Korist pčele u gospodarstvu Svakomu je poznato koliku nam daju korist pčele svojim medom i voskom, nu manje će biti znano u koliko pčele unapredjuju voćarstvo. Imade drvetja kojeg se cviet oplodi većinom pomoćju malih letećih životinjicah, a osobito pomoćju pčelah, koje prenašaju iz jednog cvieta na drugi onaj žuti ili crvenkasti prašić. Onim prašićem oplodi se cviet.

Neki svećenik imenom Saupe pripovieda, da imade u njegovoj domovini Saskoj 17.000 košnicah (ul) pčelah. Iz svake košnice izleti na dan 10.000 pčelah, dakle svega 170 milijunah. Od ovih izleti iz košnice svaka pčela po 4. puta nadan, svega skupa 680 milijunah putah. Svaka pčela prije nego se vrati u košnicu obidje 50. cvietićah; po ovom obidju sve pčele u Saskoj 3.400.000 cvietovah na dan.

Ako svaka pčela nadan od 10 cvietićah samo jednoga oplodi, onda oplode sve spomenute pčele na dan 340.000 milijunah cvietovah. Uzmimo da oplodjenje za 5000 cvietićah valja 1. fenig, onda donose sve pčele u Saskoj korist u ogromnoj svoti od 68. milijunah fenikah, ili 408.000 forintih. Svaka košnica daje dakle osim meda i voska koristi od 24. forintih.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Marija Velikonja, Trst	f. 1	nč. —
Krapeš Ana »	» —	» 50
Zlatoper Tereza »	» 5	» 50
Debeljak Franj. »	» 1	» —
Kasteler Marija »	» —	» 50
Srdoč Josip-Morić, Jurčić	» 1	» —
Laginja Miho, kapelan, Zvoneća	» 2	» —
Laginja Jakov, kmet, Klana	» —	» 30
Dukić Anton djak Kopar	» —	» 50
Razčić Antun » »	» —	» 50
Matejčić Šime, župnik, St. Pazin	» 1	» —
Pilat Rudolf, gimnaz., Pazin	» —	» 50
Članovi bršečki	» 7	» 30
Bolonić Petar, Vrbnik	» —	» 30
Svećenici prisutni kod pogreba pok. Dekana Vlaha	» 25	» —
N. Martin, Trst	» 1	» —
Frlan Marija pok. Frana Kastav	» —	» 50
Pikulić Petar, župnik, Vranja	» 1	» 50
Flegar Josip, župnik Sušnjevica	» 1	» —
Prenc Martin župe uprav. Kozljak	» 1	» —
Marotti Franjo župe uprav. Brdo	» 1	» —
Hrovat Ivan, Paz	» 1	» —
Matićić Franjo, žup. Boljun	» 1	» —
Blažić Franjo, Dolenjavas	» 1	» —
Nežić Antun, Čepić	» 1	» —
Francetić Franjo, kmet, Boljun	» —	» —
Trost Ivan, kmet. St. Pazin	» —	» 30
Bozanić Ive Antunov, Vrbnik	» —	» 30
Glavina Mate, kmet, Sušnjevica	» —	» 30
Beruta Josip, župnik i. ratu utemelj Koprivnica	» 13	» —
Karlo Jos. Vohlmut d. po. Suhodol	» 1	» —
Karlo Legin, župnik u Bregih	» 1	» —
Stjepan Horvat, d. pom. Sv. Gjuraj	» 1	» —
Josip Šavor, podarelj. i žup. u Bukovcu	» 1	» —
Aleksa Štibohar, župnik u Kuzmincu	» 1	» —
Matija Spabija, žup. pri sv. Gjurju	» 1	» —
Josip Binder, žup. u Ludbregu	» 1	» —
Ivan Likević žup. u Martijancih	» 1	» —
Tomo pl. Salopek k. kot. sudac	» 1	» —
Pavao Kušter, župnik u Goli	» 1	» —
Ignat Vimpošek, župnik u u Drnju.	» 1	» —

Javna zahvala

za delavsku školu u Kastvu darovali su:

Upisali su nadalje i platili:

R. Matulja Vice iz Matulji br. 30	f. —	nč. 50
Stefan Josip obć. kancelist Kastav	» 2	» —
Jelušić Kazimir blagajnik à saldo	» 1	» —
Zamlić Mate, Matulji 10	» 1	» —
Orlić Frane plovan u Žminju	» 5	» —
Brozović Vjekoslav duh. pomoćnik	» 4	» —
Gerbac Josip Jurčići br. 61,	» 1	» —
Puž Antun, kapelan Kastav	» 5	» —
Skupa	f. 19	nč. 50

slovom devetnajst forintih 50 nč.

Kastav, 19. aprila 1883.

M. Laginja.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Aprila 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.59	9.49½	11.92	78.30	78.50	—
17	5.59	9.49	—	78.10	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	—	—	—	—	—	—
20	5.50	9.49	11.92	78.25	—	—
21	5 59	9.48	—	78.20	—	—
22	5.59	9.48½	—	78.10	—	—
23	—	—	—	—	—	—
24	5.59	9.49	—	78.20	—	—
25	—	—	—	—	—	—
26	—	—	—	—	—	—
27	5.59	9.49	11.91	78.20	—	—
28	5.59	9.48½	11.90	73.35	78.60	98.35
29	5.59	9.48½	11.90	78.40	78.60	93.60
30	—	—	—	—	—	—

Br. 1961

Razpis.

Razpisuje se služba šumarskoga upravitelja u okružju puljske občine sa godišnjom plaćom od 600 for., stanarinom od 200 for. i putnim paušalom od 200 for.

Imenovanje jest provizorno dotle, dok se bude dojduće gradsko zastupstvo izreklo za definitivnost ove službe.

Prosioc ima dokazati sposobnost u šumarstvu na podlogi ministerijalne odluke 16. januara 1850 br. 63 l. dr. z.

Dalje se razpisuju službe trijuh šumarskih čuvarah sa godišnjom plaćom od 360 for. i stanovanjem u okružju puljske občine.

Molbenice nek se šalju podpisanomu uredu u roku od četirih tjednah, sa dokazom austrijanskog podaničtva, poznavanja pokrajinskih jezikah t. j. taljanskoga i hrvatskoga i svedočbom dobra ponašanja, fizične sposobnosti i starosti.

Municipij u Pulju, dne 25. Marča 1883.

Prosta i fina roba!

Vrlo cieno!!

PETAR SKAREL

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivene.

Vrlo cieno!!

Prosta i fina roba!

Beč! Pariz! London!

Čujte vidite pa se čudite!

Uprava falirane »velike englezko-britske tvornice srebra« prodaje svoju robu nizko izpod ciene. Ako se pošalje svota od 8 for. 70 novč, ili takodjer poštarskim pouzećem, dobije se jedaći i desertni servis iz najfinijeg englezko-britskog srebra (što je prije preko 40 for. koštalo), ktomu dobije svaki kupac pismenu garanciju da će srebro uzdržati bieloću poslie 10 godinah.

6. noževah sa izvrstnim rezom,
6. težkih vilicah od brit. srebra,
6. masivnih žlicah « «
6. « « « « za kavu,
1. masivna vel. žlica za juhu od brit. srebra
1. « « « « mlieko « «
6. izvrstnih ležakah za noževe « «
6. masivnih žlica za dessert « «
6. vilicah za dessert od pravog « «
1. posudica za cukar ili papar,
6 liepih masivnih čašica za jaja
6. finih žlicah za jaja od brit. srebra,
1. fina 30 cm. dugačka taca « «
1. posuda za the najfinije vrsti,
2. krasna sviećnjaka za salon.

61. Komad.

Za dokaz da svojom anoncom nevaram; obvezujem se ovim javno: ako roba nekonvenira, da ću ju bez prigovora natrag primiti.

Tko želi dakle kupiti solidnu i dobru robu nek se obrati, dok je isto na skladistu, na

J. H. Rabinowicza, Beč.

Centralno skladište englezko-britske tvornice srebra, II., Schiffamtgasse 20.

Prašak za čišćenje ovog britskog srebra dobije se kod mene, škatulja 15 novč.

Filialke: Pariz, London.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 10. U Trstu 16. Maja 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom raste male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaraku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, ma ne prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poglavitomu Gospodinu

vitezu Vilhelmu Jettmaru,

c. kr. kotarskomu kapetanu

Volosko.

Poštaviti Gospodine!

Družtvo »Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri« podastrlo je prošle jeseni Njegovomu Veličanstvu cesaru i kralju molbenicu, da bi se od državne dobrotvorne loterije nekoliko po sto čistoga dobitka odlučilo za povećanje kapitala Bratovšćine.

Govori se, da je ta molbenica došla od kabinetske kancelarije na kotarsko poglavarstvo, da ono reče svoju.

Govori se nadalje, da se je ta molbenica u Vašoj kancelariji izgubila.

Da se zapreči dalnje govorkanje o toj stvari i razprše sumnje, slobodni smo upitati Vaše Poglavito Gospodstvo:

Je li to istina, i ako je molbenica sbilja izgubljena, što mislite učiniti?

U Trstu, 14. maja 1883.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

Rado tiskamo sliedeću pouzdanicu koju su načelnici občinah zajedno sa ostalimi najotmenijimi birači izbornog kotara podgradskoga poslali ovih danah svomu dosadanjemu zastupniku na porečkom saboru preč. gosp. Andriji Štrku, i to tim radje što je ona evo liepi odgovor nedavnom buncanju porečkoga listića o naših zastupnicih na onom saboru. Evo je:

Veleštovani gospodine poslaniče! Prečastni gospodine kanoniče!

Kad ste blago izvolili preuzeti poslanstvo našega kotara u zemaljski sabor istarski, nadali smo se, prečastni gospodine kanoniče, da ćete svoju izvanrednu darovitost, učenost i strukovnjačko znanje upotrebiti u korist slovinskoga naroda u Istri, kojemu su prijatelji tako riedki: Nadajuć se tomu, znali smo s druge strane i za potežkoće, koje ima slovinski poslanik u našoj zemaljskoj sabornici, gdje samovlastno gospodari bezobzirna većina, premda zastupa manjinu istarskoga pučanstva.

Nismo se prevarili! Nego s pravim zadovoljstvom sledili smo Vaše požrtvovno, neustrašivo i mužko djelovanje. Dokazivali ste našim protivnikom nepobitnimi dokazi težnje i potrebe preziranog naroda.

Novi se izbori bližaju. Prem znamo da ste raznimi poslovi obterećeni, ipak želimo i ufamo se, da ćete i za novi sabor primiti poslanstvo našega kotara i svoje tako sjajno dokazane sile, kao i dosad, posvetiti u korist Istranah.

Prečastni gospodine kanoniče! Izvolite prijazno sprijeti našu iskrenu hvalu za sav Vaš veliki trud i budite uvjereni o našem osobitom pouzdanju.

Podgrad, dne 10. aprila 1883.

Sliede podpisi.

Istrani Pozor!

Da malo danah mogao bi puknuti glas, da su razpisani izbori za naš sabor ili dietu u Poreču.

To sudimo po tom, što su u nekojih drugih zemljah izbori već razpisani i po tom, što protivnici naše krvi i jezika oštro proti nam pišu i pozivlju svoju svojtu, neka bude na oprezu, jer da će se brzo izabirati poslanici u zemaljski sabor.

Naši protivnici imaju dosta kumstva, pak je pravo da se u tom ravnamo po njih.

U budućem saboru istarskom neće se rešavati baš svetske stvari, kao kad se velika carstva pravdaju i vojuju. Ali rešiti se ima ipak jedno pitanje za nas i za naše protivnike vele znamenito. Mi baš nebi u današnje vreme za tim išli, da nas talijanska stranka neizaziva. Naši protivnici govore da ljudih našega jezika i naših mislih mora još manje doći u budući sabor, nego li jih je do sada bilo, jer ako bi se broj Slovinskih ljudih u saboru povećao, da bi tim Istra izgubila obilježje talijanske zemlje. Dobro! Kada Talijani Istre očito pišu, da žele i zahtjevaju uzdržati sve stvari u zemlji tako, da se Istra sva prikaže za talijansku zemlju, naša je briga i dužnost prihvatiti boj, pak izabrati ljude, koji će ovo trubljenje u laž ugnati.

Kako se je osvestila hrvatska duša puka istarskoga, ufamo se u Boga, da će ovaj put u sabor doći i više naših ljudih, negoli jih je do sada bilo. Kada Talijani Istre hoće, da se već sada očito pokaže čija je ova zemlja, ajde da njim pokažemo da nije talijanska; neka smo i razsijani i po selih raztrešeni, opeta naš je božja providnost sijala po cieloj Istri, *od Doline do Divića, od Rečine do pred rovinjska vrata*, a stara je rieč: glas puka, glas sina božjega!

Svaki rodoljub istarski prigodom izbora, valja da učini sve što mu srce i pamet kaže. Nitko se na nikoga nesmije zanašati. Svaki neka radi kao da stoji sam proti neprijateljskoj vojski i kao junak neka se drži, pak i ondje, gdje zna, da naša stvar neće predobiti. Neka se tako za unapred ustraše naši neprijatelji po riečih pjesnika: *»Boj se onoga tko je vičan bez velika umriet jada«*. Preporučamo osobito naše podlistke »o izborih« i knjižicu koja je o tom napose izašla.

Ufamo se tvrdo, da se cesarska vlada i pojedini ljudi od nje neće mješati u izbore. Više nepitamo. Mi ćemo se sami ogledati s našimi protivnici, ako i jesmo bez uspomenah, bez velikih središtah, bez novca i upliva, bez svega što narode jakimi čini, kako oni kažu.

Naša je jedina jakost: *vjera*, da

Podlistak.

Pisma mojemu prijatelju.

Iz srednje Istre.

Predragi Ante!

*U *** mjeseca veljače 187...*

(Konac).

— A kakva ste Vi ondje posla imali, ako mi je dozvoljeno upitati Vas?

— Kakva posla? Odgovora na ovo pitanje mislim, da će bit najjasniji, ako Vam iskreno moje ime izpoviedam. Ja sam Jurina Slogar.

— Jurina Slogar? reče začuđjeni starac. Onaj, koj uviek putuje, o kojemu se toliko piše po fojetih, koj je u njih dapače i naslikan?

— Da, onaj isti sjedi kraj Vas, prijatelju!

— Bože, ni sam sretan! Vi Jurina? Pripoviedajte, pripoviedajte štogodj, Vi znate mnogo toga! Rado ću Vas slušati! Ta i ja sam naše gore list, vriedan potomak zaslužne po narod Kumićevo obitelji, dandanas korporal gradske noćne straže et cetera. Pripoviedajte!

— Dakle Vi ste Kumić?

— Da, pod mojom kapom Anton Kumić.

— Drago mi je, da Vas poznam, a još draže bi mi bilo, da Vam priobćim koju obširniju o mojem putovanju po svietu. Nu time nebih se, odužio našemu svečaru, koj zahtieva, da sprovedemo ovu večer veselo i radostno. Moje pripoviedanje bilo bi većinom žalostne i tužne naravi, što se svakako nebi kladalo sa današnjom našom zadaćom. Zato....

— E pa samo nešto, prijatelju, prekine ga stari Kumić. Kako se čita i čuje, Vi ju znate na dugo i kratko odrezat. Zato molim Vas, zadovoljite me!

— Dobro, neka bude. Ali prije nego započnem, dajte da zaknemo te da pomočimo naša grla.

— Bravo! Živili na mnoga ljeta u zdravlju i veselju na čast našeg naroda a na propast sveobćeg nam neprijatelja! pridoda odmah starac, kucnuv se s Jurinom, koj na dušak iztrusi čaću.

Bogme, ova kapljica kriepi upravo junački. Vjerujte mi, Kumiću, takve se ne pije svuda!

— U Labinu sjegurno nè!

— U Labinu, velite? Zahvalite Bogu, ako nadjete vode za skupi novac!

— Istina je! A kako ste Vi onamo došli?

— Kako? To ću Vam u kratko pripoviedat.

U nedjelju oko desete u jutro razstah se pod Učkom sa vjernim i poštenim mi drugom Franinom. Nesreća je htjela, da ja idem u Labin, a on u Pazin. Liepo vrieme mi olahkoti reko bih samo putovanje. Zaustavljajuć se kojekuda ponešto, prispjeh ipak oko sedmog sata u večer u sv. Nedjelju, gdje prenoćih kod dobroga Jakova.

— Je li kod Jakova Karnjela? upadne mu Kumić u pripoviedanje.

— Ne, ne; kod „našega" čovjeka kraj ceste. Blebeće kadkada nešto talijanski s djecom, ali drugčije je pošten muž.

— Aha, poznam ga. Pak tako ste Vi kasno onamo prispjeli?

— Vi se čudite možda mojoj lienosti, je li? Čovjek, koj hoće, da viesti i novosti bira, da vidi i čuje sve potanko, mora svuda laganim korakom. Tako i ja. Nu, hajdmo dalje. Drugi dan, zahvaliv se najsrdačnije kućegazdi na prijateljstvu, odputih se u Labin. Prošetah se po njemu, zavirih, u svaku malenkost, ali skoro ništa nije bilo po mojoj volji. Ta molim Vas, grad po starom kroju. Ulice su tiesne, tamne a što je još više, vrlo pogibeljne, kuće doista velike, ali nagomilane jedna kraj druge, crkva krasna ali tamna, gostione puste i priproste, nikakve vode, u obće izuzim velikog trga kraj gospodske kavane i zanimivog vidika sa tvrdje na okolicu i Kvarnar noma ništa liepoga. Jošte nebijaše noć, a meni je sve dosadilo. Povukoh se nehotice u neku gostionu, gdje doznah, da će se držati na večer veliki ples, i to u njoj istoj. Ova viest me razveseli. Pomislih si: Eto ti prilike, da se upoznaš i sa narodom. Bilo je valjda pol šeste, kad ples započne. Tuj se nalazilo svake vrsti ljudi. Govorilo i pjevalo se talijanski hrvatski i kranjski. Za.

— Aha, kranjski radi toga, upadne mu u riečKumić, jerimade braće Kranjacah u Krapnu u rudniku, gdje ugljevje vade!

— Da. Zabava je tekla najboljim redom, dok ne prispješe neki potepuhi i razdrapanci, namjerom, da pomute to veselje. Ovi, podmićeni od nekolicine nezadovoljne gospode, počeše huškati iste svoje sugradjane kod plesa na nazočne hrvatske seljake i radnike, dok ne dodjoše do smutnje, koja bje skrvilju zapečaćena. Božo moj! zadrhče Jurina pogledav u vis.

— Koji je bio uzrok? upita ga žalostnim glasom Kumić.

— Ta, prijatelju, ništa drugo nego naša narodna pjesma! Toj gospodi negodi ništa, što je naše. Mi, hrvatski narod u Istri i drugdje, smo joj trun u oku, itrun velim, koji će jih uvjek bosti dok je tamo. Izmisli se štogodj, eto ju pripravnu, da nam naškodi. Ali uvjeravam Vas, mili prijatelju, da će doći vrieme, kada će oni sami u kašu. Tone Nediljac-Hrvatin i Janez Fajdiga, koji su kruto ranjeni, zapamtit će si ovu večer za uviek.

— Eh, da sam ja korporalom noćne straže u Labinu! hoće stari Kumić ozbiljno.

— Pa šta bi te? Izprebijali bi i Vas.

— Eh, nebi po Tunića! Vi ne znate, što sam ja. Vidite, kako ide ovdje sve u najboljem redu. Tunić, Tunić je ovdje, per bacco!

— Vama čast i poštenje, predragi Kumiću, ali u koliko poznam vaš grad, ni ovdje nisu gospoda baš na dobrom glasu!

— No — izim jedne ili dvijuh obiteljih — nisu sigurno bolja ni strpljivija od one u Labinu i drugdje. Poznam ih odviše dobro, a da bi ih mogo ičim pohvaliti. Čudnovati su to ljudi! Sanjaju uviek o nekoj Talji, koja da će nam doniet spas i blaženstvo. Hvala im na toj tobožnjoj dobroti! Kroz takove sanjarije počinjavaju na našem narodu najgroznije zločine, grieše smrtno. Sram bilo one, koji ih još u tom gnjusnom djelu podpomažu! Ta promatrajte njihovo geslo (deviza), ako želite, da Vam se zamrači pred očima. Ovo veli: *Dočepaj se vlasti i službe na kojigod način, nastoj, da kod izbora zavečeš naše ljude, da glasuju za svoje neprijatelje; upotrebljivaj svoju vlast i čast u svrhu, da slabiš, siromašiš pučanstvo; uvadjaj u škole i urede sam talijanski jezik; pripravljaj taj narod*

se i nam mora pravo krojiti, *ufanje*, da ćemo to radom postignuti i *ljubav*, kojom za našimi svetimi poslovi idemo. Naši protivnici podmeću nam već sada laž, da će naši ljudi, kada dodju u sabor, uništiti sve dobre ustanove koje imamo i samo nemir činiti, neslogu i mržnju sijati. Nikada to nebijaše naša nakana.

Nećemo da se ruši zakon ni proroci, al hoćemo, da se popravi što je zla i nevaljana. Hoćemo, da se razložnije gospodari, da se porazmjerno imetak zemlje dieli u sve krajeve. Hoćemo, da se pravica dade našemu jeziku svagdje i svuda, gdje nas ima, pak da tako od našega seoskoga stana malo po malo laglje dojdu ljudi do upravljanja javnih poslovah, do nauke i prosvetljenja.

Kad ozbiljno govorimo, još nam je jednu spomenuti. Mi uzimamo, da ni većina naših Talijanah neide za tim, da istarska koza sa zlatnoga polja skoči u talijansko more. Pa dobro! Budimo jedni i drugi za starinsku cesarsku kuću, *al budimo bratja a ne jedan gospodar a drugi sluga, pa oba u otčevoj kući*. To je nespodoba za današnje vrieme! Ne pusto li naši Talijani našim pravednim težnjam, razviti ćemo boj do poslednjeg uzdaha. Naporno bit će za nas, al neće ni njim bit lahko, najposlije će se dogodit — kao što to jur sada u Trstu biva — da će se ugnjezdit medju nas *onaj*, koji nema ovdje ni kuće ni kućišta. Sa računom moramo na čisto. Vuk i janje neidu uporedo. Ili nek se naši protivnici promjene u janjeta ili mi u vukove! *Pak što Bog da i sreća junačka.*

U zadnji čas doznajemo, da je carskom odlukom sazvan istarski sabor za 16. Agusta 1883. Izbori imaju se prije obavit. Na posao dakle rodoljubi. Pazite na dneve, kad budu se imali birat izbornici ili fiducijari.

Pošta u Frančićih.

Poznato je našim čitateljem, da se je prije više vremena ukinulo poštu u Frančićih, pak niš meni niš tobi.

Ukinućem te pošte zapriečen je dosta živi trgovački i novčani promet rukavačke strane občine kastavske i občine veprinačke, kojoj je i sa službene strane ona pošta rabila. Naši će čitatelji lahko razumjeti tu nespodobu, ako kažemo, da je bez udobne pošte 1) občinsko poglavarstvo 2) župni ured, 3) škola u Veprincu, 4) kapelanija Rukavac, 5) škola Rukavac, 6) kapelanija Zvoneća. 7) Škola Zvoneća, 8) Više trgovacah na malo i na veliko s lesom. 9) u obće kakovih 8000 stanovnikah za svagdanji njihov poštni promet.

Da protumačimo stvar u kratko:

Poštu na Frančićih držao je g. Mate Kundić poznat za dobra, marljiva i poštena čovjeka.

Prošle godine dobije on najedanput odkaz pogodbe od ravnateljstva poštah u Trstu. Doznao je, da je taj odkaz učinjen na temelju podlih denuncijacijah (neistinitih tužbah). Zahtjevao je imena onih, koji su ga krivo obtužili. Nisu mu jih htjeli kazati. Zahtjevao je iztragu kaznemu ili disciplinarnu proti sebi. Nisu je htjeli povesti.

Mi pitamo kako još može čovjek drugače braniti svoje dobro ime, svoj dobar glas, svoje poštenje? Kako moraju pametni ljudi suditi o našem javnom moralu? Prije nego li je Kundiću izteklo vreme da pusti poštu, obolio je od kozicah. Tom prilikom zatvoren je ured poštarski. Mi smo u svoje vrieme javili, da su občine: Veprinačka i Kastavska poprimile korake da se pošta u Frančićih uzpostavi, t. j. one su se pritužile na temelju odlukah zastupstva na ministarstvo trgovine u Beču i na zemaljski odbor u Poreču. Do danas bi sve uzalud.

Kaže se da slavno ravnateljstvo poštah jadikuje da je obašlo sve kute i kutiće, ali nemože naći čovjeka, koji bi preuzeo poštu u Frančićih. Vele mudra i razborita gospodo, a zašto ste Kundiću odkazali pogodbu?

Mi želimo i u interesu puka zahtjevamo, da se pošta u Frančićih čim prije otvori, i to tim više, što je ona već do sada državnomu erariu nosila veliko koristi, i što se napokon sa onim prevriednim pukom nesmije šale sbijati.

Napisali smo stvar, kako u istinu jest. Da smo htjeli samo zadirkivati, mi bi u ovaj članak upleli viteza Jettmara, kotarskoga kapetana na Voloskom i g. Trglava, glavara postaje na Matuljih načinom, koj jim nebi bio preugodan. Ali ovu raketu hoćemo spustiti onda, ako i ova opomena nebude koristila.

Jezik kod suda.

Prvi korak je učinjen. Hrvatski il slovenski jezik ima bit ravnopravan talijanskomu jeziku kod svakoga suda u Istri i na kvarnerskih otocih. Donieli smo u 5. broju ove godine predlog D.ra Bulata glede promjene §. 14 talijanskoga postupnika (procedure), gdje je dosada stojalo, da se može rabiti samo talijanski jezik kod suda. Štampali smo tom prigodom i govor D.ra Vitezića, gdje preporuča, da se taj zakonski predlog i na Istru protegne. Taj zakonski predlog došao je u carevinskom vieću na razpravljanje dne 7. Maja t. g. te je bio i odobren. Iz Istre govorio je Dr. Milovoj proti, Dr. Vitezić za taj zakon. U budućem broju donesti ćemo govore obojice, pa neka sude Istrani, na kojoj je strani pravo i pravica. Taj zakonski predlog ima doć ovih danah pred gospodsku kuću te će biti, kako se nadamo, za kratko doba od cesara potvrdjen. I dosada se je moglo pisati i razpravljati kod suda u našem jeziku, jer to nisu samo naredjivale ministarske naredbe nego i članak XIX. temeljnih zakonah. To je priznano kod razprave gornjega zakonskoga predloga i sam ministar pravosudja g. *barun Dr. Pražak*. Nu buduć su njekoji sudovi i s njimi vrhovni sud u Beču tvrdili, da taj §. 14 za Dalmaciju i Istru nije nikada ukinut, to se sada zakonom ustanovljuje, da se kod suda u Dalmaciji i Istri neka služe stranke (ljudi) u jednom od jezikah, koji se govore u zemlji.

Velika zasluga za ovaj uspjeh, ako ga tako nazvati možemo, ide našega vriednoga zastupnika Dr. Vitezića, koji se je svimi silami zauzeo za ovo naše pravo, koje nam po božjih i ljudskih zakonih pripada. Sad će i ono njekoliko sudacah, koji nepoznavaju našega jezika, biti primorano učiti jezik naroda, kojemu su za sudca postavljeni, a mladji naraštaj talijanske narodnosti već se uči naš jezik, a bio bi ga i prije naučio, da se ga nije samo na talijansku odgojilo. Sad će jednom i istarski Talijani upoznati, da nas je velika većina u Istri te da ćemo i proti njihovoj volji postati jim u svačem ravnopravni. To je prvi korak: sliedit moraju političke i zemaljske oblasti. Narode uztraj, pobjeda je naša!

DOPISI.

Kastav, *29. Aprila.*

(*Novi plovan–dekan*).

Danas je prečastni gospodin Antun Spinčić novo imenovani plovan i dekan u Kastvu svečano ulazio u crkvu svoje plovanije.

Okolo 10 urah oglasilo nam je pucanje mužarah, da se bliža gradu od svoje rodne kuće u Spinčićih.

Prisutni občinski zastupnici sa glavarom na čelu, mjestno svećenstvo, učiteljstvo i mnogobrojni puk dočekaše svoga plovana pred vrati grada kod crkvice sv. Sebastiana.

Došavšega pozdravio je u ime občine počastni gradjanin M. Laginja spomenuvši kako je občina negda imala pravicu birati svoga plovana, pak je po vremenu tu pravicu izgubila. Žalost, koja bi bila ovaj puk obašla, da joj daju za župnika čovjeka, koj bi bio tudjim ovim stranam — obratila se je u tim veću radost, kada se je doznalo, da je od cesarske vlade imenovan za plovana čovjek tako poštovan kako je Antun Spinčić. Ovaj čas občina zaboravlja na gubitak svoje stare pravice, videć gdje joj dolazi čovjek domorodac, prijatelj puka i tako dobre ćudi, da je obće poštovan i ljubljen mnogo godine proboravio u Umagu, gradiću posve tudjem za naš jezik i običaje.

Gromoviti «Živio»! zaori iz sto grlah, i opetova se u tri puta, kad je župnik zahvalio na pozdravu i pozvao občinsku oblast, neka i ona od svoje strane pazi na duševni i tjelesni napredak pučanstva.

— Popraćen u crkvu progovorio je župnik svomu stadu prvu propovjed i tumačio puku, koje su dužnosti župnika prema svojim vjernim, a koje su dužnosti vjernih prema njemu. Propovjed bijaše pravo zrcalo poštene i umiljate duše župnikove!

Bože daj, da dobri odnošaji medju pukom i njegovim duhovnim poglavarom za mnogo i mnogo godinah potraju na utvrdjenje evandjelske rieči: I mir na zemlji ljudem dobre volje!

Kastav, *2. travnja.*

(Bratovščina hrvatskih ljudih u Istri» sa sjelom u Kastvu). Dne 22.

---

tu zemlju za buduću svezu sa prekomorskom bračom; mrzi sve, što nije talijansko, a osobito ono, što je hrvatsko.

Da li je to ljudski? Da li je to zakonito i da li to Bog zapovieda? Ne! Odnaroditi, potalijančiti nas neće nitko, pa bio on Kosta, Dan il Kapetan Lošan. Bog je *stvorio* nas, naš jezik, našu pjesmu i druge naše svetinje, podielio nam je liepu zemlju, našu Istru, okrstio nas milozvučnim imenom Hrvata, i bogme Hrvati ćemo ostat! Ci siamo e ci restiamo!

— Živio, Kumiću, živio! Tako je. Zapjevajmo jedanput za uvlek: Ci siamo e ci restiamo!

— Dá, punctum!

Jurina uzme čašu te napije poštenjaku Kumiću, koji mu se od srca zahvali.

— Zahvaljujuć Vam se srdačno na liepoj zdravici, vell starac, pridodati mi je ovo, da je naša sveta dužnost, ostati vjerni sinovi hrvatskoj majci, za koju nam je živjeti i mrieti! Živili Hrvati, živila hrvatska Istra.

— Živili Hrvati! zaoro nadošli stražari, pomoćnici našega korporala, koji se vratiše od službe k Mikuliću, u misli, da će primiti od svoga zapovjednika drugu kakvu zapovjed.

— Šta je skoro jedanaest? zapita starac stražare.

— Manjka četvrt sata, odgovori jedan.

— Dobro! Vratite se opet, pripravite kola (voz) i zapregnite šest magarcah.

Stražari idu. Stari Kumić okrene se prama Jurini, pa mu reče:

Mi smo se valjda dosta razkukurikali, je li? Hajdmo do naših plesačah, treba, da se i mi ponešto nauživamo mesopustnog veselja.

— Pravo rekoste! odvrati Jurina.

— E, dakako. Bit će skoro jedanaest sati, moram im javiti, da se odpute na zadnju proslavu gospodina Pusta.

— Dakle hajdmo!

Ustanu te se proturaju nekako kroz napučeno predsobje do plesaće sobe. Upravo bijaše odmor. Dva para pjevahu izmjenice naše narodne pjesme (Majka Maru, Sedila tužna grlica itd.), i to Franjo Poštar s Katarinom Kukurinkom i Tone Gržan s Marijom Mikulićevom. To su ti baš ona grla! Čim zamuknu, eto ti starca korporala, gdje ih opominje na zadnji ples. Mješnice zacvile, ples započme. Plesači i plesačice prebiraju svoje nožice neobičnom brzinom, te misliš, da će ih prelomiti. Lovac svira nekom napetošću, ko da se ljuti, da će mjeh skoro u kut. Kuća ti se trese, kan da želi pokazati svojim skokom nezimjerno veselje. Plesalo se upravo strastveno. Jedanaest odbi, ples se svrši. Po nalogu korporala Kumića svietina zapusti namah krčmu, razporedi se po starom običaju pred njom te čeka na zapovjed, da se maknu kola, na kojih sjedjaše u osobi naš svečar Karneval. Bio ti je to stvor od slame, odjeven u gospodskoj obući. U velikom trbuhubijaše namještan kožnati mjeh za vino, u ustiljah pako široki lievak.

— Pusto, napried! zapovjedi čvrstim glasom starac Ante, stupajuć ozbiljno pred kolima kraj Jurine Slogara, koj se je od srca radovao nedužnoj šali. Čitava povorka krene uz pratnju mješnicah i plesne zapadnim pravcem. Grad i okolica ozvanjahu burnom jekom. Taj veseli sviet ne prispje još ni do plovanije, kad mu se dojavi upravo nešto žalostnoga. Jurina i Kumić bijahu se naime dosta odalečili od kola te se nalazili skoro pod prozori gospodske čitaonice. I gle, nešto im prieči dalnji hod.

— Kakva je to krika i vika? izusti začudjeno zaustavivši se korporal. Da li je to blizu crkve ili ovdje?

— Ovdje, ovdje u ovoj kući, odgovori njegov pratioc. Čujte!

— Per Dio te tiro fori la barba, imbrojon!

— Mi imbrojon? Te soffigo, mostro d'un sbarbatel.....

— Ti a mi? Ti.....

— Šior kumpare, la me deliberi per l'amor de Dio el ljo, la prego! O Dio, povera mi....

— Oho! To je u kazinu. Bože, tučnja med naobraženom gospodom! Nije druge, služba me zove. Jurino, javite to odmah našim ljudem, je moram gore, da ih razstavim.

Jedan lievo, drugi desno. Jurina izvješćuje svietinu o nenadanom dogodjaju, a Kumić zabranjuje u čitaonici u ime zakona svako dalnje protuzakonito ponašanje. Izvana bijaše sve tiho; mogo si razabrati i najdalji glas, a kamo li ne ozbiljne vojničke rieči našeg korporala.

— Ancora una volta, vell ovaj: In nome della legge quiete o po Tunića ključanica!

Mir zavlada čitaonicom. Kumić odpravi strogom svojom rieči skoro sve članove kući, pjevači pako našeg Karnevala pozdrave uz pripomoć Jurinova grla prolazećn gospodu Hepom prigodnom pjesmicom, koja glasi:

Brava, brava, Vi gospoda!
Lepi ste nam intriganti!
Ne daj Bog već takva ploda,
Ta to su samo baruffanti!
Lahku noć!

— To su Vam ljudi! započme prama svietini stari Kumić. Za dva novčića su se posvadili! Bože, daj im pameti!

— Znak, da ih nemaju mnogo, hoće u smjehu Franjo Poštar.

— Ni malo, mnogo, razsrdi se starac, sram ih budi! Ljudi tobože učeni naobraženi, pak takovu sramotu prave gradu! Ovi da budu naši oci, naše vodje? Ne i ne! Basta!

Puste! okrene se prama vozu. Dvanajst je skoro sati. Smrtna te postelja čeka kraj zvonika, gdje ti budemo po starom običaju zapjevali nadgrobnu pjesmu. Čašom u ruci dobrog vina, kojeg ti u sebi kriješ, izreći ćemo ti najvruću želju, riečmi: Lahka ti zemljica do budućeg godine! Kreni, pak hajdmo.

Dodju na trg kraj ovisokog zvonika. Pod vodstvom Antuna Kumića bje sve najboljim redom izvršeno. Dvanajst odbi, svietina se razidje. Jurina Slogar se nastani ove noći kod prijatelja Kumića, a sutradan krene put Pazina, gdje ga čekaše Franina.

Da li ti se ove novosti mile? Taj put sam te nešto odviše zadržao, oprosti! Odpiši, predragi Antuno čim prije. Bit će mi drago.

Srdačno pozdravljam Tebe i Franju.

Zdravstvuj!

Tvoj
Matkoviš.

travnja obdržavao odbor «bratovščine sjednicu. Usljed razpisanog natječaja za ovogodišnje podpore, zamolilo 29 učeće se mladeži iz Istre i kvarnerskih otokah pomoć »bratovščine«. Jel da je to dovoljan broj? Sve što dalje, sve više čuti se potreba. Odbor, ravnajući se strogo po pravilih, radi mnogobrojnih moliteljah morao se obarieti na najpotrebnije; pregledav molbe od 29 podielio dvadesetorici podpore. Ostala devetorica moliteljah ili uživa prilične štipendije, ili ne ima potrebite svjedočbe, ili nisu članovi družtva po §. 2. družtvenih pravilah. Podieljeno je jednomu filosofu na hrvatskom sveučilištu . . 30 for.— jednomu pravniku na gradačkom sveučilištu . 30 for.— šestorici gimnazijalacah na Rieci . . . . . 90 for.— trojici gimn. u Senju . 30 for.— dvojici gimnazijalacah u Pazinu . . . . . 35 for.— dvojici učiteljskih pripravnikah učećih se u Arbanasih kod Zadra . . 40 for.— i petorici učenikah iz Istre kod pripravnice u Kastvu 70 for.—

ukupno 325 for.

I to je liepa svota od »bratovščine!«

Lanjske godine mogla je «bratovščina» samo 230 for. razdieliti. S ovom godinom imamo liep napredak, razdieljeno je 95 for. više. Liepa hvala onim, koji su k tomu pripomogli! Al moglo bi i moralo biti bolje. Kad bi i maleni dio onih, kojih bi bila dužnost »bratovščinu» pomoći, sjetio se je malenim prinosom, i kad bi mnogi od dosadašnjih članovah redovito uplaćivali godišnje prinose, družtvo bi onda moglo i veće podpore dieliti. Budi zato svim na duši, koji mogu, da se domisle ove «bratovščine», koja ima liepu svrhu pomagati učeću se mladež hrvatske Istre i kvarnerskih otokah, nebi li jednom ta tužna Istra dobila učenih svojih ljudih, koji će ju braniti i podignuti svoj narod do samosviesti.

Kako ne dadu hrvatskom narodu u Istri, da se iz narodnjeg mrtvila probudi, kako je sam siromašan, obkoljen od bezdušnih lihvarah Karnjelah, domislite se i vi, braćo Hrvati u Hrvatskoj, koji možete, i koji još niste članovi »bratovščine« ove, bude vam za dušu, da ste pomogli siromaha Hrvata, da ste pomogli sama sebe.

Članovi utemeljitelji doprinose na jedanput ili tekom dvijuh godinah 25 fr. Članovi prvoga reda plaćaju unapried najmanje jedan forint na godinu, a članovi drugoga reda mogu biti samo kmetovi, koji doprinose unapried najmanje 30 novč. na godinu. Prinosi šalju se ili odboru u Kastav, ili izruče družtvenom povjereniku, gdje istih ima. (Slob.) M.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. svibnja 1883.

Polovicom prošloga tjedna zatvorio se je za njeko doba bečki državni sabor nakon poduljega i napornoga rada. Prihvaćen je većinom glasovah zakon o njekojih promjenah školskoga zakona, proti kojemu je tako zvana ustavoverska njemačka stranka sve svoje sile naperila, da sačuva od nje stvoreni zakon. Nije uspjela a taj promenjeni školski zakon za pučke škole već je od cesara potvrdjen i na obični način proglašen. Kad su Niemci godine 1868. školski zakon pravili, nisu se mnogo obazirali na vjeru i čudorednost te su nekako na slobodoumni način taj zakon skrojili. Nu vidilo se, da se tako naprvo neide te se ovom promjenom dalo u tom zakonu važno mjesto moralno-religioznom odgoju. Sasvim je pako naravski, što taj zakon odlučuje, da bude ravnajući učitelj iste vjere, koje je i većina učenikah. Nigdje nenalazimo ni u židovskih ni u protestanskih školah ne samo nijednoga ravnajućega učitelja nego niti jednoga prostoga učitelja katoličke vjere, pa zašto bi samo katolici bili tako liberalni, da jim bude učitelj druge vjere! Jeli da je našim roditeljem svejedno da bude učiteljem njihovoj djeci u pučkoj školi jedan židov ili katolik?

Druga važna stvar, koja se pod. kraj razpravljala, je zakonski predlog Dra. Bulata glede promjene §. 14 talijanskoga postupnika za Dalmaciju i Istru, koji ustanovljuje, da se samo talijanski može razpravljati kod sudovah. Taj paragraf je promenjen tako, da se kod suda može rabiti svaki jezik, koji se u Dalmaciji il u Istri govori. Mogao se je i prije rabiti, al sada se je zakonom to pravo pripoznalo. O tomu više naći će naši čitatelji na drugom mjestu.

Kod nas u Primorju Talijanaši se čude, kako će se kod suda moći rabiti drugi jezik nego li talijanski, valjda su mislili da su Hrvati i Slovenci zaspali.

Štajerska i Kranjska pripravljaju se, da što svečanije dočekaju cesara, koji će ovoga ljeta pohoditi za duljo vremena to pokrajine.

U Dalmaciji, pripravljaju se na izbore za pokrajinski sabor, koji su već tamo razpisani. Čita se, da je namjestnik Jovanović ovo zadnje doba putovao zemljom u svrhu, da pripravi ljude na izbor po njegovoj želji. Nu težko da će uspjeti, njegova nasilna germanizacija grdo se je dojmila naroda, koji neželi, da mu se narivava tudji jezik.

U Hrvatskoj se poslije izborah sve umirilo, vlada pripravlja zakonske osnove, koje se imaju predložiti pojačanom saboru. Nu kako svagda tako i sada Magjari nedaju pravo Hrvatom živiti. Svaka zakonska osnova mora najprije proći kroz magjarsko ministarstvo, da ju odobri. Od toga sliedi, da onaj koji ima pravo odobriti, može i neodobriti pak od toga naprestana nesporazumljenja sa Hrvatskom. Obćine u Hrvatskoj su previše obtorećene poslovi, imaju obavljat sve što i kod nas a još osim toga imaju utjerivat porez ili davak od naroda, dakle biti istodobno i porezni urod. Svatko pametan mora uviditi, da tako nemože dalje pak zato su i namislili u Hrvatskoj uzeti obćinam taj teretni posao utjerivanja poreza. Al tu prigovorio magjarski financijalni ministar, da državni erar nemože preuzeti na sebe taj posao. Dakle neka ga preuzme Hrvatska. Dobro dajte njoj financijalnu samostalnost, pak će sve preuzeti. U Magjarskoj se uvjek grade železnice, a Hrvatskoj od toga nepripade skoro ništa. Grad Zagreb namjeravao je sklopiti zajam od 4 milijuna forinta za potrebite gradnje, kasarme i ostalo. Magjarski financijalni ministar nije dozvolio, da bude taj zajam ili posuda prost od erarskih pristojbah (tasah). Nadat se je svakako, da će se budući sabor znati zauzeti za svoja prava i za dobrobit Hrvatske.

U Srbiji skida vlada po volji pravoslavne biskupe kao da su kakvi obćinski panduri pa imenuje odmah druge. To su posledice, kad nije crkva slobodna već odvisi od države. Katoličkoga biskupa nemože nitko skinuti osim rimskoga pape, u tom je jamstvo, da mogu biti biskupi proganjani ali zakonito skinuti nikad. Bugarski knez putuje po iztoku, pohodio je sultana u Carigradu, posjetio je Jerusolim i svetu zemlju. Obiskao je grčkoga kralja u Ateni i crnogorskoga kneza u Cetinju.

U Italiji ministar predsjednik u talijanskom parlamentu ima uvjek odgovarati na razne upite glede demonstracijah proti Austriji. Predbacuju vladi, da prestrogo postupa proti onim, koji demonstriraju. Ministar izjavljuje, da bi vladu bilo sram pred Evropom, kad nebi znala i mogla uzdržati mira te zapriečiti svaki izred proti Austriji. Talijanskoj vladi stalo je sada, da se pokaže prijateljskom prama Austriji osobito odkad su u Udinu oslobodili Demetra Ragosu, rodom iz Bujah u Istri, koji je putovao skupa s Oberdankom u Trst, al je za dobe pobjegao. Talijanska vlada ga je uhvatila te ga metnula pred sud, al ga porotnici proglasiše nekrivim.

Ruska odiova se u svečano ruho, da na sjajni način obavi krunitbu svojega cara, koja ima se obaviti na 27. tekućega mjeseca. Barem tako se u svietu govori. Svi evropejski dvorovi odašilju svoje poslanike bilo prince bilo generale, da budu sviedokom toj riedko vidjenoj svečanosti, koja se je sačuvala već od njekoliko stoleća. Kaže se, da se već nemože ni za skupe novce naći stana u Moskvi.

U Njemačkoj je uvjek Bismark, koji drži na uzdi njemački sabor. Neće Bismark da mu zastupnici odviše prigovaraju, on se uvjek oslanja na cara, koji da sam zapovjeda. Francuzka sabire svoje moći i sile, gleda kako se neke države u Evropi sdružuju te se misli, da će u svoje doba imati i ona koju riec reći.

Englezka nastoji najviše oko svoje trgovine, mješa se samo onamo, gdje zna, da je njezin interes na igri. Uvjek više, da je vrieme »novac«.

Franina i Jurina.

Fr. Jure kuda se to tepeš?

Ju. Bil sam tamo po Istre, kade kmeti kafè piju, a gospoda škrob kuhaju.

Fr. Ča si ti to negde čul?

Ju. Va Pazinu su se neka gospoda razgovarala va nekojibutege, kako je sada kafe va Istre drago.

Fr. Pak, ča im ni to pravo?

Ju. Ne, zač da je neki krnjel rekal: Potle so počeli ti petljari kafe pit, da je prišlo drago.

Fr. Ti petljari, to su kmeti!

Ju. Stojeći s njimi kmet javi se: Potle su počela ta gnjusna gospoda škrob kuhat, je turkinja jako draga prišla.

Fr. Bravo, bravo!

Ju. Ma su šla gospoda s dugim nosom doma.

Fr. Ala ma im ju je lepo zabrusil.

***

Ju. Bog s tobom Franino, ča si tako pokunjen kako peteh okopunjen.

Fr. Nemoj mi se rugati i ti — gren s golografčine.

Ju. Koga ziodia su ti tamo s lukom zafrigali — onde su dobričini pak čisto naši ljudi.

Fr. Nisu mi slabega činili — još su me poklicali, da gren u onu oštariju mizolić božje kapljice popiti s njimi.

Ju. Da ča ti je, da si tako bez koraja?

Fr. Kad sam ti ono s njima pil, su jokali i naricali pak kleli, da gospoda pazinska će ih zatrt.

Ju. Dragi ti kako si ih pak tešil.

Fr. Rekal sam im: Dragi moji ljudi slabije će biti po vas i po vašu decu nko za glavare vavek kaputaše birate a nikada svoje ljude.

Ju. Pa ča su ti rekli?

Fr. Da san munjen. Gospoda da su uveke gospodarili i da budu.

Ju. Frane čuj me, po moju puru, ja bi im bil ovako odrezal: Čujte me ljudi! Jutre postati ću kaputaš. Onda birajte mene za poglavara. Vi govorite da kaputaši vas muče, ja ja kaputaš, ću vam onda i stomanju prodat da se pameti naučite.

Fr. Ma baš pravo, da sam zna, bio bih ja tako. — Pamet u glavu Žminci i Supetarci. Pogovaraju se pazinska gospoda da još dve obćine im treba pod svoje krilo spravit. Koji za rana leči brzo leči, to vam budi dosta.

***

Ju. Dragi ti Frane, zna ča naš cesar hrvatski?

Fr. Kašpo! Tr se skoro sako leto šte va novinah da soldate pohvali: Živili moji dobri junaci! dunke zlamenje da zna nekoliko.

Ju. Pur da neki gospodin vadi naši kmeti, da cesar nezna hrvatski, ča mu je trebe nemški pisat, ako češ ča sprosit.

Fr. A dragi ti, nebudi mi Anzelmo. On gospodin to govori za nemškega cesara, kij tamo va Prusije va neken Perline.

Ju. No! no!

***

Fr. A biš pak ti ovistu veroval?

Ju. Ku, kakovu, ča?

Fr. Da je va voloskoj «Deškordije» nekakov fantezina jako hvalil prajsku soldačku nošnju, al bimo rekli, munduru?

Ju. Pak?

Fr. Zabrusil mu je nebore jedan naš oficir, da se od šezdeset i šestega leta nekako previše hvali puli nas sve ča je prajsko, i lepo j' stal od stola zač mu sej gljišta na ta hvalež potanečila.

Ju. Viš, kakov san ti, jas bim škumetil, da ta ki prajsku munduru hvali poteže dosta debelu plaću od naše cesarske kasi?

Fr. Aj po moljevu! će i temu vragu kraj put!

Različite viesti.

Veseli dogadjaj. Sve austrijske novine donašaju viest, da *carevna Stefanija* osjeća već od njekoliko mjesecih materinju radost te da će još ovoga ljeta doći na svjet prvi potomak *carevića Rudolfa*. Sad su već dve godine odkad ih je svećenička ruka sdružila. I mi se u ime našega naroda radujemo tomu veselomu događaju cesarske habsburžke kuće!

Crkvene viesti. Dekan porečkoga katedralnoga kapitula *Ivan Krstitelj Cleva* imenovan je dekanom konkatedralnoga kapitula u Pulu. *G. Pavao Depieris* župnik u Valah postao je počastnim kanonikom porečkoga kapitula.

Imenovanja. Ministar provosudja imenovao je kot. sudbenog pristava (adjunkta) u Podgradu Karla Fiegla sudbenim pristavom kod okružnoga suda u Gorici; prisiužnika Silvana Gandusla kot. sudbenim pristavom u Podgradu, Henrika Kaderk-a kot. sudbenim pristavom u Volskom; Viktora Garson-a sudb. pristavom u Bujah; Henrika Cazafura sudb. pristavom u Sežani i D.ra Mihovila Depangera pristavom u Piranu.

Gosp. Dr. Vitezić, dospio je prošle subote na večer u Trst, gdje ga je na kolodvoru njekoliko njegovih prijateljah srdačno pozdravilo. Na duhovski ponedeljak odvezao se je sa još njekojimi ovdašnjimi Hrvati u postonjsku špilju gdje se je sastao sa više slovenskih zastupnikah. Boravit će još do sutra u Trstu, odkad će krenuti na otok Krk put Rieke.

Gosp. Davorin Nemanić, profesor klasične filologije na c. k. pazinskoj gimnaziji predno je ovih zadnjih danah bečkoj akademiji znanostih razprave «*Čakavsko-hrvatska istraživanja I. Nauk o naglasku*». Nije tomu dugo, što je izašla u *Arkivu za slavensku filologiju*, što ga izdaje u Lipskom čuveni profesor slavistike u Petrogradu *dr. Vatroslav Jagić*. njegova razprava *»o vukodlaku u Istri«*. Čestitamo vrlomu profesoru na njegovom radu želeć, da uztraje na svom putu na korist našega jezika. Profesor Nemanić predava na pazinskoj gimnaziji hrvatski jezik.

Pouzdanica. Na drugom mjestu donašamo pismo upravljeno od najodličnijih biračah sudbenoga podgradskoga kotara na svojega dosadanjega poslanika na zemaljskom saboru u Poreču g. *Andriju Štrka*, kanonika i župnika prvostolne crkve sv. Justa u Trstu. Najveća utjeha za poslanika jest svakako ona, da su njegovi birači ne samo sporazumni s njegovim držanjem i radom nego da mu još i svoje neograničeno povjerenje izraze. Poznato nam je, da se je velevriedni taj gospodin izjavio svojim biračem, da neće radi svoje službe moći biti više poslanikom i preporučivao jim, da izaberu kojega drugoga vrstnoga muža. Odgovor na to nalaze naši čitatelji u današnjoj pouzdanici, kojoj nije se mogao dosadanji poslanik oglušiti. Čujemo, da je gosp. Štrk povoljno svojim biračem odgovorio. Primiti će poslaničku čast to i nadalje zastupati podgradski kotar u porečkom saboru i raditi, koliko mu njegov stališ i zvanje bude dopuščalo.

† **Ivan Jelinčić** preminuo je prošloga mjeseca u Voloskom, rodnom svom kraju, poslije vrlo duge i težke bolesti u 21 godini dobe svoje. Pokojnik bilo je najboljі djak, što ga pazinska gimnazija vidila, na kojoj je učio do 6. razreda kao redoviti djak, a dalje morao učiti privatno samo da izbjegne vojničtvu.

Siromah počeo je najmo polaziti gimnaziju tekar u 12. godini svoje doba, tako da nije mogao izpita zrelosti položiti prije vojničkih godinah, pa da zakonu zadovolji, koji neoprašta ni jedinca sina udovice majke, dok nedokaže da majku hrani, ostavi gimnaziju i poče učiti privatno sedmi i osmi razred, kanač se pak podvrći izpitu zrelosti kad mu dodje doba. — Nu zloba ljudska progonila ga i kad dodje do leve, našlo se bezbožnih ljudi, koji ga, Bog si ga znao iz kojih uzrokah, obtužili, da je nevaljanac, da je ništarija, da je Hrvat, neka ide u vojnike. Obnsti povjerovale, prem su se mogle lahko iz njegovih izvrstnih školskih svjedočbah osvjedočiti, da je to sve laž. I on bude vojnikom. — Sve što se učiniti moglo, učinilo se, da sega spasi, al svebude zaludu. Jelinčić morade u vojnike, jer je bio izvanredan talent, koga se moralo zakopati!

Pošto je ostao vojnikom, učio je dalje i bio se podvrgao izpitu zrielosti i pismene zadaće već sve bio učinio, kad najednom dan prije ustmenoga izpita eto telegrafičkoga naloga iz Beča, da se ga nesmlje pripustiti k izpitu! Vidi se dakle da su njegovi neprijatelji i do Beča doprli!!

Pokojnik dakle ostade vojnik za tri ljeta; i u oktobru 1881 ode u Pul, al slabić, kakav je bio, neuzmogne da podnese ni tri mjeseca vojničkih naporah i progonah, te pade bolestan u postelju iz koje se više dignuo nije!

Majka udovica izgubila je u njem jedinca sina, jedinu nadu i veselje svoje, a mi Hrvati jednoga od najboljih naših mladićah!

Ljudska zloba slavi pobjedu dok mu udovica majka zdvaja, a mi naričemo, jer nam tolika zloba i tolika nesreća srce para. Malo nas je, pak da još ovako pogibamo? Bože, možeš li to dopustiti?!

Onim, koji su ma kako doprinieli k uništenju tužne one familije, neka Bog prosti, a tebi Ivane mili, dovikujemo: lahka ti zemljica!

Pišu nam iz Buzeta, da je u sjednici dne 14 pr. mjes. bio izabran Franjo Flego cestarskim predsjednikom za ondešnji kotarski predjel. Čestitamo našemu Franji na ovoj časti. Drago nam je da i naše ljude drugi štuju. Da i svatko, koj poznaje Franju Flega mora ga štovati. Samo napried Franjo. Vlek sadašnji vlek je borbe al znaj, dična je borba za istinu i poštenje. Laž mora propasti.

Odlični gosti u Kastvu. Doznajemo iz Kastva, da su pod konac mjeseca aprila tri odlična Hrvata pohodila naš starodavni i dični Kastav, i to: obće poznati zastupnik naroda Fran Folnegović na povratku iz Dalmacije, onda vriedni pisac pripoviestih i romanah, Istranin E. Kumičić (u književnosti: Jenio Sisolski) i zagrebački trgovac Ilija Guteša, koji boravi u Opatiji.

Sva trojica sprovedoše nekoliko ugodnih časovah u čednom prijateljskom krugu.

Gosp. Folnegović i Guteša, koji bijahu prvi put u Kastvu, nisu se mogli dosta nadiviti ljepoti pogleda na nemirni Kvarner i sjedu Učku sa vrh Stražnice i sa starog groblja pred stolnom crkvom sv. Jelene.

Malo koji gost boravi u Opatiji a da nedodje naužiti se veličanstvenoga vidika iz Kastva.

Yacht Herta. Vladajući knez Lichtenstein, vlastnik krasne ladje Herta odlikovao je osobitim načinom čitavo pomorsko osobje naše hrvatske mornarice. Prem Niemac, odabrao je jednog od naših trgovačkih kapetanah čestitog Hrvata g. Lj. Medanića zapovjednikom svoje ladje, a to će reći mnogo, kad promislimo da mu bijaše na izbor na hiljade kapetanah svietskog glasa i velikih pomorskih državah. Ladja Herta bijaše minulih danah usidrena u tršćanskoj luci gdje ju obiskaše većina ovdašnjih Hrvatah, koji bijahu zanešeni njenom krasotom i sjajem, opojeni prijaznošću i ljubavi njenog vrlednog zapovjednika.

Kako daleko je do sunca. Neki amerikanski profesor, imenom Young koji nije imao kako se čini ozbiljnijeg posla — proračunao je, da bi trebao žeježnički vlak, sa brzinom od 65 kilometarah na uru, 256 godinah dok bi stigao do sunca, Putnika stojala bi vozarina okolo 2 milijuna forintih.

Književne viesti.

Poziv na predplatu. Gosp. F. S. Vilhar, ravnajući učitelj gradskoga glasbenoga zavoda u Karlovcu, pozivlje hrvatsko slovensko obćinstvo na preibrojbu glasbenog djela, na svoje kompozicije. Prvi svezak koji će obsizati oko 25. tiskanih arakah, sadržati će: 1.) *Samopjeve*, 2.) *Muške zborove*. 3.) *Mješovite zborove*, 4.) *Skladbe za glasovir*. Ciena je za predbrojnike 2. for., kašnjo biti će povišena.

Poziv na predplatu. Čitajuć moje Slobodarke u Slobodi, rekoše mi nekoji prijatelji, da bi bilo vriedno pretiskati ih i u posebnoj knjizi. Ja im odgovorih, da je to i moja želja, ali da mi za njezino izvedenje manjka najglavnije sredstvo — novac. Na to mi oni savjetovaše, da hrvatsko obćinstvo pozovem na predplatu tih pjesama. To evo i činim. Knjiga bi izašla, čim se odazove dovoljan broj predplatnika, sadržavajuć najmanje dvanajst tiskanih araka u srednjoj osmini, na vrlo elegantnu papiru. Ciena je knjizi jedna forinta. Tko pošalje predplatu, dobiva ju franko, a tko sakupi osam predplatnika, dobiva deveti primjerak na dar. Predbrojbe se ne primaju. Novci neka se sa predplatnimi arci ili poštarskom naputnicom šalju Upravi tiskare Slobode na Sušaku kraj Rieke. Molim sva uredničtva hrvatskih časopisa, da u kratko spomenu ovaj poziv, a od mojih osobnih prijatelja i od svih ljubitelja hrvatske knjige očekujem, da će me sabranjem predplatnika svojski poduprieti.

Na Sušaku, 8. ožujka 1883.

August Harambašić.

P. n. gospodine. Da i ove godine podamo hrvatskom narodu pravu i zdravokršćansku pripoviest pobrinusmo se i prevedosmo iz talijanskoga jezika zanimivu knjižicu pod naslovom: **»Posljednji car,«** historička pripoviest iz XV. vieka od A. Besi-a. Uvjereni smo, da ćemo i ovaj put ugodit narodu ovom knjižicom, koja pripoviesda o propasti velikoga iztočnoga carstva. Posljednji car — Konstantin XI., Paleolog morao je platit grieh svojih otaca; morao je gledat kako kleta turska ruka postavlja svoj polumjesec na hram svete Sofije, a sveti križ baca pod noge. Oltari, posudje i halje svete bile su *plienom barbarstva*! Nu sred svega toga ipak se dvoje ljubi, sudba ih razdieli, ali napokon i sastavi sred tople i klasične Italije, gdje je Bog blagoslovio njihovu ljubav svojim svetim blagoslovom. Hrvatski narod, a osobito mladost, za koju i jest ova pripoviest napisana, pozivljemo, da se predplati na knjigu: **»Posljednji car.«** Osobito se preporučamo p. n. gg. svećenikom, učiteljem, i svim prijateljem lieve hrvatske knjige, da nam što više predplatnika sakupe u narodu. Knjiga će obsizat do dvanaest tiskanih araka u osmini. Iztisak u mekom vezu stojat će 50 novč. poštom 5 novč. više. Predplata prima se *do konca svibnja t. g.* S toga umoljavamo p. n. gg. sakupljače, da dotle pošalju predplatni arak i novce: *»sboru duhovne mladeži u Senju.«* Gospoda sakupljači imaju na svakih deset iztisaka jedan badava.

U Senju, 12. travnja 1883.

Za »Sbor duhovne mladeži.

Fran Rajković, tajnik. **Nikola Car,** predsjednik.

NEUKU NAUKA.

Prava američanska izložba, bijaše nedavno u Americi otvorena. Izložište bijaše voz željeznice pacifičke a predmet izložbe plodine onih krajevah, kuda prolazi rečena željeznička pruga. Uz ostalo bijaše tu izložena pšenica 6. stopah visoka; 6 stopa visoki ovas; 4 stope visoki ječmen; 20 vrstih krumpira; 35 vrstih drvetja; 40 vrstih travah, od kojih bijahu nekoje 9 stopa visoke; zbirka zeleninah, ugljevlje iz Dakote, željezo, srebro, mido i olovo. Izložbu pohodilo jenajmanje 200.000 osobah. Ova bijaše pripravljena jedino radi toga, da se primami obćinstvo u pokrajine, kojimi teče pruga i da se tu napuče nepregledna zemljišta, pripadajuća družtvu navedene željeznice.

Sunčanica (suncokret) je veoma korisna bilina. Iz nebrojenih cvietićah, što ih u velikom cvietu ima, crpe pčele silu meda i voska; iz zrela zrnja dobiva se ulje nalik na laneno, koje se rabi ne samo za slikarstvo, nego se kao fino stolno ulje za hranu troši, a osim toga pravi se iz njega najfiniji sapun za umivanje; za pitanje (hranu) peradi (živadi i ptica), nemaš boljega žita; od sameljena zrnja dobiješ najfinije brašno za pecivo (kolače); debelo stabalje služi za gorivo. — Sunčanicu možeš razsljati svuda i svakuda, ali najzgodnije bilo bi ju sijati medju krumpirom.

Uspjeva pod toplim umjereno-vlažnim podnebljem, gdje nevladaju silni vjetrovi a položaj da je suncu izložen. Zemljište voli krepko, žilavo, ilovito. S toga u močvarnih, predielih u isušenih barah će dobro uspjevati, kao n. pr. kukuruz, zob, sirak. Mnogim sijanjem sunčanice može se močvarna okolica osušiti i tim odstranjujuć smrad zdravom učiniti. Ako se sije na slabijem zemljištu, ovo treba s jeseni nagnojiti. Uspjeti će poslje svake vrsti plodova, ona neizcrpi jako snagu zemljišta, i to joj jedno od dobrih svojstva. Može se sijati medju krumpir, repu, kupus, kojim neće mnogo škoditi. Sije se i sadi, i to početkom ožujka ili oko polovice travnja (marač i april). Sije se na riedko, jedna biljka od druge na 2 i pol stope razstavljeno, a i da je dosta duboko usijano (2—2 i pol st.) Može se sijati sijalom ili rukom, načiniv jamice, metnuv u svaku po 2 zrna i zagrnuv zemljom, ili se sije poput kupusa na grede presad, koji se poslje presadi. Okapaju se plieve; ako je suša zalievaju. Na jednoj stabljici ostavi samo 3—4 cvieta. Koncem rujna ili još i prije dozrije, tad valja glavice poodrezati, na zračnom mjestu osušiti, te onda pratima ili štapići otriebiti. Ako se zrnje odmah u ulje neobrati, valja ga na toplu mjestu posušiti, i onda spraviti; u njem ima 25% ulja. Zrnje za sjeme ostavi u glavicah, i na suho mjesto objesi. Iz oluplјena zrnja dobiva se lieno žuto, mastno i bistro ulje. Treba dakle, da se nesije samo za ljepotu nego i za praktičnu poruhu!

Javna zahvala

za delavsku školu u Kastvu darovali su:

G. Srdoč Ivan, Rubeši 28 . . . . f. 1.—
G. Tepper Ferd. šumski komisar a saldo . . . . . » 3.—
G. Jurčić Vjekoslav Jurčići 16 a saldo . . . . . » 1.—
Skupa f. 5.—

Kastav, 6. maja 1883.

M. Laginja.

Beč! Pariz! London!

Čujte vidite pa se čudite!

Uprava falirane »velike englezko-britske tvornice srebra« prodaje svoju robu nizko izpod ciene. Ako se pošalje svota od 8 for. 70 novč. ili takodjer poštarskim pouzećem, dobije se jedaći i desertni servis iz najfinijeg englezko-britskog srebra (što je prije preko 40 for. koštalo), ktomu dobije svaki kupac pismenu garanciju da će srebro uzdržati bieloću poslie 10 godinah.

6. nožovah sa izvrstnim rezom,
6. težkih vilicah od brit. srebra,
6. masivnih žlicah « «
6. « « « « za kavu,
1. masivna vel. žlica za juhu od brit. srebra
1, « « « « mlieko « «
6. izvrstnih ležakah za nožove« «
6. masivnih žlica za dessert « «
6. vilicah za dessert od pruvog« «
1. posudica za cukar ili papar,
6. liepih masivnih čašica za jaja
6. finih žlicah za jaja od brit. srebra,
1. fina 30 cm. dugačka taca « «
1. posuda za the najfinije vrsti,
2. krasna sviećnjaka za salon.

61. Komad.

Za dokaz da svojom anoncom novarani; obvezujem se ovim javno: ako roba nekonvenira, da ću ju bez prigovora natrag primiti.

Tko želi dakle kupiti solidnu i dobru robu nek se obrati, dok je iste na skladištu, na

J. H. Rabinowicza, Beč.

Centralno skladište englezko-britske tvornice srebra, II., Schiffamtgasse 20.

Prašak za čišćenje ovog britskog srebra dobije se kod mene, škatulja 15 novč.

Filialke: Pariz, London.

Prosta i fina roba!

Vrlo cienoli!

PETAR SKAREL

krojač u **Sv. Mateju** kod Kastva preporuča P. n. obćinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivene.

Vrlo cienoli!

Prosta i fina roba!

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Maja 1883.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lira sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.61	9.51	—	78.70	—	—
2	5.62	9.51½	—	78.75	—	—
3	—	—	—	—	—	—
4	5.62	9.51½	11.93	78.75	—	—
5	5.62½	9.51	—	78.75	—	—
6	—	—	—	—	—	—
7	5.62	9.51	—	78.75	—	—
8	5.61½	9.51	—	78.80	—	—
9	5.61	9.50½	—	78.70	—	—
10	5.62	9.51	11.93	78.70	—	—
11	5.62	9.51	11.94	78.70	—	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 10. Maja 1883.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	98	—	116	—
S. Domingo »	56	—	68	—
Rio polag vrsti »	40	—	90	—
Cukar austrijski »	32	—	35	—
tučeni »	29	50	32	—
Cvietje trava buhače (Girsantomo) »	39	—	75	—
Tamjan sploh »	24	—	35	—
Naranče, skrinjica	—	—	—	—
Karube puljezke . za 100 k.	—	—	—	—
levantinske »	6	—	—	—
puljezke »	25	—	—	—
Limuni, skrinjica	2	—	6	50
Bademki liti mendule za 100 k.	84	—	90	—
dalmatinske »	38	—	42	—
Lešnjaci »	26	50	27	—
Šljive bosanske i srbske »	19	—	20	—
» Kranjske i hrvatske »	11	—	11	50
Pšenica ruska »	10	50	12	—
ugarska »	—	—	—	—
galačka »	7	50	9	25
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	50	8	75
ugarski »	7	—	8	—
Raž »	—	—	—	—
Ječam »	7	—	8	—
Zob ugarska »	—	—	—	—
arbanaska »	10	50	14	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	—	—	—	—
Bob »	10	—	15	—
Grašak (biž) »	—	—	—	—
Leća »	14	75	22	50
Orlž talijanski »	12	—	12	50
inglezki (kitajski) »	100	—	110	—
Vuna bosanska »	118	—	125	—
morejska »	115	—	120	—
arbanaska »	—	—	—	—
istarska »	46	—	90	—
Daske koruške jelovice »	40	—	70	—
štajerske »	30	—	40	—
Grede »	6	—	11	—
bukovice »	40	—	45	—
Ulje talij. nižje vrsti . za 100 k.	60	—	72	—
» najbolje »	—	—	—	—
» srednje vrsti »	43	—	—	—
dalmatinsko »	—	—	—	—
istarsko »	10	—	—	—
Kameno ulje u barilah . »	12	—	12	75
u kasetah . »	150	—	175	—
Kože strojene naške »	47	—	55	—
suhe volovje naške »	80	—	106	—
dalm., ist. i boa. »	80	—	110	—
janječe naške za 100 kom.	70	—	100	—
dalmatinske »	—	56	—	70
kozje . . . za 1 k.	—	50	—	60
vunene slane . . »	—	60	—	75
suhe . . »	34	—	42	—
zečje za 100 kom.,	36	—	46	—
Bakalar . . . za 100 k.	13	—	25	—
Sardele 1 baril . . .	26	—	27	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	70	—	100	—
Maslo »	47	—	48	50
Loj dalmatinski i naški »	77	50	—	—
Salo »	72	—	—	—
Slanina »	—	—	—	—
Rakija etalitar 100 litarah)	22	—	24	—
Galvići istarski . . za 100 k.	—	—	—	—
Ruj naški »	8	50	—	—
» dalmatinski »	11	25	11	50
» crnogorski »	4	90	—	—
Mekinje »	4	70	—	—
Krupica (semolin) »	12	—	13	—
Lišće od javorike »	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i rlečki »	28	—	32	—
» hrvatski »	—	—	34	—
Jambor (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	—	—	—	—
Cunje (štraco) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . «	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 11. U Trstu 1. Junija 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 3 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Štovano Uredničtvo!

Odgovarajuć na Vaše pitanje u zadnjem broju Vašeg cienjenog lista, javljam Vam, da je izčeznula podnešena molba »Bratovšćine hrv. ljudi u Istri« sa cielim izvešćem o djelovanju družtva i sa istim sastavkom dopisa za višje oblasti i to na posve neraztumačiv način izmedju spisa c. k. kapitanata, koji bijahu pripravni za odpremu, te sva dosadašnja iztraživanja bila su bezuspješna.

Neima druge, nego da se nabave prepisi uloženih spisa i da se dotičnoj višjoj oblasti dostave. *)

Volosko dne 22. Maja 1883.

S poštovanjem

Jettmar, v. r.

*) Vidi različite viesti: »Izgubljena molbenica«.

Mili Sugradjani!

Dne 19. t. mj. došavši u rodojubni grad Kastav, da se osobno zahvalim slavnom Zastupstvu mjestne občine, što me počastnim občinarom, dotično gradjanom grada Kastva odlikovati izvolilo, Vi ste mene, svoga sugradjanina i zastupnika, tolikim miljem obasuli, da netom stupih nogom na rodni mi otok Krk, bila prva mi je briga, da Vam iz dirnutog srdca najdublju harnost izkažem.

Dà, na taj nezaboravni dan Vi me susretaste takovim živim domoljubljem i iskrenom radošću, kakovom nebi sinovi rodjenog si otca.

To je preobilna nagrada za svaki trud i rad, koga sam uvjek srdcem i dušom dragovoljno uložio — prem često bezuspješno — i uložiti ću za milu a dosta nesretnu našu domovinu.

Al nešto se ipak postiglo u težkoj, punoj zaprickah borbi; nu bude li se sveta dužnost prama domovini onako vršila, bude li se narodna sviest onako budila, kako ju vršite i budite svakom prigodom *Vi* mili *Sugradjani* moji; budemo li složno uztrajali na poprišću za sveta prava koja nas idu po Bogu i ljudih: tad ćemo i slaviti do skora podpunu pobjedu, a Istra biti će naša nasupor svakom nasilju, nepravdi i kleveti.

U to ime: *Hvala vam braćo!* Ugledali se u Vas i ostali Hrvati širom mile naše Istre.

U Krku, 21. Svibnja 1883.

Vaš sugradjanin i zastupnik

Dr. Dinko Vitezić.

Kako protivnici hrvat. naroda u Istri obično prigovaraju njegovim saborskim kandidatom?

Kod svih izborah, koji se u Istri obavljaju za pokrajinski ili državni sabor, čuje se raznih prigovorah zastupnikom koje predlaže «Naša Sloga» i «Edinost» narodu, da jih izabere. Svakomu pojedincu prišivaju kakvu krpicu, kojom narod od njega odvraćaju. Svako sredstvo upotrebljavaju, samo da svoje ljude u sabor zarinu.

Hoćemo se osvrnuti u kratko na glavne prigovore.

* * *

Vele, da su kandidati naše stranke tudjinci, došli ili poslani sa gorah; da nisu rodjeni u Istri; da nisu domaćini; da nisu Istrani. To je samo varavi način kojim nastoje narod zasliepiti. U istarskom saboru bilo su dosad dvie stranke: talijanska i hrvatska. U talijanskoj stranki bio je i zastupnik g. Elluscegg, za kojega dosta neznamo od kuda je, nego za kojega znamo, da je služio u Dalmaciji, da je iz Dalmacije bio premješćen u Istru i *da nije Istranin*, da nije domaćin.

U talijanskoj stranki bio je takodjer zastupnik g. dr. Boccalari. On je sin nekoga višega vojničkoga častnika, Milanez, *dakle nije Istranin*, nije domaćin, A ipak jih je talijanska stranka za svoje smatrala, dapače osobito dra. Boccalari-a brojila medju svoje stupove, medju svoje prvake. Nikad njoj nije niti na pamet palo, da bud jednomu bud drugomu prigovori da nisu domaćini.

Zastupnici hrvatske stranke, četvorica njih, bili su svi Istrani, domaćini. Mi nit za hip nedvojimo, da će talijanska stranka i kod predstojećih izborah nastojat, da bude izabran u sabor koji od one dvojice ili koji drugi Neistranin. Oni će samo na to gledati, da s Talijani jednako ćuti i da bude za Talijane radio.

Hrvatska stranka ima medju svojimi kandidati samo jednoga Ne-Istranina, koji će za stalno raditi s ostalimi njegovimi jednomišljenici; koji je seljačkoga roda, koji pozna hrvatski jezik i narod u Istri i koga neka narod dotičnoga kotara bira kao svoga. A ako budu protivnici rekli, da nije Istranin, nek njim naš čovjek odgovori: nosite se prevejanci, metite pred svojim pragom, ako nije Istran, za Istrane će raditi; vi smatrate svakoga za tudjinca koji nije Talijan, a svakoga za svoga koji je Talijan. *A prema tomu imamo mi smatrati svakoga za tudjinca koji nije Hrvat, a svakoga za svoga koji je Hrvat.*

* * *

Vele na dalje naši protivnici: nebirajte popa, pop ima u crkvi posla. A mi odgovaramo: Mi bi dosljedno na to mogli reći: Nebirajte odvjetnika, notara, kapetana, sudca, glavara ili podeštu, posjednika, obrtnika, trgovca poljodjelca, jer ima odvjetnik posla u svojoj odvjetničkoj pisarni, notar u notarskoj, kapetan u kapetanskoj, sudac u sudačkoj, glavar u glavarskoj, posjednik sa svojimi posjedi, obrtnik sa svojim obrtom, trgovac sa svojom trgovinom, poljodjelac na svojem polju.

A iz toga morali bi doći do zaključka: Birajte ljude bez zanimanja, bezposlene, lienčine, pak si mislite kakav bi to sabor bio. Mi to nevelimo, već kažemo, da može biti za narodnoga zastupnika izabran muž svakoga striha, medju koje i svećenički spada. Naši svećenici svi su skoro seljačkoga roda, oni medju narodom živu, oni narod i njegove nevolje najbolje poznati mogu i poznaju. Narodnje dobro, njihovo je dobro. Za narod mogu i hoće oni najviše raditi. To znaju narodni protivnici, pak njim se stoga i najviše protive. Oni su u svoje vrieme svoga proti svećenikom izrekli. I koliko je koji više radio za narod u Istri, toliko su ga više mrzili, tužili i proganjali *) U tom najljepšim je primjerom veliki naš pokojnik, biskup Juraj Dobrila. Pred njim nije nitko toliko učinio za narod koliko on. Sam je dosta siromašno živio, a svoje prihode, koji su mu kao biskupu išli, štedio je, porabljivao je za odgoj mladeži i zapustio velike, ogromne svote za odgoj mladjih. I zato jer je on za narod najviše učinio, mrzili su ga najviše naši protivnici. A tako mrze svakoga, koji budi što za narod učini. Hvala Bogu da naš narod nevjeruje uvjek svojim protivnikom, te da štuje i časti pokojnoga Dobrilu kao svog otca, i da svećenike tim više cieni, čim više zanj rade. To uvidjaju i sami protivnici. Njim je do tepla došlo. Njih je strah. A svoju vrućinu i svoj strah nemogu već ni tajiti.

U jednom broju pisala je porečka «L' Istria», da će budući sabor istarski, t. j. onaj, kojega zastupnici se sada imaju izabrati, biti popovski, 12. popovah da će biti izabrano u izvanjskih občinah, 1. u Izoli, to jih je 13., biskupa 3., to jih je 16. najmanje. Mogao bi doći još jedan iz gradovah, za voloski kotar počem bi jih bilo 17. Navedši to rečeni list porečke konsorterije, dovikuje: Vi dragi advokati, koji ste dosad narod zastupali, morat ćete kabanicu okrenuti. Ako ćete u sabor, morat ćete obući rokete.

Mi znamo, da neće sve popovi, s naše strane u sabor biti birani, ali velimo, da bi bili zadovoljni, da nesamo s roketi, nego makar i s kapucami dodju u sabor ljudi koji bi imali srca za narod i koji bi zanj radili. Kod nas neodlučuje odielo niti izvanjština u obće, nego zdrav razum, dobro i plemenito srce. Zadnjih 6. godinah, kao i svih 20. godinah ustavnoga života, bili su većim dielom birani u sabor advokati. Pak što su ti advokati za narod u tih 20. godinah učinili? Ogledajmo se oko sebe, vidimo u kakvom je stanju narod, kako je osiromašio, kako zdvaja, pak nam nije težak odgovor na ono pitanje.

Mi velimo podpunim osvjedočenjem, da i svećenika koga protivnici mrze, može narod bez svakog straha ljubiti i u njega se pouzdati. Narode! nedaj se varati od hinjavacah talijanskih. Promisli što su učinili za Te u poslednjih 6. godinah Talijani, koji nisu popi a nezaboravi kako su se trudili da ti pomognu svećenici Hrvati.

* * *

Protivnici dovikuju takodjer: ne birajte u sabor ljudih koji su u carskoj-kraljevskoj službi. I to je samo varka i zavadjanje naroda.

Za sada imaju carsko-kraljevski ljudi u našoj državi pravo izabirati i izabrani biti. I oni imadu sva ona prava, koja uživaju zastupnici drugih stališah, imenito pako imadu pravo govoriti u saboru, ne kao carsko-kraljevski, nego kao narodnji zastupnici po svojem znanju i osvjedočenju, te nisu za to odgovorni nikomu drugomu, nego svojoj savjesti. To znadu predobro naši protivnici Talijani. Oni su imali u svojih redovih u saboru carsko-kraljevskih notarah, kapetanah, viših sudbenih činovnikah i nikad nije njim na um palo, da proti tim ljudem govore ili rade. I medju našimi kandidati bit će muževah, koji su u carsko-kraljevskoj službi. *Svi su oni sinovi Istre, skoro svi služe u Istri*, i mi smo uvjereni, da će oni kao pravi Istrani, kao istarski Hrvati, raditi za narod iz kojega potiču, za njegov boljak, za njegov napredak.

* * *

Naši narodnji protivnici su proti svakom Hrvatu i Slovencu. Oni smatraju Istru talijanskom pokrajinom. To je već više put izreklo njihovo glasilo, u Poreču izlazeća »L' Istria«. Na račun zemlje tiskalo se već više knjigah, u kojih je opetovano izrično rečeno, da je Istra talijanska. Oni nisu onomadne htjeli dopustiti, da se tiska zemljovid Istre sa talijanskimi i hrvatskimi imeni. Ta imena hrvatska pobila bi onu njihovu tvrdnju; iz njih bi svatko mogao suditi, da nije Istra pokrajina talijanska. Oni hoće, da se svi zastupnici istarski bore za talijansku civilizaciju u Istri. Oni neće čovjeka slavenske narodnosti. Naš narod neće se tim dati zavara-

*) Spominjemo ovdje samo jednu župu u porečkoj biskupiji, gdje bijaše trojica narodnih svećenikah u malo godinah na neosnovane i lažne tužbe Krnjelah premješćena jer je žalibože viša crkvena oblast više vjerovala lažim narodnih i crkvenih neprijateljah, negoli dobromu našemu puku i njegovim štitnikom, svećenikom. Uredn.

vati. Dapače preporučit će sami protivnici našega kandidata, ako narodu reknu, da je Hrvat odnosno Slovenac.

* *
*

Iz ovoga kratkoga naorta prigovorah naših protivnikah proti našim kandidatom, vidi se kakav je postupak njihov. Oni su najprije bili protivnici muževah, koji nisu rodjeni u Istri, a nisu rekli proti komu su još drugomu. Pak su bili protivnici i svećenikah, ali se nisu dalje izrazili. Pak proti carsko-kraljevskim, al još nisu svega izrekli. Konačno izrekli su sve. A to bijaše prilikom lanjskoga izbora u koparskom kotaru. Taj izbor natjerao jih je bio u zdvojnost; i sad se još češće nanj osvrću; i sad jih još grozno peče. Pomutio njim dosadanje račune. Odmah poslie onoga izbora izjavili su se u porečkom glasilu, da je tada izabrani zastupnik *pop, carsko-kraljevski činovnik i Slaven*, vlastitosti kojih svaka za se, bila bi dovoljna, da bude izključen od svakoga izbora. Tudjinstva nisu već spominjali, jer je onaj izabrani zastupnik Istran. Rekli su, da kad bi samo svećenik bio, nebi ga bio narod smjeo birati; da kad bi samo carsko-kraljevski činovnik bio, nebi ga narod bio smjeo birati, da kad nebi bio nit svećenik nit činovnik, nego samo kad bi bio Hrvat ili Slovenac, nebi ga narod smjeo birati. Tu su se iskreno i javno izrazili. Bio Slaven *pop, činovnik odvjetnik, trgovac, obrtnik, poljodjelac ili što mu drago, on nebi smio po njihovom biti izabran za narodnjega zastupnika, jer je Slaven.*

Već stoga što protivnici našega naroda tako govore, naš narod mora se držati upravo protivno od onoga što njegovi neprijatelji žele i govore. Ako će sebi dobro, on se mora držati ovog načela: **Bio Hrvat pop, činovnik, odvjetnik, trgovac, obrtnik, poljodjelac ili što mu drago, neka njega bira, jer je Hrvat.**

Jezik kod suda.

Prvi korak je učinjen. Naš jezik rabit će odsada kod svih istarskih sudovah i nijedan sudac neće smieti ništa prigovoriti. Dosada čulo se je više putah: a što ću da učim vaš jezik, kad se ni kod suda nesmijem s njim poslužiti, jer je tamo samo talijanski jezik pripušćen; odsada pako morati će sud s našim narodom pisati hrvatske protokole, izdavati hrvatske dekrete i rešavati pravde u hrvatskom jeziku, jednom riečju, hrvatski jezik postao je ravnopravnim talijanskomu. Gospodska je kuća u Beču prihvatila zakonski predlog zastupničke kuće glede promjene §. 14 gradjanskoga postupnika (procedure) te sad se čeka, da Njegovo Veličanstvo potvrdi taj zakon, koji će moralno podignuti naš narod u Istri. *) Napisali smo u 3. broju ovoga ljeta glede našega jezika kod suda, da nećemo nikad trpiti, da se ma gdje zapostavi naš jezik, svagdje imamo mu izvojevat jednakopravnost. Tvrdu smo vjeru onda zadali, da ćemo sve naše sile i moći uložiti na to, da bude hrvatski narod u Istri govorio, čitao i pisao hrvatski, koji će pako sa svoje strane zahtjevati, da i sve oblasti budu s njim hrvatski obćile. Najtože smo već evo postigli, jer su sudovi poznati kao najkonzervativnije oblasti, te to nas bodri i jači u nadi, da će doskora sve oblasti bez razlike pripoznati hrvatski kao službeni jezik za hrvatski puk. Na nami je, da neklonemo duhom već da čvrsto svoja prava zahtjevamo. *)

Kao što smo poslednji put obećali, donašamo govore izrečene u bečkom parlamentu po istarskih zastupnicih prigodom rasprave o promjeni §. 14. Mi nedonašamo samo govor našega zastupnika *D-ra Vitezića* nego i govor *D.ra Milevoja*, da uzmognu viditi naši čitatelji, kakve razloge navadja zastupnik veleposjeda proti našemu jeziku. U javnom životu neće da znade nijedan advokat il notar u Istri govoriti hrvatski, al nam je dobro poznato, da, osim dvojice ili trojice njih, svi liepo govore hrvatski. Vrieme će i to izličiti. Porečki listić donio je Milevojev govor, al je zaboravio odtiskati i govor Vitezića. Nu što bi onda Talijani rekli, da doznaju istinu, zato jim valja u Poreču zvoniti uvjek u jedan zvon.

Evo govorah:

Govor
D.ra Millevoi-a držan u sjednici 7. svibnja 1883.

Predlog g. zastupnika Dr. Bulat-a i drugovah protezao se s početka samo na preinaku §. 14. gradjanskog postupnika, koji imade vriednost u Dalmaciji. C. kr. vlada suglasila je ne samo s tim na Dalmaciju ograničenim predlogom, već je takodjer osnovala, i visokoj kući putem pravosudnog odbora na odobrenje predložila zakon, kojeg valjanost imade se protegnuti i na Istru. C. k. Vlada motivirala je te Istri na jednom namienjene promjene, kako sliedi (*čita*):

»Budući da postoje u Istri slični odnošaji onim Dalmacije, budući da i za Istru valjani talijanski tekst §. 14. gradjanskog postupnika isto onako glasi, kao onaj u Dalmaciji, kod uporabe kojeg se je pokazala u novije vrieme takodjer u Istri nestalnost u prosudjivanju, to nemože dati vlada svoje privole nego takovoj zakonskoj osnovi, kojom se osjegurava jednolični postupak sudovah i koja odgovara stanovištu, osnivajućemu se u obih zemljah na državnih temeljnih zakonih.

Izvješće pravosudnog odbora osniva svoj predlog ovim načinom (*čita*):

»Predlagatelj je ograničio svoj predlog na Dalmaciju; pošto je pak odnošaj u Istri, kako je već rečeno, u tom obziru jednak onom u Dalmaciji, to se proteže sporazumkom c. kr. vlade valjanost predloženog zakona i na Istru«.

Na samu štilizaciju i napose juridičku motivaciju zakonske osnove, neću se osvrtati. Bit će to zadaća poštovanih i kompetentnijih govornikah koji će me naslieditи. Isto tako neću protusloviti predlogu g. zastupnika D.ra Bulata u koliko se on ograničuje na samu Dalmaciju. Mogu pače priznati, da pri danas obstojećem razvitku u zemlji rabljenih jezikah — t. j. talijanskog i hrvatskog — može biti uporaba §. 14. gradjanskog postupnika u onoj zemlji onako kako c. kr. vlada taj §. stilizira, opravdana pravična i možda nuždna. Nu drugčije, se prikazuju u tom obziru odnošaji u Istri; zato se usudjujem uzeti u tom obziru u pretres nekoliko stvarnih momentah. Hoće li se udovoljiti u Istri u jednakoj mjeri svim narodnostim, to bi se moralo, osim njemačkog jezika koji se u pojedinih krajevih kod suda rabi, označiti četiri jezika kao običajna u zemlji t. j. talijanski, hrvatski, slovenski i rumunjski. Ako se i neuzme obzir na jedini i po mojem mnienju jedino mogući, kod sudovah u zemlji već od vjekovah rabljeni jezik, t. j. talijanski, kao što i na rumunjski, koji već prilično izumire, morat će se priznati, da su ostali jezici ili bolje rekuć, slavenska nariečja kod domaćeg pučanstva tako primitivno rabljena i malo njegovana, da će se jedva moći u Istri nakon mnogo godinah naći ili odgojiti u zemlji potreban broj činovnikah, odvjetnikah i bilježnikah, koji bi poznavali pismeno i ustmeno slovenski i hrvatski jezik.

Dandanašnji ograničeno je poznavanje književnog jezika slovenskog i hrvatskog na jako malen broj činovnikah; nijedan odvjetnik i nijedan bilježnik nepozna ga a i samo pučanstvo slovenskog i hrvatskog porickla, poznaje ga jako malo ili nimalo. Iznimku pravi u tom dakako nekolicina, većinom doseljenih učiteljah i svećenikah, koji se u veliko brinu, da se slovenski i hrvatski jezici podignu. Ali ovi elementi neimadu nikakova upliva na pravosudje, te jih s ovog stanovišta netreba uzeti u obzir.

Ako se sada pomisli, da ima biti ovlaštena c. kr. vlada u smislu zakonske ove osnove, da kod sudovah u Istri osim talijanskog, dopusti takodjer porabu i drugih u zemlji običajnih jezikah, tad se nameće pitanje, kakove posliedice može imati uvedenje takovog postupka za zemlju u obće, i za judikaturu napose, pošto manjka kako već rekosmo, skoro posvema najstvarniji uvjet za provedbu zakona, a to je poznavanje književnog jezika slovenskog i hrvatskog činovnikom, pravnim zastupnikom i pučanstvu; posliedica će biti, budi mi dopušćeno kazati to bez okolišanja, da će se zamieniti dosele uredjeni odnošaji ove administracije, reko bi, kaotičkim stanjem, i da će doći u pogibelj pravna sjegurnost. Po mojem mnienju izazvale bi napomenute mjere i drugo, veoma opasno zlo kod činovničtva. Bojim se, da bi se usljed toga, zakonom osjegurana neodstranjivost i samostalnost istarskog sudca izložile velikim neprilikam. Pak zašto te novotarije? Ima li tomu možda prešnog uzroka, ili ma samo povoda? Ne. Velim izrično »ne«. Vladin predlog govori doduše o nestalnoj judikaturi, koja da se u novije vrieme pokazala u Istri, ja se scienim ovlaštenim — bar dok mi se protivno nedokaže — kazati, da takovih nestalnostih, ako su se dogodile, bijaše samo u pojedinih osamljenih slučajih, te da su se zbile samo usljed žudjenih novotarijah, što nam pruža najrečitiji dokaz, da su te novotarije nezgodne.

Obzirom dakle na navedene čine i uzroke, i uvaživ okolnost, da se nepokazuje za sada potrebno protegnuće zakona podnešena od većine pravosudnog odbora na pravne odnošaje Istre, jer niti je potrebit niti zgodan, prisiljen sam umoliti njegovu preuzvišenost gospodina predsjednika, da §. 1. u pretresu nalazećeg se podneska, razdvoji kod glasovanja, i to najprije da se izpusti rieč »i Istre« (Povladjivanje na lievici).

Govor Dra. Dinka Vitezića
držan dne 7. svibnja u carev. vieću.

Pri prvom čitanju Bulatova predloga govorio sam i preporučivao visokoj kući, da bi za Istru odredila onakovu ustanovu, kakovu je zastupnik Bulat predlagao za Dalmaciju, i to s toga, što u Istri valjaju jednake ustanove o porabi jezikah kod sudovah i što je razmjer jezikah jednak onomu u Dalmaciji.

Drago mi je što su se toli visoka vlada, koli velecienjeni odbor obazrieli na moj zahtjev, protegnuvši današnju osnovu zakona i na Istru. Ja bih doduše želio, da su dotične ustanove malko jasnije sastavljene, naime, da se bolje iztakne njihova narav zakona, kojim se tumači, ili bolje, kojim se uporavlja članak XIX drž. temeljnih zakonah; red mi je meljutim prilagoditi se okolnostim i zadovoljiti se onim, što nam se daje.

Ja ipak već sada izjavljujem, da ću pristati uz promjenu k §. 1. s ove strane (desne) predloženu, da se naime, mjesto «*zemaljskih jezikah*», stavi «*jednog od zemaljskih jezikah*».

Hoću, da se svrnem na nekoje prigovore, podignute po zastupniku istarskog veleposjeda *) On bi htio, da se ovaj zakon nipošto na Istru ne uporavi—a, da podkriepi svoj zahtjev, naveo je prije svega, da je njegovo uvedenje u Dalmaciju s toga vrlo pravično i pravedno, što su ondje oba zemaljska jezika dovoljno razvita a o Istri, kako on tvrdi, nemože se toga reći. Ali pitam ja gosp. zastupnika, da li je jezik većine Istranah različan od onoga, koji se govori u Dalmaciji? Osim hrvatskog jezika govori se u Istri i slovenski, o čemu ću kasnije koju kazati, ali najrazšireniji jest hrvatski, koji kao pismeni jezik jest jednak onomu u Dalmaciji. Gosp. zastupnik rekao je, da mi u Istri imamo četiri jezika, i kod toga za čudo ne spominje njemačkog jezika, koji je poslednjim popisom dokazan, a navadja nekakav rumunjski jezik, kojeg u popisu nema. Ja molim gosp. zastupnika, da pregleda malko popis; ondje se napominju Njemci, Talijani, Slovenci i Hrvati; rumunjskom jeziku i rumunjskom puku nema ni traga. Zatim veli gosp. zastupnik, da je hrvatski ili u obće slavenski jezik slabo gojen u puku. To su prigovori, koje možemo danomice čitati u svih Slavenom neprijateljskih novinah; ali gospoda sude o stvarih, kojih neznaju.

Da bi gospoda poznavala naš jezik i naše odnošaje, vidila bi, da se jezik kod nas dosta njeguje, a je želim i njim toliko mara, da nauče drugi zemaljski jezik, kako se mi trudimo da naučimo talijanski.

Dalje veli gosp. zastupnik, da ima malo činovnikah i malo odvjetnikah, koji poznaju hrvatski jezik; no pitam ja gospodu, da li su sudovi za činovnike? (Vrlo dobro, desno) ako jih nema, doći će drugi iz Dalmacije ili od druguda i naučiti će jezik. Prva je činovniku dužnost, da pozna jezik stanovnikah zemlje u kojoj služi, da može s njimi obćiti. (Dobro! dobro! desno) Ako se to neprizna, onda nema više pravice na svietu. Ljudi, koji zahtjevaju uvedenje hrvatskog jezika kod suda i kod oblastih, veli gosp. zastupnik po običnih člancih novinah, jesu doseljeni popovi i učitelji, koji nemogu ništa u narodu.

Nu, tko može štogod u narodu ako nemogu popovi i učitelji, koji se osobito za to zauzimlju, jer smatraju najglavnijim uvjetom pravič-

(Dalje u Prilogu).

*) Bečke službene novine donašaju potvrdu ovoga zakona po Nj. Veličanstvu.

*) Primismo u tom pogledu sledeće redke od čestita prijatelja našeg roda, koji je proživio i ledinu probijao mnogo godinah u našoj Istri:

Dična Slogo!

Prorokovao sam Istarskomu Slavenu jur 1847 g. da dojde vreme ravnopravnosti njegova jezika s drugimi jezici — i eto da je državni sabor izvojevno što mu kratio krvični susjed i neuman v... Istrianče! posluži se sad svojim pravom. Zahtjevaj pisma u tvojem jeziku od popa i župana, od sudca i kapetana.

Činovnikom bude izprva težko podati se jeziku, na koga strašno mrzili jesu; all bora! očuš, nećeš, ako ti je drag tvoj hljeb, naučiti se moraš!

*) Dr. Millevoi. Ured.

nosti, da ljudi u svojem jeziku kod suda obće i da barem znaju što se o njima govori i sudi? Poznato mi je gospodo, da je kod nekog okružnog suda pred nekoliko godinah bio tumačem i prevodiocem slavenskih jezikah jedan bačvar (Smieh na desnici). To je istina.

Gospodin zastupnik boji se težkih posljedicah za zemlju, ako se ovaj zakon uvede.

Ali za Boga miloga, zar on nezna, da je već od godine 1835 odredjeno, da, ako budu sudu podnešene slavenske izprave (dokumenti), netreba njim priložiti vjerodostojna prevoda, jer je slavenski (hrvatski) u Istri zemaljski jezik? Zar on nezna, da je već u odredbi pravosudnog ministarstva od 15 ožujka 1862 u četvrtom odsjeku naloženo, da svi sudovi, u čijih okružjih ima Slavenah, imaju bezuvjetno primati slavenski sastavljene spise i po mogućnosti za slavenske stranke slavenski riešavati?

Od onog vremena izdano je više sličnih naredbah; to dakle nije ništa nova. Radi se samo: ono zakonom učvrstiti, što je već naredbami uredjeno.

Gospodin zastupnik boji se neprilikah glede samostalnosti činovnikah i sudacah, ali kako može doć u pogibelj samostalnost sudacah, ako oni sa stanovnici govore njihovim jezikom? Toga ja bogme neznam, toga ja nepojmim. Daljo veli: Ima li razloga? Ima li povoda? Je li potreba, da se izda takav zakon? No, ako nije to potrebno, da činovnik sa ljudi s kojimi obći negovori tudjim, već njihovim jezikom, onda ja više neznam što je potrebno. Ja mislim, da sam gosp. zastupniku rekao toliko, koliko mu je dosta, da se uvjeri, kako su mu njegovi dokazi šepavi. Sad nešto o predlogu zakona.

Ja s cienim, da je u jasnom odborovom izviešću, ma govorio proti tomu što mu drago moj predgovornik, gosp. iglavski zastupnik, bjelodano dokazano, da je prevod §. 14. talijanskoga gradjanskoga postupnika pogrešan. A tvrdi li gosp. predgovornik, da ova ustanova nije člankom XIX drž. temelj. zakonah ukinuta, to se ja priključujem onomu, što je u tom pogledu u samom odborovom izviešću liepo razloženo. Neću se ipak kod toga zadržati, jer bi me daleko zavelo, kad bi se htio na sve osvrnuti što je gosp. predgovornik rekao i jer će gosp. izviestitelj najbolje znati sam obraniti načela, koja zastupa u izviešću. Ali opetujem, da sam ja podpuno uvjeren, da je XIX člankom drž. tem. zakonah 14. §. izgubio svoju kriepost.

Neglededć na to, da su već prije, kako rekoh, izdane naredbe, po kojih se u Istri i Dalmaciji osim talijanskoga, imade smatrati sudbenim jezikom i hrvatski jezik, ipak je potrebito, da se ovaj posao uredi, jer su u posledne vrieme, na veliku štetu pravosudja, izašle sasvim protuslovne odluke, naime od kako je u knjigu judikatah vrhovnog sudišta poprimljeno načelo, koje polazi sa posve protivnoga gledišta. S toga je po mojem sudu potrebno, da se ova stvar zakonom uredi. Dá, rekao je gosp. predgovornik, nema se tako postupati, nek se neizdaju zakoni za pojedine pokrajine, nego jedan obći zakon.

A nezna li gosp. zastupnik koli golema šteta prieti osobito Dalmaciji usljed posledjih odlukah, gdje je čovjeku danomice strepiti, da mu tužba u netalijanskom jeziku podnešena, zastari? Ako je ovaj predlog prije zaključka ovog zasjedanja pred visoku kuću donešen, tomu nemože biti razlogom nego skrajna potreba i opetovane molbe pučanstva, koje su na to vladu potakle. Gosp. predgovornik vrlo se nepovoljno izrazio o izjavi gosp. upravitelja pravosudnog ministarstva; on ju je na komade razglobio i pretresao. Ja mislim, da će visoka vlada sama na to odgovoriti. Samo o jednoj točki, hoću da nešto rečem.

To je prva točka, gdje se kaže, da je posao vlade i izvršujuće vlasti odrediti, da li se jedan jezik ima smatrati zemaljskim ili ne. Ja pristajem uz to načelo. Ovim se načinom samo utvrdjuje neka činjenica, koja već obstoji, a to valjda pripada vladi. Ali, gosp. zastupnik reče, da se takva šta od prijašnjih vladah nije tvrdilo. Ja ću mu ipak dokazati, da su se i prijašnje vlade držale istoga načela, i to je bila, gospodo, vlada sa vaše strane (lieve). Ja sam bio naime početkom osmoga zasjedanja podnio u ovoj vis. kući interpelaciju o porabi hrvatskog i slovenskog jezika kod sudovah i oblastih u Istri, a na nju mi je odgovorio u sjednici od 15. veljače 1875 ministar Lasser, i to u ime cieloga ministarstva.

Preuzviš. gosp. predsjednik će mi dozvoliti, da pročitam malen odlomak toga odgovora (čita); »naredbe glede porabe slavenskih jezikah kod sudbenih razpravah i riečitbah, sadržane u ministerijalnih dekretih od 15 ožujka 1862 br. 865, od 27 siečnja 1866 br. 137, i od 20 listopada 1866 br. 1861, josu dostatne za sadašnje potrebe pravosudja« — to su naredbe izdane u prijašnjih godinah po ministarstvu pravosudja glede porabe slavenskih jezikah kod suda — »te se kod imenovanja činovnikah pri sudu i upravi uvjek kako valja obaziremo na posebne jezične odnošaje u Istri» (čujte čujte, desno). Tako na strani 8393 stenografičkog zapisnika 8. zasjedanja. Tu je jasno, da je ukupno ministarstvo Lasserovo bilo toga mnienja, da su naredbe pravosudnog ministarstva o porabi jezikah podpuno i valjano priznane. Dá, moja gospodo, do zadnjega su vremena sudovi priznavali nadležnost pravosudnoga ministarstva u tom poslu. Samo u najnovije vrieme porodila se misao podvojiti o valjanosti tih naredbah — nesretna misao — jer je sve uzkomešala u pokrajinah, gdje se više jezikah govori. Što je ministar Lasser u onom odgovoru na moju interpelaciju obećao glede osobljа kod izvršujućih oblastih, on nije održao — a neodržaje to žalibože ni sadanja vlada, jer većina imenovanih činovnikah nepoznaje zemaljskih jezikah, a tomu mora biti jednom kraj; tà ministarstvo je jasno izreklo, da smatra valjanost naredabah glede jezika kod sudovah obvezatnom.

Sad budi mi dozvoljeno odvratiti nekoliko rieči na razglabanje gosp. predgovornika o izjavi članovah pravosudnog odbora, koji toj (lievoj) strani visoke kuće pripadaju, o izjavi podnešenoj u skupnoj sjednici dne 27. travnja. Ta izjava glasi (čita): S razloga, što su se smierno podpisani članovi pravosudnog odbora u posledjnjoj njegovoj sjednici kod viećanja o predlogu gosp. zastupnika Bulata i jednomišljenikah uvjerili, da vladin podnesak, sastavljen na temelju onog predloga, nije po većini odbora zaključen iz stvarnih razlogah, to oni izjavljuju, da izstupaju iz odbora, odnosno, da neće više sudjelovati kod sjednicah toga odbora. Pripadajuć većini ovoga odbora, ja se svom dušom ogradjujem proti takovom nabacivanju.

Gosp. predgovornik je već u sledećoj sjednici od 28. travnja nejasno rekao, a danas opetovao, da čovjek može imati jedno stvarno i jedno političko uvjerenje.

Ja hvala Bogu, neimam to dvostruke duševne naravi. Takva narav je možda u gosp. predgovornika (vrlo dobro! desno) i njegovih jednomišljenikah, u mene je neima, a osobito ne kad se razpravlja o pravosudnom zakonu, koji je, kako ću dokazati, nesamo pravičan nego i pravedan. Da gosp. predgovornik i njegovi jednomišljenici često štošta ne sa stvarnih već sa političkih razlogah poduzimlju, to nam dokazuje sama ova izjava. (Vrlo dobro! desno). Ova je izjava od devetorice članovah podpisana a na sjednici nije jih bilo nego pet prisutnih (tako je! desno), četvorice njih dakle nije niti bilo (čujte, čujte! desno). Ako to žele gospoda, koja nisu bila prisutna, a ipak su izjavu podpisala, ja ću njim imena kazati.

Za dokaz, da što se ovdje pita je po cielom svietu smatrano kao pravična stvar, dopustite mi, da vam još nekoliko statističkih podatakah navedem. Po zadnjem popisu bilo je u Istri po občevnom jeziku — da budem kraći navesti ću samo okrugle brojeve — od 284.000 stanovnikah 114.000 koji su talijanski, 43.000 slovenski a 121.000 hrvatski jezik govorili, dakle razmjer nam se predočuje tako, da ima $^2/_5$ Slavenah a $^3/_5$ Talijanah; pa bi htjeli još toj ogromnoj većini zabraniti, da se kod suda svojim jezikom služi. Još veći je taj razmjer u Dalmaciji, gdje od 471.000 stanovnikah ima njih tek 27,000, koji govore talijanski a 440.000 hrvatski ili srbski (čujte! čujte! desno). Moja gospodo, u Dalmaciji je broj Talijanah prema Hrvatom i Srbom mnogo manji nego ovdje u Beču broj Čehah prema Niemcem (istina je! desno). A što bi gospoda kazala, kad bi se izdao zakon, da u Beču ima biti sudbenim jezikom samo češki jezik (bravo! bravo! desno), pa to bi imalo tako biti po zadnjoj odluci vrhovnog sudišta.

U ostalom ja mislim, da ona izjava nipošto neodgovara zahtjevom kologijalnosti. Jedna poslovica veli: tko u vjetar pljuva, na obraz mu pada. Neću kazati, da bi se mogla ovdje uporaviti ova poslovica, ali tkogod mogao bi to pomisliti.

Još mi je spomenuti promjenu k § 1., koju je gosp. predgovornik obećao, jer ću već težko doći do rieči.

Ta se promjena sastoji u tom, da se u § 1. mjesto rieči, »zemaljski jezik« postavi «u pokrajini kod suda običnog jezika.»

On naime veli: S toga što je talijanski prevod učinjen na temelju zapadno-galičkog gradjanskog postupnika, bilo bi sasvim naravno, da se ovaj paragraf odstrani iz ovoga postupnika. Ali je u odborovom izviešću jasno dokazano, a i gosp. zastupnik to priznaje, da se tu neradi jednostavno o prevodu, nego, da je taj talijanski gradjanski postupnik uvjek bio smatran samostalnom maticom.

Ako se dakle matica popravlja, mora se to učiniti na najshodniji način. Promjena gosp. Sturma pustila bi sve pri starom ili bi još stvar pogoršala. Nekoji sudci mogli bi kazati: po gradjanskom postupniku običnim jezikom kod suda bio je do sada talijanski, dakle on ostaje i u napred takovim; ili mogli bi kazati: jezik običan kod suda jest jezik sudbenog kotara ili okružja; i tako bi se išlo na gore, jer bi se sve još više zamrsilo.

Ta promjena dovela bi nas samo do nedosljednostih, s toga ja mislim, da je bolje i shodnije ono, što vlada predlaže. Osim toga, moja gospodo, vidit nam je kako su rieči „kod suda obični jezik“ došle u gradjanski postupnik.

U zapadnoj Galiciji govorilo se onda kod suda latinski a buduć puk nije tim jezikom govorio, moralo se dakako kazati „obični jezik kod suda“, jer je samo on bio uredovnim jezikom kod suda. Ali sada, nakon malne 100 godinah, gdje je narodni razvitak toliko koraknuo, bilo bi nešto nečuvena, da se povratimo za 100 godinah natrag, i nepriznamo jezika, kojim puk govori.

Htio bih gospodu samo pitati, da li su sudci za puk ili puk za sudce; imaju li se sudovi prilagoditi pučanstvu, ili pučanstvo sudovom? (vrlo dobro! desno).

Glede Istre izteknuti mi je još jednu okolnost. Jozefinski gradjanski postupnik valja za Trst, Goricu i za jedan dio Istre, naime za onaj dio, koj nije pripadao mletačkoj republici, već Austriji. §. 13. jozefinskog gradj. postupnika služe se sa novim zakonom, dakle, ako poprimimo Sturmov predlog, imat ćemo dvojaku naredbu za Primorje, naime u jednom dielu, u nekad mletačkoj Istri, glasiti će: „jezik običan kod suda“ a u drugom: „zemaljski jezik“. Ja mislim, da pravednost i ravnopravnost zahtjevaju gospodo moja, da poprimimo ovu izreku, koja već i onako vriedi za jedan dio Istre (bravo! bravo! desno).

Otvorenje pučke škole u Gorenjojvasi.

Ima već kakvih petnaest godinah, ako ne više, da je presvjetli i prečastni gospodin vitez Vjekoslav Pavišić, tada zemaljski školski nadzornik a danas živući u Trstu, počeo sabirati darove za gradnju škole u Gorenjojvasi.

Smilio mu se je za stalno onaj zapušćeni hrvatski narod, koj živi u selih okolo željezničke postaje lupoglavske u Gorenjojvasi, Dolenjojvasi, Šemiću i Lesišćini, i koj nije imao nikad prilike, da se šta nauči.

Sabrao je ljepu svotu; svota se je uglavničila i postala je tolikom, da se je moglo graditi školsku sgradu. Ljudi su se obvezali na radnju i na pruženje materijala. Bijaše sve, a ipak dugo vremena se nije gradilo, nit se je znalo zašto se negradi. Jednomu od onih, koji je bio dao novacah za to, bilo se je stežilo čekati, pak je napisao otvoreno pismo gospodinu Pavišiću. Ovaj je javno odgovorio i pokazao, da nije on kriv dapače, da je često o tom radio da se sgrada sagradi.

Od onda nije se o tom i opet ništa čulo nit čitalo.

Sad doznajemo, da je sgrada gotova i da se je škola otvorila.

Sgrada stojala je kakvih pet tisuć forintih. Ljepa je, najljepša u onih stranah. U prizemlju velika školska soba sa svimi potrebočami, na prvom katu stan za učitelja.

Škola bila je otvorena 17. svibnja. Kod otvorenja bilo je do 150 mužke i ženske djece ljepo opravne i mnogo naroda. Uzato prisustvovao je tomu činu kotarski školski nadzornik, župnik rečki i dolenjevaški, buzetski pristav i rečki učitelj.

Svečanost je počela u crkvi. Svečanu svetu misu pjevao je velečastni gospodin Mičetić. Odgovarao je narod pjevajuć hrvatski za vrieme ciele svete mise.

Iz crkve podala se ciela povorka u školu odaljenu od crkve kakvih 20 min utah.

Tu je govorio najprije velečastni g. župnik Blažić, pak velecienjeni g. nadzornik Spinčić. Obojica su govorili ob onih koji su svoju doprinieli, da se ta škola otvoriti može i zahvalili njim. Narod je burno pozdravio

Njegovo Veličanstvo cara i kralja Frana Josipa i presvjetloga i prečastnoga gospodina Pavišića. Govorili su takodje o koristi škole, o njezinoj zadaći i svrsi. Iztaknuli su dužnosti djece i roditeljah prema školi. Mi se nadamo, da su rieči po njih rečene pale na plodno polje i da će dan 17. svibnja ostati upisan zlatnimi slovi medju dogodjaji onoga našega naroda, te da će ona škola doseći svoju svrhu. I sa svoje strane zahvaljujemo svim dobrotvorcem, koji su svoju doprinieli, da se je mogla otvoriti. Jer što se budi kojemu dielu hrvatskoga naroda učini, to se učini i nam.

DOPISI.

Iz zapadne Istre.

Već odavna se glasa i piše sa svih stranah, da se u Poreču učini centralni odbor, koji će ravnati sve ostale odbore, koji se sastati imadu po gradovih Istre za ravnanje saborskih izborah. A čemu taj centralni odbor u Poreču, i ostali drugi van iz Poreča? Kad bi naši susjedi Talijani bili pravi poštenjaci, i pravi liberalci, kakono oni govore i tvrde da jesu, nebi se imali ni najmanje mješati u naše izvanjsko izboro, nego bi nas pustili u miru, da mi naše stvari obavljamo sami, kako je nam koristnije i povoljnije. A što bi oni nama rekli, da mi idemo po njihovih gradovih agitirati, i naše komitate stvarati? Iz toga se jasno vidi, da i na dalje žele sami zapovjedati i gospodariti kako i do sada, a ti hrvatski rode slušaj i robuj i nadalje. Oni sami govore, da su izobraženiji nego mi, a bila bi sramota kad nebi bili, jer oni živu u gradovih, a mi na polju po selih. Ali čudno je što još nepoznaju one: «to je moje, ovo tvoje» ili onu: nečini drugomu što nebi bilo drago da drugi tebi učini; ili možda novaljaju ova načela za izobraženo ljudo? Neka se oni neboje, da ćemo mi uništiti sve dobre ustanove, koje imamo i samo nemir, neslogu i mržnju sijati, kako nam već podmiću. Mi upravo želimo živiti u slogi i miru, i skladno delati za našu obću korist i čast naše mile domovine Istre. Ali se je šta čuditi kada govore o nekoj tobože njihovoj veledušnosti, o nekakvih koncesijah, koje su nam dopustili iz same ljubavi i veledušja, kano da su nam nešto od svoga dali. Nu mi tih koncesijah nepoznajemo, i nismo mi za nje ni najmanje zahvalni. Što ste učinili morali ste učiniti, a u buduće ufamo se u Boga i u sviest hrvatskog puka, učiniti ćete milom ili silom još više, sve naime što nas po božjem i ljudskom zakonu ide. Pokaži, mili, rode sad kod predstojećih izborah, da milosti nepitaš niti primaš. Posadi se na vlastite noge, biraj svoje ljude, koji će neustrašivo i postojano, ne prositi, već zahtjevati, da ti se zadovolji u školi uredu i crkvi, da budeš u svojem domu sam gospodar.

Vrbnik, *mjeseca Svibnja 1883.*

»Živila Hrvatska
I njezina prava;
Čuvala se izroda
Šarenjačkih glava«.

»Vrbničani! na noge
Da se veselimo;
Šarenjake pod noge
Da s oslobodimo.«

Ovako pjeva u Vrbniku već sve mužko i žensko, dapače i mala djeca, koja jedva mogu rieči izgovarati. To je zazorno dvim-trim kratkovidećim . . . . . te krive stoga i viču na popove! Nu popovi za to haju i nehaju, znajuć, da to govore samo oni tri-četiri mudri ne muži nego babe, koji svojom glavom nemisle, jer su njim se moždjani zvodnili. Kad bi oni imali moždjane u redu i mislili svojom glavom, tad bi uvidili da neredu i svim smutnjam u Vrbniku su upravo oni sami krivi.

Josu li popovi bacili na smetište carsku crno-žutu i občinsku trobojnu zastavu, kojimi je ova občina pred osam godinah veseljem i radostju dočekala Nj. Veličanstvo u Krku i koje su se vijale za većih praznikah, pirovah i občinskih veseljah sa občinske zgrade? Tko se je ikada od Vrbničanah suprotivio tim zastavam? Cio Vrbnik išao je veseo pjevajuć pod timi zastavami u Krk dočekati Nj. Veličanstvo. Dapače koji su bili stjegonoše, negoli dvojica od onih, koji sada viču na popove?!

Nu došao je u Vrbnik pop Ive, te malo što rado nevidi te zastave, malo da se prilaska i ugodi visokoj gospodi, zapovjedi dobričini Ivu, da baci na smetište te zastave. Poslušni Ive, vjeran sluga vjernijeg gospodara, posluhnu a zastave se deru u drvarnici.

Lanjske godine, na rodjen dan Nj. Veličanstva, občinska trobojnica nebi po zapovjedi popa Ive izložena; da bude veće veselje tri-četiri Vrbničana izvjesiše na svojih zgradah svoje trobojnice; puk se tomu veselio, al pop Ive tom drzovitostju uvredjen, sastavi tužbu, trbonja prepiše a duboko misleći Ive podpiše i oto do malo dana tim velikim buntovnikom, rušiteljem mira i nihilistom poziva od kot. povjereničtva. Na poljani pripravljala se već vješala i pravdali se tko će od njih te buntovnike vješati; al kot. oblast videć, da su ta vješala od januša (kromača) i da bi se pod tako težkimi političkimi krivci lahko slomila, odpusti nihiliste bez kazne. Pop Ive od jada grizkao nokte a Baro bradu — a Vrbničani?..... pritisnuto jače, sve to većma skače — mužko i žensko počelo nositi trobojne vrpce (kokardo). Naše trojstvo tako poniženo tuži nas i radi vrpca; kot. oblast zabranila nositi vrpce s uzroka »a distinzione del partito avversario«. Mladost, znajuć, da ta tri šarenjaka nemogu činiti stranke, nosi i nadalje vrpce; bude opet od trojstva tužena i od kot. oblasti na deset danah zatvora odsudjona. Videć Vrbničani, da su usljed neprestanih šarenjačkih tužbah kažnjeni i da njim se zabranjuje nositi vrpce, udariše pjevati proti šarenjakom: Živila Hrvatska..... Udri, udri.... Vrbničani na nogo..... i. t. d. Trolistak napisao tužbu i proti pjesmam, došla zabrana i za nje, al pjesma nemože i neće zamuknuti, jer ju pjeva ne samo mladost već i ista djeca.

Sudite sada, jesu li popovi izazvali mladost vrbničku ili vi vašimi tužbami i denunciacijami? — Da ste pustili vijati občinsku trobojnicu, kô što se vijala i prije; da niste tužili tolike poštenje od vas Vrbničane, nebi bile došle na red ni vrpce ni pjesme; ali s vašimi neosnovanimi tužbami došli ste do toga, da vam se već i djeca rugaju. Tužili ste već sve Vrbničke učitelje, klerike i popove kotarskomu povjereničtvu, kapitanijatu i istomu Namjestničtvu. Pak što ste s timi tužbami stekli?... Njim veću čast i diku, a sebi?..... Odgovorite sami ako imate obraza.

Dajte, tužite i dalje, nasledujte jošte onu visoku gospodu koja na puna usta viču: »Guerra ai sacerdoti della diocesi«; al znajte vi i onaj gospodin, da mi se ne bojimo ni vas ni njega, prem šarenjaka. Naša nada, naša vriedna mladost pjeva: mi stojimo postojano kano klisurine. Znajte, da Bog i zakon su s nami a tko prot nami, s njime hajd pod pete; znajte, da je proklet izdajica svaki domovine!

Vrbničani! pamtite ovo: uvjek kad budete birali ljude u občinsko zastupstvo, nikad nebirajte onoga koji nezna svojim gospodariti i vladati, jer koji nezna svojim još manje će s tudjim.

POGLED PO SVIETU.

U Tratu, 1. lipnja 1883.

Prostor današnjega lista nedozvoljava nam obširnije progovoriti o političkih dogodjajih poslednjih 15. danah stoga se zaostavljamo samo na nekojih važnijih.

Izmedju hrvatske i madjarske regnikolarne deputacije vode se ovaj par dogovori radi grada Rieke. Hrvatski članovi moraju biti na čistu jer je za njih osim povjestnog i narodnog prava na Ricku, takodjer zaključak poslednjeg hrv. sabora u kojem se kaže, *da je Rieka dio kraljevine »Hrvatske«*. Austrijske, napose češke Niemce uznemirio je u velike razpust češkog sabora u kojem su gg., prem u zemlji u ogromnoj manjimi, gospodovala, dočim je češki narod odsudjen bio na milost i nemilost susjeda Niemca. Sada se imade ta krivica izpraviti novimi izbori, kod kojih će za stalno izaći većina čeških zastupnikah a tim je odzvonilo njemačkomu gospodstvu u Češkoj.

Takav nerazmjer u zastupstvu bijaše takodjer u kranjskom saboru, koji je razpušćen i koji će, ako Bog da, doći u slovenske ruke.

Ovog i budućeg mjesecca obaviti će se izbori skoro u svih pokrajinah zastupanih u car. vieću. Mi govorimo o izborih za istarski sabor — dakle po nas najvažnijih — na raznih mjestih današnjega lista. Nećemo, da ovdje nešto opetujemo jer znade zaisto svatko od naših čitateljah što mu je raditi.

Žalimo što se ovaj put nemožemo svratiti na veličanstvene svečanosti obavljene ovog čedna u drevnoj matici ruskoj, u Moskvi. Danas imadu Rusi okrunjenu glavu, Aleksandra III. koji je izdao na dan krunitbe manifest s kojim daruje svomu narodu velikih polakšicah, za koje mu narod već sada blagodari.

Razgovor medju Markom i Grgom

u Badorni pod Ladonjom!

Marko. Ala dragi moj Grgo kadi si bivâ tu šetemanu, da te nis mogao nigdiri viditi?

Grgo. A Marko moj u gosti sam bia na daleko.

Marko. Bože moj, da nisi hodija u Benetke ali u Trst?

Grgo. Nis nè Marko, nego sam hodija u Pulu k' popu.

Marko. Tako te je valja i naprav pogostija?

Grgo. Je je brate mu s' kuntou.

Marko. E Božo moj, kad mi tako povidaš tako valja niste pošli u slog.

Grgo. Smo, smo Marko dragi, ali ku ne dobre volje ma smo po sili, onu turkinju ča je prodavà Padovan po pet fiurini sam mu je morâ platiti po dvanajst.

Marko. Ter si govorija oni put, kad si turkinju uzimâ, da ti je rekâ pop, da ti je neće vrêt nego jedan fiurin dražje nego je u Poreču, a ti sada mi povidaš da ti je po staru sedam fiurini krešija. — a Bože moj i ti mi se vidiš mudar, pak kako si se to pustija privariti.

Grgo. Lipo, lipo Marko moj; znaš da ja neumim šiti ni pisati, kako ne i ti, pak kad mi komandatur donesâ petacion, ja na dobru viru valje sam ga ponesâ k njemu i sam ga pitâ, da kako ćemo učiniti, a on na iò mi je odgovorija, da sada mu je već jad proša, i da ni od potrebe, da za sada gremo na polaču u Poreč, a ja na to sam mu lipo sve virovâ, i tako namisto iti na polaču u Poreč, sam poša k' Matulnom kôce sići, a on u Poreču je ima oni dan na sudu svoga prokuratura, i s' tim sam pà u kundomaciju i da sada ni Bog ni sveti Petar ne pomaže nego samo da platim.

Marko. Sada brate vidim, da oni pop negovori istinu i da je bež dobre duše, zač i mi kad smo ga pitali da kadi su onih pet sto fiurini ča je bija pred oltarom nam napovidâ i još suviše činija po novinah raztrubiti, da je on ta veliki dobročinitelj, zač da je našoj ubogoj crikvi za milostinju te beče ostavija, a sad kad smo ga pitali, da kadi su ti beči, a on lipo nam je odgovorija, da to ni istina, da je on te beče našoj crikvi ostavljani darovâ.

Grgo. E Marko, da bi samo to bilo, nebi bilo još čuda, ma je još ništo gorega.

Marko. Po Marka! ča more bit još gorega i hujega?

Grgo. A borme je to, što je po meni poslâ reći svim svojim dužnikom, da kad budemo plovana balotivali i da ko ne budemo dali njemu balotu, da će nam svim podelati šekucion i robu pobrati zač da se je poli svakega intavulâ, i da sami znamo da smo mu jur čuda miljari dužni.

Marko. Ala Grgo moj viru ti moju zadajem, ako on nazada k nam dojde u Badernu i bit će za stalno veći nego je Zamalić poli svetoga Ivana samo u deset lit.

Grgo. Ja mislim pobratime, da se još i toj bolesti može doskočiti.

Marko. Dobro Grgo; molim te povi mi dakle na kakov način?

Grgo. A tako Marko: kada bude došlo do tega, naumija sam ići sâm glavom u Poreč presvitlomu Biskupu i mu bar koju reći od te stvari.

Marko. Molim te pak kako misliš mu reći?

Grgo. Reći ću: osloboti nas Bože već od njega, zač da mi nimamo potribe trgovca nego dušobrižnika. Bog ti blagoslovija tvoj trud.

Franina i Jurina.

Fr. Kih!....Kih!.. Kih!....Božo pomozi! Al me je kihavac spopal.

Ju. Da biš moždane zikihal; manje tabakaj!

Fr. Da biš ti toliko jel, koliko sam ja šnjofal. Kih!.... Gren z Lindara, a tamo sam vidol, da drugi kišu, pak je i mane ta nesreća spopala. Kih!....

Ju. A ki to toliko va Lindare kiše?

Fr. (Broji na prste) Nekakovi butigaji, peškadori, lovci, brentaji, ki preveć glavu va bačvicu zabadaju, da vide ko vreme je va njoj.

Ju. Tako njim je valja to krivo, da kišu?

Fr. Vidim, da nedosezeš. Nu ću ti špijegat, da me budeš bolje razumel... Postavimo ti imaš koš pun rib, a ja koš prazan. Pridu zli ljudi, pak sve malo po malo prazne tvoj koš, a moj pune, dokle najzada neostane va tvojem nego par smrdljiveh rib. Ča nebiš ti kihal?

Ju. (Postavi kažiprst na čelo) Sada sam te pravo razumel. Ti koši su »Čitaonica« i »Kažin«.

Fr. Pravo za pravo moraš reć naš kažin ali kažin od »kaligerie« i njih kažin, ale kažin od »brentarie«, kako jih je nazval brentar šindak, kega je neki va »Slobode« onako lepo namazal.

Ju. A zač jih je tako nazval?

Fr. Aš bi rad, da se njih kažin po njegovem artu zove. — Nu Jurino, prvo nego se razstanemo, reci mi, ča je to: prazno peže više, a puno manje?

Ju. (Sam sobom) Hm! hm! Tu je težko razvezat.

Fr. To su ti oni četiri kihavci. Pul butigara su se pezali na decimalu prvo nego je bil storen kažin od »kaligerie« i potle. A potle su pezali svaki nekoliko kil manje, premda su bili *puni* jada i zući. To sam videl na svoje oči Nu sada, da te još doomršavet, jer da kada žele poć »koncinu« storit, moraju po celen Lindare po belen dnevu svečun četrtega kumpanja iskat.

* * *

Ju. Ti je dala podeštarija ječmika, pažula i kompira, kad je bilo ono gladno leto?

Fr. Ko i tebi, niš meni, niš tebi, ali u Žminju su delili svakomu jednako, ubogomu ko i bogatomu, potrebnemu i nepotrebnemu.

Ju. Ali čul sam, da u Tinjanu je raprežentanca po svoju delila, i radi toga ovih dan se je neka nesreća na nju navalila, te su i sami žandarmi imali posla.

Fr. Oho! To je druga, morda će nam to naša teta Istrla povedet.

Ju. Čuj tretu. Neki Žminjac me je nekidan poslal na Juntu pitat koliko 'beći

je njegova zastopnika poslala na račun onog ječnika, pažula i kompira.

Fr. Ča ti je rekla Junta?

Ju. Po navade, nam hrvatom Junta nič nepove kad plaćamo.

Fr. Ča je žminjska zastopnica terala adicional?

Ju. Adicional tera pazinska kasa, a u Žminju se je teralo koliko je ki prijel i pojil.

Fr. Su svi platili?

Ju. Neki su, i ti svojom kvatancom su u miru, neki nisu, i oni su bez kvatance u miru, premda se pretilo njima peticionom.

Fr. Je njim pak zastopnica storila peticion?

Ju. Ne, jer i ona miruje, ko i on ki je platil, i ki ni platil.

Fr. In tanto ki ni platil njemu je darovano, i odpuštjeno.

Ju. Bojim se da ni ubogomu kmetu.

Fr. Zač se bojiš?

Ju. Zač u Istroj govore, da debel postol sve plaća, srečna gospoda dokle smo mi nemi.

* * *

Fr. Si stavil ti Jure ove telovi maji na tvoju kuću?

Ju. Leg ča da sam, ča misliš da se prvega maha prestrašim? Neznan ki mi z mojem more branit da Boga proslavin.

Fr. Jur se on Nemac na Voloskem neč več dva tri leta zabada da nam to zabrani.

Ju. A zač ni tega branil, kada je za vreme kumisarijata va Kastve bival, ter je onda i on sam stavljal najlepši komunjski majići na kuću, kade je bival, a mi sada z našega umejka da nesmemo?

Fr. Ja, ma onda ni nan se tel zamerat, aš je delal da pošljemo na dijetu va Beč kumisara Simziga na mesto našega Vitezića, ma bimo bili baš trefili kako i zlata mare kada va tanekega zaletil Študijani se nebore drže, ma su još odzada zapućeni, a vadljal bin se, da pride kakov nemški vandrovac va naši kraji, još bi nas nagovarali, neka pošepšamo mesto; nebi branili ako čemo i pol šume zato poseć, al razume se, da je samo Nemcu na čast.

Ju. Ma branili koliko jim drugo, mi nečemo zatrt naše lepe starinske navade, jur toliko smo gospodari va svojoj kuće, a Bog nam je više nego svi Nemci na svete!

* * *

Fr. Jel ti ostal ki fažol?

Ju. Iman još doma nekoliko ubrok iman.

Fr. Nisam ja mislel na fažol, kega ti doma va maslenice imaš, nego kega si posadil.

Ju. Onisti je Bogu v' rukah.

Fr. Neznam jel ni ne, zač drugen gaj zeo pojil a ni tvoj ni tako loš, da nebi zecu teknul.

Ju. Da ti pravo poven, nisam ga još videl, ma kadaj temu tako, ću poć jutra s puhalnicun videt, akoj to istina.

Fr. Nedaj Bog da te ki vidi s puškun, zač se nesme zeci lovit, nego se jih mora samo plašit s belemi sveci od kamika, ki moraju stat na stražo kako soldati okol dolca va ken tij fažol, al pak pošalji Lucetu s preslicun da jih poplaši.

Ju. Jel pak to pravo da se zeci ki se fa žolon pitaju nesmeju ubijat, a kebri ki grmovo pere jedu se mora lovit?

Fr. Ni to pravo ne, zač svaki zna da su škodni i zeci i kebri, pak bi se moralo lovit i jedne i druge.

Ju. Ja nebin zecu prostil ma da baš pašaport na repe nosi.

Različite viesti.

Izbori zastupnikah za istarski sabor obavit će se:

1. u izvanjskih občinah dne 23. ov. mjeseca (junija),

2. u gradovih i trgovačkoj komori 27. o. mj.,

3. u veleposjedu 30 o. mj.

Prilog. Današnjemu listu dodasmo „prilog“ a domaćem predplatnikom šaljemo naputak o predstojećih izborih, pretiskan iz podlistka «Naša Sloga.» Upozorujemo ovom zgodom naše istarske predplatnike, da na dobu dignu sledeći broj našeg lista jer se nedavno osvjedočismo da »N. Sloga« leži na poštah 8-10 danah.

Dogadja se u poslednje vrieme da na pošlah nestane pojedinim predplatnikom «Naša Sloga» a bojimo se, da bi se to u ovo važno po nas doba moglo još češće opetovati; stoga molimo sve naše predplatnike da dotični broj odmah reklamiraju (u otvorenom listu, bez troška).

Izbori fiducijarah obaviti će se u cielo pokrajini izmedju 1. i 10. ovog mjeseca. Preporučamo svim i svakomu komu je stalo do boljka hrvatskog i slovenskog nam roda da napregnu sve sile za našu pravednu stvar. Nedao Bog da bi morali poslie ikomu predbaciti da nije učinilo svoje dužnosti. Molimo ujedno sve naše prijatelje da nam *odmah* (gdje je moguće brzojavno) jave rezultat izbora fiducijarah.

Imena kandidatah saznati ćemo izbornici na dobu načinom koji nam se bude najbolje svidjao. **Dakle na posao prijatelji i braćo!**

Premjene u trščanskoj biskupiji. Veleč. g. Anton Kranjec primljen iz goričke u trščansku biskupiju, bi namješćen za kapelana u Dutovlje. Uprava župe u Mošćenicah bi povjerena veleč. g. J. Kraljiću, tamošnjemu duhovnom pomoćniku. Preminuše. Preč. gg. Ivan Tamaro kanonik u Piranu i Martin Poklukar, župnik u Vodicah. Večni jim pokoj!

Imenovanja. Predsjedničtvo zemaljskoga sudišta u Trstu imenovalo je sledeće vježbenike prisiušnici u Trstu: Josip Colombis, Teodor Danilo, Ivan Grškovič, Karlo Maldoner i Ivan Vidulić.

Ministar pravosudja imenovao je gg. Bogdana Trnovca sudca u Vodnjanu, sudcem u Sežani a pristava u Ljubljani Frana Tomšiča, sudcem u Postojni.

Izgubljena molbenica. U poslednjem broju našega lista upravili smo na c. k. kotarskoga kapetana na Voloskom otvoreno pismo, gdje smo ga upitali, da nam štogod izvjestna kaže o molbenici, koju je *»bratovščina hrvatskih ljudi u Istri«* upravila na *Njegovo Veličanstvo.* Na to naše pismo primili smo od istoga kapetana odgovor, tiskan na čelu današnjega lista. U ovom pismu priznaje dakle vojloski kapetan, da je dotične molbenice nestalo prije nego li je odpravljena natrag u kabinetsku kancelariju! Čudnovato nam se ipak čini, kako se u jednom c. k. uredu mogu tako lahko spisi izgubiti. Nećemo potanje iztraživati stvari, kako se je to moglo dogoditi, jer to je posao kapetanatu predpostavljene oblasti, nego spomenuti nam je, da postupak naznačen u zadnjoj alineji gornjega pisma »da se prepisi uloženih spisah dotičnoj višjoj oblasti dostave« nije sasvim umjestan izuzev slučaj, da je c. k. kapitan službeno obavjestio odbor bratovščine o nestalej molbenici. Mi mislimo, da je ovaj put korektnlji: Bratovščina ima se obratiti na kabinetsku kancelarilju razloživ stvar te ju moliti, da joj javi, jeli je ta molbenica izgubljena ili ne. Na odgovor od kabinetske kancelarije imati će onda bratovščina priposlati dotične prepise.

Dane izborah izbornikah ima se na vrieme oznaniti biračem po občinskih poglavarstvih. Tužilo se ljudih da kod jednoga nedavnoga izbora izbornikah ili fiducijarijah birači nisu znali kad se imadu ti izbori obaviti. Nebi radi da se to još dogodi u ma kojoj občini. Kotarski kapetan dužan je javiti občinskom poglavarstvu dan izbora izbornikah. *Občinski načelnik ili podestà ima pozvati sve birače da dodju birati izbornike.* Odaslanik kapitanata ima na dan izbora izbornikah konstatirati da su birači pozvani bili. — Uz tako jasne zakonite ustanove nebi trebalo trošiti nit rieči. Al pošto su se tužili neki birači da nisu bili pozvani, mi upozorujemo na tu činjenicu i na te ustanove koli občinska toli kotarska poglavarstva kao takodjer vas narod po Istri.

G. Bogdan Trnovec, c. k. sudac u Vodnjanu premješćen je na vlastitu molbu u Sežanu. Žalimo taj korak g. Trnovca neizmierno jer u njemu gubimo naj vrstnijega sudca ciele pokrajine a ktomu riedka prijatelja hrvatskog nam roda. Taj gubitak je sada kad nakom tolikog napora izvojevasmo hrvatskomu jeziku pravo kod suda tim veći, jer su riedki sudci koji će se tomu pravu od srdca pokoriti, dočim je g. Trnovec jur do sada hrvatske sudbene spise primao i riešavao. Zahvaljujuć g. Trnovcu srdačno na blagodarnom njegovom djelovanju medju našim pukom, želimo iskreno da nam se po vremenu opet povrati u našu milu Istru.

Doznajemo iz Barbana da tamošnji Krnjeli narod bune proti hrvatskoj školi.

Narod naime šalje neuredno djecu u školu pak djeca malo nauče i roditelji budu radi nepošiljanja djece u školu od više oblasti kažnjeni. To sve ide Krnjelom na ruku jer govore narodu:

1.) da je talijanska škola, znala bi vaša djeca lepo čitati pisati i računati.

2.) da je talijanska škola, nebiste morali plaćati kazne (multe) radi toga što nešaljete djecu u školu. Pametan čovjek će se ovoj krnjelskoj prefrigranosti nasmijati al što će sirota naš neuki kmet, koji svakom radje vjeruje nego svomu po krvi i jeziku. Ljudi božji pokažite krnjelu koji vam više kosti i mozak vrata, jer dok nebudu vaša djeca marljivo i redovito školu pohadjala, dotle neće ništa naučiti pa podučavalo se u školi u kojem mu drago jeziku, a mnite ćete plaćati i nadalje jer tako zakon zahtjeva pa bio u školi učevni jezik hrvatski, talijanski ili turski. Krnjel bi dakako volio da vaša djeca ništa nenauče jer kako vas neuke i neprosvietljene muze i više, tako bi radio i sa vašom djecom, a budući vaša djeca pametnija i mudrija od vas, doviknuti će Krnjelu: *nosi se pòbro odàkle si dòšao!*

Iz Kastva stigao nam prekasno za današnji broj dopis o veličajnom dočeku, kojeg priredi tamošnji narod svomu ljubimcu, narodnomu zastupniku Dru. Vitezića. Na čelu lista donašamo zahvalnicu dičnog našeg Vitezića kojom se zahvaljuje svojim sugradjanom i biračem na izvanrednom odlikovanju. Iz same zahvalnice proizlazi koli sjajan da je morao biti taj doček. Zahvalan narod pokazao je opet koli visoko cieni i štuje svoga zastupnika, očitovao mu jasno i glasno da odobrava njegov politički rad, izjavio mu kroz stotine grlah, da mu je dušom i tielom odan. Tako se časte i ljube muževi koji posvećuju sav svoj rad, sve svoje sile za boljak milog si roda. Ljepšeg sporazumka veće odanosti i iskrenije ljubavi izmedju zastupnika i naroda jedva se dade pomisliti.

Živili svjestni Lindarci! Naši čitatelji znadu da se je u Lindaru pred kratko vrieme ustrojila hrvatska čitaonica prva u srednjoj Istri. Ona buja i razvija se. Lindarci neostaju kod toga. Čitaonicu su svečano otvorili. Bilo je umnih govorah, junačkoga razgovora i ugodnoga pjeva u Lindaru samo prilikom toga svečanoga otvorenja. Na duhovski blagdan išlo je pjevača lindarskih u njeka obližnja sela. Pjevali su putem i u selih i pod krovi. Narod je grnuo da jih čuje. Nije se jih mogao naslušati. Gladan i žedan bio bi jih slušao, gdje pjevaju pjesme koje su išle iz duše u dušu, gdje su hrvatski glasovi oduševljivali hrvatske duše i blažili hrvatsku srdca. Mi čestitamo pjevačem iz Lindara i želimo da čim češće posjećuju razna sela. Hrvatska pjesma nek ori kud se hrvatski govori.

Velika gospoda se miču. Doznajemo da se je zemaljski kapetan dr. Vidulić dao pred koji dan na put raškom dolinom do Lupoglava. Od tuda se je odputio u Roč valjda pješke ili na konju, jer se vozit nemože, i osvjedočilo se koliko je potrebita izradba ceste koju je zagovarao u prošlom zasjedanju saborskom zastupnik A. Spinčić a za koju nije htjeo znati kapitanov zamjenik dr. Amoroso. U Roč je pozvao buzetske poglavare da go dodju dočekati, što su oni dakako i učinili, i doveli ga u Buzet. Istoga dana došao je u Buzet i g. dr. Del Bello, onaj isti koji je kod izbornah za pokrajinski sabor već dva put kušao sreću i dva put propao. Misli si valjda: »do tri put Bog pomaže« pak će kušati sreću i treći put, i ufamo treći put propasti. Težko da će mu nit velika gospoda, nit drugi njegovi prijatelji, nit novci pomoći. Zemaljski kapetan već više godinah kao takav još se nije udostojao posjetiti one krajeve. Imat će svojih uzrokah da jih posjećuje sada pred izbori. To je svakako dobar znak za nas, kad treba tako velika gospodina da predobije duhove proti nam. Mi se nit toga nebojimo, već se pouzdajemo u pravednu stvar našu, u svjest izbornikah i u rad rodoljubah.

Samo u Istri moguće. Dne 11. maja 1883 bi razpušćeno občinsko zastupstvo u Tinjanu i to jer je u občinskoj upravi bio zavladao takav nered i takve zloporabe, da njim treba para tražiti. Načelnikom občine bijaše čovjek koji je obećivao hrv. većini gore i dole dok ga izabraše a poslie se pošarenjačio. Čovjek bi mislio da će vlada nakom razpusta povjeriti upravu občine komu od poštenih i neokaljanih zastupnikah, nu jok valjaj! Ta bi povjerena g. Antonu Depieri, bivšemu zastupniku i obć. tajniku, nalazećemu se pod iztragom radi zločina krivotvorenja jedne namire. Taj isti gospodin podastro je u svoje vrieme molbu za potalijančenje pučke škole u Tinjanu. U samoj molbi navadja između ostalih neistinostih i 7. djećakah od 10. do 14. godinah kano glave obiteljih, petoricu roditeljah podpisao je na molbenici premda oni o tom ništa neznadu a trojicu koji su u občini posve nepoznati. Suviše krivotvorilo je dne 2. marča 1883 zapisnik obć. zastupstva, koji nije radi toga niti danas podpisan.

Izborni red občinski za Istru kaže izrično, da onaj koji se nalazi pod obtužbom radi zločinu, nemože birati niti izabran biti, a u Tinjanu izruča visoka vlada takovom čovjeku občinsku upravu premda su njoj gore navedene činjenice poznate. Pitamo mi jeli se može što takova igdje na svietu dogoditi?

Tršćanske niemačke i talijanske novine govoreć o razpustu obć. zastupstva u Tinjanu ruže i grde radi toga hrvatsku stranku a ti svačiji plaćenici neće da priznaju pravog razloga tomu razpustu. Oni se naime srame priznati istinu t. j. da su njihoni miljenici »šarenjaci« dva bivša za sebice načelnika pod iztragom *radi prevara.* Gorka je to istina ali ostaje istinom. Za 6. čedanah biti će novi izbori zastupstva pak se nadamo da će nova uprava doći u poštene ruke a nitko komu je do občeg dobra nesmije odkloniti od sebe častnog tereta načelničtva.

Izbori za ladanjske občine u subotu. Glasa se da je ministar predsjednik grof Taaffe dao nalog na podredjene si oblasti da nelmaju nit malo uplivati na predstojeće izbore za pokrajinski sabor, već pustiti narod nek slobodno bira. To je i pravo i mi nesmjemo dvojiti, da će se oblasti toga držati, već nastojati da svaki slobodno bez pritiska bira i da se kod izbora u obće svaka nezakonitost zaprieči odnosno kazni. Ipak.... Ipak. Izbori za ladanjske občine obaviti će se u *subotu.* U ladanjskih občinah imaju pravo glasovati ladanjski svećenici. Za subotom sliedi nedjelja, za koju moraju gospoda svećenici biti svaki u svojoj župi i za koju se imaju pripraviti za službu božju. K tomu mnogim je daleko od njihova boravišta do mjesta gdje se izbori obavljaju i natrag. Mi nećemo izpitivati je li hotomice ili slučajno subota odlučena kao dan izbora. Nadamo se pak od naših prevriednih svećenikah, da se neće toga prestrašiti i da jih neće to preprečiti da dodju vršiti svoje izborno pravo. Čim težje, tim zasluženije i slavnije. Izbori se do podne ili do jedne po podne obavljaju. Od svršena izbora može se i ohjedovati i doći u svoju selo ma i najodaljenije dotičnoga kotara. Vršeć svoje državljansko pravo njekom potežkoćom nek jih nadahnjuje i tješi nada u bolju budućnost. Nije tomu davno što su se izbori vršili u nedjelju. I tad bijaše svećenikah koji su došli na birališta. Korak smo na holje. Vrše se u subotu. Može svaki doći ako i potežkoćom. Doć će vrieme da ćemo i korak napried koraknuti pak će i u tom obziru nestati potežkoćah. Svećenici ne uztežite se od izborah, ako i je izborni dan subota!

Cesta Lupoglav-Roč i Buzet-Draguć-Cerovlje. Za gradnju obijuh tih cestah vele potrebitih govorio je kod posljednjega saborskoga zasjedanja zastupnik g. A. Spinčić. Najuplivniji član porečke vlade dr. Amoroso izrazio se je proti gradnji. Gospoda su se valjda pokajala. Kako u drugoj vieсti javljamo, zemaljski kapetan Dr. Vidulić putuje po stranah gdje su one ceste i doznajemo da je porečka vlada dala 3000 forintih za popravak učinjenoga komada ceste koju bi imala vezati Buzet, Draguć i Cerovlje. Nek promisle tu stvar naši ljudi dobro. U saboru je zastupnik vlade proti gradnji. Sadpred izbori se je dalo novacah za tu gradnju i putuje se po tih stranah. Kogod bi reko da je to prah u oči. Što bi poslie izborah, u saboru sliedilo, to neka sude po onom što se je već u saboru dogodilo. Kažu takodjer da se cesta Lupoglav-Roč stoga negradi, što si nisu dobri načelnik ročki i zemaljski inžinir.... Bog zna zašto se nije ništa učinilo za cestu koja bi vezala Lanišće, selo kršnih Hrvatah, sa kojom drugom cestom. Po kakvih se putinah mora prebijati onaj narod i njegova živina! Za to valjda gospoda u Poreču nit neznadu. Ta to je za nje nepoznata zemlja, preveć odaljena od njih; nebroje ju valjda u »geografičnu« Istru već samo u »administrativnu«. A zar da i narod negeografične Istre troši za geografičnu i samo za nju? To nesmje nad narod dopustiti. Već je mogao uviditi i uvidio je stalno, ko mu je neprijatelj a ko prijatelj, nek izabire izmed tih dvijuh.

Južna železnica javlja, da će od prvoga ovoga mjeseca železnička postaja (stazione) Matiuglie na prugi sv. Petar-Rieka nositi ime *»Matuglie-Abbazia«.* Ta promjena nastala je valjda odtuda, što se hoće pribaviti više glasa glasovitim kupeljam u Opatiji. Nemožemo pako, da ovom sgodom neprimjetimo, kako ni južna železnica neštuje jezika, koji se govori zemljom, kuda ona prolazi. Svatko izkrivljuje naša imena. Čisto hrvatsko ime *»Matuglie«* promjenilo se u *Matuglie,* Opatija se krsti Abbazia. Neznamo, duli je kastavska občina, na čijem zemljištu ta postaja leži, poduzela dosada kakve korake, da se ta imena po kršćanski izprave. Ako nije, to ju ovim upozornjemo, da to učini.

Umrli. Našu braću u Dalmaciji zadesi ovih danah golema nesreća. Izgubiše naime jednoga od najučenijih muževah, velikog rodoljuba i narodnog mučenika Dra. Juru Pulića, kanonika sv. Jeronima u Rimu i bivšeg gimnazijskog ravnatelja. On preminu u Rimu kamo se bio povukao pošto su mu njegovi predpostavljenici blagodarno djelovanje na školskom polju otrovali i zamrazili. Kao izvrstna ravnatelja tjerale ga bivše vlade od nemila do nedraga, najposle morade kano ravnatelj u Tirol jer bijaše u Dalmaciji njegovo žarko rodoljublje, čist i postojan značaj i duboka učenost Niemcem i njihovim pripepinam, autonomašom poglelbjena. U najnovije vrieme bijaše mu takodjer biskupska čast u Dalmaciji ponudjena, koju on neprimi podav se posvema ozbiljnim naukom. Lahka mu bila tudja zemlja, kad mu nebi sudjeno, da počiva u svojoj, koju je toli žarko ljubio!

U Kranju preminu polovicom t. m. bivši nadbiskup Ljubljanski presvj. g. Vidmer gdje je živio u miru. Kod spravoda sudjelovaše kao zastupnici trščanskoga kaptola preč. gg. kanonici. Šust i Štrk te g. profesor Legat. Naš mladji naraštaj gine i to često

prije negoli se razovate. Tako doznajemo iz Omišlja da je tamo preminuo dne 26. t. m. *Petar Pavačić* djak riečke gimnazije u 17. godini dobe. Eto opet ugrabi nam nemila smrt mladića koji bi bio vremenom podporom obitelji i tužnom nam rodu. Lahka ti bila pokojničke hrv. zemljica!

Tabor. Političko družtvo »Edinost« za naše Primorje izdalo je poziv na tabor koji se obdržaje u nedelju 3. lipnja na polju u Brezovici kod Materije. Početak tabora ustanovljenje točno ob 3. sata po podne. Dnevni red sastoji u sledećem: 1.) Kako da se podigne narodno školstvo i kako da se preprieči nemarno polazenje škole? govori g. A. Medvešček. 2.) Kako da se slovenske, odnosno hrvatske obćine u Istri upravljaju? govori g. G. Kastelec. 3.) Kako radi porečki kreditni zavod i o potrebi posebne štedionice za podgrajski okres? govori g. Sl. Jenko. 4.) Ko bi se podiglo zanemareno poljodjelstvo u Istri? govore gg. Rikard Dolenc i Matko Laginja. 5.) Je li potrebito da se župani i drugi odlični muži raznih obćinah biraju u županijske sjednice? govori g. Sl. Jenko. 6.) Na što se upotrebljuje novac dobiveni od globah radi prestupka šumskog zakona? govori g. Kociper. 7.) Da li se ima kada i gdje sazvati veliki tabor u srednjoj Istri? govore gg. M. Mandić i V. Dolenc. 8.) Drugi predlogi članovah družtva.

Podpisani odbor poziv'je sva slovenska i hrvatska družtva i u obće sve rodoljube, da se u što većem broju dostave na tabor a tim da pokažu koliko njim na srcu leži narodno probudjenje Istre i njezin duševni i tvarni napredak.

Živila sretna, napredujuća Istra! nek bude geslom tomu četvrtomu taboru u Istri, koji će nam za stalno oživotvoriti i drugi, još važniji tabor u srednjoj Istri, medju braćom Hrvati. — Rodoljubi hrvatski i slovenski! medju nami neima razlike u mišljenju i ciljevih; svi skupa radimo na korist i boljak istoga naroda, za sreću i bolju budućnost mile nam Austrije! — Na taboru u Brezovici da se sustanemo, tamo da si iskrenim srcem podamo bratske ruke!

Trst, 24. svibnja 1883.

Odbor.

Mi od naše strane radovali bi se od srca d. se izpune opravdane želje sl. odbora t. j. da si u što većem broju pođadu junačke desnice! Uredn.

Veliki koncert priredjuje sveučilištno pjevačko družtvo »Hrvatska Lira« dne 2. lipnja 1883. u dvorani glasbenoga zavoda, namienivši čisti prihod izdanju 5. svezke Kuhačeve sbirke narodnih poplevakah. — Tamburaški sbor »Hrvatske Lire« stupit će tom sgodom prvi put pred slavne obćinstvo.

Književne viesti.

Matica hrvatska razpošilje jur ovogodišnje knjige svojim članovom. Pred nama leži 6. krasnih i sadržajem i vanjštinom knjigah, koje se same preporučuju i koje se dobiva za sama 3. for. Tko želi imati izvrstan prevod »Homerove Iliade« i divne »Pjesme Zajčeve«, valja da pošalje jošte 2. for. Matica je letos dala tiskati svoje knjige u 40.000 komadah. Bog njoj blagoslovio plemenito nastojanje a nebilo hrvatske duše koja znade čitati i koja uzmogne 3. for. namaknuti, bez tih toli krasnih knjigah! Danas nemožemo obširnije progovoriti o tih knjigah jer nam nedotješe prostora; ostavljamo to za budući list. Jošte jednom polažemo na srce svakomu koji želi poučna, plemenita i jeftina štiva, da se predbroji na »Maticu hrvatsku«.

Mrtva Ljubav, poviest u stihovih s epilogom Excelsior! od Milana Grlovića. Zagreb. Knjigotiskara G. Albrechta 1883. Ciena 20. nvč.

NEUKU NAUKA.

Med, sredstvo proti popucanim i krapavim rukam. Radnikom, osobito zidarom i kopačem popucaju u zimi, kad zavladaju, studeni vjetrovi ruke da, nemogu često svog posla obavljati. Obično si mažu ljudi ranjene i popucane ruke smolom, lojem ili glicerinovim uljem. Osim navedenog, preporuča se kano dobro sredstvo *voda medica*. Uzme se naime jedna žlica meda na pol litra vode, što se dobro promješa a takovom tekućinom peru se ruke preko dana, navlastito na večer i u jutro.

Uti (tekuti) od kojih trpi pilad (letućina) osobito mlada, veoma mnogo ćeš lahko protjerati, ako pospeš životinju izpod perja sameljenim paprom. Nekoji tvrde da suncokret (sunčanica) mjesto stelje pod živad metnut, takodjer ubija uši. Nije težko niti ovo kušati.

Brzojavne viesti »N. Sloge«.

»Dosadanje obćinsko zastupstvo opeta izabrano najlepšim redom, samo četiri nova za dopunjak.«

Iz Kastva primismo gornji telegram o izborih domaćeg zastupstva, koji nam svjedoči, da se naši dični Kastavci nedadu svratiti s puta uztrajnog rada i bratske sloge. Živili sviestni Kastavci!

Slavnom zastupstvu obćine

Kastav.

Što je to sl. zastupstvo u sjednici 10. svibnja t. g. odlučilo jednoglasno mojoj molbi žadovoljiti, da se grob na pokopalištu u kom počivaju trudne kosti pok. g. Vjekoslava Vlaha župnika i dekana kastavskog ima držati u miru i neprekapati na viečna vremena, ovime tom sl. zastupstvu izričem najtopliju zahvalnost.

Kastav, 13 Svibnja 1883.

Robert Vlah.

Veločastnomu Gospodinu

Ivanu Dragovini,

župniku u Lovranu.

Sa Naobraženim čovjekom naučni smo uljudne i pristojno razgovarati, a s Vami ćemo ovako:

Vi ste dvorito kratili sve one koji u »N. Slogu« pišu, osobito proti Vašoj častnoj osobi — *»prasci«* što nebi zvonilo liepo niti ustih najprostijeg istarskog pastira a kamoli u ustih jednog talijanskog župnika, g. Dragovino.

Da je Vaša častna osoba bila češće i razlogom napadnuta u »N. Slogi«, radi pristranosti, i radi neuljudnosti priznajemo, nu Vi znate za stalno kakav je liek proti takovom pisanju. Il ste nevin il ste kriv. U prvom slučaju bila Vam dužnost dopisnika, dotično uredničtvo pozvati pred sud, koji bi Vas bio ljage oprao a nama zasluženu kaznu dosudio; jestoli pako — kao što smo stalno osvjedočeni da jeste — kriv, tad je Vaš postupak — najblaže govoreć skrajna drzovitost.

Dok Vi Veločastni neopozovete ono što rekoste o naših dopisnicih ili dok ne dokažete da našim dopisnikom zbilja ide krasan naslov »prasacah« dotle Vas mi držimo kukavicom i ništarijom, koja skrivno radi i govori, čega javno neima obraza tvrditi i dokazati.

Uredničtvo „Naše Sloge."

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Josip Janc, kapelan, Rukavac	for.	1.—
Kažimir Jelušić, obć. blag., Kastav	»	1.—
Vitez Antun Klodič, c. k. školski nadzornik, Trst	»	2.—
Antun Justi, gimnaz., Opatija	»	—.50
Ivan Letis » »	»	—.50
Ivan Dragovina, župnik Lovran.	»	1.—
Andrija Mikiša, kapelan, »	»	1.—
M. Skočanić posjednik, »	»	1.—
Vilim Grosman, nadučitelj »	»	1.—
Lavoslav Tominić, gimnaz. »	»	30
Šime Matosović, Poreč	»	2.—
Dr. Ivan Ružić doplatu kao utemeljitelj., Belovar	»	15.—
Josip Frlan učenik, Kastav	»	—.40
Fran Dubrović, jurist, Mihotići	»	1.—
Josip Volarić, svećenik, Vrbnik	»	2.—
Mate Volarić, kmet »	»	—.60
Milan Mikić, Rieka	»	1.—
Ivan Flamin, župnik, Rieka	»	1.—
Erazmo Barčić, odvjet., »	»	1.—
Josip Martinolić, profesor »	»	1.—
M. Marušić, profesor »	»	1.—
Ljud. Slamnik gimn. ravn. »	»	1.—
Antun Korlević, profesor »	»	1.—
Juraj Ružić, trgovac, Rieka kao ut.	»	25.—
Franjo Kresnik, profesor, Rieka	»	1.—
Dr. Fran Pilepić nar. zastupnik Rieka	»	1.—
Ivan Košak, Rieka	»	1.—
Ljud. Valušnik nar. zastup. Rieka	»	1.—
Dionis Jakovčić, posjednik	» »	1.—
Fran Župančić, Rieka	»	1.—
Dr. Iv. Holzabek liečnik, Rieka	»	1.—
Dr. Andrija Bakarčić	» »	2.—
Julij Stanisavljević, nadmjernik Rieka	»	1.—
Niko Pavačić, mirodijar, Rieka	»	1.—
Dr. Palua odvjetnik, Rieka	»	1.—

Vlastnik knjige »Hrvatskoj ili Italiji« prepustio je istu *»Bratovšćini hrv. ljudi u Istri.«* Umoljavnju se dakle ona p. n. gospoda, koja su rečenu knjigu dobila na razprodaju, da novce šalju odboru gori spomenute Bratovšćine.

Do sada poslale za istu Bratovšćini:

Miho Laginja, kapelan, Zvoneća	for.	—.50
Jakov Mezek, » Brgud	»	—.50
Čitaonica u Čepovanu	»	1.—
Franjo Blažić, župnik Dolenjavas	»	—.50
Antun Pikulić » Vranja	»	—.50
M. Jugo » Materada.	»	1.—
Antun Turak, dekan, Opertalj	»	—.50
Rajmund Jelušić, kapelan, Buzet	»	1.—
Vinko Orlandini, župnik	»	1.—
Petar Dorčić, župnik	»	1.—
Miljat Semelić, »	»	2.—
Ivan Sparožić, kapelan Krk	»	6.—
Josip Volarić, kapelan, Vrbnik	»	2.—
Šime Močibob, župnik	»	3.—

Ukupno for. 20.50

Kastav dne 8 maja 1883.

Antun Puž
blagajnik

Listnica.

V. č. g. F. D. E. u P. Pripošlano primismo, liepa hvala; obećano očekujemo; upotriebit ćemo jedno i drugo. Oni brojevi N. Sl. morali se izgubiti na pošti. Odpremimo Vam 5. brojevah. Srdačan odzdrav Vašim i Vama.

G. J.-Z. u P. Prvih 5 brojevah neima više. M. č. g. O. A. B. u K. Sve brojeve neimademo u zalihi. Što imade to šaljemo g. M. B. u Cres U buduće slati ćemo redovito.

Pobratimu D.ru J. M. u K. Hvala; pročitaj jošte jednom pismo.

Prijatelju S. F. u S. Srdačna Vam hvala na poslanom. Više u pismu čim nam poslovi dopuste.

Sl. čitaonica Mortar. Primismo.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

Vrlo cienoli!

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. obćinstvu u okolici svoju prodaju muške robe na metar i ušivne.

Odjeća iz crnog tukaina . . . 23 for. — nvč.
Odjeca iz štofe . 13-23 « — «
Hlače iz modroga platna . . . 1 « 50 «

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, primaju natrag bez prigovora.

Vrlo cienoli!

Prosta i fina roba!

Bač! Pariz! London!

Čujte vidite pa se čudite!

Uprava falirane **»velike englezko-britske tvornice srebra«** prodaje svoju robu nizko izpod ciene. Ako se pošalje svota od 8 for. 70 novč, ili takodjer poštarskim pouzećem, dobije se jedaći i desertni servis iz najfinijeg **englezko-britskog srebra** (što je prije preko 40 for. koštalo), ktomu dobije svaki kupac pismenu garanciju da će srebro uzdržati bieloću posliie 10 godinah.

6. noževah za izvrstnim rezom,
6. teških vilicah od brit. srebra,
6. masivnih žlicah « «
6. « « « « za kavu,
1. masivna vel. žlica za juhu od brit. srebra
1. « « « « mleko « «
6. izvrstnih ležakah za noževe« «
6. masivnih žlica za dessert « «
6. vilicah za dessert od pravog« «
1. posudica za cukar ili papar,
6. liepih masivnih čašica za jaja
6. finih žlicah za jaja od brit. srebra,
1. fina 30 cm. dugačka taca « «
1. posuda za the najfinije vrsti,
2. krasna sviećnjaka za salon.

61. Komad.

Za dokaz da svojom anoncom nevaram; obvezujem se ovim javno: ako roba nekonvenira, da ću ju bez prigovora natrag primiti.

Tko želi dakle kupiti solidnu i dobru robu nek se obrati, dok je iste na skladistu, na

J. H. Rabinowicza, Beč:

Centralno skladište englezko-britske tvornice srebra, II., Schiffamtgasse 20.

Prašak za čišćenje ovog britskog srebra dobije se kod mene, škatulja 15 novč.

Filialke: Pariz, London.

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Maja 1883.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	98	—	116	—
S. Domingo	»	66	—	68	—
Rio polag vrsti	»	40	—	90	—
Cukar austrijski	»	33	—	35	—
tučeni	»	29	50	32	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	39	—	75	—
Tamjan sploh	»	24	—	35	—
Naranče, skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	—	—	—	—
levantinske	»	6	—	—	—
Smokve Kalamata	»	25	—	—	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	2	—	6	50
Bademki iliti mendule	za 100 k.	84	—	90	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lećnjaci	»	38	—	42	—
Šljive bosanske i srbsko	»	26	50	37	—
» Kranjske i hrvatske	»	19	—	20	—
Pšenica ruska	»	11	—	11	50
ugarska	»	10	50	12	—
gnjačka	»	—	—	—	—
Kukurnz (turkinja) ruski	»	7	50	9	25
ugarski	»	7	50	8	75
Raž	»	—	—	—	—
Ječam	»	7	—	8	—
Zob ugarska	»	—	—	—	—
arbanaska	»	10	50	14	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	—	—	—	—
Bob	»	10	—	15	—
Grašak (biž)	»	—	—	—	—
Leća	»	14	75	22	50
Oriž taljanski	»	12	—	12	50
inglezki (kitajski)	»	100	—	110	—
Vuna bosanska	»	118	—	125	—
morejska	»	115	—	120	—
arbanaska	»	—	—	—	—
istarska	»	40	—	90	—
Dasko koruške jelovice	»	40	—	70	—
štajerske	»	10	30	11	40
Grede	»	6	—	11	—
bukovice	»	10	—	—	—
Ulje italij. niže vrsti	za 100 k.	40	—	42	—
» najbolje	»	60	—	72	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	43	—	—	—
istarsko	»	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	10	—	—	—
u kasetah	»	12	—	12	75
Kože strojene naške	»	150	—	175	—
suho volovje naško	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	106	—
janjeće naške	za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	60	—	75
zečje	za 100 kom.,	34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	36	—	46	—
Sardele i baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	47	—	48	50
Salo	»	77	50	—	—
Slanina	»	72	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	—	—	—	—
» dalmatinski	»	8	50	—	—
» crnogorski	»	11	25	11	50
Meklnje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki	»	28	—	33	—
» hrvatski	»	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Gunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	16	—

Pozor.

Naši prijatelji neka pozorno pročitaju §. 15. Izbornoga reda za sabore i §. 1. obćinskoga izbornoga reda. Osvjedočit će se, da se dade razno tumačiti. Kako sa raznih stranah doznajemo oblasti ga tako tumače, da imaju pravo izabirati fiducijare i takovimi izabranimi biti samo obćinski izbornici I. i II. Izbornoga tjela, gdje obstoje tri tjela; i prve dvie trećine izbornikah obćinskih upisanih po visini izravnih porezah, gdje obstoji obćina sa manje od tri izborna tjela.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 12. U Trstu 16. Junija 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pod.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodju na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvišе 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Preuzvišenomu gospodinu

Sisinio barunu Pretis-u da Cagnodo,

c. k. namjestniku u Trstu.

Na 11. tek. m. bio je uređen u Vrbniku izbor fiducijarah, koji imaju birati zastupnike u zemaljski sabor. Došlo na biralište 60 izbornikah. Od tih glasovalo je 47. njih kompaktno za jednu listu fiducijarah. Tim se je morao izbor zaključiti. Nu Vašemu podčinjenomu činovniku probtjelo se drugčije raditi. Priblo je istoga dneva sledeći proglas, *dakako u talijanskom jeziku, jer se Hrvatom hrvatski pisati nesmije.*

Avviso.

Si reca a pubblica conoscenza nei sensi del §. 59 del Regolamento elettorale Provinciale, che non avendo nessuno dei candidati ad elettori eletti ottenuta la maggioranza assoluta, si rende necessaria una seconda votazione, alla quale sarà dato principio oggi stesso alle ore 4 pom.

Dalla Commissione Elettorale per le Elezioni della Dieta Provinciale.

Verbenico, 11. Giugno 1883.

(L. S.) **Sforza.**

Proti ovakvom očevidno protuzakonitom postupku odpremila su trojica u Imo ostalih izbornikah sledeći telegram na c. k. namjestničtvo:

Luogotenenza

Trieste

Oggi Verbenico elezione degli elettori; comparvero sessanta elettori ammessi alla votazione, dei quali guaranta sette voti ottenne un partito senza veruna eccezione, mentre l' altro partito ottene tredici voti; ciononostante ad onta dei paragrafi 32 e 38, venne dal commissario elettorale Sforza indetta altra votazione in base paragrafo 49 falsamente applicato. Si chiede soccorso della legge calpestata protestando con orrore contro tale agire.

Don Antonio Matanić, parroco elettore,
Giovanni Feretić, elettore.
Don Giuseppe Volarić, elettore.

Preuzvišeni gospodine! Nećemo da vam sad obrazlažemo nezakonitost gornjega postupka, jer §. 32. izbornoga reda za Istru sasvim jasno govori, da se imaju fiducijari izabrati neglededć na broj došlih biračah; spominjemo samo, da se od komisara citirani paragraf proteže na izbor zastupnikah za zemaljski sabor a ne na izbor fiducijarah; slobodni smo još primjetiti, da bi se na gornji način imali uništiti svi izbori fiducijarah u čitavoj Austriji, jer su težko gdje izabrani absolutnom većinom svih u pojedinoj občini upisanih izbornikah. Zakonu je zadovoljeno ako dodje samo jedan izbornik birati.

Gledeć na sve to, uslobadja se podpisano uredničtvo upitati Vaš preuzvišenost:

1.) Kako može dopustiti, da upravlja izbornim činom čovjek, koji je kao odaslani komesar pokazao toliko neznanje i nepoznavanje zakona, koji je takodjer imao rukovoditi izbor u Baški i Cresu?

2.) Na koga bi se imalo bacit krivnju, da je nastao kakov izgred u narodu, kad je dotični komesar protuzakonito naredio, da se bira po drugi i po treći put?

3.) Kakovu zadovoljštinu kandidati Vaša preuzvišenost u svojem pravu povredjenom narodu?

Trst 16. svibnja 1883.

Uredničtvo *«Naše Sloge»*.

Istrani Hrvati!

Davno je tomu, i tisuće i više godinah, što ste došli u ovu malenu al zanimivu zemlju.

Vaši pradjedovi bijahu stalno dionici njekadanje slave i blagostanja hrvatskoga.

Žalibože razmjerno malo je trajalo to stanje,

Koji prije koji kasnije pali ste pod vlast oblastih, koje nebijahu nit krvi nit jezika vašega.

Postali ste delavci, delavci gospodarah različitih od vas jezikom, običaji i življenjem.

Jedini vez koji vas je s njimi vezao bio je taj, da ste vi obdjelavali njihove zemlje, a oni živili o vašem trudu i muki.

I bilo je još kako tako dok su vam na ruku išli u vašoj vjeri i dok nisu vam dirali u vašu svetinju, u vaš hrvatski jezik; dok su vam tiskali hrvatske knjige za službu božju; dok su vam odgajali svećenike koji su vam vašim jezikom propovjedali rieč božju; dok su s vami razpravljali hrvatskim jezikom, dok su vam pisali hrvatske listine i napise.

Jaram je pretežak postao, kad su vas počeli nesamo nazivati *šćavi* ili robi, nego i zavadjati vam u ured pak i u crkve vam nepoznati jezik; kad su se počeli s vašim jezikom podrugivat; kod su počeli kušati da vam ga iz srdca iztrgnu a zamjene drugim.

To su pokušaji ovoga vieka, vieka narodnosti,

Bilo je sjajnih hipah za vas i u ovom stoljetju, kad se je i po Istri pjevalo: *«još Hrvatska nij propala»*, ul su to bili samo hipi, samo kratkotrajne zrake u velikoj tmini.

Vi ste se morali pokoravati višim silam, inače biste bili smatrani buntovnici i smutljivci.

Prestalo je to. Verige robstva su se pretrgnule. Vi ste postali slobodni ljudi i državljani ustavne države. Njegovo veličanstvo naš cesar i kralj proglasio je za sve svoje zemlje ustav. Razdielio je svoju vladarsku vlast sa svojimi narodi. Dao njim je pravo da sudjeluju kod odlučivanja o svojoj sreći, da biraju muže, koji će njemu pomoći zakone krojiti.

Dao je to i vam braćo u Istri. Dao vam je to pravo još prije dvadeset godinah.

Nesrećom dobili ste taj visoki i plemeniti dar bivši siromasi i neimajući muževah koji bi vas podučili, te koji bi vas branili proti neprijateljskim napadanjem na vas i na vaše svetinje.

U glavnom tri put su se već od onda obavili izbori zastupnikah narodnjih za pokrajinski sabor ili dietu.

Sva tri puta povjerili ste svoj udes velikoj većini muževah drugoga jezika i drugog stališa, koji su vašemu jeziku i vašoj sreći protivni bili.

Poslednji put ste birali godine 1876. Izabrali ste četiri muža svojega jezika i njekoliko jih, koji su vam obećali, da neće proti njemu biti.

Oni četiri uvjek su vam vjerni ostali, uvjek su vas i svo vaše branili. Ako su malo ili ništa dosegli nisu krivi oni, nego je krivo to što jih je bilo malo a protivnikah mnogo.

Poslie punih šest godinah opet ste pozvani da birate muževe koji će zajedno s Njegovim Veličanstvom u vaše ime tvoriti zakone za vas.

To je svakako najuzvišeniji čin što ga vi kao državljani vršiti možete.

Dne 23, junja vršite ga svjestno, obavite ga muževno.

Znajte koga birati i birajte ga bez straha.

Krv nije voda. Birajte muže vaše krvi.

Jezik je najjači vez. Birajte muže vašega jezika.

I to birajte muže vaše krvi i vašega jezika koji se nikad u ničem proti svojoj krvi nit proti svojem jeziku ogrešili nisu.

Birajte muže koji poznadu vaše jade i nevolje i koji su voljni poboljšati vaše stanje.

Birajte muže koji s vami ćute i koji će bez straha zagovarati vaša prava i za vas svagdje i u svakoj prilici raditi.

Birajte one koje Vam vaši iskreni i očani prijatelji preporuče.

Skoro svi ti muževi rodjeni su u Istri. Vaše su krvi, vašega su jezika. Niti proti rodu, niti proti jeziku nikad se nisu ogrešili.

Skoro svi su sinovi seljačkih roditeljah istranskih. Od mladih nogu poznaju seljačko življenje. Uzrasli su medju narodom. Živili su u njegovih kućicah. Sami su proživili njegova življenja. Na svoje oči gledali su njegove biede i nevolje. Oni i sad zalaze u njegove siromašne stanove, i sad češće vide kako živi. S njim će tugovati u nevolji i radovati se u veselju; nastojati će, da bude tuga čim manja a radost čim veća.

Znajuć, da ste vi istarski seljaci u svemu zapušteni, da vas taru velike brige i nevolje, znajuć gdje vas tišti i žulji, oni neće sdvojiti, već će raditi sa svimi svojimi silami, da vam pomognu. U svojem djelovanju osnivati će se na dielomično sretnoj prošlosti i graditi će obćenitu sretniju budućnost.

Rode mili. *Nije težak izbor. Ili onoga, koji će te ranit u tvoje pošteno hrvatsko srdce, koji će ti iztrgnut tvoj krasni jezik, ili onoga, koji je pripravan žrtvovat i posledniju kap krvi za tebe, za tvoje svetinje.*

Biraj ove posledje jer su tvoji. Uz božju i njihovu pomoć bit će ti bolje.

Zakon od 25. Maja 1883.

(Državni zakonik br. 76).

glede izpravе texta §. 14. u Dalmaciji i Istri u krieposti stojećega gradjanskoga sudbenoga postupnika.

Privolom obijuh kućah carevinskoga vieća naredjujem:

Čl. I.

§. 14. usljed carskih poveljah od 24. Aprila 1815 u Dalmaciji i Istri u krieposti stojećega gradjanskoga sudbenoga postupnika ima glasiti:

§. 14. Obe stranke i njihovi pravni zastupnici imaju se u svojih govorih služiti jednim u zemlji običajnih jezikah i pri tom kaniti se svake suvišne obširnosti, opetovanja i zadirkivanja.

Čl. II.

Ovaj zakon stupa danom objave u krieposti te se ima uporabiti takodjer na pravne poslove, koji nisu još konačno rešeni. Izvršba ovoga zakona povjerava se ministru pravosudja.

U Schönbrunu, 25. Maja 1883.

Franjo Josip

Taaffe, **Pražak.**

Mili narode, zapamti si dobro ovaj zakon, koji ti izrično priznaje pravo, da možeš kod *svakoga* suda u Istri po volji rabiti tvoj obljubljeni jezik; svagdje mora se tvoj hrvatski sastavljen spis primiti i u tom jeziku ima ti i sud odgovoriti. Tužbe i procese možeš odsada voditi u tvojem jeziku, samo tvoj protivnik moći će ti i talijanski odgovoriti, a ti uvjek rabiti svoj jezik. Ako te bude tko u Istri talijanski tužio, ti mu nisi dužan talijanski odgovoriti, nego možeš polag zakona odgovoriti bud kojim jezikom, koji se u Istri govori. Sud pako ima spis ili tužbu rešiti u jeziku one stranke, koja je prva donela stvar na sud. Naše narodno srce podignulo se je njekoliko kad pomislimo, kako će svaki sudac u Istri učiti naš jezik ne samo površno nego i duboko, želi li službovati kod nas. Neće odsada vriediti, da znade sudac dve ili tri naše rieči, nego mora točno poznavati naš jezik, da ga može i pisati. Preporučamo prizivnom sudu (apelu) u Trstu, da odsada malo bolje popazi na dotične rubrike, gdje kandidat kaže, da znade hrvatski ili slovenski. Prizivni sud imao bi se sam osvedočiti, da dotični kandidat poznaje dobro naš jezik, a ne samo deset rieči, koje se je u njekoliko danah naučio.

Iz početka moći će se gdjegod oko zatvoriti, nu mi ćemo se strogo

zakona držati, zakon nam daje to pravo a mi hoćemo da se i vrši. I naša mladež mučila se je dosta, da nauči talijanski i njemački jezik, neka se i drugi, koji služe med našim narodom, nauče naš jezik. Iz ciele zemlje dobivamo znakovah, da se narod skoro u svih kutevih Istre već diže iz svoga mrtvila, na noge dakle, neka se zakon vrši.

Gornji zakon od 25. maja 1883 proglašen je dne 30 maja t. g. u broju 76 državnoga zakonika te je dakle na 30. maja stupio u kriepost, od toga dana naprvo mogao se je već taj zakon kod suda uporabiti.

Velika mora biti sila.

U sva vremena i u svih državah agitira se pred izbori. Ljudi imadu razne težnje i razne misli pak bi htjeli svaki po svojoj volji izabrati čovjeka u sabor.

Agitatori su obično ljudi koji neobnašaju nikakve časti ni službe.

Pokrajinski kapetan Dr. Vidulich putovao je oko tjelove po labinjskom, pazinskom i buzetskom sudbenom kotaru.

Mora biti velika sila.

Poslednji izbor u koparskom kotaru toli je na gospodu Talijane djelovao, da su se svi uskomešali. I sam gospodin Vidulich, najviša službena osoba u Istri, digao se je na junačke noge, putovao je:

Na svom putu, da je obećivao ceste, vode, i Bog zna što posredno ili neposredno, a preporučivao za kandidate gg. *Clarici-a i Del Bella.*

Nas je to svakako iznenadilo. A imade li ljudih koji će vjerovati obećanjem?

Nemože jih biti ako promislesmo dobro stvar i okolnosti. Gosp. Vidulich je već mnogo godinah zemaljski kapetan te je imao prilike, da ne rečemo dužnosti, razgledati nesamo Labinštinu, nješto Pazinščine i Buzetščinu, nego cielu Istru, pak skrbiti i raditi na to, da se svagdje što je najpotrebitije učini, neglededć kojega zastupnika je koji kotar izabrao. On, koliko znamo nije putovao radi zabave niti je razgledavao kano zemaljski kapetan zemlju. On je došao pred izbore. Došao je sa punimi džepovi obećanja. Od obećanja do čina velik je korak. Što je se obećivalo moglo se je i moralo već davno izpuniti.

Nu mjesto toga baš se je protivno govorilo i radilo od strane same vlade.

Kad je zastupnik Spinčić govorio za ceste ročko-lupoglavsku i buzetsko-dragućko-cerovsku, odgovorio mu je zamjenik i prijatelj D.ra Vidulicha, nek si sama občina cestu gradi.

Nek si ovo dobro pamte izbornici kotara buzetskoga.

Nadamo se, da ćemo danas 6 godinah opet imati sreću pozdraviti u hrvatskih ili slovenskih predielih Istre g. pokrajinskoga kapetana a medjutim može mirno i spokojno uživati plod svog truda.

Što se je učinilo za naš narod u Istri.

»Po djelih njihovih poznati ćeš jih«.

Naš narod je već stotine i stotine godinah u Istri. Žalibože nije bio sav nit uvjek sam svoj. Drugi su nad njim gospodovali. Za nje je on morao raditi, njim robovati. Imenito benetačkoj gospodi. Oni su smatrali našu Istru zemljom ne svojom, u kojoj su od danas do sutra. Izmuzli oj mljeko, oglodali kosti.

Došla je Istra sva pod jednoga vladara. Ukinula se je »kmetija« pod moraš. Proglasilo se narod slobodnim. Dalo mu se ustav t. j. pravo da zajedno sa svojim vladarem zakone za se kroji. U tu svrhu izabirao je narod muže, da rade u njegovo ime za njega. Muži se družili, sastajali, zbirali u Poreču, i sačinjavali sabor ili dietu. Izmedju sebe izabirali su ti muži, zastupnici, pet njih, da izvršuju ono što je sabor odlučio. Tih pet sačinjavali su i sačinjavaju zemaljski odbor ili juntu.

To biranje muževah u sabor i odbor dogadja se već preko dvadeset godinah. Cielo to vrieme bili su birani u sabor skoro svi muževi istih načelah, u odbor svi. Bila je birana dosadanja većina istarskoga sabora, Talijani ili Talijanaši; bio je biran dosadanji odbor, sami Talijani ili Talijanaši.

Pita se: što je taj sabor, što je taj odbor učinio ili bar poduzeo, što i kako se je radilo za Hrvate u Istri u ovo preko dvadeset godinah?

Mi nemožemo tu navadjati svega. Navesti ćemo samo njeke crtice, samo njeka djela. Po njih nek se sudi vladajuću stranku, Talijane i Talijanaše.

* * *

»Neživi čovjek samo o kruhu«.

Čovjek ima dušu i tjelo. Za jedno i za drugo valja da se brine.

Kod našega naroda u Istri bilo je, i još je, zapuščeno i jedno i drugo. Jedini svećenici skoro brinuli su se ponjekle zanj. Propovjedali su riečbožju u narodnom jeziku. Podučavali narod u crkvi, u školi i izvan nje.

Za to se je svega i svašta proti njim reklo i napisalo. Oni da imaju posla u crkvi samo, a i u same crkvene stvari počelo se mješati. U jednom dielu Istre premještalo jih na prijave zlobnikah naših protivnikah; sililo jih da svetčano obećaju, da će ljubiti Talijane, dočim svaki znade, da Talijani mrze Hrvate i dočim se nije popovah talijanskih sililo da ljube Hrvate. Svećenikom se je uzelo školu, a gdje su ju još držali radilo se tako, da su bili prisiljeni ostaviti ju.

Učinilo zakon, da ima hoditi svako djete u školu, i da imaju svi stanovnici Istre plaćati prireze ili adicijonale za nje.

Namjestilo po dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset i više učiteljah i učiteljicah u svakom gradu i gradiću talijanskom, ili potalijančenom. U takove gradske škole prisililo se je hoditi hrvatsku djecu. U komgod mjestancu se je našao koji Talijan ili Talijanaš, gledalo se ustrojiti talijansku školu, a gdje nije bilo ni jednoga tu se je ili težkom mukom školu ustrojilo ili se nije dopustilo, da se ustroji ili se nije na to nit radilo.

Nek govore primjeri.

U buzetskom sudbenom kotaru, koji je osim pešćice buzetskih gradjanah sav hrvatski, do najnovijega vremena nebijaše nijedne hrvatske redovite škole. Pomoćne škole nastojalo se je svakojakimi spletkarijami uništiti, tako da su sad ciela sela brojeća na tisuće i više stanovnikah bez ikakve pouke. Za Buzet predložilo se je i u občinskom zastupstvu i u mjestnom školskom vieću i hrvatsku školu, al predsjednik istih nije dao o tom nit glasovati.

U cielom političkom kotaru porečkom brojećem većinu stanovnikah Hrvatah neima još nit danas ni jedne hrvatske škole, a ono se u Poreču za 20 djevojčicah na tisuće troši. Škole je tamo do najnovijega vremena nadzirao čovjek, koji nije znao nit rieči hrvatske i koji je jur i iz škole u Sterni rad svoje gorljivosti za talijanstvo iztjeran bio. U škole, kao što je Montrilj, gdje neima nit jednoga djetata talijanskoga, šiljalo se knjige talijanske. Gdje nisu svećenici htjeli podučavati hrvatske djece talijanskim jezikom, kao što u Materadi, tu se nije dozvolilo da podučaju, a sa ustrojenjem redovite škole tamo i sad se zavlači. Župnik kastelirski da je dobio od občinskoga glavarstva nalog nek podpiše, da ima u Kasteliru toliko i toliko Talijanah dočim neima nit jednoga. Jer to nije učinio, o školi tamo ni glasa. Učitelj u Svetlovreču dobio je nalog od mjestnoga školskoga vieća, da mora talijanski podučavati. U Baderni, čisto hrvatskom selu podučavalo se skoro dvadeset godinah talijanski, dakako bez ikakva uspjeha. Za Fontanu predložili pred kratko talijansku premda tamo talijanske djece neima.

U pazinskom političkom kotaru, pred dvadeset godinah, osim Labina čisto hrvatskom, neima još nit danas ni jedne čisto hrvatske škole. U samu Pazinu, gdje imade i danas preko tisuće ljudih koji se izpovjedaju za Hrvate, bila je prije škola njemačka pak talijanska. Lindar i Tinjan dobio nješto hrvatske škole, al varavim načinom dobilo se varavih podpisah na prošnju za talijansku. Doktori Boccalari i Costantini (ovaj upravo bjesni proti hrvatskomu jeziku, a sam svaki dan hrvatski govori i služi si novaqah od Hrvatah) zagovarali su tu prošnju, većina saborska jih je poduprla, pošto je u istom smislu bila već sve moguće učinila junta. U Gračišću, Pićnu i drugud talijanske su škole premda bi na prste predbrojio talijansku djecu. U Boljunu činilo su se i čine svakojake mešetarije radi naukovnoga jezika, tako da tamo nemože bit napredka. U Novakih imala bi biti hrvatska škola, a ono tamo je učitelj, koj neće nit nezna mnogo hrvatski. Stanovnici Sv. Lovreča na Raši, koji imadu preko dve stotine djece za školu prosili su školu, al još danas nisu odgovora dobili. I drugih ima hrvatskih selah, imajućih na stotine djece za škole, bez škole. U Žminju bio je pripravni tečaj za učitelje, al ga je uništilo.

U puljskom političkom kotaru su hrvatske u Selu rovinjskom, u Kanfanaru i Barbanu, a imale bi biti i u Karnici i Marčani. U Barbanu, Karnici i Marčani dalo se varavim načinom podpisivati varavu prošnju za potalijančenje. Doktori Boccalari i Sbisà zagovarali jih, sabor jih podupro, pošto je i tu bila junta učinila sve moguće u istu svrhu.

U gradovih lošinjskoga političkoga kotara su škole talijanske premda su to gradovi u kojih se i danas osim Krka najviše hrvatski govori. U Nerezine, Ćunski, Sušak htjelo bi se zavesti talijansko podučavanje. Većina creskih gradjanah podastrla je molbenicu, da se u njihovih školah bar njeke predmete podučaje hrvatskim jezikom, al još čeka odgovor a njihova djeca moraju se potalijančivati.

I u voloski kotar zašlo se s talijančenjem. Na Voloskom obstoji talijanska škola mužka. Žensko neće, jer se boje da bude hrvatska. Rad lovranske škole počelo se mešetariti po dvojici trojici izključenih iz zastupstva radi nezakonitostih kod izborah već prije dve godine i još se nije svršilo.

Hrvate zovu Talijani i Šarenjaci: Morlaki, pastiri, neizobraženi, nesposobni za rad, *lupeži, tati po naravi.* Kad bi to istina bila, što se je učinilo, da se jih izobrazi i oplemeni? Hrvatom kad izrazuju želju, da se njihova djeca izobraze, odgovara se: »Djeca vaša nek svinje pasu a školu nek puste, jer ona je za gospodsku djecu«. Za »svražjega šćava« je motika i zemlja, a za nas izobrazba. Za Hrvate dakle nisu škole, a i oni moraju za nje plaćati i plaćaju, nek jih plaćaju za gospodu. Hrvati Istre, jeli vam pravo?

* * *

Nije puk radi činovnikah nego su činovnici radi puka.

Naši neprijatelji zvali se oni kako mu drago znaju dobro, da se narod zatare čim mu se zatare jezik. Sve su sile napeli, da zataru jezik našega naroda u Istri, te da zataru taj narod. Školam se hrvatskim protive. A kad se jih za nje pita odgovaraju: šta će vam hrvatska škola, učite se talijanski. To je jezik uredovni ili oficijozni. C. kr. kapetani, sudci, porezovni činovnici ureduju talijanski; članovi junte neznaju hrvatski, ureduju i oni talijanski; občinska poglavarstva ureduju talijanski, jer tajnik nezna hrvatski; odvjetnici pišu talijanski niti mogu drugačije. A za to da i puk mora znati talijanski?! U tom smislu govore muži protivničke stranke, i članovi pokrajinskoga i državnoga sabora. Svi oni činovnici raznovrstni živu od puka, sve puk hrani, svi bi bez puka kao takovi poginuli. I još da se puk po njih ravna, a ne oni po puku! Puk nek se uči uz motiku drugi osim materinskoga jezika, a gospoda činovnici neka znadu samo jedan jezik uza svih šestnaest godinah i više što su u školu hodili! Hrvatski narode u Istri, to nije pravo. A to uvidjaš ne samo ti, neg su već uvidili i u Beču. Izdali su zakon usljed kojega su sudci primorani i hrvatski jezik rabiti. To moraju već po drugom zakonu i ostali c. kr. činovnici. Za svoje občinske urede odlučuju občine. Narod nek se zauzme da dodju na čelo njegovi muži, i nek iz občinskih uredah bez milosrdja tjera one koji nepoštuju njegova jezika. Da pak bude i junta prisiljena hrvatski jezik rabiti, to ovisi od tebe narode, ovisi ob uspjehu izborah, koji će se ovih danah obaviti.

* * *

Pripravljajte puto »gospodi«.

Sve gradove i gradiće, sva mjesta i mjestance, gdje ima koja pešćica Talijanah, svezalo se je svakojakimi cestami, da mogu stanovnici njihovi dovažati što njim je za potrebu i odvažati česa imadu suviše. Gospoda mogu lahko i udobno putovati. Ima pak velikih selah u Istri, u koja nikakva cesta ne vodi, za koje se nije nikakva cesta učinila, kao da oni u obće blagajne ništa ne plaćaju. Opetujemo samo ono što smo zadnji put rekli. Ročkim občinarom poručа najuplivniji član junte, g. Amoroso, nek si sami cestu grade, ako će se po njoj voziti. Cesta Buzet-Dragući-Cerovlje nek ostane kako je, veli isti gospodin, premda se je na nju tisućah i tisućah potrošilo bez da se ima od nje ikakve koristi. Lanišće neima ceste da ide nit k svojemu občinskomu glavarstvu a kamo li k drugim oblastim. Lindarci, neslužbeni moraju moljakati, da jim se poprave njeki puti premda bi to bila dužnost onih, koji puk zastupaju. A tako poznamo silu selah u kojih stanuju Hrvati, koji moraju sebe i živinu ubijati, a vozove razbijati, ako će si šta dovesti ili odvesti.

Hrvati Istre, jel vam i to pravo?

* * *

Poljodjelci uzdržuju sviet.

Izcrpljujuć što smo već jednom rekli, dozivljemo našim čitateljem u pamet ovo što sliedi.

(Dalje u Prilogu).

Za »poljodjelsko družtvo« »società agraria«, davala je junta 1000 forintih godišnjih. Od toga družtva nije imala zemlja nikakve koristi, Hrvati nisu ga nit po imenu poznavali, a ipak i njihova novca išlo je za to družtvo.

Na vrt za vinarstvo i voćarstvo sa pridruženom klieti potrošilo se iz državne blagajne 21,000 forintih, iz pokrajinske 47,000 for. Ukupno šestdeset i osam tisuć forintih, novca najviše Hrvatah Istre, koji nemaju od toga nikakve koristi, koji jedva da za to i znadu, s kojimi poglavari toga vrta nit govoriti neznadu.

Na vinarskoj i voćarskoj školi plaća zemaljska blagajna 3 činovnika i šest dječakah. Kad je junta predlagala tu školu saboru i vladi rekla je, da će dječaci, učenici te škole morati znati čitati, pisati i računati.

Sabor i vlada primili su tako. Kad su se razpisale podpore za te dječake rekla je junta, da moraju znati čitati, pisati i računati *talijanski*. To je postupak junte, koji neka krsti svaki kako zasluži. A ako se tako javno radi, što se nemora raditi tajno! Ta škola je dakle samo za Talijane. Hrvati nek samo plaćaju.

Jeli vam i to pravo draga braćo?

Ces. kralj. vlada podnela je saboru zakonski predlog usljed kojega bi se imalo podignuti stanje poljodjelacah u Istri. Talijanski članovi sabora pokazali su koliko more za podignutje poljodjelstva tim, da su takove promjene predložili usljed kojih je sigurno, da zakon neće biti primljen. Oni su i u tom predlogu vidili tlačenje svojih »svetosvetih pravah«, kao što ga vide kod uvedenja hrvatskoga jezika u sudove. Nemare oni, da se pomože poljodjelcem, ako samo i bez razloga slute, da nebi tu oni sami gospodovali.

Imenovalo putujućega učitelja za poljodjelstvo u Istri. Poteže 1500 forintih na godinu U Tinjanu je odpravio one, koji neznaju talijanski. Koj talijanski nezna od njega se nemože ništa naučiti. To je pravo zastupnikom hrvatskoga puka gg. Amorosu, Costantinu, Ellusceggu, svim u saboru porečkom osim zastupnikah Hrvatah. Jeli i tebi hrvatski narode u Istri?

Za godinu 1883. metnu'o u proračun 12.000 forintih u poljodjelsko i gospodarstvene svrhe u Istri. Hoće li i Hrvati Istre kakvu korist od toga imati? Neznamo, nù bojimo se sudeć po svem ostalom.

Iz svega toga sliedi, da Hrvati Istre kako u svem tako i u poljodjelskih stvarih plaćaju a nedobivaju nit ne uživaju. Oni su jadnici plaćajući.

Nevjerujemo, da njim je pravo.

* *
*

»Harač, harač, rajo treba« —
»«Hljeba, hljeba gospodaru!
»»Nevidjesmo davno hljeba.

Onimi prvimi riečmi zahtjevali su Turci porez od raje, od robovah, od kršćanah. Onimi drugimi riečmi odgovarala je raja Turkom. — Spomenuli smo već i još opetujemo, da je junta dala 1000 forintih g. Carlu De-franceschiu »za povjestne crte« Istre, knjigu koja proglasuje Istru talijanskom i koja je puna mržnje proti Hrvatom i Slovencem u Istri. I za to su poreza platili svi i jedni i drugi.

Godine 1881 predložila je junta saboru, da njoj priskrbi prostraniju zgradu, jer da su juntini uredi smješteni u pretjesnoj kući. Sabor izručio je predlog svomu financijalnomu odboru. Na predlog ovoga odlučila je saborska većina, da se ima graditi nova liepa, prostrana kuća, koja bi bila Istri na čast i koja bi stojala *sto tisuća forintih*. Manjina saborska predlagala je, da se odustane od toga jer je Istra siromašna i ima nuždnjih stvarih, nu sve uzalud. Saborska većina naložila je junti, da učini nacrt za tu kuću i nek ga predloži saboru u budućoj sjeditbi. U sljedećoj sjeditbi, posljednjoj, nije junta toga nacrta doniela. Na njezin predlog kupilo se komad stare kuće. Al tim se nije odrekla namisli da se gradi nova zgrada. Da se je odrekla bilo bi to izričnu kazala. Predlog nove zgrade je odnesla al nije zavrgla. Znala je, da je bila znatna manjina proti tomu. Dočula je, da se jedan zastupnik odrekao mandata samo, da kod toga nesudjeluje. Izbori novi su predstojali. Gradnjom nebi se bila preporučila nit junta, nit članovi saborske većine.

Godine 1880. vladao je po Istri veliki glad. Naš narod se sjeća kako su se med Hrvati i med Slovenci sabirali dobrovoljni prinosi, i kakovom su požrtvovnošću dielili medju narod novce, kuruzu, krumpir i drugo istarski rodoljubi, ne Talijani, neg Hrvati i Slovenci.

Kod takova stanja, kod glada u zemlji, većina sabora porečkoga, u svojoj sliedećoj sjeditbi na predlog junte hoće da gradi palaču za sto tisućah forintih troškom dakako zemlje, troškom gladnoga naroda. Junta misli na se i na svoje činovnike, kako bi udobnije sjedili u svojih uredih, a narod?... Nek i na dalje gol i bos i gladan poreze plaća. *Kruha, kruha, gospodo, za narod, a ne palače za činovnike koje narod uzdržaje!* Ta i tako poznato je i dokazano, da se kod junte grozno troši, da se više troši, nego n. pr. u Dalmaciji, koja ima skoro dvostruko stanovnikah.

* *
*

Svoja kućica, svoja slobodica.

Već je u naravi Hrvatah da ljubi žarkom ljubavi svoj dom, bio on još siromašniji. Prema toj njegovoj naravi kao da su bile uredjene prije i občine. Svaki se je u svojoj, bila veća ili manja, dobro ćutio, jer je bio u svojem slobodan, u koliko je to u občini moguće. Al to se je u porečkom saboru promjenilo zakonom 23. novembra 1868.

U svakom talijanskom gradu i gradiću, gdjegod se je našlo kakav gradićac, kakvo mjestance s njekoliko Talijanah ili Talijanašah, ustanovilo se je sjelo občinskoga poglavarstva, i pridružilo mu sela hrvatska il slovenska. Gdje je ovih manje nego Talijanah, tu su posvema bezpravni. Gdje jih je jednako s njimi, tu su lahko svladani. Gdje jih je više nego njih, tu se naród svakim načinom vara, zaslieplјuje, zavadja. Gdje je občina čisto hrvatska, tu se nastoji koga naći, da bar zaprieči, občinski napredak ili se ga ćak i šilje.

Kod izbora občinskoga zastupstva u takovih občinah vara se i sili. Pred vrati izbornih dvoranah trgaju se narodu listići iz rukuh i turaju mu druge. Groze se s peticijoni, ponudjaju po 50 novč. ili po tanjur bigulah. Pred izbori s narodom se sladko našale, prijateljski razgovaraju ruke stišću, a poslie izbora deru narod. Pred izbori znadu gospoda s narodom i hrvatski govoriti. Poslie izbora, do prve potrebe, psuju na narod i njegov jezik, psuju ga ako negovori talijanski, počašćaju ga s ljepim naslovom »mostro di ščavo«, njegov jezik zovu »pasji jezik«, nit imena mu neće ljudski pisati, i drugim nalažu da se imena talijanski pišu, i kidaju sa kućah hrvatske napise, i.... što sve nečine. Nezakonitosti čine se volike baš po onih ljudih koji očijukaju s Porečom toliko, da se mora zastupstva razpuščati, da se mora te ljude iz zastupstva izbacivati. I još kad se timi načini pobjedi, trubi se u svjet, da je u toj i toj občini *pravedna stvar* pobjedila, da »Kranci« i »kroati« već ništa nemogu, da su »villici slavi« već jasno uvidili, da njim nije života bez gradjanah, i da oni moraju s gradjani držati, da od njih sama dobra imadu.

A njihova djela?

Podobćine buzotske občine neimaju računah o svojih imanjih.

U Tinjanu nisu računi u redu. Izabiru se pregledatelji računah. Traže zapisnike dražbe razprodanih komadah občinskoga zemljišta. Odgovara njim se da su se valjda izgubili, a nalaze se, poslie pretnje sa tužbom. Tajnik čita uredovne spise po krčmah svojim prijateljem. Pregledatelji tuže načelnika i tajnika jer jih nisu pozvali na podpis zapisnika sjednice. Pregledatelji našli su dne 2. ožujka 1883 jednu točku zapisnika krivotvorenu. Pregledatelje računah se iz Poreča psuje. Načelnik i tajnik su pod obtužbom. Zastupstvo se razpušća, a uprava občine izručа se *tajniku*.

U S. Vičenti izmedju 12 občinskih zastupnikah devet njih nezna nit čitati nit pisati, nit talijanski govoriti. To je občina skoro čisto hrvatska, u kotaru porečkom, jednom od onih koji da sačinjavaju pravu Istru, u kojoj da neima mjesta drugomu do talijanskom jeziku. Mi se nadamo, da će ti zastupnici nastojati, da se njihova djeca nauče i čitati i pisati, a da nije treba njim nit će trobati njihovoj djeci znati talijanski, i da će znat bolje upravljati sa svojim imetkom nego li Talijani ili Šarenjaci.

Dubašnjari odciepljuju se od občine krčke, sigurno ne s toga, što njim je bilo s njom dobro, nego s toga da njoj bude bolje bez nje.

Martinšćica, Sv. Ivan, Belej i Ustrine odcepljuju se od Cresa, i opet da njim bude bez njega bolje.

Lanišće prosi već dulje vremena da se od Buzeta odciepi.

Mnoga druga hrvatska sela žele se oddieliti od gradovah, ako i nisu još svojih željah nit oblastim nit javnosti predali. Nisu voljni naši ljudi svojim novcem po gradovih poljepšavati ulice i trgove, postavljati svetionike, plaćati muziko. Oni imadu muzike u svojih kućah, kad djeca jest zahtjevaju a vjerovnik – pijavica dug traži, a neimaju šta nit djeci nit vjerovniku pijavici dati.

Podobćine pazinske občine propale su od kad su Pazinu pridružene. Nit podobćine vodnjanske občine nemogu se pohvalti sa upravom svojih imanjah, nit sa svojimi poglavari iz grada Vodnjana.

Obćenita je tužba, da imanja podobćinah hrvatskih propadaju, odkad su pridružene komu talijanskomu ili talijanaškomu gradu, da su stanovnici podobćinah posve nezadovoljni sa svojim stanjem.

Daleko su po tri i više urah od poglavarstva. Žrtvuju dan ako hoće da budi što kod njega oprave. Možda nenadju poglavara ili osobe s kojom bi imali posla, ili je poglavar, al odpušća Hrvate nek drugi dan dodju, ako dodje medju tim koji Talijan da se s njim pogovori. Plaćaju pokrajinske i občinske namete, al neimaju nit školah, nit cestah, nit mogu zvati ljećnika, nit se mogu pogovoriti s tajnikom. Plaćaju državne poreze glavarstvu, a ovo jih nedaje napred. Dolaze zaplieni, eksekucije, podobćine nit dužne nit krive moraju plaćati povjerenstva koja su u to ime došla. Navlaš bi reći zatože se sa izplaćivanjem porezah ili dugovah podobćinskih. Dodje sila. Država hoće imati novce. Dodje do dražbe. Imanja vredna 17000 forintih prodaju se za 200, vredna 29000, prodavaju se za 1300 forintih. Ta imanja kupuju onda u tu cienu necienu «gospoda.» A gdje je slavna junta s nadzorom nad občinskim imetkom na koji ju zakon veže? Čuli smo, da ima občinah u Istri koje nisu cielokupnoga ili dielomičnoga računa deset i više godinah podastrle na pregledanje i potvrdu. Valjda je to Junti pravo u njekih občinah, dočim joj nebijaše pravo u drugih. U Kastav bila je poslala činovnika, koj je pak osnovu učinio, kako da se občina kastavska razdieli, kako da se pojedini dielovi osiromaše i kako da propade blagostanje te občine pogibeljno talijaustvu Istre. Taj isti poslanik junte bio je zasnovao način, kako da se obogate gradjani lovranski ćuteći njekoliko talijanski i kako da se *osiromaše* okoličani lovranski jer su Hrvati i drže se takovimi.

I kako se radi s občinami i podobćinami hrvatskimi, tako se dogadja i občinarom hrvatskim, Zaduži se. Nadje gospodina koj mu drage volje uz debele kamate novacah posudi. Gospodin nit nemari kamatah tjerati. Dug raste i na glavnicu i na kamate. Gospodin je dobar, ne sili. A kad dug dobrahno naraste, onda kao da je postigao svoju svrhu. Zahtjeva novce pod svu silu i u najgore doba. Čovjek ne može platiti. Njegovo iman je prodaje se pod bubanj u cienu necienu. Obično ga kupuje gospodin.

* *
*

Talijani — gospoda, Hrvati–robovi. Ne slučajno, nego proračunanim načinom, sve ide u Istri na to, *da budu Talijani gospoda a Hrvati i Slovenci njihovi robovi, njihovi šćavi.* I još se ima duše u Poreču, u Pazinu, u Pulju i drugud, službeno i poluslužbeno i zasebno reći, da se je u ovo dvadeset godinah radilo za dobro seljakah, koji su skoro izključivo Hrvati ili Slovenci!

Zar tim, da seljaci — Hrvati škole plaćaju, a da školah ili neimaju ili bi se jih s njimi potalijaniti htjelo? Ili tim da se psuje svećenike i da bi se i s njih htjelo učiniti orudje, kojim bi se narod talijanio? Ili tim, da se zove Hrvate: Morlaki, pastiri, neotesanci, lupeži, tati po naravi, vražji šćav, da se jih šilje svinje pasti mjesto u školu?

Zar tim, da se seljaci–Hrvati, u svojih uredih nemogu pogovoriti sa činovnici koje oni plaćaju?

Zar tim, da se gospoda gradjanska po širokih putevih vozikaju, a da Hrvati seljaci sebe i živine ubijaju a vozove razbijaju po kojekakvih putinah, dočim i oni za ceste plaćaju?

Zar tim, da se je trošilo 1000 forintih na godinu za «poljodjelsko družtvo», koje Hrvati nit po imenu poznavali nisu? Ili tim, da se je potrošilo u malo godina 68.000 forintih za pokrajinski vrt i kljet, bez ikakve koristi za Hrvate, od kojih se je i za to tisućah i tisućah iztjeralo? Ili tim, da obstoji vinarska i voćarska škola sa tri činovnika koji hrvatski neznadu govoriti i sa 6 učenikah koji moradu znati talijanski usljed rečenoga postupka junte? Ili tim, da nije većina saborska htjela pristati na predlog za ustrojenje zemaljskoga poljodjelskoga vieća i kotarskih poljodjelskih zadružnicah? Ili tim, da putujući učitelj tjera iz škole one koji neznaju hrvatski, ili da ćita hrvatski sastavak a da nezna nit rieči više reći od onoga što je čitao? Ili tim, da su Hrvati jadnici plaćajući?

Zar tim, da se je dalo iz zemaljske blagajne 1000 forintih čovjeku, koj je napisao knjigu punu mržnje i zlobe proti Hrvatom? Ili tim, da se je nakanilo graditi u Poreču kuću za

100.000 forintih na zemaljske troškove, dočim narod glad trpi?

Zar tim, da se je sela hrvatska skučilo pod gradove i mjesta talijanska ili talijanaška? Ili tim, da se jih pred izbori na sve načine vara? Ili tim, da se neda na svjetlo računa o njihovu imanju, da se krivotvori zapisnike, da su pod obtužbom načelnici i tajnici, da se zastupstvo razpušća a tajniku uprava občine povjerava? Ili tim, da se jih grdi što ne znaju čitati nit pisati nit govoriti talijanski? Ili tim da se odcjepljuju i žele se odcjepiti od gradovah pod koje jih skučilo, da nepropadu kako već propadaju? Ili tim, da dolaze tri i više urah daleko k svojim glavarstvom pak se moraju za istu stvar još vraćati, da neimaju nikakve pogodnosti za sve ono za što plaćaju? Ili tim, da se njihovi porezi na svoje mjesto nešilju pak da moraju radi toga još eksekucije plaćati, da se reč bi navlaš zatežе s izplaćivanjem porezah, da se pak dotične podobčine upropaste? Ili tim, da se občinska dobra koja vriede 17000 prodavaju za 200 forintih?

Zar tim, da poslanik juntin čini osnove kako bi občinu razdielio i upropastio? Ili tim, da taj isti snuje kako bi obogatio gradjane Talijanaše, a osiromašio seljake Hrvate?

Zar se je tim radilo za dobro seljakah Hrvatah, što su se njihova občinska imanja i njihove zemlje i kuće prodavale pod bubanj, na dražbah? Tim, da su danas mnogi bez kuće i kućišća, bez livade i polja, bez vrta i vinograda? Tim, da su mnogi na prosjačku palicu spravljeni? Tim, da su Hrvati seljaci sužnji gospode Talijanah i da se na to ide?...

Gospodo iz Poreča i njihovi prijatelji po Istri! Da bar šutite! Da ne izazivate!

Srdce nam krvari gledajuć stanje naših seljakah, videć u koje mreže ste ji zamotali, čitajuć kako njim se svaki dan prodaju pokućstva, vino, vrti, polja, livade, šume i to u nikakvu cienu!

A vi još imate srdca i duše govoriti i pisati, koliko ste za nje dobra učinili! Dokle dopire drzovitost vaša?

A ti narode hrvatski i slovenski, sa svojimi izbornici ili fiducijariji?..., Sudi sam. Propadaš i na stazi si da propadeš. Znaš koji su te zastupali. Ako ti je pravo i dobro, biraj jih opet.

Inače, nedaj se varati, biraj one, koje ti preporučamo mi i naši prijatelji. Biraj one koji poznaju tvoje jade, koji će nastojati da jih odstrane, koji te ljube.

Ima već danas neodvisnih Njemacah, ima već danas i Talijanah u Istri, koji kažu da su izvanjske občine, sve bez razlike, hrvatske ili slovenske, *i da je pravedno da budu njihovi zastupnici Hrvati ili Slovenci.*

Kako se je za careva putovanja po Istri čulo posvuda i skoro jedino, *Živio naš kralj i car*, tako nek se poslie izbora čuje: *živili naši zastupnici Hrvati i Slovenci!*

Postupak naših protivnikah u vrieme izborah.

Obično Talijanaši nit nepriznavaju našega naroda u Istri, preziru ga, smatraju i zovu ga šćavom; s našimi ljudmi nit ne govore, ili ako govore, to je radi novacah.

U vrieme izborah svi se promjene. Obilaze po selih, posjećuju Hrvate, za svakoga nadju sladku rieč, love jih kad u grad dolaze, stišću njim ruke, pitaju ga za junačko zdravlje.

Već kakav mjesec danah prije izborah obilaze i love.

Nastoje najprije zadobiti na svoju stranu bogatije poljodjelce. Ako su s timi gotovi, bilo da jih dobiju, bilo da nisu ništa opravili love se siromašnijih. Nadju kakve propalice, ovi idu po selih, u krčme, piju i pozivlju druge da dodju piti. Pije se po cieli dan i dakako psuje jedne a hvali druge. Psuje se svećenike i poštene muže, a hvali slabiće. Izreče se već sada svakojakih izmišljotinah, laži, klevetah na one muže Hrvate, koji bi imali biti izabrani za zastupnike narodnje.

Dodje recimo, dan izbornikah ili fiducijarijah.

Talijanah ili Talijanašah ima u mjestu gdje se izbornici izabiru. Dovedu na biralište one koje su na svoju stranu predobili.

Turaju njim u ruke liste kandidatah izbornikah. Drže jih na uzdi do zadnjega hipa, dok neuliezu u izbornu dvoranu.

Čim su izbori izbornikah svršeni, zabilježe si sva njihova imena. Nastoje saznati odnošaje pojedinacah, pak komu laskaju, komu straše, koga zamamljuju pijankom, novcem, drugim čim.

Laskaju onomu koji šta ima i kod koga znadu da nebi zastrašivanjem ništa opravili.

Straše siromahu, zaduženom. Nećeš već nikad dobiti novacah, učinit ću ti odmah peticijon; morat ćeš svoj dug platiti, prodat će ti se zemlja i kuća.

Zamamljuju novcem, s objedi, s biguli, s vinom, ljudo pokvareno, propalice.

Govore da seljaci moraju s gradjani držati, da bez nijh nebi živiti mogli, da hrvatski jezik nije kod uredah u porabi pak za što bi Hrvate izabirali, da u Istri neima Hrvatah jer da Istra nespada pod Hrvatsku.

Govore o naših kandidatih, da su tudjinci, da su činovnici. Trube o pojedinih svakojake laži i klevete.

Zadnji hip, posljednju noć pred izbor zastupnikah priljepljuju po selih plakate, u kojih je proti našim kandidatom svega i svačesa rečeno.

Na dan izbora opetuje se sve to. Ide se u susret izbornikom iz selah. Prati se jih do grada i u grad. Pogosti se jih, daje njim se cigare. Drži se jih dok uliezu u izbornu dvoranu.

Zalibože bivalo je našega naroda, koji prevaren devet putah, dao se je prevariti i deseti put.

Oni kojim Talijani laskaju, nek jih prezirno odbiju i nek njim reknu: Za naše dobro vi sigurno negovorite. Htjeli biste, da smo i na dalje vaši robovi ili šćavi, al mi već nećemo biti.

Dužnici izbornici, nek se neboje. Talijani i Talijanaši straše, da će njim prodati njihovo, ali toga oni neće učiniti do zadnje sile. Oni žive posudjivanjem novacah. Oni potežu debele kamate na novce koje su posudili. Oni su se obogatili posudjujuć. Dok vide da poljodjelac može plaćati, dok znadu, da ima on još dovoljno imanja, dotle oni nemare iztjerati glavnice, dapače nedopuščaju mu nit kamate platiti već jih pribrajaju glavnicam. Kad pak vide da poljodjelac razmjerno malo posjeda imo, kad vide da zlo ide, *tad prodaju mu oni, zemlje i kuće, pak jeli on kod izborah proti njim ili za nje glasuje.* Za to kad zastraše komu našemu s dugom i s prodajom ako s njimi neglasuje, nek njim odgovori: Prodat ćete vi kad budete vidili da je u pogibelji vaš novac, glasovao ja s vami ili proti vam; dužan sam, platit ću; radi duga neprodajem se nikomu, glasujem po svojoj savjesti. „Vam šarenjaci, ako sam vam dužan, platiti ću pošteno, ali prodati se neću.

One, koji se prodaju za jedan objed, za 50 novčićah, za litru vina, za cigaru, za tanjur bigulah, koji prodaju svoje pravo za zdjelu leće, mi pomilujemo, i gorko žalujemo da se i takovih nadje. Krivci nisu oni, neg način kojim se je s njimi postupalo i ravnalo već stotine godinah.

Smješno je kad govore protivnici, da poljodjelci nemogu živiti bez gradjanah. A znase, da poljodjelci mogu živiti bez gradjanah, a gradjani nemogu bez poljodjelacah niti jedan dan. Hrvatski jezik je svaki dan više u porabi, i bit će tim više čim bude više zastupnikah hrvatskih. U Istri neima Talijanah, jer Istra nespada pod Taliju.

Već smo zadnji put pokazali, što vriede prigovori proti našim kandidatom. Varko su samo, kojim je svim jedna svrha, da nebudu izabrani Hrvati nit Slovenci, već samo Talijani i da se tobož dokaže, da je Istra talijanska. Ta u broju od 2. t. m. 1. strije čitali smo o njekih nehrvatskih kandidatih proti kojim ona ništa neima, dapače koje preporuča. Deprotis je *carski kraljevski* namjestnik.

Mi se čvrsto nadamo, da se naši izbornici neće dati zamaniti nit prevariti, niti prestrašiti, nit podkupiti; da se neće dati po naših protivnicih niti voditi kao ovce, niti kupovati kao volovi, nit prodavati svoje poštenje i svoje pravo za nikakovu cienu.

Već su se dosta put naši pokajali, već jih je dosta putah savjest grizla, već su se dosta putah sramili radi svojih djelah kod izborah.

Nedao Bog da se opet pokaju i srame za svoja djela!

Dao Bog, učinili oni svjestno svoju izborničku dužnost, tako da budu mogli svuda i pred svakoga visoko čelom, i da jih bude svaki i prijatelj i neprijatelj poštovao. Znajte da i neprijatelji zaničuju kukavicu, a da poštuju poštenjaka.

Već ima i Talijanah koji kažu da je pravedno, da Hrvati izaberu zastupnike svoje narodnosti.

Izbornici na vas je da se to sbude.

Izbori za pokrajinski sabor.

Pod gornjim naslovom donašati ćemo viesti o izboru fiducijarah u pojedinih občinah istarskih a kasnije o izboru saborskih kandidatah u pojedinih kotarih.

Do ovog časa neimamo podpunih viestih o izborih fiducijarah iz svih občinah te navadjamo samo one koje su nam poznate.

Da nisu izpali izbori fiducijarah po našoj želji i kako bi morali izpasti po broju hrvatskog i slovenskog pučanstva, neće se nitko čuditi, koji poznaje siromašno stanje našeg neukog seljaka, drzovitost i nasilja naših protivnikah a napokom postupak pojedinih pol. i občinskih činovnikah. Dalje nesmijemo jer se bojimo zapliene. Neka svatko pročita otvoreno pismo g. Namjestniku na čelu današnjeg lista pa će uviditi da u ovih okolnostih nam je skoro uzaludna svaka borba.

I. *Kotar voloski*: Občina Kastav birala je jednoglasno 28. naših fiducijarah, istotako občina Podgrad (14. fid.) Jelšane (8 fid.) Materija (10 fid.) občina Lovran — Mošćenice (10 fid.) većinom glasovah. Dakle svi naši fiducijari.

II. *Kotar kaparski*. Občina Pomjan izabra 12. naših fiducijarah; Dekani 11. naših fiduc.; Piran 4 naša fid., Izola 1. našeg fid; Dolina 14 naših fid.; Buzet 19. protivničkih fiduc. Roč 6. fiduc. 1. našega a 5. protivničkih. U ovom kotaru imademo takodjer većinu koja će stalno izabrati naše kandidate.

III. *Kotar pazinski*. U ovom kotaru moradosmo nasilju podleći o čemu će svakoga uvjeriti naš dopis iz pazinščine. U Labinju bijaše izabrano 14. protivničkih fiducijarah; isto u Plominju (7. fiduc.) u Tinjanu (7. fiduc.), u Pazinu (23. fiduc.), u Žminju (9. fiduc). Jedini Boljun spasi čast ovomu čisto hrvatskomu kotaru izabrav 6. hrvatskih fiducijarah. Živili čestiti birači boljunske občine!

IV. *Kotar porečki*. U ovomu kotaru prošli smo takodjer loše jer je pod nosom našim protivnikom; narod nesviestan i do grla dužan morada po zapovjedi gospodnjih gospodarah glasovati. Poblizih viestih neimamo za sada. Toliko znamo, da su se naši u njekojih občinah uztegnuli od glasovanja videć, da je proti nasilju uzaludna borba. Izmedju poreških občinah ponesla se junački občina Poreč i Vršar. Živile!

V. *Kotar puljski*. Za sada znademo, da su u občini puljskoj izabrani naši fiducijari (13) dočim su u Vodnjanu (12. fiduc.) i Kanfanaru (5. fiduc.) nadvladali protivnici. U ovom kotaru odlučuje izbor u Barbanu (7. fiduc.) koji se obavlja danas. Ako su tamo učinili naši rodoljubi svoju dužnost, tad je iztrgnut i taj kotar iz talijanskih pandžah. Dao Bog, da bude tako!

VI. *Kotar krčki (Veglia)*. U ovom kotaru bije se bitka ovih danah, za pobjedu se nebojimo, premda se tamo zgadjaju stvari, koje su skoro nevjerojatne (Vidi otvoreno pismo na čelu lista) U Vrbniku (5 fiduc.) nadvlada naša stranka tamošnje mutikaše sa velikom većinom; u malom Lošinju bijaše odabrana petorica protivnikah koji neimaju pravo izbora u izvanjskih občinah. Preporučamo našim prijateljem, da ulože utok na sabor proti ovom izboru. Odgovaramo ujedno ovdje svim prijateljem, da valja utoke uložiti gdjegod se kakova nezakonitost pokazala, i to ne na pojedine kot poglavare, jer ovi pomoći nemogu van izravno na sabor.

Napokom molimo naše jednomišljenike da nas potanje obavieste o izborih u pojedinih občinah, da budemo mogli čim vjerniju sliku izborah podati našem čitateljstvu.

DOPISI.

Dobrinj, u *Lipnju 1883.*

Dična «Naša Sloga» u vrieme svoga bivstvovanja malo članakah dobi iz Dobrinja, zato evo mene, da to číslo sa jednim povećam.

Občina Dobrinjska koraca žurno i neustrašivo za občinom Kastavskom; glavar Ivan Kirinčić što se tiče hrvatskog ponosa i djelovanja nezaostaje nimalo za glavarom kastavskim; naš tajnik nežaca se pisati hrvatski na svako višje poglavarstvo; ipak ove skroz hrvatske občine kao i da nebi bilo u Istri, ona u svojoj skromnosti uredjuje se čisto hrvatski, nedajuć nikakvog bučnog glasa o sebi, akoprem većkrat imade lieplh episodah, da se javnosti preda, u kratko ona je dobroćudna, ko što su i njeni miroljubivi stanovnici, koje ako razjariš, od krotkih janjacah promjeniti hoćeš u bjesne lavove; zato nek se nitko neusudi igrati njihovom dobroćudnostju, osobito nek jim nitko netiče njihov hrvatski ponos, pa bio on i kotarski Kapetan sa natruhami šarenjačkog kova, jer će mu odgovoriti «velmi mužki po hrvatski.»

Predpostaviv ovo prelazim na izbornovog zastupstva, koje se biralo 28 i 29 prošlog Svibnja, al prvo sama izbora glavno je znati kakav ovdje red i sloga vlada. Občina Dobrinj dobrahno je raztrešena, česa radi dieli se na deset četah, svaka četa imade svoga četara, koga je odabrala sama četa — a četarovu zapovjed slušaju kao da je podpisana od samoga Nj. Veličanstva Cara. Što uradiše četari? Skupiše se na dogovor, te složiše se u tom, da uzmu prepis izbornih listinah svaki za svoju četu, i na temelju toga prepisa svaki četar u svojem selu sazva kuće gospodare po starom hrvatskom običaju ne pod starinsku lipu, već pod koj listnasti brest ili granati koprivić (ladonju) da većaju i odaberu osam većih četah po dva, a dvije manje po jednog predstavnika u občinsko zastupstvo. Puk u svakoj četi složi se u svojih predloženicih, te na dan izbora i javnog sveukupnog glasovanja 28 i 29 Svibnja sva občina glasovaše kao jedan čovjek za predloženike.

Občina Dobrinj odabra ovim riedkim načinom svojih 18 predstavnikah občinskih, kojim leži na duši da si izaberu čestita glavara. Načelnikom dobrinjskim nemože, nesmije, da bude čovjek koj nemisli koj nečuti hrvatski. Mogo bi tkogod upitati, što dakle neće odabrati prvašnjeg glavara, čestita hrvata Kirinčića?

Sa žalostju ovdje mi istaknuti, da on pod njedan uvjet neće za sada preduzeti tu čast obiteljskih odnošajah radi; dapače on se svom silom otimao stupiti u novo zastupstvo, da nebi taj teret opet njemu povjerili, nu sa svim njegovim otimanjem ipak je odabran članom novog zastupstva.

Čim se bude novo zastupstvo uredilo odabrav si glavara i občinski odbor, ufam se javiti dičnoj «Našoj Slogi» slogu vrlih Dobrinjacah. Za sada u hitnji samo još jednu. Na hrvatski poziv, da dodje na birališće kao začastni občinski član kot gla-

var g. Eluscheg odgovorio je talianski glavaru, da nemože doći s razloga, što imade poći na Unije, i što bi se moglo kojekako tumačiti njegovo došaštje u oči predstojećih izborah zastupnikah na sabor u Poreč.

Znamo mi dobro, da rečeni g. Eluscheg imade svojih tajnih poslovačah u svakoj občini otoka Krka, koji ga obavješćuju o svih stvarih kod nas; mi poznamo te te šarovite ptice, a do potrebe hoćemo je javnosti predati; za to nije od potrebe, da dodje amo; hoće gledati i šarati oni za njega i njegove naputke izvesti, al svakako sudim, da će jim bit uzaludan trud zagovarati kandidaturu neprijatelja našeg roda hrvatskoga. U Poreču Gospodin Eluschez pokazao nam, da je onaj isti, koj bijaše u Sinju.

Iz S.v Mateja.

Već treću godinu je kod nas lepa navada, da nedelju posle telova držimo procesiju. Ovo leto bila je baš sjajna.

Jur subotu prama večeru vidio si množinu starih i mladih, kako se trse da polepšaju mesto. Na četiri mesta napraviše lepe zelene kapele za oltare. Cestu okitiše granjem, gledajuć ipak da nepovredo dotične zabrane c. k. kapetanata. U nedelju prije žarkog sunca doletiše mlade Halubaljke, da priprave i nakite oltare.

I na oltarih i uz cestu i na kućah vijale se naše crveno — belo — modre hrvatske zastave (bandere).

Sa svih strana Kastavščine sgrnula se sila božja sveta. Udarala riečka gradska banda. Lepo bilo pogledati, jer ti cela procesija uvek pred očima. Vladao je najlepši red.

Po dovršenoj procesiji svirala riečka banda razne komade. med njimi i hrvatskih. Živili!

Na prvom mjestu ide hvala za tu svečanost preč. g. V. Dubroviću, koj se svakom prigodom trsi i skrbi, da štogod za lepotu crkve i čast božju učini. Pohvalit valja i sav puk radi sloge, te djevojke, koje su znale baš lepo nakititi oltare.

Mladenići su šternu skoro dogotovili. Neka tri meseca nekiši, oni će moć svaki dan izvadit do 60 spudi vode. Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.

Iz Tinjana *7. lipnja.*

Rado bih Vami dati bolje glase, ali kad nemogu moram crne; izbori su kod nas danas za narodnu stranku zlo prošli; a što je pak tomu krivo?

Prvi nečist posao jest, što liste nisu bile izložene, nego u nedelju prošlu bijaše napovedano, da će se u budući četvrtak t. j. danas vršit izbori, a tim je bilo nemoguće u hitrini doznat koji ima pravo izbora.

Druga nesreća je, što je skoro jedan treći dio gospodarah tinjanskih ovo prošlo leto morao podnesti kaznu u Rovinju od pet do petnaest danah, što su kako neznalice bili poprodavali svoje po eraru zaplienjeno vino (za carski dohodak); ovi bijahu izpušteni iz liste. Treća nesreća, što občinska uprava u Tinjanu nije poslala skoro ni polovicu listića ka svetomu Petru, t. j. onim, kojim pravo izbora pripada; sporad toga nisu birat došli,

A četvrta nesreća najgorja jest, da svi Križanci, kojim *crn obraz bio do sudnjega danka* došli su, i svi ukupno birali s Krnjeli, koji da bi njima kosti oglodali i mozak izpili kad se još ni danas nisu kroz izkustvo pameti naučili,

Tinjanci i Supetarci za narodnu stranku su se hrabro borili i zato pred svietom pošten njima obraz; ali radi nevierních Križanacah, od kojih nije nijedan doma ostao, samo da nepropadu njihovi krvopije Krnjeli, ostasmo u manjini, i stim propade narodna stranka.

Iz uzroka pak što Supetarci nisu po pravici dobili svi svoje listiće, kojim su pripadali, iz uzroka što fiducijari bijahu šarenjačke stranke i što su pustili za svoju šarenjačku stranku birati bez prigovora i one, koji su bili nedavno kaznjeni radi prevare i krivopriseǯtva, i one koji su dan današnji pod iztragom radi prevare. Učinio se je valje danas po dozvoli prisutnoga c. k. kotarskog glavara utok (ricorso) a što će u napredak slediti, to zna samo Sveznajući.*)

*) Utok nepomaže Vam na c. k. kot. oblast ništa, jer ona nema druge dužnosti ni prava, van da nadzira izbor i da pazi da se zakon vrši. Jeli povriedjen zakon, tad je vlastan sabor uništiti dotični izbor (što neće sliedili u ovom slučaju jer vrana itd.) nu Vi i sve ostale občine Istre, gdje bijaše zakon pogažen, dužne su utok uložiti na pokrajinski sabor u Poreču a našim zastupnikom biti će sveta dužnost, pozvati vladu na odgovornost. Ured.

Iz zapadne Istre.

Dopustite mi Štovani gospodine Uredniče, da Vam dadem sliedeće razjašnjenje u ime izpravka na članak uvršten u Vašem cienjenom listu br. 11. tek. god. u obliku »Razgovora med Grgom i Markom pod baderljanskom ladonjom«. Ne mogu svoj dopis upraviti na dotičnoga gospodina dopisnika, jer mi nije poznata njegova osoba, nije mi poznato kojega je stališa i kakovih je nazora: pa za to neznam u kojem bih tonu š njim govorio.

Mogu Vam istinu priobćiti za to, što imam čast osobno poznati zaslužnoga u mnogom pogledu popa iz Pule, o kojem je govor, i za to što su mi poznati baderljanski odnošaji, buduć da sam i ja neko vrieme u onih strandh boravio.

Pop iz Pule, samo da mu se prohtije, balotan bi bio jednoglasno za župnika od Baderne, što je občenito znano, bez da bi se služio nepristojnim oružjem šekuciona i intavulaciona za miljare, koji obstoje samo u izmišljenju dopisnika »Razgovora medju Markom i Grgom«; ali znadem, da nije nakan s konja natrag na osla poskočiti.

Ako je istinito, da se je u slabih ljetih pobrinuo, svojom porukom pomagati kroz poštenoga Padovana turkinjom potrebne iz Baderne; jošte je istinito, da je pripravan ustupiti istomu dopisniku svojih izpravnih tražba 500 forinti za jedinu stotinu gubeći ostale.

Ako je istinito, da je on obećao Baderljanom 500 forintih za podporu uboge njihove crkve, istinito je takodjer, da je potle učinjenog obećanja povisio svotu do preko 600 f.; ali o tom se može dopisnik bolje osvjedočiti kod presvjetloga Ordinarijata-porečke biskupije.

Kaže napokon, pop iz Pule, da na svom odlazku nije ostavio u Baderni protivnika izim jedinog šarenjaka koji pošto je tražio pocrniti ga u listu »Istria«, služio se je po svoj prilici perom kakova neprefina svećenika *) da ga pocrni takodjer dosta nepametno i nepravično u »Našoj Slogi«.

Cienim, štovani gospodine uredniče, da više nećete primati članaka ob ovom predmetu u cienjenu »Našu Slogu« s razloga što njezin obseg nedopušta, da joj se stupci pune osobnostmi, koje ne promiču narodne stvari. Vidi li se štogod krivo dopisniku pomenutog »Razgovora« na ovaj moj izpravak, pripravan sam mu odgovoriti, što će biti shodnije putem obsežnijih novina. Pripravan bih mu bio i privatno odgovarati, da mi se objavi, te ako je on hrvatskoga mišljenja, mogao bih mu priobćiti po koji koristan nauk. Ako li je talijanskoga mišljenja (kao što je sva prilika, da barem nadahnuće dopisa »Razgovora« proizlazi od Šarenjaka), onda on dakako mojih naputaka i mojih nauka ne trebuje. **)

*) Kažemo po duši da nije svećenik.

**) G. pisac »Razgovora« je čestit Hrvat kano i g. pisac izpravka. Žalimo iskreno što se nije g. pisac »Razgovora« točno držao stvari; ili bijaše možda krivo obaviešćen? Poznavajuć osobno gg. pisce, želimo da o predmetu privatno razpravljaju; ako su voljni mi ćemo njim privatno dati zgodu da se upoznadu. Ob istom predmetu neprimamo u »N. Sl.« ništa više. Uredn.

Iz Buzetšćine *u vrieme izbora 1883.*

Čudom smo se začudili, kad smo čitali u novinah, da u izvanjskih občinah kop. kotara kandidiraju gospoda Delbello i Clarici.

Te občine napučene su Hrvati i Slovenci, a gospoda su jedan Talijan, drugi potalijančen.

Gospodu Delbello kušao je već po dva puta sreću u tih kotarih i oba puta propao. Ponudja se i treći put. Premda već dulje vremena imenovan bilježnikom u Poreču, vidjelo se ga po ovom kotaru putovati. Što nije učinio on; to su činili zanj njegovi prijatelji. A napokon sastao se je u kotaru i za gospodinom Vidulićem zemaljskim kapetanom. Pripovjedaju, da su on i njegovi napeli sve sile, da postane prisjednikom zemaljskoga odbora. To može on i njegovi želiti, al za to moglo se ga kandidirati kao Taljana u talijanskom izbornom kotaru. Hrvati i Slovenci valja, da imadu svoga čovjeka u zemaljskom odboru. Četiri su prisjednika, jedan predsjednik. Bilo bi pravedno i pred Bogom i pred ljudmi, da bude jedan prisjednik onoga naroda, koji je u većini u našoj zemlji!

Gospodin Clarici (vele da potiče od Klarića, imena koje nosi seoce nedaleko Buzeta) je već mnogo godinah načelnik buzetski.

S njom cielom i s pojedinimi občinami upravlja on tako, da su se već ljudi zasitili njegova gospodarstva. Već prije tri godine bila je izabrana većina zastupstva protivna gospodinu Clarici-u. Nego i on je bio izabran zastupnikom. A kao takov toliko je i tako radio oko zastupnikah, da jih je većinu na svoju stran predobio, i da su ga izabrali opet načelnikom.

Ove tri godine ostao je Clarici koji je bio i prije. Jadikovke i tužbe dolazile su i sad dolaze sa svih stranah i svakovrstne. Čitatelji su toga i u novinah čitali.

Uza sve to on kandidira, i ima ljudih, koji su na njegovu pristali. Trebalo je dosta mnogo, da se na to stavi. Putovao je po Buzešćini i sam zemaljski kapetan.

„Nam je žao da ima Buzešćina ljudih tako lahkovjernih, da gledajući ne vide i slušajući nečuju.

Nieki ljudi misle, da je obećati što i učiniti.

U ostalom škoda za trud. Većina izbornikah cieloga kotara je proti Clarici-u i Delbellu, a za naše kandidate.

Iz Pazinšćine.

(O izborih za pokr. sabor:)

Dne 8. t. m. bijaše urečen izbor fiducijarah, koji će birati zastupnika u pokrajinski sabor u pazinskoj občini. Pouzdanici jedne i druge t. j. talijanske i hrvatske stranke radili su i pripravljali narod na izbore, dakako svaki na svoj način, jedni poučavanjem a drugi mićenjem, strahovanjem, laži i klevetom. Za porečkim političkim kotarom je pazinski najvećma zadužen istarskim Krnjelom. U ovom kotaru imade najmanje 60 posto hrvatskog naroda, komu su ruke vezane; nesmije jadnik ni pisnuti, jer mu grozi krnjelska osveta, nesmije svojom voljom razpolagati jer mu na vrat odmah sekucijon neuzradili po želji pazinskih pašah, koji su okrutniji nego li oni u turskom carstvu.

Na dan izbora nadošlo preko 200 biračah, ne da biraju i glasuju kako njim srdce i pamet kaže već kako Talijan-Krvopija naloži. Mi smo dosada vidjeli i čitali kako se vrše razni izbori, nu takovoj presiji, takovom nasilju neimade valjda na svietu para.

Gdje nije pomogao novac, gdje nedjelovaše molba i prošnja tuj je morala pomoći grožnja, laž i slična nasilja. Protivnici bježahu gradom ko biesni psi loveć i nagovarajuć neuka i prostodušna kmeta, da glasuje proti rodjenom bratu, da izdade ono mlieko kojim bijaše zadojen, da zataji onaj jezik, kojim govori. Oni su uspjeli i morali su uspjeti. Pomislite si prosta čovjeka, koji je do grla zadužen, komu je izpio Krnjel krv i mozak, pak nek mu postavi na prsa kuburu t. j. ili za mene glasuj ili metnem sutra svu tvoju ubošćinu na prodaju, ej i tu bi se hijelo moralnih vrlinah većih nego li jih uživa nijedan narod pod suncem. Takovomu pritisku i nasilju mora podleći i sviestan, naobražen čovjek a kamo li neće naš jadni zastupšteni kmet.

Vidjesmo naroda na čete, kojim zapovjedaše kakav šarenjački odrpanac kano kakvom stadu mirnih ovacah. Pokunjenom glavom, suzom u očuh išao naš patnik u gradsku viećnicu praćen i obkoljen gladnimi vuci razderavci. Smiešno je tuj govoriti o ustavu, o slobodnoj volji, o pravu izbora itd.

Gdje sila vlada, gdje nasilje gospoduje, gdje grožnja, strahovanje, laž i kleveta svoje orgije slave, tuj prestaje zakon, tuj neima govora o pravu o slobodnaj volji.

Imade ljudih naše stranke koji odsudjuju sirotu kmeta, nu ne pravom. Neima bo naroda na svietu, nalazećeg se u sličnih okolnostih, koji nebi podlegao ovakvom postupku. Mi ga neodsudjujemo, mi ga ranjenim srdcem sažaljujemo. Usuprot odlučno odsudjujemo nečista sredstva, paklenske spletke naših protivnikah, kojim sa najdubljim prezirom, sporučamo: *crn van obraz jadne Kukavice!*

Odsudjujemo i one svetovne i duhovne prvake našeg roda u ovom kotaru, koji su ili iz nemarnosti i nehajstva, iz straha (prem slobodni i nezaduženi) ili ma iz kakovih obzirah propustili učiniti svoju svetu dužnost. Oni su vriedni ukora a imena njihova — prem nam dobro poznata — neiznašamo sada na javnost, jer nežellmo, da njim narod ledja okrene i jer se nadamo, da će se još popraviti. Izbori su prošli bez izgreda, što se imade zahvaliti jedino opreznosti i samozataji naših prvakah. Oni, prem na sve moguće načine izazivani od pazinske prostačine i fakinaže, znadoše sustegnuti pravedan gnjev. Nastojahu pazinski trgovčići, advokati i razni činovničići, da izazovu škandal. nu to njim nepodje za rukom. Njihovo prostačtvo i fakinsko ponašanje razbilo se na plemenitih i razumnih prsih naših vodjah. Mi smo kod kuće (Noi siamo a casa) dovikivaše njeka sinja kukavica, našim biračem a to golobrado momče zaboravlja odakle dolaze njegovi predji, zaboravlja, da je ona sgrada u kojoj se on i njegovi za nevolju drugovi toliko šepirili, sagradjena od krvavog pota onog mrzkog i ogavnog njim ščava. Ej deranei doći će dan osvete; doći će vrieme kad će tebi i tvojim doviknuti tvoj biedni ščavo: nosi se smete, odtale fukaro, ovdje sam ja gospodar.

Uz sve varanje i nasilja imasmo mi do 11. satih u večer večinu. Do to doba bijahu naši protivnici ponješto pokunjeni, bez kuraže. Videći, da bi mogli loše proći, skočiše na junačke noge, pozvaše svoje vierne sluge, pa bjež kočijami i vozovi u bližnja sela i gradiće: Gračišće, Grdoselo. Novake, Zarečje itd. pa goni i tjeraj mlado i staro, bolestno i zdravo u Pazin na glasovanje. Na taj način podje njim za rukom skovati većinu. Nama bi rečeno jednom, da će se glasovati samo do 6. satih po podne, drugič do 10 satih na večer a napokom da će se nastaviti drugi dan. Nu od svega toga nebijaše ništa. Doznav, da se natjeralo ljudih svakojake prošlosti, koji će dopomoći do večine, stali naši protivnici biesniti. Od naših nesmije se niti živa glava pokazati a da ju ljudi *opojeni talijanskom kulturom*, nedočekaju biesnim žviždanjem, urlikanjem i psikanjem. Čovjek je nehote morao pomisliti, da se nalazi medju divljimi i krvoločnimi ruljami *ljudoždérah* a ne u civiliziranom tobož gradu Pazinu. Pitat ćete: tá zar neima pandurah ili žandarah? Imade jih. Gradski stražari šetali su gore dole sa bajunetom nataknutom na puhalnici, nu briga njih, što gospoda prave nered, što ščavo nije siguran stupiti na ulicu, ta znadu oni, da je to po volji njihovim gospodarom. Žandari stojahu po 1. gore pred salom gdje se glasovalo i dole na vratih. Nit njih nije, reć bi, za to bolela glava što nas mirne napada fakinaža, jer su jedva na prošnje i molbe naših ljudih kazali *talijanskim kulturonošcem*, da bi mogli mirovati, što dakako, nije pomoglo.

Glasovanje je trajalo do 3 sata poslie po noći. Protivnici naši bjesnjahu sve to većma a to nam bijaše dokazom, da njim spletke i prevare pomažu t. j. da njim je većina osigurana. Mi bojeći se podkupljene i razjarene rulje, htjedosmo se oko pol noći razići, njekoji napram Lindaru a drugi put starog Pazina. Izkusniji i oprezniji nehtjedoše nu put, jer će nas za stalno svietina gdjegod čekati i napasti. Pogavarala se naime gospoda (ne fakini) pazinska u gostioni, da bi njih zaisto Kranjci izprebijali, kad bi oni došli k njim, zato da bi valjalo i Kranjce nabit.

K tomu se *»nada pazinska«* sakupljala sve u čopore oko viećnice, što nije dalo na dobro slutiti. Nepreosta nam dakle drugo, nego zamoliti g. kotarskoga kapetana, da nam dado žandare za pratnju. Kapetan nam odmah zadovolji (Znak da pozna svoje ljude i da bijaše opravdana naša bojazan). Praćeni žandari, krenusmo jedni u Lindar, drugi put starog Pazina; da nije falilo urlikanja, zviždanja i svakojakog bjesnila, netreba spominjati.

Jošte moramo iztaknuti u ovom žalostnom stanju jedan čin, koji nam vedri naoblačeno čelo, koji nam puni srdce ponosom, koji nam obećaje ljepšu budućnost. Rekosmo jur, da bijaše do 11 satih naša večina. A kako ml uz sve navedene makinacije do te večine? Ej Lindarci braćo i Trvižani i čestiti Pićanci pošten van obraz. Čitavo paklensko oružje slomilo se na Vaših junačkih prsih a Vi ipak ostaste čvrsti, postojani i popnt kremen-kamena tvrdi sve do poslednjeg časa. Tako valja prijatelji i braćo! Bilo Vam spomena dok se bude oriti hrvatska pjesma u hrvatskih zemljah Vi ste spasili čast sebi i rodu, na vas kažemo ponosno rukom, svim našim prijateljem i protivnikom; prvim, da Vam skinu kapu i stisnu junačku desnicu, drugim, da pred Vami strepe, jer jao si ga njima, kad dodje dan osvete. Vi Pucići, Jugovci, Ćusi, Kovačići i svi, koji osvietlaste sebi i hrvatstvu u toj občini lice, budi ovdje izrečena srdačna hvala, spominjalo Vam se ime dok bude Hrvatah na svietu. Živili i stokrat živili!

Nakon gotova izbora zače pijača kod jednog od protivničkih agitatorah. Tuj se izreklo i izrigalo štogod se moglo gorjega na nas i našu stranku. Dne 9. u večer priredi gradska muzika zabavu pri kojoj se imalo dati oduška veselju nad nepravednom pobjedom; a kano što svršava svaki psalam sa »slava otcu itd., tako nesvrši niti ovo veselje bez škandala prouzrokovana od onih, koji vapijahu u dan izbora: »Noi non siamo ne Slavi ne Italiani, bensi Istriani«, t. j. dadoše tumač (komentar tim riečim) urlićuć pazinskimi ulicami i vičuć iz sveg grla: »Viva l' Italia«. Znademo mi vrlo dobro što Vi želite i začim težite, nu ne boli nas glava za to. Kad je drugomu pravo, zašto da nije nama?

Tako projde najglasovitiji dan izborah u našoj pokrajini. Mi smo zadovoljni sa uspjehom. Biralo se tuj prvi put od naše strane. Da smo dokazali, da se znademo junački boriti, da smo kadri vremenom i pobjediti, netreba valjda dokazivati.

Na razstanku budi izrečena hvala *) pazinskoj gospodi što nam pokazaše svakom zgodom koliko nas znadu prezirati i mrziti. Naobraženi i značajni narodi znadu biti i sa pobjedjenim protivnikom velikodušni, a Vi? Pfuil sram Vas bilo!

*) Budi ovdje od strane podpisanoga izrečena srdačna hvala g. predstojniku željezničke postaje u Pazinu, koji je raztjerao pazinsku gospodsku derišćad najprije iz čekaonice a zatim iz perona, gdje se bijaše mnogobrojno sakupila, da ga počasti sa deračinom a valjda ujedno i insultira. Izrode pazinski! tvoja muzika meni na čast. Kakva muzika takvi muzikanti, kakva djeca takvi otci. Vaša mržnja nemože do mene. Do vidova danas 6 godinah.

M. Mandić.

Uredn. „N. Sloge.“

Franina i Jurina.

Fr. Kamo to Jure?

Ju. Grem va Pazin, da ča čujem.

Fr. Jušto sada sam bil va njen, a u istinu imat češ ča čut i videt.

Ju. Ča nu? Frane moj?

Fr. Čut češ, da »šijor Žudišiću Matetugredu afari jako dobro, i da je neki dan na place rekal, da ča će njemu Naša Sloga ali Načinović beči posudit, ako mu ih šijor Pepić ne pusudi?

Ju. Po moju glavu! ta on se vajkor hvali, da je prvi pošident na Pazinšćine; ma kad tako govori, mi se vidi,

da ni; i ako je, onda mu kmešćina propada naglo.

Fr. Nečudi se temu; Blizu je jama duboka i široka ali još su dubiji i širji gospodski žepi pak se lahko nutre spravi i najveću bogatiju!

Ju. Pravo imaš! Ali ja bih rada znat ča se more va Pazine videt,

Fr. Jednu jako liepu komediju.

Ju. Kakovu?

Fr. Hodi na plac, pak ćeš videt kako oni isti žudih Mate pomore šijor Pepiću natezat ljude za kamižolu, da pridu balotat za gospodu Talijane, pak da će dobit jedan pijatić biguli za plaću.

Ju. Dakle on je postal Pepićev ajutant?

Fr. Je. Ma malo ga more ajutat, zač ga ljudi već poznaju kakov je; Ipak govore, ala ki bi za njim šal, bi va jamu pal.

Ju. Kamo će Bog s ovakovimi ljudi? Pred četiri leta se je s gospodon klal, a danas njihove bigule ji. To ni čovek, nego izdajica. Da bi malo promislili nebi tega delal. Da, tako se dogadja onem, ki rada va dno bočice zavirkiju; a na kraju ih i pamet zapusti.

Fr. Neka si dobro zapameti onu našu staru poslovicu: Ki sgospodom črešnje zoblje, mu repi ostanu; da nebi i njemu tako bilo.

Ju. Bogme dosta sam čul i videl, ja grem stobom nazad pak ćemo zokantat:

Majka Maru dala, pa se je kajala, huhui

⁂

Fr. Si ča čul 'Ti Jure, kega misle lovranski grajani glasovat za dijetu?

Ju. Ma, ako češ pravo, ja sam čul da ne kega *fijoranta*.

Fr. Ne budi nem ne, to sam i ja čul, ma ne fijoranta lego figuranta.

Ju. Pak ča je ta figurant?

Fr. Tako se zove svaki deputat, ki je tamo lego za numer, ki nereče ni bele ni černe.

Ju. A, ja onput volim predikanca, leh mutca.

Fr. Skoro da imaš pravo.

⁂

Fr. Ala Jure moj al su zavijali rulí i tulili,

Ju. Ča tij zmoda, ki, kade, ča?

Fr. Petak i sobotu na dan balotacijona pazinski vuci i tovari.

Ju. Bože moj va ovo letno vreme pak va grade Pazine? Ča nima tamo nijedan palice al korbaša?

Fr. Hm! Mučno bi brate onako razpaljene beštije s korbašon ukrotil; ter znaš da kada se tovar goni daj trebe po njem s kolcen.

Ju. Al tako ti mane reci, da su se pazinski tovari gonili pak ti neću zavjadat; ča su zlodeja ponemili iter ni marač.

Fr. Aja Juriču moj! po ovoj tepline pride blagu ko hodi po četireh i po dveh.

Ju. Ma bi trebe se kega god za jasla privezat pak biš videl da bi mu škorokalo.

Fr. Su nekega ter nekega su zač daj po pazinskih ulicah tulili: *Viva l' Italia.*

⁂

Fr. Jurino moj dragi! povej mi, si li kada va kakovu komunsku kasu svoj nos zabol?

Jur. Jušto ove dane va Žminjsku ka je puna harat.

Fr. Eh! neznaš li da po Istri komunske kase su samo za harte spravljat, a ne za biče.

Ju. Govore da biči va komunskoj kase nisu sigurni, i zato da je komun Žminjski dal dva miljara florini, ki su bili deštinani za novu školu zidat, spravit puli Pepića Kamuša.

Fr. A kad će pak školu zidat?

Ju. Nikad zač 1) Kamuš mi je rekal, da od onih dveh miljari imaju Žminjci još samih osam sto florini puli njega; 2) zač škole se boje jer bi seljački hrvatski kmet previše otvoril oči, ter bi gospodi račune pokvaril da tako lipo ne gospodare, kad kavidali vazda kaluju.

⁂

Ju. Poznaš ti Frane izborni kolovrat u Pićnu?

Fr. Nerazumin te, reci mi kršćanski ča misliš.

Ju. To su ti oni ribari šarenjački, koji bez pristanka love konobom(kmětolovkom) Pepićevom u Pazinu; u tu mrižu lově žedne i gladne; neumne i kratkovidne ščavone (u vrieme izbori šiori) i njim šekaju kako u letu beršečke muhe mazgom.

Fr. Brajne moj! Ako slep slepca vodi, obadva padu u jamu; ipak neka leže u blatu, do drugeh balotacioni.

⁂

Fr. Si bil valjda Jurino i u Tinjanu kad je bil balotacijon.

Ju. A sam i u Kringl, sam videl Mraka dva dana prije tamo poć, pak su mi tamo povedali, da je činil pozvat dolnje Križance u Okmačiće, a gornje u Tomičine pak da jim tamo dal prediku.

Fr. Pak ča su ga poslušali.

Ju. Tako bože duj da bi mene moj Jurić onako, a ča neznaš da strah je vrag, uz to pak su mi rekli, da jim ję dal pit akoprem ni to njegova navada pak su došli svi, bome i šepasti S pičić a i onih ki nimaju pravo za balotat.

Fr. Da kade su pak Tinjanci i Supertaci bili.

Ju. A Tinjanci je veći del doma ostal, a i od onih ča su prišli se jih je pustilo napeljat lažljivim nagovaranjem, a Supetarci je malo došlo zač je jih malo dobilo mandat.

Fr. Znadu ben naši protivnici ča delaju.

Ju. I kako lepo, a naš čovjek je još uvjek tako bedast, jer misli i drži da je bolji gospodski Grenz, nego kmetski Šamparel, i gospodski soldin nego kmetska šestica, i se pusti napeljat od onih koji jim govore: Kvesti maledeti šćavi kontadini raca del diavolo že tuti ladri, meriteria de metterli alla forka o darge linjade fin ke i krepa.

Fr. A tužan ja, ma jim nisu valja onaj dan tako govorili.

Ju. A Mac! po malo, onaj dan su jim obećivali sve ča su znali da je kmetu ugodno.

Fr. Dakle biš ti rekal da našim ljudem dobro stoji, kad laž vjeruju a istinu ne.

Ju. Ja bih reka, bog daj još gorje ako se brzo, brzo ne spamete i pridu k sebi.

Različite viesti.

Izpravak: u posliednjem broju podkrala nam se u govoru Dr. D. Vitezića u »Prilogu« stup. 3. red. 32 odozgo pogrieška te molimo naše čitatelje, da mjesto »⅔ Slavenah a ⅓ Talijanah« stave ⅔ Slavenah a ⅓ Talijanah.

Gosp. Eduard Terdich, savjetnik prizivnoga suda u Tratu, rodom Lovranac, zastupao je gradore Volosko, Lovran, Moščenicu i Kastav u prošlom zemaljskom saboru. Malo se je ili ništa od njegovoga saborskoga rada čulo i čitalo, a u dvih zadnjih godinah nije niti išao u Poreč. Taj gospodin izrazio se je sam više njim, da neće više u sabor kandidirati te mi smo bili s tim sasvim sporazumni. Nu čujemo, s druge strane, da će gosp. Terdich opet kandidirati, ili da će ga kandidirati u spomenutih gradovih. Pa tko bi ga imao kandidirati? *Talijanska konsorterija u Poreču!* To nam se skoro nevjerojatno čini, da bi se taj gospodin dao upotrebiti za orudje talijanske klike.

Ako je zbilja tako, onda savjetujemo g. savjetniku, da se kani hrdjava posla, neka nemuti vode med hrvatskim pukom, neka nepravi neprilikah narodu odanom svomu cesaru, kralju. Ako mu je stalo do saborskoga mandata, to neka se ogledne za kakvim talijanskim mjestom, slobodno mu bilo, al med našim narodom nema i nesmije biti mjesta talijanskim kandidatom. Mislimo, da smo se dosta jasno izrazili.

Velečg. Antun Spinčić, bivši župnik u Moščenicah a sada župnik i dekan u Kastvu, zastupao je dulje vremena izvanjske obćine voloskoga kotara u saboru porečkom.

Njegov postupak i rad bio je cielo to vrieme takav, da su istarski rodoljubi želili, da bi ostao i na dalje zastupnikom jadnoga hrvatskoga naroda u Istri. I ponudili su mu kandidaturu ponovično.

On je s razlogah nalazećih se u njem samom odgovorio, da nemože, i da nije nuždno, pošto ima drugih, koji ga zamjeniti mogu. Zadovoljilo mu se, i metnuto mjesto njega drugoga kandidata. — Preporučujuć izbornikom njegova zamjenika, iztičuć uzoran značaj g. Antuna Spinčića, mi mu se ovim u ime svih izbornikah voloskoga kotara, u ime svih istarskih hrvatah, zahvaljujemo za njegov požrtvovni saborski rad.

Radi duga neću se nikom prodavati, već glasovati posvojoj svjesti. Naši protivnici rabe kod izborah različita sredstva. Groze se takodjer, osobito onim koji su možda što dužni. Vriedno je da ovdje u pamet dozovemo našim čitateljem malu crticu zabilježenu u »Našoj Slogi« (br. 16) a sbivšu se kod posliednjega izbora u Kopru. Njeki izbornik činovnik u gradskoj bolnici sastao je izbornika dugujućega nješto novacah bolnici, i zapitav ga: Za koga ćeš glasovat? — To je moj posao, odgovori zapitani.

Valjda ćeš glasovat za dra. Delbello? To je moj posao. — Al znaj, zapreti mu prstom i rječju, dugueš bolnici! Znam, odgovori naš čovjek, i platit ću svoj dug. Glasovao je z jednoga ili drugoga kandidata, ja sam dužnik, i pošteno ću platiti. Radi duga neću se nikomu prodavati, već glasovati po svojoj svjesti. — Našim izbornikom koji su možda nesrećom budi komu zaduženi preporučamo da ovu crticu pomnjivo pročitaju i nje se drže, ako bude za potrebu.

Dr. A. G. U posliednjem broju porečke »L' Istria« izšlo je poznati nam Istarski doktorčić u dopisu iz Rieke sav svoj mrzki otrov na naš jezik, na naše prvake i na sve što nam je najmilije pod suncem. Tomu učenjaku (?) bijaše nedavno vrlo sladak hrvatski no vac koga je na lahku ruku u hrvatskoj obćini Istre grabio, mill mu bijahu hrvatski prijatelji koji ga često i obilno gostijahu a danas mrzi i prezire on nedavne prijatelje i gostitelje, njihov jezik i sve njihove svetinje. Preporučamo našim prijateljem hrvatskog Primorja da izbjegavaju prug toga riečkog dotepuha i da ga nauče kako je nezahvalnost najgadnije djelo na svietu.

Uzor-imenik biračah u obćini buzetskoj. Selce Dane u obćini buzetskoj dobilo je prije izbora izbornikah imenik biračah. Svih biračah je upisano 17. Medju timi ima 11. **velim jedanaest mrtvih,** a dvojica njih prodali tamo svoje imanje i preselili se u Piranšćinu. Od sedamnaest upisanih u imeniku mogli su dakle samo četiri izabirati izbornike. Danci su to opazili, smatrali su to prevarom. Došli su k oblastim. Rekli su: Kad pobire poreze ili davke država ili obćina, tad znadu i jedna i druga koga tjerati. Nepitaju bivših gospodarah, mrtvih, nego sadanje gospodare, žive. Sad, kad je vršiti pravo, zove se mrtve. Odgovorilo njim se, da su si tomu sami krivi; zašto nedadu prepisati imanje na se. Umukli su, al ne zadovoljni. — Sličnih imenikah bilo je posluno i u druga sela buzetske obćine. Imenito u takove, gdje živi naš nepokraven narod. *Brest nije imenika niti dobio.* To je svakako nepravilnost, protuzakonitost. Njeka sela dobila su imenike prekasno. Nit to nije pravilno nit zakonito. — Što ća rečemo glede imenika mrtvih izbornikah? Vjerujemo, da se sami ljudi imadu oglasiti kod oblastih, kad postanu gospodari; da se ima sin oglasiti, kao gospodar poslie smrti svoga otca. Al mislimo takodjer: 1) da bi obćinski glavar, otac svih obćinarah bez razlike, imao opomenuti one koji se ne oglase, 2). da bi oblasti koje znadu za živ kad je plaćati, morale znati za nje i onda, kad je vršiti državljansko pravo. *Medju tim prosimo ove naše prijatelje po obćini buzetskoj, i po svih drugih u Istri, neka upozore ove gospodare u pojedinih selih, da se oglase kod občinskoga i poreznoga ureda, kao gospodari. I to odmah. Drugače će oni i odsad kao i dosad plaćati, a ništa uživati.*

Iz Rošćine nam se javlja: Žalibože izgubismo, Krnjeli su predobili. Vidulić nije zaman putovao. Agitirali su inžinir Križmanić, neki Agapito došavši iz Buzeta, načelnik Fermeglia sa sinom.

Ovim posliednjim su ljudi mnogo dužni, te su njim morali poslušni biti. — Izabiralo je 15 biračah. Izbornici su tri iz Roča, po jedan iz Lesišćinah, iz Civiteža i Semića. — Mi žalimo nad takvim uspjehom. Al valja da otvoreno rečemo, da su si birači sami krivi, da njim njekoliko Krnjelah zapovjeda. Cielo ročka obćina ima blizu 3000 stanovnikah. U Roču jih je blizu 200 (dve sto), dakle petnaesti dio svih stanovnikah obćine.

A ipak su iz Roča tri izbornika, iz svih drugih selah tri. A gdje je Blatnavas, gdje Dolenja i Gorenjavas, gdje Nugla? Gdje su bili birači tih selah, da se za nje med izbornici nit nezna? A koliko je biračah došlo i iz Semića, iz Lesišćinah i Civiteža?

Tabor u Brezovici. Kao što bijaše najavljeno obdržavao se dne 3. t. m. tabor u Brezovici. Naroda nagrnulo sa bliza i daleka skoro 3000. Zaključakah stvoreno nuždnih i koristnih. Tabor uspio je nad očekivanje. Premda bismo radi već danas obširno progovorili o samom taboru, moramo to ostaviti za budući broj jer nam nadošlo toliko materija o još važnijem pitanju, naime o pokrajinskih izborih, da neznamo kud ni kamo. Nek se dakle strpe naši čitatelji za ovaj put, u dojdućem *broju ćemo njim se u tom* predmetu odužiti.

Cesta Klana-Paka. Pišu nam iz Kastva, da se pitanje o gradnji nove ceste Klana-Paka primiče kraju. Obćina Kastav sazvala je za 5 julija o. g. u Klanu na razpravu sve interesirane stranke. Plan i troškovnik sastavio je g. P. Predonzani na račun obćine Klane.

Strukovnjaci hvale djelo. Kod ove gradnje interesirani su: C. kr. državna vlada i zemaljski odbor s razloga poljcajnoga i ekonomičkoga; državni domen za šumu Dletvo, gospoštija Turn-Taxis za šumu Trstenik; gospoštija Čabarska i Snežničke te obćina Klana, zatim Lipa, Skalnica, Lisac, Studena i gornji dio Kastavšćine.

Nadamo se, da će sve stranke stvar uzeti ozbiljno i da će se misao ostvariti, a to i želimo vruće u interesu ciele iztočne Istre.

Sajam u motovunskih Novakih. Javlja nam prijatelj ča je c. k. Namiestničtvo u Trstu dozvolilo, da se svako leto u onomu selu na dan S. Roka 16 Kolovoza pazar (sajam) obdržava, pod uvetom, da ako dan S. Roka pade na nedelju, onda sajam u ponedeljak biti mora. U tekućemu letu biti će prvi.

Otvoreno pismo.

Na prvoj strani današnjeg broja donašamo otvoreno pismo g. namjestniku Pretisu. Za one naše čitatelje, koji nerazumiju taljanski prevadjamo niže oglas komisara Sforze i telegram namjestničtvu.

Oglas

«U smislu §. 49. izbornoga zemaljskoga reda dnjo se na znanje, da nije nijedan od kandidatah za fiducijare dobio absolutne većine, to je stoga potrebito drugo glasovanje, koje će započeti još danas o 4. sata po podne.

Od izborničke komisije za zemaljske izbore.

Vrbnik 11. Junija 1883.

(M. P.) Sforza.»

Telegram odpremljem od izbornikah c. k. namjestničtvu glasi:

Namjestničtvu u Trstu.

Danas u Vrbniku izbor fiducijarah, došlo šestdeset izbornikah pripuš[illegible] k izboru, od kojih četrdeset i sedam glasovah dobi jedna stranka bez ikakve iznimke, dočim je druga stranka imala trinajst glasovah; mimo toga i naprotiv paragrafom 32 i 38 bilo je od izbornoga komesara naredjeno drugo glasovanje na temelju §. 49. krivo uporavljena. Traži se pomoći potlačenomu zakonu prosvjedujuć sa sgražanjem proti takvom postupanju.

Pop Ante Matanić
župnik i izbornik.
Ivan Feretić izbornik.
Pop Josip Volarić izbornik.

Izbori u izvanjskih obćinah na otocih.

Rekosmo na drugom mjestu, da se nadamo pobjedi na otocih, nada nam se izpunila jer je većina naših fiducijarah izabrana. Živili sviestni izbornici! Guerra ai sacerdoti della diocesi!?

Listnica.

Molimo naše mnogobrojne dopisnike, da nam nezamjere što nedobiše njihovi dopisi prostora u današnjem listu. U ovom toli važnom trenutku moradosmo skoro sve izostaviti što nespada strogo na zbivajuće se izbore.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

krojač u Sv. Mateju kod Kastva preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju muške robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . . 23 for. — nvč.
Odjeca iz štofe . 13-23 « — «
Hlače iz modroga platna . . . 1 « 50 «

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, primaju natrag bez prigovora.

Vrlo cienoll Vrlo cienoll

Prosta i fina roba!

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

DRUGO IZDANJE.

Broj 12. U Trstu 16. Junija 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbliži Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Dolazak Nj. Veličanstva u Kranjsku.

Pošto nam je prva naklada »Naše Sloge« od redarstvene oblasti radi uvodnog članka t. j. otvoreno pismo: Preuzvišenomu gospodinu Sisiniu barunu Pretis-u de Cagnodo c. k. namjestniku u Trstu i radi tumača tog pisma, nalazećeg se na poslednjoj stranici, zaplienjena, priredismo našim čitateljem drugu nakladu izostaviv preporne članke.

* * *

Naša braća slaviti će tekom dojdućeg mjeseca riedku slavnost, uspomenu 600 godišnjeg spojenja Kranjsko sa habsburžkom vladajućom kućom.

Da bude taj historički događaj još veličajniji, odlučilo je Njegovo Veličanstvo car i kralj Franjo Josip posjetiti svoju pokrajinu Kranjsku.

Biti će to zaista pravo narodno veselje jer upravo ovih danah izvojevaše Slovenci nakom dugotrajnog potištenog stanja, veliku pobjedu nad silnim dušmanom, koji njim kroz vjekove tlačio svetu zemlju mili dom.

Netom su obavljeni izbori za zemaljski sabor u Ljubljanu a već danas razlievaju se po čitavoj Sloveniji radostni glasovi radi narodne pobjede.

U svih izvanjskih občinah, u svih gradovih — osim jednoga — svladaše Slovenci njemačku stranku, koja je za prijašnjih vladah po miloj volji vladala i gospodovala nad ogromnom većinom slovenskoga naroda. Ovim činom zadovoljeno je božjem i ljudskom zakonu, zadovoljeno je našoj braći koja su pod pristranom njemačkom vladavinom trista jada pretrpila. Bože daj ugledao se i hrvatski narod u Istri u svoju junačku braću!

Kako dakle da se neveseli sav slovenski narod dolazku svog Prejasnog cara i kralja koji hoće da se svim Njegovim viernim narodom zadovolji, da se pravica svim jednako kroji, komu imade zahvaliti svaki Slovenac narodnu pobiedu izvojevanu prigodom izborah za slovenski sabor.

Narod će zaisto za tu blagodat izraziti po svojem narodnom zastupstvu najdublju hvalu i najodanuju privrženost svomu Vladaru prigodom njegovog dolazka u čarobnu Kranjsku.

Mi se radostno pridružujemo narodnom veselju naše braće radi osobite sreće što će imati u svojoj sredini okrunjenu glavu, Prejasnog Vladara koji želi da svakomu Njegovomu narodu jednako sunce svieti te se uslied toga nadamo i mi, da će i pred naša vrata čim prije sunce.

Istrani Hrvati!

Davno je tomu, i tisuće i više godinah, što ste došli u ovu milenu al zanimivu zemlju.

Vaši pradjedovi bijahu stalno dionici njekadanje slave i blagostanja hrvatskoga.

Žalibože razmjerno malo je trajalo to stanje,

Koji prije koji kasnije pali ste pod vlast oblastih, koje nebijahu nit krvi nit jezika vašega.

Postali ste delavci, delavci gospodarah različitih od vas jezikom, običaji i življenjem.

Jedini vez koji vas je s njimi vezao bio je taj, da ste vi obdjelavali njihove zemlje, a oni živili o vašem trudu i muki.

I bilo je još kako tako dok su vam na ruku išli u vašoj vjeri i dok nisu vam dirali u vašu svetinju, u vaš hrvatski jezik; dok su vam tiskali hrvatske knjige za službu božju; dok su vam odgajali svećenike koji su vam vašim jezikom propovjedali rieč božju; dok su s vami razpravljali hrvatskim jezikom, dok su vam pisali hrvatske listine i napise.

Jaram je pretežak postao, kad su vas počeli nesamo nazivati *Ščavi* ili robi, nego i zavadjati vam u urod pak i u crkve vam nepoznati jezik; kad su se počeli s vašim jezikom podrugivat; kod su počeli kušati da vam ga iz srdca iztrgnu a zamjene drugim.

To su pokušaji ovoga vieka, vieka narodnosti,

Bilo je sjajnih hipah za vas i u ovom stoljetju, kad se je i po Istri pjevalo: *«još Hrvatska nij propala»*, al su to bili samo hipi, samo kratkotrajne zrake u velikoj tmini.

Vi ste se morali pokoravati višim silam, inače biste bili smatrani buntovnici i smutljivci.

Prestalo je to. Verige robstva su se pretrgnule. Vi ste postali slobodni ljudi i državljani ustavne države. Njegovo veličanstvo naš cesar i kralj proglasio je za sve svoje zemlje ustav. Razdielio je svoju vladarsku vlast sa svojimi narodi. Dao nim je pravo da sudjeluju kod odlučivanja o svojoj sreći, da biraju muže, koji će njemu pomoći zakone krojiti.

Dao je to i vam braću u Istri, Dao vam je to pravo još prije dvadeset godinah.

Nesrećom dobili ste taj visoki i plemeniti dar bivši siromasi i neimajući muževah koji bi vas podučili, te koji bi vas branili proti neprijateljskim napadanjem na vas i na vaše svetinje.

U glavnom tri put su se već od onda obavili izbori zastupnikah narodnjih za pokrajinski sabor ili dietu.

Sva tri puta povjerili ste svoj udes velikoj većini muževah drugoga jezika i drugog stališa, koji su vašemu jeziku i vašoj sreći protivni bili.

Poslednji put ste birali godine 1876. Izabrali ste četiri muža svojega jezika i njekoliko jih, koji su vam obećali, da neće proti njemu biti.

Oni četiri uvjek su vám vjerni ostali, uvjek su vas i sve vaše branili. Ako su malo ili ništa dosegli nisu krivi oni, nego je krivo to što jih je bilo malo a protivnikah mnogo.

Poslie punih šest godinah opet ste pozvani da birate muževe koji će zajedno s Njegovim Veličanstvom u vaše ime tvoriti zakone za vas.

To je svakako najuzvišeniji čin što ga vi kao državljani vršiti možete.

Dne 23, junja vršite ga svjestno, obavite ga muževno.

Znajte koga birati i birajte ga bez straha.

Krv nije voda. Birajte muže vaše krvi.

Jezik je najjači vez. Birajte muže vašega jezika.

I to birajte muže vaše krvi i vašega jezika koji se nikad u ničem proti svojoj krvi nit proti svojem jeziku ogrešili nisu.

Birajte muže koji poznadu vaše jade i nevolje i koji su voljni poboljšati vaše stanje.

Birajte muže koji s vami ćute i koji će bez straha zagovarati vaša prava i za vas svagdje i u svakoj prilici raditi.

Birajte one koje Vam vaši iskreni i odani prijatelji preporuče.

Skoro svi ti muževi rodjeni su u Istri. Vaše su krvi, vašega su jezika. Niti proti rodu, niti proti jeziku nikad se nisu ogrešili.

Skoro svi su sinovi seljačkih roditeljah istranskih. Od mladih nogu poznaju seljačko življenje. Uzrasli su medju narodom. Živili su u njegovih kućicah. Sami su proživili njegova življenja. Na svoje oči gledali su njegove biede i nevolje. Oni i sad zalaze u njegove siromašne stanove, i sad češće vide kako živi. S njim će tugovati u nevolji i radovati se u veselju; nastojati će, da bude tuga čim manja a radost čim veća.

Znajuć, da ste vi istarski seljaci u svemu zapušteni, da vas taru velike brige i nevolje, znajuć gdje vas tišti i žulji, oni neće sdvojiti, već će raditi sa svimi svojimi silami, da vam pomognu. U svojem djelovanju osnivati će se na dielomično sretnoj prošlosti i graditi će obćenitu sretniju budućnost.

Rode mili. *Nije težak izbor. Ili onoga, koji će te ranit u tvoje pošteno hrvatsko srdce, koji će ti iztrgnut tvoj krasni jezik, ili onoga, koji je pripravan žrtvovat i posljednju kap krvi za tebe, za tvoje svetinje.*

Biraj ove poslednje jer su tvoji. Uz božju i njihovu pomoć bit će ti bolje.

Zakon od 25. Maja 1883.

(Državni zakonik br. 76).

glede izprave texta §. 14. u Dalmaciji i Istri u krieposti stojećega gradjanskoga sudbenoga postupnika.

Privolom obijuh kućah carevinskoga vieća naredjujem:

Čl. I.

§. 14. usljed carskih poveljah od 24. Aprila 1815 u Dalmaciji i Istri u krieposti stojećega gradjanskoga sudbenoga postupnika ima glasiti:

§. 14. Obe stranke i njihovi pravni zastupnici imaju se u svojih govorih služiti jednim u zemlji običajnih jezikah i pri tom kaniti se svake suvišne obširnosti, opetovanja i zadirkivanja.

Čl. II.

Ovaj zakon stupa danom objave u krieposti te se ima uporabiti takodjer na pravne poslove, koji nisu još konačno rešeni. Izvršba ovoga zakona povjerava se ministru pravosudja.

U Schönbrunu, 25. Maja 1883.

Franjo Josip

Taaffe, **Pražak.**

Mili narode, zapamti si dobro ovaj zakon, koji ti izričnо priznaje pravo, da možeš kod *svakoga* suda u Istri po volji rabiti tvoj obljubljeni jezik; svagdje mora se tvoj hrvatski sastavljen spis primiti i u tom jeziku ima ti i sud odgovoriti. Tužbe i procese možeš odsada voditi u tvojem jeziku, samo tvoj protivnik moći će ti i talijanski odgovoriti, a ti uvjek rabiti svoj jezik. Ako te bude tko u Istri talijanski tužio, ti mu nisi dužan talijanski odgovoriti, nego možeš polag zakona odgovoriti bud kojim jezikom, koji se u Istri govori. Sud pako ima spis ili tužbu rešiti u jeziku one stranke, koja je prva donela stvar na sud. Naše narodno srce podignulo se je njekoliko kad pomislimo, kako će svaki sudac u Istri učiti naš jezik ne samo površno nego i duboko, želi li službovati kod nas. Neće odsada vriediti, da znade sudac dve ili tri naše rieči, nego mora točno poznavati naš jezik, da ga može i pisati. Preporučamo prizivnom sudu (apelu) u Trstu, da odsada malo bolje popazi na dotične rubrike, gdje kandidat kaže, da znade hrvatski ili slovenski. Prizivni sud imao bi se sam osvedočiti, da dotični kandidat poznaje dobro naš jezik, a ne samo deset rečih, koje se je u njekoliko danah naučio.

Iz početka moći će se gdjegod oko zatvoriti, nu mi ćemo se strogo

zakona držati, zakon nam daje to pravo a mi hoćemo da se i vrši. I naša mladež mučila se je dosta, da nauči talijanski i njemački jezik, neka se i drugi, koji služe med našim narodom, nauče naš jezik. Iz ciele zemlje dobivamo znakovah, da se narod skoro u svih kutovih Istre već diže iz svoga mrtvila, na noge dakle, neka se zakon vrši.

Gornji zakon od 25. maja 1883 proglašen je dne 30 maja t. g. u broju 76 državnoga zakonika te je dakle na 30. maja stupio u kriepost, od toga dana naprvo mogao se je već taj zakon kod suda uporabiti.

Velika mora biti sila.

U sva vremena i u svih državah agitira se pred izbori. Ljudi imadu razne težnje i razno misli pak bi htjeli svaki po svojoj volji izabrati čovjeka u sabor.

Agitatori su obično ljudi koji neobnašaju nikakve časti ni službe.

Pokrajinski kapetan Dr. Vidulich putovao je oko tjelove po labinjskom, pazinskom i buzetskom sudbenom kotaru.

Mora biti velika sila.

Poslednji izbor u koparskom kotaru toli je na gospodu Talijane djelovao, da su se svi uskomešali. I sam gospodin Vidulich, najviša službena osoba u Istri, digao se je na junačke noge, putovao je:

Na svom putu, da je obećivao ceste, vodo, i Bog zna što posredno ili neposredno, a preporučivao za kandidate gg. *Clarici-a i Del Bella.*

Nas je to svakako iznenadilo. A imade li ljudih koji će vjerovati obećanjem?

Nemože jih biti ako promilesle dobro stvar i okolnosti. Gosp. Vidulich je već mnogo godinah zemaljski kapetan te je imao prilike, da ne rečemo dužnosti, razgledati nesamo Labinštinu, nješto Pazinštine i Buzetštinu, nego cielu Istru, pak skrbiti i raditi na to, da se svagdje što je najpotrebitije učini, neglededć kojega zastupnika je koji kotar izabrao. On, koliko znamo nijo putovao radi zabave niti je razgledavao kano zemaljski kapetan zemlju. On je došao pred izbore. Došao je sa punimi džepovi obećanja. Od obećanja do čina velik je korak. Što se je obećivalo moglo se je i moralo već davno izpuniti.

Nu mjesto toga baš se je protivno govorilo i radilo od strane same vlade.

Kad je zastupnik Spinčić govorio za ceste ročko-lupoglavsku i buzetsko-dragućsko-cerovsku, odgovorio mu je zamjenik i prijatelj D.ra Vidulicha, nek si sama občina cestu gradi.

Nek si ovo dobro pamte izbornici kotara buzetskoga.

Nadamo se, da ćemo danas 6 godinah opet imati sreću pozdraviti u hrvatskih ili slovenskih predielih Istre g. pokrajinskoga kapetana a medjutim može mirno i spokojno uživati plod svog truda.

Što se je učinilo za naš narod u Istri.

»Po djelih njihovih poznati ćeš jih.«

Naš narod je već stotine i stotine godinah u Istri. Žalibože nije bio sav nit uvjek sam svoj. Drugi su nad njim gospodovali. Za nje je on morao raditi, njim robovati. Imenito benetačkoj gospodi. Oni su smatrali našu Istru zemljom ne svojom, u kojoj su od danas do sutra. Izmuzli tuj mljeko, oglodali kosti.

Došla je Istra sva pod jednoga vladara. Ukinula se je »kmetija« pod moraš. Proglašilo se narod slobodnim. Dalo mu se ustav t. j. pravo da zajedno sa svojim vladarem zakone za se kroji. U tu svrhu izabirao je narod muže, da rade u njegovo ime za njega. Muži se družili, sastajali, zbirali u Poreču, i sačinjavali sabor ili dietu. Izmedju sebe izabirali su ti muži, zastupnici, pet njih, da izvršuju ono što je sabor odlučio. Tih pet sačinjavali su i sačinjavaju zemaljski odbor ili juntu.

To biranje mužovah u sabor i odbor dogadja se već preko dvadeset godinah. Cielo to vrieme bili su birani u sabor skoro svi muževi istih načelah, u odbor svi. Bila je birana dosadanja većina istarskoga sabora, Talijani ili Talijanaši; bio je biran dosadanji odbor, sami Talijani ili Talijanaši.

Pita se: što je taj sabor, što je taj odbor učinio ili bar poduzeo, što i kako se je radilo za Hrvate u Istri u ovo preko dvadeset godinah?

Mi nemožemo tu navadjati svega. Navesti ćemo samo nješe crtice, samo njeka djela. Po njih nek se sudi vladajuću stranku, Talijane i Talijanaše.

* * *

»Neživi čovjek samo o kruhu«.

Čovjek ima dušu i tjelo. Za jedno i za drugo valja da se brine.

Kod našega naroda u Istri bilo je, i još je, zapuščeno i jedno i drugo. Jedini svećenici skoro brinuli su se ponjekle zanj. Propovjedali su rieč božju u narodnom jeziku. Podučavali narod u crkvi, u školi i izvan nje.

Za to se je svega i svašta proti njim reklo i napisalo. Oni da imaju posla u crkvi samo, a i u same crkvene stvari počelo se mješati. U jednom dielu Istre premještalo jih na prijave zlobnikah naših protivnikah; sililo jih da svetčano obećaju, da će ljubiti Talijane, dočim svaki znade, da Talijani mrze Hrvate i dočim se nije popovah talijanskih sililo da ljube Hrvate. Svećenikom se je uzelo školu, a gdje su ju još držali radilo se tako, da su bili prisiljeni ostaviti ju.

Učinilo zakon, da ima hoditi svako djete u školu, i da imaju svi stanovnici Istre plaćati prireze ili adicijonale za nje.

Namjestilo po dvo, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset i više učiteljah i učiteljicah u svakom gradu i gradiću talijanskom, ili potalijančenom. U takove gradske škole prisililo se je hoditi hrvatsku djecu. U komgod mjestancu se je našao koji Talijan ili Talijanaš, gledalo se ustrojiti talijansku školu, a gdje nije bilo ni jednoga tu se je ili težkom mukom školu ustrojilo ili se nije dopustilo, da se ustroji ili se nije na to nit radilo.

Nek govore primjeri.

U buzetskom sudbenom kotaru, koji je osim pešćice buzetskih gradjanah sav hrvatski, do najnovijega vremena nebijaše nijedne hrvatske redovite škole. Pomoćne škole nastojalo se je svakojakimi spletkarijami uništiti, tako da su sad cila sela brojeća na tisuće i više stanovnikah bez ikakve pouke. Za Buzet predložilo se je i u občinskom zastupstvu i u mjestnom školskom vieću i hrvatsku školu, al predsjednik istih nije dao o tom nit glasovati.

U cielom političkom kotaru porečkom brojećem većinu stanovnikah Hrvatah neima još nit danas ni jedne hrvatske škole, a ono se u Poreču za 20 djevojčicah na tisuće troši. Škole je tamo do najnovijega vremena nadzirao čovjek, koji nije znao nit rieči hrvatske i koji je jur i iz škole u Sterni rad svoje gorljivosti za talijanstvo iztjeran bio. U škole, kao što je Montrilj, gdje neima nit jednoga djeteta talijanskoga, šiljalo se knjige talijanske. Gdje nisu svećenici htjeli podučavati hrvatske djece talijanskim jezikom, kao što u Materadi, tu se nije dozvolilo da podučaju, a sa ustrojenjem redovite škole tamo i sad se zavlači. Župnik kastelirski da je dobio od občinskoga glavarstva nalog nek podpiše, da ima u Kasteliru toliko i toliko Talijanah dočim neima nit jednoga. Jer to nije učinio, o školi tamo ni glasa. Učitelj u Svetlovreču dobio je nalog od mjestnoga školskoga vieća, da mora talijanski podučavati. U Baderni, čisto hrvatskom selu podučavalo se skoro dvadeset godinah taljanski, dakako bez ikakva uspjeha. Za Fontanu predložili pred kratko talijansku premda tamo talijanske djece neima.

U pazinskom političkom kotaru, pred dvadeset godinah, osim Labina čisto hrvatskom, neima još nit danas ni jedne čisto hrvatske škole. U samu Pazinu, gdje imade i danas preko tisuće ljudih koji se izpovjedaju za Hrvate, bila je prije škola njemačka pak talijanska. Lindar i Tinjan dobio nješto hrvatske škole, al varavim načinom dobilo se varavih podpisah na prošnju za talijansku. Doktori Boccalari i Costantini (ovaj upravo bjesni proti hrvatskomu jeziku, a sam svaki dan hrvatski govori i služi si novacah od Hrvatah) zagovarali su tu prošnju, većina saborska jih je podupr la, pošto je u istom smislu bila već sve moguće učinila junta. U Gračišću, Pićnu i drugud talijanske su škole premda bi na prste predbrojio talijansku djecu. U Boljunu činile su se i čine svakojake mešetarije radi naukovnoga jezika, tako da tamo nemože bit napredka. U Novakih imala bi biti hrvatska škola, a ono tamo je učitelj, koj neće nit nezna mnogo hrvatski. Stanovnici Sv. Lovreča na Raši, koji imadu preko dve stotine djece za školu prosili su školu, al još danas nisu odgovora dobili. I drugih ima hrvatskih selah, imajućih na stotine djece za škole, bez škole. U Žminju bio je pripravni tečaj za učitelje, al ga je uništilo.

U puljskom političkom kotaru su hrvatske u Selu rovinjskom, u Kanfanaru i Barbanu, a imale bi biti i u Karnici i Marčani. U Barbanu, Karnici i Marčani dalo se varavim načinom podpisivati varavu prošnju za potalijančenje. Doktori Boccalari i Sbisà zagovarali jih, sabor jih podupro, pošto je i tu bila junta učinila sve moguće u istu svrhu.

U gradovih lošinjskoga političkoga kotara su škole talijanske premda su to gradovi u kojih se i danas osim Krka najviše hrvatski govori. U Nerezine, Čunski, Sušak htjelo bi se zavesti talijansko podučavanje. Većina cresskih gradjanah podastrla je molbenicu, da se u njihovih školah bar njeke predmete podučaje hrvatskim jezikom, al još čeka odgovor a njihova djeca moraju se potalijančivati.

I u voloski kotar zašlo se s talijančenjem. Na Voloskom obstoji talijanska škola mužka. Ženske neće, jer se boje da bude hrvatska. Rad lovranske škole počelo se mešetariti po dvojici trojici izključenih iz zastupstva radi nezakonitostih kod izborah već prije dve godine i još se nije svršilo.

Hrvate zovu Talijani i Šarenjaci: Morlaki, pastiri, neizobraženi, nespособni za rad, *lupeži, tati po naravi.* Kad bi to istina bila, što se je učinilo, da se jih izobrazi i oplemeni? Hrvatom kad izrazuju želju, da se njihova djeca izobraze, odgovara se: »Djeca vaša nek svinje pasu a školu nek pusto, jer ona je za gospodsku djecu«. Za »vražjega Šćava« je motika i zemlja, a za nas izobrazba. Za Hrvate dakle nisu škole, a i oni moraju za nje plaćati i plaćaju, nek jih plaćaju za gospodu. Hrvati Istre, jeli vam pravo?

* * *

Nije puk radi činovnikah nego su činovnici radi puka.

Naši neprijatelji zvali se oni kako mu drago znaju dobro, da se narod zatare čim mu se zatare jezik. Sve su sile napeli, da zataru jezik našega naroda u Istri, te da zataru taj narod. Školam se hrvatskim protive. A kad se jih za nje pita odgovaraju: šta će vam hrvatska škola, učite se talijanski. To je jezik uredovni ili oficijozni. C. kr. kapetani, sudci, porezovni činovnici ureduju talijanski; članovi junte neznaju hrvatski, ureduju i oni talijanski; občinska poglavarstva ureduju talijanski, jer tajnik nezna hrvatski; odvjetnici pišu talijanski niti mogu drugačije. A za to da i puk mora znati talijanski?! U tom smislu govore muži protivničke stranke, i članovi pokrajinskoga i državnoga sabora. Svi oni činovnici raznovrstni živu od puka, sve puk hrani, svi bi bez puka kao takovi poginuli. I još da se puk po njih ravna, a ne oni po puku! Puk nek se uči uz motiku drugi osim materinskoga jezika, a gospoda činovnici neka znadu samo jedan jezik uza svih šestnaest godinah i više što su u školu hodili! Hrvatski narode u Istri, to nije pravo. A to uvidjaš ne samo ti, neg su već uvidili i u Beču. Izdali su zakon usljed kojega su sudci primorani i hrvatski jezik rabiti. To moraju već po drugom zakonu i ostali c. kr. činovnici. Za svoje občinske urede odlučuju občine. Narod nek se zauzme da dodju na čelo njegovi muži, i nek iz občinskih uredah bez milosrdja tjera one koji nepoštuju njegova jezika. Da pak bude i junta prisiljena hrvatski jezik rabiti, to ovisi od tebe narode, ovisi ob uspjehu izborah, koji će se ovih danah obaviti.

* * *

Pripravljajte puto »gospodi«.

Sve gradove i gradiće, sva mjesta i mjestance, gdje ima koja pešćica Talijanah, svezalo se je svakojakimi cestami, da mogu stanovnici njihovi dovažati što njim je za potrebu i odvažati česa imadu suviše. Gospoda mogu lahko i udobno putovati. Ima pak velikih selah u Istri, u koja nikakva cesta ne vodi, za koje se nije nikakva cesta učinila, kao da oni u obće blagajne ništa ne plaćaju. Opetujemo samo ono što smo zadnji put rekli. Ročkim občinarom poručа najuplivniji član junte, g. Amoroso, nek si sami cestu grade, ako će se po njoj voziti. Cesta Buzet–Dragući–Cerovlje nek ostane kako je, veli isti gospodin, premda se je na nju tisućah i tisućah potrošilo bez da se ima od nje ikakve koristi. Lanišće neima ceste da ide nit k svojemu občinskomu glavarstvu a kamo li k drugim oblastim. Lindarci, neslužbeni moraju moljakati, da jim se poprave njeki puti premda bi to bila dužnost onih, koji puk zastupaju. A tako poznamo silu selah u kojih stanuju Hrvati, koji moraju sebe i živinu ubijati, a vozove razbijati, ako će si šta dovesti ili odvesti.

Hrvati Istre, jel vam i to pravo?

* * *

Poljodjelci uzdržuju sviet.

Izcrpljujuć što smo već jednom rekli, dozivljemo našim čitateljem u pamet ovo što sliedi.

(Dalje u Prilogu).

var g. Eluscheg odgovorio je talijanski glavaru, da nemože doći s razloga, što imade poći na Unije, i što bi se moglo kojekako tumačiti njegovo došaštje u oči predstojećih izborah zastupnikah na sabor u Poreč.

Znamo mi dobro, da rečeni g. Eluscheg imade svojih tajnih poslovačah u svakoj občini otoka Krka, koji ga obavješčuju o svih stvarih kod nas; mi poznamo te te šarovite ptice, a do potrebe hoćemo je javnosti predati; za to nije od potrebe, da dodje amo; hoće gledati i šarati oni za njega i njegove naputke izvesti, al svakako sudim, da će jim bit uzaludan trud zagovarati kandidaturu neprijatelja našeg roda hrvatskoga. U Poreču Gospodin Eluschez pokazao nam, da je onaj isti, koj bijaše u Sinju.

Iz S.v Mateja.

Već treću godinu je kod nas lepa navada, da nedelju posle telova držimo procesiju. Ovo leto bila je baš sjajna.

Jur subotu prama večeru vidio si množinu starih i mladih, kako se trse da polepšaju mesto. Na četiri mesta napraviše lepe zelene kapele za oltare. Cestu okitiše granjem, gledajuć ipak da nepovrede dotične zabrane c. k. kapetanata. U nedelju prije žarkog sunca doletiše mlade Halubaljke, da priprave i nakite oltarę.

I na oltarih i uz cestu i na kućah vijale se naše crveno — belo — modre hrvatske zastave (bandere).

Sa svih strana Kastavščine sgrnula se sila božja sveta. Udarala riečka gradska banda. Lepo bilo pogledati, jer ti cela procesija uvek pred očima. Vladao je najlepši red.

Po dovršenoj procesiji svirala riečka banda razne komade. med njimi i hrvatskih. Živili!

Na prvom mjestu ide hvala za tu svečanost preč. g. V. Dubroviću, koj se svakom prigodom trsi i skrbi, da štogod za lepotu crkve i čast božju učini. Pohvalit valja i sav puk radi sloge, te djevojke, koje su znale baš lepo nakititi oltare.

Mladenići su šternu skoro dogotovili. Neka tri meseca nekiši, oni će moć svaki dan izvadit do 60 spudi vode. Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.

Iz Tinjana 7. ***lipnja.***

Rado bih Vami dati bolje glase, ali kad nemogu moram crne; izbori su kod nas danas za narodnu stranku zlo prošli; a što je pak tomu krivo?

Prvi nečist posao jest, što liste nisu bile izložene, nego u nedelju prošlu bijaše napovedano, da će se u budući četvrtak t. j. danas vršit izbori, a tim je bilo nemoguće u hitrini doznat koji ima pravo izbora.

Druga nesreća je, što je skoro jedan treći dio gospodarah tinjanskih ovo prošlo leto morao podnesti kaznu u Rovinju od pet do petnaest danah, što su kako neznalice bili poprodavali svoje po eraru zaplienjeno vino (za carski dohodak); ovi bijahu izpušteni iz liste. Treća nesreća, što občinska uprava u Tinjanu nije poslala skoro ni polovicu listića ka svetomu Petru, t. j. onim, kojim pravo izbora pripada; sporad toga nisu birat došli,

A četvrta nesreća najgorja jest, da svi Križanci, kojim *crn obraz bio do sudnjega danka* došli su, i svi ukupno birali s Krnjeli, koji da bi njima kosti oglodali i mozak izpili kad se još ni danas nisu kroz izkustvo pameti naučili,

Tinjanci i Supetarci za narodnu stranku su se hrabro borili i zato pred svietom pošten njima obraz; ali radi nevjernih Križanacah, od kojih nije nijedan doma ostao, samo da nepropadu njihovi krvoplje Krnjeli, ostasmo u manjini, i stim propade narodna stranka.

Iz uzroka pak što Supetarci nisu po pravici dobili svi svoje listiće, kojim su pripadali, iz uzroka što fiducijari bijahu šarenjačke stranke i što su pustili za svoju šarenjačku stranku birati bez prigovora i one, koji su bili nedavno kaznjeni radi prevare i krivoprisežtva, i one koji su dan današnji pod iztragom radi prevare. Učinio se je valje danas po dozvoli prisutnoga c. k. kotarskog glavara utok (ricorso) a što će u napréduk sleditl, to zna samo Sveznajući.*)

---

*) Utok nepomaže Vam na c. k. kot. oblast ništa, jer ona nema druga dužnosti ni prava, van da nadzira izbor i da pazi da se zakon vrši. Jeli povriedjen zakon, tad je vlastan sabor uništiti dotični izbor (što neće sliediti u ovom slučaju jer vrana itd.) nu Vi i sve ostale obćine Istre, gdje bijaše zakon pogažen] dužne su utok uložiti na pokrajinski sabor u Poreču a našim zastupnikom biti će sveta dužnost, pozvati vladu na odgovornost. Ured.

Iz zapadne Istre.

Dopustite mi Štovani gospodine Uredniče, da Vam dadem sliedeće razjašnjenje u ime izpravka na članak uvršten u Vašem cienjenom listu br. 11. tek. god. u obliku »Razgovora med Grgom i Markom pod baderljanskom ladonjom«. Ne mogu svoj dopis upraviti na dotičnoga gospodina dopisnika, jer mi nije poznata njegova osoba, nije mi poznato kojega je stališa i kakovih je nazora: pa za to neznam u kojem bih tonu š njim govorio.

Mogu Vam istinu priobćiti za to, što imam čast osobno poznati zaslužnoga u mnogom pogledu popa iz Pule, o kojem je govor, i za to što su mi poznati baderljanski odnošaji, buduć da sam i ja neko vrieme u onih stranah boravio.

Pop iz Pule, samo da mu se prohtije, balotan bi bio jednoglasno za župnika od Baderne, što je obćenito znano, bez da bi se služio nepristojnim oružjem šekuciona i intavulaciona za miljare, koji obstoje samo u izmišljenju dopisnika »Razgovora medju Markom i Grgom«; ali znadem, da nije nakan s konja natrag na osla poskočiti.

Ako je istinito, da se je u slabih lietih pobrinuo, svojom porukom pomaguti kroz poštenoga Padovana turkinjom potrebne iz Baderne; jošte je istinito, da je pripravan ustupiti istomu dopisniku svojih izpravnih tražba 500 forinti za jedinu stotinu gubeći ostalo.

Ako je istinito, da je on obećao Baderljanom 500 forintih za podporu uboge njihove crkve, istinito je takodjer, da je potle učinjenog obećanja povisio svotu do preko 600 f.; ali o tom se može dopisnik bolje osvjedočiti kod presvjetloga Ordinarijata porečke biskupije.

Kaže napokon, pop iz Pule, da na svom odlazku nije ostavio u Baderni protivnika izim jedinog šarenjaka koji pošto je tražio pocrniti ga u listu »Istria«, služio se je po svoj prilici perom kakova neprefina svećenika *) da ga pocrni takodjer dosta nepametno i nepravično u »Našoj Slogi«.

Cienim, štovani gospodine uredniče, da više nećete primati članaka ob ovom predmetu u cienjenu »Našu Slogu« s razloga što njezin obseg nedopušta, da joj se stupci pune osobnostmi, koje ne promiču narodne stvari. Vidi li se štogod krivo dopisniku pomenutog »Razgovora« na ovaj moj izpravak, pripravan sam mu odgovoriti, što će biti shodnije putem obsežnijih novina. Pripravan bih mu bio i privatno odgovarati, da mi se objavi, te ako je on hrvatskoga mišljenja, mogao bih mu priobćiti po koji koristan nauk. Ako li je taljanskoga mišljenja (kao što je sva prilika, da barem nadahnuće dopisa »Razgovora« proizlazi od Šarenjaka), onda on dakako mojih naputaka i mojih nauka ne trebuje. **)

Iz Buzeščine ***u vrieme izbora 1883.***

Čudom smo se začudili, kad smo čitali u novinah, da u izvanjskih obćinah kop. kotara kandidiraju gospoda Delbello i Clarici.

Te obćine napučene su Hrvati i Slovenci, a gospoda su jedan Taljian, drugi potalijančen.

Gospodu Delbello kušao je već po dva puta sreću u tih kotarih i oba puta propao. Ponudja se i treći put. Premda već dulje vremena imenovan bilježnikom u Poreču, vidjelo se ga po ovom kotaru putovati. Što nije učinio on; to su činili zanj njegovi prijatelji. A napokon sastao se je u kotaru i za gospodinom Vidulićem zemaljskim kapetanom. Pripovjedaju, da su on i njegovi napeli sve sile, da postane prisjednikom zemaljskoga odbora. To može on i njegovi želiti, al za to moglo se ga kandidirati kao Taljiana u talijanskom izbornom kotaru. Hrvati i Slovenci valja, da imadu svoga čovjeka u zemaljskom odboru. Četiri su prisjednika, jedan predsjednik. Bilo bi pravedno i pred Bogom i pred ljudmi, da bude jedan prisjednik onoga naroda, koji je u većini u našoj zemlji!

Gospodin Clarici (vele da potiče od Klarića, imena koje nosi seoce nedaleko Buzeta) je već mnogo godinah načelnik buzetski.

S njom cielom i s pojedinimi obćinami upravlja on tako, da su se već ljudi zasitili njegova gospodarstva. Već prije tri godine bila je izabrana većina zastupstva protivna gospodinu Clarici-u. Nego i on je bio izabram zastupnikom. A kao takov toliko je i tako radio oko zastupnikah, da jih je većinu na svoju stran predobio, i da su ga izabrali opet načelnikom.

Ove tri godine ostao je Clarici koji je bio i prije. Jadikovke i tužbe dolazile su i sad dolaze sa svih stranah i svakovrstne. Čitatelji su toga i u novinah čitali.

Uza sve to on kandidira, i ima ljudih, koji su na njegovu pristali. Trebalo je doista mnogo, da se na to stavi. Putovao je po Buzeščini i sam zemaljski kapetan.

Nam je žao da ima Buzeščina ljudih tako lahkovjernih, da gledajući ne vide i slušajući nečuju.

Njeki ljudi misle, da je obećati što i učiniti.

U ostatom škoda za trud. Većina izbornikah cieloga kotara je proti Clarici-u i Delbellu, a za naše kandidate.

---

*) Kažemo po duši da nije svećenik.

**) G. pisac »Razgovora« je čestit Hrvat kano i g. pisac izpravka. Žalimo iskreno što se nije g. pisac »Razgovora« točno držao stvari; ili bijaše možda krivo obaviešćen? Poznavajuć osobno gg. pisce, želimo da o predmetu privatno razpravljaju; ako su voljni mi ćemo njim privatno dati zgodu da se upoznadu. Ob istom predmetu neprimamo u »N. Sl.« ništa više. Uredn.

Iz Pazinščine.

(O izborih za pokr. sabor:)

Dne 8. t. m. bijaše urečen izbor fiducijarah, koji će birati zastupnika u pokrajinski sabor u pazinskoj obćini. Pouzdanici jedne i druge t. j. talijanske i hrvatske stranke radili su i pripravljali narod na izbore, dakako svaki na svoj način, jedni poučavanjem a drugi mićenjem, strahovanjem, laži i klevetom. Za porečkim političkim kotarom je pazinski najvećma zadužen istarskim Krnjelom. U ovom kotaru imade najmanje 50 posto hrvatskog naroda, komu su ruke vezane; nesmije jadnik ni pisnuti, jer mu grozi krnjelska osveta, nesmije svojom voljom razpolagati jer mu na vrat odmah sekucijon neuzradili po želji pazinskih pašah, koji su okrutniji nego li oni u turskom carstvu.

Na dan izbora nadošlo preko 200 biračah, ne da biraju i glasuju kako njim srdce i pamet kaže već kako Taliljan-Krvopija nalaže. Mi smo dosada vidjeli i čitali kako se vrše razni izbori, nu takovoj presiji, takovom nasilju neimade valjda na svietu para.

Gdje nije pomogao novac, gdje nedjelovaše molba i prošnja tuj je morala pomoći grožnja, laž i slična nasilja. Protivnici bježahu gradom ko biesni psi loveć i nagovarajuć neuka i prostodušna kmeta, da glasuje proti rodjenom bratu, da izdade ono mljeko kojim bijaše zadojen, da zataji onaj jezik. kojim govori. Oni su uspjeli i morali su uspjeti. Pomislite si prosta čovjeka, koji je do grla zadužen, komu je izpio Krnjel krv i mozak, pak nek mu postavi na prsa kuburu t. j. ili za mene glasuj ili metnem sutra svu tvoju ubošćinu na prodaju, ej! tu bi se htjelo moralnih vrlinah većih nego li jih uživa nijedan narod pod suncem. Takovomu pritisku i nasilju mora podleći i sviestan, naobražen čovjek a kamo li neće naš jadni zastupšteni kmet.

Vidjesmo naroda na čete, kojim zapovjedaše kakav šarenjački odrpanac kano kakvom stadu mirnih ovacah. Pokunjenom glavom, suzom u očuh išao naš patnik u gradsku viećnicu pračen i obkoljen gladnimi vuci razderavci. Smiešno je tuj govoriti o ustavu, o slobodnoj volji, o pravu izbora itd.

Gdje sila vlada, gdje nasilje gospoduje, gdje grožnja, strahovanje, laž i kleveta svoje orgije slave, tuj prestaje zakon, tuj neima govora o pravu o slobodnoj volji.

Imade ljudih naše stranke koji odsudjuju sirotu kmeta, nu ne pravom. Neima bo naroda na svietu, nalazećeg se u sličnih okolnostih, koji nebi podlegao ovakvom postupku. Mi ga neodsudjujemo, mi ga ranjenim srdcem sažaljujemo. Usuprot odlučno odsudjujemo nečista sredstva, paklenske spletke naših protivnikah, kojim sa najdubljim prezirom, sporučamo: *crn van obraz jadne Kukavice!*

Odsudjujemo i one svetovne i duhovne prvake našeg roda u ovom kotaru, koji su ili iz nemarnosti i nehajstva, iz straha (prem slobodni i nezaduženi) ili ma iz kakovih obzirah propustili učiniti svoju svetu dužnost. Oni su vriedni ukora a imena njihova — prem nam dobro poznata — neiznašamo sada na javnost, jer neželimo, da njim narod ledja okrene i jer se nadamo, da će se još popraviti. Izbori su prošli bez izgreda, što se imade zahvaliti jedino opreznosti i samozataji naših prvakah. Oni, prem na sve moguće načine izazivani od pazinske prostačine i fakinaže, znadoše sustegnuti pravedan gnjev. Nastojahu pazinski trgovčići, advokati i razni činovnićići, da izazovu škandal. nu to njim nepodje za rukom. Njihovo prostačtvo i fakinsko ponašanje razbilo se na plemenitih i razumnih prsih naših vodjah. Mi smo kod kuće (Noi siamo a casa) dovikivaše njeka sinja kukavica, našim biračem a to golobrado momče zaboravlja odakle dolaze njegovi predji, zaboravlja, da je ona sgrada u kojoj se on i njegovi za nevolju drugovi toliko šepirili, sagradjena od krvavog pota onog mrzkog i ogavnog njim šćava. Ej deranei doći će dan osvete; doći će vrieme kad će tebi i tvojim doviknuti tvoj biedni šćavo: nosi se smete, odtale fukaro, ovdje sam ja gospodar.

Uz sve varanje i nasilja imasmo mi do 11. satih u večer većinu. Do to doba bijahu naši protivnici ponješto pokunjeni, bez koraže. Videći, da bi mogli loše proći, skočiše na junačke noge, pozvaše svoje vierne sluge, pa bjež kočijami i vozovi u bližnja sela i gradiće: Gračišće, Grdoselo. Novake, Zarečje itd. pa goni i tjeraj mlado i staro, bolestno i zdravo u Pazin na glasovanje. Na taj način podje njim za rukom skovati većinu. Nama bi rečeno jednom, da će se glasovati samo do 6. satih po podne, drugič do 10 satih na večer a napokom da će se nastaviti drugi dan. Nu od svega toga nebijaše ništa. Doznav, da se natjeralo ljudih svakojake prošlosti, koji će dopomoći do većine, stali naši protivnici biesniti. Od naših nesmije se niti živa glava pokazati a da ju ljudi *opojeni talijanskom kulturom*, nedočekaju biesnim žviždanjem, urlikanjem i psikanjem. Čovjek je nehote morao pomisliti, da se nalazi medju divljimi i krvoločnimi ruljami *ljudožderah* a ne u civiliziranom tobož gradu Pazinu. Pitat ćete: tá zar neima pandurah ili žandarah? Imade jih. Gradski stražari šetali su gore dole sa bajunetom nataknutom na puhalnici, nu briga njih, što gospoda prave nered. što šćavo nije siguran stupiti na ulicu, ta znadu oni, da je to po volji njihovim gospodarom. Žandari stojahu po i. gore pred salom gdje se glasovalo i dole na vratih Nit njih nije, reć bi, za to bolela glava što nas mirne napada fakinaža, jer su jedva na prošnje i molbe naših ljudih kazali *talijanskim kulturonošcem*, da bi mogli mirovati, što dakako, nije pomoglo.

Glasovanje je trajalo do 3 sata poslie po noći. Protivnici naši bjesnjahu sve to većma a to nam bijaše dokazom, da njim spletke i prevare pomažu t. j. da njim je većina osigurana. Mi bojeći se podkupljene i razjarene rulje, htjedosmo se oko pol noći razići, njekoji napram Lindaru a drugi put starog Pazina. Izkusniji i oprezniji nehtjedoše na put, jer će nas za stalno svietina gdjegod čekati i napasti. Pogavarala se naime gospoda (ne fakini) pazinska u gostioni, da bi njih zaisto Kranjci izprebijali, kad bi oni došli k njim, zato da bi valjalo i Kranjce nabit.

K tomu se *»nada pazinska«* sakupljala svo u čopore oko viećnice, što nije dalo na dobro slutit. Nepreosta nam dakle drugo, nego zamoliti g. kotarskoga kapetana, da nam dade žandare za pratnju. Kapetan nam odmah zadovolji (Znak da pozna svoje ljude i da bijaše opravdana naša bojazan). Pračeni žandari, krenusmo jedni u Lindar, drugi put starog Pazina; da nije falilo urlikanja, zviždanja i svakojakog bjesnila, netreba spominjati.

Jošte moramo iztaknuti u ovom žalostnom stanju jedan čin, koji nam vedri naoblačeno čelo, koji nam puni srdce ponosom, koji nam obećaje lijepšu budućnost. Rekosmo jur, da bijaše do 11 satih naša većina. A kako mi uz sve navedene makinacije do te većine? Ej Lindarci braćo i Trvižani i čestiti Pićanci pošten van obraz. Čitavo paklensko oružje slomilo se na Vaših junačkih prsih a Vi ipak ostaste čvrsti, postojani i popnt kremen-kamena tvrdi sve do posljednjeg časa. Tako valja prijatelji i braćo! Bilo Vam spomena dok se bude oriti hrvatska pjesma u hrvatskih zemljah. Vi ste spasili čast sebi i rodu, na vas kažemo ponosno rukom, svim našim prijateljem i protivnikom; prvim, da Vam skinu kapu i stisnu junačku desnicu, drugim, da pred Vami strepe, jer jao si ga njima, kad dodje dan osvete. Vi Pucići, Jugovci, Čusi, Kovačići i svi, koji osvietlaste sebi i hrvatstvu u toj obćini lice, budi ovdje izrečena srdačna hvala, spominjalo Vam se ime dok bude Hrvatah na svietu. Živili i stokrat živili!

Nakon gotova izbora zače pijača kod jednog od protivničkih agitatorah. Tuj se izreklo i izrigalo štogod se moglo gorjega na nas i našu stranku. Dne 9. u večer priredi gradska muzika zabavu pri kojoj se imalo dati oduška veselju nad nepravednom pobjedom; a kano što svršava svaki psalam sa »slava otcu itd., tako nesvrši niti ovo veselje bez škandala prouzrokovana od onih, koji vapijahu u dan izbora: »Noi non siamo ne Slavi ne Italiani, bensi Istriani«, t. j. dadoše tumač (komentar tim riečim) urlićuć pazinskimi ulicami i vičuć iz sveg grla: »Viva l' Italia«. Znademo mi vrlo dobro što Vi želite i začim težite. nu ne boli nas glavu za to. Kad je drugomu pravo, zašto da nije nama?

Tako projde najglasovitiji dan izborah u našoj pokrajini. Mi smo zadovoljni sa uspjehom. Biralo se tuj prvi put od naše strane. Da smo dokazali, da se znademo junački boriti, da smo kadri vremenom i pobjediti, netreba valjda dokazivati.

Na razstanku budi izrečena hvala *) pazinskoj gospodi što nam pokazaše svakom zgodom koliko nas znadu prezirati i mrziti. Naobraženi i značajni narodi znadu biti i sa pobjedjenim protivnikom velikodušni, a Vi? Pfui! sram Vas bilo!

Franina i Jurina.

Fr. Kamo to Jore?

Ju. Grem va Pazin, da ča čujem.

Fr. Jušto sada sam bil va njen, a u istinu imat ćeš ča čut i videt.

Ju. Ča nu? Frane moj?

Fr. Čut ćeš, da »šijor Žudišiću Matetu« gredu afari jako dobro, i da je neki dan na place rekal, da ča će njemu Naša Sloga ali Načinović beči posudit, ako mu ih šijor Pepić ne pusudi?

Ju. Po moju glavu! ta on se vajkor hvali, da je prvi pošident na Pazinšćine; ma kad tako govori, mi se vidi,

---

*) Budi ovdje od strane podpisanoga izrečena srdačna hvala g. predstojniku željezničke postaje u Pazinu, koji je raztjerao pazinsku gospodsku derlšćad najprije iz čekaonice a zatim iz perona, gdje se bijaše mnogobrojno sakupila, da ga počasti sa deračinom a valjda ujedno i insultira. Izrode pazinski! tvoja muzika meni na čast. Kakva muzika takvi muzikanti, kakva djeca takvi otci. Vaša mržnja nemože do mene. Do vidova danas 6 godinah.

M. Mandić.
Uredn. „N. Sloge."

da ni; i ako je, onda mu kmešćina propada naglo.

Fr. Nečudi se temu; Blizu je jama duboka i široka ali još su dublji i širji gospodski žepi pak se labko nutre spravi i najveću bogatiju!

Ju. Pravo imaš! Ali ja bih rada znat ča se more va Pazine videt,

Fr. Jednu jako liepu komedilju.

Ju. Kakovu?

Fr. Hodi na plac, pak ćeš videt kako oni isti žudih Mate pomore šijor Pepiću natezat ljude za kamižolu, da pridu balotat za gospodu Taljane, pak da će dobit jedan pijatić biguli za plaću.

Ju. Dakle on je postal Pepićev ajutant?

Fr. Je. Ma malo ga more ajutat, zač ga ljudi već poznaju kakov je; ipak govore, ala ki bi za njim šal, bi va jamu pal.

Ju. Kamo će Bog s ovakovimi ljudi? Pred četiri leta se je s gospodon klal, a danas njihove bigule ji. Tò ni čovek, nego izdajica. Da bi malo promislili nebi tega delal. Da, tako se događa onem, ki rada va dno bočice zavirkiju; a na kraju ih i pamet zapusti.

Fr. Neka si dobro zapameti onu našu staru poslovicu: Ki gospodom črešnje zoblje, mu repi ostanu; da nebi i njemu tako bilo.

Ju. Bogme dosta sam čul i videl, ja grem stobom nazad pak ćemo zokantat:

Majka Maru dala, pa se je kajala, huhul

***

Fr. Si ča čul Ti Jure, kega misle lovranski grajani glasovat za dijetu?

Ju. Ma, ako češ pravo, ja sam čul da ne kega *fjoranta*.

Fr. Ne budi nem ne, to sam i ja čul, ma ne fjoranta lego figuranta.

Ju. Pak ča je ta figurant?

Fr. Tako se zove svaki deputat, ki je tamo lego za numer, ki nereče ni bole ni černe.

Ju. A, ja onput volim predikneča, leh mutca.

Fr. Skoro da imaš pravo.

***

Fr. Ala Jure moj al su zavijali ruli i tulili,

Ju. Ča tij zmoda, kl, kade, ča?

Fr. Petak i sobotu na dan balotacijona pazinski vuci i tovari.

Ju. Bože moj va ovo letno vreme pak va grade Pazine? Ča nima tamo nijedan palice al korbaša?

Fr. Hmi Mučno bi brate onako razpaljene beštije s korbašon ukrotil; ter znaš da kada se tovar goni daj trebe po njem s kolcen.

Ju. Al tako ti mane reci, da su se pazinski tovari gonili pak ti neću zavjadat; ča su zlodeja ponemili ter ni marač.

Fr. Aja Juriču moj i po ovoj tepline pride blagu ko hodi po četireh i po dveh.

Ju. Ma bi trebe se kega god za jasla privezat pak biš videl da bi mu škorokalo.

Fr. Su nekega ter nekega su zač daj po pazinskih ulicah tulili: *Viva l' Italia.*

***

Fr. Jurino moj dragi! povej mi, si li kada va kakovu komunsku kasu svoj nos zabol?

Jur. Jušto ove dane va Žminjsku ka je puna barat.

Fr. Ehl neznaš li da po Istri komunske kase su samo za harte spravljat, a ne za biče.

Ju. Govore da biči va komunskoj kase nisu sigurni, i zato da je komun Žminjski dal dva miljara florini, ki su bili deštinani za novu školu zidat, spravit puli Pepića Kamuša.

Fr. A kad će pak školu zidat?

Ju. Nikad zač 1) Kamuš mi je rekal, da od onih dveh miljari imaju Žminjci još samih osam sto florini puli njega; 2) zač škole se boje jer bi seljački hrvatski kmet previše otvoril oči, ter bi gospodi račune pokvaril da *tako lipo ne* gospodare, kad kavidali vazda kaluju.

***

Ju. Poznaš ti Frane izborni kolovrat u Pićnu?

Fr. Nerazumin te, reci mi krščanski ča misliš.

Ju. To su ti oni ribari šarenjački, koji bez pristanka Iove konobom(kmetolovkom) Pepićevom u Pazinu; u tu mrižu lovè žedne i gladne; neumne i kratkovidne ščavone (u vrieme izbori štori) i njim šekaju kako u letu beršečke muhe mazgom.

Fr. Brajne moj! Ako slep slepca vodi, obadva padu u jamu; ipak neka leže u blatu, do drugeh balotacioni.

***

Fr. Si bil valjda Jurino i u Tinjanu kad je bil balotacijon.

Ju. A sam i u Kringi, sam videl. Mraka dva dana prije tamo poć, pak su mi tamo povedali, da je činil pozvat dolnje Križance u Okmačiće, a gornje u Tomičine pak da jim tamo dal prediku.

Fr. Pak ča su ga poslušali.

Ju. Tako bože daj da bi mene moj Jurić onako, a ča neznaš da strah je vrag, uz to pak su mi rekli, da jim je dal pit akoprem ni to njegova navada pak su došli svi, bome i šepasti S pličić a i onih ki nimaju pravo za balotat.

Fr. Da kade su pak Tinjanci i Supertaci bili.

Ju. A Tinjanci je veći del doma ostal, a i od onih ča su prišli se jih je pustilo napeljat lužljivim nagovaranjem, a Supetarci je malo došlo zač je jih malo dobilo mandat.

Fr. Znadu ben naši protivnici ča delaju.

Ju. I kako lepo, a naš čovjek je još uvjek tako bednst, jer misli i drži da je bolji gospodski Grenz, nego kmetski Šamparel, i gospodski soldin nego kmetska šestica, i se pusti napeljat od onih koji jim govore: Kvesti maledeti ščavi kontadini raca del diavolo že tuti ladri, meriteria de metterli alla forka o darge linjade fin ke i krepa.

Fr. A tužan ja, ma jim nisu valja onaj dan tako govorili.

Ju. A Mac! po malo, onaj dan su jim obećivali sve ča su znali da je kmetu ugodno.

Fr. Dakle biš ti rekal da našim ljudem dobro stoji, kad laž vjeruju a istinu ne.

Ju. Ja bih reka, bog daj još gorje ako se brzo, brzo ne spamete i pridu k sebi.

Različite viesti.

Izpravak: u posljednjem broju podkrala nam se u govoru Dr. D. Vitezića u »Prilogu« stup. 3. red. 32 odozgo pogrieška te molimo naše čitatelje, da mjesto »²/₃ Slavenah a ²/₃ Taljanah« stave ²/₃ Slavenah a ²/₃ Taljanah.

Gosp. Eduard Terdich, savjetnik prizivnoga suda u Trstu, rodom Lovranac, zastupao je gradore Volosko, Lovran, Mošćenicu i Kastav u prošlom zemaljskom saboru. Malo se je ili ništa od njegovoga saborskoga rada čulo i čitalo, a u dvih zadnjih godinah nije niti išao u Poreč. Taj gospodin izrazio se je sam više njim, da neće više u sabor kandidirati te mi smo bili s tim sasvim sporazumni. Nu čujemo, s druge strane, da će gosp. Terdich opet kandidirati, ili da će ga kandidirati u spomenutih gradovih. Pa tko bi ga imao kandidirati? *Taljanska konsorterija u Poreču!* To nam se skoro nevjerojatno čini, da bi se taj gospodin dao upotrebiti za orudje taljanske klike.

Ako je zbilja tako, onda savjetujemo g. savjetniku, da se kani hrdjava posla, neka nemuti vode med hrvatskim pukom, neka nepravi neprilikah narodu odanom svomu cesaru, kralju. Ako mu je stalo do saborskoga mandata, to neka se ogledne za kakvim taljanskim mjestom, slobodno mu bilo, al med našim narodom nema i neśmije biti mjesta taljanskim kandidatom. Mislimo, da smo se dosta jasno izrazili.

Veleč g. Antun Spinčić, bivši župnik u Mošćenicah a sada župnik i dekan u Katsvu, zastupao je dulje vremena izvanjske obćine voloskoga kotara u saboru poreckom.

Njegov postupak i rad bio je cielo to vrieme takav, da su istarski rodoljubi želili, da bi ostao i na dalje zastupnikom jadnoga hrvatskoga naroda u Istri. I ponudili su mu kandidaturu ponovično.

On je s razlogah nalazećih se u njem samom odgovorio, da nemože, i da nije nuždno, pošto ima drugih, koji ga zamjeniti mogu. Zadovoljilo mu se, i metnulo mjesto njega drugoga kandidata. — Preporučujuć Izbornikom njegova zamjenika, izličuć uzoran značaj g. Antuna Spinčića, mi mu se ovim u ime svih izbornikah voloskoga kotara, u ime svih istarskih hrvatah, zahvaljujemo za njegov požrtvovni saborski rad.

Radi duga neću se nikom prodavati, već glasovati po svojoj svjesti. Naši protivnici rabe kod izboran različita sredstva: Groze se također, osobito onim koji su možda što dužni. Vriedno je da ovdje u pamet dozovemo našim čitateljem malu crticu zabilježenu u «Našoj Slogi» (br. 16) a sbivšu se kod posliednjega izbora u Kopru. Njeki izbornik činovnik u gradskoj bolnici sastao je izbornika dugujućega nješto novacah bolnici, i zapitav ga: Za koga ćeš glasovat? — To je moj posao, odgovori zapitani.

Valjda ćeš glasovat za dra. Delbello? To je moj posao. — Al znaj, zapreti mu prstom i rječju, dugueš bolnici! Znam, odgovori naš čovjek, i platit ću svoj dug. Glasovao ja za jednoga ili drugoga kandidata, ja sam dužnik, i pošteno ću platili. Radi duga neću se nikomu prodavati, već glasovati po svojoj svjesti. — Našim izbornikom koji su možda nesrećom budi komu zaduženi preporučamo da ovu crticu pomnjivo pročitaju i nje se drže, ako bude za potrebu.

Dr. A. G. U posljednjem broju poreške «L' Istria» izšlo je poznati nam istarski doktorčić u dopisu iz Rieke sav svoj mrzki otrov na naš jezik, na naše prvake i na sve što nam je najmilije pod suncem. Tomu učenjaku (!?) bijaše nedavno vrlo sladak hrvatski no vac koga je na lahku ruku u hrvatskoj obćini Istre grabio, mili mu bijahu hrvatski prijatelji koji ga često i obilno gostijahu u danas mrzi i prezire on nedavne prijatelje i gostitelje, njihov jezik i sve njihove svetinje. Preporučamo našim prijateljem hrvatskog Primorja da izhjegavaju prag toga riečkog dotepuha i da ga nauče kako je nezahvalnost najgadnije djelo na svietu.

Uzor-imenik biračah u obćini buzetskoj. Selce Dane u obćini buzetskoj dobilo je prije izbora izbornikah imenik biračah. Svih biračah je upisano 17. Medju timi ima **11. velim jedanaest mrtvih,** a dvojica njih prodali tamo svoje imanje i preselili se u Piranšćinu. Od sedamnaest upisanih u imeniku mogli su dakle samo četiri izabirati izbornike. Danci su to opazili, smatrali su to prevarom. Došli su k oblastim. Rekli su: Kad pobire poreze ili davke država ili obćina, tad znadu i jedna i druga koga tjerati. Nepitaju bivših gospodarah, mrtvih, nego sadanje gospodare, žive. Sad, kad je vršiti pravo, zove se mrtve. Odgovorilo njim se, da su si tomu sami krivi; zašto neđudu prepisati imanje na se. Umukli su, al ne zadovoljni. — Sličnih imenikah bilo je poslano i u druga sela buzetske obćine. Imenito u takove, gdje živi naš nepokravon narod. *Brest nije imenika niti dobio.* To je svakako nepravilnost, protuzakonitost. Njeka sela dobila su imenike prekasno. Nit to nije pravilno nit zakonito. — Što da rečemo glede imenika mrtvih izbornikah? Vjerujemo, da se sami ljudi imadu oglasiti kod oblastih, kad postanu gospodari; da se ima sin oglasiti, kao gospodar poslie smrti svoga otca. Al mislimo također: 1) da bi obćinski glavar, otac svih obćinarah bez razlike, imao opomenuti one koji se ne oglase. 2). da bi oblasti koje znadu za žive kad je plaćati, morale znati za nje i onda, kad je vršiti državljansko pravo. *Medju tim prosimo sve naše prijatelje po obćini buzetskoj, i po svih drugih u Istri, neka upozore sve gospodare u pojedinih selih, da se oglase kod občinskoga i poreznoga ureda, kao gospodari. I to odmah. Drugače će oni i odsad kao i dosad plaćati, a ništa uživati.*

Iz Rošćine nam se javlja: Žalibože izgubismo, Krnjeli su predobili. Vidulić nije zaman putovao. Agitirali su inžinir Križmanić, neki Agapito došavši iz Buzeta, načelnik Fermeglia sa sinom.

Ovim posliednjim su ljudi mnogo dužni, te su njim morali poslušni biti. — Izabiralo je 15 biračah. Izbornici su tri iz Roča, po jedan iz Lesičšćinah, iz Civiteža i Semića. — Mi žalimo nad takvim uspjehom. Al valja da otvoreno rečemo, da su si birači sami krivi, da njim njekoliko Krnjelah zapovjeda. Ciela ročka obćina ima blizu 3000 stanovnikah. U Roču jih je blizu 200 (dve sto), dakle petnaesti dio svih stanovnikah obćine.

A ipak su iz Roča tri izbornika, iz svih drugih selah tri. A gdje je Blatnavas, gdje Dolenja i Gorenjavas, gdje Nugla? Gdje su bili birači tih selah, da se za nje med izbornici nit nezna? A koliko je biračah došlo i iz Semića, iz Lesičšćinah i Civiteža?

Tabor u Brezovici. Kao što bijaše najavljeno obdržavao se dne 3. t. m. tabor u Brezovici. Naroda nagrnulo sa bliza i daleka skoro 3000. Zaključakah stvoreno nuždnih i koristnih. Tabor uspio je nad očekivanje. Premda bismo radi već danas obširno progovorili o samom taboru, moramo to ostaviti za budući broj jer nam nadošlo toliko materija o još važnijem pitanju, naime o pokrajinskih izborih, da neznamo kud ni kamo. Nek se dakle stupe naši čitatelji za ovaj put, u dojdućem *broju ćemo njim se u tom* predmetu odužiti.

Cesta Klana-Paka. Pišu nam iz Kastva, da se pitanje o gradnji nove ceste Klana-Paka primiče kraju. Obćina Kastav sazvala je za 5 julija o. g. u Klanu na razpravu sve interesirane stranke. Plan i troškovnik sastavio je g. P. Predonzani na račun obćine Klane.

Strukovnjaci hvale djelo. Kod ove gradnje interesirani su: C. kr. državna vlada i zemaljski odbor s razloga policajnoga i ekonomičkoga; državni domen za šumu Dletvo, gospoštija Turn-Taxis za šumu Trstenik; gospoštija Čabarska i Snežničke te obćina Klana, zatim Lipa, Skalnica, Lisac, Studena i gornji dio Kastavšćine.

Nadamo se, da će sve stranke stvar uzeti ozbiljno i da će se misao ostvariti, a to i želimo vruće u interesu cielo iztočne Istre.

Sajam u motovunskih Novakih. Javlja nam prijatelj Ča je c. k. Namiestničtvo u Trstu dozvolilo, da se svako leto u onomu selu na dan S. Roka 16 Kolovoza pazar (sajam) obdržava, pod uvetom, da ako dan S. Roka pade na nedelju, onda sajam u ponedeljak biti mora. U tekućemu letu biti će prvi.

Prosta i fina roba!

Vrlo cienoll PETAR SKAREL Vrlo cienoll

krojač u **Sv. Nateje** kod **Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju muške robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . . 23 for. — nvč.
Odjeca iz štofe . 13-23 « — «
Hlače iz modroga platna . . . 1 « 50 «
Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, primaju natrag bez prigovora.

Prosta i fina roba!

Pregled tržčanskoga tržišća
dne 15. Junija 1885.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portorike »	98	—	110	—
S. Domingo »	56	—	95	—
Rio polag vrsti »	40	—	26	—
Cukar austrijski »	32	—	75	—
tučeni »	29	50	35	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	89	—	—	—
Tamjan sploh »	24	—	—	—
Naranče, skrinjica	—	—	—	—
Karube puljezke . za 100 k.	—	—	—	—
levantinske »	6	—	—	—
Smokve Kalamata »	25	—	6	—
puljezke »	—	—	90	—
Limuni, skrinjica	2	—	50	—
Bademki ilititmendule za 100 k.	84	—	42	—
dalmatinske »	—	—	86	—
Lešnjaci »	33	—	27	—
Šljive bosanske i srbske »	26	50	20	—
» Kranjske i hrvatske »	19	—	11	—
Pšenica ruska »	11	—	13	50
ugarska »	10	50	—	—
galučka »	—	—	9	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	—	—	7	25
ugarski »	7	50	8	75
Raž »	7	50	—	—
Ječam »	—	—	8	—
Zob ugarska »	7	—	—	—
arbanaška »	—	—	14	—
Pasulj (fažoli, polag vrsti robe »	10	50	—	50
Bob »	—	—	15	—
Grašak (biž) »	10	—	—	—
Leća »	14	75	22	50
Oriž talijanski »	12	—	12	50
inglezki (kitajski) »	12	—	10	50
Vuna bosanska »	100	—	125	—
morejska »	118	—	120	—
arbanaska »	115	—	1—	—
istarska »	—	—	90	—
Dasko koruške jelovice »	46	—	70	—
šiljeroke »	40	—	11	—
Grede »	10	30	11	40
bukovice »	6	—	45	—
Ulje italij. nižje vrsti . za 100 k.	40	—	72	—
» najbolje »	60	—	—	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	43	—	—	—
istarsko »	—	—	33	—
Kameno ulje u barilah »	10	—	—	—
u kasetah »	12	—	12	75
Kože strojene naške »	150	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	55	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	106	—
janjeće naške za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje . . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	60	—	75
zečje za 100 kom.	34	—	42	—
Bakalar . . . . za 100 k.	36	—	46	—
Sardele i barli »	13	—	25	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	47	—	48	50
Salo »	77	50	—	—
Slanina »	73	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški »	—	—	—	—
» dalmatinski »	8	50	—	—
» crnogorski »	11	25	11	50
Mekinje »	4	90	—	—
Krupica (semolin) »	4	70	—	—
Lišće od javorike »	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki »	28	—	32	—
» hrvatski »	—	—	34	—
Lumbar (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal haril od 100 k. »	—	—	—	—
Cunje (Strace) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . . «	14	—	10	—

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 13. U Trstu 1. Julija 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za celu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom; davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Narodni zastupnici na zemaljskom saboru u Poreču.

I. Za izvanjske občine.

1. Kotar Voloski:

G. ANDRIJA ŠTRK, kanonik i župnik u Trstu.

G. MATKO LAGINJA, odvjetnički perovodja u Voloskom.

2. Kotar Koparski:

G. VJEKOSLAV SPINČIĆ, školski nadzornik u Kopru.

G. ANTON KRIŽANAC, posjednik u Žavlah.

II. Za gradove:

Kastav, Volosko Lovran i Mošćenice:

G. VINKO ZAMLIĆ, župnik u Veprincu.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo poluljetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi, neodvisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredničtvo.

Naša je budućnost.

Već smo zadnji put rekli kako je naš narod pod tudjinskim jarmom stenjao stoljetja i stoljetja.

Ipak do ovoga vieka sačuvao si je svoj materinski jezik.

Još godine 1848, osim pešćice Talijanah, ostanakah mljetačkih, u njekih gradićih prema zapadnoj obali i osim onih na obali, Istra bila je čisto hrvatska odnosno slovenska.

Za dobe absolutizma nastojalo se d vadeset godinah. »Odkud na jednom narinuti njemačtinu i Talijanom i Hrvatom.

Za vrieme ustavne vlade dobili uzde Talijani. Borili se proti njemačtvu i svladali ga. Nadomješćivali ga s talijanstvom nesamo u svojih mjestih nego i hrvatskih. Tim su Hrvati prešli izpod jednoga jarma u drugi. Robovi su promjenili svoje gospodare.

Vlast bila je u rukuh sabora i odbora talijanskoga i talijanaškoga tim veća, što su jih i vlada i vlastini muži uvjek i svakom prilikom poduprirali. Tvorilo se Talijanom prijazne zakone. Hrvatski nije se jih nit oglasivalo.

Rabilo se samo talijanski jezik. Nastojalo se potalijaniti občine. Ustrajalo se većinom talijanske škole.

Trošilo se novac većinom u talijanske svrhe.

Plaćalo se knjige koje su dokazivale da je Istra talijanska.

Pisalo se u tom smislu u novine. Pisalo se tako u Rimu, Milanu, pak i u Beču.

Svieta nepoznajućega Istre vjerovalo je, da je Istra zbilja talijanska, i više nego li ju napravilo u zadnjih

Hrvati u Istri?« zapitao je u čudu ministar u Beču, kad jih je dr. Vitezić spomenuo.

Nit sami Slaveni, nit oni monarhije, nisu znali za nje.

I Hrvatah bilo je koji jih nisu poznavali.

»Tužna Istra«, »jadni istarski Hrvati« bilo je jedino što se je kadkad od njekih čulo. —

»Naša Sloga« i rodoljubi oko nje radila je medjutim tiho i lagano al postojano oko probudjenja i prosvetljenja hrvatskoga naroda u Istri.

Mladji naraštaj kupio se što oko »Naše Sloge«, što se inače na rad dao. Napisalo se po koji člančić i drugdje, napisala se i po koja knjižica. Širila se kujiga medju rodoljubi u Istri, a ovi ju znali priljubiti i narodu gdje više gdje manje. Ustrojila se i po koja čitaonica.

Razni slavenski narodi monarhije protivili se izravnim izborom. Bili oni kakvi mu drago, oni su pokoristili kranjskoj, i Istri. Da nije njih, našega se glasa neču u Beču. Jedino uvedenjem izravnih izborah mogli su Hrvati bar jednoga muža poslati u Beč, koji je ne jedan put izvan Istre prikazao stanje stvarih u Istri, kakvo u istini jest.

Saznalo se za Hrvate u Istri izvan nje. Hrvati Istre budili se, i bude se sve to jače, na strah protivnikom, na sramotu onih koji su trubili da jih neima.

Groznica bila jih protresla, kad su ono lanjske godine doznali, da je izabran naš čovjek u zemaljski sabor sa 60 proti 13 glasovah. U prvom hipu nisu se mogli nit snaći. Da nije lukavosti, prevrtljivosti, prevarah, lažih, podkupljivanja, da nije sva vlast i obćeniti novac s jedne strane, a siromaštvo sa svimi posljedicami s druge, svi izbori u izvanjskih občinah bili bi onako prošli, kako je lani prošao u Kopru.

Al strah prouzročen onim izborom, ne gledom na osobu, nego gledom na načelo; strah, da se neizgubi svu vlast i obćeniti novac; nakana, da se dokaže, da nije bio potrebit zakon o porabi jezikah kod sudovah u Istri, te tim osramoti ministarstvo; želja, da se i unapred trubi da je Istra talijanska: to sve izazvalo je naše protivnike, te su upotrebili sva moguća sredstva, da budu njihovi pristaši izabrani u sabor.

Iz Poreča rigale su se klevete, laži, psovke na naše muže.

Zdvojnim glasom dovikivalo se kako je organizirana hrvatska stranka, i pozivalo svoju čeljad, da se proti njoj sjedini.

Na putovanje po zemlji, u pojedine občine dali se zemaljski kapetan, zemaljski inžinir, zemaljski računarski činovnik i mnogi drugi.

Po Poreču za cielu Istru, vladali su se njihovi pristaše u pojedinih kotarih. Protivnici su većim dielom pobjedili. Al i oni ćute, da je to bila Pirova pobjeda. Još jedna takova, oni propadoše.

Izuzov kotar lošinjski, gdje se je pak rad izbora izbornikah moralo sa trijuh stranah uticati k namjestničtvu i ministarstvu i gdje se je uništilo jedan izbor pak brzojavno naredilo drugi, mi smo zadovoljni sa uspjehom uz sav malen broj naših zastupnikah.

Poslje sto i stogodišnjega robovanja naš je narod zametnuo borbu sa svojimi zakletimi neprijatelji. I borio se od Podgrada do Promonture i na otocih, od Pirana do Voloskoga i Labina. Borio se je po svih kotarih.

U Voloskom kotaru sve občine bez iznimke dokazalo su, da je tudjinstvu za uvjek posve odzvonilo.

U koparskom bilo je borbe, al i tamo su se naši protivnici već mogli osvjedočiti, da njim je odklenkalo. Slovenske občine osvjetlale si lice. U dvih hrvatskih podlegli su naši, al ne bez borbe. Hrvati Buzešćine za prvi put su stupili na bojno polje kao takovi, sa priličnim uspjehom prema okolnostim u kojih se nalaze, i mešetarijam koje su se proti njim upotrebile.

U Pazinu za prvi put su se naši osovili na svoje noge. Šama dva probudjena sela i pojedinci iz ostalih činili su protivnike strepiti cieli dan, prouzročili borbu koja je trajala od 9 u jutro do trijuh poslie pô noći, dakle ništa manje nego 18 urah. Što će biti, kad se sva sela probude? A tomu neće se mnogo! — U Labinštini, kako smo čitali u jednom listu, samo za dva glasa propali su naši. A valja znati da je tamo do sada skoro svemoguć bio barun Lazzarini rad svojih velikih posjedah i da je baš osobni obzir na njega tegnuo na protivničku stranu, te da je onuda naš narod dosada malo znakovah života pokazao. — Tinjanci su se junački borili, uza sve iznimno i nečuveno stanje u kojem se nalazi uprava njihove občine. — O Žminjcih neznamo kako su prošli. Boljunci odnesli pobjedu.

Sela puljske občine za prvi put u borbi, pobjedila su. I vodnjanska bila bi da nije izdaje. Žestoka borba razvila se u Barbanu. Uza sve silne agitacije, uza sva obećanja, zastrašivanja i novac, uza svu gospodu iz Vodnjana i Poreča, jedva su sa njekoliko glasovah pobjedili.

I Hrvati porečkoga kotara, koje se je već kao zamrle držalo, dokazali su da žive. Ljuto bilo je kreševo u Vršaru. U samoj porečkoj občini jedva jedvice su protivnici pobjedili. Dragud bi bili i pobjedili da su se u borbu dali.

Promatrajuć mi sve to, osvjedočili smo se kako ikad prije, da se narod budi, da se osvješćuje, da dolazi do spoznanja, da luči prijatelje od neprijateljah.

Ukriepila nam se je nada u pobjedu naše pravedne stvari.

Sad jače nego ikada ćutimo, da e naša budućno st.

Izbori izbornikah.

Već smo u posliednjem broju štogod javili ob izboru izbornikah, i rekli, da ćemo o njem u sliedećeh brojevih obširnije pisati. Želili bi čim vjerniju sliku predočiti. I dobro i zlo navesti, da se dobro uzdrži, a zlo s vremenom popravi. Koliko smo sa raznih stranah doznali toliko izvješćujemo po kotarih i občinah.

I. Kotar Koparski.

1. *Občina koparska.* Uz grad Kopar spada pod tu občinu podobćina Lazaret, brojeća oko 2206 stanovnikah, skoro samih Slovenacah, naprama 8400 gradjanah. Izbor četvorice izbornikah prošao je tu tiho, tiho sa naše strane. Nit se pisnulo. Od svih tih preko 2000 stanovnikah nije došao niti jedan. Smatrali su to uzaludnim trudom. Zašto? Evo. Kod posljednjega izbora izabrali tri naše iz vana, jednoga protivnika iz grada. To je Talijane peklo. Umovali, umovali, i došli na ovo. Ima gradjanah, koji neplaćaju 10 for. poreza u sve, da bi mogli glasovati kao gradjani, i koji imadu posjeda u lazaretskoj občini, i to toliki da prevladuju Lazarećane. Preradili su izborne listine. Metnuli u nje sve one gradjane. Došlo njih kakvih 15 k izboru, a bilo je ljudih u gradu pazećih neće li doći i lazaretski birači, da bi pak trčali po kućah i vukli ljude k izboru. Nije trebalo. Izabrali su tri gradjana i to dvojicu gospodo Baseggio mladoga Madonizzu (kojega otac će glasovati kao veleposjednik) i jednoga Lazarećana, njekoga Furlanića, koji je petnaest danah skoro svaki dan išao u grad i tamo se smukao oko gospode. On je i inače njihova kreatura. — Njekako je čudno, da gradjani glasuju u izvanjskih občinah.

Bilo pak to i zakonito, stanovnici podobćine lazaretske postali su *bezpravni*. A uzrok je u tom, što su pridruženi gradu Kopru. Oni neimaju u občinkom zastupstvu nit jednoga svoga zastupnika. Oni ovo sada nemogu s uspjehom vršiti izbornoga prava za zemaljski sabor. Krasnih li odnošajah u ustavno vladanoj zemlji! Inače moramo i to reći, da bi naši Lazarećani bili ipak imali doći k izboru.

2. *Občina izolska.* Uz grad Izolu s okolicom brojeći blizu 5000 stanovnikah, spada pod tu občinu podobćina Dvor ili Korte (Corte d' Isola), brojeća oko 600 stanovnikah. Bira jednoga izbornika. Gradjani se tu nemješaju u poslove izvanjskih stanovnikah. Od ovih došla su sama tri birača, i izabrala našega izbornika. Hvalevredan je postupak gradjanah. Ipak mogao bi jih kogod nabuckati, moglo bi se jih dati nagovoriti, pak bi iznenada mogao biti izabran izbornik protivnik. Na to valja da budu birači iz Dvora uvjek pripravni, i da jih mnogo više dodje nego li jih je ovaj put došlo.

3. *Občina piranska* ima preko 11400 stanovnikah. Od tih ima jih u gradu skoro 7400, u okolici 2000 medju kojimi ima mnogo Hrvatah sa istarskoga Krasa naseljenih.

Ostali stanovnici spadaju na hrvatska i slovenska sela Sandrija, Kastelvenere, Padena, Sv. Petar, Novavas. Ti ljudi neimaju nijednoga občinskoga zastupnika svoga. Oni nit neznaju kako se s njihovim imanjem upravlja. Za nje se ništa neradi. Kod izbora izbornikah izkazali se Padenci. Došlo jih k izboru 18.

Talijani u Piranu su jih čudno gledali. Nisu se pravo nit snašli, nisu znali što to znači. Oni su imali nješto na svoju stran predobljepih, koji su glasovali za njihovu listu. Padenci imali su svoju. Svi kako jedan, i još njeki s njimi, glasovali su za dva brata Dilića i za dva brata Grižona oboje iz Padene. Poslie izbora počeli se Talijani vrtiti oko njih. Nješto njih laskali, vi ćete za naše. Nješto njim strašili: neće valjat izbor, jer ste svi iz jednoga sela. Padenci njim jedva i odgovaraju, smiju njim se pod brk. Odu ponosno k svojim kućam. Talijani si mislili: s timi je lahko i javili babi blebetuši. Istriji, da će «naši dobri Padenci» glasovati za Delbella i Clarićia. Iskali, tražili, smišljali, psovali na svećenike (premda nebijaše ni jednoga nit blizu) i snovali uništenje izbora. Nije išlo. Dva doktora c. kr. bilježnik Buba i odvjetnik Fragi acomo upregli konje i odputili se u Padenu odmah drugi dan poslie izbora izbornikah. Predstavili se padenskim mužem i pitali za podžupana. Bio je kod posla. Ostavi posao kad dočuje da ga njeka gospoda traže. Uljudno jih pozdravi i zapita: što želite gospodo od mene? — Rado bi nješto s vami govoriti, odgovore doktori. — Molim izvolite sa mnom u kuća, šta ćemo ovdje na cesti, primetne podžupan. — Unidu, ovaj njim ponudi stolice. — Poznate nas, bilo je prvo pitanje. — Nepoznam, al sam vas vidio prekjučer kod izborah. — Ja sam taj i taj doktor, ov je taj i taj doktor, reče jedan izmedju njih. Došli smo, da glasujete s nami za buduće zastupnike u sabor. I tako su s nami Buzećani i Pomjanci i ostali puk, i naši će stalno bit izabrani. — Čudno mi je gospodo, zašto vi nas četvoricu lovite kad ste već s ostalimi sigurni, da će bit za vas četiri više ali manje to je svejedno. — Pak koga vi mislite izabrati, zapitaju gospoda našega podžupana? — A mi mislimo muže s kratkimi bragešami, odgovori on i pokaže na svoje gaće sižuće malo preko koljena. — Kad su vidili gospoda, da je kost pretvrda, htjeli su bar znati, da li su Padenci nagovoreni. Pitali su da li jih je župnik, čestiti Ladavac, na noge stavio. — Nije, on nam je samo preporučio, da poštene muže izaberemo, odgovori podžupan i ode na svoj posao. — Doktori išli k drugomu izborniku al su kod njega gore neg kod prvoga prošli. Dva tri dana pred izbore spo ručili su doktori Padencem da će njim dati 400 for. za crkvu jer znadu da žele popraviti ju; jednom izborniku obećali 100 for. za crkvu, ako za njihove glasuju, bar za jednoga, dočim su drugoga grdili, i tako da je Buzet i Roč i drugi za nje. Gospoda doktori predzadnji dan pred izbori došli *pod* Padenu, valjda su se bojali u Padenu, i poručili po izbornike, al uzalud, Padenci rekli su, da će oni glasovati za svoje, da neće odustati od toga, da neće zatajiti svoga roda, makar njim dali tisuća i tisuća forintih. A kad su njim Talijani rekli, da su već u novine metnuli, da će Padenci s njimi glasovat, pak da će jih bit sram ako nebudu, odgovorili su: Nismo vam mi krivi sramote. Nisu Padenci krivi da doktori Talijani lažu u lažitorbu siplju, i da čine račune bez krčmara.

Živili Padenci, i njihovi izbornici Dilići i Grižoni. Junaci! tako valja postupati sa vuci u ovčjoj koži. Bili vi primjerom za sve naše ljude u Istri. Tada će gospoda doktori Talijani svuda proći kako u Padeni, odasvuda odilaziti dugim nosom, a naš se narod osloboditi tudjega gospodstva.

4. *Občina pomjanska* je najbliža koparskoj. Ima blizu 6000 stanovnikah sve našega naroda. Bar tu nebi imali Talijani nikakva posla, da je i malo duha pravnoga u njih. Ali da. Hoćeš li to od njih očekivati, tad jih nepoznaš. Oni bi htjeli i u tudjoj kući gospodovati. Malo prije izbora izbornikah, bio je i izbor občinskoga zastupstva. Već prije toga putovali su oni po raznih selih i radili da se izabere zastupstvo koje bi njim odano bilo. I uspjeli su u toliko, da je po njihovoj želji bilo zastupstvo i načelnik izabran. Ipak nije takov kako su želili. Neće se Talijanom prodati. — Pred izbori izbornikah dali se gospoda Talijani opet na rad, pozivali su nadžupane i uglednije osobe k sebi na dogovor i putovali po selih občine, medju njimi i gospoda Madonizza i Marsich vulgo Beršan. Ulovili su one, koji su štogod dužni kakvu Kopraninu i naložilo njim kako imadu raditi. Našlo se u občini ljudih, koji su za nje radili. Ti ljudi imali su novacah i nudjali su jih onim, koji bi glasovali kako će njihovi gospodari. Ti ljudi najradje su sprovadjali vrieme u krčmah. Pozivali su druge, pili su i napajali jih. Govorili su kako su poučeni bili, i kako su ti njihovi učitelji govorili. Najviše proti svećenikom: pustite sleparske pope, ako budu oni gospodarili bit će svega konac; oni od cesara plaću potežu, i raditi će na to, da budu franki uvjek veći. Pak proti jednom za koga su držali da će bit kandidat. Da je pop, da mu je misa uzeta, da je carski kraljevski, da je u Kopru od danas do sutra, da će ga Koprani iz grada protjerati, da će raditi na to, da se nadžupanijski ured premjesti iz Pomjana u Svetmarju; kako su ti njihovi meštri, lagali su i klevetali.

Na dan izbora izbornikah za rana došao je spomenuti g. Maršić medju one birače, koji su bili za Talijane predobljeni i koji duguju Talijanom. Visok vam je taj Maršić i krupan. Čuvao je siromašno stado, koje se je gostilo u krčmi, pratio ga je pak do u samu izbornu dvoranu. Imao jih je više nego li su imali pravo glasovati. Taj broj Beršanovih ili pako zloba i hinavstvo bilo je uzrokom, da je tajnik pomjanski Škrjanc govorio našim biračem, da njim ništa nekoristi, da ima toliko protivnikah, da je nemoguće nadglasovati jih. Naši se ipak neprestrašili već rekli, mi ćemo za naše glasovati, pak prošlo dobro ili zlo, naša će savjest mirna biti, da smo učinili svoju dužnost. Izabiralo se. Cielo vrieme bilo je neodlučno. Beršanovci i naši svjestni birači nisu se po broju mnogo razlikovali. Konačno bila je pobjeda ipak naša.

Naši dobili koji 34 koji 35 glasovah, svaki naš nije sebi glasa dao. — Bio je to prvi dan izbora u kotaru koparskom. Vidilo se što su Talijani sve poduzeli i kako su naumili raditi kod izborah. Pokazali, da bi htjeli i u tudjih kućah gospodari biti, a da to budu i najgnjusnijih sredstvah su se služili. Crn njim obraz. Kad opet dodju, s metlami jih tjerat. Naši prijatelji jedva na dan izbora uvjerili su se o protivničkom radu. Jedan videć kako je naroda prevareno, htjeo mu je govoriti, al to nije dopušćeno u izbornoj dvorani, vladin povjerenik mu je zabranio. Najviše predobljenih od Talijanah bilo je iz Truškah, Marezige, Pomjana. Najviše naših iz Svetmarje, Koštabone i Krkavacah. Za one prve želimo da se već jednom osvjeste, da vide kamo jih talijanska stranka vodi, da se već nedadu loviti i to nit za zdjelu leće nit u nikakvu cienu. Hvalimo one koji su spasili narodnu čast. Živili! *(Sliedi).*

(Dalje u Prilogu).

i dogodi. Ali ne samo to, već naš »barba rossa« nastoji u svemu kako bi mogao laglje potalijančiti ovo, čisto hrvatsko selo. — Podjite u Lošinj i pitajte talijansku školu, govori on seljakom; recite, da Vam popi nalažu hrvatski jezik, ali Vi, čisti fiorentinci, ljubite talijanski jezik. Nek Vam pop nepjeva hrvatski već latinski u nedjeljah sv. misu.

Djeca koja su te prije pozdravljala sa: hvaljen Isus, potle su počela upijat mudrost iz Kumičićeve glave, neznaju drugčije neg: »*servo sko*«. Ipak naš učitelj bi se morao držati novog školskog zakona koji govori, da podučavanje u pučkih školah mora biti moralno-religiozno; ako je on »*servo devoto*« svojih kumovah, nek ne zahtjeva, da budu takova i djeca njemu povjerena. — Preporučamo tog deliju školskim nadzornikom gg. Klodiću i Skopiniću, a unapried nek nam nešalju ljude koji znaju tako kvariti naš narod. Za danas dosti, a ti koji čitaš nepitaj: tko je napisao, nego što i kako je napisao.

Iz Buzeta *mjeseca lipnja 1883.*

Na izborih smo ovdje propali, a koj pozna sadašnje okolnosti mora priznati, da ovdje za sada drugačije skoro nije moglo biti. Puk ovdješnji sa malom iznimkom nepoznaje važnosti nit koristi izbora; s druge strane više vjeruje svojim neprijateljem najljućim, nego li onim, koji su pripravni dati ako treba i život za njegovu dobrobit. Žalostno su dakako ove istine, al uvjeravam Vas, da nam još duh nije klonuo i neće, dok budemo živi. Gledat ćemo nagovarati i poučavati puk koji će morat kasnije ili ranije progledati. — Nu vratimo se k izborom.

Talijanaši i šarenjaci letjeli su mjesec, dva prije od mjestanca do mjestanca, od sela do sela dižuć obećavanjem, prietnjom i ogovaranjem prosti puk na ovdješnje poštene rodoljube a žalibože da su im mnogi povjerovali.

Kod njekog sliepog Jurčića, izroda, imali su opetovane sastanke al tajno, kako nepoštena stvar zahtjeva. Izabrali su u tu svrhu svoj odbor, ljude koji se najviše od kmetskih žuljah tove ili tuste. Mi ih dobro poznamo i zaboravit ih nećemo. Nu uz sve njihove trude nebi bili uspjeli — znadem *ja* — da nije gospodin Vidulich, Krizmanichi Del Bello, obmamio mnoge Ročane, Humce, osobito pak zlosretni i šunjavi Draguć sa gladnimi Račicami. Njima se obreklo, da će im odmah toli željenu i potrebnu cestu sagraditi ako pristanu na njihovu stran, što oni svi jednodušno učiniše. U srcu nas je zazeblo kad smo vidjeli njekoje Ročane i popovskog otca i njekoje Humljave, koji su inače mudri i pametni, onako upravo biesniti proti našoj stranci. O ludi ljudi! opametite se na vrieme jer ćete se jednoć kajati a bit će prekasno. Svaki, koj nije sasvim slep, vidi, da je pravica i poštenje na našoj strani a krivica i nepoštenje na drugoj; pristanite dakle kao pravični i pošteni ljudi uz našu stvar, Bog će vas i naš potlačeni narod blagoslivljati. Neprijatelj Vam nije nikad obećanja pravo izpunio i neće ovaj put premda bi morao, jer su radi one ceste već tisuće izginule a nezna se kamo. Neprijatelj Vam se sladi i laska, za kuma nudi al svojim laskanjem je na vašu žuljevu ledja znao samo nametc ili velike adicionale napritti, tako da kad čovjek na to promisli, daje mu se na plač. Do malo ljeta ako kmet naš bude birao tako bezdušno ljude u dietu plaćat će toliko poreznih nametah ili adicionalah provinciji, koliko štibre cielomu carstvu! Pa ipak kmeti mnogi hoće da budu takovi njihovi zastupnici u Poreču i Beču!

Da smo za sada na izborih propali, kriva je još listina ili imenik biračah, posve krivo napisan. Naši ljudi, koji nisu on čas bili na biralištu, kad ih pozvali, morali su čekati do najzad, dakle do same noći, te su usljed ovog nesnosnog čekanja mnogi otišli. Protivnici mogli su svako doba glasovati, ako treba i više putah. To je mogao opaziti i komisar Lukeš koj je morao u onaj dan radi svojeg nelojalnog ponašanja čuti litaniju onoga Čiča. Poznati Movražki kurat bio je proti nam. Dobro, dobro kurate!*) Ovo ćemo si dobro zapamtit za buduće. Čast pak i hvala vrškomu plovanu Vraniću a i našemu Petelinu; od puka živu, za puk su i držali, to je pravo i Bogu drago," to bisto si mogao dobro zapamtiti i vi dragi Ignaciju! — Neki razdrapanac Šestan iz Draguća lajao je ciel onaj dan proti svećenikom i javno govorio, da i njihov župnik je mnogo obećao a sad da ništa nedaje — to je valjda govorio jer mu plovan nedade uvjek glodati ostanke njegova objeda kad k njemu dojde. Mi ovdje nećemo zagovarati Dragućkog župnika, jer za sada nismo mu to dužni, al ovdje upozorujemo naš puk, jedan put za uvjek, neka se onih svećenikah ili popah drži, na koje Talijani psuju i ruže. Ovi ga ljube i zanj drže a ne drugi. U ostalom moram na svršetku reći, da bi bili drugačije svirali naši protivnici kad bi bili naši hrabri Čići došli kao što nam obećaše, pa riečineznam zašto-neodržaše **). Nadamo se, da neće biti tako drugi put.

Jedan kmet.

Vrbnik, *16. Lipnja 1883.*

Mi stojimo postojano kano klisurine.
Bio prokljet izdajica svaki domovine!

U ponedjeljak 11. t. m. bili i ovdje izbori izbornih biračah. Neznam bili se većma čudio slogi sviestnih Vrbničanah ili mudrosti, pravednosti i nepristranosti izborne komisije, sastojeće od mudroga našega glavara Ivana Bozanića i učenoga (valjda jer znade veoma prikladno uporabiti zakon) c. k. povjerenika Sforze. Taj Velemožni gospodin još prije neg je prispio u Vrbnik već se, kako kažu, zagrozio Vrbničanom, da će jih on ukrotiti. Došav u Vrbnik, odsjedne kod g. glavara, koj bijaše i drugi član komisije i glavni izborni birač suprotivne stranke i ujedno sa sinom Bartolom (fina vam je to i prebrisana glavica — pravi otčev sin) pisarom imena izbornih biračah. Prije glasovanja pozove g. povjerenik izbornike u sobu gdje ih opomenu kako se imaju vladati kod izbora; osobito zapriečio, da će zatvarat »senza riguardo al grado o dignità« i protjera sve izbirače iz dvorane.

Zatim Vrbničani, podrugujuć se, prešli na glasovanje. Med množtvom znatiželjnih bilo prisutnih oko šestdeset izbornikah. Glasovalo se samo za deset izbornih biračah, sa svake strane pet, jedan jedini izbornik promjenio jednoga birača; te prem je naš mudri glavar s mudrijim si sinom (šteta da se ovdje gubi tukuć i pečateć listove) svaku našu zakonitu punomoć, bez prigovora c. k. komisara zabacio a svojih izbornikah i nezakonitu primio i potvrdio, to je na koncu glasovanja naša stranka imala 47 glasovah a njihova šarenjačka sa svimi punomoći samo 13. Videć vas puk Vrbnički, da su ta tri četiri šarenjaka, koji su još na večer pred izbori trubili, da su u većini i da će stalno predobiti, tako sjajno propala, očekivahu veseljem i radostju proglas svojih biračah.... Al slušajte i divite se *učenosti* c. k. komisara Sforze.

Zatvoriv vrata sobe za glasovanje, držaše tajnu sjednicu s drugimi članovi komisije t. j. glavarom, propalim izbornim biračem, i pisarom Ivanom Bozanićem i njegovim sinom Bartolom (koj onaj dan nije bio ni časak u uredu c. k. pošte), te nakon četvrt sata proglasi sudac Ive velikim ponosom i veseljem sliedeći avviso! »Si reca a pubblica conoscenza nei sensi del § 49 del Regolamento Elettorale Provinciale, che non avendo nessuno dei candidati ad elettori eletti ottenuto la maggioranza assoluta si rende necessaria una seconda votazione alla quale sarà dato principio oggi stesso alle *ore* 4 *pom.* Dalla Commissione Elettorale per le Elezioni della Dieta Provinciele. — Verbenico 11. Giugno 1883. — Sforza m. p.... e se non ridi di che rider suoli? c. k. komisar, valjda i Doktor?!... pak tako tumačit i uporabit zakon? — to će reći tlačiti ga... vuol dire, sapete Signor Sforza, calpestare la legge. Al još mu nije bilo dosta, da okruni svoj rad htio se je još izkazati; jer pošto mu jedan svećenik kaza, da polak §. 32 za valjanost izbora jest potrebita: l'assoluta maggioranza di voti comparsi e non iscritti nelle liste, odgovori ponosito: »Ella è un ignorante«. Signor Sforza? ora che vi siete alquanto calmato, diteci chi è l'ignorante?... Tacete?.... Avete ragione, un bel tacere non fù mai scritto! Pell' »ignorante« risponderete al Penale. Da se još bolje izkaže, pošto jedan pravnik zaviknu: Živio Franjo Josip i živila Hrvatska, dade ga zatvoriti 24 sata. Dakle već je pogibeljno svomu caru i svomu narodu sreću poželiti; da je gosp. Sforza bio ovih dana u Trstu, pa da je čuo, kako Englezi viču: živila kraljica Viktoria! živila Englezka! on bi bio i tuj našao povoda, da jih zatvori, jer kako on veli: »noi siamo nella Cislaitania« a u cislitavskoj nesmje se vikati: »evviva la Translaitania« a još manje; živila Englezka. Dakako, za Engleza bio bi našao pristojniji zatvor. Vidili smo gdje su u Vrbniku ulovili lupeže i lopove, pa su jih zatvorili u školu ili u kojugod sobu občinske sgrade a naobraženu mladića, izučenog pravnika Sforza zatvara u mjesto, koje se doduše zove »rešt«, ali gdje smo više putah vidili osle, mazge i drugu marvu zatvarati. U tom smradnom mjestu, u toj štali, gdje obično neima ni slame, koja se i živini nekrati, Sforza pušća tog pravnika deset sati ležat, a, sat, dva, pred ponoći, stavi ga među dva žandara i daje ga voditi dvie ure daleko u Krk, kao kakva buntovnika ili ubojicu. I to se dogadja u devetnajstom vieku, ne u Aziji nego u Evropi, na očigled naobraženog svieta po naobraženom Talijanu i c. kr. činovniku. Kako se tim povećaje ugled činovnikah, to će znati onaj »visokopoloženi«, koj veli, da po otoku Krku nema drugih stranakah nego mirnih i biesnih Hrvatah.*)

Poslje podne, kad nije bilo druge, odlučismo zadovoljiti Sforzinoj nezakonitosti, te da vidimo kako će Sforza preći »all' eleziono più stretta« kad se već od prvog početka glasuje samo za svoje birače, pristupismo na glasovanje o 4 sata po podne. Valjda g. Sforza pod »elezione più stretta« razumi glasovati samo za jedne izborne birače — ko što smo to i morali učiniti, jer se Bozaničevi mameluci od srama po podne raztekli i posakrili, da si jih morao tražiti Diogenovom laternom. Medjutim javismo telegrafično Namjestničtvu **) što radi Sforza. Bog i sloga bili s nami, mi iznesli 47 glasovah, a Bozaničevi dva! sama dva, i to ona što jih sam dao. Al se nenaglite, još nije Sforzi »maggioranza« si deve passare alla votazione più stretta. Morali glasovati i tretji put, i opet mi 47 glasa a oni dva ili ni jednoga. I sad je bila valjda Sforzi većina, prem su ga njeki naši šaljivci, već po tretji put glasujuć, podsmjehom pitali: hoćemo li još?

Proglašeni bili naši kandidati, a Sforza zaključao se u Bozaničev dom te išo već drugog dana po podne u Bašku, baš zle volje, al pun nade za uspjeh u Baški. I zbilja radi nesporazumljenja Baščanah i jer tamo kao da je svu sol pozobao njeki Desantić, starinom Senjanin, tamo se Sforza udovoljio, odabrani bili Desantiće ści.

Mi dakle svladali ne protivnu stranku u Vrbniku jer je neima, nego slomili Bozaniću krila ludoga šarenjačkoga poleta, a Sforzu sad tužimo na ministarstvo. Vidjet ćemo gdje je pravo! Čujemo, da je Sforza odputovao iz Vrbnika počašćen malom neugodnom muzikom, a sad ide g. Taffea zagudit mu generalbass. Bozaniću pako 13. t. m. u občinskoj sjednici većina zastupstva odčitala nepouzdanicu, koju si je morao sam u zapisnik pisati i koju ćemo vam možda na svoje vrieme javiti. To je Bozaniću pljuska s lievom rukom a onu s desnom dat ćemo mu kod predstojećih občinskih izborah. Vrbničani su progledali — a i doba je bilo da progledaju. Oni neće više trpiti na čelu svoje občine čovjeka, koji njim zameće narodni ponos i jezik, tu najveću svetinju, i koj se rukuje s njihovimi najvećimi krvnimi neprijatelji, ako Bog da i sreća junačka, onda ga neće spasiti ni cielo jato jarebicah, naime mutikašah.

Izpod Sisa na otoku Cresu, *dne 18. junija.*

Laž je predobila istinu, bezakonje pravicu! Da je tomu tako, uvjeriti ćete se dragi čitatelji dične »Naše Sloge« iz ovo nekoliko riečih, kojimi sam nakanio opisati, kako se obavili izbori fiducijarljah u občini creskoj. Obavieštila me o tom osoba, kojoj može svatko vjerovati. Al da stvar bude svakomu što bistrija, valja mi najprije iztaknuti odnošaje med vanjskim pukom u našoj občini i med samom občinom:

Občina creska sastoji se iz grada Cresa i ovih selah, na jugu: Valun, Lubenice, Martinšćica, Stivan, Ustrine, Belej, Vrana i Orlec, na sjeveru: Predošćica, Beli i Dragozetići. Sad, poznato je već svakomu, da su u ovom prvom izboru birala sama spomenuta sela svojih 6 fiducijarah a ova šestorica ima pak dne 23 birati u Krku dva zastupnika, s fiducijarji ostalih občinah našeg kotara, za naš sabor u Poreču; dočim sam grad Cres nije se imao nikako pačuti u ove izbore, jer on bira po se dna 27 t. m. svoga zastupnika. Sjelo občini je u gradu Cresu, načelnik joj je trgovac Keršić — šimata kopačkoga roda, a svih 30 občinskih zastupnikah gradjani su, osim jedinoga kurata predoskoga. U rečenih selih za obavljanje »službenih poslih, imenuje sam občinski odbor svoje poslužnike, kojih svuda zovu Anciani, a imenuje jih i mienja jih kad mu drago bez ikakvoga pučkoga sudjelovanja. A baš zato, Anciani jer jih občina kida kad ju volja, moraju tancati kako občina svira, inače dole šnjim. Sad budući občinski odbor u Cresu skroz talijanaški, to mu je i tajnik do ta nekidan bio talijanskim podložnikom, a budući po selih puk čisto hrvatskoga korena, a svećenici nit većinom prijatelji i jedini prosvjetitelji, to vam je položaj jadnih selskih Ancijanah posve mučan: oni su vam uvjek u škripcu. Ako drže za puk i stoje uz svoje pope a protive se občinskim hirom, kako i to moraju želeli duševno svoju službu vršiti, tada vam jih občina kida; ako su proti puku i proti popom, tad jih občina drži i miluje; ako bi napokon htjeli ugoditi puku i občini, tada vam postanu licumjeri. Anciani dakle u creskoj občini žele li biti Anciani, valja da budu proti puškim pravicam proti narodnim popovom, valja da budu licumjeri, valja da budu občinske lutke! Uz ovakove naše medjusobne odnošaje obavili se izbori fiducijarah u Cresu dne 16 t. m.

Občina creska razaslala listine biračah, koje bijahu pročitane dne 10. junija u nedelju po svih selih. Naravski, bilo talijanski pisane i većinom pogrešene, jer ili su zvale davno već mrtve ljude, ili takove koji neimaju prava, a posve malo takovih koji, bi imalo pravo glasovati. Tako u Belomi između 44 pozvana, samih

*) Reć bi da se bojite na vidjelo iznesti ime toga delije. Il mislite da se već pocrvenit nemože pa se Vi zanj crvenite? Gospodin taj rodom Slovenac iz Štajerske, imenuje se Meško. Narode! nezaboravi tog imena; pronosi ga od pokolenja na pokolenje kano uzor narodnog izdajice. Uredn.

**) A gdje bijahu njihovi vodje i pastiri? Zar tako shvaćaju svoje sveto zvanje? Dobro je i to znati! Uredn.

*) Prvim je valjda zastupnikom g. Dr. Bolmarcich a drugim g. kapetan Ellusceg. Uredn.

**) Učinismo i mi ovdje svoju na bez uspjeha. Uredn.

Izbori za pokrainski sabor u gradovih.

Dne 27. pr. šlog mjeseca obavili se izbori u gradovih istarskih.

Izabrano je u svemu 11. zastupnikah; od tih 10 nam protivnih, a jedan naš i to za gradove: Kastav Volosko, Lovran i Mošćenice, župnik g. Vinko Zamlić.

Ove posleduje gradove zastupao je dosele naš protivnik g. savjetnik Terdich. I ovaj put je kušao g. savjetnik sreću, njegova klika živo radila zanj, nu istina i pravo pobjedi, nezakonitost i nasilje podlegne. Kako nam brzojavom iz Voloskog dojaviše, glasovalo je 67. biračah za g. Zamlića a 57. za g. Terdicha a tim bi sa većinom od 10. glasovah izabran hrvatski zastupnik. Čestitamo od srdca junačkim izbornikom i čestitomu g. zastupniku. Tako valja korak po korak zemljište pridobivati a protivnika iz svih naših kotarah protjerati. On nek vlada i gospodari u svojoj kući a mi ćemo u svojoj.

Nadalje bi izabran u gradovih: Buzet Izola i Milje g. namjestnik de Pretis; u gradu Kopru usljed silnog pritiska radikalne talijanaške stranke g. Dr. Gambini dočim je g. vitez Babuder, dosadanji zastupnik, ostao u manjimi; u Pazinu bi izabran g. Dr. A. Mrak; naš kandidat dobi 8 glasovah; u Poreču g. Frane Sbisà, u Piranu g. dr. Bubba, u Rovinju g. Dr. Mate Campitelli; u malon Lošinju Dr. Fr. Vidulich; u Motovunu Dr. Canciani. Za trgovčku komeru u Rovinju g. Filipp Ivancichi Niko Dolbello.

U izvanjskih občinah izabrano je 8. protivničkih zastupnikah (što i kako, nek govore naši dopisi i protesti na namjestničtvo i ministarstvo) a 4 zastupnika naša. Imademo dakle u svemu 5. zastupnikah narodnih.

DOPISI.

Buzetšćina *u vrieme izbora 1883.*

Nebi vjerovao, tko nevidi svojima očima, kako Šarenjaci i istarski Talijanaši znadu liepo postupati sa kmetom u vrieme izbora. Znadu se preobraziti iz mrkog vuka u najmilijeg janjca. Poznata je dobro njima slaboća našeg prostog kmeta; znadu oni, da ovaj dade se lahko prievariti i da njima odmah vjeruje, samo ako se oni dostoje njemu ruku stisnuti. Žalibože, da je tomu tako! — Istinito je, da mnogi i mnogi izmed našeg naroda jesu progledali i spoznali, da ako jedu črešnje sa gospodom, njima repi ostaju, nu ipak dadu se zamamiti sa kakovim laskavim obećanjem. Bog sām znade, koliko se toga obećuje u vrieme izbora, a nikad neovrši. Obećalo se je i u naših stranah dosta toga. Nije uzaludno ovuda putovao pokrajinski kapetan g. Vidulich i pokrajinski mjernik g. Krismanich.

Da je propala narodna stranka kod izbora fiducijarijah dne 8 Lipnja, kriva jesu bila obećanja od strane šarenjačke. Čudnovato je, da iz Krasa, odkud se nadala hrvatska stranka najveće pomoći, nebijaše nijednog osim onih iz Trstenika, Dan, Bresta i Rakitovca. Nismo vidjeli nijednog od naših iz Laništćah, Brgudca, Praportja, Podgać, Klenoščaka, Sluma, Skropinjaka i Rašpora. Valjda njim bi obećana cesta do Laništćah!! Ili možda nisu se htjeli zamjeriti gosp. glavaru Clarici-u, što njim je dao napraviti »fontanu« u Laništćah, ali ne iz svog džepa!! Neka bude koji uzrok hoće, Ćići nisu si ovog puta čast napravili. Opominjamo jih, da se drugiput nedadu zasliepiti s pustimi obećanji na voju škodu. A i gg. svećenikom iz Laništćah preporučamo, da drugiput budu srdčaniji, da neimadu straha, nit obzira na nikog, kada se vojuje za svetu stvar.

Što smo propali, krive jesu i svakovrstne nezakonitosti od strane poglavarstvenih osobah. Da spomenemo samo onu sa listami. Mnoge i mnoge podobćine nisu niti dobilo listo, u kojoj su napisana imena onih, koji imadu pravo glasovanja; a mnoge su dobile listu jedva dan prije izbora; u mnogih jesu izpuštjeni oni, koji imadu pravo glasovanja a upisana imena onih, koji su umrli pred 20. dapače i pred 30 godinah. Ovo je sve proti zakonu, ali istarskim Talijanašem je dopuštjena svaka nezakonitost. Neka bude, vratit ćemo šilo za ognjilo. — Jedan od glavnih uzrokah što nepobjedismo jest taj, što su naši protivnici novcem glasove kupovali. Ovdje nastaje pitanje, tko daje ote novce? Buzetska gospoda sigurno ne, jer u obće znano, da je većina gospode buzetske posve zadužena, dapače mnogi i mnogi od onih, koji su se veoma brinuli za izbore, nisu vriedni platiti niti ono vino, koje popiju kod siromašnih krčmarah, nisu kadri platiti po više godinah niti pristojbe za njihov »casino di società privata«, nemogu plaćati svoju služinčad, itd. Tko je dakle dao novce za kruh, koga je propali gospodin A. pune vriće nosio po Ročkoj i Dolenjavaškoj plovaniji? Ovom prigodom preporučili bi tomu grčkomu Talijanašu, da si one vriće sačuva za starost, jer bi mu još moglo rabiti. Tko dakle daje te novce? Da nebi možda trpila občinska blagajna (kassa)? jer nam je znano, da je kod zadnjeg izbora prošle godine buzetski glavar Clarici (Klarić) posudio kod buzetskog gradjana Fabijančića novce za agitituranje, a još danas nisu mu povratjeni. Neka dakle dobro paze buzetski občinari, a osobito občinski zastupnici, kako i kamo se troši občinski novac, kad buzetski glavar neće, da dade već 6 godinah občinskih računah. Tu mora biti nečistog posla. Gospodin glavaru! ako hoćete biti opravdan i za poštenog čovjeka držan pred pukom, van sa občinskimi računi, jer drugčije moramo o Vami zlo misliti.

Dalnji uzrok, što smo propali kod izbora fiducijarijah jest, da mnogi naši svećenici nisu vršili svoje dužnosti, mnogi iz straha, a mnogi iz drugih obzirah. Laništće jesmo već spomenuli. Humske župe upravitelj gosp. Fr. Repić nije se niti ganuo, niti rieči kazao svojim ljudem, a od č. g. Mateja Mikuša, župnika u Draguću rodom Slovenca, nismo se mogli ništa niti nadati, pošto je podpisao sa šarenjaci iz Draguća molbenicu za talijansku školu. Na čast bilo njemu i onoj izdajici iz Movraža. Presjelo njim! Otaj delija iz Movraža Vam je Ignacij Meško kurat, rodom slovenski (!?) Štajerac, koji je glasovao sa buzetskimi Talijanaši i svoje ljude takodjer nagovorio, da glasuju proti nam. Bog nas očuvaj od takovih pastirah! Porečki list »Istria« hvali ga veoma, što je glasovao s njima; neka mu bude ota hvala, te neka mu Talijanaši priskrbe kakvu propozituru, jer »preženca« imade za mitru.

Čast budi pako ovdje izražena č. gosp. Ivanu Vranić-u župniku na Vrhu, č. g. Antunu Petelin-u kapelanu u Črnici, isto tako č. gosp. Antunu Micetić-u župniku u Roču i č. g. Fr. Blažić-u župniku u Dolenjojvasi, koji su se ponesli kano pravi narodnjaci i prijatelji puka. Čast ide i vriedne Hrvate iz Štrpeda, kojih ćemo se uviek ponosom spominjati. Pohvaliti moramo one kmete iz Dan, Trstenika, Bresta, Rakitovca, Črnice i iz Vrha, koji su došli u dosta velikom broju vršiti svoju dužnost.

Propali jesmo u Buzetu i u Roču radi gore navedenih uzrokah, ali predobila su naša bratja u drugih občinah koparskog kotara, koja znadu malo bolje od nas braniti svoje pravice. Živili dakle sviestni Hrvati i Slovenci koparskog kotara! Živili naši vriedni zastupnici velešt. gosp. Spinčić i Križanac. Neopisivo veselje vlada u našem puku radi te pobjede, koju su Štrpedjani proslavili u subotu na večer veoma liepo sa pucanjem i muzikom kličuć neprestance: *Živili naši dični zastupnici gg. Spinčić i Križanac.*

Na koncu želimo onim iz buzetske občine, koji su glasovali proti našim zastupnikom, da njim presedne onaj *skopac i oni bigoli*, koje su jeli u petak u večer pred izborom, te da bi se jednom na svoju škodu opametili i nedali se drugiput voziti na vozu u Kopar, kao i telci u mesarnicu.

Iz Poreščine *u junju 1883.*

Veleč. i štovani Gospodine uredniče! Ovo je prvi put, što ja pišem u novine, zato ne zamerite mi ako nije sve u redu, i budite voljni Vi, koji znate, popraviti, što treba. Jer znadem, da ste zabavni s mnogimi posli za sadašnje izbore, i da mi zato u veleeienjenome Vašemu listu, dičnoj «Našoj Slogi» nemožete mnogo mjesta ustupiti, stoga bitću kratak.

7. t. m. imali smo u Poreču izbore; nu čujem da jako malo. fiducijarijah. Neznadem broja koliko da jih je došlo birati, Uzrok tomu je, što ih je malo, — jedva ili niti treći dio — imajućih pravo glasovanja, dobilo pozive na izbore; da su bile i kada izborne liste izložene, nigdje nam se nije javilo; i zato se u pravom vriemenu pritužiti nisu mogli oni, koji su bili iz listah izpušćeni; krivo je bilo dalje i to, što su mnogi, bojeći se zamjeriti gospodi, ako glasuju za *kmetske, naše* fiducijare, volili ostati doma; najviše pak napokom to, što velika većina naših kmetah još tvrdo spava. Na biralištu u Poreču odlikovali su se u priekomjernoj mržnji proti nam i našim fiducijarom osobito dva gospodina. Imena njihova za sada ne kažemo, jer moglo bi to, od strane jednoga tih, komu od naših sirotah škoditi. Nu, reći ipak moramo upravo tomu gospodinu sledeće: Gospodine dragi, Vi i Vaši imate *svoje* zastupnike u saboru, koji izabiraju Vaši gradovi i veliki posjednici. Kada ovi biraju, onda mješajte se, onda hvalite, kudite strašite, mitite, kupujte glasove i trgajte listiće iz rukuh drugih. A kada mi biramo *svoje* t. j. *kmetah* zastupnike, onda, Vas molimo, pustite *nas* u miru; jer podpuno smo osvjedočeni, da će nam tako bolje biti. Mi hoćemo zastupnike naše krvi i jezika, koji ljube nas i naš jezik, jer znamo, da ovi nam neće zla. Mi nećemo zastupnikah, koj nas zovu, «šćavi, šćavoni», koji neznadu ili se srame našega jezika, ovoga od Boga najvećeg nam dara; što ćete, da u nas i na nas takov još ljubiti može? — Drugomu gospodinu pako koji se takodjer odlikovao na biralištu u mržnji proti nami, dovikujemo iz dna naše duše: «*Preziremo te*!» znamo bo vrlo dobro, da i gospodski klobuk pokriva više putah glavu punu slame.

I poslie tolika truda, nagovaranja, prietnjah, obećanjah, prošnjah i pogrdah na vriedne naše svećenike, (kao da mi nebismo mogli i smieli i svećenike, u koje imamo povjerenja, za naše fiducijare birati!?) pošlo je rečenoj dvojici gospode za rukom, njekolicini izmamiti listiće naših fiducijarah, ter narinuti im one taljanaške stranke. Na *ovay* način junački! zadobili su većinu za taljanaške fiducijare, za — *samo jedan glas!* — Nek im bude! Glasovati će njihovi fiducijari za zastupnike Taljane. *) Mi ih našimi zastupnici nikad smatrati nećemo. Biti će naši namětnici svi oni, koje ne biramo sami, po svojoj volji, bez grožnje i straha, bez prošnje i nagovaranja, i — *bez sile* i nasilja. Niš za nas, bez nas! Dao nam je naš premilostivi Car i Kralj pravo da *sami* biramo *svoje* zastupnike u sabore; dakle! — dakle ne narivavajte nam silom za zastupnike *naše*, ljude *vaše*; izabrati ćemo si *svoje, sami*! Nemješajte se u *naše* izbore za kmetske občine, kao što se niti mi nemješamo u *vaše* u vaših gradovih.

Njeki gospodin pritio nam u Poreču na dan izborah fiducijarah s vojskom: «nascerà guerra»! Mi to ovako razumievamo:

Pravo, koje vam je dao premilostivi Vladar, da si naime sami izabirate svoje zastupnike u sabore, *mi* vam ne priznajemo, *Mi* bolje od vas znamo, gdje *vas* postol tišći. Mi ćemo za vas zastupnike birati, t. j. s vašimi glasovi; nas slušajte, mi se u to razumijemo, to ni za vas; *za vas je motika i vrganj*, vi kopajte te radite oko vaših lozah. Vi nam budite nakovalom a mi batom, bitće vam dobro. Budite mirni, mi ćemo sve za vas, *bez vas*; i tako će biti vazda mir i sloga medju nami — gradjani, i vami — seljaci, kako je bilo i do sada, i bitće vazda, i na sve vieke viekah, Amen! — Nećete pak tako, — *guerra*! — Na to vam mi odgovaramo u svoj-svojoj poniznosti, kako se to pristoji trudniku — seljaku: Vi bi nam, zakonom osigurane pravice htjeli krnjiti, ugrabiti, te ono, što nam isti dobri Bog neuzkrati, t. j. slobodnu volju zaniekati, nas i unapried pravim «šćavom» t. j. blagom smatrati, nas na izborih kao takovo u mesarnicu tjerati!

Nećeš tako, kleti «šćavo», nećeš u mesarnicu s liepim, evo ti vita i konopa: *dužan si*!

Istina je žalostna, dužni smo! upravo to živo osjećamo, osobito u vrieme izborah. Nu, znamo i to, da *platit ćemo morati* — (i to čim prije, tim bolje po nas) pa glasovali mi na izborih *za vaše* ili *za svoje*. Prefriganо i lukavo znali ste nas uloviti u mreže vaše. A bitće i tu bolje, s vremenom bit će nam i ovdje pomoženo, ufamo se u Boga i braću našu jednokrvnu. Prietiti u vrieme izborah jadnomu dužniku s peticijuni, čini nam se kukavno, naobražena čovjeka nedostojno. — Nepomože li vam ni vito ni konop t. j. dug, onda vičete: *guerra!* Dobro, prihvaćamo boj! Pod zastavom: Živio nam obljubljeni Car i Kralj! Živila nam hrvatska naša majka! doći ćemo na buduće izbore! Do vidova!

Jedan kmet u ime mnogih.

U Čunskom *mjesecu Junija.*

Jedan od najdrzovitijih neprijatelja naroda u naših stranah jest ovdješnji učitelj Kumičić. Da ugodi prijateljem svojim i svoje gospodje, pomagao je našim protivnikom svimi silami u prošlih izborih; dobro za nas da te sile, toliko duševne koliko tielesne jako su slabe. — Svojim znanjem, kojim dosiže malo dalje nosa, pomaganjem dobro poznatog Šimine iz Malog Lošinja, nagovorio je njekoliko seljakah, da izaberu kao fiducijarije ljude, koje im je on na papir napisao, jer je znao, da te isti glasovati za gospodina savjetnika, starog svog prijatelja; to se

*) Već su glasovali, tobož slobodno, sviestno i ustavno! Ured.

po prilici 15 imali pravo glasovati, u Dragozetićih razmjer bio još nepovoljniji a na Predošćici izmed svih pozvanih, da nije nijedan mogao glasovati. Isto tako bilo po jugu. Svakako stvar nepojmiva, kad baš letos c. kr. porezni Ured uredio pojedine posjede, te jih ubilježio na glavu živućeg posjednika. Zar nije bio g načelnik dužan pisati rečenomu Uredu nek mu izdadu točni popis svih sada plaćajućih, a ne slati nam uviek one stare listine sastavljene možda pred 30—40 godinah? Inače ta se netočnost predvidjala, pak je plov. upravitelj beljski još dne 4 t. m. naručio pri c. kr. poreznomu Uredu prepis svih porez plaćajućih seljakah; al premda mu bilo obećano, da će mu se taj popis poslati do 2—3 dana, premda se bio obratio i na uplivnu osobu u Cresu, da ga može dobiti, to ga ipak neprimi; pak mu bilo rečeno na dan izbora, da mu je popis bio poslan još 10. t. m. po poznatom čovjeku — ipak taj čovjek neizruči mu ga sve do 17 t. m. Zašto? nezna se. Nego čitatelji će reći, kad ste vidili, da su vam listine pogriešne, zašto niste reklamali. Dotičnici nisu reklamali, jer neznajuć koliko plaćaju, neznali dali imaju pravo glasovat, jer neznali kako reklamati, jer vrieme bilo prekratko; a pak, i tako obćinski je tajnik izjavio, da se nije moglo reklamati sve do subotu u jutro: on čas pred izbore. Predvidjalo se, premda nè u tolikoj mjeri, da će se obćinari na vladanju najbrže pačati u izbore, pak je i glede toga rečeni beljski kurat govorio dne 4. s načelnikom creskim, koji mu je med ostalim u svojem dućanu rekao, kad mu ov primjetio, da će on sve listine prepisati, ako jih nekane po selih razaslati: »non occorre che la se disturbi, noi altri non ne intrigheremo in queste elezioni per niente, basta che i vegni pochi de lori e che i fazza quei fiduciari che i vol« kašnje ćete viditi kako je svoju rieč održao!

Listine dakle ili imena biračah bila pročitana u nedelju, a već u sriedu iztrčao telal — doletio čovjek Cresan, navlaš poslan po svih selih pismenim nalogom g. načelnika Keršića, da svi Ancijani sutra dan imaju se naći bez dvojbe u Cresu. A zašto? to se nereklo! Ancijani lutke se odazvale i požurile se u Cres pred šior podeštada, koji da jim je po prilici ovako junački prozborio: »Žnate zac šen vaš žval: vi švi imate balotat za nasega kapetanata (sic!) ćete pojt doma i švin judem reć neka prideju votat. Ko nebi šte prišli, bite ša jako žamerili menè i kapetanatu. Ce nežnate, da mi najboje žnamo ce van venka okuri. Ja i kapetanat šmo van vas oteo — donke njegà ćete balotàt. A nè onogà, koga vam rceju popi; cè će vam popi, oni denes šù jutro nišù, oni jimaju švoju plaću, oni neka tendiju crkav a ne ove poši itd. itd.«

A lutke Ancijani s beritom u ruci klanjali se svomu plaćenomu gospodaru i odgovarali po običaju: šioršì, šioršì, donke za kogà ćemo balotàt, ako šè za koga nam oni rekù, šioršì šioršì. — Lutke primile svaka po 1 for., a dosada neznamo jesu li primli još novca da druge birače za se primame. To je samo dosada očitovano, da je načelnik poslao po dragozetskomu Ancijanu (koji inače pošten čovjek, al od mala imenovan i bude li stao na rep obćini a držao za puk, naravno da će biti promienjen) 1 for. ondješnjemu kuratu, a neznamo zašto. Al creskomu načelniku nebilo još ni to nasilje dostatno: trebalo mu još drugih emisarah pak, kako već svaka ptica svomu jatu leti ili po talijansku: »ogni simile ama il suo simile« izaslali u tramuntanu svoga desnoga prijatelja Banića. Koji je taj Banić? To vam je neki već sivi i iztrošeni udovčina, koji pokleje pokopao tri dobre žene, s kojimi je uviek u nemiru živio, združio se s tudjom ženom, s kojom, uskočiv uz to kadgod još i u tudji tor, živi o suložništvu, smućujuć tako dobre kršćanske duše tim svojim sramotnim izgledom, u ovih stranah nečuvenim. Takova si dakle čovjeka izabrao možni Keršić za agitatora! Pful! sram vas bilo! Govorilo se uviek, da creska obćina podupire Banića, da može slobodno uživati tudju ženu, a sad će valjda i sliepi progledati, i osviedočiti se, da je to istina: drugačije niti bi se Keršić u njega bio pouzdao, niti bi Banić Keršića i družinu mu služio. Taj dakle čovjek, posve sličan, stran duše i krsta, onoj živini, koja mu je u susjedstvu za obću službu —, bi odabran da ljude kupi, koji bi glasovali za obćinske fiducijarije.

I zbilja najprije pošao u selo Ivanji, gdje bila trojica biračah; pohodio poštenoga kmeta Brožca, u čijoj kući da nije bio kakovih 15 godišća, pohodio i vriednoga Bona te jim ovako govorio: »pozdravljaju vas šijor podeštad, i su vam poručali, da pridete sabotu va grad na balotacijon; ma nè s popi, popi imaju svoju plaću; oni nimaju derita va ovè balotacijoni se pačat; nah (nego) ćemo balotat s komunom itd.« Al Ivanjare Banić nemogao namamiti: poznali su oni sovurinu pticu. Tako isto bilo poručeno od Keršića dobromu mladiću Ivu Dujmoviću na Vazminež, da ga šijor podeštad zovu. Zatim Banić pozvao k sebi bogataša Burburana iz Dragozetić, komu se baš čudimo, da se dao zavesti mada bi od kog već od Banića! Burburan zbilja bio na dogovore u Petrićevih dne 15 gdje živi Banić i Ancijan beljski, koji je iste večeri povjedao u Belom, da je jurve 6 Dragozešćanah uz Banića — dotično uz Keršića. Banić dakle sabrao po nalogu podeštada što mogao, sabrao skupa s Burburanom 6 Dragozešćanah med kojimi i glasovitoga trgovčića mustaću (koji se drži učenom glavom!); zatim u beljskoj plovaniji imao za se svoga viernoga slugu fanta, (koji nije imao pravo glasovati jer neposjeduje skoro ništa) tako viernoga, da bi vam za Banića pošao i u vatru i uvodu, koji bi mu sve na uslugu ustupio, dar i..., tako viernoga, da je zarad njegove svjedočbe nebogi pravedni muž Banićeve drage bio utamičen, valjda zato — što mu Banić uživa ženu — Nagovorio ili bolje zaveo Banić još i dvie propalice u Sv. Petru: nekoga Kirinu, koji ima toliko imanja koliko i duga, i nekoga Barkarića, koji reć bi da Kirinovim putem ide. Eto dakle vojske 6 Dragozešćan: Banića, fanta, Kirinu i Barkarića, a da četa bude što dičnija pridružila joj se još dvojica: beljski trgovčić Vicić, jadni Rokov dužnik, koji je tako srećan bio svojom trgovinom formentuna i drva, da je u malo godin od golotinje popeo se na bogatiju i to u neznatnom i siromašnom beljskom kaštelu; i beljski Ancijan »il nostro Matiè« kako ga komu neka vlastela zovu; koji je izpovjedio u večer izbora, da on »morać« balotat s komunom, zač da bi se podeštadu zamerili. Toj se dičnoj četi pridružili i nekoji drugi kmeti iz juga što zavedeni što većinom »Ošlpu Roku« i drugim Cresanom« dužni: došli navlastilo Valunjani i Lubeničani jer od svojih popovah nè prosvjetljeni niti k izboru nevodjeni.

Uz ovakove priprave došle vojske na ogled dne 16 t. m. Stranka čisto pučka, dakle stranka prava, svojimi popovi predvodjena, došla kad bila pozvana na 9 uri, al našla jurve nekoliko protivnikah u obćinskom hodniku, u na vratima dvorane načelnika, gdje već čita imena biračah, čita jih to se već razumije telijanski. Stranka pučka dala se na okup i najprije pitala ulaz u dvoranu ili barem pristojnu sobu za birače, jer hodnik tiesan i dug te bi lahko koji birač mogao i nečuti svoga imena, pitala zatim gdje je ta komisija, koja nadzire na zakonitost izbora; na što joj se odgovorilo, da dvorana je tiesna za tolike stotine biračah, a ne bilo jih niti 50 (a hodnik nebio tiesan?), da u dvoranu nesmije nitko, van birač po birač; da komisiju sastavlja vladin povjerenik prisutni g. Sforza, i načelnik Keršić.

Pučka stranka primila sve to na znanje i stala slušati imena pozvanih, šaljuć većinom svoje ljude na glasovanje, al bilježeć ujedno i broj protivnih glasovah. Kad na jednom vrli i okretni kurat martinski (Jerko Grčković) opazi, gdje načelnik pozvao čovjeka iz Martinšćice, koji neima prava glasovat, jer nebio u listini Martinšćicu poslanoj, i jer i tako poznato, da neima dostatnog imanja. Upozorio on o tom g. načelnika, al ov poricao njegove opazke; i kad je neustrašivi g. kurat prosio nek se donese listine, što su bile u Martinšćici pak nek se razvidi dali se slažu s listinami, što jih čita načelnik, ovaj počeo biesniti, g. Grčkovića vriedjati, dočim mu je imao slavni g. povjerenik (to će biti čovjek čiste naše krvi!) srca zaprietiti, da će ga 24 ura zatvoriti bude li naprled govorio! Čujte ljudi, to vam je razvikana sloboda izbora, to preporučena neutralnost vladinih ljudi, to poštovanje zakona! Proti tomu nasilju uložio g. Grčković i družina mu prosvjed. — Čitao načelnik dalje, kad iznenada, nezna se zašto prekinuo red, pak stao slati na glasovanje nekoje svoje a i naše koji bi mu se prikazali. Opet, na molbu učenoga stivanskoga kurata (Muškardina), začeo redovito čitati imena biračah dok je napokon i završilo. Tada mesto da iznova pročita listine, kako je propisano u slučaju, da je koji birač izostao ili zakasnio, rekao na glas: svi koji imaju glasovat nek unidju i unišlo jih 13 i 2 popa kojim se kasnie pridružio i treći. Najprije glasovala ta dva popa, koja nemoguć se opirati sili, na mig c. kr. vladinog povjerenika, morala su izaći, na što zatvoriše vrata i postaviše preda nje c. kr. oružnika da brani ulaz. Što su učinili s onom trinajstoricom, toga mi neznamo. Za jednoga samo znamo, jer je to sam izpovjedio. To je onaj Dujmović, o kojem vam gore rekoh, da ga podeštad pozvao po ujcu si Viciću na glasovanje, premda načelnik znao, da neima prava. I zbilja načelnik da ga upitao: »ce ši prišel?, pokazi mi buletin«. Kad mu ga je Dujmović pokazao, i opazio načelnik na veliko svoje čudo, da on ima cedulju stranke prava, moj mi ga načelnik odpravi. Morao ga odpraviti, al ne pokle mu je vidio cedulju, već prije, kad je znao da neima pravo glasovati — i tada bi se bio pokazao nepristranim.

Bilo tako: stranka zakona opazila da se listine načelnikove neslažu s listinami vanka poslanimi, u onih bila naime uvršćena dvojica zato jer su za obćinske fiducijarije glasovala, a izključena bila barem šestorica koja bi bila glasovala za fiducijarije pučke.

Ipak stranka zakona nabrojila od 9 ure do 10 i pol po prilici, 21 svoj glas a protivnik 13. Sada dodav onomu 21 glasu jos ona tri, koja su ona tri popa, kako se gore reklo to je stranka pučka imala 24 glasa. Opet budući da su izmed one trinajstorice zatvorene dvojicu u koliko znamo, iztjerali, to je obćinska stranka mogla dobiti i u najboljem slučaju još 9 glasovah, dakle u svem 22 glasa. Dakle uz nepojmivo izključenje naših i uvršćenje njihovih biračah uz gori opisanu načelnikove spletke, mi ipak imadosmo većinu. Sasvim tim čudite se ljudi i c. kr. vladin povjerenik oko 11 ure izjavi uspjeh izbora čitajuć, da su fiducijariji, Keršić, Bogović, Bolmarčić, Pavan (svi gradjani creski ljudi glasoviti !) i neki Bonvin izašli sa 39 glasovah a naši: Grčković, Sintić, Mužina, Muškardin, Mužić i Bon sa 22 glasa. Mi se tomu križali i čudili i tajne nerazumili, kad al po podne obćinski tajnik Moise očitova beljskomu kuratu, da je glasovanje počelo na 8 ura. Tim tajna bude nam barem dielomice protumačena, jer se domislismo da svi nebogi zastrašeni i prevareni kmeti što su glasovali od 8.me do 9.te, glasovali su za načelnikove fiducijarije.

Takve nepravde za srce nas zazeble, pak je stranka zakona uložila utok nek sabor porečki skrši bezakonje, nek uništi ovakove nezakonite izbore na temelju sledećih uzrokah:

1. Načelnik creski sa svojom družinom rovario protuzakonitim načinom prije izbora, da birači hoćeš nećeš glasuju za njegove fiducijarije, a ovi za slavnoga c. kr. kot. Kapitana Elušcega.

2. Listine poslane kasno, i većinom pogriešene.

3. Listine načelnikove neslagale se s listinami Ancijanom poslanimi.

4. Glasovanje bilo strančarsko i pristrano i skrovito.

5. Fiducijariji izašli svi gradjani osim jednoga.

Ufamo se, da će nam se pravica odkrojiti.

Na koncu obraćam se svim seljakom obćine creske, da jim kažem koji ima biti taj njihov zastupnik na porečkom saboru za celih 6 godinah i to po nalogu načelnika jim Keršića. Zastupnik dakle koji ima braniti vaša prava za celih 6 godinah biti će vaš kapetan u Malom Selu po imenu Elušeg. Za drugoga još neznamo, jer vam ga nisu jošćer očitovali. A znate vi koji je ta Eluscegg? Beljani bi vam znali najbolje povidati. To vam je on gospodin, koji je pred nekoliko godinah pohodio Beli sa žandari, da tobože umiri smućeni puk, kad se radilo smi li puk ili ne seći bošak po »Varhù.«

Koji mesto da kako ljubezni otac sluša tužbe, mesto da se s pukom porazgovori kako to čini naš milostivi cesar i kralj kad posjoti koju svoju pokrajinu, ovako počme skupljenomu puku govoriti: Slušajte me, i prvi od vas koji progovori jednu rieč, neka znade, da ću ga dati zaverugati i odmah zapeljati u tamnicu. Koji je te miroljubive seljake a nè smutljivce, kako su jih neprijatelji njihovi opisivali, pokupio u školi i ondje naredio jim, da svoje križe bilježe na nekakvoj karti, kojom bilo njim obećano, da će biti sve po staru, al ta karta odletila bez slieda i glasa. To vam je on gospodin, koji je lane zabranio svim vašim popovom, da vaša imena nesme pisati hrvatski već talijanski, to vam je on gospodin koji se protivio onoj četvorici zastupnikah na saboru porečkom, koji držeć za kmeta predlagali su, da putujući učitelj mora znati i hrvatski, a Elušeg glasovao s vašimi neprijatelji, da netreba nam hrvatskog putujućega učitelja, premda ga i vi plaćate davajuć mu na godišće 1000 for. To vam je on gospodin koji je dakle uviek držao za gradjane i Talijane a nikad za seljake Hrvate, koji vas je svojom družinom obsipao sa svimi onimi blagodati što vam jih izbraja Naša Sloga u svojem 12 broju a u članu »što se je učinilo za naš narod u Istri.« — I toga vašega očitoga političkoga neprijatelja načelnik Keršić hoće, da birate si opet zastupnikom za 6 godinah! Nečudite se tomu: oni su vam kumpari, pak kako vas Elušeg nadario u Porečkom saboru tako vas i Keršić dariva u obćini creskoj! — Neka vam reče Keršić, nek pokaže kad je taj vaš zastupnik ma jedan jedincati put u prošlih 6. godinah progovorio na saboru za vaše bolje? — I toga vam hoće sada da narine! Ta kad mu je tako drag, nek si ga sam bere za svoj grad, a vas nek pusti u slobodi, da si berete ljude svoje krvi i svoga jezika. Oj nebogi naši seljaci, kad ćete vi oči otvoriti, kad ćete vi svoje prave prijatelje poznati, kad svoje pravice obraniti?! Nemari, mi se ipak ufamo u Boga i pravicu *) da će Elušeg propasti, da će većina fiducjarijah u našem kotaru osobito na krčkom otoku dne 23 junija u eči Ivan danu osvjetlati si lice, da će oni izabrati naša dva zastupnika, koja ako nam nebudu mogla štogod dobra izposlovati u Poreču, jer će jim se bit boriti proti hudoj većini, to nam neće barem niti nikakva zla nanesti. A Keršić, a Elušeg a njihova družina? oni će vam izčeznuti, njih će nestati poput prašine izpred silna vjetra dočim će naš slavni hrvatski junački narod u vieke živjeti!

Dne 21 junija: danas smo u Cresu doznali da su jučer c. kr. žandari obilazili neke kuće u Belom izpitujuć ljude jeli kakva smutnja u puku i što da je plovan prošle nedelje propovjedao! Naši dušmani mjere po svom laktu; oni sviet buno pak mislo da ga i drugi mute. Seljaci se bude a oni vam u strahu!

*) Nebijaše je kod kuće. Podlegoše naši nasilju, kojemu neima na svietu para. Ured.

Razgovor med Ivanom i Bartulom

pod pazinskom ladonjom dne 23 lipnja 1883.

Ivan. (Držeć u ruci katekizam čita na glas.) Treće: pritisnuće ubogih sirotah. Četvr...

Bort. A zašto tako vičeš. Bog te...

Ivan. Rad bih da i naša gospoda čuju, pa da nepritišću onako nas sirote.

Bort. Katekizam i pazinska gospoda čini mi se da se neslažu.

Ivan. Onda kako mogu jadikovat, da radi svećenika vjera propada? Ta ono gore sam čuo često iz ust svećeničkih.

Bort. Hodi, hodi! Nepoznaješ jošte naše tiće razletavce. Oni se drže vjerno onog starog pravila: Reći ću ja njemu prije, da on mi nereče, kako da nebismo im već rekli.

Ivan. Jest i meni se čini, da njihove tužbe su neopravdane.

Bort. E dašto! Za Boga i vjeru ti naši kaputaši haju koliko za lanjski snieg. Prije bi se tama i svjetlost složili nego li ove dvoje stvari u našem Pazinu.

Ivan. Imaš pravo, tomu su svjedoci blagdani i procesije. Pred najsvetijimi otajstvi pokrivenom glavom sa cigarom u ustih idu onako okolo kako... Bog me čuvaj...!

Bort. Za to im je tako oplemenjena duša i srce! Ako ćeš vidjet divljačine i prostačine hodi do Pazina. Nu ostavimo mi to do druge prigode. Pitaš me, da zašto jadikuju, da vjera radi popovah propada, al nemoj mislit da ovdje misle sve popove. Oni izrično vele, da su samo njekoji krivi, to jest oni koji neće s njima u istu tikvu puhat.

Ivan. Vidi, vidi...

Bort. Na one popove poštenjake psuju, koj njihova gnjusna, ma uprav vražja djela očito osudjuju, neodobravaju. Neće da čine poput njih onaj treći grieh, koji si ti onako glasno prije iz katekizma čitao, koj knebu na osvetu vapi naime: nesmiljeno globljenje, tursko guljenje i tiransko pritisnuće ubogo istransko ràje, hoću reći: istranskog zapuštenog kmeta. Ivane dragi! Ono su svećenici, koji su pred oltarom prisegli, da će se na smrt vojskovati proti nečuvenom robstvu i nepravdi.

Ivan. Sve si mi draži, sve više su mi mile tvoje rieči.

Bort. Nisam ti svega reka. Čuj me! Kad bi naši svećenici čisto hrvatskom puku taljanski predikali, nauk držali Boga molili, kad bi ga bezdušnim guljenjem pomogli osiromašavati, kad bi očito govorili, da spadamo pod Italiju a ne pod Austriju, kad bi s njima »Evviva Italia e morte all'Austria« po istranskih gradovih vikali, jednom riečju, kad bi naši dobri svećenici postali izdajice Boga Naroda i Cara, onda bi jih do sedmoga neba uzvisivali, kako njekoje. To ti je kaputaška vjera!

Ivan. Vjere mi svete nisi nit jedne zlágao. Dobro bi bilo, da si to naši žudišići Mečari, Trošti i Šarci koji vragu svoju dušu za pijanstvo prodavaju, dobro zapamte i nikad nezaborave.

Bort. Govorenje i psovanje kaputašah naših već je dragi Ivane nesnošljivo. Oni nam priete al je čudo, da ni se njim već što dogodilo. Nije dosta, da su nam tielo upropastili već nam hoće i dušu pogubit. Naši da su svećenici krivi da vjera propada? A tko je ikad vidio naše protivnike poštene i svete? Tko goni nečuvenom tiranskom silom naš jezik iz škole i crkve? Tko ih vidi kada u Božjem hramu moliti, sakramente primati? Neodvraćaju li oni uprav satanskim načinom proste ljude od crkve, očito tvrdeć, da ona je za živinu a ne za ljude? Tko svakom prigodom meće na ruglo ma i najsvetijega svećenika ako ne oni? Pa popi da su krivi propadanju vjere! Ako igdje, valjaju ovdje rieči Božanstvenoga Učitelja: Čuvaj se narode od lažnih prorokah koj dolaze k tebi u ovčijoj koži a iznutra su grabljivi vuci. Ovi bezočni Farizeji, ovi pobieljeni grobovi hoće se sada narivavati tužnomu zapuštenomu puku Istranskomu za učitelje i u svetih stvarih, a neznaju, da isti dah kojim dišu jest otrovan, da nit jedna kap njihove krvi nije zdrava.

Ivan. Dobro si proučio ove stvorove jadne, pod kojimi trava sahne kuda prolaze...

Bart. Čovjeku se gadi, kad pomisli na što su ovi čarlatani spali. Ladanjski su im svećenici najviše krivi! Nu u čem? Možda su prebogati te radi njihova bogatstva puk strada. Hej prijane! Poštenom se čovjeku, koj zna, što je svećenik, u srcu smili, kad vidi taj život pun priegora i samozataje. U kakvoj kućici trošnoj, sazidanoj čestokrat na nezdravom mjestu kuburi pop istranski, daleko od gradovah i društva svoj tužni i mučni viek sa tri do četiri sto forintah godišnjih. Koliko puta mora strepiti po noći; kad navali bura ili škropac, da krov na njega nepadne. Da se ukloni kostoboljam liepi i krpa zide hartijom. Kuće mu puk neće popraviti, jer je obćinsku blagajnu lahkomišljeno izručio karnjelom i prekomorcem a ovi za prokletoga »kranjca ili hrvata« netaru si glave nimalo. Zadovoljni su da se kmetskimi žulji gradske ulice metu, nove kuće zidju i sebe goje.

Pa ipak njekoji advokati, kojim ubog kmet nosi bezplatno najljepše kopune, janjce, groždje i vino, usudjuju se zadirkivati u naše uboge al poštene svećenike!

Ivan. Lažac nemože istine reći.

Bort. Pa da bi ovi bezsramni tužitelji sveci bili al su sve drugo kako vidiš. Ove pijavice, ovi šiš-miši beru već stoljećah naše tisuće, pa koliko su učinili za našu duševnu naobrazbu i tjelesno blagostanje? Kolike su knjige kupili i razdali puku? kako poljedjelstvo podigli? kako u puku moral širili? Ko nezna, kako nam svednevice gnjetu njeke

nam škodljive knjige, pisane u tudjem jeziku pune zlobe i zavisti, knjige u kojih nas javno svietu proglasuju za proste pastire, ljenčine i tate po naravi. Poljedjelstvo na istom je stupnju kao pred tisuću valjda ljetah a komu je nepoznato, da su uprav oni svojimi sramotnimi izgledi, svojim bezbožnim lajanjem zalibože nemalo naših jako ranili? Svojim pijanstvom, nečuvenim lihvarstvom i igrom mnoge nas okužili? Pa ovaki ljudi se usudjuju psovati na naše poštene svećenike?

Ivan. U srcu mi kipi i vrije. O da sam Golijat!...

Bort. Prohodiš li cielu Istru naći ćeš u mnogih kućah liepih nabožnih i poučnih hrvatskih knjižicah pa zapitaš li, odkuda im ove knjige, reći će ti, da su ih od župnika ili kapelana dobili, dometnut će ti još, da su ih pročitali i razumjeli a to za to, jer su pisane u njihovom materinskom jeziku. Vidjet ćeš na mnogom takvom svećeniku i staru prostu odjeću. Neće da se gizda med siromašnim kmetom. Voli njekoliko novčićah na ljeto prištediti, da svojim ovčicam i duševne hrane priskrbi. Istina, da takvi nisu svi al ih imade prilično i bit će ih nadam se sve više, jer pošten svećenik s takovimi vuci nemože držati.

Ivan. Hvala Bogu, da i ti misliš kako i ja.

Bort. Nismo sami dragi Ivane. Nemoj mislit, da je puk naš onako zasljepljen kako oni. Zna on koj će mu dobro...

Ivan. O progledao još bolje od Pula do Divače, od Labina do Pirana.

Bort. Hoće, hoće po malo i njemu sunce sinuti. Više nego ikad treba da se privije uz naše prave rodoljubne pastire, velim *sada* kad gladni vuci hoće na silu da nas, njihove ovčice odvedu i raztrgaju. Pravi i rodoljubivi popi su za našu Istru naročito više vriedni nego suho zlato pa za to proklet svaki, koj se u ovo odlučno doba od njih odmeće. S Bogom Ivane!

Ivan. Čuj me Bortule još jednu ću te pitat. Kako su se ono poklonili njekomu našemu poštenjaku na pazinskom kolodvoru njeki dan? Čuo sam, da s hrbtom il...

Bort. Tako čujem i ja, al šta ćeš tako mladež pazinska mora djelati, kad ih izgledom uči njeki Šandro Jožefi koj da se je tako jednomu drugomu svomu drugu poklonio.

Ivan. A za to ga je i pazinska mladež nasljedovala!

Bort. Dragi ti. Profesora je treba da mladež nasljeduje, naročito onda kad liepe izglede dava. S Bogom!

Ivan. Sretan bio! Nezaboravi mi za drugu nedjelju štogod pripraviti.

Bort. Nezaboravi i ti prikričati uzornom Šandru da bude pravičan i hrvatskim djakom inače, da će drugih stvarih doći na vidjelo. Opet S Bogom!

Franina i Jurina.

Fr. Ča si Jure tako spustil glavu kako da tij poć viset mej nebo i zemlju?

Ju. Borme nečeka nas skoro niš boljega!

Fr. Tako ti nisi pun beči i biguli krnjelskeh?

Ju. Uprav zato mi srdce puca kad vidim kako naš kmet dušu i telo prodava onim mrzkim pljavicam za zdelu leće. Nevidi sirota da sâm sebe mrežu plete iz koje neće moć tako lahko.

Fr. Tr ni tić al riba da će poć va mrežu.

Ju. Ala gre, gre, da bi tako ne! to su nam pokazali zadnji izbori za dietu. Hitili su njegovi krvopije udicu, zamotali ju va bokun mesa i va karticu od fiurina, on siromah ni znal čaj nutre pak je brižan neč silom neč milom zagriznul i pogutnul: a tako sej ulovil kako i riba. Prevaril je patnik sebe i svoju krv.

Fr. Pak ča ti takovega tovara pomiluješ?

Ju. A kako ćeš da ga odsudim. Lačan je i žedan, jist i pit mu se nudi; gol je i bos, obuća i odeća mu se narivava; zadužen je i obvezan na sve strani pak mu se sjedne ruke obećuje, da će se ga počekat ako kimne za one bezdušnike; ako nestori tako, grozi mu se i preti, da će mu na bubanj stavit ono malo siromaštva koje poseduje. Pitan te, kako moreš čekat od siromaha neukega i zavedenega kmeta, da će gladan odrinut punu zdelu, pak makar i bila puna otrova; kako će bos i gol reć lastivom Krnjelu, da neće njegovih gać ni postoli; kako će protirat gospodara verovnika koji mu viče: plati il se prodaj za pijat maneštre?

Fr. Ma i meni su sve to nudili al sam njim ja pokazal vrata.

Ju. Mo! al ti si bil po svetu, bil si va škole kade sej va tvojem jeziku učilo, čitaš knjige i novine, daš se nagovorit od oneh ki ti dobro žele, al ovi ke ja branim, nikad nisu ni vidili škole iz nutra, neznaju ča je knjiga ni novina a misle da kaputaš mu dobro želi, kad pred izbori šnjim lastivo i prijateljski govori. Takov siromah zruči sve svoje onemu ki ga mrzi iz dna duše, ki bi ga va žlici vode utopil, ki negljeda nego na svoju korist; njemu zruči škare i sukno, voz i konje pak neka kroji kako će, neka vozi kuda će. Pobroji po Istroj potešte i konžiljere pak ćeš videt da su to skoro sve sami Krnjeli al domaći izdajice. Oni gospodare komunjskim imanjem kako njim je drago. Gospoda va Poreču nepitaju računa jer znaju da čisteh računi nemoru položit njihi sluge po komuneh. Kad se pak balota za dietu al za Beč onda pak potešti i konžiljeri vrate porečkoj gospodi milo za drago. Privuku na izbore na jata naših seljakah da biraju gospodu porečku i tako se oni drže one naše: ruka ruku mije a obraz obadve. Njim je dobro jednim i drugim a ti *ščavo* kada si glasoval za Krnjela, dobiješ nogom u g... kako i tovar kad se ga razprti, pak moreš poć mučit se i trudit, da donamestiš ono, ča gospoda za putovanja i podkupljivanja za vreme izbora potroše.

Fr. Ja sam ti brate va Vodnjane na svoje uše čul od Krnjel, da neka naši nesmućuju naroda, da budimo brača, da živimo u svetom miru i ljubavi zač da tako Bog oće, dakle kako je to, da oni jedno govore a drugo delaju?

Ju. To tij ovako. Znaš dobro daj Krnjel lakom kako i abrej. Ti zgojiš kravicu, ovcu al kozu. Tebe ni doma, pride va štalu zame jedno al drugo živinče, popelja ga doma i mirna Bosna. Češ ti na to mirovat i mučat? Aj ne ćeš. Skočit ćeš k njemu i pitat da ti tvoje vrati. Viš, tad će ti Krnjel počet onako sladko govorit: čuješ brate! nesmućujmo se, budimo brača, živimo u miru i ljubavi. Ako mu svoje pustiš, će te bit prijatelji dok nezgojiš opet kakovu glavu blaga. Takovu ljubav, mir i slogu on misli i zagovara. Čaj tvoje toj i moje, sudi on, a čaj moje, toj samo moje. Tako nam je malo po malo podase spravil komunjska posestva, goni naš jezik iz crkve i škole, dere nas i guli kade god more, ruga i smije nam se vavek, mrzi nas i prezire dan i noć, samo kod izbora oće da budemo brača i prijatelji.

Fr. Takovega valja z metlum gonit, da se više nikad nepokaže.

***

Fr. Dva su se tužili i pravdali.

Ju. Onda?

Fr. Šegaviji reče bedastljemu: čuješ susede, da neišćeš i štermoraš za albokatom, ću te ja na sude branit.

Ju. Pak?

Fr. Ono nemo je na to privolilo.

Ju. Nebudi lud, to ni moguće!

Fr. Glava ti rabila! ča nisu to stori naši kmeti va Istroj kada su tanekidan balotali za Krnjele i Šarenjake, ki te jih branit va porečkoj diete.

Ju. Su su, varamente dali vuku kozu past.

Fr. Sreća da njoj već drugo nevalja, nego dlaka, rogi, papkt i rep.

Različite viesti.

Utok proti izboru zastupnikah pokrajinskih. Treća točka §. 3. poslovnoga reda istarskoga pokrajinskoga zakona glasi ovako; »*Utoci proti izboru moraju, da budu u obzir uzeti, biti prikazani uredu predsjedničtva prije nego je sabor otvoren.*» Predsjedničtvo saborsko je u Poreču, a zastupa ga pokrajinski kapetan ili njegov zamjenik.

† Franjo Ravnik. Doznajemo prežalostnu viest, da je dne 22. lipnja o četvrtoj uri u jutro umro župnik u Kortah Franjo Ravnik. Pogreb bio dne 23. o desetoj u jutro. Upravo u to doba vršili su se izbori, ka kojim bi bio imao doći kao izbornik i pokojnik. Njegovi štovatelji i prijatelji vršili su svoju otačbeničku dužnost, došav k izborom; a znati će se stalno odužiti i prijateljskoj dužnosti napram pokojniku. Za skupnoga objeda sjetili su se ga sa suzami u očljub i zaželili mu »vječni pokoj.« Lahka mu zemljica! O njegovom življenju progovoriti ćemo prvom prilikom.

K našim odnošajem. Prvo izdanje posliednjega broja našega lista bilo je zaplienjeno. Povod je dao izbor izbornikah u Vrbniku. Tri birača poslala su utok na visoko namjestničtvo u Trstu. Jedva je to gotovo bilo, već smo doznali, da su Bašćani bili prisiljeni učiniti utok na namjestničtvo i javiti to ministarstvu, a tako i Cresani. Mi smo bezodvlačno obavjestili o tom predsjednika političkoga družtva za Primorje «Edinost» i zamolili ga da ide k Njegovoj Preuzvišenosti barunu Depretisu c. kr. namjestniku i da brzojavi o tih dogodjajih visokomu ministarstvu za nutarnje poslove u Beču. On je i jedno i drugo učinio. Kad su govorili o strankah u Vrbniku i u obće na otoku Krku, rekao je preuzvišeni gospodin namjestnik, da tamo neobstoji talijanska i hrvatska stranka, *već dvie hrvatske, jedna umjerena a druga pretjerana.* U posliednjem broju javila l'»Istria» svojim čitateljem, da je bio u Krku prvi izbor izbornikah od više oblasti uništen, i da je kod drugoga izbora nadvladala stranka *talijanska.* To dà je toliko znamenitije u koliko je o tom izboru izbornikah ovisio izbor zastupnikah. Poslie svršena izbora zavladalo je veliko veselje u gradu Krku i vikalo se po celom **Evviva.** I u Istriji bilo je ovo debelo tiskano, a ovo koliko mi znamo, nije hrvatski. Za zastupnike su izabrani kapetan Elluscegg i advokat Bolmarcich, težko je reći, da li su oni pretjerani ili umjereni Hrvati ili su nješto tretjega.

Spomeni se čovječe itd. Naši susjedi Talijani-pardon-Istrani (?!) trube na sve četiri strane svieta, kako se Istra pokazala kod posliednjih pokrajinskih izborah skoro čisto talijanskom pokrajinom. Nemarimo se o tom sa krezubom »Istriom« prepirati, znajuć, da vriedi za nju ona naša: goni marvu na most a ona neće van pod most« već njoj navadjamo fakta ili brojeve. U najprvom najglasovitijem i brojno najvećem gradu istarskom, u čisto talijanskom (?) gradu Pulji došlo na glasovanje 570 biračah a od tih 570 fiorentinacah (!) glasovalo je za hrvatskoga kandidata g. A. Flegara **282 birača.** Naš kandidat dakle dobi **samo 6** glasovah manje nego li njegov protivnik g. Rizzi.

Dodajmo k tomu, dase nije do posliednjega časa niti znalo za našega kandidata, pak možemo od srdca čestitati babi »Istrii« na pobjedi ugladjenog i prosvietljenog talijanstva nad gluposti i neotesanosti hrvatstva.

Lažitorbo talijanska! pardon, istarska! — prvo izpeci pa izreci. Al dà, malko si spalila svoje dugačke prste jer nisi očekivala judnica, da će šarenjačtvo puljsko dobiti onakvu pljusku. Vozi dalje, samo da odmiče.

U Barbanu propadoše naši fiducijari krivnjom g. Klementa Richtera župe upravitelja iz Raklja (Castelnuovo) za 6. glasovah, t. j. Krnjeli imahu 41. a naši 35. glasovah. *Slava g. Richteru. krnjelskoj prirepini* koji je sa svojimi župljani pomogao kmetskim pijavicam do većine. U barbanštini bilo viditi pred izbori juntine činovnike; njeki juntin inžinir bijaše tamo *tri* puta. Krnjelskim fiducijarom da se obećalo, na dan izbora zastupnika u Vodnjanu kod Krnjela Sottocarone južinu i svakomu *desetaču.* Živili slobodni krnjelski izbori!

Tko sije vjetar žanje buru. Mi smo u našem listu kroz više godinah više putah iztaknuli koli je po državu ili bar pokrajinu pogibeljno onovječito očijukanje njekojih državnih činovnikah sa pazinskom smradnom konsorterijom. Naše opomene ostadoše neuvažene. Pazinskoj fakinaži narasli rogovi do neba a danas je jur skoro prekasno te rogove piliti, jer su odveć otvrdnuli. Tamo su u posliednje vrieme protidinastički izgredi na dnevnom redu, a svršavaju svi sa: »*Viva l'Italia*« i pokojim zatvorom. Tako se osvećuju stari griesi. Hoće li se dopustiti i nadalje griešit, nije nas briga, jedino opetujemo: *tko sije vjetar žanje buru.*

Iz Vrsara pišu nam da je Sv. Lovreč (kod Poreča) pohodilo njekoliko danah pred izbori fiducijarah povjerenstvo zemaljskoga odbora a na čelu mu g. Dr. *Amoroso.* Svetlovrečani moljakaju naime već više godinah slavnu juntu za pomoć da bi sagradili njekakvu lokvu. Njihove molbe ostadoše neuslišane. Dodje vrieme izbora. Sada valja baciti udicu-mišljahu gospoda porečke konsorterije. Treba ići mjeriti i razviditi na lice mjesta, obećati izdašnu pomoć, dakako pod nedužnom pogodbom, da se nezaboravi na dobročinitelje (!?) na dan izbora. Oružje je zlatno, ješka sladka pa tko da nezagrizne. Taj liek djelnje, pročisti i najtvrdji šćavunski želudac. Gospoda u Poreču imadu veliko izkustvo, neizmjernu praksu.

Svetlovrečani! glasove ste prodali onim koji Vas mrze iz dna kosmate im duše; vodu će Vam poslat milosrdni Bog, a lokvu će Vam doći graditi gospoda iz Poreča opet danas 6 godinah i to pred samimi budućimi izbori. Pripravite vapno i kamenje, a mogla bi Vam — ako budete pametniji — služiti i kakova metla.

Tužni kmetski žuljevi koji se troše za ovakva povjerenstva u vrieme izborah a iz zemaljske kase!

Tršćanska čitaonica priredjuje dne 7. t. m. na večer u bašći »al Belvedere« glasbeno pjevačku zabavu. Gg. članovi koji žele na zabavu pozvati prijatelje i znance, nek se obrate na odbor.

Tribüne, njemački u Beču izlazeći časopis donaša u br. 171. od 24 junija temeljito sastavljen članak pod naslovom i »Narodni odnošaji Istre«, baveći se našim nesretnim stanjem u obće a napose posliednjimi izbori za pokrajinski sabor. Mi bi veoma rado taj članak u cielosti ili u izvadcih donieli al, al... nesmijemo jer bi nam ovdje zaisto list zaplienili. Tko si dobavlja i čita njemačke novine preporučamo mu pravednu Tribünu a u njoj navedeni članak.

Jelšanskim rodoljubom. Pitaju nas naši predplatnici rodom iz Jelšan, raztrešeni kojekuda po svietu, da bi radi znati štogod novoga iz občine jelšanské jer da je čovjeku boravećemu u tudjini milo čuti pa makar i neznatne viesti o svojem užem zavičaju. Željeti bi dakle bilo da se rodoljubi občine jelšanske kad što oglase u »Našoj Slogi« te tim zadovolje svojim domorodcem nalazećim se po svietu.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Vinko Zamlić, župnik u Veprincu for. 10 kao I. ratu utemeljitelja, a for. 2 u godišnji prinos

Rudolf Dešković, Mošćenice . .	for. 1.—
Franjo Bahman Bistre	» 1.—
Lavoslav Bachman »	» 1.—
Antun Puž duh. pom. Kastav	» 1.—

Javna zahvala.

Visoki senat hrv. sveučilišta u Zagrebu prepustio je veledušno hrv. ak. družtvu «Zvonimiru» pravo baštinstva na svu ostavštinu Velebitovu.

«Matica hrvatska» darovala je družtvu svoje spise, a presvj. g. Ivan Kukuljević Sakcinski iznenadio je «Zvonimir» poslavši mu 35 svojih odabranih veleliepih djela. Osim toga znatno pomnožaše darovi svojimi knjižnicu našu gospoda: Anto Pakler, Milan Weiss, Vatr. Rajner, Milan Kresić, Mengola i mnogi dr.

Svim spomenutim darovateljem budi oviem izrečena liepa hvala na ovih plemenitih i krasnih darovih od uprave «Zvonimira» koja se i opet na koncu školske godine smjerno obraća molbom na sve hrvatske rodoljube, da podupru družtvo naše to jedino pravo sastajalište hrv. mladeži u Beču.

Upravni odbor
A. Bianchini predsjednik.
Velimir Deželić, tajnik.

Priznanje.

G. Frane Rubeša od Rubeši kod Kastva načinio je za ovu plovansku crkvu kamenu balaustru tako točno i liepo da mu ovim javno izričemo naše priznanje te ga toplo preporučamo crkvenim upravam za svako i najfinije djelo klesarske ruke.

Crkvena uprava sv. Marka
U Veprincu dne 20 junija 1883.
Vinko Zamlić,
župnik.

Listnica.

Molimo naše mnogobrojne dopisnike, da nam nezamjere što nedobiše njihovi dopisi prostora u današnjem listu. U ovom toli važnom trenutku moradosmo skoro sve izostaviti što nespada strogo na zbivše se izbore.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 14. U Trstu 16. Julija 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corso Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlasti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo polugjetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi, neodvisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredničtvo.

FRANJO JOSIP I.

u Kranjskoj.

Naša braća Slovenci zaodjenuše svečane haljine, na licu jim sjaji neobična radost, ciela je Kranjska oduševljena slaveć šestogodišnju uspomenu, svoje predaje slavnoj habsburškoj kući. Kroz šest sto godinah ostali su odani i vjerni toj i sada vladajućoj kući; na mnogobrojnih poljanah potvrdili su svoju vjernost dragocienom si krvlju a i danas su pripravni dati svoj život za blagoga vladara, cara *Franju Josipa*. Prva je ova sgoda gdje se može kazati, da Slovenci Kranjske slave dinastičku i narodnu svečanost! Kruna svim svečanostim je prisutnost prejasnoga vladara u sredini Slovenacah. Poletilo je *Njegovo Veličanstvo* iz bečkih dvorovah, da med našom braćom u Kranjskoj proboravi njekoliko danah, da se osobno osvedoči o ljubavi harnih Slovenacah, koji *Mu* imadu mnogo zahvaliti, što se svojimi gospodari osjećati mogu u svojoj kući. Pod vladom blago vladajućega cara podigao se je slovenski narod do svoje narodne sviesti, koja mu jamči bolju i ljepšu budućnost.

Dne 11. ovoga mjeseca poslije podne stupilo je *Njegovo Veličanstvo* na kranjsko zemljište te došlo okolo 8 satih u bielu Ljubljanu sprimljeno neopisivim oduševljenjem vjernoga si naroda. Na kolodvoru dočekalo ga zemaljsko zastupstvo i gradski načelnik pozdraviv ga njemačkim i slovenskim jezikom, na što je car takodjer njemački i slovenski odgovorio. Ljubljana sva izkićena kao što nikad prije, zastavam ni broja se nezna, narod sav oduševljen neprestaje oriti »živio« videć lice svojega vladara. Na večer sjajna i dosad u Ljubljani nevidjena bakljada, sve se takmi, kako da izkaže harnost svojem obljubljenom vladaru.

Sledećega dana iza svečane službe božje, kojoj je prisustvovao car i liepa kita dostojanstvenikah, bio svečani sprejem kranjskoga zemaljskoga zastupstva i drugih raznih deputacijah. Pozdravio ga u ime zemlje na čelu sabora zemaljski kapetan grof *Thurn* na njemačkom i slovenskom jeziku, a Veličanstvo se je zahvalilo takodjer njemački i slovenski. Isto tako sbilo se je sa gradskim zastupstvom. Mi si moramo osobito zabilježiti odgovor, kojim se je car zahvalio svećenstvu predvodjenom ljubljanskim biskupom. Car je kazao: »*Veoma me veseli, što kod svečanosti združenja kranjske zemlje sa austrijskimi zemljami vidim ovdje sakupljen kler ljubljanske biskupije. Meni je dobro poznato, da kod naučanja spasonosne nauke i kranjski kler u izvršavanju svojega višega zvanja neprestano patriotičkim uznosom nastoji sebi povjerene vjernike učiti i vjernost prama starinskoj vladalačkoj kući i njihova srdca uzplamćivati za pravu ljubav do domovine. Plod vašega blagoslovom urodjela djelovanja vidi se u cieloj zemlji*«. Primljena je bila i hrvatska deputacija, koja je iz Hrvatske došla pozdraviti svojega kralja u glavni grad Slovenacah. Predvodio je deputaciju hrvatski ban grof *Pejačević*. Članovi iste bijahu: Kardinal i nadbiskup zagrebački *Mihalović*, pravoslavni patrijarh *Angjelić*, grofovi *Erdödy* i *Drašković*, plemić *Jellačić* i major *Orešković*. Istoga dana bijaše na večer svečana predstava u kazalištu, obća razsvjeta grada, doček najsjajniji tako da se je car više putah veoma pohvalno izrazio o preliepih svečanostih. Car pohodio i gornju kranjsku, bležko jezero, Idriju, postonjsku špilju svuda neopisivim veseljem i oduševljenjem dočekan. Blagi car htjeo se sam osobno osvedočiti o potrebah zemlje, a vjeran narod bit će mu na vjeko haran.

Tabor u Brezovici.

Izbornimi poslovi zapriečeni, nemogasmo do sada želji i dužnosti svojoj zadovoljiti. Danas donašamo sveobći pregled tabora a u buduće donieti ćemo pojedine važnije govore.

Dne 3. lipnja obdržavao se je na brezovičkom polju tabor, koji no je upriličilo bilo političko družtvo »Edinost« u Trstu.

Bijaše božju dan, sv. nedelja.

Već u jutro u 5. urah krenu iz Trsta do 40 Hrvatah i Slovenacah, medju kojimi se »crvenilo« 16 članovah junačkog Sokola tršćanskog u svojoj kitnjastoj odjeći, dakako bez perjanice i bez zastave, pošto njim je tršćansko redarstvo zabranilo sudionictvovati službeno. Kud god su tršćanski gosti, iduć u Brezovicu prošli, svud ih je mnogobrojno ljudstvo veselo i zadovoljna lica dočekalo. U Bazovici bijaše prvi odmor. Čestita gospodja slovenskog rodoljuba g. Smrdu-a počasti Tršćane točnim zajutrekom i kriepkim pitjem. Kod Kozine i Hrpeljah oduševljeno ih pozdravi mnogobrojno sakupljeni narod.

Došavši na razkršće, gdjeno se navraća cesta u Brezovicu, zadju Tršćani pod slavoluk, iza koga ih pozdravi deputacija brezovičkih rodoljubah a na čelu gg. odbora sa glasbom. Tuj nastade srdačno rukovanje i prijateljski razgovor. Praćeni glasbom, koja je igrala slavenske poputnice, krenu dugačka povorka napran Brezovici. S jedne i druge strane puta vijale se zastave poviešene po zelenom drvetju. Čim se pokaza povorka na vidiku Brezovice, stadu gruvati mužari a narod sakupljen u kotlini brezovičkoj zaori urnebesno: živili! Pred samom Brezovicom bi podignut drugi slavoluk. Množtvo naroda tuj sakupljena napose brezovičke djevojke dočekaše tršćanske goste pod slavolukom nazvav njim srdačan dobrodošli i gromovit: živili!

Brezovica i Materija bijahu svečano sa barjaci i cviećem nakićene.

Kod navedenog razkrižja odieli se tršćanski sokol od ostalih gostovah te podje u Materiju, gdje ga pogosti tamošnji rodoljub i načelnik g. Kastelec. Odatle krenu sokol dalje u Podgrad, gdjeno bude na grobu čeličnog rodoljuba slovenskog Frana Šabca u ime pol. družtva »Edinost« položen krasan vienac i izmoljen »otče naš« za pokoj plemenite mu duše. Ostali tršćanski i drugi gosti pozabaviše se njeko vrieme u brezovičkoj čitaonici, okriepiše se tuj pa hajd u susjednu Materiju gdje ih dočeka g. načelnik i mnogobrojno pučanstvo. U liepom vrtu g. načelnika sakupi se liepa kita prijateljah na ugodnu zabavu, bratski razgovor. Oko podna krene većina gostijuh u Brezovicu natrag gdje ih čekaše točan objed pod drevnom lipom. Na popoldašnji blagoslov i nakom blagoslova stadu grnuti nepregledne povorke naroda sa bližnjih i dalnjih selah podgradskog sudbenog kotara.

Naproti crkvi uz župni stan bijaše podignut na ledim drveni cviećem i zelenilom nariešeni strop za govornike i članove odbora, a širom na okolo lepršale i drhtuljile zrakom žive trobojnice.

Neprestano dolažahu sa svih stranah narodne, deputacije pod barjaci, njekoje sa pievačkim družtvom druge sa glasbom.

Občine Rodik, Klanac, Hrpelje, Barka, Materija itd. jednom rieči, preko 50 deputacijah bilo se sgrnulo na livadi, na taborištvu.

Oko 3. ure poslie podne bijaše se jur sabralo 6 jakih pievačkih zborovah sa 150 pievačah. Istodobno dodje i predsjednik »Edinosti«, narodni zastupnik, slovenski rodoljub g. Nabergoj sa g. Kastelcem i drugimi prijatelji, dočekan od naroda sa burnim živio i udaranjem glasbe.

Govornica se napuni krasnim spolom govornici i dopisnici (Pozor, Triester-Zeitung i Triester Tagblatt) a ledina mnogobrojnim narodom.

Poslje treće ure zagrmiše mužari. G. Nabergoj otvori kratkim pozdravom tabor i pozove u ime družtva »Edinosti« prisutan narod, da si izabere predsjednika, kakovim bude jednoglasno izabran sam g. Nabergoj. On se zahvali narodu na povjerenju, spomenu mu, da se i slavenski narodi Austrije imadu nadati boljoj budućnosti, da i njim puca zora, da će sunce i pred njihova vrata. Zato pako da se imadu zahvaliti ustavnomu Vladaru. Trokratni živio na cara i kralja Franju Josipa I. potvrdi izjavu g. Nabergoja odlučno. Zatim predstavi g. Nabergoj pol. izaslanika g. Šorli-a iz Volovskog.

Napokom se prešlo na dnevni red.

Prvi govornik g. učitelj Medveščak, govorio je o nedostatcih narodnog školstva, naglasiv nepravdu koja no se izvršuje nad slavenskim življem u Istri i Primorju, nepoštivanjem §. 12. školske naredbe od 27. lipnja 1875. kao ni §. 9. točke 1, 2, 3, 6, 8; zatim §§. 12. i 25. i moli c. kr. okružno školsko vieće, da dozvoli svakoj pojedinoj občini izabrati si posebni svoj školski savjet. Predlog g. Medveščaka bude jednoglasno primljen.

Drugi govornik g. S. Kastelec govorio je o nepravici, koja se čini narodu tim, da mu se dostavljaju službeni spisi i dopisi ili u talijanskom ili u njemačkom jeziku, dočim narod niti jednoga niti drugoga jezika nerazumije; jadni Slovenac ili Hrvat nezna što da učini u toj neprilici. Zato treba nastojati, da se dade narodu ono što je njegovo, neka mu se piše u njegovom jeziku jer i istarski Slaven plaća državi isto tako poreze kano svaki drugi državljanin; pa zašto da mu se uzkraćuje ono što ga po Bogu i po zakonu ide? ono što već odavna uživaju, Talijani Niemci i Madjari?

Preporučujuć narodu ljubav do milozvučnog našeg jezika, stavlja resoluciju, *da se zamoli vlada, neka li za Hrvate i Slovence postavljala činovnike njihove krvi, njihovog jezika, te da službeni jezik bude sa Hrvati hrvatski, sa Slovenci slovenski.* — Treći govornik g. Slavoj Janko, trgovac iz Podgrada, raztumačio je temeljito i dokazao, da hipotekarna banka u Poreču neodgovara svojoj svrsi, da nepodupire blagostanje naroda, dapače da mu je na štetu, te preporuča da

bi se u Podgradu ustrojila pučka štedionica, spojena sa posudionicom.

Gospodin ravnatelj Rihard Dolenec razlaže kako bi se poljodjelstvu pomoći dalo, navadja k tomu razna sredstva a medju prvimi je narodna sviest, zatim putujući učitelji, koji bi narod u pojedinih granah gospodarstva podučavali, nu samo takovi učitelji, koji su podpunoma vješti onomu jeziku, kojeg narod govori, jer jedino od takovog učitelja može narod korist crpiti, ni pošto pako od učiteljah kakove imademo dan danas, koji naime nerazumiju naroda niti narod njih premda se na nje velike svote novca troši.

Peti govornik g. M. Laginja iz Kastva govori o strogosti šumskoga zakona te želi, da bi vlada s manjom strogosti izvršivala zakon o sječnji šumah, dočim bi se morala ozbiljno zauzeti, da se naše goljeti zašume; da bi ista morala odkupiti opustošeno zemljište, te oto na svoj trošak zasaditi dati.

Iza g. Laginje progovorio je iznovice g. Jenko o ustrojenju občinskih viećah u obće, a napose za sudbeni kotar podgradski, u kojih bi se vićalo o svih potrebočah u rečenom okružju.

Nakom njega progovori g. J. Kociper kapelan u Brezovici. On predlaže, da se zamoli vladu, da prepusti občinam onaj novac što no je uniišao za šumske kazne, pa da se isti upotrebi za narodno školstvo i gospodarstvo.

Osmi govornik g. M. Mandić urednik »N. Sloge« razpravlja duli se imade obdržavati tabor u srednjoj Istri. Navadja razloge radi kojih bi se svakako morao još te ove godine obdržavati tabor gdjegod u srednjoj Istri, da pokažemo našim narodnim protivnikom, da se nismo odrekli na srednju Istru, da je ona naša; da moramo probuditi i osviestiti pospanu i zanemarenu braću; da moramo istarskom Hrvatu pratom pokazati na njegove krvopije i gnjetitelje, kazati mu, da nije sam niti osamljem, da mu netreba zdvajati već skočiti na junačke noge i svojski se primiti posla pa će biti bolje. Treba mu kazati, da imade i od države pravo zahtjevati sve ono što uživaju njegovi suzemljaci; da, kano što plaća poreze i daje vojnike, tako ga idu po zakonu sve povlastice i pravice koje jur uživaju susjedi Talijani.

Predlaže, da se o mjestu i vremenu sazova tabora prepusti odluka našim budućim pokrajinskim zastupnikom, koji će se sa ostalimi istarskimi rodoljubi pogovoriti i odlučiti točno kada i gdje da bude prvi tabor u srednjoj Istri. I taj predlog bi jednoglasno primljen. — G. V. Dolenec podpresjednik pol. družtva »Edinost« osvrće se na govornike Hrvate koji su govorili slovenskomu puku, pa sa zadovoljstvom primjećuje, da jih je puk razumio i shvatio. Opaža, da izmedju Slovenacah i Hrvatah neima nikakve bitne razlike, i da medju njimi nesmije biti nikakve razlike jer da su najbliža braća. Upravo u Istri, gdje se najliepše pazi Slovenac sa Hrvatom treba nam najuže sveze jer nam je tuj neprijatelj obći, jak i lukav. G. Dolenec zaključuje sa uzklikom: Živila sveza izmedju Slovenacah i Hrvatah, živila slobodna i sretna Istra, a sakupljen narod odazove se uznešeno na prekrasne ove rieči.

Napokom se još oglasi g. M. Laginja preporučujuć toplo svim Hrvatom Istre, da se mnogobrojno upišu u pol. družtvo »Edinost«, jer samo tako moći će družtvo djelovati složno i uspješno, da postigne onu svrhu koju si je preduzelo. Narod mu oduševljeno odgovori: »*Živila Edinost*«.

G. Nabergoj se zahvali srdačnimi riečmi svim prisutnim želeć živo: vidjeli se skoro u srednjoj Istri.

Tim se tabor svrši, te zauzme mjesto uznosita pjesma i milozvučna glasba.

Brzojavah bijaše stiglo iz Zagreba, Rieke, Spljeta, Pazina, Kastva, Matuljah, Pulja, Lindara, Ptuja, Celja, Cjelovca, Mozirja, Ljubljane, Rakeka, Logatca, Postojne, Tolmina, Sežane, Vilenberga itd.

Iza tabora zavlada vesela zabava. Pred samu noć uputo se tršćanski gostovi u Materiju, gdje nastade pravo slavensko veselje u vrtu g. Kastelca. Tuj zaredaše rodoljubni govori i vatrene pjesme. Kasno u noć razstane se veselo družtvo dovikujuć prijatelj prijatelju: do vidova u srednjoj Istri!

Tabor je prošao. Nastaje nam sada vrieme živoga rada; dok se opet sastanemo na taboru u srednjoj Istri, moći ćemo zabilježiti po koji skroman plod brezovičkog tabora. Uztrajmo! Istroj će svanuti jedino tada bolja budućnost budeli svaki rodoljub na svom mjestu. Pomoći se neimamo nadati od nikud. Uzdajmo se u se i svoje kljuse. Rodoljubi Hrvati i Slovenci Istre! pružite si ruke pa složnimi silami izvršite djelo za koje će vam blagodariti budući naraštaj naše Istre, blagoslivljajuć Vas u grobu.

Izbori izbornikah.

(Dalje).

8. Občina buzetska broji 14000 stanovnikah. Talijanski rod je u gradu brojećem nješto preko 500 (pet sto) ljudih, hrvatski i nješto slovenski u svih selih. Občina jako obsežna, sela jako raztrešena, narod do pred malo skoro nećuteći ni malo svoje narodnosti, a nit neimajući koji bi mu to čuvstvo probudio. Sad već ima budilcah i probudjenih. Da nisu u većini, nije nikakvo čudo. Svaki je početak težak, a u onakvih okolnostih, u kakvih su oni, tim teži. Občina je u neredu da nemože u većem. Ciela sela nisu dobila nit poziva da dodju izabirati izbornike. Druga su jih dobila prekasno. Druga su dobila pozive i listine biračah, al biračah mrtvih. Ljudi su čudno gledali gdje se zore njihove otce već davno umrle, tim čudnije što se nezove mrtve nego žive kad je što platiti. A to se je dogodilo osobito u onih selih u kojih je naš narod posve nepokvaren. Kod samoga izbornoga čina tužili se ljudi na takve nepravilnosti, al uzalud. K tomu valja znati, da je kandidirao načelnik buzetski i bivši notar onoga kotara, koj je i poslie svog premještaja tamo češće putovao, koj se je tamo sastao sa zemaljskim kapetanom drom Vidulićem malo pred izbori. Putovao je i inžinir Križmanić. Obećivalo se svega, osobito cestah. Obećivalo se pomoći za crkve, za zvonike. Naroda vjerovalo obećanjem. Naših biračah bila je kakva četvrtina. Medju protivnici bio je i exfrat Ignacij Meško župnik movražki i upravitelj sočergski, rodom iz Stajerske, premda je dva tri dana prije obećao, da će s našimi glasovati i za naše raditi. Za izdajstvo pohvalila ga je porečka laži torba. Na čast mu! Rekla mu je da je u Istri gost, i da se je izkazao zahvalnim za jasla koja je u Istri dobio. Tri put: na čast mu! On je dakle gost, on nije službenik, on nije radnik vriedan plaće svoje». Živili svjestni birači iz Buzeštine. Što nije bilo, bit će.

9. Občina rečka. Ob izboru izbornikah u toj občini već smo zadnji put rekli svoju u vjesti »iz Roštine«. I tamo su djelovala i odlučila obećanja od strane gospode iz Poreča.

II. Kotar puljski.

1. Občina puljska ima preko 6000 stanovnikah izvan grada. Ti su većinom Hrvati, i kršni Hrvati. Takovimi su se i kod izbora izbornikah pokazali. Izabrali su svoje ljude, poštene Hrvate, za izbornike. Živili birači i izbornici!

2. *Vodnjanska občina* broji preko 11,000 stanovnikah. Više od polovice njih, skoro svi koji nisu u gradu, su Hrvati. Tu se je predvidjala ljuta borba, i bilo je je. Medju ostalimi spada pod tu občinu Karnica i Marčana. Dok su bile pod Barban dobro njim je išlo. Dok su same svoja poglavarstva imale i onda bilo je dobro: Al odkad su pale pod Vodnjan svako lanjsko bolje, sve to gorje. U Vodnjanu popravile su se ulice, kupilo se je veliku uru i druge stvari, a Marčana i Karnica kako i druga sela zapala u dugove, propadoše. Već to bi bilo dovoljno da neglasuju za one nit onakove, koji i kakovi upravljaju občinami. Talijani su to čutili, vrtili se, mešetarili, da se na sve to zaboravi. Sottocorona s njekimi drugimi proputovao je Marčanu, Karnicu i Prodal dne 11. lipnja. Župnik Filipanski Coronica glasovao je proti našoj listi. Izumili su i osobito oružje, da su hrvatski kandidati tudjinci, da oni kao takvi ništa dobra za Istrane učiniti neće. Jednoga takova su si izmislili, pošto na kandidatura nikad nit pomišljao nije. Našlo se i efijaltah ili izdajicah. Izabiralo se u Vodnjanu talijanskom, gdje je sve što je moglo radilo za talijanaške predloženike. I prodrli su, za to nije zdvojiti. Svjestni birači mogu zadohiti nasljednikah. Živili!

3. Občina barbanska broji blizu 3300 stanovnikah. Osim šest obitelji hrnjelskih u Barbanu svi su Hrvati. — Najveći dio njih nije nit znao za izbore. Njeki rodoljubi pitali su dne 8 lipnja občinskoga tajnika, da jim pokaže listine biračah. Da njim je odgovorio, da se nije još ništa učinilo već da se čeka zapovjed od kapitanata. A zapovjed došla je još 3. lipnja, a toga i sljedećega dana učinilo se je imenik, i to onako kako je bio učinjen za občinske izbore, gdje je bilo izpuščeno 38 biračah neznajućih zašto. Osim toga bilo je u imeniku svega zajedno do 40 mrtvih. Njekim posjećnikom bilo je pokvareno ime drugim prezime. Njeki bili su doista pravim imenom i prezimenom upisani, al nije bilo nadimka pod kojim su oni poznati, tako da nisu znali koga se zove k glasovanju. Imenik i poziv nije bio najavljen. Dva dana prije izbora bili su učinjeni osobni pozivi, al nit to svim. — Već to bilo bi dovoljno, al to bijahu samo službene priprave. K načelniku Klevi dolazio je više put njegov sin liječnik, da ga podući kako je valjda podučen bio. 10 mjeseca dojurio u Barban Sottocorona; došao je u vrieme od 20 danah tri puta zemaljski inžinir Križmanić; dne 13. lipnja došao zemaljski računarski činovnik Privitello. Ta razna putovanja imala su i tu posljedicu, da je njeki Skalamera, od mala naseljen u Raklju, pisao Palazanu krčmaru u Barbanu da pripravi na dan izbora oblat objed za 10—15 osobah. Dan prije izbora, u veče trčao je načelnik sa svojim bratom amo tamo, imenice u Šajine. Kod svih tih putovanjah nagovaralo se, laskalo se, varalo se, obećivalo, psovalo na poštene svećenike: da imaju nastojati svoje posle, da siju nemir, da puk bune, da narod truju i Bog zna što. Na dan izbora čekali su krnjeli i šarenjaci braće razkriljenimi rukami, grilli jih, pružali njim buletine i gostili jih. — Nit naši nisu spavali. Nek njim se za imena znade: Ive Zuban, Paval Rojnić — Grabar, Paškval Janešić, bratja Juraj i Mlće Kalić, Jure Spanjol i Janko Juričić. Dok su glasovali Barbanci i Pornjanci, bolje je išlo za naše nego za protivnike. Do tju predobijeni Gočanci, stvar je tegnula na protivničku. Dojuriše Šajinci, složni i junački prevladaju tako protivnike, da se je nadalo u pobjedu naših. Nu još su Rakljani vodjeni sa svojim župnikom Richterom (ljepo ime za jezik dei si). Svi, osim Mata Perćana Martinovoga komu slava, glasovali su za protivnike, te je konačna pobjeda tegnula na protivničku sa samih šest glasovah. — Odkad se obavljaju izbori, još se nikad stranke tako razlikovale nisu. Moglo se je opaziti kako već narod dobro razlikuje prijatelja od neprijatelja. Čulo se i vililo mrmljanja i škripanja zubih proti šarenjakom i izdajicam. Čulo se, da drugi put nebude već tako prošlo. Imena izbornikah izabranih sa 41 glas jesu: načelnik Karlo Kleva, Ive Mirković Balde, Mate Bulić, Mate Fumeta, Mate Rajko i Paval Gregorović Peteh. Nek si jih narod dobro pamti. Al nek pamti i naše predloženike koji su dobili 35 glasovah. Evo jih: župnik Mijat Semelić, kapelan Ive Velnić, Josip Ante Batel, Pavao Rojnić Grabar, Mate Mirković Morgan i Antun Dobran. Živili oni i njihovi birači! Uzledali se drugi u nje. — Poslje gotova izbora išli su Rakljani k objedu naručenu kod Palazana, a njihov pop Richter i Krnjel Skalamera k načelniku. Za zdjelu leće... Evo na svrsi njekih slučajevah. — Bivši načelnik Maljevatić a sada jedini dvornik crkve bio je njeki dan prije reko, da je on star i da se on već ne miješa u izbore. A na dan izbora došao je lisičji se smjehajući su buletinom protivničke stranke. Dapače on je nagovarao proti popom one, koje nisu mogli Krnjeli predobiti i promjenio buletine Pavi Pausu i Boži Kontu. Valja i to spomenuti, da je on i sin sadašnjega načelnikom najveći dužnik crkvi i da Maljevatić potеže 100 forintih godišnjih od crkve. — Čulo se je, da su mnogi birači dobili po jedan, dva, pet i deset forintih, kako su koga cienili. U veče prije izbora bio je načelnik kod Mata Fumeta i predobi ga na svoju stranu. Kad se je načelnik odalečio, karala je majka svoga Mata: Ne budi sinko s njim (s načelnikom), budi s župnikom, znaš, da si mu dao tvrdu viru i mužku besedu. A Mato odgovara majci: Muči majko, potreban sam čovik, mene će pomoći Sottocorona, meni stoji dobro 10 forintih i južina kod Sottocorone kao pir. — Istu večer bio je načelnik kod Mata Kontešića, al ga nije mogao prenumiti. Kad je Cleva otišao, vikala je žena na svog Mata: a ča si munjen, pus s vragon pope. i držs se Krnjelah; neznaš da on može čuda, a ča pasju viro neznaš, da ko s njim drži bit će lipo vidjen od gospode vodnjanske, gdi se pripravlja južina kakvu nisi još nigdar vido. A vrhu tega ne stoji ti dobro 10 forintih? — I glasovao je krnjelskim buletinom. — Još je toga iz Barbana. I cieli dopis. Priobćit ćemo čim prije koliko budemo mogli.

4. Občina kanfanarska. U ovoj hrvatskoj občini brojećoj blizu 2800 stanovnikah nije po naše dobro prošlo. Naših koji bi se zauzimali je malo, a protivnicih jih imaju, a što jih nejmaju, to njim se jih pošalje. Načelnik Bazilisko, poštar Bernaldo i občinski pisar bili su glavni stupovi doma. Četiri dana prije izbora mešetario je po občini odasianik juntin, i sporazumio se sa načelnikom i občinskim pisarom. Bijaše tamo i Sottocorona iz Vodnjana. Na dan Sv. Antuna bio je u Kanfanaru za prvi put sajam. Došla je sila gospode iz Rovinja, koji su nagovarali narod za svoje pristaše. Narod se je žalibože dao zasliepiti. Nedao Bog da se još dade.

5. Občina Vale je maljahna občina sa 1800 stanovnikah. Talijanska, nepačamo se.

III. Kotar poreški.

U obćinah bujskoga sudbenoga kotara, sa 17000 stanovnikah, *1) Bujskoj, 2) Cittanovskoj, 3) Grižnjanskoj, 4) Umaškoj i 5) Brtonigianskoj*, u kojih ima svakakovelika većina hrvatskoga naroda na ladanju, nisu se naši, koliko znamo, niti ga nuli. Talijani i Talijanaši mogli su raditi bez odpora po svoj dragoj volji. Mogli su se bez truda nametnuti za gospodare za zastupnike našega naroda. A ipak nebi to smjelo biti. Narodu trebalo bi kazat o čem se radi. Narod valjalo bi podučiti, pak nebi on sigurno dopustio, bez odpora, da se proti njemu radi, gdje bi on za se imao raditi.

7) Občina motovunska ima 5000 stanovnikah. Osim 1300 gradjanah motovunskih i nješto malo drugih, svi su Hrvati.

Ima i probudjenih. Naših bilo bi moglo doći iz raznih selah, i za svoje ljude glasovati, nu da su zaduženi, da su odvisni od Talijanah, da su se unapred bojali srčbe Talijanah: Talijanašah ako bi proti njim glasovali. Ostali su kod kuće, jer nisu se nadali u občeniti dobar uspjeh. Braćo, tako nevalja. Od izbora izbornikah u pojedinih občinah ovisi izbor zastupnikah u kotaru. Netreba unapred proricati uspjeha, već svaki u svojoj občini učiniti svoju dužnost pak što Bog da i sreća junačka. Pak da se i zna, da neće cielokupan izbor dobro izpasti, ipak ne bi se smjelo dopustiti, da bude taj izbor jednoglasan. Ljetos se je moglo predobiti u njekih občinah, sliedeći put bi se već možda u većini. Što se je u desetke godinah zanemarilo nemože se u jednoj godini nadomjestiti. Al valja jednom početi.

Za občine 8.) *oprtljansku*, imajuću do 2000 Hrvatah, 9.) *višnjansku*, brojeću takodjer do 2000 Hrvatah, 10.) *vižinadsku* sa 1200 Hrvatah valja ono isto što za občine bujskoga sudbenoga kotara. Naši, koliko znamo, nisu se nit maknuli. A mi ipak nevjerujemo, da je tim Hrvatom tako dobro, da se jih nebi bilo imalo podučiti o zlu, koje jih bije i koje jih čeka. I da se nebi bili digli proti svojim neprijateljem.

Svim občinam porečkoga političkoga kotara mogu bit primjerom občine porečkoga sudbenoga kotara:

4). Občina porečka broji preko 7000 stanovnikah. Od tih je preko 4000 Hrvatah. Njih se je dalo u izbornu borbu. Njih ima kojim je nesamo dosadilo gospodarenje porečke gospode, nego koji bi se ga htjeli riešiti. A već to je mnogo kad se pomisli, da su to seljaci najbliži Poreču, sjelu zemaljske vlade, da je ona bar za nje mogla štogod učiniti, da su oni razumi načini prikovani gospodi porečkoj. Pri svoj onoj falangi koju ima Poreč na razpolaganje nije čudo, da su naši svladani bili podav se za prvi put na izborno polje. All već to, što su se podali, hvalevrieđno je u naših okolnostih, i mi nemožemo nego pohvaliti svjestne biraće porečke občine. Samo dalje braćo. Prije ili kasnije vi morate pobjediti. Večna Pravica hoće tako.

12.) Občina vršarska ima preko 3000 stanovnikah. Dobru trećinu jih ima Vršar talijansko gnjezdo. Ostali su Hrvati, i mnogi se takovimi pokazali kod izbora izbornikah. I sama porečka klepetulja kaže, da je tu bilo ljuta okršaja, i da se samo Vršarcem ima zahvaliti, da je talijanska stranka predobila. Dakako. U Vršaru je poglavarstvo. U Vršaru obavljao se je izbor. Ako nebijaše dovoljno biračah mogli su jih zvati zadnji hip. Bismo bili vidjeli, gdje bi bila pobjeda, da se je izbor vršio u Svetlovreču ili Gradini ili gdje drugdje. Onda bi bilo naše lasno pozvati na pomoć. Samo za 7 glasovah su protivnici pobjedili. A to znači mnogo. U zapadnoj Istri, na zapadnoj obali njezinoj, u porečkom kotaru, u obćini gdje još nit danas nejma ni jedne hrvatske škole, u kojoj bi se djeca svojim jezikom naobraziti mogla, gdje se već godine i godine bezobzirno na to radi, da se onaj narod potuđjani. Živili i tri put živili svjestni birači vršarske občine.

(*Sliedi*).

(Dalje u Prilogu).

DOPISI.

Iz srednje Istre, *mjeseca lipnja.*

Skoro u svakom broju porečkog listića ima prostačkih pogrdah na naš jezik i napadajah na naše vriedne svećenike i rodoljube. Od 77 do sad izašlih brojevah težko da ih ima deset prostih od te liepe šarenjačke vrline. Uza to uvjek preporuča nam «barbarskim Slavom» neku novu kulturu, kao da naš pojam o kulturi: ljubi Boga, cara i rod svoj; tudje poštuj, svoje brani — više nevalja. Bog ti razumije tu novu kulturu, nam ljudem za sada nije dano, možda ju budemo shvatili kad se tetica iz sadanjega stadija čahurice razvije u šareni (trobojni) leptirić. Pustimo neka pita svoju čeljad tim svakdanjim svojim kruhom, neka vrši svoju misiju, znade se dobrahno čije i kakovo je taj listić ratilo. Meni je do toga stalo, da obavjestim čitatelje N. Sloge, koji slučajno i rečeni listić čitaju, ako neznadu, kamo cilja dopis iz Pićna u 77. broju, u kojem je dosta laži u sviet prosipano.

Dne 10. t. m. učini kakvih 25 Lindaracah izlet u Pićan, ne potaknuti, kako dopisnik zlobno kaže — ni jalom ni mržnjom s neupjeha pri zadnjih izborih, nego prijateljskim čustvom da pohode neke prijatelje svoje i štovatelje. I prije izborah činili su vrli Lindarci izlete, pjevali hrvatske pjesme, pače i N. Sloga imala viest, da ih je narod svuda kud su prošli bratski pozdravljao. Došav u Pićan uputo se ravno preč. g. dekanu, zatim i mjestnom učitelju, dviem od naroda obće štovanim i ljubljenim osobam. Kod svakoga odpjevaše nekoliko krasnih hrvatskih pjesamah. Da su te mile pjesme ugodno djelovale i shvaćene bile, posvjedočila je množina naroda sakupljena pred kućom da nekim uzhićenjem sluša skladne (ne krieštoće) glase materinjeg si jezika. Više danah kašnje čulo se djecu popjevati i ficukati napjeve, koje su onako na brzu ruku mogla uloviti i zapamtiti. Samo u živce nekojih matadorah da kako da su hrvatski glasi neugodno dirnuli. Vidjelo im se to na licu i držanju, nije bogme lahko onakvim prokšencem obuzdati srčbu, traže po mjestu pomoćnika, da se tobožnjoj Lindarskoj goloti priredi demonstracija. Nu sreća im neposluži, nedade se nitko na liepak videć da Lindarci nikoga nevriedjaju, jer niti kad su došli, niti kad su pošli, po gradskih ulicah pjevali nisu, samo da se nereče, da izazivlju. Gradjanstvo je to dobro shvatilo i vladalo se posve korektno. Zato mu čast!

Pod večer vračali se naši pjevači tiho i mirno kući svojoj. Iz daleka opaze da se nekoliko mrkogledjah šepiri pod ladonjom, med njimi i glasoviti već član nekadanjeg tovarjog družtva. Kad su naši već bili mimo njih prošli, stade najednom psikanje i žviždanje. Pjevači skinuvši kape, odpjevaše carevku, uzkliknuše «Živio Franjo Josip I.», pak okrenuv ledja dreečećim mutikašem nastave svoj put. Nu nebje time još svršeno. Kad se je mjestni učitelj, koji je svoje znance popratio do izvan grada, vračao doma, zaustavi ga mala rulja demonstrantah, obsipa ga tako prostimi pogrdami pred istom školskom djecom, da se je to surovo postupanje svim okolo stojećim upravo grstilo. Ne znam da li se je g. obć. glavar, koj je ujedno član mjestnog šk. vieća pobrinuo, da se poštiva ugled učiteljev. — Da mu dopis bude podpun i zasmočen, navadja dopisnik, da su Lindarci natukli nekoga seljaka i razdrapali mu odjeću, samo zato što je talijanski pozdravio. Kako to, da mnogi od Lindarske čete o tom ništa neznadu? Zašto nekaže, tko ga je, nego svih skupa nazivlje barbari? Zna on, al znadu i drugi kamo s tim upire. Lindarci bijahu odviše mnogobrojni i pametni a da udare na jednog seljaka, ma da ih je i uvriedio. Nu kad je stvar pri sudu, — će ovaj krivce znati pedepsati. Obćinski glavar je dobro učinio, ako je pitao u pomoć javnu silu, tako će Lindarci, dodju li još kada, biti sjegurni, da ih neće nitko smjeti insultirati. —

G. dopisniče Piranski! Ti hoćeš da se pohvališ s pobjede održane pri izborih a Lindarcem da dozoveš uspomenu na poraz; ti bi htjeo diskreditirati Lindarsku čitaonicu, ragati se našoj pjesmi; htjeo bi orniti Hrvate pred svietom i oblastmi. Mani se hrdjavog posla! Ti možeš obsjeniti ljude svoje bagre, koji i tako netrebaju od tebe poticanja da uzbjesne, ljude koji se ponose da imadu u tih stranah čečkara vriednog sebe, ali ljude, zdravo misleće ti više nezabediš. Možda bijaše i ti medju pokunjenimi na dan izbora, te ti tek pod noć počeše rasti ćukova krila. Hrvati, ako i bijahu — poraženi, nezdvojiše, osvjestiše se, bolje upoznaše protivnika; pokazat će ti prvom prilikom, da im svaki onakav pad, podaje nove snage, borit će se istinom i osvjedočenjem, a ne colle unghie e coi denti, poput babah. Velik si patuljak a da svojom topuzinom razdereš temelj Čitaonici; o našoj pjesmi nisi dostojan da pišeš, a tvojo crnjenje neokalja čistog Lindarskog obraza. Nesumnjiči i neozloglasuj nikoga, nebuni sviet proti nikomu, jer će biti najljepša ako budu ljudi usilovani skinut ti krinku, tada će sviet uviditi, da si, ako i u flajdi, voći barbar i surovnjak, nego li posliednji Lindarski čobanin.

Iz Poreščine, *početkom julija 1885.*

Prvi put pisah u novine. S prijatelji mojimi složih člančić o zadnjih u Poreču izborih za fiducijare kmetskih obćinah, te navedoh, — kako se to pristoji trudniku — seljaku —, najvećom umjerenošću njekoje naše nazore o izborih. Sve to poslah u ime mnogih drugih Vam, mnogo štovani Gospodine Uredniče, da bi priobćiti blagovoljeli u dičnoj «Našoj Slogi.» I mjesto toga, štijem u 13. broju t. l. rečene novine, da nam je to naše novine čedo *zapljenjeno.*

Bože moj! Takozvana talijanska gospoda nam prieče izvršiti naša ustavom nam zajamčena prava, oblasti pak začepljaju nam usta, usudimo li se —potužiti na nasilja. Mislili smo uvjek, da oblasti su *uprav radi toga* postavljene, da nas brane, kad vide i čuju, kako nam dušmani krnje od istoga prejasnoga Vladara nam dana prava. — Uljudno Vas molim, gospodine Uredniče, da mi rečete: Jesamli u mom zapljenjenom dopisu povriedio u čem c. kr. zakon*) ? je-li sam možda krivo tumačio izborni red? Jeli kazniv moj reći: da ćemo na buduće izbore doći pod zastavom (geslom). Živio nam naš obljubljeni Car i Kralj Franjo Josip I! Živila nam hrvatska naša majka! ? Je-li — je-li — nu, nesmijem dalje, da Vas opet ne zapliene!

Čujemo, da porečka klepetuša smije slobodno najgnjusniji smrad i blato, najgadnije potvore i klevete bacati na vriedne naše svećenike i ostale rodoljube; nas smije krstiti tatovi, lupeži, morlaki, «razza ignava, fiacca, scioperata e superstiziosa», — bez zapliene**)! A nam nije dopuščeno niti spomenuti: da, kad *mi kmeti* biramo svoje t. j. kmetah zastupnike, gospoda — *gradjani* nek nas puste u miru, nek se nemješaju u naše izbore, kao što se niti mi nemješamo u njihove u njihovih gradovih; mi ne smiemo — bez zapliene.... !Hvala Bogu! Hoće li bit kad boljo? Marili još tko za nas***)?

Jedan kmet u ime mnogih.

*) Nesmije se o tom pitati, zapljena je tuj i mirna Bosna. Uredn.

**) Pak Vi se još tomu čudite? Uredn.

Iz Lovranšćine.

U 77. br. tete »l' Istrie« od 16. junija nalazi se dopis iz Lovrana (pisan od poznatog klevetnika) pun mrzkog otrova laži i napadanja na g. kapelana Mikišu.

Tko poznaje Lovran i u njemu petoricu, šestoricu kolovodjah kojim nije ništa sveto na svietu, taj se neće čuditi drzovitomu dopisniku lovranskomu. Da njim je g. Mikiša cra pred očmi, da bi ga radje vidili na vrh Učke ili na dne mora nego li u Lovranu gdje savjestno vrši dužnosti svećenika i rodoljuba, netreba se čuditi; da je g. Mikiša nemaran, razkalašen i nemoralan svećenik a da izdade svoj rod i jezik te da sa istarskom »Irredentom« žmirka preko mora, tad bi mu lovranski šarenjaci sve grieho oprostili; on bi bio najvriedniji svećenik najpoštenije rodoljub a po novinah bi se ga opisalo — dakako talijanskih, da je »un bravo sacerdote«.

G. dopisnik poreckog klepetala nagomilao je takove laži, da nije kadar niti jedne dokazati, što dakako služi na čast dopisniku i listu.

Dopisnik taj napominje nezadovoljstvo proti g. kapelanu, te veliko veselje svoga naroda radi njegova premještenja u Novembru 1882. Ako on dokaže, da u istinu petorica lovranskih šarenjakah cieli narod od 3400 dušah predstavlja, onda Vam se klanjamo. Vi dobro znadete, da g. kapelan nije baš želio ostati u Lovranu, ali ga jedino ljubav prama crkvi i ubogu narodu, koji mu ljubav uzvraća ponuka, da se i nadalje za narod žrtvuje. Mogao ste reći, da se poveselilse ona gore spomenuta petorica, daje plakalo 3895 dušah, pa biste bili istinu kazali.

Govorite, da ovaj kapelan sije razdor med obitelji: G. dopisniče gdje vam dokaz: da g. kapelan ma samo jednu kuću polazi, te uznemiruje osobe i obitelji. Znato je cielomu ovdje pučanstvu, da g. kapelan nepolazi nijedne kuće, pa niti krčme, kako ga već prošle godine Vi sa g. plovanom kod biskupije ocrniste, pošto prije poglavitoga g. Jetmara lažljivo obavjestiste, što Vam je već dokazano.

Napominjete, da je taj kapelan Hrvat u najvećem stupnju. To je istinito, ovim se on ponositi može; zar Vam je žao, da se nije i on izrodio kano mnogi drugi svećenici koje pošteni ljudi izdajicami krste a vi njim dovikujete. Medjutim, ako iole imate obraza morate priznati »bravi«? da Vaše narodnosti otimao nije, dočim je samo pravo, kojega ide po Bogu i zakonu branio; svoje ljubio a tudje štovao.

Koli je smješan dopisnik sarenjački kad navadja, da se g. Mikiša služi oltarom i predikaonicom u političke svrhe. Oj vi nedužni janjci! Vi koji uedate ni mrtvim pokoja, Vi biste šutili, da Vam onako mrzak čovjek, kao što je g. Mikiša, govori ili radi u crkvi u političke svrhe. Vi nebi toga pisali u »Istriu« niti biste ga tužili pol. oblasti u Volosko ili crkvenoj u Trst, već biste ga izvukli iz crkve te odmah na »štandar« objesili. Ta čemu su ona dva Vaša špijuna uvlek u crkvi kad g. Mikiša prodiče, nego da paze i slušaju što on govori, da ga uzmognu denuncirati, obtužiti i zatvoriti? Zar vam nije povolji što g. Mikiša neće na Vaše vrgune? Mudri ste Vi i lisičavi al nije niti on bednk. Nije istina što vi tvrdite, da jao si ga onomu koji nije s njim istih pol. nazorah. O znade dobro s kim imade posla. Narod je uzanj, što se pokazalo prigodom poslednjih izborah; on misli i čuti kano i njegov vriedni pastir. Govoriti pako kod šarenjaka o pol. nazorih je i ludo i smješno. Bože moj! šarenjak i pol. nazori? U Lovranu imade šarenjakah koji će za kvartin promieniti 10 putah na dan svoje političke nazore. Daj mu »pinku kruha i kvartin« pak eto ti iz blesna Talijana, vatrena Hrvata.

G. dopisnik predbacuje g. Mikiši, da piše u »N. Slogu« i »Slobodu«. Mi u to nepačamo, nu ipak bi se to moralo dokazati. Sjećamo se dobro, da je prošle godine izjavio g. Mikiša javno, da on nepiše u novine. Piše li il nepiše, to je njegov posao, mi samo pitamo jeli dobro, koristno i potriebito ono što piše. Ako su gg. lovranski šarenjaci kadri dokazati, da g. Mikiša pisanjem u javne novine škodi interesu čovječanstva u obće a svojih župljanah napose, tad su to dužni pred svietom odkriti da se takav čovjek odstrani i kazni. Nu mi Vas poznamo u dušu, pa znademo gdje Vas tišti. Gospodo šarenjaci, vi ste bili naučni tlačiti i mrcvariti onaj tužni narod, paševali ste po tursku. Za to su doznali pošteni i čestiti ljudi, pak su razglasili Vaša nedjela u javnost. Toga se vi bojite, to Vam je njekojim krušac uzelo.

Napominjete, da taj ubogi kapelan neštedi niti velevriednoga i poštenoga plovana g. Ivana Dragovine. Da ste o njem šutili, zaisto bi Vam bilo zahvalniji. Njemu da može čovjek nječim naškoditi? Pitajte ga kako je živio u Kerbunah i Gologorici gdje su mu njegovi jednomišljenici Kerojeli kuću mazali i prislili ga, da je morao otići. Što je sve počinio u Lovranu proti svomu stadu a za volju njekolicine gladušah i smutljivacah, poznato je predobro. O njegovom djelovanju na duševnom polju moglo bi se mnogo toga reći, nu to nespada na nas. Glupo radite g. dopisniče kad se trudite dokazati, da g. Mikiša neštedi niti g. Dragovine. Vi se bratite sa g. plovanom, poznate ga u dušu pa znate vrlo dobro, da g. plovan imade na obrazu debelu kožu kao što je Vaš podplat kad mu se može javno u novinah kazati, da je ništarija i kukavica a on to sve mirne duše u džep spravi. Zar se može takova čovjeka čim uvriediti ili poštediti?

I g. učitelj bi Vam zaisto zahvalniji bio da, ga niste niti spomenuli. Težko je njemu u Lovranu, gdje ga s jedne strane zove dužnost a s druge kojekakvi probitci koji se sa onom dužnosti spojiti nedadu. Mi bi mu preporučili da moli Boga ovako: »Bože moj očuvaj me od ovakvih prijateljah jer od neprijateljah čuvat ću se same. Na ostale laži i klevete odgovorit ćemo drugi put, da sviet uvidi kakovimi sredstvi vojuju istarski Krnjeli i njihove kreature u pojedinih selih i gradovih, što njim sve neka služi na čast a njihovoj zagovaroteljici babi »l' Istriu« na čast i slavu.

U Baški, *koncem lipnja 1885.*

Akoprem uvjeren jesam, da će ne jedan dopis govoriti o neredu pri obavljenih izborih osobito na otoku, ipak molim, da se i odovud malo mjestance za to ustupi. Prije svega ne malo udarilo je pomnjivomu motritelju u oči što je obć. poslužnik pozivnice biračem tekar na 11. o m. dostavljao, dva dakle samo dana prije izbora, dočim rečene pozivnice nadnevak 4. isto t. m. nose. To ipak nije smetalo, da se sviestniji birači složno zaokupe i na biralištu najdu, akoprem su si već prije naši Tolomaši i otci domovine tlo pripravili, trubeć na sva usta, da će oni za svoš župnika glasovati, a da su ostali svećenici proti njemu, samo da birače k sebi privabe. Ali im loša bje sreća. Župnik poznajuć svoje, tkoli je vjera tko nevjera, a s pjesnikom »po perju te poznam ptico, sran te budi izdajico» nedade se sklonuti na laskave i himbene rieči, ni u isti hip, kad je imao glasovati, akoprem mu se kazalo, »mi smo ljudi od besede», on na to dostojanstveno odvratio, da on u crkvi svim navješćuje ono: «Veruju v jedinago Boga» — pa ako bi i htjeo, da ipak svoj sedmorici izbornikah protivne stranke podnipošto nevjeruje. Po tom nasta uprav izborna borba u pravom smislu. Kako se je postupalo proti nam ovo dokaza, pak neka nepristrani sviet sudi. Buduć smješteni Dražani, koje je predvodio ondješnji gavan učitelj i glasoviti P. Šime, u bližnju školsku sobu, našim biračem nepreosta drugo, nego na hoduniku od kakova □metra i postubah da stanu. Ali i tu im ni bilo dano stati, pošto bi izdan nalog, da tko glasovao bude, ima odmah otići, na što se i točno gledé naših birača pazilo, buduć dodar jednom oružnički stražmeštar baš jednog, koj još nije bio niti glasovao rukom turnuo, dočim su ostali birači Dražani do 1. ure po podne mirno na škol. klupah sjedili. Na to bi odredjeno, valjda po zakonu, kako si ga gospoda tumačila, da isti mjestni glavar (§. 31. J. P.) piše imenik glasovanja, pa pošto par para i u crkvi najde, valjda u tu svrhu naručiše i

**) Nebo je visoko a zemljica tvrda. Uredn.

glasovitog glavara Vrbničkog, koj je takodjer slični imenik nepoznatih njemu prezimenah pisao, dočim je obć. pisar samo čitao imena onih, koj imaju pravo glasovati, a da se željeni broj odlučujućih osobah popuni, primiše uza se u istu sobu i seoskog pristava Dražke podobćine, koj nije imao niti pravo glasovati, pa mu ipak prosto bilo našim biračem prigovarati.

Nu i tim se još ni svršilo. Odmah spočetka bijahu opomenjeni njekoji prisutni svećenici, da na ime nadarbine nemože glasovati onaj, koj je samo upraviteljem; neprimiše u tom pogledu glas župnika pod izlikom, da jedna osoba može samo jedanput glasovati, dočim je valjan bio glas Vrbničkog glavara (§. 16. J. P.) na ime Bratoviština Vrbničkih. Ni još dosta: za valjana bi unesen glas Dražkog birača, koj prigodom biranja zadnjeg zastupstva ni novčića poreza na svoje ime nije imao budući mu otac živ bio, dočim se našeg birača, koj se i pozivnicom i poreznom knjižicom izkazao, nije htjelo primiti pod izlikom, da tog imena može i drugi još koji biti. Ali kud ćeš više! Čovjeka, koj je jur dvakrat bio izbornikom, neprimiše zato, što nije u imeniku (§. 29. J. P.) Ali tim se još sve nedovrši. Daleko bi zašao, kad bi htjeo sve potankosti navesti. Zadosta budi ovdje reći, da, akoprem je još naših biračah nadošlo bilo, da ne samo, ni se jih primilo, nego se glasovanje prije podneva zaključilo, pa se naša gospoda zatvoriše u sobi, gdje ostaše prieko 2 ure po podne bez ikojemu išto pisnuti. Po tom pak izašav povjerenik, promuca čitajuć tihim glasom imena izbornikah da su ga jedva do njega stojeći čuli. Umoljen zatim, da i ovdje kao i u Vrbniku uporavi §. 49 J. P. odvrati, da nema tu mjesta a na učtivo zahtjevanje, da pošto su imenici o glasovanju javne izprave, da bi je malko razgledati dopustio, primetne, da zakon o tom ništa nenaredjuje, dapače da se predpostavlja, da se u Komisiju uzdati mora, zatvori se na novo u sobi kazav prije na naše pitanje, da su njekoji izbornici izabrani sa 38, drugi sa 36 i 35 glasovah. Ako bi pak i to stalo, što je našoj stranki nevjerojatno, ipak nebi svi izbornici nadpolovičnu većinu glasovah imali. Bilo kako mu drago, stoji, da su se naši Ćozoti pobjedi u Krku dne 21 tutnjavom mužara veselili, kano da bi oni jedini predstavljali mnienje svega pučanstva. Nu pošto djelo čovjeka hvali, da vidimo malko, kako stvar stoji.

Od svih ovomjestnih biračah, osim obć. viećnika, koj svojom glavom nemisli, imadjahu samo jedinog neodvisnog čovjeka za se, pak neka tko reče, da oni zastupaju želje i nazore prieko 2600 stanovnikah, pa im opravdano njihovo veselje. Slava medjutim ovomjestnim biračem, koji i ovaj put postojano stojahu uz svoje svećenike, pa bili takovi vazda (a nikad se nepovali za onimi, koji buduć sami sliepi, hoće da sliepim voditelji budu) stalnim uvjerenjem svojim, da svoj svojega neće ostaviti u blatu. — Ovi pak napokon izbori baš po ovako krasno obavljeni, ako im nebude lieka, neka nam još jednom primjerom i dokazom budu, da nam je u sličnih zgodah ugledati se u braću Dalmatince, koji i sriedišnje i mjestne odbore za ravnanje izborah ustrojiše.

U Baški, *mjeseca svibnja 1883.*

Liepo li si nedavno čuvena »Naša Sloga« rekla i opisala, što se u pogledu poljodjelstva, kako i u pogledu svega, što se naše dobrobiti tiče, za nas Hrvate u Istri učinilo. Ali neznaš možda još za sve naše jade, i kako nam se unatoč svemu hoće, da sve jednako kó i prije, prkosi. I nas bo se htjelo navedenim putujućim učiteljem usriećiti. Izkrcav se on dne 18. o. m. nitko nije, osim svojte mu, zanj znao. Kad pak tamo, obaviv valjda u skromnosti svoju tajnu misiju, sliedeći dan nakon 24. sata obć. poslužnik — kako se predmnjevati smije, po nalogu pozove samo njeke pouzdanike, na prvom mjestu brijače, pak zatim mesare, njekog dućandžiju, i bezposlicu, — u sve ako ih se je mukom dvadesetoricu stucalo, pošto u pojedinoj školskoj sobi može jedva 15 djece po propisu stati. Ovi odabranici dakle imali su nadalje razsijati u puku nauk, što su ga imali usisati za vrieme 1—2 sata teoretična i suhoparna predavanja. Al da bi i tako bilo. No, nego, čim je većini talijansko brbljanje toga na glasu učitelja, a ktomu iz napisane cedulje, dodijalo, počeše se odalečivati, pripušćajuć po svoj prilici blagodnt nauka onim njekoč torbonošam a sada kolovodjam občine, koji se znaju talijanštinom svojom podičiti, kad izmucaju: »Kaška reća« i »dakvâ donle.« A moj učitelj zatim, poslie tolika valjda napora izčeznu bez traga i slieda, akoprem se znade, da slični učitelji u susjednih nam pokrajinah izidu sa svojimi poljodjelci na polje, pa im tu praktično pokazuju i tumače. Al da hvala našoj maćuhi Junti, koja hoće da svakako tjera mak na konac, — na tolikoj blagodati, kojom hoće da nas usrieći, da se samo bude moglo valjda reći, da je i u »St avoj Baški« (sic) putujući učitelj svojom talijanštinom uspjeo. U tom obziru mogla se radje zauzeti za most »Na Goričicah«, za koj se imalo liepa pokrajinska novca od koje stotinice izdati, a sad povodnjom rujna mjeseca proš. g. raztepen koje kuda ima se ostanke iskati, ako se možda nezadovoljuje tim, što je iza katastrofe izaslala bila na lice mjesta svog mjernika, pa mirna Bosna.

Al neću ovim još da završim pripovjedajuć samo naše jade. Ako se dosada navedenimi stvari nimalo podičiti nemožemo, to nas bar tieši okolnost, što je već jednom Visoka vlada uvidila potrebu da se želji ovo mjestnih, hitrih, sokolovah pomoracah udovolji, gradeći nuždnu luku; jur je i dan za odnosnu dražbu uređen, te će se i radnja započeti. Hvala pak u tom ide na prvom mjestu našemu dičnomu zastupniku Viteziću.

Iz Voloskoga kotara.

Izbori u kotaru Voloskom. Jur je poznato vašim čitateljem, da bijahu hrvatski kandidati za izvanjske občine pol. kotara Voloskoga jednoglasno odabrani. Sam čin izbora obavio se triezno, dostojanstveno, kao što se to pristoji politički zrielim ljudem. Jedini je to izvanjski kotar u Istri gdje se neusudi porečka konsorterija svoje pandže urinuti. Neimade njoj tuj nade, da bi mogla dobiti samo njekoliko glasovah, a kamo li da bi pobjedila. Znade ona skim imade tuj posla, stoga povukla na vrieme rogove u se.

Drugače bijaše u gradovih istoga kotara, naime, u Kastvu, Voloskom. Lovranu i Mošćenicah. Do sele slavila je ista konsorterija i u tih hrvatskih gradovih svoju pobjedu, birajuć u porečki sabor čovjeka Hrvata, al koji se Hrvatom ne čuti nit je voljan za Hrvate raditi. Ona se nadala i ovaj put pobjedi, dapače ona bijaše stalna da ju pobjeda nemože mimoići. Nu čovjek snuje Bog boguje. Gospoda u Poreču praviše ovaj put račun bez krčmara.

Rodoljubi hrvatski naših gradovah doviknuše si jednoglasno: sramota je da hrvatske gradove zastupa talijanski zastupnik; mi moramo birati čovjeka našeg roda, naše krvi i jezika. Kako zaključeno tako učinjeno. Dogovoriše se medjusobno i složiše se u kandidatu župniku g. Vinku Zamliću.

Sviestni svojih dužnostih i svojeg prava upozoriše na vrieme bivšeg talijanskog zastupnika g. savjetnika Terdicha, da se svojevoljno kandidature odrekne jer nije niti liepo niti nuždno, da on povećava i onako velikbroj talijanskih zastupnikah u istarskom saboru. G. savjetnik neodazva se glasu naroda, on se dade kandidirati, on bijaše biran, nu neizabran, on pade, da se više u ovom kotaru neustade. Za njega se radilo iz petnih žilah u Voloskom, Lovranu i ponješto u Mošćenicah. Radili su istodobno i hrvatski rodoljubi za hrvatskog kandidata. Nije se tuj radilo za osobe, već za princip. Naši htjedoše se riešiti nametničtva, pokazati, da u ovom kotaru necvatu talijanašem ruže, dokazati svietu, da je ovo čist hrvatski kotar koji si neda narivati tudje, protivničke kandidate. I tako bi.

Dan izbora bijaše pravo slavlje za hrvatsku stranku. Naši junački Kastavci stupiše u podpunom broju na izborno poprište. Nije tuj falila niti jedna osoba imajuća pravo glasa. Došli su stari i mladi zdravi i bolestni, sve, sve što hrvatski čuti i misli. Iztaknuti nam je poimence starinu Vlaha, F. Jelušića, Marota, Varljinčića i težko bolestna L. Jelušića, koji savjetovan, da ostane radi težke bolesti kod kuće, odgovori ponosno; *ne*, pa makar na putu ostao; mogao bi faliti moj glas a ja nebi mogao mirno umrieti, da hrvatski zastupnik radi mene propadne. Tako valja! Riečih neimamo. da pohvalimo dične Kastavce, uzor rodoljube a na čelu njim navedene osobe. Istrani Hrvati! Pred ovakvim rodoljubljen, pred sličnom požrtvovnošću, klobuk dole! Vaša imena pobornići hrvatstva, ostati će ubilježena ne na mrtvom papiru, nego u srdcih zahvalnog Vam potomstva.—U Voloskom, Lovranu i Mošćenicah, što je sviestnijega i neodvisnijega, što si neda komandirati iz Poreča bijaše sve za hrvatskog kandidata. Zaludne bijahu grožnje, nagovaranja i prietnje Voloskih odvjetnikah i liečnikah, lovranskih principalah i kapetanah. Ovaj put nepomogoše ni splietke ni varke ni grožnje. Narod uvidiv tko mu je prijatelj, tko neprijatelj, tko ga za nos vodi, tko li s njim iskreno misli, odluči se za ovog poslednjeg.

Iz Voloskoga glasovalo do 12 a iz Lovrana do 15 njih za hrvatskoga kandidata. Njekojim Lovrancem strašio je tamošnji paša sa peticionom nu naši mu odlučno odgovoriše, da se neprodaju za nikakav novac. Na čelu Lovranacah bijahu vriedni Hrvati gg. Frane Kršanac i A. Mikiša koji bijahu izloženi pogrdam i napadanju od strane šarenjačke rulje a kojim mi čestitamo od srdca dovikujuć njim onu hrvatsku: »što mjesec haje da nanj pas laje?« Zivili.

Hrvatski kandidat dobi 67 glasovah a šarenjački 57. Nije to doduše ogromna većina, nu nesmije se zaboraviti, da su tuj šarenjaci dosele po miloj volji pašovali.

Nakom gotova izbora nasta sjedne strane oduševljeno veselje s druge pokunjenost i tuga. Naši se sakupiše kod čaše rujna vinca, da si osvježe suho grlo, da si uzajemno čestitaju dočim su protivnici pokunjeni i prestrašeni tražili sa krite kuteve ko šiš-miši.

Po podne razstadoše se hrvatski birači. Jedni krenu u Lovran i Mošćenice a drugi u Kastav. Na razstanku rukovaše se bratski zadav si poštenu rieč, da će i u buduće uvjek i misliti i raditi kao i onaj dan.

Kod Matuljah sastadu se kastavski birači sa svojim milim zastupnikom Zamlićem. Tuj nasta opet srdačno čestitanje i rukovanje. Uz veselu pjesmu i vatrenu rieč tekla je zabava u najljepšem redu. Napijalo se tu novom zastupniku, slogi i prijateljstvu napose hrabrim biračem koji su u Volovskom kotaru na juriš uzeli iz rukuh protivnikah poslednju jim tvrdjavu u ovom kotaru.

Pod večer krenu birači sa svojim novim zastupnikom u Kastav pjevajuć omiljelu pjesmu: »Još Hrvatska ni propala«. U Kastvu govorio je novi zastupnik narodu, svojim biračem. Govorio je iz srdca u srdce, kako on to znade. Narod ga svuda oduševljeno primao i pozdravljao. Znade narod njegove vrline, poznade ga u dušu. I oni Lovranci i Vološćani koji su za protivnika glasovali nemogu našemu zastupniku ništa drugo prigovoriti, nego da je dušom i tielom Hrvat, pa kad nebi bili komandirani iz Poreča, oni bi kao jedan muž za njega glasovali. Negovorimo to u vjetar.

Kad se nedavno izpraznila župa u Lovranu, sve želilo imati župnikom g. Zamlića, dapače ista gospoda, isti današnji njegovi politički (tobože) protivnici, a to je najbolji dokaz koli je on čestita i poštena duša. U Volovskom neima osobe koja ga nebi štovala i u velike cienila: i zbilja težko je u združenih biskupijah tršćansko-koparskoj naći premca g. Zamliću. Učen, triezan, miroljubiv i blag kano prolietna rosa. Neimade on osobnih protivnikah a malo nas imade koji možemo o sebi to kazati.

Znajte Vi gospodo šarenjačka, da će g. Zamlić sve svoje sile uložiti, da zadovolji povjerenju, koje unj narod postavlja, znajte, da se neće nikad obazirati na one koji su prigodom izbora proti njemu glasovali, da će on istom ljubavlju, istim požrtvovanjem raditi i nastojati za dobro koli Kastavacah toli Vološćana, Lovranacah i Mošćeničanah. Nepozna on strasti, mržnje il osvete a to će nam pokazati njegov zastupnički rad.

Vama pako dični hrvatski birači budi čast, što se složiste u toli umnom kandidatu, što ga svojimi proglasiste i odabraste.

Kastavci Vološćani Lovranci i Mošćeničani-birači! koji osvietlaste hrvatstvu lice u ovom kotaru, koji ostaste vierni i postojani uzprkos pretnjam, grožnjam i nudjenim *deštačam* **slava Vam i Živili!**

Sa otokah kvarnerskih.

Dobili smo iz Krka više dopisah, koji nam opisuju — da se blago izrazimo — nepodobštine što su se zbile kod ondješnjih izborah za Poreč, mi bi je rado sve tiskali, da nam to dopušta uzak prostor našega lista i državno odvjetništvo, koje nas je stalo metati na sito i na rešeto. Neka se stoga naši čitatelji zadovolje ovim suhim pabirčenjem.

Kako se je u Vrbniku do tri puta biralo jer po povjerenikovom tumačenju zakona, svaki fiducijar mora imati, najmanje polovicu glasovah svih popisanih biračah; tako su kod nas morali kmeti dva puta poteći u Krk. jer je prvi izbor bio uništen — kako nam rekoše radi dogodivših se nezakonistostih (!). Prvi put imali smo većinu od 23 glasovah. Taj uspjeh uz onaj način biranja bio bi zadovoljio svakoga. Mogli smo pravom računati na dobar uspjeh i kod drugog biranja. No mi dobro poznamo svoje prave prijatelje, znali smo što to znači i što se hoće, kad nas se opet zove na izbor. Mi smo podvostručili svoj rad, da nam protivnici neotmu tek izvojštenu pobiedu.

Ali ni oni nisu mirovali. Vidjeli smo 17. 18. i 19. lipnja krčkoga načelnika Todora uz liep broj krčkih mesarah obletavati. S. Fošku Poljica i Dubašnicu. I lagahni dubašnjarski pustinjak Ivan Buić skočio onih danah na lagahne noge stao, se verati uz klance niz klance, da ga je sve debeli znaj oblivao. Nije mirovao ni gosp. *Tončić*, Lloydov agent a pripomogli su svoje *Pere Bogović*, koji se šepiri po popovskoj baštini, *Justo Bogović*, dobre uspomene občinski agent, *Mate Kraljić*, svemu učenomu svietu poznat pod učenim na slavom: indicatore comunale; nisu zaostali ni *Andre* ni *Pere Žgombić*, koji se na biskupskoj nadarbini bane. Nekoji su govorili neukomu kmetu *»ćete ga ostat pod Karvaciju, paka ćete ga morat nosit i puška i služiti 16. godišć i biti ćete ga ubogi, petljari«*. Grdili su i klevetali na popove, kao da se oni tobože brinu za izbore samo da dodju pod Hrvatsku, gdje će uživati mastne plaće a kmeti skapati od gladi. Gdje nije mogla koristiti kleveta i laž, tu se počelo strašiti a kamo nije mogao doprieti strah, tamo je znao doprieti novac. Tako je bilo u Dubašnici. Na Puntu nije bilo orahah za krčke zube. Šarenjaci nisu se usudili niti približit se Puntaron, jer su znali kakovi su ovo kremenjaci. Puntari se mogu slobodno postaviti uz bok Kastavcem. Lindarcem i Trvižanom. Došli su na izbor kao jedan čovjek *).

U devet satih započeše izbori. Naj preča je stvar bila našim protivnikom, da očiste obć. viećnicu gdje se je imalo glasovati. Dodje načelnik pa će: ne premeti naša leja da bude nitko unutri nego podestá, komisar i dva pisara. Javnost bijaše dakle izključena, premda nam je bio politički povjerenik Fabris obećao, da će pustiti unutra trojicu nas da kontrolira. Sprva su izbori tekli povoljno po nas. Ta kako neće kad je samih Puntarah došlo do 170? Neprijatelj bio pokunjen. Poslje podne okrenula stvar na gore. Naše se je striglo i sjeklo, pazilo se po tanko na »od« i »pok.« i na punomoći a njina je išlo sve kako po loju, Znamo, da je glasovao neki Bogović Anton pok. Antona neimajuć pravo glasa; kažu da je neki Kremenić Jure pok. Jura glasovao za svoga pred 4. mjeseca umrla otca. Takovih slučajah moralo je biti više. Neki drugi opet, koji nije imao nikakva prava birati, glasovao je do tri puta. Poslje podne letili su konji i kočije po Sv. Fuški, po Poljicah i po Dubašnici te hvatali ljude i za novac jih mamili. Na taj način i uz nesvjestne i neuke Dubašnjane. Poljičane i Svetofušćane lahko je steći većinu. Mnogi od naših videć takav postupak odustali su od glasovanja. Konačno izpali su protivnički fiducijari.

Za vrieme izbora naši su svećenici i izbornici bili izvrženi ruglu krčke rulje i fakinaže a nije bilo čovjeka carskog, koj bi jih uzeo u zaštitu.

To je trajalo sve do 26. lipnja. Valjda su htjeli Krčani iziliti na polje svu svoju talijansku ugladjenost. Ni zaslužni zastupnik na carev. viećo Dr. Dinko Vitezić nije bio prištedjen. Da bude sjeguran morao je moliti zaštitu u Beč, jer je bliže nije bilo »Documenta damus qua sumus origine nati« (dajemo što imamo) kažu Latini. Tako su rekli i Krčani. Na čast njim bilo. Al i to će njim, ako Bog da, presjest!

Iz puljskoga kotara.

Danas ostavi nas veliki sudac, veleštovani gosp. Bogdan Trnovec, da zauzme u Sežani istu službu na veliku radost slovenskoga naroda. Pokle je ovdje u tom neharnom Vodnjanu tri godine neumorno radio, stavio ovdešnji sudbeni ured, kojega je našao u velikom nemaru, u podpuni red, dovršio mučno djelo zemljištnih knjigah — česa radi dobi pohvalno pismo od Ministra pravosudja —, sudio svakomu pravedno, putio svakoga na sve što je pravo i pošteno, preporučao svakomu mirnu pogodbu bez pravde i advokata, uljudno postupao s kmetom i gospodinom, s bogatcem i siromakom, u uredu i na polju; jednom riečju, otvorenim ter iskrenim postupanjem stekao si veliku ljubav i štovanje svih seljakah prostranog sudbenog kotara vodnjanskog. — Isti gradjani vodnjanski, tako zvani bumbari, — izvan šestorice iredentašah — ljubljahu ga veoma radi bezpristranosti i uljudnosti.

S njegovog ozbiljnog i visokog čela čitati mu mogaše svatko! »Suum cuique«, »Svakomu svoje«, pa tako on i govorio, učio, putio, sudio, radio, činom potvrdjivao. S Hrvatom govorio hrvatski, s Taljanom taljanski. Pravicu je ljubio a krivicu mrzio. »et hinc illae irae in castro irredemptorum.« (odatle mržnja iredentašah proti njemu).

Jedan samo ide glas od ust do ust i medju Latini: Neimasmo nikada takovog sudca u Vodnjanu, niti ga budemo ikad više imali. Jedva se š njim naprav upoznasmo a on s nami i našim tužnim stanjem, eno jurve nas

*) Piše nam iz Punta A. Žic pok Mika: Rodio sam se 1837; bio sam širom svita, vidio sam vnogo i vnogo, ali takovoga vraga još vidio nisam, što sam vidio dne 20 lipnja, kad su bili izbori za poslanika u Poreč. U jutro onoga dana naši slavni i dični Puntari kao da ote poletiti k vedrom nebu uputiše se, koji po mora a koji po kopnu u Krk, zovući se slavodobitnici imena hrvatskoga; ali sve zaludu! Njihovu brabrenost uništiše u ništa jerbo hudoba iz pakla neće pak neće. Krčani pogaziše naše slavno ime; ali ništa zato. Mi gazimo po njima svaki dan, jerbo smo već kupili pol Vejs, ostran graba i kučić. Uredn.

ostavlja. Znamo bo, da u Vodnjanu pravičnomu sudcu ostanka neima rádi spletkarijah taljanskih i kojekakih tolomašah, koji viču: Italiano, istriano e mai.....

Da je tomu tako, neka sviedoče dogodjaji. Na spasovo, to je 3. maja ove godine, kad se veliki sudac gosp. Bogdan Trnovec desio u Trstu radi obiteljskih poslovah, Taljani u nočno doba sve nadpisne ploče iznad vratah c. kr. suda i c. kr. poreznog ureda u Vodnjanu, koje bijahu pisane u trih jezicih: njemačkom, hrvatskom i taljanskom polupaše.

Na 26. maja odvezao se o petoj uri poslie podne g. Trnovec parovozom u Trst. Čim otidje ovaj o četvrtoj uri iz ureda, pokupiše se njegovi bivši podredjeni činovnici u istom c. kr. uredu okogromne čuture vina, te stadoše ga »junački piti« od radosti radi polazka njihovog — za nje doista predobrog — šefa, dočim su pod pisaći stol otišavšeg sudca vodu prolievali, u znak mržnje i prezira.

Na 27. junija »nespašenci« opiti veseljem izborne pobjede u Vodnjanu priredjivahu velikom sudcu i drugim rodoljubom takinske demonstracije i insultacije, koje je ipak načelnik Sbisà za doba zabranio. Al nemogav tada izvesti svoju prostačku namisao, nakaniše oni kod polazka izpratiti vriednoga i zaslužnoga sudca prostačkim insultiranjem. Nu on oba, vješčen u sgodno vrieme o gnjusnih namjerah gnjusnije prostačine gospodske, otidje u novi zavičaj pozdraviv se samo sa svojimi prijatelji, nehtijuć irredentističkoj fukari vodnjanskoj pružiti prigodu, da činom javno pokaže svoju «avitu rozzezzu italianu.»

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. srpnja.

Dočim je zavladala više manje u svih europejskih državah takozvana mrtva sezona, vlada kod nas prilično živahan život. Nedavno minuli izbori u pojedine pokrajinske sabore, sazovi i rad njekojih sáborah ulievaju u ovo sparno doba nješto života u pospane odnošaje. Tirolski i dolnjo austrijski sabori su nakon kratkog zasjedanja zatvoreni; češki, dalmatinski i kranjski počeli su tekar saborovati a ostali će se tekom ovog i dojdućeg mjeseca sazvati na razpravljanje.

Zanimive su napose razprave onih trijuh poslednjih saborah. Česi, dosada uvjek na manjinu stlačeni, izvojštiše si prigodom poslednjih izborah narodnu većinu koja jih po broju pučanstva kraljevine Češke ide. Oni bi mogli svojim bivšim tlačiteljem vratiti šilo za ogujilo, nu oni toga nečine, dapače usuprot, pokazuju toliko samozataje toliko pomirljivog duha, da će napokom taj postupak bahate inače Niemce rozoružati morati. I braća Slovenci imadu sada u kranjskom saboru ogromnu većinu kojom se zaista neće u opake svrhe služiti kao što su se njihovi protivnici Niemci svojom većinom služili, već će sve sile uložiti na boljak svoje pokrajine.

Dalmatinskim Hrvatom — prem imadu većinu u saboru neide posao od ruke kao što bi morao ići. Tamo se urotila takozvana srbska stranka sa talijanaši te spojenimi silami jurišaju na narodnu većinu. U tom poslu pomaže hrvatskim protivnikom ona vlast koja bi morala glede na broj zastupnikah i glede na interese koje ti zastupnici zagovaraju, njih svimi silami poduprieti.

Naš sabor sastaje se dne 16. kolovoza u Poreču; jošte se ništa nečuje dali će mu bit prvo zasjedanje kratko ili dugačko.

Svake skoro godine pojavlja se na iztoku u ljetno doba nemili gost t. j. kratelj (kolera). Ove godine žalibože zahvatio je bolje nego obično. U egipatskih gradovih osobito u Damieti i u Mansurah umire naroda na stotine od te pogibeljne pošasti. Sve države poprimile su najstrožija sredstva, da se kratelj na Egipat ograniči, dotično da se neuvuče u ostale europejske pomorske gradove. Najbolje sredstvo proti kratelju je čistoća, stoga valja, da se sve ono odstrani i očisti što prouzrokuje smrad i nečistoću. Napose valja na to paziti u gradovih i selih, gdje je mnogo naroda zajedno sbijeno. Treba čistiti i izračiti stanove, poljevati ulice, smetišta valja da budu prazna i daleko od stanovah namješćena.

Pomorske države europejske upeljale su radi kratelja kvarantene t. j. svaka ladja koja dodje iz okuženih krajevah, mora sa putnici i sa teretom u posebne luke, gdje se po više danah zadrži, da se tako pošast iz jednoga mjesta u drugo neprenese. Čim prodje prepisano vrieme kvarantene i nepojavili se nijedan slučaj kratelja, bude ladja slobodna te može dalje kamo njoj je cilj.

Franina i Jurina.

Fr. (Stoji pod »balidorom« u Lindaru belo gledajuć svoj popljukan klabučić i. vičuć). Ha! grda hudoba mi je ov moj lepi klabučić s ovem gnjusom od pljuka pošporkala! Pr bijo! Ča nima kamo drugamo tu porkariju zimetat, nego jušto na me? se tuku po žepeh, da imaju beći. Ča nemoru jednu špudarijolu kade prokurat? bu mogli nam reć, ki smo gladi i štraconi, bi njim ju bili Žaneto storil; samo neka već na mojem poštenom klabučiću nedišenjaju rož, zač nisam već mlad, da ću rože nosit, a najmanje pak takove. Drugačije ćemo per la galija po novoj mode prest i plesat. Po purana kega nosim gospe, zgora mastneh interes, ću počet ... nj ću počet šiprunat!

Ju. (Dopride i ga prime za ruku). Ča je, ča je Franiću per lamor de tri! ča si se tako razkokodakal? bi reć da ćeš skože skočit. Mašeš s temi suholicami, kako da ćeš cel svet pomlatit. Da te ki vidi, ki te nepozna, bi rekal, da ti jedno kolo.... tr me razumeš.... kako »čaušu«. Umiri se no, pak povej ča tij ki zapreš.

Fr. Još pitaš, ča mi je? Ča su ti očali oči pokvarili kako i pazinskoj gospode, da nevidiš, kako su mi sbaildora moj klabučić fino spljukom nacifrali. Jal jušto ovoj pršone, ka se zoven Franina.

Ju. Ti ljudi imaju manje krijance nego buha repa; ča njin k vraniću šusta va glave puknula? Još brečić (psić) od mojga prijatelja »Miškatović« ima više krijance, nego oni, zač kada mu se taneči, gre pod ognjišće al pod škala. Pak još govore, da se od njih moramo vadit krijancu talijansku. Po Trtaju nećemo tega, aš bimo onda spodobni bili kako osal tovaru.

Fr. Odpri sada uše na veli portun da još i ovu čuješ. Neka tičica je počela i ovde žvrguljat: «*Viva l'Italia*»! al ja san njoj rekal, da neka nemisli da smo va Čoze ako i je va Lindare jedan peškador. Da se razumeš va jografiju al va napu, bin ti pokazal da je Lindar va Auštrije i da mi imamo svojga cesara i kralja. Al ča ćeš, kada si brižna zapućena spreda i zada, ako i si »frajilica«.

Ju. Morda je ta »diva senica« (seničić) on vražić od maličini, ku mat šalje va plovanju po juhu, kada njim ki oboli, al kada njin pridu furešti i od ke mat zimlje samo 12 po sto interesa i jušto za kompliment, kakovega puranića al par kapunić.

Fr. Ma baš! to tij ona,

Ju. Molimo »oče naš« i »zdravu Mariju«, da njoj Bog promeni al prosvetli.. (Pomole se). Još jedan »oče naš i zdrava si« da bi nas Bog očuval od kuge, ka je prišla na kokoše (mole).

Fr. (Zlamenuje se). Hod s Bogom, kakova kuga?

Ju. I ti neznaš, da je ovde nekoj familije va par dan pokrepalo 10. kokoš za semi jaji. Buzdrona! Ča misliš, to ni sprston ...! Ovuda se pogovaraju neki tr neki Taljani, ki više razumeju (?!) nego mi „šćavi", da je to kaštig božji zač da ta familija, premda je gospodska, nič neskrbi za nespašeno kralje ..... za spašeno nebesko kralj.... kako se ono... aha! za nespašenu Italiju. A vidi se to po ten, aš kokošan nisu nič davali jist nego sredice a va krepanoj kokoše se je našlo turkinje. Odkuda je prišla ta turkinja, kad su kokoše bile zaprte va korte? Biga si vrag? Ki žna.... da ni..., morda...? Ta tij prilična onoj svetega pisma; »I prišal tij neprijatelj i posijal je mej šenicu...

Fr. Pst, muč! zač će te ki nuncijat.

***

Fr. Kamo te vavek bodac nosi, trte nosi nis te vidil već dugo vremena.

Ju. Ča misliš, da sam ja pod kokošom zležen, da ću vajka doma ležat.

Fr. Onda manjko povej kamo si bil zaklatil.

Ju. Bil sam ti 23. t. m. va Pazinе, i sam čul, da je šijur Pepić parićal jedan veli obed, i da je činil speć za sve gladne i žedne hrvatske talijane jedno mlado živinče dugačkih ušiju, te jim tu neobičnu jestbinu predstavil, za koju govore, da je bila sladja nego najbolja frigana zečjevina.

Fr. Čuješ Jure! Si videl va Pazine i onega Novačnna s klobučićem od sukna, kratkimi bragešami, i ki nima kune devetnajset prst na svom od peti do glave potalijančenom telu.

Ju. Ča njega? Sam ga videl i poznam ga kako hlebac na place. Ča neznaš, moj dragi Franić, da on bi se proda za soldić.

Fr. Čul sam da je taj kmetski vuk osam colih dan bez pristanka belimi buletini sve po Novakih hodil i osamnajest kmet svojimi laži za talijansku stranku predobil, budući da brižni kmeti niš slaba neslutjahu, te jih pripeljal na »bigule« ili kako se puli nas govori »gliste« ka šijur Pepiću.

Ju. Čul sam, čul ja sve to; ali ni samo on takov, nego još imamo jenega, kega bi treba da malo spoznaš

Fr. A ča je to za jedan?.

Ju. To je on otrok s belim klobukom od pana na glave i brbucom pod bradom. Neki mali muž.

Fr. Dunke se je i ta miša va balotacijone?

Ju. Tako da bi ne, da biš ga bil videl, kako je i on tekal s punum škatulun tabaka po Pazinu, i svakemu, kega je sretil, ponuja prezu i mu pošaptal par besed poli uho.

Fr. Dunke je i on puli šijor Pepića na obedu bil?

Ju. Ma! Još to me greš pitat; kako bi bilo, ku nebi i on kakov pijatić oblizal i prste va njem si namazal.

Fr. Bog daj da bi biguli celi s njih prišli

Razgovor medju Tonom i Mikulom

pred crkvom u Sbandaju.

Toni. Ala dragi moj Mikula greš valja u Poreč?

Mik. Ne grem nè moj dragi barba Toni, nego ću biti tote poli svete maše.

Toni. Ma znaš sinko, da ako misliš tote u Sbandaju biti poli svete maše, da tote ni drugačja predika nego hrvatska.

Mik. A Bože moj barba Toni ča nis i ja valja hrvat.

Toni. Mislim da nć, jerbo ta prvi dan sam čuo u našemu Poreču štiti *fujote* da *Križanci* svi da su Talijani.

Mik. A ča je vrag to pisa, ter mi se čini da uprav na Križanščini poli nas neumi nijedan jednu besidu pisnuti talijanski izuzamši jedno dvih ili trih krnjela, a kamo li da smo Talijani.

Toni. E! sinko to mi ti sada govoriš ali znaj da fujete ne lažu, jer se u njih pripovida, da kad ste to malo danah nazada birali povjerenike u Tinjanu koji su imali izabrati deputate u Pazinu za pokrajinski sabor u Poreču, da vi Križanci ste izabrali samo Krnjele i Taljane.

Mik. Istina je istina dragi barba Toni, da smo mi Križanci izabrali samo Krnjele i Talijane, i s tim smo uvredili naše sudruge poštene Tinjance i Supetarce, ali neka znaš, da tomu nismo krivi mi.

Toni. A po rane Bože, Bog mi grihe prosti potle sam reka, da ča je krivo, nego vi,

Mik. Barba Toni moj, uprav vrag je kriv, zač moreš i sam znati, da strah je vrag; i došao je Pepić dan prid izbori k nam, jedne činijo da dojdemo u Okmačice, a druge u Tomičine i onamo jednim i drugim zastrašijo da moramo izabrati, samo Krnje le koji te moć samo talijanske deputate izabrati, a što pak ni moga učiniti Pepić, to pak učinijo je naš plovan pre Ive.

Toni. Bože! Vaš plovan je dakle valja i on Krnjeja a ne Istrijan.

Mik. Ni Krnjeja ne, nego je puno gorji i huji od krnjela zač je Pazinac.

Toni. Pazinac govoriš, a ča Pazin pak ni više misto hrvatsko?

Mik. E dragi moj, ne da ni više Pazin misto hrvatsko, nego žalibože sada je Pazin nastao *Turin* zač sada se skoro svaki dan javno više po ulicah Pazinskih: *Eviva l'Italia.*

Toni. Sotona jih zela. Ča Pazin nima više žandarah, niti c. k. oblasti?

Mik. Ima ima barba Toni jednoga i drugoga, ali kako kažu, svejednako da ta nesreća neće mirovati akoprem jih skoro svaki dan zatvaraju.

Toni. Dakle na koji način možete poznati da je Vaš pre Ive jur natrušen s talijanskim duhom.

Mik. E lahko Toni moj, zač poslje što je tih dvajset lit kod nas, još nikad učinilo nije da bi samo jednomu došla „Naša Sloga" akoprem smo svi narod hrvatski, nego tuviše mrzi na nju skoro kako i na sotonu, a druga je, da ostali župnici po ostalih plovanijah proskrbljivaju svoje župljane s lipima i korisnima narodnima knjigama t. j. s društvom *S. Jeronima*, a on žalibože samo se bavi »Cittadinom« i Talijanskom »Istrijom«.

Toni. Sada Mikula moj razumim kako ta stvar gre, ali povi mi jošter zašto imate toliko straha Pepića i vašega plovana?

Mik. Dragi moj barba Toni, ne samo mi, nego i ti bi se pripao jednoga i drugoga, da bi samo njim bijo dužan kako smo i mi, zač Pepić za svoj dug a plovan za crikveni, malo koje lito prodje da ne pride pokoji od hižištja do smetljištja.

Toni. Vidiš sinko, pripravlja se zemljište taljansko pak poslje neka dodje....

Mik. Ma kad imamo mi tako dobroga Cara, reci mi za zdravo barba Toni pak što bi koristilo svima onima koji teže na ta način, da nas »spasitelj« osvoji?

Toni. To bi ti bilo tako; jurve od već vrimena svih naših izdajic su imena upisana u Turinu i u Rimu u zlatnih knjigah kod svih onih koji su žalovali smrt *Oberdanka* koji je bijo naumijo himbeno pogubiti našega premilostivoga Cara, a druga je, da misle sve naše izdajice, da kad bi nas nespašena Italija osvojila, da onda oni bi nastali naši knezovi a mi njihovi robovi.

Mik. Kad je tomu tako a ja bi pisao našemu premilostivomu Caru i kralju ovako:

Vaše Veličanstvo!

Premilostivi Gospodaru.

Istarski Hrvati, uviek vjerni podanici Vašeg Veličanstva, scienimo se presretnimi što dan danas imamo Vaše Veličanstvo za svojega premilostivoga i pridobraga Vladara, zato i odričemo se svakoga hudobnoga napadanja i mamljenja nespašene Italije, koja počela svoje žile i po

Istriji razprostranjivati uzklikom i halabukom: »*Viva l'Italija*«, i zato znižno moleći Vaše Veličanstvo, da kupi čete da tjera van iz Istrije ovake pogibeljne odpadnike, a da štiti i brani nas Hrvate svoje vierne podložnike.

Toni. Bog te blagoslovi Mikula moj, i Bog daj, da bi do malo Istrija imala puno takovih sinovah; koji su učinili grieh da te sliede i u pokori.

Luca i Mara.

Luca. Ca van je žmoda da na toj tepline toliko zmirite kontra šv. Mikule?

Mara. Ala griza ga krvava špopala ki onu konfuzion dela. Obed mij va grle prešel. Ov momenat je povedala Pupa kakoj cula kade še pogovaraju Fracikela i Bazorka, da šu nasi na Vološken žbalotani, i da tesko zivi domaka pridu. Ni mane neka jih al je pul tega i moj Franina i on šej sal balotat.

Luca. Dunka ca ćeš tin muzen no. Malo prej je prisal i nas Jurina š nekemi drugemi. Šu jih pripejali Cerka i Sochter. Moj štari kampana pod ladonjun, daj bil cuda puti va guere, anke va Liše, matakove bataji da ni jos videl. Leh hvala i čast budi šv. Mikule da ni mrtveh ni ranjeneh. Nasi da šu še drzali va koraje. Da šu varamente neki ter neki šmrdeli po rume i rakije ma da njim je to kasnje pašalo kada šu adočali oni šmradi odi Kaštavac. Še kemu god od naseh daj bilo mokro va bragesah.

Mara. Bi ti še žlodej žmutil. Šitra šu govoreli kada šu partili, da šmo mi spure šangve talijano, da te oni pokažat Kaštavcen ca šu i ki šu, da mora bit vitoria njiha, da mora bit nas Terdina žbalotan a šadahna šu njih žbalotali.

Luca. Znas ca ti je Lucieto, nasi imaju vavek puno bešed a malo fati. Govoreli su šitra da ćemo luminat vaš grad, da te molevat rakete, da te nasi mužikanti (provazari) po grade mužikat a sadahna je sla po vragu koza i žele. Sadahna te govoret: Pst, pst, kumpare ca ši še prvega maha prestrasil?

Mara. Lepo je da šaki ža svoju patriju drzi ma ca će nan deputat, ter ga imamo va ikoj. Ca to šior Jorjo žmućuju narod, te naš vanjski potrt zac da šu ši kontra balotali. Ca će nan pomoć ni vološki duhtori ni albokati. Ako jih žovemo moramo jih maštno platit a albokat nan pravdu a maka neštori.

Luca. A jumane justo duhtori šu va bataje dobri; ca bi z naseh bilo, da njin nišu vološki duhtori melišu, trijaku i opij pod noš i va ušta štakali? Bi jih bilo pol od štraha tamo žustalo. I nasi šior domine plovan šu še dobro komportali zac da šu kricali kad su videli daj bataja žgubjena: Šijor Jorjol žaprimo papafigi, molajmo cimu zac tu ni nis za naš; daj obečal stavit va vele litanije: od kuge, glada i kaštavske vojske ocuvaj naš šveti Juraj. Albokati da šu se anke dobrahno drzali zac da šu judem špeticioni pretili ki nebi s njimi balotal. Šijor Guštin dasu rekli, da nete balotat a Kaštavci da su ga ofendili zac da nima va kapitule glaša kako ni Mužgić. Briznemu daj od šilnega pošla štomanja spod veladi višela.

Mara. Dunke ca neće bit ni mužiki ni luminaciona?

Luca. Aj će bit mužiki kadej cuda dece a luminacion ako še kemu buc vazge. Povedaju varamente da šu neken nasen na Vološken mužikali i tulili kada šu doma sli, a svećice od luminaciona ćemo hranit za pismoje i lokardi lovit.

Mara. A vis jih! Ca nišu ono oni na punte kolovoj? Šu ono pace voli al tovari?

Luca. Nec ca god je drzi glavu obesenu, basti varamente ni videt, ako ne da šu ju puštili puli Jurizanki da brze tecu.

Mara. Ca će pak bit odi butij ke šu pripejali na vološko.

Luca. Špedili šu jih nažada na Reku, da te njin rabit drugi put, kada bude ovde talijanška skola operta.

Mara. Pak neka pridu jos Kaštavci šemo kantat i kumedljat, bi njin meritalo vela vrata žapret.

Luca. Ja da nišu furbi. Oni bi dopejali praščića pak bi nan kjucanicu od merlina pojil.

Mara. Gren avizat šijoru Paolinu i frajlu Emicu da gredu.

Luca. Ja, pak će se kakov gnjuš nać ter će reć kako i nasen štarijen da: tovari gredu a muži ni.

Različite viesti.

Javna razprava. U utorak dne 17. t. m. obdržavati će se javna razprava pred zemaljskim sudom u Trstu o prosvjedu podnešenomu od strane uredničtva »N. Sloge« proti zaplieni 12. broja istog lista.

Presvjetli gosp. biskup Zorn, jedva je zasjeo starodavnu biskupsku stolicu u Poreču jur je kako čitamo imenovan nadbiskupom u Gorici. Žalimo od srdca taj premještaj al se odredbi najviše crkvene i državne vlasti rado pokoravamo videći u tom prst providnosti božje. Svim nam je jošte živo u pameti što je sve morao podnesti naš nikad nezaboravni Dobrila u Poreču od istarskih Talijanašah. On je sve strpljivo poput janjeta podnašao, dok ga u Trst nepremjestiše. Iza Dobrilina odlazka odlazi evo iz Poreča već drugi biskup a Bog znade nijeli ovo i posliednji. Koji nezna cieniti i štovati vriedne i čestite nadpastire, ovako mu se dogadja. Doći će kajanje samo nebude li prekasno.

G. Ivan Legat vjeroučitelj na njemačkoj gimnaziji u Trstu, imenovan je ravnateljem biskupskog konvikta, koji se imade početkom buduće školske godine otvoriti u Trstu. Bilo to u sretan čas!

Laž i kleveta najbolje sredstvo naših protivnikah. Pišu nam iz Labinštine. U svojem posliednjem broju napada l'Istria g. župnika Žikovića iz Sv. Lovreča, da se je služio tobož žrtvenikom i propoviedaonicom u političke agitacije, t. j. da je u crkvi ocrnjivao i potvarao prigodom izborah kotarsku gospodu i državne oblasti. Da je to priesna laž, grdna izmišljotina, pozivljemo se na svjedočanstvo čitavoga naroda rečene župe. Dapače niti izvan crkve nije g. župnik nikoga crnio ili ogovarao, već je narod podučavao kao što mu zvanje nalaže — o važnosti izborah i posliedici istih. Narod ga je shvatio, žal ti je samo što nekljaše takav uspjeh svuda. Našim protivnikom nije dakako po volji, što su naišli ovdje na odpor gdje su se najmanje tomu nadali, nu zar nas može nepokvarena srdca čovjek odsuditi, ako nastojimo, da se riešimo nesnog tudjeg tutorstva? G. župnik ponosi se deračinom koju mu pripraviste, znajuć da tim samo poštene ljude darivate. Bilo to vam i vašoj »djedovskoj« civilizaciji na čast!

Zabašurivanja. Doznajemo iz vjerodostojna izvora, da njekoje visokostojeće osobe na kvarnerskih otocih nastoje zabašuriti molbami i pretnjami tužbu koja je podnešena proti jednomu tamošnjemu činovniku, koji je našemu biraču nanesao uvriedu poštenja prigodom pokrajinskih izborah. Kad bi bila stvar privatne naravi, mi bi rekli: pravo je, dužni smo bo jedan drugomu praščati, nu pošto je u navedenom slučaju privatnost izključena, te je onom uvriedom sva hrvatska stranka na otocih uvriedjena, molimo dotične dostojanstvenike, da se kane hrdjava posla a od prijateljah zahtjevamo, da neustrašivo brane i obrane narodnu čast, inače ćemo doneti na svietlo čitav dogadjaj a spletkarom kazat ćemo ono što in ide.

Iz kotara puljskoga javlja nam prijatelj, da je na dan izbora zastupnikah seoskih občinah za pokrajinski sabor vodnjansko smetje predvodjeno od njekog svećenika i učitelja (krasne li inteligencije?) popratilo birače puljske občine od grada do željezničke postaje žviždanjem, urlikanjem i biesnim tulenjem. Čestitamo Talijanom na toli prosvjetljenoj inteligenciji. Ipak morate imati konjski želudac. Na zdravlje! Probilo Vam!

Iz Jelšanske občine primismo sledeće pisamce: Mila nam »Naša Sloga«! Ti nam uvjek dobro dodješ i nas razveseliš pri svakom tvom izlazku. Donasaš nam pune šake novosti i, uvjek braniš naša prava. Radi čitamo i vruće se zahvaljujemo visoko štovanom gospodinu dobrotniku pl. g. V. koji te nam u više brojevah bezplatno pusti dolazit. Hvala vam, visoko štovani gospodin dobrotniče! I živi vas Bog u blago slavjanskomu narodu još mnogo godin! Se vam vruće još i za naprvo preporučamo.

Pravopis i hrvatska imena. Njeko občinsko glavarstvo na otoku Krku objavi nedavno narodu naredbu ministarstva, usljed koje mogu se hrvatska imena u crkvenih maticah talijanski pisana, našim pravopisom samo tada pisati, ako dotičnik svomu župniku molbu, biljegom od 50 nvč. providjenu u to ime podnese. Dakle onaj koji želi da mu bude ime valjano pisano, treba da molbenicu učini i 50. nvč. za biljeg potroši! Liepa je i ta ki ju nezna.

G. Craglich hoćeli da bude ono što jest, t. j. Kraljićem, valja da potroši za molbenicu i posebe za biljeg. Gospodo! neizazivajte naroda bez potrebe, nemučite ga i onako izmučena i iztrošena; daj te mu radje palente i sveti mir, pak ćete uviditi da neimade umišljenih nemirnjakah i buntovnikah.

† Dr. Milan Makanec. Hrvatska plače nad grobom jednog od svojih najplemenitijih sinovah, nad svježim grobom dra Milana Makanca, bivšeg profesora na pravoslovnoj akademiji, zatim narodnog zastupnika a napokom odvjetniku Zagrebu. Radi svoje učenosti, napose riedkog govorničkog dara, bijaše poznat daleko preko granicah svoje domovine. Njegovi saborski govori u tmurno doba banovanja bana Rauha i kasnije, mogu se prispodobiti sa najliepšimi govori što su ikad u sabornicah izrečeni. Za mlada dao se na politički rad, za mlada bilo mu radi toga stradati, nu koljena neprignu nikad niti pred najgroznijim silnikom.

Jedva mu bijaše 40. godina a ipak neima važnijega dogadjaja posliednjih 20. godinah u Hrvatskoj, kod kojeg nebi bio Makanec rodoljubno i požrtvorno sudjelovao. Čist i neokaljan sačuva si značaj do hladnog groba. Narod svoj, domovinu svoju ljubio je najplemenitijom ljubavlju. Lahka ti bila hrvatska gruda plemeniti mužu!

Listnica.

G. F. M Iquique. Vaše predplate neprimismo za god. 1881, 82 i 83. Imademo dakle, kod vas računajuć i tekuću god. 9 for.

Prijatelju D. u A. Stiglo prekasno za ovaj broj? Valja opomenuti g. T. da se čuva onog Krnjela ko žive vatre jer nas je kod izborah u Vodnjanu gadno prevario i izdao. On se sad tobož lasti jer ga i »teta« briše kano što prevrtljivac zasluži. Daleko mu od nas kuća.

G. N. J. u O. Hvala Vam! Vaša i naša želja glede »N. Sl.« izpuniti će se ako Bog da i sreća junačka početkom buduće godine.

Radi tiskanicah obratite se na g. E. Jelušića ravnatelja u Kastvu. Srdačan odzdrav Vam i prijateljem.

Javna zahvala.

Hrv. ak. družtvu »Zvonimiru« darovaše plemenito g. Dr. *David Starčević* odvjetnik i poklisar narodni na hrv. saboru te g. *Dr. Ivan Banjavčić*, odvjetnik liepu svotu od 50 for. (svaki po 25 for.)

Podpisani odbor radostno se i najljepše zahvaljuje velikodušnim, rodoljubnim darovateljem, koli na milom daru, toli na krasnih riečih, kojim ga popratiše.

U Beču, 10. srpnja 1883.

Upravni odbor.

Ant. Biankini, predsjednik, **Velimir Deželić**, tajnik.

Broj 290. (K. S. V.)

Razpis učiteljskih službah.

Izpraznjene su službe po jednoga učitelja III. vrsti na pučkih učionah u Podgradu, Munah, S. Mateju, Moščenicah i Bergudu; prva sa slovenskim, ostale s hrvatskim učevnim jezikom.

Dohodci združeni timi službami razvidni su iz zemaljskih zakona od 3. studena 1874 i 10. prosinca 1878.

Natjecatelji imaju svoje obložene molbe, od prilike po službeni put, za četiri tjedne kod podpisatoga kotarskoga školskoga vjeća predložiti.

C. k. kotarsko školsko vieće.

Volosko, 3 srpnja 1883.

Svježe gljive.

Podpisani kupuje svježe gljive (lukiće) takodjer u većoj množini; najmilije su mu plemenite gljive, takozvani »šanpion«. Seljaci i prekupci neka se obrate na

Fr. Buzzi d'I.
u Trstu, magazin
Via Cassa br. 1. naproti »ponte rosso«.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . 23 for. — nvč.
Odjeća iz štofe . 13-23 « — «
Hlače iz modroga platna . . . 1 « 50 «

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, prima ju natrag bez prigovora.

Vrlo cieno!! Vrlo cieno!!

Prosta i fina roba!

Pregled tršćanskoga tržišća
dne 16. Julija 1883.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	98	—	110	—
S. Domingo »	56	—	95	—
Rio polag vrsti »	40	—	26	—
Cukar austrijski »	32	—	75	—
tučeni »	29	50	35	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	39	—	—	—
Tamjan sploh »	24	—	—	—
Naranče, skrinjica	—	—	—	—
Karube puljezke za 100 k.	—	—	—	—
levantinske »	6	—	—	—
Smokve Kalamata »	25	—	6	—
puljezke »	—	—	90	—
Limuni, skrinjica	2	—	—	50
Bademi ili mendule za 100 k.	84	—	42	—
dalmatinske »	—	—	86	—
Lešnjaci	38	—	27	—
Šljive bosanske i srbske »	26	50	20	—
» Kranjske i hrvatske »	19	—	11	—
Pšenica ruska »	11	—	12	50
ugarska »	10	50	—	—
galačka »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	—	—	9	—
ugarski »	7	50	8	25
Raž »	7	50	—	75
Ječam »	—	—	8	—
Zob ugarska »	7	—	—	—
arbanaska »	—	—	14	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	50	—	50
Bob »	—	—	15	—
Grašak (biž) »	10	—	—	—
Leća »	—	—	22	—
Oriž talijanski »	14	75	12	50
inglezki (kitajski) »	12	—	10	50
Vuna bosanska »	100	—	125	—
morejska »	118	—	120	—
arbanaska »	115	—	1—	—
istarska »	—	—	90	—
Daske koruške jelovice »	46	—	70	—
štajerske »	40	—	11	—
Grede »	10	30	11	40
bukovice	6	—	42	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.	40	—	72	—
» najbolje »	60	—	—	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	43	—	—	—
istarsko »	—	—	83	—
Kameno ulje u barilah »	10	—	—	—
u kasetah	12	—	12	75
Kože strojene naške	150	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	55	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	106	—
janjeće naške za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	60	—	75
zečje za 100 kom.	34	—	42	—
Bakalar za 100 k.	36	—	46	—
Sardele 1 baril	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	47	—	48	50
Salo »	77	50	—	—
Slanina »	72	—	—	—
Rakija stolitar (100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški »	—	—	—	—
» dalmatinski »	8	50	—	—
» crnogorski »	11	25	11	50
Mekinje »	4	90	—	—
Krupica (semolin) »	4	70	—	—
Lišće od javorike »	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki »	28	—	32	—
» hrvatski »	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	—	—	—	—
Cunje (štraco) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat «	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz „*Naše Sloge*" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ. Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 15. U Trstu 1. Augusta 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Psl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nazsečnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo polugodište čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi, neodvisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredničtvo.

Njekoliko riečih o koleri.

Već ima skoro cieli mjesec danah, odkako pokraj obalah rieke Nila i u srednjem Egiptu bjesni užasnom žestinom kužna bolest kolera. Tisuće i tisuće ljudih padoše već žrtvom te strašne pošasti. Neima skoro dana, da u Kairu, Damietti, Mansurahu, Port-Saidu, Tantahu, Sommamurdu i drugih mjestih ne umre množina ljudih. Usljed tih opasnih okolnostih poprimile su sve vlade evropejskih državah stroge mjere, da se ne bi kojim načinom kolera uvukla u Europu. Takove mjere poprimila je i naša država; osobito pako pomorske oblasti u Trstu i na Rieci, kao i u drugih primorskih gradovih, koji u živahnoj trgovačkoj svezi sa Egiptom stoje, pobrinule su se svojski, da se kolera u Primorju zaprieči. Tako zvane zdravstvene kvarantene imadu zadaću, da na stanovito vrieme, brod i putnike, koji su brodom iz Aleksandrije ili drugih egipatskih gradovah u naše krajeve došli, pod zdravstvenom pažnjom zadrže. To obično traje 10—15 a i više danah, pak ako se za tog vremena medju putnici na brodu nikakav slučaj kolere ili druge pošastne bolesti ne pojavi, tad se putnici mogu slobodno s broda udaljiti. Ta oprezna mjera svakako je dobra i koristna, nu pokraj toga ne smijemo ipak prepustiti se sretnomu slučaju, da je tim načinom razširenje kolere posve zaprječeno. I baš ovo ljetno doba, gdjeno silna vrućina i sparina silno na sve živuće i neživuće djeluje, preporučamo narodu, da pripazi na svoje zdravlje. Nu prije, nego li što ga upozorimo na mjere opreznosti, koje su u takvom slučaju nuždne, dužnost nam je, da ga upoznamo sa uzroci i sa postankom kolere.

Svagda, kad god se je kolera pojavila i u Evropu prodrla, bijaše joj vrelo i postanak u Indiji i u drugih pokrajinah srednje Azije, pa zato i okrstiše Europejci koleru *»azijatskom pošasti«*. Pojav kolere je raznovrstan, nu žrtve su skoro uvjek iste. Na obalah rieke Gangesa i Amur-Darja i na drugih mjestih srednje Azije, gdjeno je zemljište veoma močvarno, razvijaju se u ljetno vrieme usljed prekomjerne sunčane žege takozvane otrovne gljivice (miazme), koje se iz barah, močvarah i močvarnih riekah dižu u zrak, razprostranjujuć se velikom brzinom na daleko i široko. Ljudi u onih okolicah usisavaju, dišuć, te otrovne čestice, te njuć pokvarenu smrdljivu vodu i hraneć se osim toga slabom ili neprobavljivom hranom i živuć u podzemnih špiljah ili u vlažnih kućah, obično padaju prvobitno u razne bolesti, koje počimlju ili lijavicom i glavoboljom, ili bljuvanjem i lijavicom zajedno uz nepodnosive boli želudca i trbuha. To su obično prvi znaci kolere, koja postaje tim više opasnijom, ako se je pojavila u gradskih četvrtih i odjelih, gdje su kuće veoma stisnute i gdje u kućah i u sobah mnogo ljudih zajedno živi i spava. Najbolji primjer za to jest činjenica, da u Kairu kolera najjače u onom dielu grada bjesni, gdje stanuju Arapi i Fellahi, koji veoma stisnuto i u velikoj nečistoći živu.

Kolera razprostranjuje se i širi neizmjernom brzinom, a najvećma razplodjuje se ona po bjeguncih, koji iz kolerom okuženih mjestah bježe željeznicom ili parobrodi u drugo zdrave krajeve, da si život spase. Zato su evo danas i postavljene te takozvane kvarantene, da se takvi ljudi nekoliko danah pod lječničkom pažnjom zadrže, odjeljeni od drugih ljudih. Dakako, ako se medjutim koji slučaj kolere dogodi, tad se ostali ljudi tako dugo na kvaranteni zadrže, dok ne mine posve sumnja te pošastne bolesti.

Za svaki slučaj dakle, da se ta grozna bolest ne bi i med naš hrvatski puk u Istri i Primorju uvukla, navadjamo ovdje nekoliko naputakah za narod, kojih neka se strogo drži, a osobito molimo gg. župnike i seoske poglavare, da narod o mjerah opreznosti poduče.

Prije svega nuždno je, da u kući i u sobah vlada najveća čistoća. Prozori neka budu od jutra do večeri neprestano otvoreni i tek pod noć zatvoreni. Ondje, gdje ne ima žive vode iz vrela ili izvora, to jest, gdje se pije voda iz barah i kaljužah neka se ista prije dobro izkuha i u nju nešto malo soli, vinske kiseline (acido tartarico), limunovog soka ili octa stavi. Svako nek se čuva poluzrelog voća, a nitko neka ga ne jede prekomjerno, pa da je posve zrelo, a osobito posije

Podlistak.

Začudjeni svatovi.

Izvorni roman **Jenija Sisolskoga.**

Biti će ovo prvi put što u ovom listu obširnije govorimo o sličnih literarnih proizvodih. Da to biva prvi put nije se čuditi, promisli li se komu je posvećena sva naša radnja, sav naš trud; a da smo danas odustali od starog običaju, nebiva bez razloga; nu o tom na koncu ovog članka.

Evo u kratkosa držaja romanu. — Kvarnerskim zaljevom dižu se i pjeni ljuta bura. More šušti i pljušti a pjena se uzvija u vitlove. U Lučici, gradiću na iztočnoj istarskoj obali, mora da je zima velika, jer je malo pobožnih dušah došlo na ranoranu, na zornicu. Dok se vriedan župnik, a i dobar pastir, moli Bogu za svoje krotko stado, dotle se na morskoj pučini četvorica nesretnih mornarah bori sa krutom smrću. Prvi jih opazi zvonar Franina a po njemu saznade to Tomo Barilović, imućan trgovac, i žena mu Tonka. Oni u razgovoru o ladji a na vrata njim bane nahod Antonio Marola. Stara ga Tonka nudi rakijom al njemu se neće piti, jer je ladja u pogibelji, da se razbije o istarske valomete, a on je željan pomoći. Franina, Tomo i Antonio uputo se na brieg iza crkve. Kad se ladja približi kraju Antonio potječe u gradić i pozove ljude na pomoć. Velikim čudom i Antonijevim požrtvovanjem i smjelošću podje njim za rukom spasiti trojicu mornarah, četvrtoga, mladoga nahoda, odnesoše valovi u dubljinu morsku. Kad su Lučićani vukli na konopih uz brid gospodara ladje, mladog trgovca iz Jelenščice, Mata Bartolića skotrlja se kamen i razbije mu tjeme vrh glava. Nesviestna odnesu ga u najbližu kuću, u kuću Antuna Šabarića te ga propuste njegi ove obitelji.

U Lučici je načelnikom Ermano Murelli, priklaćeni Talijan, Krnjel. Njega i njegovu ženu Anastaziju i zasidjelicu kćerku Idu malo je mar za dobrobit Lučičkog puka. On ga znade samo upropašćivati, krv mu sisati, kako svaki Krnjel, a pučka sreća doveta mu briga. I ovaj brodolom upotriebio je on na svoju korist. Njega onaj čas nije ni bilo u Lučici, al je on znao opiti dvojicu mornarah i nagovoriti ti jih, da podpišu krivo izviešće na oblasti, gdje je sva zasluga, da su ljudi spašeni, pripisana njemu. To mu je pribavilo zlatni križić.

Mato Bartolić ostao je u kući Antuna Šabarića cio mjesec danah. Uz bržnu njegu žene Jele Šabarićke i lieps joj kćerke Marije on se polagano oporavljao. Nije nikakvo čudu, da su se Marija i Mato zavolili. Oni su to oba čutili, pogledi kazivali, ali rieči nisu smogli. Kad se Mato htio povratiti kući, reče joj: Marije, ja vas neću nikada zaboraviti. Od onda je on malne svake nedjelje zalazio u Lučicu k Šabarićevim i Marija je bila blažena i vesela.

Najljepšu i najveću kuću u Lučici i najbolja polja i najviše novacah ima Marino Saletti, drugi doseljeni Talijan i veći krvopija od načelnika Murellia. Lučica je u njegovih šakah. On ima sina Alfreda i kćer Elviru, jedno od drugoga različno kao tmina od svjetla. Elvira je dobra, čedna i ljubezna djevojka a Alfredo obol prkosit i razkalašen mladić. I njemu se svidja Marijina ljepota. Pred njim ne može ni iz kuće izlaziti, svagdje ju napastuje. Jednom kad se vraćala kući sa Antonijem, koj je u Šabarića služio, sretne ju Alfredo i nasudi se poljubit ju na sred puta. Antoniju skoči krv u lice, uhvati ga jednom rukom za grkljan a drugom ga toli lahko u prsa udari, da se odmah na cestu sruši. I on je ljubio Mariju, ali za to nije nitko znao. On je to i samomu sebi tajio.

Alfredo snovao osvetu proti Antoniju. Po noći miti pred svojom kućom sluge Luku i Lovra, da ubiju Antonia i da doznadu za Marijine putovo, gdje bi ju mogao na samu naći. Oni misle, da jih nitko neće al jih sluša Antonio, koj je došao do Saletitieve kuće, da predade Elviri ljubovno pismo od Marka, Marijina brata. Marko uči u Beču liečničtvo i javlja njoj da će sutra doći.

Sliedećo nedjelje dodje Mato Bartolić k Šabarićevim pa nadje i Marka. Sjednu svi za sto! i veselo poobedvuju. Marko pošalje sestru Mariju, da mu smotokah kupi a Mato upotrebi tu priliku te ju za njezinog odsuća uprosi i izprosi od roditaljah. Iste večeri sastao se Marko u jednoj šumici tik Saletitieva kuće sa Alfredovom sestrom Elvirom, koja ga ljubi ljubavju žarkom i čistom.

Luka Kopris, sluga Saletiev, izpipa od Marijine majke Jele, da će joj kćerka sutradan u goru po snopove. Ove iste noći nadje se sa Alfredom pred kućom te mu to javi. Osnovaše način kako će presenetiti Mariju, al jih opet sluša Antonio, koj će njim nakanu osujetiti. On i ribar Joso Kožulić podranili, te u goru kamo je imala doći i Marija. Ne prodje mnogo eto Marije a zatim Alfreda i Luke. Kad je bila Marija u najvećoj pogibelji, skoče iz zasjede Antonio i Joso, otmu napastnikom puške, te jih prid sobom odvedu u Lučicu kao dva snježna. Odatle pala bruka i grdilo na kuću Saletitievu. Elvira Kara Alfreda a otac se s njim svadja. Marko i trgovac Stipe Barilović sretnu Alfreda na ulici te ga opsuju. Hoće da ga sudu tuže. Stari Saletti se s toga još više ljuti. Nagovara sina, da se odseli, da ide u Francezku, u Parlz i obećaje mu tri šestine forintih mjesečno. Alfredo privoli. Nu to mu je malo. Iza večera ode on k načelniku Murelliu. Od njega posudi 500 for., obveza mu se pismom, da će mu za tri godine vratiti tisuću. Dok se oni pogodjaju i piju, Marko i Elvira ljube se u šumici a stražu njim straži Antonio. Nego nadju ga Saletitieve sluge i on mora bježati. Cestom naidje na Alfreda. Ovaj mu dovikne: »*Kopile*! što se ovud skitaš« i hoće da na njega puca iz revolvera, al je Antonio brži. On mi izvadi nož iza pojasa te ga probode. Alfredo zastenje i sruši se ničice na tlo.

Antonio pobjegne k Martinu Kožuliću, pripovieđi mu sve i doznade od njega, da je stari Saletti silovao Marieu Kožulićku, njegovu ženu, da je ona od toga umrla a Antonio da je plod tog grieha; da su dakle Alfredo, Elviro i Antonio braća.

Načelnik sastavi odmah izviešće a sutra dodje sudbena komisija. Po načelniku sumnja pada na Marka, Antonia i Mata Bartolića. Sudac pošalje žandare k Šabarićevim i oni dovedu u verigah Marka i Mata; Antonia nemogahu naći. Sudac izpita jednoga i drugoga i stane dvojiti o njihovoj krivnji. Sve mu je jasno kad dodje Elvira, pa za tim Antonio sam i pripoviede što su znali. Sudac pusti na slobodu Marka i Mata a dade odvesti Antonia pa Luku i Lovru, za koje se dokazalo, da su opljenili Alfredovu lješinu. Ujedno odkrije sudac i postupak načelnikov kod brodoloma. Luka i Lovro dobiju na javnoj razpravi u Trstu svaki po tri godine a Antonio bude riešen od obtužbe jer je Alfreda samo iz nužde, iz samobrane ubio.

Pet mjeseci za tim slavi se u Lučici pir Žene se Marija i Mato. Svatko se tomu lepomu paru veseli. U večer Antonio ode do Saletitiera kuću da izruči Elviri Markovo pismo. Elvira izgrli Antonia kao rodjena brata. U to jih zateče stari Saletti, izpali samokres i rani Antonia. Ovaj trgne nož i ubije otca si. Elvira

voća nek se ne pije voda. Radnikom i težakom, koji cieo dan posluju i pri poslu se pote, preporučamo, neka se pod večer za vrieme odmora dobro umiju i operu, ili ako im dopušta zgoda, nek se valjano u rieci ili u moru okupaju, i to dakako svaki dan. Osim toga neka češće presvlače bjelu rubeninu t. j. košulju i drugo. Nije dobro nositi odjelo od vune i od pertenine. Ko može, neka kupi u ljekarni klorovog vapna (kreča) i sumporne kiseline, pa neka onaj kreč u maloj zdjelici polije sa sumpornom kiselinom i sve skupa dobro promješa i u zahod i na smetište hiti, jer se tim načinom unište sve otrovne čestice, koje bi mogle zrak i okolicu otrovati. Svinjskog mesa nek se čuva svako. Kad bi se ta nesreća do nas dovukla, čega nas očuvao dobri Bog i kad bi se kod koga pokazali prvi znaci te bolesti, neka se odmah otidje u ljekarnu ili ka liječniku i zamoli pomoć a nevalja prekrižiti ruke i čekat što Bog dade i sreća junačka. Hranu se neima menjati, nu ta valja da bude zdrava i tečna. Dobra hrana i čašica dobrog vina neka bude preporučena svakomu, koji je u stanju da to učini. Medjutim za sad neima još nikakve pogibelji, nu valja da budo svaki na oprezu; tko će dobro ležat, treba da dobro prostre. Nedao Bog, da bi nam trebalo pobliže o ovom nemilom predmetu govoriti.

DOPISI.

Iz Pazina.

(O izborih u Pazinu).

U koliko si nije zadosta osvjetlala lice svojimi mrzkimi makinacijami i čini, talijanska civilizacija pazinskih pašah na dan izbora fiducijarah, to je popravila i još veću surovost pokazala dne 27 pr. m. kad no se vršili izbori za gradove.

Bojeći se poraza kano što jim je prictio dne 23 pr. mj. oružali su se i za taj dan što su bolje mogli.

Da Vam je bilo vidjeti kako su dolazili valje u zoru Plominjani na mazgih od ribara a kašnje okolo 9 satih čete Labinjanah u kočijah koje su pobrali po Pazinu, Gračišću Pićnu i Labinju na čelu glasovitog penzioniranog predsjednika, negdašnjeg tovarjeg družtva. Uz ovo bilo pak i njekoliko domaćih agitatorah koji su se prodali za par forintah i njekoliko lakat bigulah, za bokun »ćućurela«, od kojih su se odlikovali ponajpače ona dva brata; dva iz starog Pazina naime jedan bivši starešina a drugi gnjetući se za starešinu; ona babica od Trošti i neki prefini župan kômu Beramci govore »gladiš« Crn jim obraz, nedostojan slavnog imena hrvatskog, kôga nose.

Za njihovu stranku biralo i onih koji nisu imali prava, a našim mnogim bila izkvarena imena na pozivih. Na ulazu izborne dvorane imali su i zvončić kojim su svoje glasove navješćivali. Ciela hrpa gospode i drugih odrpanacah bila na glavnih vratih, biračem našim grozeć se, strašeć i prieteć, a što nemogoše ovako, nagovarajuć i obećivajuć. Okolo 10 satih pred poldne bi izbor svršen te izabran njihove strane zastupnik. Onda trebalo poć na žerilo. Objed bio pripravan u hladnoj sjeni pod murvom kod crnog orla; ondje se jelo i pilo brez milosti.

Prije nego li se razstadoše, naoblačilo se te pade kiša koja jih razštrkala sa banketa. Njeki se povukao simo, njeki tamo, pijani tako, da jih je bilo mrzko i sablažnjivo viditi. Jedan takav povukao se u veliku crkvu, ka svetomu Mikuli, gdje ga našno jedan pobožan čovjek raztegnuta na tleh; približi se k njemu i vidi da nit gleda nit daje znaka života; u taj par neznajuć brže što bi učinio, pobrza u zvonik, popade za konop i poče zvoniti. Na to doleti pomoć, liečnici dakako i g. kanonik prošt. Počeše ga dizati stresati i trti i dok iz njega neskočiše biguli u družtvu vina bijaše ko mrtav Na to ga stade g. kanonik pomilovati, da je to nesreća; da je ono jedan veliki gospodin koji ima 13. štanciji itd. itd. Tim je hotio g. kanonik pokriti sramotu svoje stranke. Odanle ga ponesli u bolnicu i nadjoše kod njega 13 novčić i pas od 3 komada nadošiven. To ti je g. Prošte pravi gospodin pr..... Liepo li je počastio i platio svetog Mikulu i ostale svetce što ga primiše na stan. To nek Vam bude Talijani na čast!

Liepo bilo viditi i žudiha Mateta gdje ga deveri kumpare Šintar i kumpare Pepo vode kano nevjestu pod košankin greh gdje se poče groziti kamenju veleć: neka neka po Broda ću ja te puote narihtat; odanle povukoše ga do zeljažničke pruge i na njoj učini isto kako onaj veliki gospodin kod sv. Mikule u crkvi.

Gadnih i mrzkih li stvarih i dogadjajah; pak se držite o čestita gospodo civiliziranimi! to Vam je pravi »progresso i avita vostra civiltà«. Za sablazan kojoj ste Vi povodom neimade prostora u Vašoj »blebetuši l' Istriji«, takove stvari nećete da objelodanite, ali zato mirne poštene i uzorne rodoljube prostački napadate. Sami pošteni Talijani odsudjuju Vaš postupak, vašu bezstidnu drzovitost, kojom se vi ponosite.

Vaše kudjenje, vaše lažljivo ogovaranje, vaše prietnje, vaše crnjenje služit će nam na čast. Blato koje na naše rodoljube bacate zrcali se na vaših kamižolah. Znajte, da je ovo prvi put što je stupio jadni kmet na junački mejdan; a vi to i sami znate, da ako nije pobjedio, da nije ni sramotno propao. Dat će Bog, bit će bolje, a onda?

Iz Lovrana, *koncem julija.*

Dugo vrieme pripravljalo se kod nas na strašnu oluju; grmilo je i bliesklo se svih stranah a mi jadnici neznasmo na koga i gdje će se sasuti ta nepogoda. Šarenjaci naši zvonili i palili uliku nebili nesreću od sebe odvratili ali dobri Bog ih neuslišа već dopusti, da jih zapade ono, što su zaslužili.

Prvi put bijahu potučeni (huje nego da jih je grašica potukla) na dan izbora zastupnika na sabor za izvanjske občine; drugi put na dan izbora zastupnika za gradove. Ova jih pljuska odviše peče jer je to prva to vrsti i jer nebijahu na nju priprav ni, Mamili su naši gradski izrodi naše poštene izbornike, nudili jim desetače da glasuju za kandidate talijanaške stranke, ali naši ostaše čvrsti kano krčne pećine naše Učke i oni spasiše hrvatsku čast, njih ide hvala što je nadvladala naša stranka. Čast i slava Antićem, Keršancem, Kožulom i svim ostalim.

Njekolicina naših gradskih opalje nacah srami se u novije vrieme svoga roda, svóga jezika i onog mleka koje su usisali, samo da ugode gospodi u Poreču, na Rieci i Voloskom. Oni trube u sviet, da nisu Hrvati akoprem ganuju medju sobom i u obitelji hrvatski — već da su Istrani t. j. kako baba »l' Istria« tumači, Talijani. Držeć se toga odlučili su svimi mogućimi sredstvi izposlovati, da imade biti unapred u Lovranu talijanska a nipošto hrvatska škola. U tom su čvrsto podupirani iz Poreča i iz Voloskog. Mjesto da njim se odbije smutljiva njihova molba, bi naloženo mjestnomu školskomu vieću, da se izjavi kakva da bude u Lovranu škola. Da uzmognu pametno odgovoriti na ovaj upit, odluče mudri savjetnici poći u školu i tu se osvjedočiti kakva da bude škola.

U školi poče vikati naš šijor Jorjo kano da na brodu zapovjeda: »tira mola« a kano prava junačina bježi da nečuje i da nevidi istine t. j. da u Lovranskoj školi neima talijanske djece.

Videći on, da neće ovim putem svrhu postići, smisli drugo, bolje sredstvo. Dade napisati talijansku molbenicu u kojoj se zahtjeva, da bi se podučavalo u našoj školi talijanski jer da mi obćimo medju sobom talijanski. U molbi ističe, da su Lovranci tekar sada doznali, da je u našoj školi učevnim jezikom hrvatski, te da bi bili već odavna protestirali kad bi bili znali, da se podučaje hrvatski. Bože moj koliko laži, koliko drzovitosti! Za Boga! kakovi ste vi roditelji, koji kupujete svojoj djeci školske knjige a neznate u kojem su jeziku pisane? Od pamtivieka jesu u Lovranu koncem godine javni izpiti a vi, gospoda, tobože inteligencija(?) neznate kojim se jezikom u školi podučaje. Jeli Vam milije, da Vam kažemo, da ste grdni lažci ili nemarni roditelji? Birajte sami. Da znadu naši opaljenci varati i krivo pisati, poznato je vašim čitateljem, nu da bi znali ovako bezsramno lagati znademo jedva sada.

Braćo! što će tudji ljudi kazati o našem Lovranu? Zar mislite, da su više oblasti slieпe kako i Vi? Da vidimo što ste naveli u onoj krasnoj molbenici. Tamo imade preko stotine Vaših podpisah s kojimi kanite dokazati, da je u Lovranu potrebita talijanska škola. No znajte; da smo mi ušli u trag vašoj slepariji. Od svih vaših podpisah dvojimo da imadu 20. za školu sposobne djece!

Značili to varati oblasti ili sama sebe? Jeli to dostojno lovranske umišljene inteligencije?

Tako umjetno podpisana molbenica bi odposlana na Volosko gdje ju sa veseljem primiše. Naši Šarenjaci življahu u stalnoj nadi, da će imati čim prije talijansku školu. Ali čovjek snuje Bog boguje. Naši vriedni kmeti pomutiše i tuj gospodi račune.

Dne 12. t. m. bi sazvana občinska sjednica. Da su naši zastupnici, većinom kmeti, muži a ne babe, pokazali su prigodom ove sjednice. Četvrta točka programa glasila je ovako: *obznanuje se sl. zastupstvu, da je mjestno školsko vieće u jednoj sjednici odlučilo, da imade biti u lovranskoj školi talijanski jezik učevnim.* Pak što mislite što je odgovorila raprezentanca čisto(!) talijanskog grada ili občine lovranske? Evo ovo: *u lovranskoj školi imade biti i nadalje učevnim jezikom hrvatski a talijanski da se uči koliko i do sada.* Gospodo opaljenci! To bi zaključeno jednoglasno i aklamacijom, jeli Vam po volji? Ovo zaključiše vaši zastupnici, pravi Lovranci, koji sliede stope svojih pradjedovah, onih poštenih i čestitih Lovranacah, koji su jur leta 1848 proglasili pred cielim svietom da su Hrvati, koji su iste godine dne 16 decembra preko svog zastupnika Vlaha poslali na državni sabor u Kremsir prosvjed (protest) proti onim istarskim zastupnikom koji su htjeli našu Istru pripojiti Italiji. To bijahu muževi vidjeni i čuveni, muževi kojih se imena i danas sa počitanjem i štovanjem u Lovranu spominju. Da nam nerečete, da govorimo u vjetar, bez dokazah, evo vam protesta u cjelosti:

Prosvjed (Protest).

Dojavljeno nam bijaše, da njekoji zastupnici Istre u visokom narodnom saboru odveć žalibože skloni novim, pogibeljnim i istoj njihovoj domovini škodljivim reformam (ustanovam) bez temeljitog poznavanja narodah, njihovih običajah i stanja dobitka i potriebah, nastoje učiniti od Istre *pokrajinu talijansku.*

Naša je Liburnija u rimsko doba pridružena i podvržena bila prefekturi Panonije, dakle *Slavenskoj* i *Hrvatskoj*; tekom vremena bijaše uvjek podložna namjestničtvu *Slaveno-ilirskomu u Ljubljani*; napokom za franzezke vladavine (koja je najbolje pojmila što je probitak ovih narodah) bi pripojena riečkoj upravi, koja, nas u ona doba (prem žalostno) posvema zadovolji, jedno radi toga, što imasmo u blizini oblasti a drugo radi jednostavnosti u upravi.

Izrazujemo ovim jednoglasnu želju da budu ove liburnijske i *posve slavenske* občine u kojih se prodiče i sv. misa čita illiraki, gdje je isto tako sačuvana kroz vjekove crkvena liturgija u ovom slavenskom jeziku pridružene od visokog državnog sabora namjestničtvu, okresu ili ma kojoj upravi nalazećoj se u *liepom i bogatom* gradu Rieci; gdje sve kupujemo i bez kojeg grada nebi mogli mi Kastavci, Vološćaci, Veprinčani, Lovranci i Mošćenićani nikako živiti, budući da je Rieka ovim krajevom trgovačko skladište kao što je to Trst radi svojeg položaja.

Odbijamo dakle sa prezirom ludu osnovu spomenutih zastupnikah istarskih (nam dobro poznatih) koji bi htjeli od našeg *hrvatsko-slavenskog zavičaja* učiniti talijansku pokrajinu.

Mi hijasmo od pamtivieka dobri i verni austrijci, te nećemo nikada te nikada izvrći se u... Talijane.

Prosvjedujemo kano *Hrvati i Slaveni* svečano, i u najširem smislu oslanjajući se na pravicu zajamčenu nam priznanjem naše narodnosti proti svezi ili pripojenju imenu ili pokrajini talijanskoj, usuprot očitujemo jednoglasno i iz sveg srdca; da smo *Slavjani* da smo *Hrvati* i da želimo biti pod istom upravom pod kojom je i naš mili grad Rieka te da mi nebi odlejeni i odtrgnuti od Rieke mogli vladati ove susjedne narode.

---

se onesviesti. Antonio ju digne na rame i odnese u k Šabarićevim, gdje ju položi na postelj i ode. *Svatovi* ostadoše *začudjeni*. Dva dana za vjenčanjem, kad su kopali grob za Salettia nadjoše na groblju Antonia mrtva i sujegom zametena.

To je u kratko čin, to okostnica novog romana našega Sisolskoga u kojem nam crta borbu talijanstva i hrvatstva u Istri.

Nije prema zadaći našega lista, da ga mi valjano i svestrano ocienimo. Prepuščamo to nadležnijem i boljem peru i listu. Ipak nemožemo a da neiztaknemo viernost i točnost kojom Sisolski slika svoje i naše — (jer su zbilja uzeti iz svagdanjeg našeg života) ljude i običaje; viernost, koju znademo cieniti najbolje mi Istrani. Šabarići, Barilovići, Murelli i Saletti, to su vam ljudi s kojima mi prijateljujemo ili ljuti boj bijemo. O Jell n. pr. može svaki naš svrzikapa kazati: takova je i moja majka.

Opisi su toli verni, da je reć bi na vlastite oči gledaš, u pojedine predmete svojima rukama pipaš. Spominjemo samo divan opis naše iztočne obale, pa brodolom, Mariju gdje rubljo pere, Antonijev strah iza počinjena umorstva itd. Događaji nižu se jedan za drugim slikovito, naravno i neprisiljeno.

Jezik je lep, gladak i bogat.

Po našem smjernom sudu Sisolski je krasno uspio; on može mirnom dušom stupati započetom stazom a zaslužena nagrada nemože ga mimoići. All što nam najviše srcu godi jest, da je čin uzet iz istarskog života, da se evo g. Sisolski ponovično osvrće na naše odnošaje, iznašajuć na vidjelo naše jade i nevolje, rišuć živimi bojami mukotrpan život zapuštenog istarskog Hrvata, razkalašnost, tiranstvo, podlost i bisnoću njegovih krvopijah, dušovnih i tjelesnih dušmanah-Krnjelah.

Veseli nas napokom i to, što nemoramo g pisca Istranina (Bersečanina) ubrojiti medju one naše uskoke, koji kad jednom predju u Hrvatsku ili ma kamo izvan Istre, ili sasvim zaborave na svoju užu domovinu, na siroticu Istru, ili misle, da su svojoj dužnosti zadovoljili ako napišu kakav člančić u koje hrvatske novine.

Što nam je pomoženo, da imademo primjericu u Hrvatskoj Istranah učenih profesorah, visokih činovnikah »poznatih« pisacah itd. kad oni mare i nemare za nas, za našu tugu i nevolju. Naša »bratovščina hrvatskih ljudi«, »Naša Sloga« ili ma koje naše narodne poduzeće, njima je deveta briga. Kad se nebi mi većma radi njih crvenili negoli se oni u istinu crvono, mi bi naveli imena onih istarskih Hrvatah (?) boravećih izvan Istre koji podupiru ma kakvo naše poduzeće pa k tomu bi nam dosta bili prati jedne ruke.

Tim nam je dakle lagje pri duši čitajuć spise našeg Janija jer smo uvjereni, da on s nama našu gorku sudbinu dieli, da on snama plače i tuguje, da nije zaboravio onih kršnih pećinah na kojimi je nikao, da mu je mila ova gruda zemlje koju nam tudjin otimlje i koja se Istrom zove. Nebi li se g. Sisolski kad što sjetio i našeg podlistka? Mi bi mu veoma harni bili, da nam štogod za naš list napiše onako krasno kao što on to znade.

Čestitajuć pobratimu Sisolskomu na podpunom uspjehu, želimo, da nastavi u ovom smjeru svaj rad, pa će valjda jednoč kad se sviet uvjeri, da smo i mi ljudi, boljeg života dostojni, i nama pomoći. Tko se želi zabaviti ugodnim, plemenitim i poučnim štivom nek se nežaca potrošiti 1 for. za »*Začudjene svatove*«. Mi ćemo u tom biti drago volje svakomu na ruku.

U gradu Lovranu dne 14. decembra 1848.

(L. S.)

IVAN KRSTITELJ POLČIĆ, glavar.
FRANE SILVESTAR CERČIĆ, kanonik plovan i zastupnik
VIGILIJO de PERŠIĆ de KÖSTENHEIM.

Svatko u Lovranu i danas sjeća se njekom pohožnošu pok. Cerčića ili Vigilija. Riedko koji je ljubio naš Lovran tolikom ljubavlju kolikom ga ljubljahu ta dvojica. Koliko su oni učinili za naše pomorstvo i za dobrobit u obće. Ovi muževi kažu javno i očito kremsirskomu parlamentu: *mi smo Hrvati mi nećemo biti Talijani, sdružite nas sa hrvatskom Rieckom, nipošto sa Italijom.*

Jeste li čuli ovo vi Peršići, Cupari i Batestini?

Barem Peršići i Cupari nebi imali smraditi svoj rod a još manje Batestin svoga najvećega dobročinitelja: Što bi bilo od Mikule i njegove obitelji da neblјaše plovana Cerčića? Ovo je pokojnomu plaća kad se napada na narod. zastupnike, na one muževe, koji izpovjedaju ono isto, što su izpovjedali Cerčić i Peršić. Vi nevriedni njihovi potomci vičete danas, mi nismo Hrvati, mi smo Talijani; a zašto? jer tako u Poreču hoće.

Najvećma se čudimo našemu Šimetiću, našemu glavaru, odabranu radi njegovog poštenja. Čujete li glavaru kako je pisao i mislio vaš dobri pok. ujac (barba) plovan? a vi da ugodite Juretu, sramotite njegovu svetu uspomenu.

Vašim djelom kažete ujcu u grobu: ujče, ti lažeš kad pišeš u Kremsir, da smo mi Hrvati; mi smo Istrijani t. j: Talijani. Tončić, da bi vas čula pok. majka ili teta Marica, rukami bi si obraz prikrila i gorko bi zaplakala, kako vi malo štujete uspomenu njihovog milog brata, vašega dobroga ujca. Šnjim skupa grdite onog štovanja vriednog g. Vigilija de Peršić. Pustite Jureta, on će vas na tanak led zapeljati; držite se načela i rada Vaših velikih pokojnikah puk će Vas u grobu blagoslivljati.

Protest ovaj neka više puta pročita i naš plovan g. Dragovina koji nemilosrdnom nogom gazi uspomenu svojih predšastnikah; koji, podpišujuć molbenicu za talijansku školu (premda nelma djece) grdno naplaća one naše podpise i križe, kojimi smo za njega molili, da nam ovdje ostane plovanom; on, koji se neboji kazati, da će se svom silom suprotstaviti širenju hrvatstva u Lovranu. Gospodine neznate što govorite! jeli moguće širiti hrvatstvo u hrvatskoj obćini? Plovan Cerčić priznuje i izjavljuje parlamentu i svakomu koji hoće da čuje, da smo mi Hrvati, da nēde ništa da znade za Talijanstvo, a vi? Tko je bolje poznavao ovaj puk, tko je zanj više mario tko ga je više ljubio, vi ili on? Gospodine župniče, ostavite vi šuguve ovce, nevriedne prijatelje, pak sliedite nezaboravnog Cerčića a mi ćemo vas kao što smo njega, cieniti, štovati i ljubiti.

Nebudu li pomogli blagonosni savjeti, a mi ćemo se osloniti lih na naše vriedne i poštene kmete, koji neće dopustiti, da u Lovranu izrod zapovieda već pravi Lovranci i dobri Hrvati.

G. Uredniče! premda sam danas na daleko zabrazdilo, dozvolite mi samo još par riečih. U spomenutoj občinskoj sjednici dodje na dnevni red sledeća točka programa: *Priobćuje se občinskomu zastupstvu, da Jure Zupar izazivlje i priredjuje neprestane škandale proti kapelanu.* Občinsko zastupstvo zaključi na to: *čim prije dojaviti višoj oblasti sve te škandale i nemire naperene proti svećeniku;* dalje: *da imade g. plovan u crkvi pjevati hrvatski t. j. obdržavati crkvene pobožnosti u onom jeziku, u kojem bijahu abdržvane do njegovog dolazka.*

Ovi zaključci svjedoče nam najljepše koli slabo uporište imadu Talijanaši u Lovranu; dokazuju, da možemo ponosni biti s našimi dičnimi zastupnici, kojim kličemo od srca *živili!* Ovim zaključkom pružena je napokom najpodpunija zadovoljština našemu nezaboravnomu kapelanu g. Mikiši, kojeg ćemo se uvjek radostno spominjati.

Sa otoka Cresa.

Čitajuć žalostne viesti u raznih novinah kako se postupalo skoro u cieloj Istri sa protivne nam strane prigodom poslednjih Izborah za pokrajinski sabor, uzdahnuh bolnim srcem: upravo kano i kod nas, u obćini osorskoj.

Već mjesec danah prije izbora dovukao bi se svake nedelje po podne u Nerezine novoizabrani načelnik S. On je tu uvjek laskavo mollo i nagovarao obećavajuć osobito imućnijim i onim za koje je držao, da su mu protivni, gore i doline.

Izbori fiducijarah obaviše se dne 16. lipnja u Osoru. Dan prije izbora bijasmo skoro sjegurni, da je pobjeda naša imajuć okolo 60 glasovah naših, dočim su imali protivnici jedva 40. obećanih. Na dan izbora skoče protivnički agitatori u Osor kano gladni vuci. Prvi posao njim bi oboriti i izgraditi naše vriedne svećenike a kad njim to ponješto za rukom pošlo, nariuše što silom što milom prostim kmetovom, našim biračem protivničke listiće. Na mostu namjestiše njekog odrpanca koji je njihove listiće dielio i narivavao našim biračem dočim je one koje nije za sebe sklonuti mogao, natrag vraćao. Tako se dogodi, da su mnogi naši talijanske listiće poprimili, drugi prestrašeni i ogorčeni kući se vratili. Pak da čovjeku nezakrvari srce videći ovakav postupak naših protivnikah a toliku malodušnost našeg seljaka.

Ovakvimi spletkami i strahovanjem dočepali se protivnici većine te bijaše izabrana trojica protivničkih fiducijarah. Vele se čudim kako se može dati toliko za nos voditi naš kmet, kojega šaronjačke pijavice grizu i sišu danju i nocju. Dere ga i goni bezdušni lihvar talijanaški kako najbolje znade a naš jadnik ide mu još uvjek na ljepak.

Uprava naše obćine nalazi se upravo u uzornom stanju. Prije 7. godinah nelmadosmo nikakva adicionala u našoj obćini; za načelnikovanja Brakova postavilo je 12% adicionala a sada imademo već hvala Bogu 32%; tečajem ove godine još će metnuti će za stalno 50% obć. adicionala.

Sada pitate kamo ide taj obćinski nameť i ostali obć. dohodci; no to znade Bog i naši poglavari. A gdje su Vam pregledatelji ili revizori računah obćinskih, reći će tkogod. U 8. godinah bijahu samo jednom pregledani obćinski računi i to prve godine a slededih pet nikad.

Po ovom neka svatko sudi kakov da mora red vladnti u našoj obćini; ovo nam je dokazom kako se kod nas lošo upravlja i ravna. Narod se dere i guli adicionali i kojekakvimi plaćili a od svega toga neuživa ništa: za sve to ostajo on i nadalje glup i tup; poznaje se ga samo prigodom izbora. Tad se govori njegovim šćavunskim jezikom, inače smatra se ga za nemo živinče, kojemu treba jezik iztrgnuti i kožu oguliti.

Dokle će još ovo potrajati, koliko će još vremena proći dok se naš kmet na svoje noge osovi, dok bude znao lučiti prijatelja od neprijatelja, sam Bog znade. Uztraje li on i nadalje u ovom stanju, bude li on i nadalje svoju sudbinu povjeravao ljudem koji ga mrze i preziru, ljudem bez duše i srca, zaisto će još dugo robovati; da to nebude, nek u buduće prije dobro promisli nego li šta luda počini.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 1. kolovoza.

Ove godine imao bi glavni grad austro-vgarske države slaviti liepu svečanost, naime dvieštogodišnju uspomenu što bijaše Beč oslobodjen od Turakah.

G. 1683 prodrie Kara Mustafa sa svojimi divljimi četami do pod sami Beč komu je grozio posvenašnjim uništenjem. Grad sam i u njemu nalazeće se čete jedva da bi bile turskoj sili odolile.

U pravi čas dodje bečlijam pomoć. Kralj poljski Ivan Sobieski priteče gradu Beču u pomoć i spasi ga od sjegurne propasti. Tekom ove godine pada uspomena na sjajan poraz kojeg su Turci pod Bečom doživili, pada uspomena oslobodjenja samog Beča.

Svatko bi očekivao, da će bečlije toj uspomeni što veći sjaj podati. Al nije tomu tako. U bečkom gradskom zastupstvu sjedi većina zastupnikah koji se boje i koji zaziru od svega što je slavensko, kano vrag od tamjana.

Slaveći dvieštogodišnju uspomenu rodnog si mjesta, morali bi gospoda pretjerani Niemci slaviti ujedno uspomenu onog slavnog kralja koji je bio Poljak, dakle Slaven; morali bi se sjetiti i ostalih junakah i vodjah, kano primjerice Hrvatah i Čehah koji su svoju krvcu pod zidinami Beča lievali ni nesluteć, da će njim za njihovo junačtvo potomstvo grada Beča nakon 200-godinah toli nezahvalno biti.

Gradsko bečko zastupstvo zaključilo je, da se ta svečanost mimoide, jer bi moralo slaviti slavenske junake oslobodjtelje, jer bi moralo na svečanost pozvati slavenske prvake, ono se toga zgraža a tim pokazuje, da Beč nemože biti glavnim gradom niti priestolnicom Čehu Poljaku, Hrvatu itd.

Dalmatinski sabor bijaše u sred većanja i iznenada zatvoren. Poznato je našim čitateljem, da vlada u Dalmaciji nemala napetost izmedju hrvatske narodne većine i izmedju vlade. Svuda na svietu bira se predsjednik sabora iz one stranke koja imade u saboru većinu, nu u Dalmaciji dogodi se protivno, dapače isti podpresjednik bi izabran iz srbsko-talijanaške manjine.

U jednoj od poslednjih sjednicah podnio je nar. zastupnik Pavlinović predlog, da se uvede hrvatski jezik kano službeni u čitavu upravu u zemlji. Taj predlog dodje u poslednjoj obdržavanoj sjednici na dnevni red te kad se o njem najbolje većalo, dobije predsjednik sabora pismo od namjestnika Jovanovića kojim mu javlja, da je sabor zatvoren. Zastupnici ogorčeni odalečiše se kličuć: *Živio Franjo Josip kralj hrvatski.*

Talijanski gradić Casamicciola na otoku Ischia stigla je dne 28. pr. mjeseca golema nesreća. Oko 9. satih na večer uzdrma grad tako silan potres, da nije zgrade neoslediene ostalo. Privatne kuće crkve, kazališta sve, sve to leži razvaljeno, uništeno a pod razvalinami nalazi se na stotine nesretnih stanovnikah. Potres trajao je 15 trenutakah.

Iz Napulja odpremiše čim je stigla viest o neizmernoj nesreći vojničtvo, vatrogasna družtva i ličnike; sve bolnice su pune ranjenikah, njekoje crkve i privatne zgrade pretvorene su u Napulju u bolnice. Što parobrodi što drugimi ladjami prevažaju ranjenike sa otoka u Napulj.

Državna blagajna priskočila je za prvi čas preostavšim nesretnikom sa 50,000 lirah u pomoć.

Neima dvojbe, da će vlada i narod većom svotom pomoći jer je potrieba velika, nesreća golema. Po viestih koje su do sada stigle imade do 3. hiljade žrtvah potresa. Osim Casamicciole nastradala su i njeka druga pomanja mjesta na istom otoku nu u tolikoj mjeri nijedno.

Jurina i Franina.

Ju. Kako ča letina kaže Franino?

Fr. Nebore, hvala Bogu, do sada ni zlo, dažja je palo do prve potrebe a još ono malo grašice baš ni trebalo, ul će i ona da svoju stori.

Ju. Tako će bit ča mlet sega leta?

Fr. Ako nas još ča nepotepe, će bit za našu potrebu. zato već mislim va ku malinicu ćemo sten.

Ju. Baš i mene to po glave gre. Va Rečinu je grd put, va Bistere predugo, Mlaka je tamo pod Ungariju a bližē ni priliki.

Fr. Znaš ča ti je, složimo se, pak storimo mi malin na Žudike, kade j' jedanput bil, onde bi nam najnaredneje bilo.

Ju. Ter daj neč škumponli Zvaniša; još se j' škumetil, da će malin bit gotov do prveh trih kralji.

Fr. Aj ši, ako tamo četiri kebri nabode, da mu brče, dragi ti, s čem će ga on delat?

Ju. Hodi ti to njega pitat, češ čut lazanju, ako još nisi, ter se već za kančunari pogaja, kako da će mu oni mlet al da mu već malinica na turne vrti.

Fr. Vrti njemu va glave, da mu sve zubi od kola vanka skaču; neka raje gledà njih osnažit i va red spravit a neka se nezabada, kade ga netiši, da mu se ljudi samo smeju.

Ju. Dakle ča će bit s malinom?

Fr. Ako nebude drugega, ćemo skupa na celo mlet, ter svaki svojga imamo.

***

Fr. Jure kade si to bil da pušeš kako i medved?

Ju. Bil san na Voloskén.

Fr. Dunke ti ga visto il bel moretto?

Ju. San, san, ter san napoštu k njemu hodil.

Fr. Po koga vraniča?!

Ju. Da mi purje oko orežе.

Fr. Pak?

Ju. Pak je rekal, da je to jedini posal, kega dobro razume, al da neće na dešpet.

Fr. Ča će reć?

Ju. Aš da san nejde i ja vrlšćal: živio Starčević.

Fr. Onda ča bi bil on otel?

Ju. Da kričiu: viva Lumberto.

Fr. A ča si mu ti rekal?

Ju. Sam mu zakantal jednu talijansku pak je omuknul.

Fr. Ti talijanski! ja bi te rad čut: daj zakantaj ju ovde na ceste pak ću ti gore pul Marinčića mericu platit.

Ju. Neznan ćul trefit, ma neka bude, čuj no:

Caro, bel moretto
fatte presto il fagotto
liberate la bella Liburnia,
dal vostro muso di scimia.

Fr. Tako ja zdrav i vesel na I hodi s manun, valje ću ti platit punu litru — i sakomu Vološčaku ki ju bude kantal jedan patakun.

Fr. Ti tvoji toliki beči, mej strah, da s Poreča provenje.

***

Ju. Ča nećemo mi od izbori naših nijednu reć, tr su naše ženićini zadnjiput rekle svoju.

Fr. Ča češ da rečemo, kada j' dobro pasalo.

Ju. Mu ni to dosti. Čast onem ki su birali naše ljude, al jih je bilo proti, keh more sram bit; su radje mogli doma ostat.

Fr. Dragi ti pusti jih, te se benj opametit kadu doznaju, kamo pul nas Talijani tende.

Ju. Joh! škoda da su živi, ako nisu dosad još tega videli, moraju bit još jako odzada. Al ča biš ti rekal za onega našega patrijotu na Voloskem, ki tamo zubi znimlje i krv pušća, zač ni on jedini Kastavac bil s nami?

Fr. Dragi ti, kakov Kastavac ti je on? ti nezna ke krvi je.

Ju. A Janez, ki se dere da je Slovenc osobito ako kega našeh pelja?

Fr. Ti njega pusti, on ima svoje koblice i šimljine s kemi nemški šraja; on ni Talijan; ako mu se to baš po zajike nemore reć.

Ju. Brižan se j' bal, da te mu jih van štali skurit.

Fr. Ćul sam pak i ja jednu. Nekoliko njih ki su Terdinu na Voloskem balotali, govorili su on dan, kad njim je bila svinjica krepala, da oni nisu Talijani ni Hervati, da oni su Iliri; valjada su i Terdinu držali za jednega Ilira; a ja bi bil tel videt, da bude Terdina zibran, zač bi ga bila porečka baba »Istria« proglasila.

Ju. Je ju pul Jurižanki jednemu takovemu Iliru zabrusil tvoj ženšo iz sv. Franciška je; rekal mu je: Vi sada govorite, da niste Talijani, to sam ja i čera znal, ma bite drugačije govorili, da vam je danas trentaun valjal ki bi vas bil ouda mogal trpet?

Fr. Povedale su već naše stare sve ča j' bilo pripravljeno va ta van, ma njim je škrokalo.

Ju. I neka je! Danas šest let neće jim trebat pripravljat niš. Fortica i ova, zadnja je naša a s ruk furešton nedamo ju nikad više.

***

Fr. Hije, hije, hije!

Jur. Ča to Frane kišes kako i mačka na pasa?

Fr. A kako da neklšen kada se spametin na onega Novačana, ki onuko lepo nemški štronjca i talijanski parla.

Fr. Po Marieu, ki je to?

Jur. To ti je neki žudih va penžione, šarenjačko motovilo va Novakeh. Kada pride ki Nimac s Pazina k njemu pozove ga: Komens trinkin in majne konoba butiljen, luštrik za fruštik; a Pepiću je odgovoril va Pazine kad sej krmil sbiguli ovako talijanski: mi me go manjar cinkve plato de biguli e još manjar mi cinkve pa potle vada mi balotat noštre Talijane.

Fr. Ka ga je nesreća tega tuliko navadila?

Jur. Viga malani! velja on njegov študent ki goveda pase al pak on žnjidar ki tovarom bašte šije.

Fr. Ča je dunke i on bigule na lakte meril?

Jur. Bravura! da jih je spravil va mešćić 150 lakat.

Luca i Mara.

Luca. Uglevlja i uglevlja! oj Marica, ćete kupit uglevlja?

Mara. Neću dušo ne, zač s mrižkum i prašćem gorimo lego povejte mi ča, kakoj gore pul vas va Čičarije bin šla drugi put pest žita spravit.

Luca. Ej ženica moja letina hvala Bogu lepo kuže lego ljudi su kakovi takovi. Malo se ki svojga posla drži a saki se va tuje meša. Prespala san sinoć poli jenega oštara, ki suknje nosi a otel bi bit za župana. Svoje posle je pustil pak se ulovil oštarije zač da mu je vavek grlo suho.

Mara. Pak gredu ča dobro ti novi posli?

Luca. Neznan van ča reć; sinoć je bilo va oštarije nekoliko ljudi, ma su malo pili zač su se smirom dogovarali kako će šundrat nekega domaćega «moštra di šćava» ki da je premal za oni kraji i šijor Tonin želi imet kega većega a preporučival je, da bi se šćava dobro s uglevljen namazalo, da se nemore lahko oprat a i oštar je svoju krpicu pridal.

Mara. Toj moralo neč pametnega bit, zač on govori kako da je štampano.

Luca. Je je! on se šćavu jako grozi; pak njin je povedal od neke zaplesane mesnice (vi bite rekli bekarije); oni bi reć, da ga za norca drže, zač su se za trbuh od smiha držali.

Mara. Po ten se vidi, da si se lepo divertila pul tako veseleh ljudi.

Luca. Ni bilo baš slabo ne, lego neki, ki su poli druge mize sedili, su prvim račun pokvarili, zač je tamo jedan počel kazivat, kako su nejde poli kaljuži konja kovali a to je vidila žaba, pak je i ona nogu zdignila.

Mara. Pak ča su to oni prvi poslušali?

Luca. Su, su dokle je finil povedat; onput su pak svi van pobegli i pucali su od smiha kako i prezrela smokva. Jedini šijor Antonio je na vrateh zakvilil: «Andrija i ti si moštro di šćavo.»

Mara. Moral se je lepo zahvalit, da ga gosti toliko štimaju.

Luca. Ni nebore. Ni rekal černe ni bele, leg su govorili, da ga je bilo više sram nego kada ga je debeli kumpar za nos vukal kako i Bošnjak medvida. Sirota meni se je potužil i rekal: E! znaš Lucija moja draga, ovakove ljude treba potrpet až dosti popiju i ja poli njih....

Mara. A drugeh novic ni s'oneh stran?

Luca. A! dušice mojal peže mi preveć vrića; ću ti kada se vrnem povidat, kako su se u ime nekega Kudera pobratili šor Antonio, šor Luiji i šor ka- ka- Karlo; a sada Bog stobun i pripravi mi jedan košić smokav.

Mara. Ću ću Luce ću, Bog stobun, da biš srećno trgovalu.

Različite viesti.

Javna razprava. U poslednjem broju javismo našim čitateljem, da će se obdržavati javna razprava pred zemaljskim sudom u Trst dne 17. srpnja o prosvjedu podnešenom od strane uredničtva «Naše Sloge» proti zaplieni 12. broja istog lista.

Razprave bi rečenog dana obdržavana a slavni sud uvažio je razloge podnešene od strane našeg uredničtva i dignuo zaplienu rečenog broja. Državno odvjetničtvo uložilo je utok proti toj. riešidbi a mi čekamo konačnu odluku druge molbe te ćemo biti valjda u stanju u budućem broju izviestiti o čitavom tečaju razprave i o konačnoj odluci prizivnog suda.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Josip Budin koralni vikar i dub. pomoćnik kod stolne crkve u Trstu premješćen bi ka B. D. pomoćnici u Trstu; na njegovo mjesto dolazi č. g. Ivan Bersenda.

Č. g. Josip Omers duh. pom. kod sv. Jakova u Trstu ide kano župe uprav. u Corte d' isola.

Ivan Mahnić kapelan u Pregarju premješćen je kano duh. pom. k sv. Jakovu u Trstu. Kapelanija u Pregarju bi povjerena č. g. Franu Svetičiću duh. pom. u Krušlci.

Č. g. Mate Rebolj žup. upr. u Klani bi odredjen za duh. pom. u Brezovlcu.

Župu u Klani upravljati će č. g. Andrija Ščitar dosadanji duh. pom. u Kastvu.

Č. g. Ivan Ivić duh. pom. u Lanišćah upravljati će kuracijom u Vodicah.

Č. ig. Antun Kociper duh. pom. u Brezovici ide u istom svojstvu u Lanišće

Č. g. Fran. Teran ide iz kuracije u Pomnjanu u istom svojstvu na kuraciju u Antinjanu.

Č. g. Blaž Dekleva duh. pom. u Lindaru imenovan bi župe upr. u Lonkah.

Č. g. Bartol Vitezić duh. pom. u Pazinu je premješten kano takav u Lindar.

Č. gg. Andrija Mikiša duh. pom. u Lovranu i Niko Žic duh. pom. u Berseču zamjeniše svoja sjela.

U stanje mira prestupiše: č. g. Primus Šubic uprav. kuracije u Antinjanu i m. č. g. Juro Zubranić kurat u c. k. tamnici u Kopru.

Umrli: dne 16. junija č. g. Eduard Grossman, svećenik u miru i 17. junija m. č. g. Fran Bernardi kanonik-kurat u miru; napokom 22. junija. m. č. g. Fran Ravnik župnik u Corte d' isola. Večni im pokoj.

Župa u Klani pripojena je dekanatu u Kastvu; isto tako bi pridružena župa Štrenja dekanatu u Portulah.

Spomenusmo poslednji put, da je m. č. g. profesor Ivan Legat imenovan ravnateljem biskupskog konvikta u Trstu a sada javljamo, da je imenovan prefektom istoga konvikta č. g. Ivan Bersenda duh. pom. kod sv. Justa u Trstu. Biti će imenovane — kao što čujemo — juše njekoje osobe, koje će pomoći upravljati rečenim konviktom a mi čekamo da vidimo koji će biti opredieljen, da odgaja takodjer u narodnom duhu naše buduće svećenstvo, da bude odgovaralo želji i intencijam najvećeg dobročinitelja i utemeljitelja budućeg konvikta. Videant ergo consules.

Imenovanja. Čitamo da je Nj. Veličanstvo car i kralj imenovao g. D.ra Vidulicha zastupnika na saboru u Poreču, zemaljskim kapetanom za Istru a njegovim zamjenikom g. D.ra Amorosa isto tako zastupnika za Istru.

Zabašurivanja. Pod ovim naslovom donlesmo u poslednjem broju viest, koja će biti većini naših čitateljah nepojmljiva. Plšuć one riedke nadasmo se, da će biti ona kratka opomena dostatnom, da opameti naše prijatelje na otoku Krku. Žalibože prevarismo se. Stvar je jur gotova. Naši uzmakoše a mi smo dužni čitateljem stvar razjasniti, da nebude odsude prije saslušanja,

G. Sforza kano politički izaslanik uvriedio je prigodom poslednjih izborah za pokrajinski sabor našeg prijatelja, čestita Hrvata g. Andrijčića rekav mu: »tacete, voi siete un ignorante« (šutite vi ste bluna) G. Andrijčić podnese tužbu radi uvrieđe poštenja. Predstojnik g. Sforze, kotarski kapetan g. Ellusceg piše podulje pismo presvj. g. biskupu Krčkomu u kojem ga moli i zaklinje, da djelnje na svog kapelana g. Andrijčića, da odustane od tužbe. G Andrijčić se opire, nu napokom morade popustiti presvj. g. biskupu. koji mu reče, da uzimlje na sebe svu odgovornost.

Jedino tim izpričano je postupanje g. Andrijčića što je nanj djelovala viša sila, kojoj se on nemogaše suprotstaviti. Mi ga žalimo, jer smo osvjedočeni, da je on na uzmak bolnim srcem pristao. G. Andrijčić nebljaše bo uvriedjen niti kao kapelan presvj. g. biskupa, niti kao svećenik, van kano birač hrvatske stranke, kojoj je predniačio, koju je zastupao. Žalimo od srdca—a znamo će to zaista žaliti i g. Andrijčić—što vrieđiteli naše hrvatske sviesti tako jeftino prolaze a presv. g. biskupu čestitamo na novom prijateljstvu narodnog dobročinitelja g. viteza.

Akademičko literarno družtvo Hrvatska. Čitamo u 88. br. *Slobode* od 25. srpnja medju ostalim sledeće: «Sudimo, da će takodjer zanimati i naše čitatelje, ako im saobćimo viest, što smo ju dobili od jednog člana »Hrvatske«, vračajućeg se na praznike kući. Isti prijatelj kazuje nam, da je odbor družtva »Hrvatske« podigao tužbu proti komisaru na Krku (Sforzi, Ured.) radi povrede družtvenoga znaka, počinjene time, što je člana »Hrvatske« g. Trinajstića, kako je poznato, bio zatvorio med inim i za to, jer je imao na prsih taj znak, pa mu je zabranio taj znak nositi. U krugovih »Hrvatske« nadaju se uspjehu tužbe, koja je posvema opravdana; a odboru i članovom služi na čast, da su oprezni i da bdiju na čast.» Doznajemo iz pouzdana izvora, da je g. Dinko Trinajstić svršeni pravnik takodjer sam podnio tužbu na g. komisara Sforzu koji ga je dao prigodom izbora fiducijarah u Vrbniku na uzklik »živio Franjo Josip kralj hrvatski i živila Hrvatska« zatvoriti.

Mi bi preporučili za buduće ovaj recept visokoj gospodi u Krku.

Porečki listić i još nješto

U poslednjih pet šest brojevah porečke lažitorbe čitali smo vrst polemike što ju vodio poznati istarski Dulcamara stanujući na Rieci sa jednim istarskim svećenikom talijanske narodnosti. Već iz prvog članka tog svećenika moglo se uvidit, da je to razborit čovjek, pa zato nitko pametan čitajuć drugi njegov članak, koji je izišao ako se nevaramo u 80 broju »Istrie«, nije mogao povjerovati, da ga je napisala ona ista ruka koja i prvi. — U tom članku uz koješta pametna, bilo je nabacano toliko nesmislah i buldalaštinah, da smo se mi čitajuć ga, baš od srdca nasmijali i odmah rekli: nije moguće, da je ovo D. napisao. — A kako neki? Kad se ondje pisalo, med ostalim, da su se naši popovi za poslednjih izborah u Istri onako živo držali, jer da su sve sami panslaviste, rusofili, koji za Rusijom teže!! Katoličkog popa u Istri pa težnju za šizmatičkom Rusijom mogu doista u sklad dovesti samo pomućeni možljani Istrijinih črčkarah! Taj članić dakle, kako spomenusmo, bilo je *podpisan* od spomenutog svećenika, ali, kako čitasmo u 81 broju *»Istrie«* nije bilo onako od njega *napisan. Oni nesmisli bili su mu podmetnuti od velučenih urednikah »Istrie«.*

Pročitav to, postala nam je ciela stvar posve jasna, samo se još ni danas nemožemo načuditi kavalirstvu spomenute gospode, koji znadu u podpisane dopise svoje glupe potvore i klevete proti nam umetati.

Taj plemeniti postupak Istrijinih urednikah sa svojim dopisnikom i spomenute potvore o veleizdajničkih nakanah naše stranke, učinio nas je oprezne na osobitu lojalnost, koju je »Istria« pokazala prigodom netom svršenog putovanja Nj. Veličanstvu cara po Kranjskoj.

»L' Istria« naime, organ slavne junte, našla je za shodno i pristojno spomenuti sa četiri pet redakah — i to valjda samo uslied lekolje što ju odčitao »tršćanski Tagblatt« ovdešnjemu »Indipendentu« radi njegovog veleizdajničkog mučanja u toj stvari — u rubrici *cronaca provinciale* od 22. prošlog mjeseca — dakle post festum — izašlom broju, da je Njegovo Veličanstvo ovih danah proputovalo Štajersku i Kranjsku; da je svud svečano pozdravljeno bilo e basta.

Tolika lojalnost *Istrie* nas medjutim nije ni malo iznenadila pošto smo vidili, da i lani kad je car putovao po Istri *samoj* nije taj organ našao za shodno ob onom dogodjaju više od dvadesetak redakah naštampati, takodjer u rubrici »Cronaca provinciale«, kao da izvješćuje o putovanju kakvog putujućeg učitelja, dočim smo vidili, da je n. pr. malo zatim o Hermetu velike i duge uvodne članke donašala! Ovo su fakta a što je »Istria« o nami pisala, ono je kako je sam častni P. D.-rekao, prosto bulaznenje i kleveta.

Gospodo! tko hoće, da drugomu veleizdajstvo predbacuje mora biti čist od takvog zločina, ako neće da mu mraz na obraz pade, kao što se evo Vam dogadja!

Živila dakle Istrijina lojalnost i svi oni, koji s njom zajedno proti nam rade! *Tu Pax vouiu George.....*

Jezik kod suda. Njekakav lokalni, zakutni i malo na vidjelo izlazeći list u Trstu osvrnuo se je u svojem poslednjem broju — koji je bio medjutim zaplienjen —na hrvatski jezik, koji da se tobože rabi kod ovdašnje gradske civilne preture. Pripovjeda se, da se dva mlada hrvatska asekultanta usudjuju rešavati spise u hrvatskom jeziku, koji nije jezik tršćanske pokrajine. (Na ovu pokrajinu pripada grad Trst sa okolicom.) Neblјaše to dovoljno nego je još primjetio, da su ta dvojica slabići u talijanskomu jeziku pa da stoga i rešavaju hrvatski. Konačno preporuča visokomu apelu: da pazi kod sudbenih kandidatah na točno poznavanje talijanskoga jezika. Nu laž ima kratke noge. Istina je, da su ta dvojica izdali na dva slovenska podneska rešitbu u slovenskomu jeziku kako to zakon nalaže. Odtuda njihov jar. Nehtjede taj listić kazati, da se je to sbilo kod slovenskih spisah, jer bi ga bilo kao tobožnjega liberalca sram, kad bi se protivilo, da se slovenski spisi u tudjem jeziku rešavaju. Neka znadu, da će svaki Hrvat lahko rešiti slovenski podnesak, dapače da kod učenih i naobraženih ljudih nema nikakve razlike izmedju ta dva jezika. Neka znadu nadalje, da se Hrvat neće više zadovoljiti, da mu se slovenski il hrvatski spis reši u tudjem mu jeziku; na hrvatski il slovenski jezik, hrvatska il slovenska rešitba. *Fiat justitia.* Što se tiče primjetbe, da gorespomenuti mladići nisu sasvim vješti talijanskomu jeziku, imamo opaziti, da su obojica pohadjala talijanski gimnazij te da znadu isto toliko talijanski, kao svaki drugi askultant talijanske narodnosti.

Shilja ovdje nam je, zgoda, da preporučimo visokomu apelu, da se sudbeni činovnici u Istri priuče hrvatskomu jeziku, da ga uzmognu pisati, jer nije već umjestno, da naš narod nevidi još ništa hrvatskoga kod istarskih sudovah. Evo polja Talijanom, da se nauče hrvatski!

Na što smo spali. Pod tim naslovom čitamo u Kat. Dalmaciji dopis iz Istre u kojem se priobćuje u cielosti razpis natiečaja priobćen od biskupskog ordinarijata biskupije tršćansko koparske u njemačkom jeziku.

Na to primiećuje dopisnik sledeće:

»Državni jezik obuzeo kancelarije, sutra će i župne urede. Hrvatskom jeziku je mjesta samo na plateženih nalozih, jer na nje valia da i Hrvat plaća. Jedino nas može tješiti objava da u koparskoj pokrajinskoj tamnici najpotrebitiji jezik je njemački, zatim talijanski a napokon hrvatski, a to naravno s toga, što u takovom razmjeru stoji broj dušobrižničtvu pripadajućih tamničarah, premda stanovnici Istre ogromnom većinom jesu Hrvati. Čestitamo našim neprijateljem na otom prvenstvu, samo žalimo što sjeverni ptići okužuju naš hrvatski zrak«.

Mi nejmamo tomu ništa pridodati.

Iz Barbana tuži nam se prijatelj na nečistoću koja vlada u onom gradiću. Na javnih trgovih i ulicah imade nagomilana smetja, otvorenih jamah i kaljužinah punih svakojakog smrada. Uslied zavladale topline izparuje se nepodnosljiv vonj koji ti preči proći pojedinimi ulicami ili trgovi. Sada se svuda uvadjaju kvarantene i druge strože mjere, da se odstrani sve ono što je ljudskomu zdravlju pogibelno a kod nas reć bi, da se ide zatim, da nas čim prije smrt pobere.

Da nisu minuli izbori, stisnuli bi s pleći, jer glavar nebi imao kada počati, se sa sličnimi malenkostmi, nu izbori su davno obavljeni; sada valjda mirno i zadovoljno počivaju naši Krnjeli na pošteno(?) dobivenih lovor-vienciih pa briga njih ako će nas sve kolera ili koja druga pogast pobrati.

C. k. kotarski liečnik mora da ima dobar nos kad nije nedavno počutio naš smrada. U slast!

Neredi na naših poštah. Tuže nam se sa svih stranah naši predplatnici, da nedobivaju redovito naše lista, njekoji ga pako i nedobiju. Tako primjerice jedan predplatnik u puljskom kotaru nije od 2. brojevah naše lista niti jednog iztiska primio, premda mu redovito svaki put odpremismo 24. iztiska. Drugomu u pazinskom kotaru falilo je od zadnjeg broja 10. iztisakah. Zbilja! neznamo čemu onda plaćamo poštarsku biljegovinu. Znademo doduše, da imade malo nam prijaznih poštarah u Istri ali valjda se nebi nijedan dao toliko strašću zavesti, da bi uzkratio naš časopis našim predplatnikom, ili iz ljubavi do lista.

Sjećamo ovim iznovice ravnateljstvo poštah da pripazi malko strožije na red na poštah, dotično, na podredjeno si poštarsko činovničtvo.

Odgovor*)

na otvoreno pismo njekojih članovah talijanskog izbornog odbora za Kopar i Buzet.

Na Vaše otvoreno pismo čast mi je odgovoriti, da sam ja zadanu Vam rieč pošteno i mužki održao.

Pozivljem Vas ovim pred čitavim svietom, da mi dokažete, da bijaše moje ponašanje prigodom minulih izborah napram Vam u ičem nepošteno ili nelojalno, a dok mi to nedokažete, držim Vas zlobnimi napadači mojeg poštenja.

Anton Križanac,
narodni zastupnik.

*) Za članke pod ovim naslovom neodgovara uredničtvo.

Listnica.

Bezimenim dopisnikom. Vaše nepodpisane dopise spravismo u koš; tko nejma povjerenja u nas, zar da mu mi vjerujemo?

Dopisniku iz O. Srdačna Vam hvala na onoj svotici; ona nam je milija iz Vaših kmetskih rukuh negoli stoput veća iz gospodskih; Vaše priznanje godi nam osobito. Dok imademo seljakah spremnih nažrtve, nepredajeme se. One brojeve dobiti ćete, čim prije, Vaše viesti su nam dobro došle. Živili!

Dopisniku iz Labinšćine. Poitali smo se glede vašeg upita, te nam bi rečeno, da je onaj novac kmetovom posudjen. bio. Dvojimo pako i sami, da bi onaj proizvod toli skup bio.

Prijatelju D. u T. Neksnito sa prosvjedi.

G. F. u V. Šaljemo Vam redovito.

G. J. F. u P. Od 1/1 napred poslasmo Vam sve brojeve; nije krivnja na nami van na Pošti; šaljemo iznova.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 16. U Trstu 16. Augusta 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštareku *Naznačicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo poluljetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredničtvo.

U oči sabora.

U četvrtak dne 16. t. m. otvaraju se opet vrata istarskoga pokrajinskoga sabora u Poreču. Svako prvo saborsko zasjedanje imade njeku osobitu važnost. Osim što bivaju na početku saborovanja ovjerovljeni zastupnici, biraju se istodobno muževi u razne odbore, kojim je zadaća, sav saborski rad proučiti, razpraviti te cielomu saboru na pretresivanje podnesti. Ovjerovljenje samo po sebi je važan čin, najpače pako u onih saborih, gdje većine bezobzirno vladaju neosvrćuć se nimalo na želje i tožnje manjinah. U istarskom saboru doživili smo jur, da je talijanska većina zastupnike hrvatske ili obće njoj nepočudne jednostavno iz sabora izključila, nenavedši nikakvog pravnog razloga. Prestaje tuj dakako i ustavnost i parlamentarizam, ali imade žalibože većina takovu moć, pa ju ona dosada i uživala imajući u ruci, što no rieč: škare i sukno. U parlamentarnih saborih dogadja se vrlo riedko ili nikad, da bi bio jedan zakonito izabrani zastupnik lišen svog poslanstva jer tim trpi neizmjerno ugled samog sabora. Tako visoko tielo, ko što je sabor ili ko što bi morao biti, nesmje nikad dopustiti, da u njem zavlada strast, da u njem odlučuje pristranost ili interes pojedine stranke. Mi očekujemo ovjerovljenje naše petorice mirnom dušom i čistom savešću. Nismo vični da ikomu laskamo a najmanje protivniku, nu nam se neće niti pomisliti, da bi mogla biti sadanja većina istarskoga sabora toli bezobzirna, da nereknemo kratkovidna te bi htjela proti ikomu od naše petorice poslužiti sa onom: *tako hoću i tako mora biti.*

Prateći pomnjivo posljednje izbore iztakli smo tokom više brojevah našeg lista načine i sredstva, kojimi je protivnička stranka do velike većine zastupnikah došla. Toga nećemo opetovati a osvjedočeni smo u dnu duše, da kad bi mogli i kad bi htjeli naši protivnici po duši i po srcu govoriti i odlučivati, da bi oni sami iz svoje sredine mnogoga od svojih zastupničkih drugovah kući odpravili. To se neće dogoditi.

U koliko su nam poznati saborski odnošaji u našoj državi, *jedini* je naš sabor u kojem je toli ogromna većina pučanstva pokrajine stlačena na skoro nevidivu manjinu u zemaljskom zastupstvu. Dvie trećine slavenskog pučanstva Istre zastupa petorica zastupnikah, dočim jedna trećina Talijanah imade 25 svojih zastupnikah! Da je to stanje nezdravo i nepravedno, netreba nam tekar dokazivati.

Po broju pučanstva mi bi morali imati svojih 20 zastupnikah a ostala desetorica pripala bi Talijanom. Šmerlingov izborni red koga mu pomogoše naši protivnici skovati, udešen je tako, da je nam skoro nemoguće doći do većine koja bi nas po Bogu i zakonu išla. Talijanski gradići, brojeći jedva par hiljadah stanovnikah biraju po jednog zastupnikah, dočim izvanjski kotari sa 20 i više tisućah slavenskog pučanstva, biraju jedva po dva zastupnika.

Izvanjske obćine, koje su napučene skoro izključivo slavenskim pučanstvom i koje biraju 12 zastupnikah odabraše jedva jedvice 4 naša pouzdanika. U gradićih prošli smo mnogo gore a da i negovorimo o veleposjedu ili trgovačkih komorah.

U ostalom naobraženom svietu vriedi pravilo, da u zemaljskom zastupstvu u zemljah sa mješovitim pučanstvom, vlada neki razmjer izmedju broja pojedine narodnosti i njezinih zastupnikah. Tako vidjamo primjerice u susjednoj nam Goričkoj i Kranjskoj, dalje u Dalmaciji, Češkoj, Galiciji itd. gdje su svuda narodne većine i manjine razmjerno pravično zastupane. U tom pogledu je naš sabor pravo čudo na svietu. Kod nas taj nerazmjer nedade se običnimi pravili i zakoni protumačiti a svaki nepristran sudac mora doći do zaključka, da se nalazi istarsko pokrajinsko zastupstvo u bolestnom i nenaravnom stanju. Koliko će taj naš protunaravni položaj potrajati, nemožemo već danas proricati, ali reći možemo već sada, da ovako dugo potrajati nemože, jer narodi niti žive niti mogu živiti van uz uvjet, da napreduju.

Neki mudrac kaže, da nije uviek većina glasovah biljegom pravice, a mi tu mudru izreku uporavljamo na naše odnošaje, nebojeći se ni najmanje povrieditи tim dužnu pristojnost. Uzmimo u ruke ma koju statistiku bilo kojeg mu drago pisca, uvjeriti ćemo i najtvrdokornijeg protivnika, da smo mi u ovoj zemlji u velikoj većini. Ta većina pako morala bi imati u zemaljskom zastupstvu toliko glasovah, da odgovaraju ovoj većini. Toga žalibože neimamo, a zašto neimamo, znademo predobro svi.

Držeći se pravila, da nevalja uviek glasove brojiti, van često težkati; imajuć na umu sve okolnosti u kojih su se vršili posledniji saborski izbori, izpoviedamo iskreno, da smo posve zadovoljni sa posledicom izborah. Naša petorica služila bi svakomu saborskomu tielu na čast. Ona će zaisto sve svoje sile i sposobnosti uložiti za dobrobit ove naše siromašne pokrajine. Ona se neće osvrtati niti lievo niti desno već će stupati stalnim, opredieljenim pravcem, koji vodi ka narodnom blagostanju. Protivnici njezini vikli smetati njoj svuda i svagda jedva da će se i ovaj put inače ponašati. Njim nije do toga stalo, da se propadajućemu seljaku i obrtniku pomogne, da mu pruže sgodu, da se za svoje mučno zvanje u svojem materinskom jeziku poduči, da mu se nesnosni tereti skinu, da mu se olakša i onako zdvojno stanje. Naši zastupnici nisu kao kandidati svojim biračem ništa obećali jer znadoše, da će se njihovo

Podlistak.

Važan Predlog.*)

Neima gotovo u svoj Austriji pokrajine, gdje u ljetno doba pade manje kiše, nego li je pade u Istri. Od konca junija pa tamo do konca augusta mjeseca riedko kad daždi. Žalostna posljedica te naše nevolje jest, da nas skoro svake godine zatare suše. Kad i kad uhvatiš pregešt pšenice, a kukuruza iliti turkinje skoro nikad. A baš turkinja jest obična hrana našega seljaka, pa kad mu ova pofali, mora il težko stradati, il se duboko zadužiti. Nebi li se dalo toj nevolji kako doskočiti tè narodu pomoći, da kod svojeg ogromnog truda i muke toliko netrpi? Ja mislim da bi.

Kad se zna, da kukuruz da krompir, da sočivo itd. nemogu kod nas nikako suši utећi zašto se nesije budi što drugo, što bi se dalo spraviti prije nego il nastupi suša, il čemu šuša toliko neškodi, a nosi isto onoliko, koliko i kukuruz, ako li nenosi i više? Ali što?

Duhan iliti tabak!

Ako uzmemo jedan po jedan sve sadanje plodove naše zemlje, to nam je reći, da nije niti jedan naš domaći samonik nego, da su u prastara davna vremena bili donešeni iz tudjinstva, ponajviše iz Azije kakono vinova loza, ulika, kruška, praskva, pšenica, ječmen, pažul, kupus, repa itd., u novije doba kukuruz, a najposlje, bit će tomu kakvih sto godinah, krompir, što nam ga poslala daleka Amerika. Ako su dakle stari i najstariji stanovnici Istre iz tudjih zemaljah dobavljali ono, česa nisu sami imali, a činilo im se, da bi i na našoj zemlji moglo uspjevati i liepo roditi, zašto da se nepovedemo za njimi, tè to isto neučinimo i mi? A nebi bilo prvi put, da se na taj način jedan plod iliti sjeme drugim zamieni, jer tko od starijih ljudih nezna, koliko se nekada i u Istri sijalo na pr. prosa, bara, trtora i to sve dotle, dokle se nije znalo za kukuruz i evo u najnovije doba za krompir? Neki je mudrac pametno rekao, da je Bog sviet stvorio kakav jest, a čovjeku ostavio skrb, da ga svojim umom dotjera i usavrši prama svojoj potrebi. Tko toga nerazumi, uviek će plesti kotac kako mu i otac, i uviek sramotno stradati i trpiti.

Ja dakle mislim, da bi mi u Istri imali skusiti tabakom, da bar donekle popravimo prirodu iliti narav, koja se u nas odlikuje sušom a tim i nerodicom.

Tabak se sadi početkom maja, u počima spravljati nastupkom julja mjeseca, dakle uprav kad kod nas prestane kliti. Tabak uspjeva i na plitkoj zemlji, a ni suša mu mnogo neškodi; dapače ako ga donekle pritisne, bit će ga manje, al će zato biti bolji, a tim i draži. U Švajcarskoj je rieč, koliko strukovah, toliko cvancikah, što se nikako nemože reći o turkinji, pa urodila ona i još bolje. Ja neću reći, da bi i kod nas svaki struk vrgao 35 novčićah, kakono u Švajcarskoj, jer je kod nas u Austriji tabak državni zakup, pa ga država pod svoju cienu kupuje i prodaje kao i sol, ali bi svakako bacao mnogo više od turkinje. U Hercegovini je i pod našom vladom, kao što je pod turskom bio, tabak najizdašniji pridjelak hercegovačkog seljaka, jer mu ga vlada prvu i najbolju vrst plaća kilogram po 1 for., a gore vrsti po 90, 80 i 75 novč. Našoj pako Istri netreba drugo, nego li turkinje il novca za turkinju. Od tabaka su gotovi novci, kao i od soli.

Naše su zemlje u Istri kao navlaš priredjene za sadjenje tabaka, jer gdje uspjeva tre, tu uspjeva i tabak. Gdje u nas neima širokih poljah, a ono ima dubokih dolacah, koje bi svakako korisnije nasaditi tabakom, nego li krompirom. Kako se pak tabak spravlja dosta rano, na njegovo tlo možeš onda posljati bajdu, repu itd., kao i na strnišću. U Hercegovini nisu zemlje nikako bolje od naših, pa kakav se liep tabak odanle nešalje u trgovinu. Tko od pravih kuračah nepoznaje mlomirisnog trebinjskog rezanca, kojemu se glasovito imo raznosi širom cielе Evrope? Po mojem sudu, naš tabak nebi zaostojao u ničem za trebinjskim, jer naša zemlja svakomu svojemu plodu daje nekak osobito slastan ukus, pa bi ga dala gotovo i tabaku.

Tabak se sije već u marču mjesecu, a rasadjuje u maju, kao što je gori rečeno. Zato svaki gojitelj tabaka ima zanj navlašno rasadište, koje se noću, dok je studenije, slamom pokriva, a može se prirediti i pod krovom. Tabak se sadi u ravne redove, nešto na rjedje nego kukuruz; a kad se razposadi, treba ga po koji put zaljeti, isto kao i kupus. Može se saditi i među trsjem, jer neškodi ni on trsju, ni trsje njemu. Dapače trsje ga brani od vjetra, da ga neoblomi, budući mu lišće liveoma ćutljivo i krhko. Poraste li među njim korov iliti plevel, treba ga izčupati kao između svakog drugog usjeva. Kad mu u svoje vrieme dospije lišće, čeha se il reže sa stabljike, slaže list na list u tako zvane lopatice iliti ručice, pak onda gdje pod krovom razobjesi, da se suši. Lišće mu se obično čeha na tri il četiri povratka, jer nedozrije sve na jedan put, nego koje je niže prije, a koje više, poznije. Srednje jest najbolje. Tabaka ima raznih vrstih, boljih i gorih, pa što je koja vrst bolja, to se dražje i prodaje. Ja mislim, da bi na našoj zemlji najljepše uspjelo trebinjsko sjeme, jer zemlja kao da je jedna tè ista.

Na djelo dakle Istrani, da se do koje godine napušimo svojega domaćega tabaka. Ali kako da dojdemo i mi do tog krasnog vrutka narodnog blagostanjo? Evo kako.

(Dalje sliedi).

*) Ovaj nam je članak jur od maja mjeseca pripravan bio ali morade radi drugog gradiva do sada izostati. Ured.

najplemenitije nastojanje razbiti o tvrdokorna srca protivnička. Oni su se svojim biračem obvezali jedino tim, da će saviestno i postojano vršiti zastupničke dužnosti, da neće propustiti zgode uložiti svoju rieč na uhar svojih birača i čitave pokrajine. Oni će zastalno zadanu rieč sdušno i muževno održati kano rodoljubi i kano čestiti muževi. Naše povjerenje neka jih po trnovitoj saborskoj stazi prati. Učimili što se dade i može učiniti.

Javna glavna razprava

obdržavana pred c. k. zemaljskim sudom u Trstu dne 17. julija 1883 usljed prigovora podnešena od urednika ovog lista proti potvrdi zaplienе 12. broja »Naše Sloge« od 16. junija 1883.

Predsjednik suda: *g. Werk*, c. k. savjetnik,
Prisjednici: *g. Abram*, c. k. savjetnik,
g. Unterkircher, c. k. tajnik,
g. Lettich, c. k. adjunkt,
Perovodja: *g. Gregorin*, c. k. pravni vježbenik.

Državno odvjetničtvo: *g. Urbancich*, c. k. državni odvjetnik.

Branitelj: *g. Dr. Faust Nakić*, odvjetnik.

Nakom obćenitih na urednika ovoga lista upravljenih pitanjah, pročitaju se oba inkriminirana članka, pod: naslovom Preuzvišenomu gospodinu Sisiniu baronu Pretis-u de Cagnodo, c. k. namjestniku, radi kojih je bio zaplienjen 12 broj »Naše Sloge«,

***

Na to progovori državni odvjetnik g. Urbancich razlučujuć činе navedene u inkriminiranih člancih, koji da se imaju smatrati za neistinite ili bar za izkrivljene, osobito ako se uzme u obzir izreku *»jer se Hrvatom hrvatski pisati nesmije«*, i ono mjesto u telegramu, gdje se govori o potlačenom zakonu (legge calpestata), jer da se tim osvadja komesar Sforza, kao da je hotomice prekršio zakon. Ovo i osvadjanje komesara, da nezna i nepoznava zakona te prosvjed uložen proti takvom postupku — kaže nadalje državni odvjetnik — nepravedni su napadaji, smjerajući pobuditi mržnju te izvrgnuti ruglu naredbe pojedinoga činovnika.

Dužnost je oblastih — veli nadalje — da zaprieče nerede u narodu i u raznim strankah; da je u doba kad biјaše list zaplienjen, još trajala izbornička borba pa budući da su gornji članci mogli jošte većma uzrujati slavensku i talijansku stranku, moralo se je i s ovog gledišta zapleniti dotični broj. Moli napokom da se urednikov prigovor zabaci.

Za njim stane govoriti odvjetnik i branitelj Dr. Nakić. On nenalazi u inkriminiranih člancih učin prekršaja §. 300 kaznenoga zakona, jer neima u navedenom slučaju *»neistinitih i izkrivljenih činah«*, jer je uništenje prvoga i drugoga glasovanja u Vrbniku saavim istinito što se može nepobitno dokazati. Da je to uništenje sasvim neopravdano bilo, slijedi iz §. 32. zemaljskoga izbornoga reda za Istru, koji paragraf je tako jasan, da izključuje saavim uporabu § 49. istoga izbornoga reda, koji se proteže samo na izbor zastupnikah za zemaljski sabor.

Na primjetbu državnoga odvjetnika, da se riečmi *»potlačen zakon (legge calpestata)«* osvadja komesar Sforza, da je hotomice prekršio zakon, odgovara branitelj po prilici sliedeće: Nepobitna je istina, da je komesar Sforza uporabio §. 49. spomenutoga izbornoga reda i nemože se predpostaviti, da taj njegov postupak potiče iz nepoznavanja zakona. Zakon je bio u bitnosti potlačen, nuzgredna je pako stvar, dali hotomice ili nehotice.

Izrazi pako »neznanje i nepoznavanje zakona« nastavlja branitelj, nemogu se psovkom smatrati niti navedeni čini neistinitimi ili izkrivljenimi, jer ako se neće predpostaviti, da je komesar Sforza hotomice prekršio zakon, mora se uzeti, da je to učinio radi nepoznavanja zakona.

Konačno pozivlje se na dekret dvorske kancelarije od 30 decembra 1807. br. 26096 i dvorski dekret od 21. jenara 1808. br. 598 koji naredjuju, da imaju oblasti za slučaj, da se koji činovnik obreče s kakve nezakonitosti, stopram onda kazneno postupati, dočim je već dotičnomu činovniku predpostavljena oblast iztražila potvoru i pronašla ju neosnovanom i neistinitom. Prije dakle nego li se proti njemu disciplinarno postupa, zaplienа je prerana.

Iz navedenih razlogah moli branitelj, da slavni sud usvoji prigovor te da digne zaplienu broja 12 »Naše Sloge«.

Državni odvjetnik odvraća, da se nemogu uporaviti u načočnom slučaju gore navedena dva dekreta, jer da se radi ovdje ob objektivnom postupku, komu je svrha ugušiti pretjerano novinarsko pisanje i predusresti neopravdanim agitacijam.

Branitelj repliciра, da objektivni postupak nemože nikako dokinuti propisa sadržana u spomenutih dekretih a stalno je, da nije bio objektivni postupak stvoren za to, da pokrije pogrieške, počinjene od javnih službenikah.

Na to se povuku sudci u svoju sobu te nakom podulje stanke povrate se u dvoranu i presjednik proglasi osudu, *kojom se diže zaplienа lista.*

Državni odvjetnik prijavi proti toj osudi utok na prizivni sud.

Rado bi donieli našim čitateljem već danas cielu osudu sa dotičnimi razlozi, nu to nemožemo jer je još nismo dobili. Nadamo se, da ćemo ju u budućem broju u cielosti tiskati.

Izbori izbornikah.

(Konac).

IV. Kotar pazinski.

1. *Občina pazinska* broji skoro 15000 stanovnikah. Sam grad Pazin ima 3346 stanovnikah. Prem se ovaj grad u posljednjih 15. godinah svom silom odnarodjuje, imade u njemu jošte mnogo obiteljih u kojih se hrvatski govori. U gradićih Gračišću i Plćnu je po koji šarenjak ili Krnjel, inače je občina Hrvati nupućena.

Grad Pazin je dan danas gnjezdom nemirnih i buntovničkih elemenatah talijanskih. Sa Koprom natječe se Pazin koji da bude radikalniji. Tamo su na dnevnom redu protudinastički plakati, veleizdajničke pjesme i govori. Dugo vrieme rovali su tamošnji nespašenci bez ikakvog nadzora kano da bi bili usred Italije. Danas već uz najbolju volju neda se ono što se je bar mučke odobrávalo, zatrti. Korjen irredentistički zahvatio je preduboko a da bi se dao sada običnimi sredstvi uništiti i zatrti.

Iza porečkoga, ovaj je kotar najvećma zadužen našim narodnim protivnikom, pazinskim Krnjelom. Čitava sela, dapače čitave podobćine jesu u šakah bezdušnih Krnjelah. Dade se dakle lahko pomisliti, da nam je tuj težka, da nerečemo skoro nemoguća pobjeda uz današnje okolnosti

Pa ipak nepokaza se skoro u nijednoj občini Istre toli živahna borba kao što u ovoj.

Na dan izborah došlo do 200 biračah, od kojih bi bilo bar $^2/_3$ za hrvatsku stranku glasovalo, da neima pritiska, varke i nasilja. Sva ta nečista i nepoštena sredstva jedva jedvice pomogoše protivnikom do pobjede. Naši imali su do 11. satih u večer većinu, a tad se natjeralo u izbornu sobu ljudih svakojakih iz bližnjih mjestah, ljudih koji nesviestno radili štogod njim gospoda Krnjeli zapovjedišo.

Glasovalo se do 3 sata u jutro. Protivnici pobjedišę; kako i šta poznato je iz naših dopisah iz Pazinšćine. Od naših biračah odlikovali se polmence Lindarci, Trvižani i što je sviestnijega iz Pićanšćine. Tim neustrašivim biračem našim kličemo opetovno: *živili.* Što nije bilo, bit će. Svaka sila do vremena a Bog do vieka.

2. *Občina labinska* broji 9000 stanovnikah. Grad s predgradjem ima jih preko 2000; i medju timi imade Hrvatah. Ostali su svi čisti Hrvati. Da se nije ni ovdje bolje postupalo nego li u občini pazinskoj netreba dokazivati. Narod ostavljen na milost i nemilost Krnjelom budući da imade u ovoj občini veoma malo naše inteligencije morao onako plesati kako mu njegov dušmanin svirao. Izborne listine samovoljno sastavljene, nebijahu našim pristupne. Radilo se tuj kano da i neimade Hrvatah. Talijanaši su radili, nu niti naši nisu spavali. Iznenadila je protivnike naša borba. Oni ju nisu očekivali. Ogorčeni što njim i ovdje blatne račune kvarimo, navališe diviјački na dan izbora na naše prvake. Prostota labinska izfućka i izgrdi njoj prirodjenim načinom čestite birače kojim mi kličemo srdačan: *živili.*

3. *Občina plominska* sa 4800 stanovnikah. U gradu Plominju koji ter koji Talijan, inače sve Hrvati. Iz ove občine imademo žalibože malo podatakah a i ono malo nepovoljnih. Uz slabašnu opoziciju sa naše strane nadvladaše i ovdje Talijanaši običnimi sredstvi. Nije ni tuj falilo nagovaranja, pretnjah i grožnjah kao što svuda drugud u Istri gdje neima naš narod dobrih i požrtvonih vodjah i prijateljah.

4. *Občina Tinjanska* broji 3300 stanovnikah. Nju sačinjavaju 3 sela skoro posvema čisto hrvatska. Ako igdje a to se pokazalo u ovoj občini što može slobodan i nezadužen narod. U Tinjanu, Supetru sve što je sviestnijega biјaše za naše fiducijare, dočim je Kringa, zadužena do grla Mraku, korporativno glasovala za talijansku listu. Osim Mraka koji je boravio više danah u Kringi te tu nagovarao i grozio se biračem, da će svim sekucione podjelati, odlikovao se osobito tamošnji župnik koji je pomagao pripraviti svoje ovčice da se prodadu nemilosrdnim Krnjelom. Občinom tinjanskom upravlja ujekі Deplera koji je pod obtužbom radi prévare. Zagrizeni protivnik svega što je hrvatsko, nastojao je iz petnih silah da Krnjeli pobjede. Liste biјahu krivotvorene i u nevrieme oglašene tako, da nebiјaše našim moguće u pravo vrieme reklamirati. Na dan izbora zaključi šarenjačka komisija izbor prije opredieljena vremena tako, da naši koji su došli nješto prije podna nemogaše više glasovati. Jedino odvisnim Križancem imagu Krnjeli u ovoj občini pripisati pobjedu, koja ako Bog da neće njim više za rukom poći.

5. *Žminjska občina* imade 4400 stanovnikah. Osim njekolicine šarenjakah i Krnjelah svi su ostali zgoljni Hrvati. I za ovu občinu vriedi žalibože ono što rekosmo o motovunskoj. Do nedavna biјaše uprava ove občine u rukuh hrvatske stranke, nu nješto radi nemara a nješto radi nesloge, dodje opet u talijanaške šake. Uz složan i skladan rad mogło se lieno doći do pobjede, ali naši ostaše većinom kod kuće jer nisu bili stalni, da će pobjediti. Gospodo, kod kuće se nepobjedjuje. Tko će pobjediti valja da se na borbu sprema, da je spreman na pobjedu i na poraz. Ovako ostavljate protivniku slobodne ruke a narod se tim kvari jer mu uzimljete svaku nadu, da bi mogao i on jednom do svojih pravah. Zar nije po nas sramotno, da u hrvatskoj občini pašuje dvojica trojica dotepuhah, kojim se nezna ni za dom ni rod? U borbi je spas. Tko baci oružje u odlučujući čas u zapećak, taj nije junak. Nadamo se, da je ovo posljednji put što smo u hrvatskoj občini toli nečastno podlegli.

6. *Občina boljunska.* U cielom pazinskom kotaru je ovo jedina občina koja je hrvatstvu osvietlala obraz.

Občina ova broji 3200 stanovnikah, osim kojega ter kojega šarenjaka, sve su čisti Hrvati.

Neimade ni ovdje bogatih i neodvisnih biračah, nu imade onoga čim se žalibože svuda druga občina ponositi nemože, imade čestitih i vrlih rodoljubah, koji znadu narod podućiti i voditi. Ako si dužan, rokoše mu oni, a ti češ platiti ali prodati se nesmješ nikomu. Gdje imade naših ljudih koji pozorno bdiju, da se zakon i pravica vrši, tuj mora i najbezobzirniji protivnik prste povući neće li, da se ga po njih udari. Hoće nam se požrtvovnih i rodoljubnih vodjah i biračah kano što su boljunski, kojimi se ponosimo, pak će i pred nuša vrata sunce. Boljunskim vodjam i biračem čast i slava!

V. Kotar Voloski.

U ovom kotaru osim šake šarenjakah pri moru, jesu stanovnici svi čisti Hrvati. U svih občinah ovog kotaru bijahu naši fiducijari jednoglasno izabrani osim Lovrana, gdje imadosmo ipak veliku većinu. Ovo je najprobudjenіji kotar u čitavoj pokrajini. Ovamo se neufaju koraknuti gospoda iz Poreča. Zazebe jih pri srcu kad samo pomisle na ovaj kotar, koga bi oni rado makar i Turskoj pripojili samo da nebude svezan sa ostalom Istrom. Orah je ovo našim istarskim šarenjakom kojeg neće dok bude Istre nikad zgristi. Uvidjaju oni to dobro pa ga niti nebroje rado ka ostaloj pokrajini. Svim sviestnim biračem voloskoga kotara srdačan: *živili.*

VI. Kotar lošinjski.

Ovaj kotar sastoji od 9. občinah t. j.

1. *Občina Malilošinj* sa 8000 stanovnikah. Sam grad broji do 5600 stanovnikah, mješovite narodnosti: Negradski birači su sami Hrvati.

2. *Občina Velilošinj* sa 2338 stanovnikah. Na grad odpada 1938, takodjer mješovitih stanovnikah; Sv. Petar imade 400 stanovnikah. Negradski stanovnici sami su Hrvati.

3. *Creska občina* sa 7900 stanovnikah. Grad broji 4600 a ostali su raztrešeni po selih i čisto hrvatske narodnosti.

4. *Osorska občina* imade 1600 stanovnikah; osim pokojeg šarenjaka, sami su Hrvati.

5. *Bałćanska občina* broji 3600 hrvatskih stanovnikah.

6. *Omišaljska občina* sa 2000 Hrvatah.

7. *Dobrinjska občina* sa 3100 Hrvatah.

8. *Krška občina* sa 6800 stanovnikah. Grad Krk imade 1500 stanovnikah većinom Talijanah, dočim je izvanjsko stanovničtvo hrvatsko.

9. *Vrbnička občina* sa preko 2300 Hrvatah.

Iz ovih brojevah proizlazi, da je kotar lošinjski malom iznimkom napučem hrvatskim stanovničtvom. Kako da si onda protumačimo poraz, kojeg je hrvatska stranka u ovom kotaru pretrpila? Il su birači nemarni i nesviestni ili je pobjedila nepravda? U naših posljednjih brojevih dostatno je dokazano — premda nam biјaše jezgra zaplienjena — kako se je postupalo u ovom kotaru kod minulih izborah. Naša otvorena pisma na g. namjestnika, telegrafični i pismeni protesti na namjestnika i na ministra predsjednika, jasno dokazuju postupak šake šarenjakah i njekojih činovnikah.

Ono što nismo niti u snu očekivali, t. j. poraz u ovom kotaru, to nam se na javi dogodilo.

Narod je svuda veselo i oduševljeno na izbore hrlio a vraćao se odasvud poniknute glave i potištene duše jer je uvidio, da je proti nasilju uzaludna borba.

U 4. posljednjih občinah nadvlada usuprot svim mogućim spletkam hrvatska stranka, nu na žalost biјaše izbor po nalogu g. kapetana Eluschegga u najvećoj občini t. j. u Krku telegrafički uništen a tim izbor hrvatskih zastupnikah onemogućen.

U Vrbniku biralo se radi birah komesarovih do 3. puta a da nije ni drugdje bolje prošlo, lahko se dade zaključiti. Neće nam se potanko govoriti o izborih fiducijarah u kotaru lošinjskom jedno što nesmijemo za sada istinu kazati za drugo, nadamo se, da će biti drugom sgodom jošte o tom govora.

Občinski izbori u Krku.

Iz Krka nam dolaze čudnovati glasovi. Mi jih danas jednostavno biljećimo, sud o njih neka si stvaraju sami čitatelji.

Občinari Krčki pripravljali se već dulje vremena za svoje občinske izbore, znaju bo od kolike i kakove je važnosti sviestno i neodvisno zastupstvo za duševni i materijalni razvoj i napredak občine. Hrvatski občinari kojih je u toj občini ogromna većina, nisu se preplašili prošlih izborah fiducijarah za izbor zastupnikah na zemaljski sabor. *Zahtjevali su jedino, da se zakon vrši.*

Neslutеć na ništa dobra, obratili su se ugledniji birači na političko družtvo »Edinost« u Trstu molbom, nebili mogło isto izposlovati, da izbori budu javni, *kako to zakon zahtjeva.* Podpredsjednik ovog družtva g. Viktor Dolenc govorio je o toj stvari sa ovdašnjim upraviteljem namjestničtva g. Rinaldinijem (g. namjestnik je odsutan) koji mu jobećao, da će biti izbori javni, jer da se u tom zakon mimoići nesmije. Pod javnošću znamo, što se ima razumjevati.

Dne 30. prošloga mjeseca urečeni su bili občinski izbori. Došli vrli i oeustrašivi *Puntari* u ogromnom broju u Krk; predvodio njih velezaslužni župnik g. *Mrakovčić Josip.* Na opredieljen sat za izbore unidje, ovaj sa svojimi u izbornu dvoranu, te upita izbornu komisiju, zašto su bili podnešeni rekursi rešavani jedva nakom mjesec danah i kasnije, a ne najdulje za tri dana, kako to zakon odredjuje? Pita nadalje, dali bi taj postupak dovoljan bio, da se izbori uniište? Na to mu odgovori c. k. komesar g. *Fabris*, da bi to bio dovoljan razlog za uništenje izbora, ali zato da valja podnesti rekus poslije izbora.

Jošte zapita g. Mrakovčić: »zašto se nije odgovorilo na molbu više naših izbornikah, kojom su molili, da se pripuste k izbornom stolu četiri naša pouzdanika? C. k. komesar, neodgovori ništa.

Napokom moli isti izbornik, *da izbori budu javni*, t. j. da bude svakomu biraču u svaki čas slobodan pristup u izbornu dvoranu.

To se nedozvoli, nego talijanaška svjetina poče vikati: *»dolje s popovi, nećemojih u dvorani«*

G. Mrakovčić prosvjedova protokolarno u ime svoje stranke proti takovom postupku, metne se na čelo svojih kršnih Puntarah te ostave odmah svi dvoranu i Krk u najvećem redu a da nije niti jedan glasovao. Manjini ostalo prosto i slobodno polje. Od preko

- 800 biračah sakupiše jih jedva 59 u trećem izbornom tielu, 28. u drugom a ciglih 5. u prvom!

Dan prije izbora stigne od lošinjskoga c. k. kapetana g. Eltuschegga krčkomu biskupu dugo pismo, gdje mu poručuje, da će — ako se kod izbora dogodi kakav nered — biti za to odgovorna petorica čestitih naših svećenikah *) te da će žalibože morati oružnici (žandari) postaviti ruke na osobe, koje nose *»il sacro abito sacerdotale* (svete svećeničke haljine)«. Mora se znati, da je ta petorica svećenikah podpisala molbenicu, kojom su tražili, da budu u izbornoj komisiji i *četiri naša pouzdanika!*

DOPISI.

Na Labinštini, *početkom augusta.*

Porečki listić »Istria« počeo je surovo mlatiti po naših vriednih i častnih svećenicih. Čini nam se, da nemore zaboraviti niti pregorjeti, što se je počela buditi i na Labinštini narodna sviest hrvatska.

Kod izbora za fiducijare propali smo ovdje za sama dva glasa. Ove naše propasti i nebi bilo, da je je župnik g. Belec, učio i pripravljao svoje vriedne župljane, da se posluže, kako slobodni ljudi, državljanskim pravom: birati poštene fiducijare, koji će onda po svojoj savjesti u svoje i svojih biračah ime birati svoje kmetske zastupnike. Došao je doduše i on na biralište, dva puta vidili smo ga ponosito stupiti u dvoranu, pak je izčeznuo — neday svojega glasa! Jeli hotio ovim svojim postupanjem priljubiti se labinjskoj gospodi, koja neimaju nikakva prava mješati se u naše kmetske izbore, ili se bojao izgubiti tobožnje prijateljstvo g. baruna, svojega susjeda, toga pravo neznamo. Svakako bilo je ovo njegovo postupanje nepatriotično, da ne rečemo izdajni čin napram čisto hrvatskoj župi, u kojoj se hrani.

Taljanska i taljanaška gospoda na Labinštini nisu nikada niti pomisliti mogla, da bismo se mogli mi labinski Hrvati ikada probuditi iz svojega dugotrajnoga sna i mrtvila. Nu, počelo je svitati i nami. Počeli smo uvidjati, da smo i mi kmeti slobodni ljudi imajući s gospodom jednaka prava, kad š njimi jednaka bremena nosimo. Naši vriedni svećenici, pravi naši prijatelji i naučitelji, koji naše nevolje najbolje poznaju, uče nas, da imamo biti prije svega dobri i pošteni krstjani, dakle vjerni Bogu. Oni nas uče, da imamo biti dobri i vjerni podanici našega predobroga i premilostivoga cesara, pred kim ima naš hrvatski jezik isto pravo koje i taljanski. Ovi naši pravi prijatelji povedali su nam, da nam je naš predobri cesar dao pravicu birati po našem osvjedočenju naše kmetske zastupnike, koji će u poročkom i bečkom saboru sporazumljeni sa cesarskimi službenici, srbiti i truditi se za našu i naše dieee bolju budućnost. Mi vidimo, da nas naši svećenici pravo uče i pute. Zato jih svi dobri rado poslušaju. Taljanaška gospoda nam govore, da smo mi nekakovi »šćavuni«. Na svoju sramotu moramo reći, da smo i sami dugo vremena mislili, da smo »šćavuni« to jest: sužnji, jer taljanski »šćavo« reče se po naše *sužanj*. A uvidili smo, da je to za nas sramotno i jako uvriedljivo, kad smo u slobodnom cesarstvu, slobodni ljudi. Ako i smo gospodi štogod dužni, zato ipak nismo i nećemo biti prodani sužnji »šćavuni.« Mi nismo nikada ovi *šćavuni* jer *šćavunski* neganamo (negovorimo). Mi hrvatski ganamo, dakle jesmo i hoćemo biti Hrvati: vjerni Bogu i cesaru.

Da nas naši vriedni svećenici pravo uče i pute, to taljanaškoj gospodi nije po volji. Zato su počeli po njihovih plećih tući i mlatiti u listiću »Istria«, koju štampaju tamo u Poreču. Ne mogu tući i mlatiti po naših plećih, zato udri i mlati po naših prijateljih i naučiteljih, nebi li tim možda i nas zatrli, ako nam prijatelje i branitelje unište. Dva puta pisalo se u listiću »Istria« gnjusne klevete i opadanja, pak paklene laži, kojimi bi htjeli naše vriedne svećenike pred svietom crniti i oblatiti. Nasrnuli su osobito na našu častnu gospodu Žikovića i Benigara. Nečuvene laži izmislili su proti ovoj dvojici. Medju ostalim su štampali, da su ovi svećenici u crkvi napadali gospodu i oblasti! Mi se sgražamo, mi se sablažnjivamo kad takove i ovim slične laži čujemo! Zašto jih niste tjerali pred pravicu, kad ste jih čuli sa oltara tako predikati? Ali vi jih hoćete samo nam kmetom omraziti a pred poglavari ocrniti! Znak je to, da vi onu dvojicu osobito cienite, ali buduć da nisu s vami proti nam, zato tako nesramno proti njim lažete. Lahko vam je lagati, ali nije liepo niti častno već ružno i sramotno za svakoga, najviše za »gospodu«. Blato, koje vi na čista lica naših svećenikah i prijateljah bacate, zrcali se na vašem trubcu.**) Znaju, da ima laž kratke noge a istina ostane i će osta-

*) Nećemo za sada, da navedemo njihova imena. Uredn.

**) Mjesto »obraz« rečemo mi Labinjani »trubac«. *Dopis.*

ti. — Nedavno čitali smo u »Našoj Slogi«, da je baba »Istria« glasilo naše slavne Junte. Ako je tomu tako, tada žalimo našu slavnu juntu, što se služi takovom nesramnom lažitorbom.

Iz Sovinjaka, *zadnjih dan nah julija 1888.*

Mnogi občinari podobćine sovinjske poslali su nedavno molbenicu na kotarsko školsko vieće u Kopru, da njim se napravi hrvatska škola te da njim se pošalje učitelja. To školsko vieće naredilo je, da občinsko zastupstvo izašalje dva pouzdanika ili fiducijarija i da pozove kućne gospodare u Sovinjak, da se izreku, kojega su naroda, koj jezik govore oni i njihova djeca. Za pouzdanike bili su izabrani Petar Mantovan i Ivan Žigante. Kućne gospodare sazvalo se je za 23. julija. Došao je u Sovinjak glavar i predsjednik mjestnoga školskoga vieća g. Klarić, ili kako se on piše Clarici. Pitao je ljude koje su narodnosti. Kad su Sirotić, Bartolić i neki drugi rekli, da su Taljani, odgovorio njim je g. glavar uzhićeno po prilici ovako: si sa voi siete veri Italiani, voi non vi chiamate nè Sirotić nè Bartolić, ma il vostro nome si dovrebbe scrivere Serotini e Bartoli, come si trovano ancora delle famiglie a Pirano. (Hrvatski bi se to reklo: Dakako, vi ste pravi Taljani, jer prezimena su pravi taljanska, vi se nezovete ni Sirotić ni Bartolić, vaše ime bi se moralo pisati Serotini i Bartoli, kakovih ima i sada rodbinah u Piranu).

Nekoje tih »Talijanah« pitao je g. glavar, kako govore sa svojom djecom. Oni su mu odgovorili da »slavo« (hrvatski) jer da djeca nerazumiju nit rieči taljanske.

A on njim: upravo za to želite, da bude škola taljanska, da se nauče djeca taljanski. Čudno je, da nije g. glavar bio tako skrban za »taljanskù« djecu kako i za hrvatsku. Nekoji roditelji su rekli, da su svojom djecom samo taljanski govore i da neznaju »slavo«.

Njim nije rekao, da bi bilo dobro, da bude škola hrvatska, da njim se djeca hrvatski nauče, kad već taljanski znadu.

Zapisujuć što su pojedini gospoduri rekli, kod jednoga bilo mu je valjda sbrsnulo pero, pak ga je upisao za Taljana premda je on rekao da je »Slavo«. To je opazio g. Ivan Žigante, i činio poprieti.

Svih občinarah bilo je došlo 35. Za ostale imali su se izreći ga. ponzdanici.

Glavar pitao je najprije Petra Mantovana: koje su narodnosti oni koji nisu došli, i koji jezik govore? A on odgovorio da su narodnosti taljanske a neki govore i slavenski. Dao je isto pitanje Ivanu Žigantu, a on je odgovorio: svi su naroda slavenskoga (hrvatskoga), govore najvećim delom slavenski, a neki slavenski i taljanski.

Tako se je moralo i zapisati. A šta će se iz svega toga izleći?*).

Občinar sovinjski.

Iz Tinjanšćine *početkom kolovoza.*

Stranke i budući občinski izbori u Tinjanu.

Odkad je počela izlaziti »Naša Sloga« velo naši protivnici, nastale su ovuda stranke (partiti) prepirke, mržnja smutnja itd. D' je i prije bilo stranakah medju istimi našimi protivnici, dokazat ću u kratko.

Kroz 20 i više godinah bio županom i načelnikom g. A. Šestan. Vlieći njegovi rodjaci Depieri, da se je on dosti nažupanovao i da hrdjavo upravlja, počeše proti njemu raditi dok ga sbaciše te napokom se dočepa pok. Dr. Depiera načelništva. Silna bura digla se sa strane ovih proti g. Šestanu dok mu napokom nepronajdoše, da je pronevjerio občini Tinjanskoj znatnu svotu, a za podobćinu Križansku nit nespominjem. Ovaj vodio parnicu dugo vremena, al uzalud, morao podleći i obvezati se občini, da će pronevjereno povratiti.

Obe stranke taljanske, uz to i svojta. Dakle, da su već onda dvie stranke, nemiri i prepiranja obstojala, neda se tajiti. Tu nevalja predbacivati, da je »Naša Sloga« tomu kriva.

Kašnje nastale dvie stranke med istimi bratučedi Depieri. Naime pok. Josip Depiera (nazvan mali Pepin) omilio tako kmetom radi svoje prijaznosti i poštenja, da su ga učinili načelnikom još u mladoj dobi njegova života.

Što je pravo i istinito, mora se po duši reći; on je baš sve sile napeo i žrtvovao se, da Tinjansku občinu uredi, radi česa je na vlastitom imetku kvarovao a i zdravlje si pokvario, tako da je u mladjahnoj dobi od 52. g. svog života preminuo.

Po smrti njegovoj bje izručena uprava opet g. Dr. Depieri koji je 4 godine zatim, padši sa kočije, težko ozledjen, umro. Tada pak bje izručena obć. uprava I. viećniku Vicku Križmanić-u, kmetu i posjedniku, koji se je odlikovao svojim poštenjem i revnim upravljanjem kroz jednu godinu i pol, akoprem znade malo više nego svoje ime zabilježiti. Čast mu! Kod ponovljenih onda izborah neopisivim laskanjem i obećivanjem prodre opet g. Šestan proti stranki Depierah. Načelnikovao kroz četiri godine istim načinom kao što i prije. Lesica mienja dlaku al ćudi nikada. Iza toga sledili opet novi izbori.

Sad tekar nastala ta stranka koju krnjeli i Šarenjaci nazivlju buntovničkom, nemirnjačkom. Kmeti uvidili, da im je svakim danom gorje, stoga ustali i pridružili se Franu Oriću. Obećali mu načelničku čast uz uvjet, da se odreče Krnjelah i da će se uz njega imenovati dva postojana viećnika, koji će njega slabašna učvršćivati (budući on čovjek dobre i lahko ćudi), te tim usreditи njegovu obitelj i čitavu občinu. On na to svečano pristade, al na žalost, kad no ga izabrasmo načelnikom ljuto nas prevari. Osvjedočeni smo, da je to proti svojoj volji učinio, all u koliko ga snižaljujemo, toliko ga i odsudjujemo jer je vjerom krenuo. Došla konačno i doba pregledavanja obć. računah, i to njegovih i predšastnika mu, u kojih se našlo pronevjerenjah i koji su bili povodom razpustu zastupstva.

Odatle može svatko uviditi, da kmetska narodna stranka bijaše pravedna i pomirljiva; nu ona je zahtjevala, da se pošteno radi. Naše težnje idu za tim, da bude kod nas mir i red, da nebudemo robovi u vlastitoj kući, te da napredujemo kano i susjedni izobraženi narodi. Tinjanci Supetarci i Križanci braćo predraga!

Početkom dojdućeg septembra biti će novi izbori. No štedite truda, dogovorite i složite se; onaj u koga imate povjerenju neka vas u Raprezentanci zastupa. Nije našoj stranki stalo do pohrvatjenja naših občinah jer su to po sebi malom iznimkom, već nam treba pametnih, poštenih i razboritih muževah koji nas ljube, koji će nam korist svuda gledati, jer škoda občini nanešena, nam je nanešena, kad nebude u občini kapitalah, morati ćemo mi troškove občinske podmirivati.

Obterećeni smo silnimi nameti od Junte, a k tomu još od občine, a to bez potrebe; ovdje nebi trebalo nit novčića doprinašati, samo da je pošteno upravljanje uz koje bi mogla občina ovasti, sa interesi vlastitih kapitalah podmirivati sve troškove a još i kapitalizirati interese.

Treba nam lokvah za vodu; nestašica vode nas tare, tako da malne svake godine moramo do tri ure dugo po vodu, koju bimo mogli pod nosom imati. Nemamo obć. kuće, putevi svi razrovani kao nigdje u Istri, tako da su pogibeljni blagu i ljudem. Poznato Vam je dobro odkuda nas zaslieplјuju, da će nam se ovo i ono učinilti, pak što se učinilo? Kvara občini, pojelo se i razteglo.

Nedolazi nam skomina (kako naši protivnici misle) na plaće koje oni vuku iz občinske kase (za koje se oni kano gladni psi naganjaju) nego nam je stalo do dobrostanja cielе občine. Stoga braćo, Tinjanci, Križanci i Supetarci opetovano vas molim i zaklinjem, da pristanete uz kmetsku narodnu stranku, koja vas ljubi, koja pozna tuge i nevolje vaše, koja bolje znade gdje vaš tiščі negoli gospoda. Dakle neoklievajte, već ustanite svi na junačke noge te hrabri i postojani dodjite na birališće izabrati iz svog krila ljude poštene a ne licumjerce, koji će vas izdati i za tanjur bigulah i lot tabaka prodati. Nedajte se zaslepiti nit zastrašiti od nikoga, jer bite se mogli kajati kad bude prekasno.

Pomozite si sami; pomoći će vam i Bog!

Bože daj, da nebi ove iskrene rieči ostale glas vapijućega u pustinji.

*) Srdačna hvala g. dopisniku, občinaru sovinjskom, komu se i na dalje prepo ručamo, da nam javlja što se tamo dogadja. Dopisu netreba tumača. Činjenice su tu dosta jasne. Glavar njihov javno veli, da su Sovinjci Talijani, ako i negovore u kući drugačе nego hrvatski. Predsjednik školskoga vieća smatra zadaćom pučke škole naučiti se drugi jezik. On upisuje i Hrvata za Talijana. Po izpovjedi g. Mantovana svi su Sovinjci Talijani. Njihova imena su talijanska ali pohrvaćena, valja da budu opet povraćena u svoje prijašnje stanje. Što će na to oblasti reći i učiniti? A što narod, koji je preko noći postao Talijan? — Po govoru u kućah sudi se narod koje je narodnosti, a ne po želji koga mu drago. G. glavar nemože suditi o narodnosti, koje jezika nepoznaje. G. predsjednik mjestnoga školskoga vieća neima nit pojma o zadaći pučke škole, gdje se imaju djeca u svojem jeziku naučiti ono, što će njim biti potrebito kad odrastu. Sovinjci su Hrvati nit od danas nit od jučer, nego odkad obstoji Sovinjak. To i ime njihova mjestanca kaže. Za to i kameni »lapide« govore. Kakov je ono napis na pročelju crkve sovinjske, i od kad? Evo ga: *«1547. za vrime Župana Kirina Sirotića ki je i starešina crkveni...«* Hrvatski je to napis hrvatskim pismom pisan prije više od tri sto godinah. Još i onda bilo je Sirotića u Sovinjaku, nit onda nebijaše Serotina. A kad jih »di grazia« bijaše, gospodine glavaru, predsjedniče školskoga vieća, učena glavo? *Uredničtvo.*

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. kolovoza.

Dne 8. o. m. sastao se njemački cesar Vilim sa Njeg. Veličanstvom Franjom Josipom na austrijskom zemljištu u Išlu. Kao pri svakoj takovoj zgodi, tako se i ovaj put mnogo toga govorilo i pisalo o tom sastanku. Bijahu prisutni i nekoji ministri, nu žeљeznoga kancelara, kneza Bismarka nebijaše kao što se pisalo, da će se i on sastati sa grofom Kalnokyem.

Posledњi put spomenusmo zaključak gradskog zastupstva u Beču, da neće naime svetkovati uspomenu oslobodjenja Beča od Turakah; usuprot tomu, zaključilo je gradsko zastupstvo Krakovsko, da će proslaviti što svečanije taj po Slavene u obće, a po Poljako napose uspomene vredan dan. Svečanosti prisustvovati će sve što imade odličnijeg u Poljskoj a pridružiti će se takodjer prvaci ostalog slavenskog svieta.

U kneževini Crnojgori sbiše se ovih danah dva veoma znamenita dogadjaja. Dne 13. kolovoza vjenčala se mlada kneginjica Crnogorska Zorka sa knezom Petrom Karagjorgjevićem, potomkom jednog od junačkih boriocah za slobodu Srbije. Poslije svadbe imao se odputiti knez Nikola na turskom parobrodu u Carigrad, sultanu u pohode. Jedan i drugi dogadjaj biva zaisto sa privolom a valjda i ponukom crnogorske zaštitnice, velike Rusije. Jedno i drugo imati će, za sada još neprevidljivih posledicah na slavenskom jugu, o čem će nas uvjeriti bližja budućnost. U Srbiji i gdjegod drugdje prate ove činjenice nepovjerenjem, nu što ćemo, kad je sila dogadjajah jača negoli volja pojedinacah.

Českí sabor bi zatvoren pošto je obavio sav opredieljen mu posao. Sav napor, sva nastojanja češke većine, da sklone njemačke suzemljake na medjusobni mir, koji je toli potrebit političkimi borbami raztrovanoj zemlji, bijahu uzaludna. Pomirnicu ruku odbiše njemački ljevičari svaki put prezirno. Njim nije do mira niti do uzajemnog rada oko boljka češke kraljevine, oni hoće, da vladaju, da gospoduju nad većinom českog naroda. Za sada bar moraju se zadovoljiti sa onom: *zobala bi ga al je kiselo.*

Galički zemaljski namjestnik grof Potocki zahvalio se na časti i to radi bolesti, koja ga već dulje vremena napastuje. Njegovim nasliednikom imenovan je Zaleski, komu je car podielio čast tajnoga savjetnika.

U Španjolskom gradu Badajoci pobunio se narod proti vladajućoj obitelji Burbonah. Buntovnikom pridružile se i nekoje pukovnije vajnikah. Taj prvi izgred bi mahom potlačen, nu istodobno pojave se nezadovoljnici u Negari i u Barceloni. Kolaju glasovi, da buna neće imati zlih posledicah jer da je većinom potlačena a buntovnici razpršeni. Narodu je dosadilo što se vlada za njega malo ili ništa nebrine a i sam kralj, da se je u poslednje doba malo skrbio za svoje podložnike.

O groznom potresu na talijanskom otoku Ischii sudili smo posledњi put preblago. Potres bio je mnogo strašniji nego li se moglo na prvi čas i pomisliti. U trih gradićih poginulo je

preko 5 tisućah stanovnikah pod razvalinami. Neima skoro kuće koja nije posve porušena. Da uzmognemo približno popisati sve grozne slučajeve koji su se dogodili na nesretnom otoku, nebi nam bio dovoljan čitav list. Bieda i nevolja vlada silna na cielom otoku. Uz svu strahovitu nesreću, prieti još te pogibelj, da se pojavi kakova kužna bolest od lješinah, nalazećih se još te uviek izpod razvalinah. Narod talijanski i sav naobraženi sviet pritiče preostavšim nesretnikom u pomoć velikimi novčanimi sredstvi. Sam kralj Umberto pohrlio je na mjesto nesreće a njegovo otčinsko srdce nemogaše odoljeti a da neproplača nad toli groznim udarcem.

Razgovor medju Blažom i Matičinom

pod Tinjanskom Ladonjom.

Blaž. Kako je Mate moj.

Mate. A dobro hvala Bogu dok nas tako dažd nastoji ja se ufam, da će bit dobro leto, zač sve gre k računu.

Blaž. To je sve pravo, ali neznam ki će nam intradu pospravit i použivat kad te nas još u pržun stavit.

Mate. A zač Bože moj? Ter mi nismo nič komunjskega pojeli ni popili, nit nikomu zla učinili.

Blaž. A nismo ne, nego nećemo smet nič govorit, nit našemu mlademu županiću nič pregovorit ač će nas valje činit sreštat.

Mate. Ča si mu ti ča prigovoril pak se je tebi to pripetilo?

Blaž. Ni meni ne, nego dvem našim je malo falilo...,

Mate. A kade, ča, kako, povej mi?

Blaž. Tako brate, neku nedelju su šli dva naši popit pol litre vina k Žvanutu. Kako znaš onde je oštarija ponajveć za gospodu; bilo za jednim stolom gospode medju kojimi i naš županić.

Pijuć i razgovarajućjse, nastane medju njimi razpra, te se počeli vruće pravdati radi nekog mosta i da će sada morat cemiter prenest itd. Slušajuć ti naši frkalasi njihovo pravdanje, povladjivali su jednomu za kojeg su vidili, da ima pravo. Na to se uzpalio naš županić te jim zapovedlo neka muče li puk, da će jih van sterati, reče i neporeče, skoči na noge i poče vikati: fora fora imbrijagi.

Mate. Su mu pak ča naši rekli?

Blaž. Hodi ti van pak ćemo i mi, ča naši novci nisu dobri kako i tvoji, ako si ti možda pijan ali mi nismo, našto se županić još većma razpali te zapovedi c. k. žandarmerijskomu stražmeštru, koji je bio takodjer prisutan: »sulla mia responsabilità la li arresti sull' istante« i to opetovno 3—4; puta zašto stražmeštar malo mario; ali na opetovano županićevo zahtevanje, išao kući i došao podpuno oružan sa jednim drugom; kad pak onamo, županić bio se povukao kući jer se bojao odgovornosti il morda da i njega uapse.

Mate. Ča su pak onda žandarmi učinili?

Blaž. A niš, ča će kad su vidili, da ima on veću krivicu, zato se je i pomel doma zač odgovornost je velika stvar.

Mate. On misli valjda sve nas Hrvate oterat; jedan put je jur stel iz privatne kuće našega čoveka zagnat vičuć «fora con questo croato», ter to bi stel bit već nego kralj.

Blaž. Da ča, ter znaš da mu je oblast dana iz Poreča.

Mate. Ma neka je, ja bih mu bil rekal, pomalo delijo, naglomu konjiću se uzdica postavi, prošlo je vreme, da će Krnjeli kod nas zapovedat.

Blaž. Po Blažića imaš pravo.

Mate. A znaš ti, da je neki dan hitil ta naš rajni županić svoga brekà na Rupe u vodu, odkadle mi jimo i pijemo, ki vrah se nebi razjadil.

Blaž. A vranića! ni valja to učinil, ter to nebi ni pasja duša storila.

Mate. A porakice je, imamo svedoki ki su ga vidili.

Blaž. Zala mu bol došla, on štima već svojega brekà nego nas, i juśto za to bi ga dobro tužit.

Mate. A dragi ti ča češ praznu slamu mlatit, govori njihov oštar Žvanut: »San Bernardo san Brnardin, ogni cosa ga principio e fin«.

Luca i Mara.

Luca. Ala, pravo se dè, da čovek nikada nezna ča će ga tokat. Ki bi bil mane sirote rekal, da će se nać hudoba kà će se ono, ča san ti zadnji put povedala od gospodi va Čičarije va fujeti stavit. Joh ti nebudi, tužna ja!

Mara. Jumane ter je. Povedal mi je naš Franina, da je nebore tega pozuha pun »Jurina i Franina« i neka druga fujeta tršćanska, neki »Čatidin«.

Luca. Je je Marico je. Naš Jurina odkada je to ljil va ten »Čatidine«, skače po kuće kako brteglav; s nekakovun gušlinun brada tanca i kanta cel dan, baš kako i čovek kemu je zmoda.

Mara. Ča nimaš kakovega praha, ai kap vodi ai sledić žesa, ai budi ča? Luce moja ti si brižna dišgracijana. Reci mi malo, ča to pak vavek kanta?

Luca. Joh mu bilo i kataloh na vrh glavi, ki je to mane kriv. Ča kanta? ča ti ja znan? Neč tuli od nekakove:

Kumpanija Marionet,
Frakanapa će me zet;
Pulčinela i Brigela,
Će mi samo reć: aj *Strela*;
Plaća će bit penzion
Arlekini i dericion

Mara. Si ga mogla onako z lepa: »Jurić moj, svet se zgljeda, deca ti se rugaju, ča to nemariš«. Ni koristi s takoven z grda, nè.

Luca, Tako ča misliš, da san šla s vilami na njega? On mi na sè odgovara, da gre va Čičariju za arlekina, da će bit s vremenom gospodin a morda valje ća i zogar. To mane sirotu ni bili nepijaža.

Mara. I pur smo mi ženske glavi ča Bog dà. Da smo mi zadnji put zajik za zubi držale, nebi se bilo lepo danas znalo, da imaju va Čičariju Marionet a vaš Juričina bi bil na šeste, lepo vijen i čujen.

Luca. Smo, smo, glava nan rabila, velike intrigi. Ako mane ovista neopameti, već neće nijedna. Ma ću od sada mučat kako i zid.

Mara. Ju mane dunke ča, po užance.

* * *

Luca. Su ti se Marico malemu cepi prijeli.

Mara. Ti si mala naštrapala, kakovi cepi? komu malemu?

Luca. Bormića nisan; ča nisi nosila taneki dan malega kozice cepit?

Mara. Joh ti nebudi! San nosila, san; gre mi baš pena na usta kada pomislim kako mi se je brižnjačina derat i vrišćat, pak bin bila operala sejeno kako da san doma ostala.

Luca. Ju mane! dunke to su se po sen kapitanijate ti cepi jenako prijeli i pur ni bilo onput ni buri ni dažja. Najbrže da su se gospodin medig oni dni s levun negun stajali.

Mara. Bi ga dobro poslat cepit malo onu našu kozu, kada mu negredu kozice, ter se brižna drži kako i strahulj; bi morda još koliko toliko plodila.

Luca. Namor bi ako bi se prijelo.

Različite viesti.

Položio mandat. G. namjestnik barun de Pretis odrekao se zastupničtva na zemaljskih saborih u Poreču i u Gorici. Novi izbor bljaše razpisan za 14. t. m. U porečki sabor bljaše mjesto njega izabran za gradove Buzet Izolu i Milje g. Strudhoff.

G. Dr. Valussi prošt goričći, o kojem su bile novine raznesle, da će postati biskupom u Poreču, nebi te časti primio, kao što pišu »Edinosti« iz Gorice, jer da nepozna jezika onog puka koga bi imao predvoditi. Poznato je, da sačinjavaju ogromnu većinu stanovnikah porečkopuljske biskupije čisti Hrvati a preč. g. Valussi uvidja i sam koli bi bilo zanj mučno upravljati pukom koga nerazumi a koli bi bilo za puk sam ponizujuće, da imade nadpastira, koji mu nemože podati duševne hrane u materinskom pučkom jeziku.

Kad bi svi službenici, bilo crkveni bilo svietski ovako plemenito shvaćali svoje zvanje, zaista bilo bi u svietu manje nepravdah i manje tužbah.

Neka se ugleda u preč. g. Valussi-a svaki onaj koga puk svojim znojem uzdržaje a ipak niti on razumlje puka niti puk njega.

Dr. Josip Defacis, predsjednik zemaljskoga suda u Trstu imenovan je predsjednikom c. k. prizivnoga suda (apela) u Zadru. Ima tomu već jedno dve godine, odkad se u Dalmaciji postavljaju na sva važnija mjesta muževi koji neuživaju simpatije tamošnjega pučanstva, jedno što nisu hrvatske narodnosti a drugo što niti nepoznavaju hrvatskoga jezika. Zato prate naša braća u Dalmaciji svako novo imenovanje nepouzdanim srcem.

Nu kod ovoga imenovanja moženo jih uvjerliti, da će dobit muža pravedna, koji će nastojati pribaviti hrvatskomu jeziku kod dalmatinskih sudovah ono mjesto, koje ga po zakonu ide. Novi predsjednik rodjen u Kanalu u Goričkoj, slovenskoga je porekla. Ako i nije hrvatskomu jeziku onako vješt kao što slovenskom, nadat se je, da će se i u njem za kratko doba usavršiti. Kod ovdašnjega tršćanskoga suda *Defacis* bio je prvi presjednik, koji je nastojao, da se imenuju za sudce samo takovi pravnici, koji osim drugoga, poznavaju i hrvatski il slovenski jezik. Nije trpio, da se sudac razgovara s našim čovjekom pomoću tumača.

Mi gubitak gosp. Defacisa nemožemo *nego iskreno* žaliti, a braći Dalmatincem svakako samo čestitati rad dobitka ovako vrstna predsjednika.

Konvikt. Primismo sledeće pisamce:

Slavno uredničtvo!

»Curia Episcopalis« službeni list tršćansko koparske biskupije u svojen broju za mjesec julij t. g. donaša dobrovoljne prinosko za diocezanski konvikt i to *u talijanskom jeziku.*

Budući je službeni jezik toga lista latinski i budući većina prinosnikah tamo navedenih potiče iz hrvatskih i slovenskih krajevah — bilo obćine bilo pojedinci — to molim to slavno uredničtvo, da mi razloži i razjasni taj postupak preč. biskupije, što se prinosi tiskaju u talijanskom jeziku?

Jedan, koji je takodjer nješto doprinio.

Mi s naše strane upućujemo gornje pitanje preč. ordinariatu, da li na njega odgovori il da ga uzme na ugodno uvaženje.

Uredničtvo.

Sv. krizma u dekanatu Kastavskom imala je biti mjesto 2. i sledećih danah septembra, 7. i sledećih danah oktobra. Doznajemo, da je za ovu godinu odložena.

Njemački gimnazij u Pazinu, na kojem podučavaju većinom njemački talijanski profesori istarsku djecu, pohadjalo je minule školske godine 143 djakah. Medju timi bljaše po narodnosti 71 Talijanah, 46 Hrvatah, 19 Slovenacah i 8 Niemacah. Odličnjakah bljaše 19. s prvim redom 75, s drugim 17. s trećim 9. Učevni jezik je njemački dočim je hrvatski i talijanski ohvezatan predmet za one, koji se kod upisivanja izjave za jedan od tih »zemaljskih jezikah« bez obzira na njihovu narodnost. Da je takova izjava za hrvatske roditelje, dotično njihovu djecu, u naših okolnostih vrlo škakljiva, netreba spominjuti.

Program sadržaje nastavak talijanske razprave pod naslovom »Das grosse Sterben in Deutschland in den Jahren 1348-1351« koja će svakako istarske djake u velike zanimati!

Petarda u Trstu. Jošte će se sjećati naši čitatelji, da bljaše bačena dne 2. agusta prošle godine bomba medju tršćanske veterane.

Dokazalo se poslije, da je to maslo naših »neoslobdjenih«.

U nedelju dne 5. agusta t. m. kao na godišnjicu naumiše veterani zahvaliti u crkvi Bogu što se nije dogodila onom zgodom veća nesreća.

U subotu i veče oko 10. urah puče petarda u ulici »Via Tintore« medju sobom dali bljaše namienjena redarstvu ili veteranom a neizpituju, koji ju je bacio i radi čega.

U nedelju dne 5. agusta t. m. kao na godišnjicu naumiše veterani zahvaliti u crkvi Bogu što se nije dogodila onom zgodom veća nesreća.

U subotu i veče oko 10. urah puče petarda u ulici »Via Tintore« medju sobom dali bljaše namienjena redarstvu ili veteranom a neizpituju, koji ju je bacio i radi čega.

Oni bi najradje cielu stvar zabašurili jer znadu, da ovaj događaj nesluži njihovim gospodarom na čast.

Malo sjemenište. Tršćansko-koparski biskupski ordinarijat razposlao je na podredjene kurate okružnicu koju priobćujemo u glavnih točkah radi ravnanja onim roditeljem, koji bi željili svoju djecu u konvikt na odgoj poslati. Biskupski konvikt u Trstu otvorit će se dne 17 dojdućeg septembra. Kuća u tu svrhu kupljena predat će se jedva 24 ov. mj. Vrieme dakle dok se škole otvore, kratko je, pak neće biti moguće tako hitro sve potrebito ponoviti, preinačiti itd. To je i uzrok, što se neće moći ove prve godine nego ograničeni broj mladićah primiti.

Uvjeti primanja su sledeći: 1. Molbenice podpisano od roditeljah ili njihovih namjestnikah, Biskupu upravljene, imaju se kroz dotični kuratni ured najkašnje do 20. t. m. tršćansko-koparskomu ordinarijatu odpremiti. 2. Primit će se samo djaci gimnazijski rodjeni u tršćansko-koparskoj biskupiji. 3. Pitomci će morat svi, bez iznimke, pohadjati c. k. državnu gimnaziju u Trstu. 4. Troškovi za odjeću, rubeninu, knjige, pristojbine školske, imaju namiriti roditelji sami; kod primanja uvažit će se i mjesečni prinos koj će dotični roditelji, po svojih silah, za odgoj svoje djece davati. Samo djeca posve siromašnih roditeljah primit će se bezplatno. Štipendisti morat će sav štipendij odstupiti konvitskoj blagajni. Roditelji imaju se pismeno obvezati, da će njihovi sinovi obsluživat kućni red, i da će oni redovito uplatiti biskupskoj pisarni mjesečno obećani prinos. Same molbenice pak sa krstnim listom, svjedočbom širomaštva, školskimi svjedočbami zadnjih dvijuh tečajah i sa očitovanjem roditeljah, da pristaju na uvjet pod br. 4. nek se predadu u sgodno vrieme dotičnomu kuratu, koji će jih na Biskupa popratiti.

Iz Žminjšćine pišu nam, da je tamošnje glavarstvo odlučilo graditi novu cestu od Žminja do Prkačini, mjestanca gdje bi imala biti željeznička postaja.

Ta cesta-ko što nas uvjeravaju — nije potrebna, dapače bila bi štetna, jer bi stojala kakovih 6000 for. koje bi narod morao namaknuti, neračunajuć amo uzdržanje iste.

Žminjcem nebi se pomoglo niti sa novom postajom niti tom cestom, jer bi tad bilo od Žminja do nove postaje skoro tako daleko, kno što je od Žminja do postojeće jur postaje Kanfanar, kamo vodi lepa državna cesta.

Ni trošak nebi bio putniku manji u Pul preko Prkačini nego li je sada kroz Kanfanar; dakle čemu ta novotarija? Zli jezici govore, da bi se tim Žminjska i Pazinska gospoda htjela odužiti bigulašem (koji su za njih glasovali i radili kod poslednjih izborah) iz Prkačini i okolice, ali da narod niti pita niti želi imati tog novog troška i bremena.

Tribüne, časopis o kojem bljaše već na ovom mjestu govora, donaše u broju od petka (10|8) dopis sa otoka Krka, u kojem opisuje točno i nepristrano poslednje obćinske izbore za obćinu Krčku. O tih izborih imademo i mi viest na drugom mjestu, nu nesmijemo žalibože svega kazati (kao što kaže Tribüne) što i kako bljaše tamo.

Tko traži taj najde. U nedelju prodje pokraj kavane »Fabris« vraćajuć se tršćanski »Sokol« iz Obćine. Tuj se desilo nekoliko mlade gospode tršćanske. Jedan od, tih, nemogav svoju talijansku rabijatnost sustegnuti, reče: „porchi de sciavi.“ Sokolovac jedan priskoči k stolu mlade gospode uhvati štap drzkog derana te poče s njim, sokolskim načinom ledja izazivaču mjeriti. Gospoda podkovaše kopita a nemirnjak godnesav sobom modrice, ostavi razmrskan štap u kavani.

Srećke za ljubljanski dom. Tko želi kupiti srećakah, izdanih za podignuće slovenskog doma u Ljubljani, neka se obrati na čuvara slavenske čitaonice u Trstu.

Javna zahvala.

Pošto mi nije bilo moguće posebno zahvaliti svim koji su mi čestitali prigodom mog imendana, zahvaljujem se ovim svim i svakomu što srdačnije.

Dr. Dinko Vitezić,
narodni zastupnik.

Javna zahvala.

Bratovščina hrv. ljudih u Istri primila je na dar od blagorodnog g. Dr. Šandora pl. Bresztyensky-a 100 for. od baštine pripale mu smrtju preč. kanonika Franje Huszara. Na izdašnom i veledušnom daru zahvaljuje najsmjernije u ime družtva podpisani odbor.

U Kastvu, dne 2. kolovoza 1883.

ODBOR.

Listnica.

G. A. M. B. Pul. Primili smo u redu.

G. dopisniku V. iz L. Vaše viesti su posve privatne naravi; nemogu dakle zanimati naše čitatelje.

G. D. P. Pul. Primismo i ubilježismo za god. 1884. Srdačan odzdrav.

G. dopisniku A. V. iz N. Ob onom predmetu bljaše govora u dvih poslednjih brojevih. Nemožemo uviek jednu te istu gudit.

Prijatelju A. M. u K. T. Liepa Vam hvala. Bog Vam naplatio trud. Vam i prijateljen srdačan pozdrav.

G. A. iz N. Za ovaj broj stiglo prekasno; potroška nikakva.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom zastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo poluljetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredničtvo.

Istarski sabor.

Na opredieljeni dan, 16. prošloga mjeseca otvoren je istarski pokrajinski sabor u Poreču uz običnu svečanost. Prisutnih bijaše od 30 biranih zastupnikah, njih 27. Nakon što je vladin zastupnik javio, da je Njegovo Veličanstvo imenovalo g. Dra. F. Vidulich-a predsjednikom a Dra. A. Amorosa podpredsjednikom sabora, uzme rieč prvi to izjavi u poduljen govoru najprije, da će biti pravedan i nepristran prama svim; spomenu kako zove pučanstvo cielo Istre sve zastupnike na sdružen i složan rad.

Dotaknuv se izborah, reče, da su se isti vršili u redu i u mjestih napučenih raznimi plemeni, gdje se nije potaknulo pitanje narodnosti obzirom na broj stanovnikah, dočim da je bila žestoka borba ondje, gdje se je to pitanje, izazvano ponajviše stranjskim (izvanjskim) uplivom već jako pooštrilo.

Odsudjuje nadalje u svojem govoru takovu agitaciju, nu tješi ga nada, što je ogromna većina pučanstva pokazala, da želi uzčuvati: *«sekularne civilne tradicije Istre»*.

Navedši jošte važne zadatke koje će imati sabor riešiti, predloži, da sabor izrazi svoju nepokolebivu vjernost i odanost prejasnomu vladaru što zastupnici i učine, dignuv se sa svojih stolicah i uzkliknuv: *«Živio cesar i kralj Franjo Josip I.»*

Opazili smo točajem više godinah, da se razni sabori u Austriji otvaraju kratkimi i običnimi govori, koji mogu zadovoljiti sve stranke; stoga paze saborski predsjednici, da nebi svojim govorom izazvali nepouzdanje manjinah, koje jih imaju smatrati pravednimi i nepristranimi u svojem visokom zvanju.

Nas je-kao manjinu-predsjednikov govor iznenadio, dapače neugodno dirnuo, osobito u točkah, gdje spominje *izbornu borbu, izvanjske uplive i nekakve sekularne tradicije*. Hoće il neće g. predsjednik Vidulich priznati, da sačinjavaju Hrvati sa Slovenci u Istri skoro dvie trećine pučanstva, nas malo za to glava boli. Zakoni naravi su u tom stalni i nepromienljivi: da se i u prosvjeti zaostali narodi jednom dići moraju-ako za njom ozbiljno, teže-dočim kulturni a razmaženi narodi padaju.

Taj zakon vriedi i za nas u Istri. Kroz stoljeća bio je naš narod dušovno i tjelesno u šakah susjeda Talijana, koji ga ipak uz sve najpovoljnije okolnosti neodnarodi. Kad mu to nepodje za rukom u doba dočim nije naš patnik skoro niti za sebe znao, već je jadnik mislio, da tako mora biti, da mu je sudjeno viekom robovati, držao je, da je sam na svietu, bez brata i rodjaka, ostavljen na milost i nemilost Talijana gospodara, kad nam dakle roda neotudjiše u to nesretno po nas doba, čvrstu njim zadajemo vjeru, da toga niti odsada učiniti neće.

Hrvatski narod Istre diže se polagano, razabirujuć tko mu je prijatelj a tko neprijatelj. Težko on osjeća kako se ciela uprava zemlje nalazi u rukuh manjine pučanstva Istre, koja neće niti da čuje štogod o Hrvatu ili Slovencu, umišljajuć si u svojoj nadutosti i zaslieplienosti, da smo mi tobože nekakvo podredjeno pleme, koje nesmije niti snivati o kakvoj ravnopravnosti a da i nerečemo o kakvoj budućnosti.

Silnim, skoro nenaravskim naporom, uz svemoguće protivštine, proturali smo jedva jedvice pet zastupnikah u zemaljski sabor, dočim je manjina pučanstva-Talijani-izabrala 25 svojih.

U poslednjem broju iztakli smo okolnosti u kojih se obavljao izbor; rekli smo, da nam se činila skrajna nepravica. Unatoč svemu tomu pronašao je za shodno saborski predsjednik, da se nepovoljno izrazi o nekakvoj tobožnjoj narodnosti po broju, gdje, da se ogleda s Talijani ili bolje rekuć, sa talijanaškom strankom. Gospodin predsjednik, kao pravedan i nepristran čovjek, bio bi zadovoljniji, da je naš zaslieplieni i zavedeni narod glasovao za svoje protivnike, za one ljude, koji ga nepriznaju kao narod, za ljude, koji mu nieču i zatiru sve što imade najmilijega i najsvetijega?

Svoje privatne nazore o našem narodu, nije nikako, mario gospodin predsjednik uplitati u govor kojim se svečano otvara sabor pokrajine napučene ogromnom većinom našeg roda.

Kako da si protumačimo rieči poštovanoga g. predsjednika: «pitanje narodnosti izazvano ponajviše izvana“?

Možda je ciljao na svakojake dotepuhe iz Italije, koji bune i uznemiruju naš narod, obećivajuć mu sva moguća i nemoguća blaženstva tamo preko Alpah?

Ako je pako smjerao onimi riečmi na našu narodnu stranku, tad odbijamo od sebe svim žarom našeg patriotičnog srca takovu insinuaciju te duboko žalimo, da se što takva sa predsjedničke stolice izreći može ili smije!

Po sudu porečke gospode, mi se nebi smjeli niti maknuti, niti pisnuti, jer učinimo li to, svuda biva to pomoćju izvanjskog upliva!

U doba kad dolaze sva slavenska plemena Austrije do nekakvih pravicah, htjeli bi naši čestiti susjedi, da mi mirujemo, šutimo i za nje radimo!

Zar nas zbilja djecom smatrate? Ako dà, čemu onda tolika vika na nas, čemu vaš strah pred nami?

Nu gospodin predsjednik pomaže si sam iz biede u koju ga uvrgla «izvana unešena agitacija». Njega tješi nada, da pučanstvo želi sačuvati sekularne tradicije Istre. Svakako liepo od njega, nu ljuto se vara misli li, da će se sekularno gojene i uzčuvane nepravednosti proti našemu narodu za vieke uzdržati. Nama je jedina sveta tradicija, koju čuvamo i pazimo kao najveću blagodat: čvrsta vjera u pravičnost i ljubav *prejasno vladajuće kuće Habsburgovacah* do našeg roda, koji je u svako doba spreman, po primjeru svojih pradjedovah, proliti svoju krv, žrtvovati svoj život za *Nju* i da spasi ovu zemlju od *tudjih, izvanjskih uplivah i navalah*. Drugih tradicijah, koje se nedaju spojiti s duhom i slobodom vremena, *mora* da nestane, *one moraju ustupiti mjesto pravu i pravici*.

Gospoda u Poreču misle, da je naš narod zadovaljan — držeć se tobože umišljenih tradicijah — sa izključivo talijanskom upravom pokrajine; ili tim, da u zemaljskom odboru nije zastupana niti jednim članom velika većina pučanstva ove zemlje; ili tim, da nam se naša djeca odnarodjuju i kuže u talijanskih fabrikah, školah nazvanih?

Mi jih uvjeravamo, a oni to i sami slute, da će jednom i nam zapuhnuti ugodniji i prijazniji vjetar; da će jednom, kad Bogu i ljudem dozlogrde naši jadi, sunce i pred naša vrata.

Vi trubite dodušo u sviet, koliko li nam pružate blagodati, što li

Podlistak.

Važan Predlog.

(Konac).

Tabak je državni zakup, kao i sol, pa kako se nemože sušiti sol bez znanja i dozvole Financije, tako se ne može gojiti ni tabak. Tko će da nasadi lichu ilili njivu tabaka, mora to isto onako javiti c. k. Financiji, kao i tko će da priredi soline. Financija nadzire jedno i drugo, pa kako nesmiš osušiti više soli, nego ti je odredjeno, tako nesmiš spraviti ni tabaka. Čim je tomu tako, svak lahko vidi, da državna nemože za jednu ili dvie njive u kojem kotaru uzdržavati navlašnu financijsku stražu, jer i ona je dužna ugibati se suvišnim i nekoristnim troškovom. Ali kad bi se u kojem kotaru javilo više seljakah, da će gojiti tabak, vlada bi bez dvojbe naredila sve što treba u to ime od njezine strane. Nego kako da sami seljaci izposluju od vlade prvi svedobi dopust u načelu za svu pokrajinu, kako da si sami nabave potrebito sjeme, kako naputak o sijanju, sadjenju, gojenju, spravljanju i prodavanju tabaka? To je njim gotovo nemoguće. Dakle?

Dakle bi tu stvar imalo uzeti na svoje ruke pokrajinsko zastupstvo, sabor naime i pokrajinski odbor ilili junta, kojim je prva dužnost skrbiti za blagostanje pučanstva. Sabor ili junta imali bi se obratiti na ministarstvo Financijah prošnjom, neka dopusti i u Istri saditi tabak na veliko, kao što se sadi u Tirolu i Galiciji. Te prošnje nebi ministarstvo moglo nikako odvrći, kad bi se u njoj naglasilo, koja bi od sadjenja tabaka bila korist s jedne strane pokrajini, a s druge samoj državi. Pokrajini, jer nebi trnula od straha, da će gladovati, ako se na dobu nenamoči kukuruzu, krompiru itd., samoj državi, jer bi u njezine blagajnice većim redom tekli propisani porezi ilili davki, na koje u sadanjih okolnostih i više godinah badava čeka. A povrh toga, nemora li vlada kupovati tabak za svoje tvornice ilili fabrike što u Ugarskoj, što u samom inozemstvu, jer ono malo što ga pridjela Tirolska i Galicija, ni iz daleka neodgovara njezinu ogromnomu godišnjemu potrošku. Koja dakle nebi stopram bila korist za državu, što bi onaj novac, koji sad ide za tabak u Ugarsku, u Tursku i u sama Ameriku, ostao barem djelomice kod kuće: A neima li država u istarskom gradu Rovinju liepo uspievajuću tvornicu duhana? Koliko se nebi prištedilo i tù na samoj vozarini, kad bi se u onoj tvornici mjesto tudjega, Bog zna odkud dovažanu, radio istarski domaći tabak? To su sve samo takve stvari, kojih državno gospodarstvo nesmi i nemože nikako prezreti, a i neće, ako se budemo znali vrtiti.

Eto predloga, po našu Istru, kako mislim, važna i prevažna. Takvim će ga, nadam se, naći i novi pokrajinski sabor, tò od svoje strane učiniti sve što treba, da se izvede. Kad bi se od vlade izposlovao onaj dopust, onda bi trebalo odmah misliti na naputak, koji bi se imao štampati u tri jezika, naime talijanski hrvatski i slovenski. Ali s početka nebi ni to dosta bilo, nego bi prve i druge godine trebalo najmiti na pokrajinske troškove vieštih gojiteljah tabaka, za Talijane iz Tirola, a za Slovence i Hrvate iz Hercegovine, da pouče našega seljaka u sijanju, sadjenju i spravljanju te njemu nove rastline. Sjeme bi nam dakako, i to raznih vrstih, imala nabaviti vlada, a prvi bi se pokušaji, na raznih pokrajine mjestih i zemljištih, mogli učiniti već dojdućeg proljetja. Mi gospodarstveno propadamo, to svaki vidi zato treba da se svi trsimo, Talijani i Slaveni, kako bi najbrže i najlagje mogli poboljšati svoje nevoljno stanje, a du uza to nezanemarimo ni jednoga od naših dosadanjih plodovah. U to ime Bog pomozi!*)

*) Ovaj spis ležao nam u spremi od maja mjeseca, a nismo ga mogli tiskati radi nedostatka prostora.

sve neužívamo i nedobivamo od vaše milostivo desnice, nu kako se stvar u istinu imade, znate vi sami vrlo dobro a mi još bolje čutimo.

Da vidimo kako stoji stvar sa hrvatskim jezikom u porečkom saboru.

U svih pokrajinah sa mješovitim pučanstvom, saborski predsjedniei služe se u svom govoru u zemlji običajnimi jezici, da tako pripoznaju ravnopravnost svake narodnosti. *Dr. Vidulich* govorio je samo talijanski i tim pokazao naj jasnije, što drži do našega naroda.

Ista bečka stara «*Presse*», novina u obće malo prijazna Slavenom, čudi se, što nije kod otvorenja sabora u Poreču predsjednik izrekao niti jednoga stavka u hrvatskom jeziku. Nu morala se je još jače začuditi, kao što se je začudio sav plemenito misleći svieť, kad se je razglasilo, što se je dne 21. prošloga mjeseca dogodilo u Poreču. Davna je već želja istarskih Hrvatah i Slovenacah, da njihovi zastupnici uvedu naš jezik u istarsku sabornicu, da tako pred javnim svietom zasviedoče svoj politički obstanak u zemlji. Razlozi, kojih danas nećemo spominjati, nedopustiše nam, da se ta naša vruća želja nije mogla prije izpuniti; nju je napokom oživotvorio velevriedni naš zastupnik g. *Matko Laginja*. U trećoj sjednici imali se razpravljati velevažni predmeti jer je verifikacijonalni odbor predlagao, da se svi zastupnici talijanske stranke ovjerove a izbor naših trih zastupnikah da se uniši.

Matko Laginja dobiv rieč, sa nekoliko ričih talijanski izrečenih izjavi, da će se služiti svojim materinjim jezikom hrvatskim te počme ujedno hrvatski govoriti proti nezakonitosti pazinskih izborah u ladanjskih občinah. Na to nastade silna buka u sabornici; gospoda na galeriji viču i urliču kao da se nalaze na ulici deruć se: «*fora, fora*». Eto našto je spao naš sabor, kad se galerije usudjuju vikati zastupnikom naroda, vršećim svoju svetu dužnost, neka izadju!

Čim je naš zastupnik izustio prvu hrvatsku rieč, dignu se naglo saborski podpredsjednik g. *Dr. Amoroso* te demonstrativno ostavi dvoranu a za njim svi zastupnici talijanske stranke.

Dobro je zabilježiti, da su dvoranu ostavili i zastupnici: c. k. kotarski kapetan u Lošinju g. *Eluschegg* i. c. k. kotarski liečnik u Pulju g. *Doblanovich*.

Valja pripomenuti, da u kotarih, gdje su spomenuta trojica izabrana, neima niti jednoga cigloga Talijana, što najbolje karakterišе naše stanje u Istri.

Saborski predsjednik nakom što je na opetovanu buku dao izpraznіti galerije, ukori postupak saborske većine te izjavi, da ima g. *Laginja* pravo govoriti u jeziku hrvatskom, kao jeziku, koji se u zemlji govori, te ga umoli, da nastavi svoj govor. Našemu zastupniku stojalo je mnogo do toga, da navede u saboru sve nezakonitosti koje su se prigodom izborah dogodile te da obrani zakoniti izbor naših zastupnikah. Predvidjajuć veliki nemir, odlučio se težkom mukom, da nastavi svoj govor u talijanskom jeziku.

Govorio je tudjim mu jezikom preko sat i pol i to u čistoj talijanšćini, kao što su sami protivnici pripoznali.

Hrvatskim je jezikom probio led, koji nas je dosada sapinjao, mi mu u ime cieloga našega naroda najtoplije blagodarimo. Našim jezikom čitaju se slavospjevi Svevišnjemu kod sv. mise, našim jezikom imademo se i politički podignuti.

Odsada neće više naši zastupnici, ma spali na jednoga, u saboru govoriti drugačije nego hrvatski pa htio il nehtio *Amoroso*, *Eluschegg i družina slušati*. Pred dvadeset je godinah u Dalmaciji jedini zastupnik *Pavlinović* proslovio hrvatski, danas se u dalmatinskom saboru već skoro ništa nečuje talijanski. Kolika se je graja podigla u Gorici kad je pokojni *Dr. Laurić* progovorio u goričkom saboru slovenski, danas se tamo mirno razpravlja talijanski i slovenski. Početak je težak, pomoći će Bog i naša narodna sviest.

U poslednjem broju izrekli smo, da nemožemo ni pomisliti, da bi mogla sadanja većina istarskoga sabora biti tako bezobzirna te bi htjela neodobriti izbor kojega našega zastupnika. Prevarili smo se, dogodilo se, što se u europejskih saborih riedko ili nikad nedogadja. Talijanska saborska većina zavrgla je izbor trojice naših zastupnikah, znak očiti, da nas se boje. Jednoglasno u Vološcom izabrani zastupnik g. *Šterk*, i velikom većinom izabrani zastupnici kopurskoga političkoga kotara gg. *Spinčić* i *Križanac* izključeni su iz sabora, a talijanske stranke zastupnici, dapače i oni izabrani na otocih, odobreni su svi!

Prostor lista nam nedopušća, da se tim danas potanje bavimo, naši će čitatelji tečaj stvari ipak razabrati iz izviešća saborskih sjednicah, kamo jih upućujemo.

Danas želimo još spomenuti, kako se je svjetina iz Poreča i ona naručena iz nutarnje Istre ponašala prama našim gostupnikom.

Naši zastupnici insultirani su na ulicah grada Poreča kao kakvi razbojnici; svjetina nabacivala ih s gnjilim voćem a sami bijahu u onih tjesnih ulicah grada u očitoj pogibelji života. Vladin zastupnik, koji se je izrazio g. *Matku Laginji*, da je mogao predvidjati, da će zastupnici otići iz sabornice, kad prosbori hrvatski, čuo je i vidio kako svjetina buči i larma pred sabornicom pa ipak nije poduzeo nikakvoga koraka, da štiti i brani čast i ugled nepovredljivih zastupnikah. Ovu činjenicu neće naši zastupnici tako lahko pregorieti te se nadamo, da će sve moguće učiniti, da si svoju čast i ugled obrane.

Naša preostala dva zastupnika gg. *Laginja* i *Zamlić* videć, da bi svojim dalnjim boravkom u Poreču mogli nastradati, nemogoše uz najbolju volju više sudjelovati u saboru, gdje jim nije zajamčena osobna sloboda i sjegurnost, već sa svojimi neojerovljenimi drugovi potajno ostaviše po kopnu grad Poreč u jutro dne 22. prošloga mjeseca. Prije nego će ostaviti Poreč, izjaviše pismeno saborskomu predsjedniku uzrok njihovoga bjega i telegrafičnim putem izvjestiše ministra predsjednika u Beču grofa *Taaffea* o porečkih događajih moleć ga, da odredi shodna. Talijanska stranka odobrila je bez dalnje razprave sve predloge juntine te u dva, tri dana izcrpi sve poslove tako, da je predsjednik već dne 28. prošloga mjeseca zaključio sabor.

Naši jih nemute i neće jih mutiti, dok nebude zajamčeno našim zastupnikom, da mogu vršiti svoju dužnost a da nekladu u pogibelj života. Naći će se u Istri grad, koji će nam pružati jamstvo, da se tamo talijanskom kulturom napojena rulja nebi usudila insultirati naše zastupnike.

Takav grad obstoji u pokrajini. Talijani se ga boje kao vrag tamnjana jer u njemu vlada red i pravica. U njemu će slobodno i naši zastupnici podignuti svoj glas na zaštitu i za pravo potlačenog nam roda.

Istarski sabor

U Poreču 16. kolovoza 1883.

I. sjednica.

Istarski sabor bi dne 16. kolovoza u Poreču otvoren u prisutnosti skoro svih zastupnikah.

Vladin povjerenik g. Karlo vitez Gumer priobći saboru, da je Nj. Vel. cesar imenovao zemaljskim kapetanom Fr. Dra. Vidulich-a, njegovim zamjenikom Dra. A. Amorosa. Nakom toga polože obodvojica prisegu u ruke g. povjerenika, zatim zasjedoše predsjedničku i podpresjedničku stolicu.

G. predsjednik zauzimajuć svoje mjesto, reče, da ga je, i ovaj put pozvala careva milost da upravlja ovim saborom; znade koli je to težak trud, nu da ga tješi uvjerenje što će ga zastupstvo povjerenjem susretati; obećaje biti nepristranim; preporuča slogu i prijateljstvo medju zastupstvom; iztiče posledice poslednjih izborah sa kojimi je posve zadovoljan, samo ga boli, što su se na nekojih mjestih razvile žestoke izborne borbe medju pučanstvom razne narodnosti, nu te su po njegovom sudu izvana unešene. Sjeća sabor na budući rada kano najvažniju točku navadja izbor zemaljskoga odbora, komu je povjerena uprava pokrajine. Iztiče, da se približuje rodjendan Nj. Veličanstva cesara te da se nada, da tumači misli sviuh ako predloži, da se prejasnomu vladaru tom zgodom čestita, napokom pozivlje prisutne da se ustanu i uzkliknu: *Živio* Njeg. Veličanstvo car i kralj Franjo Josip I. što se i dogodi.

Iza toga nagovori visoki sabor vladin povjerenik g. vitez Gumer. On pozdravlja zastupstvo u ime carske vlade, koja se nada da će ono sve sile posvetiti boljku pokrajine. Vlada želi biti pravednom napram svim dielovom i svim narodnostim Istre. On sam biti će pravedan i nepristran tumač željah i nakanah visoke vlade.

Poslije toga pročita zemaljski kapetan formulu prisege, zove imenom, alfabetičnim redom sve zastupnike koji obećuju u talijanskom jeziku da će se zakona i propisa držati.

Obaviv to, proglasi predsjednik sabor otvorenim.

Pošto bijahu nekoje pomanje stvari riešene, zaključi sjednicu naznačiv prije dnevni red sutrašnje sjednice.

* * *

II. saborska sjednica sa sledećim dnevnim redom:

1. Verifikacija izborah.
2. Konstituiranje presjedničkog ur eda
3. Predloženje spisah i imenovanje u komisije (odbore). Pošto bijaše zapisnik prve sjednice pročitan i odobren, obznani predsjednik, da je stigla molba občine Kastav, da se obrati pokrajinsko tlo u troškove za gradnju ceste Klana-Paka. Molba se upravlja na dotični odbor.

Prva točka dnevnoga reda je: izvješće zemaljskoga odbora o netom minulih saborskih izborih.

Izpitav izborne spise, oslanjajuć se na zakone pokrajinske, izjavlja zemaljski odbor: da su c. k. oblasti, u koliko su zvane upliva ti, da se vrši izborni zakon, podpuno odgovorile svojoj dužnosti, da su na vrieme sve preduzele, da budu izbori pravilni te da su se držale točno zakona i nepristrane bile i ondje, gdje se pojaviše živahnije stranačke borbe.

Radostno priznaje zemaljski odbor tu činjenicu, nu nemože zamučati, da nebijaše svuda toli željeno jedinstvo u izbornom postupku. Tako bijaše primjerice, listina imajućih pravo izbora u nekojih mjestih sastavljena na podlogi občinskih izbornih listah, oznakom dotičnog poreza u padajućem stupnju; u drugih opet bez obzira na veću ili manju svotu poreza; napokom u nekojih bez ikakvog navoda o dotičnom porezu. Isto tako postupalo se različito u pojedinih mjestih sa izbornim pozivom oslanjajućim se na §. 30 izb. pokr. zakona; u nekojih občinah bijaše svaki birač osobno pozvan podpisavši ili podkrižavši se na pozivnici; drugdje opet objavio se samo poziv, i taj često površan, kako se ima primjerice: taj i taj dan doći na izbor fiducijarah, a nije se znalo, dali je bio rečeni poziv u svih podobćinah proglašen. Napokon se opazila različitost u sastavljanju izborne komisije za imenovanje birača u izvanjskih občinah. U nekojih občinah je pozvao izborni komesar občinsku upravu, da prisustvuje izbornom činu, u drugih pako samo načelnika. Zemaljski odbor drži, da imade prisustvovati izbornomu činu občinsko upraviteljstvo, jer osobito u razgranjenih občinah nije moguće, da načelnik osobno pozna sve članove občine, da uzmogne u slučaju konštatirati istovjetnost osobe, i jer njemački zakonik jasno označuje u §. 30. izb. pokr. zakona načelnika as riečju »Gemeindevorsteher« (občinski predstojnik), te bi bio uslied toga, da je htio načelniku opredieliti djelokrug naznačen u §. 31. izb. pokr. zakona, upotrebio istu rieč a ne drugu, koja, kao što bi rečeno, morala bi se prevesti u rieči: »občinska deputacija«.

Ove opazke učinjene su i radi toga, da upozore c. k. namjestničtvo, da bi ono izdalo na podredjene c. k. političke oblasti nuždne odredbe, da se provede prigodom drugih pokrajinskih izborah toli potrebita jednakost izbora. Zemaljski odbor prelazi zatim da izviesti uspjeh pojedinih izborah, da uzmogne podastrieti dotične svoje predloge:

I. Izbor u velikom posjedu.

Po izviešću zemaljskoga odbora, odabrano je u Poreču dne 30 junija pet zastupnikah u velikom posjedu. Od 108 biračah, bijaše jih što lično što zastupnikah, 51. Ovi odabraše sledeće zastupnike: g. Dr. J. Vergottini; g. Dr. A. Scampicchio, g. Dr. J. D. Fragiacomo; g. J. K. de Franceschi i g Dr. G. Becich.

II. Izbori u gradovih i trgovačkoj komori.

1) *U Kopru* izabralo od 234 biračah, imajućih pravo izbora njih 107 Dra. A. P. Gambini-a.

2) *U Piranu* od 359 biračah, došlo birati 116, a od ovih dalo 75 svoj glas g. Dr. J. Bubba.

3) *Rovinj*. Od 399 biračah došlo na glasovanje 110 a ovih odabralo je 109 njih g. Dra. M. Campitelli-a.

4) *Buzet, Izola i Milje*. Od 418 biračah, biralo njih 114, a oni svi glasovaše za g. baruna de Pretis-a.

5) *Poreč, Cittanuova i Umag*. Od 306 biračah, došlo glasovati 89 a ovi odabraše g. Fr. Sbisà.

6) *Motovun, Vižinada, Buje i Oprtalj*. Od 494 biračah, došlo njih na biralište 41 a svi dado še svoje glasove g. Dr. J. Cancian-u.

7) *Pazin, Labin i Plomin* broje 373 biračah, od ovih glasovalo 126. za g. Dr. A. Mrach-a.

8) *Vodnjan i Pul*. Biračah bijaše u listinah 1077; od ovih glasovalo 571; od ovih pak 288 za g. N. Rizzi-a.

9) *Cres i Krk*. Od 292 biračah, prisustvovalo je njih 46; ovi svi odabraše g. Dr. A Petris-a.

10) Volosko, Kastav, Lovran i Mošćenice. Na biralište došlo od 299 biračah njih 125 većina ovih t. j. 67. proglasi svojim zastupnikom g. V. Zamlića.

11) *Trgovačka komora u Rovinju* sastoji od 17. članovah; 13 njih odabralo dvojicu zastupnikah, t. j. g. Dr. Del Bello i g. G. F. Ivancich-a.

Svi navedeni izbori bijahu obavljeni zakonito, niti bi proti njim od ikoje strane podnešen kakav protest. Ipak misli sl. zem. odbor, da je počinjena u izbornih listinah za gradove Vodnjan i Pul velika nezakonitost. Imade tuj unešenih mnogo biračah, pripadajućih c. k. pomorstvu, kojim po sudu zem. odbora nepripada pravo izbora. Prem je takovih biračah došlo birati do 144, ipak to ništa nemienja na samom činu, pošto je od tih samo 4: dala svoje glasove u prilog izabranomu a svi ostali drugomu kandidatu.

III. Izvanjske občine.

1) *Kopar, Piran i Buzet*. Od 3156 imajućih pravo izbora, došlo jih birati 804; a ovi birali 82 fiducijara. Od poslednjih došlo birati 79. te odabraše zastupnike g. A. Križanca i g. Vj. Spinčića, prvoga sa 75 a drugoga sa 46 glasovah.

2) *Poreč, Buje i Motovun*. Od 1252 biračah, došlo birati 220, a ovi izabrali 57 fiducijarah. Od ovih bijahu izabrani zastupnici: g. Dr. A. Amoroso i g. S. Venier, svaki sa 54 glasa.

3) *Vodnjan, Pul i Rovinj*. Od 804 biračah, biralo jih 257, a ovi 37 fiducijarah. Od poslednjih došlo birati 33, te izabraše g. Dra. F. Doblanovich-a i g. T. Bemba sa 25 glasovah.

4) *Pazin, Labin*. Od 1433. biračah, došlo jih na biralište 466 a ovi izabraše 65 fiducijarah. Zastupnici bijahu izabrani sa 58 glasovah g. Dr. F. Costantini i g. baron Lazzarini.

Proti izborom fiducijarah bijahu u ovom kotaru uložena dva protesta na c. k. političku oblast; jedan proti izboru u Pazinu a drugi proti onom u Tinjanu. U prvom moli se za uništenje izbora, što se je u Pazinu skoro cielu noć biralo i što su pazinski gradjani glasove kupovali. Kot. glavarstvo odbi taj protest sa primjetbom, da je neosnovan i da su se izbori obavili zakonito i po smislu §. 33 izb. pokr. zakona.

U Tinjanskom protestu navadja se, da nebijahu pozvani svi birači na izbore; da je biralo biračah koji se nalaze pod kaznenom iztragom; da je bilo više biračah podkupljenih, da bijaše unešeno u liste biračah, koji neplaćaju potrebitu svotu poreza i napokom drugih

(Dalje u Prilogu).

pomanjih razlogah. Kot. oblast odvrže i ovaj protest sa dekretom od 14. junija Br. 84. kano netemeljit.

5) *Volosko sa Podgradom.* Od 2623 biračah došlo njih na izbor 342 a ovi izabrali 74 fiducijarah. Od ovih došlo birati 72 te izabrali jednoglasno g. A. Šterka i g. M. Laginju.

Svi spisi ob ovom izboru jesu posve zakoniti; ipak zem. odbor nemože predložiti g. Šterka na odobrenje jer se on nenalazi unešen u nijednoj listi izborničkoj većjedino sinovi Andra Šterk.

6) *Krk. Cres i Lošinj.* Od 2356 imajućih pravo izbora došlo birati 597 a ovi odabrali 46 fiducijarah; od ovih biralo njih 84 g. Dra. G. Bolmarcich-a i g. A. viteza Eluschegg-a.

U Vrbniku se biralo tri puta i to što je polit. izaslanik krivo tumačio zakon, hoteći naime, da budu fiducijari izabrani od nadpolovične većine svih imajućih u občini pravo izbora.

Izbori fiducijarah u občini Krčkoj budu prvi put uništeni po pol. glavarstvu jer da je jedan birač opazio, da glasuje osoba koja neima pravo glasa i da bijaše odabrano 7 mjesto 10 fiducijarah. Od strane narodne bijahu podnešeni protesti na namjestničtvo i ministarstvu proti uništenju prvog izbora, nu bez uspjeha.

Protest koji je stigao na zem. odbor iz te občine, nemože zem. odbor uvažiti jer nalazi postupak kot. glavara temeljit i opravdan.

Stigao je takodjer na zem. odbor protest proti izborom fiducijarah u občini Creskoj, nu zem. odbor nedaje mu vriednosti jer se neosniva na istini i na zakonu.

Istoj su sudbini podpali i ostali protesti sa otoka Krka proti izboru fiducijarah u pojedinih občinah. *)

Na temelju navedenih činjenicah predlaže zem. odbor: visoki sabor neka izvoli odobriti izbor spomenutih zastupnikah osim izbora g. A. Šterka u izb. kotaru Volosko-Podgrad.

Iza toga javlja predsjednik, da je stiglo proti nekojim izborom jošto pet protestah o kojih će izviestiti zem. prisjednik g. Dr. de Petris. Ovaj predlaže, da se izabere odbor od pet članovah koji će izpitati na temelju stigavših protestah dvojbene izbore u izvanjskih občinah: Kopar, Pazin, Vodnjan, Krk i izbor g. A. Šterka.

Prihvativ taj predlog i odobriv izbore u veleposjedu, u gradovih i u izvanjskih občinah osim navedenih, predje sabor na izbor verifikacionalne komisije u koju bijahu izabrana sledeća gg.

Becich Dr. Guido; Bubba Dr. Josip; Laginja Matko; Mrach Dr. Adamo i *Venier Dr. Silvestar.*

Prelazeć na drugu točku dnevnog reda, bude imenovana dvojica tajnikah i šestorica revizorah i to tajnici: g. Dr. Bubba i g. Spinčić; revizori: g. T. Bembo, g. Dr. Del Bello, g. barun Lazzarini, g. F. Ivancich, g. V. Zamlić i g. N. Rizzi.

Zastupnik g. Gambini koji medjutim ulazi u dvoranu, polaže svečanu prisegu.

Na predlog g. zastupnika Scampicchia bude izabrano u financijalni odbor 9. a u ostale odbore po 7 članovah. *U prvi* bijahu izabrani sledeći zastupnici: g. Campitelli; g. Canciani; g. Doblanovich; g. Ivancich; g. Lazzarini; g. Rizzi; g. Venier; g. Sbisà i g. Zamlić.

U pol. ekonomički odbor gg. Bembo, Costantini, Eluschegg, Fragiacomo, Franceschi, Mrach i Vergottini.

U školski odbor gg. Bolmarcich, Bubba, Costantini, Del Bello, Gambini, Scampicchio i Šterk.

Nakom izbora oglasi g. predsjednik buduću sjednicu za utorak. Tim bi izcrpljen dnevni red i sjednica zaključena.

III. Sjednica pokr. sabora:

Prisutni g. predsjednik Vidulich, g. vladin povjerenik Gumer i 29 zastupnikah. (Galerije natrpane občinstvom) Dnevni red:

1) Izviešća.
2) Izviešće zem. odbora o izborih za gradove Buzet, Izolu i Milje.
3) Izviešće i predlozi verifikacionalnog odbora o dvojbenih izborih.
4) Izbor zemaljskoga odbora.

Zapisnik poslednje sjednice bi pročitan i odobren.

G g. M. Dr. Campitelli i Ed. Strudhoff polažu svečanu prisegu. Predsjednik javlja 1) da je dao razdieliti tiskan vladin predlog ob osnuću poljodjelskih družtvah kotarskih i jednom pokrajinskom; 2) da presvj. biskup Krčki nemože sudjelovati na saboru radi zaprickah; 3) da se je izpričao g. Spinčić što nije mogao doći k današnjoj sjednici radi službenog posla.

Zatim javlja, da je stiglo više molbah od občinah i pojedinacah za razne podpore i pomoći. Prelazeć na II. točku dnevnog reda, izviešćuje prisjednik g. Petris o izborih u gradovih Buzetu, Izoli i Miljah i predlaže, da se izbor g. Strudhoffa potvrdi, što bi odmah učinjeno. Kod III. točke dnevnog reda, izviešćuje g. Dr. Bubba kao izviestitelj dotičnog odbora o izborih u Voloskom sa Podgradom; Vodnjanu sa Pulom i Rovinjom; Pazinu sa Labinom; Krku sa Cresom i Lošinjom i u Kopru sa Piranom i Buzetom. (U ovom odboru složili se svi članovi o predlozih osim g. Laginje).

Najprije čita izviešće o izboru izvanjskih občinah Kopra. Odbor predlaže da se izbor gg. zastupnikah Spinčića i Križanca uništi jer

1) izborne liste u Pasjoj vasi bijahu izradjene ne na temelju poslednjih izbornih listah za občinsko zastupstvo, nego na mnogo starijih.

2) G. Dr. Gambini očituje, da su nezakonitosti zbivše se prigodom izbora izbornikah u Pomnjanu i stigavše u formi protesta, istinite.

U Pomnjanu imalo se birati 12 fiducijarah a g. kotarski glavar u Kopru, da je poslao listu muževah koji su imali biti izabrani, načelniku Pomnjanskom nakanom, da za iste agitira.

3) U protestu navadja se nadalje, da je dvojica biračah u Pomnjanu birala, neimajuć k tomu pravo.

Usljed tih nezakonitostih odpalo bi kod izbora zem. zastupnikah u Kopru 12 fiducijarah Pomnjanskih a tim ne bi g. Spinčić dobio zakonitu većinu glasovah. Pošto se pako izborni čin neda nipošto cjepati, uništenjem izbora g. Spinčića imade biti njedno uništen izbor njegova druga g. Križanca.

*
* *

Protest podnešen proti izborom izvanjskih občinah Pul-Vodnjan tiče se samo izbora 6. fiducijarah u Barbanu, koji da nebi ništa mienjali kod zaključnog izbora pa da i budo izbor rečenih fiducijarah uništen; toga radi predlaže odbor, da budu gg. Doblanovich i Bembo ovjerovljeni.

*
* *

Proteste proti izboru izvanjskih občinah Pazinskih spomenuli smo na drugom mjestu. Verifik. odbor nemože jih uvažiti već predlaže, da budu izbori zastupnikah: gg. Dra. Costantina i baruna Lazzarini-a ovjerovljeni.

*
* *

Nasuprot predlaže isti odbor, da se neovjerovi izbor zastupnika g. A. Šterka iz jur drugdje navedenih razlogah.

*
* *

Što se tiče izbora izvanjskih občinah Krk Cres i Lošinj, izjavlja verifik. odbor, da su sve priprave ka izborom i sami izbori obavljeni pravilno i zakonito pod pazkom kot glavarstva u Lošinju, koje je zakon jasno tumačilo. Netemeljiti su svi protesti proti izborom fiducijarah, stoga su zakonito izabrani proglašeni od nadležne oblasti fiducijari koji su izabrali zastupnike gg. dra. Bolmarcicha i g. A. Eluschegga.

*
* *

Oslanjajuć se na gorespomenute razloge, vodjen strogom zakonitošću kod izpitivanja izbornih spisah, predlaže verifik. odbor saboru:

A) *Da se ovjerovi izbor* zastupnikah gg.:
1) Dra. Costantina i J. baruna Lazzarini-a.
2) T. Bemba i dra. J. Doblanovich-a.
3) Dra. Gj. Bolmarcich-a i viteza A. Eluschegg-a.

B) *Da se neovjerovi izbor,* gg.
1) Vjek. Spinčića i A. Križanca.
2) A. Šterka.

C) Nalaže se sl. zemaljskomu odboru, da se obrati na visoko namjestničtvo koje će potrebita poprimiti za nove izbore u navedenih izb. kotarih.

*
* *

Presjednik izjavlja, da će dati na razpravljanje svaki predlog odbora posebice. Pita dali želi tko govoriti proti ovjerovljenju gg. Costantina i Lazarina.

G. zastupnik *M Laginja* zamoli rieč te izjavi u talijanskom jeziku sledeće *):

„Visoki sabore! Čast mi je izjaviti, da ću kod današnje razprave ovoga vele znamenitoga predmeta, govoriti mojim materinjim jezikom hrvatskim, jer, prem Istranin, s onim sam se jezikom rodio i u njemu odgojio. Da odklonim svako nesporazumljenje, izjavljam već unapred, da ovim postupkom neću nikako da prejudiciram izključivo talijanskoj narodnosti gostoljubivog ovog grada Poreča i svih onih, koji u Istri ovoj narodnosti pripadaju."

Iza ove izjave nastavi govornik hrvatski: *»Poštovana gospodo Latini! izbor u Pazinu«* . . . . . dalje nemože. Jedva da je izustio navedene rieči, nastade silna vika i larma na galerijah dubkom punih mješovitom publikom. Podpredsjednik sabora (zastupnik hrvatskog kotara) g. Amoroso izadje prvi demonstrativno iz sabornice a za njim svi ostali osim četvorice Hrvatah.

G. Laginja prosvjeduje svečano proti takovom postupku, nu galerije mu odgovaraju kano bjesno. »Fora!« »Fora!« (van i van!). G. predsjednik opominje izgrednike i grozi se, da će dati galerije izprazniti nebudu li mirne; zatim moli govornika, da izvoli nastaviti izjaviv, *da je svakomu zastupniku slobodno služiti se jezikom, koji je u zemlji običajnim.*

G. zastupnik Laginja nastavi opet hrvatski: *„Izbor u Pazinu nije zakonit"* ali na galeriji podigne se još strašnija buka i vika, na što je bio g. predsjednik prisiljen izprazniti galerije.

Nakom malo stanke i pošto je uložio svečani protest proti postupanju saborske većine, nastavi govornik svoj govor talijanski a gospoda zastupnici počeli se malo po malo vraćati. Na galerijah ostima žive duše (osim izviestitelja „L' Istrie" i „Naše Sloge") tekom ciele razprave premda je zastupnik g. Fragiacomo predlagao: neka se občinstvu vrata otvore, čemu se je predsjednik protivio. Razprava tekla je u najliepšem redu bez občinstva, te ju možemo nazvati tajnom.

U razpravi govorio je g. Laginja kod svake točke, dakako talijanski. Odsudiv postupak gospode kolegah — koji su se iza one njegove jasne izjave izpod svake kritike ponieli — i nepristojno ponašanje slušateljstva, razglaba točku po točku sve nepravilnosti kod pojedinih dvojbenih izborah. Od hrvatskih zastupnikah govorili su jošte gg. Križanac i Šterk. Prvi reče, da su sve one nepravilnosti, koje se predbacuju njegovoj stranki u izb. kotaru koparskom počinjene od onih koji proti njegovom izboru protestiraju; da on nit je težio niti teži za zastupničkom častju nu odabran slobodnom voljom naroda pokorio se njegovoj volji i želji.

Govor g. Šterka priobćujemo na drugom mjestu.

Od talijanske većine nije se upušćao nitko potanje u razpravu. G. zastupnik Eluschegg — obrijan štono rieč, bez sapuna — morao se sam braniti nu ipak neuzmogne niti jednu tvrdnju g. Laginje oprovrći. Koprcao se amo i tamo nu nije mu išlo, što opaža i izviestitelj njegove braniteljice „L'Istria"

Usuprot svim temeljitim dokazom g. Laginje budu *svi* prieporni izbori talijanski ovjerovljeni a *svi* prieporni hrvatski odbačeni; tako bude uništen izbor gg. *Šterka, Spinčića i Križanca* a ovjerovljen, onaj gg. *Costantina i Lazzarina, Bemba i Doblanovich-a; Bolmarcich-a i Eluschegg-a.*

Sjednicu zatvori predsjednik oko 2. sata po podne. Kako bijahu dočekani naši zastupnici kod izlaza iz sabornice i na ulicah od porečke civilizirane svjetine, mogu razabrati naši čitatelji iz dopisa: „iz Poreča" na drugom mjestu.

*) Mi ćemo se opet vratiti na te proteste da naši čitatelji sami uvide u koliko su »netemeljiti i neistiniti«. Ured.

*) Budući da je govor g. Laginje veoma obsežan, važan i krasan, donieti ćemo ga u budućem broju doslovce jer nam to danas prostor lista, prieči. Uredn.

Govor

g. zastupnika A. Šterka, izrečen prigodom verifikacije zastupnikah u Poreču dne 21. kolovoza.

Težko je i škakljivo govoriti u svojoj stvari: »Cicero pro domo sua«; al ipak osjećam, da sam danas dužan to činiti.

Dužnost mi je zahvaliti se gospodi odbora za verifikaciju izborah, na laskavih i pohvalnih riečih, kojimi me obsipaše za moj zastupnički rad za vrieme prošlih šest godinah, al ujedno mi je dužnost i dokazati gospodi, da ja uživam aktivno i pasivno pravo izbora u občini kastavskoj, pravo koje mi isti odbor nieče. Onaj Andrija Šterk gospodo, koga vi nalazite u izbornih listinah, sam ja i nitko drugi. Čim je iztekla u septembru prošle godine zakonodavna perioda, upozorih moje izbornike seoskih občinah kotara Volosko-Podgradskoga da ja usljed sadanjeg svog položaja u Trstu i radi ogromnog posla koga sam imao na se uzeti početkom nove godine kao župnik stolne crkve, neću moći biti i nadalje njihovim zastupnikom na pokrajinskomu saboru i preporučih im, da se dakle na dobu slože i odaberu drugoga kandidata. — Na to mi bijaše odgovoreno novimi molbami sa svih stranah, da opet primim kandidaturu. Ja se tomu oprah al napokon moradoh popustiti i rekoh »Fiat.«

Odmah zatim pisah glavaru kastavske občine, da ja doduše nedvojim o svojem pravu izbora prem stanujem izvan provincije, al ipak neka vide jeli sam ja redovito unešen u izborne listine. Na to mi bje odgovoreno, da je sve u redu.

Dodje dan izbora i u kotaru Volosko-Podgradskom, pa mogu s ponosom reći gospodo, da koli izbor izbornikah toli onaj zastupnikah, bje obavljen tako složno i uz takovo oduševljenje, da bi mogli služiti uzorom cieloj pokrajini.

Malo danah prije otvorenja sabora, primih list od vrlo uvažene osobe iz Poreča, u kojem mi se javljalo, da je moj izbor dvojben, jer da moje ime nije unešeno u nijednoj izbornih listinah pokrajine. — Ta me viest iznenadi, jer kako rekoh, iz Kastva mi je već prije bilo javljeno, da je sve u redu.

Dodjoh u Poreč i čuh kako pokrajinski odbor sbilja predlaže, da se moj izbor neovjerovi, jer da se moje ime nenalazi u izbornih listinah. Umolih da mi se dotične listine pokažu i nadjoh unešeno moje ime: Andrija Šterk podobčina Pobri br. 48.

Gospodo! ja se zovem Andrija Šterk i onaj u izbornih listinah sam ja i nitko drugi, jer ja sam zajedno sa braćom svojom posjednik nepokretninah upisanih i uknjiženih u podobčini Pobri br. 48.— To je izjavila službeno i občinska oblast u Kastvu, koja je prva pozvana, da o tom sudi. To je potvrdila i politička kotarska oblast u Voloskom, pače prekjučer pružila mi se prilika govoriti sa ondešnjim gosp. kotarskim kapetanom, koji se vrlo začudio kad je čuo, da pokrajinski odbor predlaže, da se moj izbor uništi.

Da sam gospodo, ja onaj Andrija Šterk, evo Vam i mojih dokazah.

Veli mi se: ono je vaš otac Andrija a ne vi.

Moj je otac umro već prošlih 10 godinah. Poslije njegove smrti ja dadoh upisati nepokretnine po njemu ostavljene u občinah kastavskoj i voloskoj na ime svoje i braće Antuna i Frana.

Nu ova dvojica su riečki gradjani dakle pripadnici ugarske krune i kano takvi neimaju političkih pravah u Cislajtaniji; zato oni nedolaze u izbornih listinah.

Čuo sam govoriti, da bi oni bili meni morali dati punomoć. — Istina je, da § 11. izbornog reda izrično kaže, gdje ima više posjednikah jednog dobra koje daje pravo izbora, jedan samo može to pravo vršiti opunovlašćen od ostalih, al kako da moja braća mene ovlašćuju, da vršim u njihovo ime pravo, koje oni neuživaju?

Još mi se predbacuje, da u izbornih listinah nije naznačen moj stališ, ali ja odgovaram, da toga netreba pošto ja neimam pravo izbora kao župnik i kanonik u Trstu, već kao posjednik u občini kastavskoj; dà u cieloj Istri nećete naći drugoga, koji bi se zvao kako i ja.

Tim mislim gospodo, da sam očevidno dokazao da onaj Andrija Šterk koga nalazite u izbornih listinab kastavske občine, nije nitko drugi nego ja i da je po tom moj izbor posve valjan i zakonit, te se ujedno scienim opravdanim pred svojimi birači, koji su svi htjeli mene a ne drugoga da ih zastupa.

Zaključujem preporučujuć se, ne vašoj milosti, da moj izbor odobrite, nego preporučujem vam, da stvar sudite po vašoj svie sti i savjesti.

Hrvati puljskoga polit. kotara, pozor!

»Bdite braćo! jer neprijatelj vaš, djavao obilazi, tražeć koga da proždre«. Ove rieči upravljamo na hrvatsko pučanstvo puljskoga kotara, koje obilazi »nečisti« u spodobi laskajućih i narivavajućih se talijanskih mutikašah i uhodah. U tom kotaru ide talijanaštvu za glavu, pa stali misliti i snovati naši protivnici, kako da spase sebe i nekakvu talijansku prosvjetu. Oni se nežacaju nikakva sredstva. Najnedužniju stvar znadu oni sebi u prilog nategnuti, iz nje korist crpiti, pa bilo to na gotovu propast susjedu. Da je tomu tako, dokazuju nam nekoje razmirice koje su u Puli i okolici nastale radi *lova*. Bože dragi! gdjegod se na svietu lov lovi, biva to il da se škodnu životinju uništi, il radi zabave ili materijalne koristi t. j. da se životinjom hrane il ju prodadu, samo kod nas u Istri, napose u puljskom kotaru, upotrebljuje se lov u *nečiste i neplemenite političke svrhe.* Ono što je bivalo uviek u Istri t. j. da gospoda *»šćava«* nepoznaju nego kad nadodju kakovi izbori, kad ga mogu u svoje svrhe upotrebiti i s njim se kao kakvom robom služiti, tako rade i sada, prigodom ostvaranja lovačkoga družtva u Puli. Gospoda Talijani hodkare i obilaze sela i mjestanca u okolici puljskoj i to il sami ili šalju: crne kukavice, hrvatskoga roda izdajice, da mame, mole i nagovaraju našega jadnoga kmeta, da se složi i uroti sa Talijani proti poštenim i vriednim mu prijateljem. Oni muževi talijanski, koji su stojali prigodom poslednjih izborah za sabor u redovih naših neprijateljah i protivnikah, koji su dušom i tielom radili, da Hrvat puljskoga kotara nebude zastupan svojim čovjekom na saboru u Poreču, ti muževi stupaju na čelo novoga lovačkoga družtva, oni mame i zovu mrzkoga jim »šćava« u svoje kolo i to jedino za to, da se medju njimi izrodi i pokvari i da ga sirotu izigraju proti c. k. mornarici. Naš narod puljskoga kotara neima ni najmanje razloga, da se i dje svadjati i zamjerati c. k. mornarici, medju kojom imade veoma čestitih i plemenitih muževah, koji niti mrze niti proganjaju istarskoga Hrvata, već mu po mogućnosti pomažu, da postane i on čovjekom. Talijani su na dražbi uzeli puljski lov za tako *veliku svotu*, da se čovjeku nehotice nameće pitanje: kako mogu oni za toli neznatnu i nekoristnu stvar tolik novac sipati, tako, da će lov pojedinca skoro do 25 for koštati. Lovačkim družtvom će upravljati muževi za koje se znade, da nisu lovci ili da njim je lov deseta briga, dočim su dobro poznati kano najpogibelniji protivnici svega što je hrvatsko. Nebi oni streljali divljad

42

u puljskih šumah već bi hvatali po selih hrvatskoga seljaka za grlo, da mu izčupaju materinski jezik, da mu otruju dušu i tielo. Sada pišu o njemu po talijanskih novinah kano da bi mu u istinu prijatelji bili: *»i nostri bravi villicis«* jer ga trebaju a kad postignu svoju svrhu kazati će: *nemistro di sciavo!*

Preporučamo što toplije svim prijateljem hrvatskoga puka u tom kotaru, da narod poduče kako stvar stoji sa rečenim lovom; da mu predoče pogibelj, bude li drugovao i prijateljevao sa narodnimi neprijatelji; da ga upute, kako se njegovi interesi bolje slažu sa onimi c. k. mornarice nego li sa onimi istarskih Krnjelah i Talijanašah; da ga uvjere, kako će na novcu štetovati, vrieme gubiti, svoje posle zanemarivati i lahko svomu rodu otudjiti se ako pristupi u to talijanaško lovačko družtvo.

Gospodo rodoljubi! Nedajte da nam narod u zanjke hvataju, da ga truju i mrcvare.

DOPISI.

Iz osorske občine.

Komu nisu već poznate težnje naših nespašenih Istranah? Lukaviji od lisica upotrebljuju sva moguća sredstva, da naš puk odnarode, da mu silom ili milom narinu svoj tobož ugladjeni, svjetski jezik talijanski.

Zaslepljuju navadno i ovuda ljude jedinim i poznatim razlogom, da im je talijanski jezik koristan i neobhodno potreban—„lingua italiana è per voi la lingua d' interesse.“

Žalostna je istina, da mnogi tim zlobnim ljudem i u ovoj občini a poimence podobčini nerezinskoj, gdje prebiva čisto naš puk, vjerujo i svoju budućnost sliepo povjerava. Nekoji i na čelu jim podeštà traže od ljudih podpise na molbenicu, koju će valjda slavna naša občina poslat Junti, da se u nerezinsku školu uvede talijanski naukovni jezik. — Poznata je svrha pučkih učionah: da se djeca nauče čitat, pisat računat a osobito zdravo misliti.

Kako će napredovati vaša djeca, ako nije u školi materinji jezik? Poznato je, da je prva obuka djece zorna t. j. djeca gledaju predmet i čuvši kako se zove, zapamte njegovo ime. Recite mi sad, kako će djeca razumjet učitelja, koji im govori u nepoznatom jeziku? Ne braćo, tako se pamet djeteta zatupljuje; mesto da se ga nauči misliti, razum mu pomrači, srdce odrveni.

Istina, vi mnogo trgujete s drvi u Veneciju te vam služi i talijanski jezik, ali budite uvjereni, da će vaša djeca bolje naučit talijanski jezik, pokle se nauče zdravo misliti, čitat, pisat i računat u materinjem si jeziku.

Mnogo više bi vam škola koristila, da ju vaša djeca marljivo polaze te da jim kupite potrebite knjige. Nemojte dakle slušat laskavih i zavarljivih riečih vaših neprijateljah, koji vas nastoje odnarodit i sklonut, da pogrdite materinji jezik, koji je svakomu čovjeku velika svetinja. Nuučite se već jednom ljubit svoje, a poštovat tudje. Koliko vam ti ljudi dobra žele, mogli ste se više putah osvjedočit a osobito promislite, kakvimi sredstvi su se znali služit prigodom zadnjih občinskih izborah.

Da je vašem načelniku stalo do vašeg dobrostanja, da vam je iskreni prijatelj, bi kolikogod mogal proskrbit i za školsku zgradu u Nerezinah i luku (porat), za kojom toliko godinah punim pravom vapite. Na noge dakle braćo! otresite se ljudih, koji vam žele iztisnuti najveće naše blago iz škole, naš mili jezik, te tražita radje, da vam se već jednom pokaže ona državna obligacija, koja se je morala pribaviti već pred nekoliko mjesecih. Pred nekoliko mjesecih, čuje se, da se je izručila stotinica forintih nekomu gospodinu, da nabavi te obligacije, pa kako to, da jih još nema? a osobito prišapnite vašem načelniku, da bi bilo već vrieme, da vam pokaže onu državnu razteretnicu (oblig. di stato) koju je već pred mnogo mjeseci obećao bio pribavit njegov slavni paša.

U Poreču, *koncem kolovoza,*

Čitateljstvu „Naše Sloge“, koje nečita talijanskih ili njemačkih novinah, neće biti pobliže poznati izgredi i nemiri zgodivši se u Poreču u vrieme saborovanja. Uvjeren sam g. uredniče, da ćete obljodaniti točno izvičeće one glasovite saborske sjednice od 20. kolovoza, stoga neću, niti mogu o njoj što izvorna napisati jer nas kako Vam je poznato — g. predsjednik sa galerijah protjerao, već Vam evo priobćujem uličnе izgrede i utiske, koje su isti na mene učinili. Ponajprije moram najliepše, da se zahvalim „L' Istri“ radi izkrenosti, što naime priznaje, da su izgredi i demonstracije u Poreču bile naručene, da se je za nje znalo, na čemu će njoj g. vladin zastupnik i kot. kapetan g. Gumer svakako zahvalan biti; žalimo da kad je već rekla *a* da nereče i *b* t. j. koji je od njeznih patronah i prijateljah izgrede osnovao i pripravio, na istinitom odgovoru, bili bismo mi zahvalni. Što se tiče publike, koja bijaše na galeriji imam vam kazati, da su prve redove stolicah zauzele gospoje Porečke dočim se odraga ponamjestiše članovnici, doktori, svećenici, trgovci i nadobudna omladina porečka. Teta „L' Istria“ valjda nepocrveni kad prime u svoje krilo koju novu laž, nu ipak se neusudi napisati, da je tobože prosta svjetina ili fakinaža izfućkala i ušutkala ponajprije g. Laginju u sabornici a zatim sve hrvatske zastupnike na ulici. Najprvi demonstrant je bio svakako g. Dr. Amoroso, od cara imenovani saborski podpresjednik, koji je prvi izašao iz sabornice a tim dao liep primjer svojim drugovom da ga sliede a galeriji ....? Nije dakle osnovala i izvela izgrede u Poreču tamošnja prostačina, već viši i srednji razred pučanstva a tim dobiva izgred posve drugo lice.

Iz sabornice izadje najprvi g. Križanac koga — ćemo kazati — naobraženа prostačina sa vikom, smjehom i fućkanjem poprati. Za njim dodje napolje g. Šterk, kanonik, čovjek vremenit i bivši kroz 6 god. zastupnik, nu sve to mu nepomože ništa; on dobi takodjer svoju porciju iste duševne hrane porečke, kao što i g. Križanac. Sredom, da je u blizini sabornice biskupska palača kamo se g. Šterk utekao i tim muzikantom brzo posao pokvario. Iza toga nadodju ovjerovljeni zastupnici gg. Zamlić i Laginja. Njim je valjalo već nešto bolje zamuzicirat. Gg. Šterk i Križanac su dobili *pasus* te se po žeiji porečke gospode već nikad u Poreč nepovrate, nu ona dvojica mladih, mogla bi u Poreču zadirkivati i uznemirivati mirne i blažene gradjane, stoga njim treba jednom za uviek reći: ako ćete među nami (koji smo sama, čista i suha civilizacija) boraviti, morate se odreći za uviek hrvatske rieči u našoj visokoj sabornici a onoga *„mašoga druzika“* valja odmah po prstih klopnuti što je progovorio jezikom, koji se u Poreču negovori, koga negovori g. predsjednik; kojeg samo ime, vriedja u dnu duše svakog pravog Talijana i koji nije sposoban već da se u njemu poganjaju ovce i kože po istarskih brdinah. I dobro mu stoji! Neka si zapamti ono divlje urlikanje, tulenje, fućkanje i psikanje pa će ga drugi put minut volja, govoriti hrvatski u sabornici koja se nalazi u čisto talijanskom gradu (pa i kakvom gostoljubivom i visoko naobraženom gradu!). Žao nam je g. Zamlića koji je sudbinu dielio sa g. Laginjom premda si ju nije sirota sam skovao kao što njegov drug; i to nek mu bude opomenom za buduće s kim da se druži ako se budu gospoda gradjani Porečki udostojali dozvoliti njim, da stupe još kada u gostoljubivi grad Poreč.

U španjolskih narodnih svečanostih zauzimala je još nedavno jednu od glavnih točkah programa borba sa bikovi. U posebne prostorije uvelo bi krasnoga bika nariešena cviećem i vrpcami zatim bi dojašlo na vilovitom konju junak koji se imao sa razjarenim bikom boriti. Bika bi najprije sa crvenimi zastavicami do bjesnila razjarili, a tad bi se bjesan bacao na konja i konjanika.

Porečkoj inteligenciji potreba crvenih zastavicah, njim je dosti da vide urednika »N. Sloge« pa uzbjesne poput španjolskih bikovah. Arene za sreću nemaadu u Poreču nu zato su za navalu prikladne uzke porečke ulice. Čim se je on pokazao gdjegod na ulici, uzkipila bi odmah krv plemenitoj gospodi porečkoj a u utorak postigne njihovo bjesnilo vrhunac videći ga gdje izlazi iz pokrajinske sabornice. Svjetina porečka, svih stališah i svake dobe primi ga urnebesnim urlikanjem kakvo se čuje kada divlje azijatske čete na napriatelja nahrupo. Nu nebi njim dosti samo na deračini i psikanju, već gospoda zadojena *»prodjedoskom kulturom i porjestnichimi tradicijami«* latiše se i gadnjeg diela! Dažjem gnjilog voća htjedoše ti veliкani ošutkati pravo i pravicu! Gnjilim voćem popratiše ti junaci čovjeka u gradu gosta, idućega mirno svojim putem i po svojem poslu. Taj list vaše najnovije povjesti naobrazbe izvolite priložiti ka onim zlatnim listovom koje vam crvi i moljci izjedaju. Sa ponosom moći ćete svojoj unučadi pripovedati kako ste junački pobili poslanike naroda i protjerali iz *gostoljubivog* svog grada čovjeka novinara koji vam nije nikad ništa zla učinio, ako ne da je to zlo, što je on Hrvat — *divljak* a vi *prosvjetljeni* Talijani. U parlamentarnom životu ma kojega naroda na svietu, nije se dogodilo da bi bili poslanici i zastupnici naroda — koji moraju biti svakomu osobe posvećene nedodirljive, na sličan način počašćeni, kao što to ljahu zastupnici hrvatskoga naroda u svojoj domovini, u glavnom gradu pokrajine.

Gospoda u Poreču čitaju valjda još koju novinu osim svoje *„lažitorbe“* pa će biti doznali, kako je *najdirlji* narod na svietu, ona barbarska Rusija počastila i pogostila prigodom krunisanja novinare čitavog svieta bez razlike narodnosti. Njemački, talijanski i madjarski novinari, koji neznaju drugo nego rigat svoj otrov protiv svemu što je rusko, što je slavensko, našli su u srcu Ruske u drevnoj Moskvi takovo gostoljublje i prijateljstvo o kakvom nisu do tada ni sanjali. Dakako to su učinili iz samog divljaštva jer govorit kod njih o *„djedovskoj civilizaciji“* bilo bi odveć ludo! Ako misle gospoda u Poreču ovim načinom utući pravedan glas hrvatskoga naroda Istre, tad se ljuto varaju. Pravo i pravica moraju pobjediti. pa postavili se oni na glavu, jer to hoće zakon božji i ljudski. Oni mogu nastavljati svoje deračine, mogu i nadaljekazati naobraženom svietu svoju golotinju, ai se tvrdo nadamo, da će se i proti tomu naći lieka. Ono što mogu sebi i potomstvu u korist učiniti jest, da poslanike naroda hrvatskoga svakom zgodom insultiraju i proganjaju pa mogu biti stalni, da će se jih za navieke riešiti a na onih ulicah porečkih u kojih bijahu ruglu i smjehu izvrgnuti uzdanici našeg roda, rasti će korov i drač; da to čim prije uzbude odvisi od njih, mi nemamo ništa proti tomu.

Franina i Jurina.

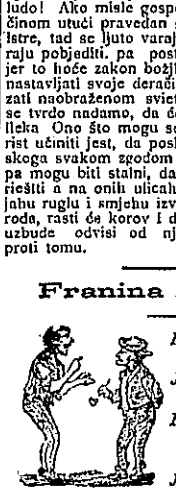

Fr. Ugoni Jure ča je to škalatina?

Jur. To ti je bol od ke se umire.

Fr. Valja i nevalja! Jedno i drugo nemore bit.

Ju. Aj vero ja; čujme pak ćeš videt da more: Pul nas na Pićanšćine davi ta nesreća decu bez milosti. Duhtori pridu, vide, prepišu lek, kega ludi ljudi breku daju a deca neka umiru.

Fr. Ma vero ča njim je spameti?

Jur. Da bi tako, bi pametnije delali. Nebi onput barem rabili krvi od one stare mršave i mrske tovarice Nazlove za medižiju.

Fr. Po Martina! vero valja se neleče s krvljam?

Jur. Leče; Nacio pusti na smradnih ušesih krv tovarice pak daje bedakom za lekarlju kuntra škalatine.

Fr. Ha! Oprosti njim Juriću zač neznaju ča delaju.

***

Ju. Jel Franino istina, da ti govoriš sve zajike kako i šoja?

Fr. Da ča mislš, da grem već toliko let po svetu s glavun va torbe.

Ju. A kade si bil oveh dan, da te nisam mogal nigder ni s feralom nać?

Fr. Tamo va nekeh poljiceh, na vojskem školju; kade stoji, ako znaš, on Kavo — dajo pače on sudac, kij ono neki dan va vojskem balotacijone s protivnici bil; a nezna on kakovu škodu je s tem svojim ljudem storil. — Još je, po moju puru pametnijoh doma na paše ostalo.

Ju. Tu si per šanta vjolina baš kako čovek rekal. — Tako ča mi znaš pove. dat od teh dubašnjarskeh kraj?

Fr. Ča? — Ljudi su tamo va Poljicah va velikem konfužijone.

Ju. A zač? po rane božje!

Fr. Zač da je tamo od nekuda priletila neka šara tičina s očali; pak da deca bože od nje kako vrag od tamjana — Bog mi je prosti!

Ju. Viš malo zlodeja. Svake šorte živin je gosp, Bog dal na svet. — Pak ča deš ti Frane kakova bi to mogla bit tičica?

Fr. Ča ćeli da ti rečem, ako ni morda pijuh, ali kogulj s iredentaškoga njazla.

Ju. Pak zač ju s puške, ali s maškuli neubiju?

Fr. Aj bi njoj, po Franića dobro stalo, kad bi njoj one kuntrafineštre va kljun zatukli; ma ča ćeš, kad su ju tamo poslali, da njim decu va škole vadi; zač, da se je va Lošinje štufala gradskega zraka.

Ju. Ala si nem! Piljuh pak da decu vadi. To će biti valjda nekakov meštar.

Fr. Da ča je, ako ne meštar; pače »poljička perdi žurnada«.

Ju. Pak ča tamo dela, kada deca od njega bežo?

Fr. A niš, nego po vas dan po Veji, kako harka prez timuna klatari pak vavek neć va poreču »lažitorbu« proti Hrvatom piše. A kadaj ono bil balotacijon tekal je kako pas sakupljajuć voti po gornjoj Dubašnice.

Ju. Povej mi malo dragi ti, kako se zove ta »šporkakarta?«

Fr. To ti je, moj dragi Jurino neki Kašalj, ki ima po seh kantuneh repić.

Ju. Aj bih ti ga ja, po Jurinu činel zakašljat, da nebi potle mogal ni kihat. — Ča nebi bolje storil, kad drugega dela nima, da bi šal va poljičkeh lokvah žabe lovit i svojem ljudem jih prodavat; pak bi morda stem interesi plačeval.

Fr. Da ča nego! On voli poli Maškulina va Veji briškulat.

Ju. A ča nemore kigod tu »poljičku perdi žurnadu nuncijat, da škole nedela.

Fr. Ja! On to leh čeka; zač da kada bi bil sušpenjen, da bi onda mogal na ministèr rekurit.

Ju. O! Tako ti mene Frane reci. Sad valje razumem, da su se i njemu siromahu možjani zvodnili.

***

Fr. Reci mi po duši, ča će reć, da ti luia već nedimi?

Ju. Ha, ter znaš, da kada je čovik va razgovoru zaboravi jist i pit a kamo neće pušit. Varamente pak moram malo i šparat, zač ću ostat bez tabaka.

Fr. Ter ga je va paltu, a za beči te i tebe gospoda Krnjeli pazinski kupit.

Ju. Joh novolja, ča bi s manum, nego da njim dam ovu oškrbljenu lulicu al moj stari klabučić; ju sirota već malo valjan.

Fr. Upravo oni žele kupit one »šćave« ki malo valjaju, ki se drže dugo od naših pametneh ljudi i ki neznaju da su živi.

Ju. Pak ča bi s njimi?

Fr. A kričali bi skupa s onen smradom pazinskim: *»Viva Talia«* pak bi njim kupili brageše i klabučić krnjelski a dali bi njim oglodat kakovu kost od *tovara* kako i poli zadnjih balotacijoni.

***

Fr. Si ti Jure čuja, da će istarski Krnjeli učinit neko družtvo talijansko za celu Istru?

Ju. Čuja sam čuja, već su i mene pozvali zač da moraju u to družtvo svi Istrijani stupit, samo *Ičavunski* popi neće smet ni blizu, jer da bi njim račune pokvarili.

Fr. Ma dunke ča ćemo mi u tom družtvu, ter smo i mi *Ičavuni*?

Ju. A da, ali unutri neće nan govorit više »šćavo«, nego: bon jorno šinjor Žvane, šinjor Mate i šinjor Tone.

Fr. Da da, te nas gladit i mazit, da nas lagije svuču i operušaju a kad budemo goli i bosi, dat će nam Krnjeli nogom u g.....

Ju. I pomoć ćemo njim raznašat listiće garibaldinske na keh je napisano: »fora i spioni o la morte« jer nebi imela ča delat pazinska pulicija, da njoj neduju kada i kada naši mili prijatelji, krnjelski neoslobodjenici, koliko toliko posla.

Fr. Ti dakle misliš, da će nam to družtvo blagoslova donest?

Ju. Da ako se budemo od njega 100 milj daleko držali.

***

Fr. Kako si ča ćopravli danas na sude Jurino?

Ju. Nikako najveć, zač sam ostal va kondumacije, mislei sam, da me danas toka dole poć, a dole rekli su mi, da sam za čera bil pozvan.

Fr. Ča si bil ćorav, da nisi videl na buletine ki dan te zove?

Ju. Ku kugu ćeš videt, kada je buletin talijanski pisan, ča misliš, da mora saki talijanski znat?

Fr. Dobro ti stoji. Zač si ni prijel talijanski buletin; mogal si fantu ki ti ga je pernesal reć, da ga nećeš, zač da ga nerazumeš. Ni dosti, da ti ga on šplegiva zač to ti lahko pozabiš, a on dela, kako ga gospoda napute, samo da njiha valja. Zač je pak zakon storen da moraju va seh oficijeh pisat va zajike, kega ljudi razumeju? Ča su ljudi zarad njih al su oni zarad ljudi?

Ju. Ter bim ja rado te storil, al vranić ga znaj, da mi nebi to škodilo?

Fr. Ča ćeš da ti škodi, ter je zato zakon ki je od Cesara potrdjen. Sudac ti mora delat pravicu po zakone, a pravica ni miga samo talijanska. Provaj pak ćeš videt, kako će ti onda lepo po našu pisat. Ča je na priliku lepo kada te sudac čini podpisat al podkrižat protokol, kega je on talijanski napovedal škrivanu, a ti nisi razumel ni boba ča on govori. Moreš tako podpisat i svoju šentencu da te obese. Neka hrvatski piše i govori, pak ćeš barem znat ča podpišeš. Mi smo nemi, kad primamo buletini i podpisujemo protokoli va tujem zajike pisane, kad je zakon za naš zajik kako i za druge, a ako sami nepočnemo nazad vraćat njim jih al budemo podpisivali, da neznamo ča, te reć, da nam je pravo, pak te još pisat, da se za nas zakon ukine, kad nerabi. Zač se naši ljudi va dietah i zboreb za nas niti muče, ako nećemo počet jedanput sami odvraćat se od onega, ča nam škodi? Ča ćemo bit vavek šćavi i tovari kako nam Talijani zmeraju?

Ju. Tako ja izdrav, pravo govoriš. Prvi buletin ki mi pride od kuda mu drago, a da nebude va našem zajike, će poć odkuda je i prišal, pak ki će me kamo imet, neka me zove, kako ga morem razumet. Intanto za čera ga imam vr,.., kad sam bil nem. O! pervo nego kemu ča po ipišem, ćemo se gledat ča mi ga je to.

Fr. Tako ja, a tako neka store si naši ljudi, kako Bog zapoveda, pak će onput i naša valjat.

Razgovor medju Zamarijom i Dončićem

na putu za Labin.

Donč. Hej! barba Zamarija! stanite malo, komać sam vas prepozna?

Zam. (Zaostavi tovarića, metne ruku na čelo) Oh! ste to vi Dončić, ča se greste valjda pravdat va Labin?

Donč. Uh! da bi tako ne. Zove me nešto vokat pak me je nekako strah, da neće dobro finit.

Zam. Kega imate avokata? Morda onega ki je prvi mej Šarenjaki i Krnjeli kad su balotacioni?

Donč. Uprav njega, pak?

Zam. Alora će van se dogodit kako i Marketu Stanisovcu. Na dan balotaciona nosia je janje avokatu. Janje je daroval ale sebe nije htia prodat. I on je lepo dal našu škedu za naše fiducijare. Al je zato niki dan morà pobrati svoje karte pak je morà poć priko k drugemu avokatu.

Donč. Čuja sam vero, da je govoril na dan od balotaciona avokat: aj vero će mi ga Marketo platit.

Zam. I platia ga je; ale neka nemisli ni taj avokat, da je najšegaviji na svetu, ima jih jošt pametnijeh od njega.

Donč. Ma recite mi barba Zamarija po pravici: ča entrivaju balotacioni sa pravdami?

Zam. Vero niš.

Donč. Onda ću i ja pobrat moje karte, pak ću i ja priko; ej nestoriš ga mene nè, moj dragi vokat.

Zam. To je vaš posal: operajte kako znate. Stavimo tovariće skupa, pak ako se čuda nezabavite ćemo skupa poć doma.

Donč. Neću nè vero čuda štentat; bi me moglo tokat kako i neki dan barbu Martina Šimonova kega su naljucana dica zgrdila i šgrnjukala, jer je hrvatsku škedu imà kod balotaciona.

Zam. Ma ča ni tamo nijednega pulicaja ni žandarma, da imaju duroma ti neredi durat.

Donč. Vrana itd. itd,

Razgovor medju Lukom i Božom

pod Ladonjom na placu u Kringi!

Luk. Dobro jutro kume Božo, si zaranijo ovo jutro za dolti k svetoj maši, ali molim te ča to štiješ na glas *tako*.

Bož. E' kume Luka moj posvuda je čuti zlega a tako žalibože ga je došlo i k nam.

Luk. Joh je meni, da ni valja kadi naš koji ubijen ali kadi koga ubija.

Bož. Ni hvala Bogu ni od jednoga ni od drugoga toga glasa, nego svakakor je zlega, zač naš plovan pre-Ive ovdje protešti-va ono što se je razgovarà naš Mikula s' njegovim barba Tonom prid crikvom u Sbandaju.

Luk. A Bože moj, kako more ono proteštivat kad je sve istina, zač sam čuja i ja ono štiti pak nisam našao jednu besidu laži; ter zna i sam, da je on najprvi balotà u Tinjanu krnjele za talijansku stranku proti našoj narodnoj hrvatskoj, isto tako zna i sam, da ga imamo svi strah što smo skoro svi dužni crikvi, dakle zašto protešt kad ni laži.

Bož. Kume dragi govorimo jedno malo pomanje da nas nebi ko čuo, jer uprav sada ljudi mimo prolaze u crikvu; ali znaj kume, da naš plovan je glava ponosita jer uprav našem Tonu, ča mu ni tija više puti naklon učiniti, prošlo mu imanje pod bubanj.

Luk. Istina je istina, ali mislim da ni ono Bog ne zapovida, zač znaš kume moj, da naši stariji, sada pokojni, koje milostivi Bog pomiluj, da dok su više obilovali nego mi sada, da oni su sve što posiduje crikva njoj darovali, a ona pak dan današni nasuprot zalibože nas potomke od darovatelji dere i skube, i jošter progania na sočaliju u tuje krajeve iz svoje domovine a to mi se čini sablažnjivo.

Bož. Pravo imaš kume da je sablažnjivo i odviše, jer kad koji i od lihvara takovo nemilostivo delo učini, mu se zna još prigovorit, da ne stišće toliko za gut svoga siromašnoga brata za mali dug kad je njemu gospodin oprostijo veliki dug; a na suprot pak kad jedan namistnik Božji koji bi imao biti uzor od ljubavi, nezna imati toliko od strpljivosti kako ni oni sluga evandjelski, to bih ja rekao, da mora biti grišno i sramotno.

Luk. Da kako nego grišno i sramotno; ter si čuo više puti poli svete maše na prodiki da Bog kad je poslao svoje apuštole po svitu, da njim je rekao: sagradit ćete moju crkvu koja će trajat do sudnjega danka, ali nè na način kako ju je sagradijo Salamun kojoj došlo vrime, da je ostala sva porušena do temelja, nego znakom vire i ljubavi, i krštenja, a sad žalibože smo došli do tega, da za narese od zidin se dave i pritišću biedna dica i njihovi roditelji.

Bož. Kume moj to se nemože reći uprav tako kako ti govoriš, zač prvo, dug je zločest drug, i njega valja platit ako ne milom valja silom, zač, znaš, da i crikva ima svojih potrib i svojih troški, nego samo to se može reći, da kad bi bio naš plovan više naš narodnjak nego talijanaš, da onda bi jedno malo više milostivnije s nami postupao.

Luk. Pravo si rekao prijatelju Božo, ali ja mislim, da će se naš plovan odsad u naprid popravit kad je počeo pisatu fujšte »Naše Sloge«.

Bož. U fujete »Naše Sloge« valje valje, u Istriji, Istriji se tuži i još priti s trbunalom za uvridù.

Luk. A Bog mi grihe odprosti, kojega vraga je uvridjen kad je temu tako, valja za ono što je naš Mikula rekà, da na »Našu Slogu« skoro mrzi kako i na vraga, i da još u sve svoje vrime što kod nas plovanuje, da nam ni pribavio još nijednu narodnu knjigu niti suviše koga, od nas naučijo je čitati.

Bož. E kume moj, Mikula je pravo rekao, ali znaj, da vuk čuda laglje zgubi dlaku nego ćud, zato i mi zaluda trošimo besede oko njega, znaš suviše, da lovski skot ti neće kozaru čuvat, tako isto i talijanaš našu hrvatsku narodnost zagovarat.

Luk. A ljudi božji kakova smo to vrimena doživili! sada vidim, da u onoga u koga bimo se imali uzdat valja nam se nasuprot bojat, jer dok ne budemo imali narodnega popa i dok kod nas ne bude počeo naš pastir kod ovacah i govedi na paši čitati našu narodnu knjigu i tako gospodar na stanu kod družine, nikad koraka noučinimo na boljo u gospodarenju, niti u uljudnosti.

Bož. Istina je to kume moj, da kad bimo došli do tega, da bi i kod nas zginula zločesta navadva tatarenja i sramotna druga dela, ali kad nemože za sada biti drugačje, hodmo k svetoj maši i ćemo se pomolit Bogu, da prosvitli dobrim razumom sve zlobne i nerazumne.

Na grobu

A. SPINČIĆA,

župnika i dekana

Rodj. dne 7 siečnja 1828 umrvš. dne 16 kolovoza 1883 u Kastvu.

Svedj milo dušu tješila nam nada:
Da tako rano nećeš nam umrjeti,
Još ljeto kojo, da ćeš poživjeti
Na sreću našu i svojega stada.

Pa evo mrtvà prednami te sada! — —
To srce tvoje prestalo gorjeti
Za vjeru i rod prestalo plamćeti,
Za koje uvjek kucalo je rada.

Smrt tvoja Ante! koga da negane? —
Pobórnik bio svetih si nam prava,
To Poreč, Kastav a i Mošćenice
Svjedoče — pa i dušman nehotice
Priznaje bistra da si bio glava
Svećenik da si, s božje bio strane!

A. K.

Različite viesti.

† **Antun Spinčić.** Nemila kob posjetila opet nemilosrdnom rukom hrvatski narod u Istri. Ono malo narodne inteligencije koju si je narod uz sve protivštine uz sve zaprieke težkom mukom uzgojio, nestaje malo po malo. Stariji borioci za potlačena nam narodna prava polaze jedan za drugim na bolji sviet, gdje neima osvete i nepravde a mladji nam se veoma polagano dižu. Jedan od tih starijih — prem nestar — bio je nezaboravni župnik i dekan kastavski, bivši narodni zastupnik na porečkom saboru g. Antun Spinčić, koji je dne 18. t. m. u Kastvu pokopam. Prostor današnjega lista nam nedozvoljava, da obširnije progovorimo ob ovom plemenitom rodoljubu, čovjeku riedkih svojstvah i vrlinah. Ono što nam je danas nemoguće, učinit ćemo prvom zgodom, da se odužimo premilomu pokojniku. Nezaboravni Antune? lahka Ti bila domaća zemljica!

† **Grof Chambord.** Ovih danah umro je nedaleko Beča posledniji potomak jedne loze francezkih kraljevah: grof Henrik Chambord. Pokojnik bijaše unuk kralja Karla X. sin Karla Ferdinanda d' Artois, vojvode Berrya. Do god. 1830 nosio je i sam taj naslov, poslije nazvao se: „Grof Chambord". Pokojnik bijaše osobito pobožan i darežljiv. Sahraniti će se prvih danah t. m. u Gorici uz kraljevske počasti u grobnicu uz svoga djeda Karla X. Vječni mu pokoj!

† **Albert Lazarich**, c. kr. savjetnika pela u pokoju, posjednik zlatnoga krsta s krunom za zasluge, odvjetnik na Voloskom, umro je dne 26 o. mj. u 78 godini dobe. Pokojnik ostavlja mnogobrojnu obitelj i više neobskrbljene djece. Bijaše negda pretur u Skradinu, te je svakom prilikom hvalio onaj hrvatski puk Dalmacije, koj se dade najljepše vladati, ako činovnici znaju. Tamo je dobio i pohvalu od viših oblastih, što je znao ljude smiriti, da su skoro sve razpre svršile načinkom medju obimi strankami. Pokoj mu duši.

Imenovanja. Njeg. Vel. cesar imenovao je gg. Vinka Battaliu i Frana Ucmana kod ovdušnjega stolnoga kaptitula, prvoga školskim kanonikom, poslednjega pravim kanonikom.

G. Marin Šote-Šumberac postao je župnikom u Mošćenicah a g. Miho Laginja upraviteljem župe u Kastvu.

Istarski sabor. Nakom što bijahu hrvatski zastupnici prisiljeni ostaviti Poreč, stao je naš sabor raditi podvostručenom parom. Proračun i svi predlogi vlade bijahu prihvaćeni bez ikakve razprave, Dotični izviestitelji pročitali bi izviešća pojedinih odborah a zastupnici su svemu dostojanstveno glavom poklimali. Dok je bila nekolicina naših zastupnikah u pokr. saboru razpreli bi u svakom važnijem pitanju razpravu, braneć uviek narodna i pokrajinska prava, Sad su gospoda u Poreču sami; imadu u svojih rukuh škare i sukno pa rade kako i što njim drago, netaruć si glavu dali je to pravo i dobro po ogromnu većinu istarskoga pučanstva. Sabor obaviv naglo predloženi mu posao u 5—6 sjednicah, razstao se jur te gospoda zastupnici počivaju sada na stečenih lovorviencih. U jednoj od poslednjih sjednicah odabraše zemaljsku upravu sastojeću od četvorice prisjednikah. Ti su gg. dr. Becich, dr. Del Bello, dr. Petris i dr. Amoroso. Ovaj posledniji zastupa interese izvanjskih občinah Istre, dakle čisto hrvatsko pučanstvo. Pa da nam nemora biti blago!?

G. Dr. Chersich, c. k. sudbeni prislušnik premješten je iz Krka na Volosko. Kako se je po gradu Krku razglasilo, on je uz c. k. sudbenoga pristava g. Wurmbranda dne 20. lipnja po noći oblazio po gradu s muzikom i sa ostalom svjetinom fućkao; on je takodjer učinio napitnicu glavaru Krčkomu u kavani radi česa ga je »L' Istria« pohvalila sa »giovine dottore, pieno di speranze.« Jaoh si ga nama sa takovimi c. k. činovnici!

Nemiri u Hrvatskoj. Kao što imade u životu pojedinca, tako biva često i kod cielog naroda, da kad mu nasilje ili nepravda do nokata dogori, da se toga milom ili silom riešiti nastoji. Već dugo vremena vladaju se Madjari, najpače njihovi činovnici napram našoj braći u Hrvatskoj kao da bi bila hrvatska kraljevina kakova od Madjarah oružjem predobljena pokrajina a ne njim ravna kraljevina. Bahatost i nadutost madjarska nije znala više granicah. Hrvatska imade svojim ustavom zajamčenu autonomiju u nekojih strukah uprave tako n. pr. struku pravosudnu, školsku i nutarnje poslove. Financije imade skupne sa Madjari. Financijalni nagodbeni zakon sklopljen izmedju Hrvatah i Madjarah zajamčuje prvim, da se služe u toj struci u granicah svoje kraljevine hrvatskim jezikom; napisi, pečati, grbovi, tiskanice itd sve što spada k financijalnoj upravi imade biti u Hrvatskoj hrvatsko. Financijalni ravnatelj u Zagrebu, koreniti Madjar David ruje i krnji gdjegod može te pravice hrvatske U Zagrebu bijahu do nedavna na financijalnih sgradah izvešeni skupni grbovi sa hrvatskim napisom. Madjaru Davidu bijaše to zazorno; on dade napraviti nove grbove sa madjarskim i hrvatskim jezikom. izvjesi je ponoći na zemaljskih sgradah. Narod uviedjen u dno duše tim postupkom bezobzirnog Madjara s kinu svuda te polovičaste grbove. Pandurstvo i vojska htjede to zaprečiti; nepodje njim to za rukom nu kod sukoba tekla je krv, dapače imade i mrtvih. Radi jednakog izazivanja bijahu slični grbovi skinuti u Karlovcu, Varaždinu, Senju, Novoj gradiški i na mogih drugih mjestih. Narod se svuda obaviv posao ponašao mirno dostojanstveno. Odatle nastale žestoke prepirke medju hrvatskom i madjarskom vladom. Ban Pejačević nije htio dopustiti da se narod i nadalje vriedja; on je radje odstupio. U čitavoj Hrvatskoj je narod strašno ogorčen. Nebude li najveće obzira sa strane madjarske napram povriedjenoj sviesti hrvatskoj, može biti jošte svega i svašta. On koji je provocirao uzimlje na sebe strašnu odgovornost.

Petarda u Vodnjanu. Tršćanske petarde odjeknule su čak u Vodnjan. Ovih danah, okolo 11 satih u večer, prasnula je u glavnoj ulici, pred jednom gostionom petarda, bačena ne zna se po komu. Žandarmi ulovili su dvojicu, koji su bili u blizini, ali, upoznav njihovu nedužnost, pustili jih na slobodu. Zametnula se je iztraga, koja će ipak biti bez uspjeha, jer mi nemamo ni tršćanske ni bečke policije. Kad se znade, da te djetinjarije nisu mogli izvesti ljudi odrasli, nego djeca; kad se tu sumljivu djecu može nabrojiti na prste, nije bogme toli lahko pronaći krivca!

Petarda je bila dobro žicom obavita i žesom obložena. Izpitani vještaci nisu mogli kazati je li bila pogibeljna ili ne, jer se nezna, da li je u njoj bilo stakla ili željeza. Našla se je u njoj samo jedna biela plesna rukavica. To je dakle bio izaziv, vitežki izaziv, namienjen ili žandarmeriji, koja ima blizu svoju kasarnu, ili onim, koji su u bližnjoj gostioni sjedili. Bilo kako mu drago, neka dotičnici znadu, kad jih nebi smatrali nesposobnimi, da se s njimi ogledaju, nijedan od izazvanih nebi krzmao dignuti tu dobačenu rukavicu, Opažamo, da ovo nije prva petarda. Za vrieme izborah prasnula je jedna na trgu. Tko ju je bacio, nezna se—kako se neće ni za ovu znati.

Malo danah zatim, vraćala se iz Roverije trojica, koja hoće, da se broji medju naobražene ljude. Kako joj je bilo vino moždjane ugrijalo, vikala je putem: »viva l' Italia! abbasso l'Austria, morte ai croati!« itd. Za to je doznala oblast i učinila, dakako svoju.

Talijansko more. Saborski zastupnik g. *Ivancich* naloži zapovjedniku svoga novoga broda »Dora«, da se idući iz domovine na daleki put, zaostavi pred Porečom.

To se i dogodi 20. prošloga mjeseca. G. *Ivancich* pozove svoje saborske drugove na bogati objed, koji je dao odmah prirediti na svojem brodu. Nesmijemo pako reći, da je pokucao kod *svih* svojih kolegah; pozvao je samo svoje talijanske kolege, malo si glavu taruć, dali taj njegov postupak odgovara ili ne takozvanomu »bon-tonu«, na kojega bi se gdje drugdje strogo pazilo.

Nu što ćemo. tako valjda zahtjeva »*avita civiltà e tradizioni storiche*«! Jedva što su talijanski zastupnici malko založili kad eto najednom u njih govorničkoga dara; jedan je za drugim spušćao govorancije dapače isti saborski predsjednik nije zaostao. Valjda su gg. zastupnici htjeli pokazati, da znadu i oni govoriti, jer u porečkom saboru nije se skoro nikoga čulo. Došao red i na koparskoga načelnika i saborskoga zastupnika *g. Dra. Gambini-a*, koji izusti govoreć o našem (talijanskom) moru: *da je ovo more uviek talijansko bilo te da će i biti.*

Saborski zastupnici živo odobravahu govorniku. Mi skoro nebismo vjerovali, da se je što takva govorilo, nego nam to g. *Marko* priča, kojega je takodjer g. *Ivancich* na svoj brod pozvao, da uzmogne u svojem listiću »Istria« te velevažne izjave koparskoga zastupnika »*širom biela svieta*« raznesti.

Dosada smo uviek mislili, da je ovo more jedino austrijansko a sad nas je *Dr. Gambini* podučio, da je more na zapadnoj obali Istre »*talijansko*«.

Da nenastanu medju Austrijom i Italijom radi te izjave neprijateljstva, pripovieda »kuma porečka«, da se pri gostbi *obilno* šanpanjac točio. Dakle nebude krvi!

Krčani izvan zakona. Za kapitanovanja g. Eluschegga kao da su prestali imati valjanost zakoni i naredbe na Krku i kao da je zavladala njegova ..... volja.

Dogadjaji u vrieme izbora su što poznati a što će još bolje biti.

Notu o pisanju imenah nije on onakvu naglasio, kako ju je ministarstvo poslalo, izkrivio njoj je smisao.

Kolovoza 1882. bili su izabrani četiri Hrvata u mjestno školsko vieće krčko; listopada nastupili su službu; prosinca zanjekao jim je krčki glavar izručenje uprave, dakako pod njegovim predsjedničtvom. Članovi mjestnoga školskoga vieća uložili su utok kod sl. c. k. kot školskog vieća u Lošinju. Uzalud. Odgovora nisu dobili, a već onda se je reklo, da će se stvar odgoditi do budućih občinskih izborah. Mjeseca travnja školske godine upitali se isti radi te stvari kod visokoga c. k. pokraj. školskoga vieća. Nit od tamo nikakva odgovora!

Čujemo, da je utok i na ministarstvo učinjen. Vidit ćemo hoće li šta koristiti.

Krčki glavar i krčki c. k. komisar reć bi, da na to rade, kako da postane glavarom u Dubašnici kakav Šarenjak. U Vrbniku bi se bili morali obaviti občinski izbori još u lipnju t. god. Vrbančani dali su nepouzdanicu svomu glavaru; prosili su više put političku oblast, da razpiše izbore. Sve uzalud! Reklo se, da nisu izborne listine gotove.

Iste se stvari zbivaju u Baški. Bit će, da nisu još pripravni a g. Eluschegg je zabavljen u Poreču.

Ovo glede obćinah sve ide na to, da dodju u šarenjačke ruke, pak da se onda radi po svojoj miloj volji, medju ostalim i za izbor zastupnika na carevinskom vieću. Dr. Vitezić je trn u oku nekoj gospodi u Primorju. Posledují put htjelo se ga izrinuti pomoćju voloskoga kotara, sada se isto nastoji pomoćju lošinjskoga. *Pozor otočani!*

Doznajemo u posledují hip, da su dobili c. k. žandari na Krku strog nalog, da paze na svaki mig i kret hrvatske stranke, dotično njezinih prvakah.

Vodnjan. Seljaci sudbenoga kotara vodnjanskoga tuže nam se, da kod tamošnjega suda nema osobe, koja bi znala sa hrvatskim pučanstvom govoriti hrvatski, te jadikuju za odlazkom velevriednoga sudca *Trnovca*. Tako se je dogodilo početkom prošloga mjeseca, da je bio saslušan Ive Jakšetić, komu su dva zločinca otela silom tri forinta, nu dotični adjunkt nepoznavajući hrvatskoga jezika, tražio je okolo po sudu čovjeka, koji bi mu bio tumačem. Našao je ipak čovjeka, koji je adjunktu prevadjao na talijanski ono što je Jakšetić hrvatski govorio. Nu pitamo mi, gdje je tu garancija, da je taj čovjek dobro prevadjao na talijanski ono, što je Jakšetić govorio? Jeli će još dugo trajati to stanje, da nebude sudac poznavao jezika, koji se govori u cielom sudbenom kotaru?

Nećemo se dalje tužiti, nego jedino želimo, da bude u kratko imenovan c. k. kotarski sudac, vriedan zamjenik g. Trnovca.

Još nješto. Vodnjanski iridentaši nisu htjeli, da prodje prošli mjesec a da nedaju kakva znaka od sebe. Bacili su pred stanom čovjeka našega roda jednu petardu, da pokažu svoju djedovsku uglađenost i razbojničko oružje, kojim su vikli vojevati!

Program sastanka hrvatske mladeži sa otokah Brača i Hvara i makarskog Primorja, koji se obdržavao u Selcih na otoku Braču dne 27 i 28 kolovoza.

1. U ponedeljak dne 27 u 7 satih u jutro svetčana hrvatska misa, namienjena za hrvatske mučenike.
2. U 8 satih istog dana : Sielo.

Dnevni red:

I. Proslov.
II. Izbor častnikah.
III. Viećanje o obćem dogodišnjem sastanku hrvatske mladeži u kojem od dalmatinskih gradovah.
IV. Predlog za širenje hrvatske sviesti i prosvjete u narodu.
V. Razprava o najuspješnijem načinu za sabiranje narodnih umotvorina.
VI. Razna čitanja.
VII. Eventualni predlozi.

3. U večer istog dana zajednička večera.
4. U utorak dne 28. izlet.

Selca na Braču dne 19 kolovoza 1883.

Ante J. Štambuk.
Petar Didolić.

Matica hrvatska. Iz tajničkog i blagajničkog izvješća tog krasno cvatućeg družtva, vadimo nekoje glavnije podatke koji moraju svakog Hrvata razveseliti. Matica izdala je za god. 1882 osam knjigah i to šest za članove (prinos 3. for.) a dvie uz obaljenu cienu za članove. Knjigah za god. 1882 štampano je **42.000** komadah.

Broj članovah narasao je na **5.550**. kako nikad do sad. Družtveni prihod brojio je 23.480 for. a za knjige bi izdano 20.315 for. Temeljna glavnica družtva iznosi 51.652 for. a sa zakladami **72239** for.

Izviešće tajnikovo obećaje nam i za iduću godinu krasnih knjigah. Preporučamo opet što toplije »Maticu Hrvatsku« svakomu, koji može na godinu potrošiti na knjige 3. for.

Telegram «Naše Sloge.»

Pučišće, 29 augusta 1883.

Sviestna hrvatska mladež sakupljena na prvom hrvatskom sastanku na Selcih otok Brač, kliče oduševljeno: živili čelik rodoljubi Laginja, Štrk, Spinčić, Križanac, Zamlić i Mandić uvrjedjeni na branику hrvatskih pravah! budućnost je naša usprkos svakom neprijateljskom nasilju.

Odbor.

Javna zahvala.

Svim koji su mi pomogli nastojati bolnoga a sprovesti do hladna groba mrtvoga nezaboravnoga brata, ili inače izrazili svoju sućut nad nenadomestivim gubitkom, zahvaljuje se ovim u ime svoje i sve rodbine.

U Kastvu, 18. kolovoza 1883.

razcviljena sestra

Vica Spinčić.

Javna zahvala i preporuka.

Podpisanomu, prijatelj i sučenik, hrvatski pisac g. E. Kumičić (Sisolski) poslao je na dar svoj najnoviji roman: *»Začudjeni svatovi.«*

Na krasnom daru zahvaljujem se što srdačnije milomu prijatelju te preporučujem ujedno svemu hrvatskomu puku Istre rečenu pripoviedku, kojom će se ugodno zabaviti i mnogo čemu koristnomu naučiti.

U Bersecu, 20. kolovoza 1883.

Ivan Galović-Perišić
seljak.

Opomena.

Svi oni koji bi mojoj suprugi, ma pod kojom izlikom novacah na ime moje posudili, neka znadu; da ja njezinih dugovah platiti neću.

Trst, 31 avgusta 1883.

Gennaro Polić
pomorski kapetan i
pilot u kanalu Suez.

Upit

slavnomu c. k. ravnateljstvu poštah u Trstu.

U kratko vrieme obavljali su se u Krku četiri puta izbori: dva put birali su se izbornici za izbor poslanikah za zemaljski sabor; treći put birali su se ti poslanici a četvrti put biralo se obćinsko zastupstvo.

Za tih izborah sakupljali su se privrženici talijanske stranke u prostorijah poštarskoga ureda u Krku. To su bilo glavno stečište najbiesnijih Talijanah. Tu su oni snovali kako da psuju i pogrdjuju hrvatsku stranku. Tu su oni svoje osnove i spletke kovali i izvršivali. Hrvati su se žacali ići u poštarski ured; oni nisu uni niti mogli ako nisu htjeli biti izvržoni smjehu i rugiu, a činilo njim se kao da je poštarski ured u nešto sasvim drugoga pretvoren bio.

Podpisano uslobodjuje se upitati to slavno ravnateljstvo:

Jeli mu poznato ponašanje krčkoga poštura u vrieme navedenih izborah?

Ako mu je poznato, što je poduzelo proti takvomu činovniku i što kani poduzeti, da bude u buduće njegovo ponašanje nepristrano, dostojno i za c. k. erar čim koristnije?

U Trstu, mjeseca kolovoza 1883.

Ured. »Naše Sloge«.

Priposlano. *)

U broju 85. od 11. tekućega mjeseca donicla je porečka »Istria« pod naslovom »Perdono« članćić u kojem javlja, da je mene podpisanoga lovranski župnik gosp. Dragovina na voloskom sudu tužio radi uvriede poštenja, nanešene mu u obćinskoj sjednici lovranskoj, al da je malo pred danom ustanovljenim za javnu razpravu od tužbe odustao, jer da sam ga ja za oproštenje molio.

Na sve ovo čast mi je odgovoriti sliedeće: Nije istina da sam ja u obćinskoj sjednici uvriedio gospodina Dragovinu, niti je istina da sam ga ja za oprost molio.

Gospodin Istrijin dopisnik mjesto da ovakve laži u sviet tura bolje bi učinio, da razmišlja: kako bi dobročinstvo sa nezahvalnošću u sklad doveo.

U Iki dne 20. avgusta 1883.

Mate Škočanić.

*) Za članke pod ovim naslovom uredničtvo neodgovara nego koliko mu to zakon nalaže.

Otvoreno pismo*).

porečkom listu «L' Istria».

Gospodine Uredniče, izvolite uvrstiti u Vaš cienjeni list, istini za volju, sledeće redke:

U 86. br. od 18. p. m. oborio se porečki listić svom žestinom plemenite svoje duše na mene, da sam ja naime prigodom sajma u Sv. Lovreču narušio mir, izazvao izgred. Izjavljujem ovim, da sam ja rečenog dana bio provociran više putah, nu znao se uviek svladati i suspregnuti, jer znadoh skim imadem posla. Moji polit. protivnici izgrdili me javno i napali—dapače i rukom na mene posegnuli — rečenog dana, prem sam se ja ponašao kao što se dolikuje naobraženu čovjeku i svećeniku. To prostačko djelo svojih štićenikah „L' Istria" neiznaša na svietlo jer se boji istine!

Pozivljem ovim porečku „*tetu*" da pobije moje navode, ako je kadra, a dok to neučini, smatram nju i njezine piskare lažci i klevetnici. Da li imadem pako ja pravo ili porečki piskari, dokazati će za koji dan sudbena razprava.

U Sv. Lovreču, 22. kolovoza 1883.

Dinko Pindulić.
duh. pomoćnik.

*) Za članke pod ovim naslovom neprima Uredničtvo odgovornosti.

N. 307.

Oglas natječaja.

Izpražnjene su službe učiteljah III. reda na jednorazrednih mješovitih pučkih školah u Kringi (Corridico) i Šumbregu (Sumberg) sa plaćami ustanovljenimi zemaljskim zakonom 3. studena 1874. broj 52 odnosno 10. prosinca 1878.

Natjecatelji, vješti hrvatskomu i italijanskomu jeziku, neka pošalju podpisanomu svoje molbenice podkrepljene svedočbami putem zakonitim u roku četirijuh tjedanah poslie treće uvrstbe ovoga oglasa u »Osservatore Triestino«.

Pazin 15. kolovoza 1883.

C. kr. kotarsko školsko viеće.

Predsjednik
Manzano, m. p.

Hrvatskomu svećenstvu i učiteljstvu!

Želeći takodjer po našoj mogućnosti štogod doprinieti za dogradjenje prvostolne crkve zagrebačke, opredjelismo u tu svrhu od utržka lista *Sv. Cecilije* I. i II. teč. (zajedno) *polovinu*, a od predplatnine sad izlazećeg III. teč. od novo pristupivših od sad predplatnikah *četvrtinu*.

Prema tomu opredjelenju neka izvole gg. naručitelji I. i II. teč. Sv. Cecilije *polovinu* od jur snižene za isto ciene, naime 1 for.; a predplatnici na III. teč. četvrtinu, naime opet 1 for. neposredno priposlati: *»Odboru za dogradjenje prvostolne crkve zagrebačke u Zagrebu«*. Druga polovina za I. i II. teč. t. j. 3 for. neka se pošalju podpisanoj upravi, koja će list odpremljivati i namire vrhu podpune ciene, naime za I. i II. teč. na 2 for., a za III. teč. na 4 for. izdavati. — Imena naručiteljah, odnosno predplatnikah u tu svrhu, izkazivati će se počam od mjeseca srpnja t. g. mjesečno u listu »Sv. Cecilija«. — Ujedno obriče vlastnik lista, da će, dok god list u njegovoj vlastnosti obstojao bude, svake godine prema broju predplatnikah, stanoviti dio predplatnine u gori navedenu svrhu opredjelivati.

U Zagrebu, mjeseca lipnja 1883.

Uprava lista „Sv. Cecilija"
u Zagrebu.

Listnica.

G. F. D. B. u P. stiglo prekasno za ovaj broj; biti će za sledeći broj. Srdačan odzdrav.

Prijatelju iz voloskoga kotara. Sa osobom g. župnika Dragovine neće nam se na onom mjestu posla imati. Na čovjeka, komu smo mi javno kazali, da je ništarija i kukavica a on to mučke priznaje, nije vriedno osvrtati se. On je moralno mrtav. Bog mu se smiluj! Ako pak želite, da ostane budan i da nemisli, da nepazite na njegove prste, tad Vam rado odstupamo drugo mjesto u našem listu kamo spada rad osobah a la Dragovina.

— Da ste nam zdravi,

G. A. T. u Sv. V. Nemogosmo za danas svega uvrsti, ono drugo budući put.

G. F. M. u M. Pošaljite nam jedno 10. komadah.

G. M. P. u P. Liepa vam hvala na priposlanom; izvolite samo nastaviti; više do male u pismu.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

Vrlo cieno!! — Vrlo cieno!!

krojač u Sv. Mateju kod Kastva preporuča P. n. obćinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i uživenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . 23 for. — nvč.
Odjeća iz štofe . 13-23 « — «
Hlače iz modroga platna . . . 1 « 50 «

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, prima ju natrag bez prigovora.

Prosta i fina roba!

Pregled tršćanskoga tržišća
dne 1. Septembra 1883.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko . . . »	98	—	110	—
S. Domingo . . »	50	—	95	—
Rio polag vrsti . »	40	—	20	—
Cukar austrijski . . »	32	—	75	—
tučeni . »	29	50	35	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo) . . . »	39	—	—	—
Tamjan sploh . . . »	24	—	—	—
Naranče, skrinjica	—	—	—	—
Karube puljezke . . za 100 k.	—	—	—	—
levantinske . »	6	—	—	—
Smokve Kalamata . . »	25	—	6	—
puljezke . . »	—	—	90	—
Limuni, skrinjica	2	—	—	50
Bademi iliti mendule za 100 k.	81	—	42	—
dalmatinske . »	—	—	90	—
Lešnjaci . . . . . »	88	—	27	—
Šljive bosanske i srbske . »	20	50	20	—
» Kranjske i hrvatske »	10	—	11	—
Pšenica ruska . . . »	11	—	12	50
ugarska . . . »	10	60	—	—
galačka . . . »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski . »	—	—	9	—
ugarski . . . »	7	50	8	25
Raž . . . . . »	7	60	—	75
Ječam . . . . . »	—	—	8	—
Zob ugarska . . . »	7	—	—	—
arbanaska . . . »	—	—	14	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	50	—	50
Bob . . . . . »	—	—	15	—
Grašak (biž) . . . »	10	—	—	—
Leća . . . . . »	—	—	22	—
Oriž talijanski . . »	14	75	12	50
inglezki (kitajski) »	13	—	10	50
Vuna bosanska . . . »	100	—	125	—
morejska . . . »	118	—	120	—
arbanaska . . »	115	—	1—	—
istarska . . . »	—	—	90	—
Daske koruške jelovice »	40	—	70	—
štajerske »	40	—	11	—
Grede »	10	30	11	40
bukovice	0	—	42	—
Ulje italj. nižje vrsti . za 100 k.	40	—	72	—
» najbolje . »	60	—	—	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko . . »	43	—	—	—
istarsko . . . »	—	—	83	—
Kameno ulje u barilah . »	10	—	—	—
u kasetah .	12	—	12	75
Kože strojene naške	150	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	55	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	106	—
janjeće naške za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje . . . . . za 1 k.	—	50	—	70
vunene slane . . »	—	50	—	60
suhe . . »	—	60	—	75
zečje za 100 kom. . .	34	—	42	—
Bakalar . . . . . za 100 k.	30	—	40	—
Sardele 1 baril . . .	18	—	25	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	26	—	27	—
Maslo . . . . . »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	47	—	48	50
Salo . . . . . . »	77	50	—	—
Slanina . . . . . »	72	—	—	—
Rakija etolitar (100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	22	—	24	—
Rují naški . . . . »	—	—	—	—
» dalmatinski . . . »	8	50	—	—
» crnogorski . . . »	11	25	11	50
Mekinje . . . . »	4	90	—	—
Krupica (semolin) . .	4	70	—	—
Lišće od javorike . . »	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh . . . »	40	—	60	—
Med dalmat. i riečki . »	28	—	32	—
» hrvatski . . . »	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k. . .	—	—	—	—
Cunje (štrace) . . za 100 k.	2	—	18	
Katram dalmat . . . «	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo v razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 18. U Trstu 16. Septembra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za celu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim skupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Vaznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Iziazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suvše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svojih *Listnica*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo polugodište čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošlu godinu, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i urodjivati.

U Trstu, 1. Julija 1883.

Uredničtvo.

Govor

Narodnoga zastupnika g. M. Laginje u istarskom saboru u Poreču dne 21 augusta o. g.

(Preveden iz stenograf. izvješća).

Predsjednik otvara razpravu o verifikaciji zastupnikah. Laginja dobije rieč i kuša opetovano govoriti hrvatski. U zadnjem broju opisali smo, što se je na to dogodilo u svrlo gostoljubnoma gradu Poreču. U tajnoj sjednici govorio je zastupnik Laginja talijanski, da gospoda od većine u tom jeziku čuju, što bi bili imali čuti hrvatski. Kad su se zastupnici povratili na svoje mjesto započe dakle:

Laginja: Sveta mi je dužnost prije svega oštro protestovati proti postupanju većine ovoga visokoga sabora. Imam ovdje stenografično izvješće 12. sjednice od 23 oktobra 1869, kad je zastupnik poštovani Ravnik bio očitovao, da mu pristoji pravo govoriti u svojem jeziku to jest slovinski, jer je znno bolje tako, nego talijanski. To pravo priznalo mu je i visoko predsjedničtvo. Iz zapisnika sjednice neviđi se, da bi poštovani zastupnici bili izašli iz dvorane. To je bilo godine 1869. — sada smo u god. 1883. Sudite dakle, koliko ste u tom pogledu napredovali!

Glede izbora u vanjskih občinah *Pazina i Labina* opažam prije svega, da se je nezakonito postupalo kod prvoga izabiranja, jer se je u Pazinu izabiralo također dne 7. junija, dočim to nije bilo biračem oglašeno unapred. Zakon o izbornom redu za pokrajinu govori, da se izbor redovito ima dokončati *istoga dana* (koji je oglašen). Može se uzeti, da dan (giornata) znamenuje također komad noći od sunca zapada, do obične doba, kad se ide spavati; barem sam se ja toliko učio talijanskoga jezika; ali kad već projde pol noći, to nije isti, već posve drugi novi dan, za taj novi dan (7 junja) nisu bili pozvani izbornici, zato držim izbor nezakonitim.

Držim nezakonitimi također prve izbore u Tinjanu, jer su listine bile posve nepravilne a pojedini izbornici nisu jih mogli dati izpraviti, jer je znano, da jih sastavljaju občine a potvrdjuje kotarska oblast. Imam razloga držati, da občinska oblast u tom pogledu nije učinila svoje dužnosti, i da je kapitanat stvar uzeo prelahko. Kad su dakle nezakoniti prvi izbori u Pazinu i Tinjanu, a ti daju većinu izbornikah, koja je dne 23 junija birala, nezakonit je cieli izborni čin.

Moj posebni predlog bio bi, da se izpita pomnjivo barem ovo, što kaže protest Tinjanski, i da se razvidi kako stvari stoje, jer bi se po onom moglo suditi također stanje u drugih občinah. Ali obzirom na nezakonitost u Pazinu kod prvih izborah, moram predložiti, da se ne ovjerovi izbor gosp. Dra. Costantina i baruna Jakova Lazzarina u seoskih občinah sudbenoga kotara Pazina i Labina.

Izbor u seoskih občinah Pula-Vodnjan.

Zastupnik Laginja. Visoki Sabore! I u seoskom izborničtvu Pula-Vodnjan počinjeno je nezakonitostih. U tom pogledu imamo protest od mnogih izbornikah u Barbanu, u kojem spominju mnoge nezakonitosti. Medju ostalim kupovalo se je glasove, okolnost mogla bi biti dokazana, kad bi visoki sabor htio odposlati komisiju od strane sabora i pridati joj po jednu pouzdanu osobu od obijuh strannkah, koje su se borile. Drugi razlog rad kojega držim, da bi se mornio barem počekati s ovjerovljenjem, dok se osvjedočimo kako su listine u obće sastavljene jest taj: da občina Pula nije ni sada pod autonomnom upravom, a občina Kunfanar nije bila do pred malo mjesecih. Nisam osvjedočen, da su izborne listine sastavljene onom točnostju, koje treba. Predlažem dakle, da se za sada odgodi ovjerovljenje zastupnikah vanjskoga kotara Vodnjana-Pule i da medjutim visoki sabor imenuje komisiju od jednog člana saborskoga, možda jednoga od komisije za ovjerovljenje i od dva pouzdanika strannkah, koje su bile u borbi, makar da su to isti kandidati od svake stranke — i da se neodobri izbor, dok nebude izpitan cieli izborni čin.

Izbor u seoskih občinah Krk-Cres-Lošinj.

Zast. Laginja: Visoki Sabore! Posve mi je težko govoriti proti izboru gospodo viteza Elusehega i Dra. Jurja Bolmarcicha, jer polag jednoga očitovanja Njegove Preuzvišenosti gospodina Namjestnika, morala bi ta dva gospodina biti kandidati *jedne umjerene hrvatske stranke.*

(Senzacija u saboru. Elusehcg upada govorniku u rieč govoreć: Kako to? Nije istina!)

Laginja: Ja ću spomenuti samo to, da je proti ovomu izboru predloženo 4 ili 5 protestah, spomenuti ću, da je protest Krčki podpisan od 149 izbornikah, koji su dne 14 i 20 junija bili prisutni. Po izvješću zemaljskog odbora došlo je u Krk glasovati svega skupa njih 278; dakle ovih 149 koji protestuju, čine absolutnu većinu glasujućih. Spomenuti ću stvar, što ja znam, nečuvenu u životu ustavnom, da se je, poštovana gospodo, ovaj put *zatvorena vrata* vršilo najveće ustavno pravo — izbor zastupnikah!

Ovo je bio jedini kotar u Istri, gdje se nije glasovalo javno; al je bio i jedini kotar, gdje se je za kandidata postavio kotarski kapetan. Moram svečano protestovati proti takovomu postupku za slučaj, da bi ga visoki sabor odobrio verifikacijom zastupnikah.

Iz izvješća zemaljskog odbora vidimo što će i većina poštovanih zastupnikah, priznati, da se javnost izbornoga čina ima razumjevati barem tako, da samo izbornici imaju pravo stupiti u izbornu dvoranu. Neka bi i tako bilo! Neka bi javnost izbornoga čina bila omedjašena na same izbornike, ipak ni to se nije obdržalo. Neka bi i tako bilo! Neka bi javnost izbornoga čina bila omedjašena na same izbornike, ipak ni to se nije obdržalo kod izbora na Krku; jer su izbornici bili pripušćeni u dvoranu jedan po jedan, kao kad janjci idu na zaklanje. Neznam ima li primjera takovoj javnosti gdje u Evropi ili u drugih državah, koje se vladaju ustavno.

To je čin, kojega visoki sabor nesmije nikako odobriti polag izbornog reda za Istru, jer imamo paragrafah, koji očito daju vidjeti, da izbor mora biti javan.

Da budem što kratki, spomenuti ću §. 32., koj kaže: Izbornici će se izabirati na ustanovljeni dan i dobu *i u mjestu gdje se imaju sakupiti (luogo di riunione)* itd. „Luogo di riunione ovdje se nemože razumjeti dotično selo ili grad, gdje je glavarstvo, nego polag običaja, kojega se drže svi kapitanati, ima se razumjeti upravo *dvorana* gdje se glasuje, jer drugačije osobito u većih gradovih, izbornici nebi ni znali, gdje se upravo glasuje; zato se i piše na pozivih: da će se glasovanje obaviti u uredu občine, u dvorani kotarskoga kapitanata itd.

Imamo zatim §. 36. izbornoga reda, koj kaže: (čita zakon, da izbornici izaberu četvoricu članovah u komisiju).

Pitam Vas, gospodo, kad imaju pravo i kada mogu izbornici izabrati tu četvoricu, ako jim nije dopušteno, nego da jedan po jedan ulazi u izbornu dvoranu? To mi daje misliti, da su ta četvorica izabrana samosilno bez pitanja izbornikah.

Paragraf 38. kaže: Počima izbor na dan i u *prostorijt odlučenoj za sastanak itd.* ja to razumijem tako, da je govor o sobi ili dvorani, gdje se izbornici sastanu, ako vam i nemogu biti mjerodnjan u talijanskom jeziku.

Paragraf 39. govori opet o *sakupljenih* izbornicih, a to će reći, da izbornici imaju biti u izbornoj dvorani.

Paragraf 40. daje izbornikom pravo, da podignu prigovore proti pravu jednoga ili drugoga izbornika. Kako se mogu podignuti prigovori, ako nesmijete biti ondje, i ako niste čuli pročitati listinu?

Paragraf 43. govori: Ako se kod glasovanja pokaže dvojba o istovjetnosti kojeg izbornika, odlučuje komisija itd. Vi ćete, poštovana gospodo, priznati da takov prigovor pristoji svakomu izborniku, ne samo članovom komisije; dakle znamenje, da izbornici moraju biti prisutni.

Paragraf 47. uzet sa §. 32. vredi i za prve izbore, te i on govori o *prisutnih* izbornicih, jer ako nisu prisutni, nemogu glasovati.

To bi bilo nešto o izključenju javnosti izbornoga čina i ja to držim za temeljni razlog, da se izbori unište; a to tim više, jer je kako sam spomenuo sam kotarski kapetan bio kandidat nami protivne stranke, a izborni komisari i občinski glavari za stvari prenesenoga djelokruga jesu njemu podloženi i moraju ga poslušati, bilo pravo, bilo krivo.

Drugi temeljni razlog, rad kojega je ovaj izbor nezakonit, stoji u tom, da su i gradjani birani za izbornike (fiduciare). Slavni zemaljski odbor u svojem izvješću o tih izborih priznaje, da ima ljudih, koji drže, da gradjani nebi smjeli biti izbornici za vanjske občine.

Ali zemaljski odbor nije te misli, dakle neće biti ni većina toga visokoga sabora.

Meni je čast zastupati protivnu teoriju i to razlogi zakonskimi: ja naime i sa mnom sva gospoda od manjine držimo, da gradjanin neima prava biti izabran za izbornika (fiduciara) u seoskih občinah. To se tomuji *najprvo* na §. 16. izbornog reda, koj kaže, da svaki izbornik može glasovati samo u jednom izborničtvu, i da gradjanin nesmije glasovati u izborničtvu vanjskih občinah.

Vi ćete gospodo reći, da se ovaj propis netiče ovoga pitanja. Vi ćete reći, da §. 16. valja za slučaj, kad bi gradjanin imao poreza i u gradu i na selu toliko, da bi mogao biti izbornik i u jednom i u drugom kotaru izbornom. Za taj slučaj, reći ćete, on nesmije glasovati sa vanjskimi, nego mora glasovati u gradskom izborničtvu. Dobro! Nu ja vas pitam, koju je nakanu mogao imati zakonodavno, kad nije dopustio gradjanom da glasuju u vanjskom kotaru. Ako to zakon nedozvoljava gradjanu, koj bi već osobno, po svojem porezu mogao glasovati s vanjskimi, kako ćete, da je dozvoljeno istomu gradjanu, da bude izbornik (elettore elettо) u vanjskom kotaru? Kad već u prvom slučaju nesmije da promjeni svojega javnog položaja, to je još teže i nerazložnije dozvoliti drugi slučaj.

Imamo zatim §. 42. koj kaže, da svaki izbornik ima kazati ime kandidata, koj bi *po njegovoj želji* imao biti izabran zastupnikom. Taj paragraf vredi za prve i za druge izbore, dakle nestoji mnenje zemaljskog odbora, da su fiduciari samo punomoćnici prvih izbornikah, jer u političkih pravih nepozna se mandata. Mi smo svi došlje izabrani i predmjeva se, da ćemo braniti korist naših izbornikah, al nitko od nas nemisli, da imamo posebne punomoći, polag kojih bismo morali glasovati i postupati. Fiduciari *glasuju po svojoj želji, a ne prokurom prvih izbornikah.*

To je naročito spomenuto u §. 45. koj se za prve izbore mora uzeti sa §. 32. U §. 45. piše: Novaljaju glasovi dani *pod pogodbami* i nalozi onomu, koj ima biti izabran.

Nije rečeno, da novaljaju *nalozi naročiti*; mogu se dakle razumjeti i nalozi tajni?

Da je izbornik-fiduciar punomoćnik prvotnoga izbornika, on bi imao nalog, da postupa onako, kako misli i hoće prvotni izbornik.

Imamo za našu misao napokon analogiju novoga zakona o izravnih izborih za carevinsko vieće, koj naročito kaže, da prvotni izbornici izaberu izbornike-fiduciare *iz svoje sredine*, to će reći iz prvoga i drugog izbornoga tiela, ako su tri, a iz prvih dvih trećinah poreza, ako su dva izborna tiela u občini.

Iz toga svega može se stalno kazati, da su nezakoniti svi glasovi, koje su zastupnikom dali gradjani kao fiduciari u vanjskih kotarih.

Ova je točka taknuta u protestu krčkom, ali kako je bilo predvidjeti, dakako nije uzeta u obzir.

Recimo, da o tom pitanju u zakonu neima propisa, nego da našu misao podkrepljujemo samo teorijom i dalekimi prilikami, još bi ste u tom slučaju, vi poštovana gospodo od većine, morali pristati uz moju misao, jer ste liberalci. Vi znate vrlo dobro, da su gradovi Istre skoro posve napučeni talijanskim ljudstvom, dočim je vanjščina ava slovenska ili hrvatska.

44

Ako dakle vi pristajete uz misao, da gradjani mogu biti izbornici u seoskih občinah, vi navlačite na se mržnju slovinskoga pučanstva Istre (Mrmljanje).

Prvi izbor u Vrbniku obavljao se je *tri puta* jedan za drugim, jer onaj izborni komisar premda je navršio 24 godine i izučio prava, čini se da nije htio ili nije znao pročitati naš izborni zakon. Jasno propisuje §. 38., da se prvi izbori obavljaju bez obzira na to, koliko je došlo biračah. Ja gospodo malo znam talijanski i mislim da taj jezik bolje od mene pozna g. komisar Tiberio Sforza. Zakon je u tom tako jasan, da mogu mirne duše misliti, da komisar nije ni pročitao našega izbornoga zakona.

Zato mi se čini vrlo čudno, kako ga je poslao upravljati izbor u Vrbnik načelnik kotarski, koj bi bio morao znati kakove su neznalice njegovi podredjeni.

Pod izlikom, da nije pristupila absolutna većina svih biračah, uništen je prvi izbor u Vrbniku, jer se je uvidilo, da je u očitoj većini stranka hrvatska, ili kako ju obično zovete »kranjsko-popovska«, a da je u manjini stranka Eluschegova. Glasovalo se je i drugi i treći put i kad se je vidjelo, da slovinska stranka ostaje uvjek u većini, odobren je bio taj *treći* izbor, premda nije bila prisutna absolutna većina. To ja nazivam pritiskom ili najmanje gubitkom vremena za ono dobro seosko pučanstvo.

Zna se, da su izbori u Vrbniku bili prvi, nisu dakle mogli nego služiti za to, da se ljudi razjede u svih sljedećih izborih.

Nu to nije dosta! Nego, kad je jedan skori doktor prava poslje izbora bilo duti oduška svomu veselju nad dobitkom i povikao: Živio Cesar, živili Hrvati! zatvorilo ga je (a mislim i nekog drugog) u preventivni zatvor.... u jedan kotao gospodo — oprostite na izrazu, jer drugačije nemogu reći.

Naravska je stvar, poštovana gospodo, da se moraju uzeti u obzir prigovori proti izbornim listinam. Ako ćete već pristati na ono, što se prigovara listinam Koparskim i Voloskim, morate u obzir uzeti i ovo iz Lošinjskoga kotara, gdje je kandidat bio glavom kotarski kapetan. Pak ako većina toga visokoga sabora i nemisli, da je kotarski kapetan Lošinjski bio nepravedan, il recimo barem slabo skrban u sastavljanju izbornih listinah, ai tako misli većina izbornikah koji protestuju, to će biti stvar posve pravodna, da visoki sabor i u toj točki uzme u obzir tolike pritužbe u poslu izbornih listinah.

Ovdje, gospodo, nije dosta reći, da jedinomu kapitanatu pripada pravo suditi o pravilnosti listinah, jer je u protestu dokazano, da občinski načelnik i izborni komisar nisu htjeli primati pritužbah pučanstva i to baš one stranke, koja je bila protivna kandidatu kotarskomu kapetanu.

Vi svi biste se dakle morali osvjedočiti, kao što sam i ja osvjedočen, da su se listine tamo sastavljale » nekolikoc pristrano.

Kod izborah u Baški opomenuo je jedan izbornik komisiju, da treba izbornikom protumačiti §. 39., 17. i 18. pokrajinskoga izbornoga reda. Na to mu je odgovoreno: Što nas briga, ako popi neznaju zakona!

Ti paragrafi kažu, da je dužnost komisije ljudem reći: Vi glasujte, kako Vam duša govori. Kad se toga nije htjelo ljudem reći, moram suditi, da su neki izbornici već prije bili »podušeni« te su glasovali proti stranki hrvatskoj, koju mi je čast zastupati.

Govori se o novcu, što je došao u Krk za agitacije, nu preko toga prelazim, jer je poštovana gospodo to stvar obična.

Ni u Cresu nije izbor bio javan; to se je izbornom komisaru opazilo, al dakako bez koristi.

Tako mislim, da bi se ipak imalo uništiti ovaj izbor već radi temeljnih razlogah, što su gradjani glasovali kao izbornici u seoskih občinah i što glasovanje nije bilo javno.

Zemaljski odbor bio je tako uljudan, te nam je dao priliku čitati cieli dekret lošinjskoga kapitanata upravljen na častnu upravu občine Krka, glede uništenja prvih izborah od 17. junija.

Neznam baš kako je sada s poštom između Krka i Lošinja, tvrdim samo, da se je izbor vršio još 14. junija po podne, a već 16. junja bio je u Lošinju izpitan i podpisan dekret sa svimi razlozi....

(*Eluschegg, ironično: Bit će čudo!*), da doista; dostu dugi dékret onaj, Broj 2673.

Dozvolite mi samo nekoje opazke Tamo se piše:

„S razloga što je opetovanimi telegrafičkimi izvješći koji su dne 14 tek. mj. poslije podne amo prispjeli i od c. k. izbornoga komesara i od krčkoga glavara, bio iztaknut tečajem glasovanja sbivši se slučaj, kad se je biralo 10 fiducijarah za izvanjske krčke občine, izazvan odlukom izborničke komisije, da se izključe njekoji predloženi kandidati; Budući se iz tih telegrafičkih izvješčah nije moglo dobro razabrati, o kojoj se točki upravo radi, te stoga niti se je moglo odlučiti, dali se ima što shodna odrediti prije nego li se zaključi glasovanje".

Radilo se je samo o tom, mogu li gradjani biti izbornici u vanjskom koturu ili ne. Ja mislim, da se to pitanje može riešiti telegrafoin uz trošak od same jedne forinte, da se odgovori: dà ili ne.

Gospodin kotarski glavar sam priznaje, da ovaj put nije bilo drugoga pitanja. Izborni komisar zaključio je onaj dan glasovanje; neprilike nebijaše nikakove; dakle mislim, da bi kotarski glavar bio morao primiti uspjeh izbora ovakov, kakov je bio.

U spomenutoj odluki pisano je na dalje:

„S razloga što bijaše posljednjem telegrafičnom vlesti c. k. izbornoga komesara javljeno, da je glasovanje zaključeno i glasovi prebrojeni, neoprosta ovomu c. k. kapetanatu drugo, nego čekati izborno spise da jih uzmogne, proučiti dali sadržaju kakvih nepravilnostih te na temelju zakona izreći sud o njih".

Prigovori u tom dielu za me su bez vrednosti, jer je gospodin kotarski kapetan bio sudac u vlastitoj stvari. Samo ću opaziti, da nije baš tako čudna stvar, ako je napisano, da je na primjer br. 20 glasovao kako i br. 40. Pitat ćete kako može broj 40 glasovati prije nego 20, i kako se može pozivati na glasovanje kasnijega broja?

Ipak se to može dogoditi, jer je moglo biti, da je izbornik upisan na br. 40 bio odmah prisutan, a za njim tek došao br. 20, pak je slučajno glasovao kao i br. 40. Zato razloganje u spomenutoj odluki nelma nikakove vrednosti.

Gosp. kapetan prigovara prokuram naše stranke. Vidio sam jednu u komisiji za ovjerovljenje i osvjedočio sam se, da su prokure dobro i podpisane od osobah, koje ju daju, potvrdjeno od sudbenoga delegata, da su dotične osobe sunasljednici; potvrdjeno od župničkoga ureda i agencije podobćine; podpisani su svjedoci i ost. Sve takove prokure imalo su se dakle pripustiti, a da se baš nadju tri, četiri, koje nisu u redu učinjene, dužnost kotarskoga kapetana bila je *prekršiti* samo te glasove, a drugo ostaviti. Eto dakle, da je uništeni izbor od 14. junja bio posve zakonit, a takovim bi ga morali držati tim više, što mi se čini, da je većina ovoga visokoga sabora postavila neku teoriju, polag koje uvjek dopuščate na Vašu korist nezakonitosti, samo da neprevagnu preko 50 po sto. To se vidi iz izvješća zemaljskog odbora o izborih. On sam priznaje, da bi gdjegod moglo biti nezakonitostih; ali jer ova ili ona nezakonitost »da se i uzme u obzir, nebi mienjala konačnòga stanja stvari« — prodjete preko nje na dnevni red, kao da se ništa nije dogodilo. Barem gdjegod postupajte tako i u našu korist.

Za crkvene beneficije imamo odluku visokoga ministarstva od god. 1875, koja je mislim bila priobćena svim c. kr. Namjestničtvom i koja kaže, da crkveni nadarbenici imaju svoje pravo glasa, jer su jednaki ostalim vlastnikom, samo što nemogu svojevoljno prodati ni inako odsvojiti beneficija.

Sve je dakle prigodom spomenutog izbora išlo u redu; a pak da i postoje razlozi, koje spominje kotarski kapetan lošinjski, to bismo mi imali samo nekolike glase nevaljane. Sve ostalo bijaše u redu i dobro učinjeno.

U spomenutom dekretu čudi se nadalje pol. glavar lošinjski, kako je izborna komisija samo pristala (aderito) uz misao jednog izbornika, da naime gradjani nemogu biti izbornici — fiduciari u seoskih občinah, dočim da je komisija morala stvar *odlučiti* (decidere) je li pravo ili nije. Meni se to čini igra besedami, jer kad onaj, koj ima pravo odlučiti, *pristane* ili ne *pristane* uz jednu misao, on je tiме već *odlučio* pitanje.

Izbornik, koj je podigao ovdje prigovor, imao je na to podpuno pravo; a na stvari nemienja ništa, kojim izrazom je izborna komisija dala razumjeti svoju odluku o dotičnom prigovoru.

Poznato mi je pako, da je ta odluka upisana u izborni zapisnik u dobu dosta kasnu, i pošto je već bilo prispjelo od kapitanata jedan ili više telegramah.

Da izbornici-fiduciari nisu obični punomoćnici prvotnih biračah, to sam pobio prije i mislim, da sa dosta razloga.

Da se je dosada običavalo pripuščati gradjane za izbornike-fiduciare u seoskih občinah, malo me osvjedočuje; svaknako taj običaj od sada valja da bude drugačiji; osobito kad pomislimo, da se običaj nije osnivao na nijednom zakonskom propisu.

U spomenutom dekretu opaženo je, da su ovoga puta izabrani gradjani za fiduciare u seoskih občinah u više kotarah, a da nitko nije prigovorio, tko je mogao prigovoriti. Tim mi se čini, da se je dokazana jedino okolnost, da se je kotarski kapetan lošinjski ovoga puta vrlo mnogo zanimao za izbore! (mrmljanje u većine).

(*Dalje sliedi*).

Istarski sabor

IV. sjednica pokrajinskoga sabora dne 22. kolovoza.

Pošto bijaše zapisnik posljednje sjednice pročitan i odobren, izrazi g. predsjednik svoje sažaljenje radi nemirah naperenih proti nekojim zastupnikom te se nada, da se što takva neće više dogoditi (Hrvatski zastupnici su odsutni).

Občinski savjet iz Pomnjana poslao je po g. Laginji molbenicu na zem. odbor, kojom moli za pomoć iz zem. fonda za dogradjenje školske zgrade u Šmarju.

G. Dr. Costantini podastire molbu pazinskog municipija za pomoć od for. 1991.39 iz zem. zaklade za gradnju mosta na občinskoj cesti u Kersikli.

Obe se molbenice upravljaju na financijalni odbor.

Nekoji občinari Karkavcah pitaju da se na put stane odvoć strogomu postupanju, poreznog ureda u Kopru prigodom utjerivanja javnih porezah. Dotični spis bude pridi oljen pol gospodarstvenom odboru.

I točka dnevnog reda je imenovanje zem. odbora, o čemu smo već posljednji put izvjestili.

II. točka dnevnog reda je: izvješće računah zaklade bratovšćine za god. 1887 bivše miljetačke Istre. Izvjestitelj Dr. Cancianl. Računi budu bez razprave odobreni; Isto bijahu prihvaćeni bez praprave računi za god. 1883 i 1884 o mirovnoj zakladi pokraj. činovnikah.

Na mjesto tajnika g. Vj. Spinčića bi tajkovim odabran g. Dr. Doblanovich.

Nakom toga digne predsjednik sjednicu.

V. sjednica pokr. sabora dne 24. kolovoza.

Dnevni red: 1) Izvješće školskoga odbora
2) » polit. gosp. »
3) » financijalnog »

Zapisnik posljednje sjednice se odobrava bez prigovora. Novi zemaljski prisjednik Dr. G. Becich pita, da mu se tekom šestgodišnjeg službovanja sačuva mjesto i značaj tajnika zem. odbora te da mu se godine službovanja i na dalje računaju. Odstupa se financijalnomu odboru.

1) Prelazi se na dnevni red. *Dr. Scampicchio* izvješćuje u ime školskoga odbora o računih za god. 1882, u iznosu for. 126.451.14½, koji se primaju. Dozvoljava se naplatu nekojih rubrikah u kojih se prekoračilo proračun za for. 778.09½.

Izvješćujuć nadalje *Dr. Costantini* u ime školskog odbora, ističe, da pučko školstvo nazadovoljava, jedno radi slabog polazka škole, radi slabih uspjehah u školi i jer nevrše svoju dužnost školska vieća. Radi ovih razlogah nemože odbor a da se nepotuži na c. k. školske oblasti koje zanemaruju činiti svoje dužnosti. Na široko i daleko razpravlja kako bi se morale c. k. školske oblasti brinuti za školstvo, što je do sada sve propustilo u tom smjeru učiniti i što se mora poduzeti da školstvo postigne onaj stepen koji će odgovarati ogromnim troškovom. Kaže da imaju biti mjestni školski odbori rukovodjeni od c. k. školskih oblastih, da jih moraju ove poticati na rad što se nije do sada dogadjalo; nastavlja, da kotarska školska vieća rade po miloj volji što i kako hoće, da kotarski šk. nadzornici veoma slabo nadziru škole, ili ako dà, tad biva to u druge svrhe.

Ovo žalostno stanje, veli izvjestitelj, mora da prestane; zemlja troši na pučko školstvo preko 200 hiljadah, ima dakle pravo zahtjevati, da školske oblasti vrše sdušno i točno svoje dužnosti. Stoga predlaže šk. odbor. da izvoli visoki sabor naložiti zemaljskomu odboru, da poduzme shodna koraka, da budu c. k. šk. oblasti točnije pazile na javnu poduku puka i da paze da se školski zakoni svuda što točnije i brižljivije vrše.

Vladin povjerenik *G. Gumer* neslaže se sa Izvješćen odbora. On priznaje, da će biti gdjegod propustile c. k. školske oblasti učiniti svoju dužnost, nu to će biti osamljeni slučajevi. Brani kot. školska vieća u obće a ono Poreča napose, niti školski zakoni nisu svi svrsi shodni osobito oni glede školskih globah itd. Uslied svega toga dolazi on do posve protivnih zaključakah nego li su oni školskoga odbora.

G. zastupnik *Eluschegg* slaže se podpunoma sa predgovornikom te uzimlje zasebice u obranu kot. škol. vieće Lošinjsko, koje da je jedno od najradinijih.

Kod razprave sudjeluju jošte zastupnici gg. *Sbisà* i *Campitelli*. Prvi nazire nevolju pučke škole u nedostatcih zakona a drugi veli: dajte nam dobre učitelje u mi ćemo vam dobre škole.

Pošto je jošte govorio Izvjestitelj Costantini bude postavljen odborov predlog ina glasovanje i većinom glasovah prihvaćen.

Zastupnik g. *Scampicchio* istog školskog odbora izvjestitelj, izvješćuje o raznih molbenicah za podpore i pomoći.

2) Slieđi izvješće polit. gospodarskog odbora. Izvjestitelj g. *Eluschegg* predlaže, da se primi vladin nacrt zakona o držanju i pašnji koza bez ikakvih izpravakah. Pošto nepita nitko ričeti prešlo se na razpravljanje pojedinih paragrafah; i tuj se nitko neoglasi stoga budu paragrafi 1—14 bez razprave prihvaćeni. Zakon bi odmah i treći put pročitan i potvrdjen.

G. zastupnik *Fragiacomo* izvješćuje u ime istog odbora o predmetih pomanje važnosti koji budu svi po predlogu odbora prihvaćeni ili odvrženi.

G. zastupnik *Campitelli* izvješćuje kano izvjestitelj financijalnoga odbora o pitanjih spadajućih na taj odbor. Nakom njega, izvješćuje ob istom predmetu zastupnik g. *Venier*.

Predlog financijalnoga odbora bude većinom glasovah prihvaćen.

Pošto je tim bio izcrpljen dnevni red, utanačuje predsjednik buduću sjednicu za sutra t. j. 25 kolovoza i to sa sledećim dnevnim redom.

1) Izvješće školskoga odbora:
a) o molbi učiteljah da njimse poboljša stanje
b) o stanju zemaljske školske zaklade za god. 1884.
2) Izvješće financijalnog odbora:
a) Predlog zem. odbora o garanciji posudjenog novca za uništenje tranog ušenca.
b) o konačnih računih kreditne banke u Poreču i ob imenovanju 4 upravnih savjetnikah.
c) o molbi občine Kiana glede ceste Kiana-Paka.
d) drugi mogući predlozi.

Sjednica bi zaključena 1½ sata po podne.

Nemiri u Hrvatskoj.

Vatra koja je u Hrvatskoj dugo vremena pod pepelom tinjala počela je buktiti. Mržnja proti grabežljivim i drzovitim Madjarom, koja bijaše što umjetno prikrivana ili silomice potiskivana, nadje oduška najprije u Zagrebu gdje je financijalni ravnatelj, madjar David, na financijalnih zgradah u Zagrebu i drugud dao izvjesiti grbove sa hrvatskim i madjarskim natpisom. Rekosmo već posljednji krat, da nalied nagodbe izmedju Hrvatah i Madjarah, imadu prvi pravo, da budu svi napisi, tiskanice itd. spadajuće u područje financijalne uprave u granicah kraljevine Hrvatske samo hrvatsko. David povriedio je jednim potezom kista grubo zakon nu tim njedno probudio driemajuću svjest hrvatsku. Nelma saborsko sjednice u posljednjih desetak godinah, da se nebi koji taj zastupnik tužio na krnjenje zakona od strane Madjarah i to najvećma u financijalnoj upravi. Glas zastupnikah naroda ostao bi obično glas vapijućega u pustinji. Nije se dakle čuditi, što je narod videći, da se njegov glas i vapaj i doma a jošte više u Pešti umalovažuje, te je nastojao sam da pripravi zakonu dužno štovanje. Skinuće protuzakonitih grbovah u Zagrebu dielovalo je i na ostale gradove u Hrvatskoj. Bahati Madjari videć, da njim hrdjav posao nepodje za rukom, sladoše trubiti cielim svietom, da su Hrvati prekršili zakon, poručili zajedničke grbove a tim i državni auktoritet ugarske države.

U Beču sastadoše se madjarski ministri i hrvatski ban te viećahu pod predsjedničtvom Njeg. Veličanstva, kako da se uvriedjenoj tobož madjarskoj veličini zadovolji, i hrvatski buntovnici kazna. Odlučeno bi, da se imadu isto onakovi grbovi — kao što bijahu oni skinuti — uzpostaviti. Taj posao povjeriše hrvatskomu banu On to i obeća izvesti. Došav u Zagreb, osvjedoči se, da mu je taj nezakoniti čin nemoguće oživotvoriti: očitova, da odstupa od banske časti. Njegova ostavka bi primljena, a mjesto bana imenovaše carskog povjerenika u osobi zapovjedajućeg generala u Zagrebu g. Ramberga. Tim činom prestao je u Hrvatskoj ustavni život, te je ona danas jedina zemlja u carstvu u kojoj vlada vojnička sablja. Generalu Rambergu je pošlo za rukom izvjesiti nezakonite grbove bez ikakvog odpora a danas sjaju se ti grbovi — dakako čuvani od vojničke sile na zidovih financijalnih zgradah u Zagrebu. Obitavatelstvo glavnog grada primirilo se već to svaki ido za svojim poslom znajuć, da bi bilo upravo ludo suprostavljat se vojničkoj sabji i puški. Nu nije tomu tako žalibože i po drugih predielih Hrvatske; osobito vrije i bukti u lijepom hrvatskom Zagorju.

Najlepši je to predio u čitavoj kraljevini nu ujedno radi svakogodišnjih tučah ili sušah danas najsiromašniji. Svaki putnik divi se upravo krasotam prirode u Zagorju, koje je posljednjih godinah radi elementarnih nesgodah veoma osiromašilo. Riedki su tamo seljaci koji spravo toliko živeža a da bi mogli tim obitelj prihraniti. Narod skapava upravo od nevolje a država pita svoje. Financijalne oblasti, dočim porezni činovnici, utjeruju zaostali porez upravo nemilosrdnom rukom. Koji nemože da plati poreza — a takovih je većina — tomu se odvede i posljednja kravica i najpotrebitije za prehranu oruđja. Porez u nekojih občinah tako nemilosrdno utjeran i pokupljen, dolazi u ruke nekojim bezdušnim bilježnikom iti načelnikom, koji ga protopu i prošundraju a država hoće svoje nepitajuć jadnika seljaka jeli nije li platio već daj, plati. Čitamo svaki dan opravdane tužbe u raznih novinah, kako je ovaj ili onaj občinski činovnik profućkao 10—20 hiljadah forintih težkom mukom pokupljenog poreza. Takav načovjek dodje pravici u ruke

ali koja korist siromahu seljaku odatle? On mora opet platiti, njemu se sve, sve prodade, njegovo dodje pod bubanj a njega baca na ulicu jedino radi toga, što je dotični činovnik tu dje krvavo stečene groše pronevjerio. Nemilosrdno utjerivanje poreza i nečovječno pri tom postupanje pojedinih poreznih činovnikah, natjeralo je narod do sdvojnosti. Danas nije riedkost čuti u Zagorju čovjeka, koji ti otvoreno kaže: »pa što nas briga, ako nas postreljaju, ta i onako živiti više nemožemo« ili: »bolje je na jednom umrieti nego li umirati.« To su veoma težki odnošaji a narodu od nikud pomoći. Je li dakle čudo, da je taj u sdvojnost natjerani narod jedva dočekao, da može svoju nevolju svoj jad i svoju mržnju izkaliti na Madjara, koga smatra začetnikom i povodom sve svoje nevolje? Sgoda mu se pružila izviešenjem protuzakonitih grbovah; u njemu se probudila narodna sviest a toj se pripojilo osjećanje skrajne nevolje pa ovo dvoje porodilo sadanje nemire u Zagorju i drugdje u Hrvatskoj. On traži u občinskih sgradah i u župničkih stanovih madjarske grbove na kojih si želi izkaliti bolno srdce. On se ponaša — gdjegod nije na nedjela potaknut od madjarskih dotepuhah — svuda dostojanstveno, zahtjevajuć, da se zakonu zadovolji, da mu se bieda i nevolja smanji. U čitavom Zagorju je vojničtvo zaposjelo sve važnije točke. Došlo je već žaliboža i do sukoba izmedju seljačtva i vojnikah. Krv je tekla na više mjestih a imade i mrtvih već prevelik broj. Hrvatske novine, hrvatski rodoljubi nastoje svimi silami, da narod umire, predočujuć mu kolika ga čeka nevolja bude li se opirao vojničkoj sili, pa makar i branio najzakonitiju stvar. Sav prosvietljeni sviet — osim Madjarah i njemačkih židovah — sućutno piše i govori ovaj par o Hrvatih a neima nepristrana čovjeka, koji nebi bahato postupanje Madjarah osudio. Danas se u Hrvatskoj žaliboža nezakonitost oružanom silom brani, nu bila bi mahnitost toj sili silom oprieti se. Narod hrvatski postavljen je na težku kušnju — on će ju ufamo se u Boga, junački i ustrpljivo podnesti, kao što je mnogo i gorih podnesao. Njegova samozataja mora naposlied biti naplaćena; on nesmje nevin i nedužan nepravdu podnašati. Ovo će stanje u Hrvatskoj morati čim prije prestati jer to zahtjeva zakon božji i ljudski. Madjari će biti prisiljeni silom okolnosti povući u se rogove te pustiti, da se zakon i pravica vrši. Hrvatom biti će zaisto poznata izreka da »neima spasa bez krvi." Bože daj! donielo ona nedužno prolievana krv hrvatska, mučeničkomu narodu toliko putah zasluženu nagradu!

Za sada imati će ti nemiri u Hrvatskoj bar tu dobru stranu, što će si, ako svi znaci nevaraju, razdvojena braća t. j. Hrvati i Srbi pružiti ruke, da spojenimi silami odbijaju sve neprijateljske nasrtaje. Prvi živući srbski pjesnik Zmaj Jovan Jovanović obielodanio je u svom časopisu „Starmali" prekrasnu pjesmu s kojom opominje Srbe, da se kane kavge a ujedno jih bodri, da priteku na pomoć u pogibelji nalazećemu se bratu Hrvatu. Na te prekrasne zvukove odazvao se mladi hrvatski pjesnik A. Harambašić zahvalnicom pjesmom kojom blagodari starini pjesniku i preporuča uvjek i u svemu slogu i sklad medju jednokrvnom braćom Srbi i Hrvati. Evo tih pjesamah.

ŠTA SE ČUJE.

Šta se ono čuje iz Zagreba grada?
Ne čuje se dobro gdje god pravda strada.

A šta li se čuje sa Peštanska globa?
Ne čuje se dobro gdje sieplio proba
Igrati se pusto žeravicom živom,
Ugovore gazit' na svom putu krivom.

Znamo mi to dobro kako se rakâmi:
»Hrvati su slabi kad ostanu sami«.
I glas jedan srpski provari se, kliče·
»Ta hrvatska borba Srba se ne tiče«.
(Glas je ovaj samo trenut bolu kren'o, —
Al' to nebi bilo srpski ni pošteno).

Na Hrvata s' dižu laže i kleveti,
A to samo zato da mu s' lakše preti;
Na Hrvate dižu verige i mrežu,
Il da ga ulove ili da ga vežu;
Juče bila pretnja a hajka već danas,
A pri ovoj hajci računaju na nas,
Na uvrede one, bolu srpskog roda, —
Ali stan' te malo, krv još nije voda.

Koprenu mi dajte, da pokrijem njome
Sve što nije bratsko u narodu tome,
A istina stara da s' pokaže jača:
U nevolji znat ćeš, koji su ti braća.

Hrvat se ne bori da što otme kome, —
Čuva sveti oganj na ognjištu svome,
I dok tako čini, u najteži dani
I Bog je i pravda na njegovoj strani.
A kuda će Srbin? — Zar on da se dade
Putu, na kom nema ni Boga ni pravde.

Šta se nama pati, to mi Srbi znamo,
A taj ponos neda, da primimo dara
Koji braću našu hoće da obara.
Hrvati su danas na odporu čisti,
A nevoljom njinom ko bi da s' koristi,
Taj bi drag i mio hajkačima bio,
— Ali bi poštenje srpsko pogazio.

Trgujući židski rana se ne vida;
Na poštenju samo budućnost se zida.
Danaske nam braća na prelomu pate,
Težko im je reći: pomozi nam brate!
Al mi razumemo i ko zbori nemo, —
Budućnosti našoj mi to dugujemo.

Za to Srbi čujte, čvrsto stojte sada
Na braniku, gdje je i zakon i pravda!
Ojačajte snagu patnika Hrvata,
Neka zna, da ima u nevolji brata;
Nek se jednom vidi, kakva j' sloga blago
A oni će posle — — kako im god drago.

ODGOVOR

čičnomu Zmaju' Jovanu Jovanoviću na pjesmu

ŠTA SE ČUJE?

koju netom donese njegov časopis „Starmali".

Hvala Tebi, starče, na tom bratskom glasu,
Ti ko prorok kažeš puta k našem spasu!

Nek umine mržnja, nek zašuti zloba,
Pružimo si ruke, al ne preko groba,
U koj bi nas rado pokopali žive,
Rad nesloge naše svemu zlu nam krive.

Znamo i mi dobro, kad nas stienu čami:
Propadosmo biedni, budemo li sami!
I nas ljuto boli radost bratskog' druga,
Dok nas mori krivnja, dok nas mori tuga,
I ta tužna radost zavedena brata
Od nepravde težje srca nam se hvata.

Al Ti pravo veliš: krv još nije voda,
A bar mi smo jedni sinci jednog roda!
Za usluge tudjin jednako nam vraća,
Jednako smo biedni, jednaka smo braća!
I gdje nama zlotvor naša prava grabi,
Time i vam prieti, time i vas slabi;
Kad pokopa jadne, nas današnjeg jutra,
To budite stalni: vas će odmah sutra!

Gdje se Hrvat bori za svetinju svoju,
Nesme Srbin manjkat u tom težkom boju;
Ta svetinja obim nada sve je draga,
Ta svetinja kruna svega nam je blaga!
Za nju ćemo rado ginut smrću priekom,
Jer ju majke usisasmo mliekom!
Mi naš jezik mili satrti ne damo,
Jer što on nam vriedi — to mi dobro znamo;
Za nj' ćemo se svakoj prikloniti žrtvi,
Jer satru li njega — to smo i mi mrtvi!

Suvražnici naši tek iz zlobe puke
Daju vam prot bratu nož u biele ruke,
Pa zar vi da vragu vjerujete sliepo?
Ah! to ne bi bilo pošteno ni liepo!
Zar da vama nikne boljoj sreći nada
Iz našega jada, iz našega pada?!
Morali bi prije poginut od stida:
Na poštenju samo budućnost se zida!

Al vi ste se ovo ponieli pošteno,
Razblažili naše srce raztuženo,
I to srce sad vam na tom blagodari:
Nek za uviek padnu naši jadi stari!
Uzdajmo se u se i u našu slogu,
Pa ću vidjet sviet, što složna braća mogu!

August Harambašić.

Nemiri u Madjarskoj.

Glavni politički vodje madjarski odkad je Madjarska postigla samostalnost hlepili su jedino za izvanjskim sjajem hoteć tako igrati prvu ulogu u skupu europejskih državah. Sva važnija mjesta u diplomatičkom svietu austro-ugarske države zauzimlju sada sinovi Madjarije; madjarska zastava pripojena drevnoj austrijskoj, vije se danas i u najdaljih lukah sviêtskih premda neimadu Madjari niti žilice svoga mora; gdjegod se riešava kakovo važnije europejsko pitanje utaknu Madjari svoje dugačke prste. U izvanjskom svietu bijahu oni sbilja do nedavna cienjeni kano oštroumni političi, vrli domoljubi, pravdoljubivi i slobodoumni do skrajnosti. Srećom skinuše si Madjari sami svoju krinku.

Brineć se odviše za izvanjski sjaj, za izvanjski ugled, za svietski glas, zanemariše kod kuće niže slojeve pučanstva, dakle jezgru naroda. Madjarski plemići i bogataši tratili su skupo vrieme i bieli novac izvan domovine a kukavan narod zanemaren boravio trudne dane u neradu, neznanstvu i gluposti. Država madjarska triebala silu novca da se pokaže na oči bogatom i sjajnom.

Novac je morao narod iz oka ili iz boka snašati. Porezi dostigli toliki vrhunac, da su postali neanosljivimi.

Nešto nerodice, nešto lienčarstvo, dovedoše većinu naroda do prosjačkog štapa. Tomu oplienjenomu i osiromašenomu narodu valjalo kazati uzroke njegove biede.

Kolovodje madjarski, da svrgnu sa sebe odgovornost, da prikriju svoju golotinju, pokazaše prstom svomu narodu na židove, koji da su krivi čitavoj njegovoj nevolji. Nije se možda niti mislilo s početka, da će narod svemu povjerovati ili nije se bar držalo, da će narod židove, te tobožnje krivce, toli nečovječno kazniti.

Pametno kaže naš narod, da se nije šta sa ognjem igrati, a danas ćute valjda madjarski prvaci domašaj ove izreke, više nego ikad. Narod osiromašen i oglodan do kostijuh, podjarivan od bezdušnih kolovodjah, počinja sada po nekojih predielih Madjarske takova nedjela na siromašnih židovih, da se pred tim čitav naobražen sviet upravo zgraža. Tu se pali, robi, plieni i ruši kano da je to posried najdivljeg na svietu naroda. Imade gradovah i i selah u Madjarskoj u kojih su stanovali židovi, posve porušenih i porobljenih. Tomu barbarskomu postupanju kumovaše najprije glavni grad Pešta, a odatle pronesle se na pojedine gradove i sela odaljenija.

Kamo nije jošte doprla vojnička sila, tuj zaista nije sjeguran nijedan židov. Na stotine bježi tih nesretnikah iz te blažene zemlje, da si spase goli život, da utekupred razbojničkom ruljom. Državna vlast poprimila je doduše stroge mjere, da utiša razjareno pučanstvo nu to njoj ide sporo za rukom. Plamen se lahko podjari ali ga je težko ugasiti. Prosvjetljeniji Madjari kriju si od srama lice jer znadu, da se čitav naobražen sviet sa ogavnošću od njih odvraća.

U Hrvatskoj, gdje se niti robi niti pali, uvelo se na zahtjev Madjarah neustavno stanje, upeljalo vojničku sablju, dočim kod kuće gdje se počinjaju najgroznija nedjela, nije se htjelo poprimiti tako stroge mjere. Neka, slobodno njim! Oni gube malo po malo simpatije i naklonost naobražena svieta koji motri nepristranim okom dogadjaje u Madjarskoj i u Hrvatskoj.

Kolike li razlike medju hrvatskim seljakom, koji se ustao, da brani povriedjen zakon, i medju madjarskim buntovnikom, koji se diže, da zadovolji strasti, da pali, plieni, robi i ubija!!?

DOPISI.

Iz Kastva.

(Pripravni tečaj za učiteljišta u Kastvu)

Evo već četvrtu godinu otvorit će se c. k. pripravnica u Kastvu. Mnogo ima mladićah koji učivši ovdje i dovršiv svoje nauke u Kopru, postali su vrlimi odgojitelji mladeži, a koliko su roditelji za nje potrošili? Veoma malo.

U pripravnicu stupiv gojenac mora navršiti ove godine 14 leta i prikazati svjedočbu vrlo dobrog napredka barem trećeg razreda pučkih učionah. Ako dobro napreduje, dobije od vlade podporu od for. 50, koja mu se u polugodišnjih obrocih isplati. Položili u Kopru dobro prijamni izpit, te ako dobro napreduje, dobije podpore 100—200 for. na godinu.

U pripravnicu mogu stupiti i mladji učenici, koji su nakanili polaziti gimnazij, no i ovi, da su svršili vrlo dobrim uspjehom bar treći razred pučke učione.

Ovo je liepa prigoda za roditelje siromašne i bistre mladeži koju mogu malim troškom ovdje pripraviti za prijamni izpit za prvi razred c. k. gimnizija u Trstu, te kad bi se izkazali dobrom školskom svjedočbom i svjedočbom siromuštva, dobili bi mjesto u biskupskom konviktu bezplatno ili uz malen mjesečni trošak.

Pripravnica će se otvoriti 15. listopada, ako bude u istu stupilo barem 5 pitomacah, koji po pravilih imadu pravo.

Preporučamo našim prijateljem po Istri ako naidju na koje darovito diete, da ga nastoje poslati u pripravni tečaj u Kastav, Na siromašne a marljive, neće zaboraviti niti naša Bratovšćina.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. rujna.

Čitajuće občinstvo zanimaju ovaj par najvećma dogadjaji u Hrvatskoj i Madjarskoj.

Dočim se nemiri reć bi u Madjarskoj ponešto stišavaju, rastu oni sve više u Hrvatskoj te neima danas čovjeka, koji bi mogao sa stalnošću predviditi posledice tih dogadjajah. Na drugom mjestu govorimo obširnije o tom predmetu.

U svoje vrieme javismo, kako je bečko zastupstvo zaključilo, da se neima veličanstveno proslaviti uspomena oslobodjenja Beča od turske navale.

Pa dočim su Bečlije proslavili taj znameniti dogadjaj veoma skromno samo da nemoraju slaviti oslobo ditelje, t. j. slavenskog kralja i slavenske vodje, proslaviše braća Poljaci u Krakovu i Lavovu taj historički dan što sjajnije.

Dne 12. t. m. sgrnulo se naroda poljskoga iz Pruske i Rusko Poljske i od drugud preko 100 tisućah u starodavni Krakov, da proslave najsvečanijim načinom uspomenu na poraz Turakah pred Bečom, da polože lovor-vienac na grob svog junačkog kralja — osloboditelja Beča-Ivana Sobieskoga. On je prije 200 godinah (god. 1683) oslobodio Beč i ostale pokrajine carstva od turskog jarma a zahvalni današnji Niemci srame se svojih pradjedovah koji su kralja osloboditelja na rukuh nosili; rado bi izbrisali i njegovu uspomenu i to jedino radi toga što bijaše Slaven, Poljak.

Mnogo se naklapa o posledicah sastanka kneza Bismarka i grofa Kalnokya u Solnogradu. Mnogi vide u tom dogadjaju jamstvo mira za Europu dočim sude drugi da nije nikad odveć dobro kad se takovi ljudi sastaju. Mi bi vjerovali, da kad bi od te dvojice zavisio europejski mir, da bi se taj valjda i uzdržao, nu sila dogadjajah neobičuje pitati pojedince, kojim će putem udariti.

Španjolski kralj Alfonzo došao je dne 9. t. m. u Beč. Na kolodvoru bijaše dočekan od Nj. Veličanstva, od kraljevića Rudolfa, više nadvojvodah i od viših političkih i vojničkih oblastih. Političkoga znamenovanja neima — kažu — ovo putovanje, već da on dolazi u pohode carskoj obitelji, koja je s njim po suprugi kraljici rodbinskim vezom uzko spojena.

Biti će poznato našim čitateljem, da obstoji savez izmedju Austrije, Pruske i Italije a u to kolo nastoje austrijski i pruski političari povući Srbiju i Rumunjsku. Kraljevi (i njihovi savjetnici) tih najmladjih europejskih kraljevinah sastaju se u novije vrieme često sa pruskimi i austrijskimi državnici, što znači, da se ozbiljno na tom pitanju radi. Imade ljudih, koji tvrde, da će se tim načinom stvoriti veliki savez europejskih državah, koje će bditi, da se mir i red u Europi neporemeti. Bože daj, bilo to na sreću i slobodu svih narodah.

Jurina i Franina.

Ju. Ča bi reć, da su ti konšiljeri porečki tako brzo s dietum finili?

Fr. Neka preša njim je bila, ašsu puno posla, kega su imeli, na sû fugu va par dan sfutičali.

Ju. Ma baš sfutičali. San čul, da kod proračuna, koliko ćemo k letu plaćat, ni nijedan ni besedi rekal, leg da su sô mutasto potrdili, ča njin je junta proštala. To da ni jednu uru duralo i da njin je sve pravo bilo.

Fr. Al neće bit nam pravo, ki ćemo morat plaćat. Škoda, da ni naš ki tamo bil, bi jim bil budi ku povedel. Ter se pul nas za komunjski proračun za jedno leto po dva dni potežemo, zač bimo radi znat kako i ča se špenduje, a oni za proračun cele provincije nisu ni jednu uru rabili.

Ju. Ma ča ti se parâ, čemu je to svoje?

Fr. Viš to ti je ovako: Talijane neboli glava plaćaš ti više al manje, ako ćeš se i šundrat, a njiha je samo, kako bi z nas šćavi, Talijane storili, zato ti i s juntum va sejenu tikvu pušu.

Ju. Aaaa....! pak ča jih Istrani zato tamo pošilju.

Fr. Da bi tako nê, zato se i Talijani toliko vrte i mešaju, kad zbiramo deputate.

∴

Fr. Spamećuješ se Jure da su istarski šarenjaci vavek kričali, da ne te popi va diete lego civilneh ljudi kakovi su i oni.

Ju. A kako se nebin tega spamećeval, ter je tega saki broj strine »Istrie« pun bil.

Fr. Tako vidiš; dokle smo njin va dietu popi slali ni njin pravo bilo, sada smo njim poslali nekoliko civilist pak njim nisu va Poreče dali govorit, lego su na njih naskočili kako i lačni breki, kričali su za njimi kako i placarice a najzad su morali naši doma pobeć zač njin se je tamo grda pisala.

Ju. Ja san ti nebore već nejde dôl, da je Talijanom sejeno pop al fratar mrzak i bel pred očmi samo ako je čovek našega zajika. Da njim mi pošaljemo rijament fratri al ježuvitari, pak da su to Talijani, biš videl kako bi se va diete š njimi bratili i kumili.

Fr. A, po ten račune nećemo mi s temi ljudi nikad na kraj prit!

Ju. A! po more tursko ćemo. Te se nebore šarenjaci pripitomit te, samo njin valja kada ter kada malo repa pristrić, da nebudu imeli daljega nego ona istarska koza ka se pripravlja na skok va more i ki zna kamo valje,

Fr. Ča je temu tako?

Ju. Ma jušto tako!

Različite viesti.

Deputacija kod ministra predsjednika g. Taaffea. Dvojica hrvatskih zastupnikah Istre odputi se početkom t. m. u Beč, gdje su izviestili ministra predsjednika g. Taaffea o današnjih političkih odnošajih u Istri. Za sada nismo uoblašćeni, da o toj deputaciji više rečemo.

† Ljudevit Jelušić. U nedelju dne 9. t. m. preminu u Kastvu g. Ljudevit Jelušić, krojač i kroz više godinah župan u Kastvu i obćinski savjetnik. Pokojnik bijaše brižljivi otac, čestit Hrvat. On bijaše, — koji je ono na dan izborah (za gradove Volosko, Kastav, Lovran i Mošćenice) na zemaljski ·bor, odriešito odgovorio — kad mu su štovaše prijatelji, da se slab i bolestan nepoduje na put u Volosko jer da će mu škoditi —: *»idem, jer nebi mogao mirno umrieti, kad bi radi mene naš kandidat propao.«* On je glasovao, hrvatska je stranka pobjedu slavila a tko bijaše sretniji od njega, da je i on do pobjede pomogao! Uz obitelj oplakuju pokojnika mnogobrojni prijatelji i znanci, a mi mu kličemo iz dna duše: lahka Ti bila crna zemljica, vriedni Ljudevite!

Mlada misa. Čestiti mladić g. M. Gršković svršeni bogoslov, razposlao je na prijatelje i znance sledeći poziv: »P. n. g. Podpisani se nada, da će ga Vaše P. N. gospodstvo počastiti svojim posjetom prigodom svečanosti njegove prve sv. Mise, što će ju Svevišnjemu prikazati na Vrbniku dne 16. septembra 1883. M. G." Čestitamo od srdca g. Mladomisniku i kličemo: Bog blagoslovi!

Pred porotom. Dne 20. t. m. pozvan je pred rovinjsku porotu odgovorni urednik porečkog časopisa »L'Istria«, tužen od gg. Mijata Semelića, kanonika župnika u Barbanu, Ivana Velnića, kapelana iste župe, i Andrije Mikiša, kapelana u Lovranu, radi uvriede poštenja nanešene njim sredstvom štampe. — Poroti će predsjedat savjetnik g. Colone. Zastupnikom tužiteljah biti će odvjetnički kandidat dr. Stanić, a obtuženoga će braniti odvjetnik g. dr. Boccalari i bilježnik g. dr. Glezer. U svoje vrieme izviestit ćemo naše čitatelje ob ovoj razpravi.

Radostni dogadjaj u carskoj i kraljevskoj obitelji. U nedelju dne 2. t. m. porodila je sretno Nj. Visost prejasna nadvojvodkinja Štefanija u Laxenburgu nadvojvodkinju. Ovomu radostnomu dogadjaju veselé se uz prejasne roditelje i cielu vladajuću kuću svi narodi prostrane naše države. Ovom zgodom slažu se svi narodi, svi vjerni podanici austro-ugarske države u nepokolebivoj odanosti, počitanju i ljubavi prema prejasnomu Vladaru i njegovoj porodici. Koliko se god pojedini narodi medju sobom prepirali i borili za svoje težnje i želje, ipak su ovako uzvišeni trenutci kadri svu mržnju, jal i strast utaložiti i ublažiti, dapače časomice bar i izbrisati. Najmladji član vladajuće kuće, nadvojvodkinja Jelisava spojila je i pritegla jošte ako je moguće uže sve narode uzvišenomu prestolju. Nju pozdravljaju milijuni odmah pri njezinom narodjenju, a nejma crkve ni hrama u kojem se nebi uzdizale Stvorcu vruće i iskrene molitve na toli kom daru prejasnoj carskoj obitelji i svim odanim njoj podanikom. Hrvatski narod, premda ga pritišće tristo jadah i nevoljah, bilo u Kraljevini, bilo u pokrajinah, on se ipak ovom toli radostnom dogadjaju iskreno veseli i raduje, koliko jedan po jedan od naroda austro-ugarske monarkije. On je uviek nazirao kod uzvišenog prestolja, u samoj prejasnoj dinastiji štit i obranu svojih pravicah, on se i danas pouzdano nada i očekuje, da će mu njegov milostivi Vladar naplatiti sve ona dugove, koje patniku duguje kršćanstvo. Ovo maljušno djetešce, taj najmladji član uzvišene naše dinastije, neka bude — kao što je roditeljem zalogom najuže obiteljske ljubavi i blaženstva — neka bude velmo, čvrstim i nerazriešivim vezom izmedju prejasnog Vladara i dušom i tielom odanoga mu naroda hrvatskoga.

Pišu nam iz Gračišća: Dne 5. ostavio nas je, nakon 32 ljetnog boravka medju nami, naš vriedni župnik M. Zimerman polazeć na zasluženi mir u Pulj.

Ljubilo ga staro i mlado; bio je on poznat sa svojih vrlinah i daleko preko granicah svoje župe. Svećeničke svoje dužnosti vršio je a da mu nebijaše prigovora; radosti i žalosti dielio je u svako doba sa povjerenim si stadom. Njegovoj brigi i skrbi imademo mnogo zahvaliti što nam nepropade starinska 500 godišnja crkva Sv. *Eufemije*; nije on žalio ni napornog putovanja ni novčane žrtve samo, da se ta crkva popravi i dogradi. Gostoljubiv bijaše upravo po slavensku; ljubio je svoj narod, veselila ga svaka narodna pobjeda i pravedna stečevina. Za otčinsku ljubav i prijateljsku pazku mi mu srdačno hvalimo i želimo od Boga liepo zdravlje još na mnoga ljeta, a harna uspomena ostat će mu dugo medju nami i našim potomstvom.

Ivan S. Turgenjev. Dne 4. t. m. stigne iz Pariza žalostna viest o smrti najpoznatijega slavenskoga pisca Ivana Turgenjeva. Ova viest potresla je zaista čitavim svietom jer nejma naobražena naroda, koji se nebi bio ugrijao, poučio i zabavio literarnimi djeli neumrloga ruskog romanopisca. Turgenjev rodio se u Orelu (Rusiji) dne 9. studenoga 1818. Napisao je silu romanah i pripoviedkah (sve iz ruskoga života) koje su danas prevedene u sve europejske jezike i koje su mu pribavile neizmjernu slavu.

Da se zna! Službena taljančad Istre videć, da je činom od 21 augusta o. g. u saboru porečkom zagazila, htjela bi stvari izvrnuti.

U supor tomu mi tvrdimo, da je onaj dan na hrvatski govor zastupnika Laginje prvi izašao iz dvorane podpredsjednik Dr. Amoroso, i da je izašao c. kr. kotarski liečnik, Dr. Dobianovich i da je izašao c. kr. kotarski kapetan vitez Aleksander Eluschegg.

Mi nismo krivi da su se gospoda prenaglila, pak su mislila, da i ondje treba biti jedne misli, kao i na objedu na »Dori«.

Patriotična talijanska mladež Istre. Državno odvjetničtvo u Rovinju tuži devetoricu pazinskih mladićah, koji su prigodom poslednjih saborskih izborah u Pazinu dali svomu talijanskomu čuvstvu nad pravednom (?) pobjedom šarenjačke stranke tim oduška, da su pazinskimi ulicami orili: »Viva l' Italia!« Većina te nadobudne i patriotične mladeži je u dobi od 20—24 godinah. Čudimo se, da se ta mladež neravna po iskrenih (?) naputcih babe »Istre«, koja, kad hoće, da nas pobije, viče na puna usta, da mi u Istri nismo ni Hrvati ni Taljani, već »Istrani«. Zašto neviče njezina nada, budući nosioci djedovske prosvjete: »Viva l' Istria!« a ne »Viva l' Italia!« Bili nam znao porečki *»vraćin«* na ovo pitanje odgovoriti? Moramo jošte opaziti, da imade medju timi lojalnimi mladići i gimnazijalacah pazinskog gimnazija. Nehotice moramo se zapitati: gdje da uslišu pazinski gimnazijalci takova spasonosna načela? To se dogadja već sada dočim je pazinski gimnazij državni i sa njemačkim naukovnim jezikom, a što će biti tada, kad se taj gimnazij po želji istarskih šarenjakah i nekojih njihovih prijateljah pretvori u pokrajinski gimnazij sa talijanskim naukovnim jezikom? Onda će valjda uvesti talijanski djaci u modu mjesto običnoga pozdrava onaj: *»Viva l' Italia, fuori lo straniero«*. Mi opetujemo ono, što smo jur jednom rekli, govoreć o pazinskih protudinastičkih izgredih, naime da: *»tko sije vjetar, žanje buru«.*

Nova istarska željeznica. U posljednjoj sjednici našeg sabora predlagao je zemaljski podpredsjednik Dr. Amoroso, da se podnese austrijskoj vladi spomenica glede nove željeznice koja bi se imala graditi izmedju Lupoglava, (Divača-Pulj, državna željeznica) i postaje Matulje-Opatija (na južnoj željeznici).

Tom novom željeznicom skratio bi se put iz Pulja na Rieku za 102, iz Rovinja na Rieku za 101, a iz Trsta za 40 kilometarah. Ujedno bi se tom prugom svezala naša pokrajina povoljnije sa Riekom i preko nje sa Hrvatskom, Bosnom itd. Predlog Dr. Amorosa bi prihvaćen. Ova pruga bila bi dugačka kakovih 20 kilometarah.

Staro forintače od god. 1868, dne 7. srpnja, neće više za koji dan valjati; one će se primati do 30. o. mjeseca kod zemaljskih blagajnah i uredah za plaćilo. Od 1. oktobra primati će staro forintače za plaćilo samo državne blagajne u Beču i Pešti, a ostale zemaljske blagajne primat će jih samo za izmjenu. Treba dakle staro forintače na vrieme izmjeniti.

Realka u Piranu. Kako je poznato, imade manjina istarskog pučanstva — naime Taljani — više talijanskih srednjih školah, t. j. gimnazijah i realkah, dočim su Hrvati sa Slovenci sretni, što je na jednom pazinskom gimnaziju obligatnim predmetom za Slavene, hrvatski jezik. Izmedju tih srednjih školah šepa i hromlje jih radi raznih uzrokah više, na najgore ide piranskoj realci. Taljani su dugo vremena pred svietom sakrivali golotinju te realke, nu našao se ipak odvažan i sviestan muž, profesor iste realke i obćinski zastupnik, g. Petronio, koji je nemilosrdnom rukom odkrio kukavno baratanje piranskog municipija i porečke konsorterije sa tom realkom. U jednoj obćinskoj sjednici obrisao je bez milosrdja radi nemara za školstvo, zemaljski odbor, najpače pako njegovo glasilo babu »Istriu«, koja se u poslednjem broju izpod težine profesorovih dokazah i riečih uvija i previja poput zmije, nalazeće se pod petom. Da nije sve zlato, što se u upravi naše pokrajine svietli, znali smo jur odavna, nu da će doći do toga, da jedan profesor i obćinski zastupnik, dušom i tielom Talijan, može u javnoj sjednici kazati našim zemaljskim starešinam sledeće rieči, jedva smo i sami očekivali. On reče naime: »*Ova nesreća* (govori o bjednom stanju realke) *nadam se biti će poticalom otcem domovine, da budu unapried više radini, a manje strastveni; onim otcem, koji su više putah vrieme tratili tricami i bedastimi prepiri, mjesto da su ga upotriebili na stvari od veće važnosti i potrebe.*« Nezaboravimo, da je taj sud izrekao Talijan o Talijanih. Mi nejmamo ovoj odsudi ništa dodati.

Kod junte i za juntu. Službu tajnika kod *porečke* junte obavljao je dosada g. *Dr. Guido conte Becich.* Kod poslednjih zemaljskih izborah izabrao ga istarski veliki posjed za zastupnika a sam bijaše izabran za juntinoga prisjednika ili asesora. Svaki prisjednik bere godišnju plaću od 2000 for. Nadati se je bilo, da će se naravski izprazniti tajničko mjesto te da će moć još jedna osoba tamo u Poreču kao tajnik živiti. Nu na naše začudjenje čitamo u izviešću saborskoga rada, kako je *porečki sabor* zaključio, da se *plemenitomu conte-u* sačuva mjesto i karakter juntinoga tajnika a godine službe da mu neprekidno teku te da će i kao prisjednik obavljati tajničku službu.

Što takva može se samo u Poreču dogadjati! Ili je g. *»conte«* tajnik ili prisjednik junte, oboje nemože biti. Ovaj *conte* je onaj isti gospodin, o kojem smo lanjske godine napisali, da obavlja poslove i kod kreditne banke u Poreču i sve se gomila na jedan kup, kao da u Istri nejma već drugoga čovjeka, koji bi kadar što napisati. Buduć u izviešćih tiskanih u službenom listu nedolazi, koliko plaće, renumeracije itd. taj plemeniti gospodin na godinu vuče, to pitamo slavnu juntu, da nas o tom istinito obaviesti te da umiri, veliki dio plaćajućih istarskih gradjanah.

Hrvatski i madjarski jezik. U svih zemljah krune sv. Stjepana ima 82.722 Madjarah, koji uz madjarski jezik govore još i hrvatski, a tomu usuprot ima u istih zemljah samo 72.346 Hrvatah i Srbah, koji uz svoj materinski znadu još i madjarski tobože državni jezik.

Vidi knjigu: «Ergebnisse der in den Ländern der ungarischen Krone in Anfange des Jahres 1881 vollzogenen Volkszählung, verfasst und herausgegeben, durch das königl. ungarische statistische Landes Bureau I. Band. Ungarisch und deutsch. Budapest 1882» na strani 655 i 704. Madjara ima dakle mnogo više, koji hrvatski govore, nego li Hrvatah i Srbah, koji madjarski govore, a to je jasan dokaz, da je hrvatski potrebniji i, — kako bi Niemac rekao, — kulturniji jezik, nego li madjarski.

Kako bi tek bilo, da su Madjari i Hrvati ravnopravni, te da se hrvatska i srbska djeca u Ugarskoj nemoraju na silu madjarski učiti.

Listnica.

Molimo sve mnogobrojne dopisnike, da nas izpričaju, što nemogosmo već u ovom broju donesti njihovih dopisah.

One predplatnike, koji nedobivaju točno i u pravo vrieme našeg lista, molimo, da se popitaju na dotičnih poštah jer mi njim nemožemo pomoći.

Mi pišemo i jadikujemo s ravnateljstvo poštah kano da i nemari za naše molbe; ili možda nemari za opomene niže poštarsko činovničtvo? Mi smo si sviestni, da svakomu točno i redovito list odpremamo, to da nemože biti neredu drugdje mjesta nego na poštah. Uredn.

Slavno Uredničtvo »Naša Sloga« u Trstu.

Radi nepristranosti molim to slavno uredničtvo da izvoli u sliedećem broju uvrstiti sliedeći

Izpravak. *)

Kojim niže podpisani nazivlje Stranačkom i krivom uvrstbu u vašem cienjenom listu od 1. tek. m. B. 17 odnoseće se na glas, koji se je raznio po Krku, da je on noćju 20 Julija t. g. fućkao.

U Krku, 4. septembra 1883.

Sa počitanjem

Wurmbrand,
c. k. kotarski sudbeni pristav.

Javna zahvala**).

Dne 14. o. m. pridružih se jednom ovdešnjem družtvu koje je polazilo na Učku. Vraćajuć se natrag, poplašiše se konji izpod Veprinca a ja dopadoh radi nesmotrenosti kočijaševe težkih ozledah na glavi i na lievoj ruci.

U onom po mene toli gorkom času, stvore se oko mene kano andjeli čuvari ljudi iz one okolice te nastojaše, tko frižkom vodom, tko krpami i ostalim potrebitim, moje muke ublažiti.

Odpočinuv ponešto, bijah prenešen pred kuću obitelji Rumac a tuj stigne i liečnik u osobi g. Dr. Fondo.

Sada, pošto sam skoro posve ozdravljen, ćutim se dužnim zahvaliti se što srdačnije g. liečniku i svim onim koji mi budi čim u mojoj nevolji pomogoše, osobito vriedi to za ženski spol one okolice, naposo za ukućane obitelji Rumac, koji se upravo natjecali u dobroti i brižljivosti.

Od Boga svim stostruka plaća a od mene nezaboravna zahvala.

Na Rieci 28. augusta 1883.

Ivan Mance.

*). Tiskamo gornji „izpravak" premda izpravlja nešto čega mi nismo nikad napisali; U poslednjem našem listu stoji, da je g. pristav obilazio uz Dra. Chersich-a dne 20 lipnja po noći po gradu s muzikom a toga neporiče niti isti g. pristav Wurmbrand. Uredn.

**) Stiglo prekasno za prošli broj. Uredn.

Javna zahvala!

Svim rodjakom, prijateljem i znancem, koji su nezaboravnog nam otca **Ljudevita Jelušića** danas do hladnoga groba sproveli, ovime najdublju zahvalnost izričemo.

Kastav, dne 10. septembra 1883.

Tugujuća obitelj.

Obavjest
katoličkomu kleru Hrvatske.

Nakladom hrv. knjižare Gavre Grünhuta u Zagrebu izaći će u studenu t. g.

Koledar

za katolički kler Hrvatske 1884.

Svi ini stališi imadu svoje koledare, pa je pravo i dobro, da ga imade i naš kler. Biti će uredjen po najnovijih šematizmih naših biskupijah. Ove godine uvršten je kratki šematizam biskupijah Hrvatske i Slavonije, a u buduće, dade li Bog zdravlje i sreću, biti će postupice popunjen šematizmom kat. biskupijah Dalmacije, Istre Bosne i Hercegovine. — Glavnom sam smatrao stvari pružiti našemu kleru ovaj koledar u ruke, da se braća po zvanju i srcu što bolje medjusobno upoznadu i približe, te da žudjenomu bratstvu našemu po mogućnosti i ovim prudno zrnce doprinesem.

Koledar doći će kleru u veoma dobri čas, a moći će svakomu služiti za žepnu bilježku (notic). Uvrštene biti će praktične tablice, rubrike, katalozi i jedna crna tablica, a vez će biti u finom platnu s olovkom, ukusan i posve praktičan za svakdanju porabu.

Koledaru biti će ciena 1 f. 20 nč., a bez njega nebi smjelo kod nas biti nijednoga svećenika.

Naše pako hrv. knjižare i ine hrv. tvrdke, koje obavljaju razne radnje zasjecajuće u poslove crkve i svećenstva, molim, da mi na vrieme, najkasnije do 15 rujna priposlati izvole oglase ili izvješća svojih tvrdkah budi li zanata, koja bi želili uvrstiti u obaviešćeni koledar katoličkoga klera, da se na taj najpovoljniji način svećenstvu preporuči stvar domaće književnosti, umjetnosti i kulture.

Ladjevac, u kolovozu 1883. (z. p. Slunj.)

Cvjetko Gruber, župnik.

Slavija *)
uzajemno osjeguravajuća banka u Pragu.
Javna zahvala.

Ja podpisani smatram si dužnostju, javno se zahvaliti banki »Slaviji« u Pragu koja mi je usled požara, nastavšeg dne 15. agusta t. g. odškodjeno stanje, pokretnosti i gospodarsko orudje, kod iste osjegurano posredovanjem svojega zastupnika i povjerenika u Kastvu g. Mirka Jelušića neodvlačno i sdušno procienila i u gotovu novcu brzo i točno izplatila. Zahvaljujem ujedno najsrdačnije susjedom i svim onim, koji su pomogli, da se je oganj pogasio i spasilo, što se je moglo spasiti.

U Jušićih obćina Kastav, 6. septembra 1883.

Andrija Juričić, k. b. 40/19.

*) Obzirom na sviestno i pravično postupanje banke »Slavije«, preporučujemo istu najtoplije svim posjednikom, koji žele svoje kuće ili gibive stvari osjegurati. Za banku „Slaviju" je poznato, da se nalazi u poštenih rukuh i na čvrstom temelju, stoga smo dužni tomu slavenskomu družtvu prednost dati pred svakim drugim. Sa malim godišnjim prinosom možemo si sačuvati sav svoj imetak a tim često osjegurati se, da nepadnemo na prosjački štap. *Uredn „N. Sl."*

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 19. U Trstu 1. Oktobra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom raste mala stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 3 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se nađe najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaraku *Nemačaju*, ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštен, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobdena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo; osim izvanrednih slučajevah, nedopaduje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo poluljetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i urodjivati.

U Trstu, 1. Oktobra 1883.

Uredničtvo.

Govor

Narodnoga zastupnika g. M. Laginje u istarskom saboru u Poreču dne 21 augusta o. g.

(Preveden iz stenograf. izvešća).

Predsjednik otvara razpravu o verifikaciji zastupnikah. Laginja dobije riečkuša opetovano govoriti hrvatski. U zadnjem broju opisali smo, što se je na to dogodilo u »vrlo gostoljubnome« gradu Poreču. U tajnoj sjednici govorio je zastupnik Laginja talijanski, da gospoda od većine u tom jeziku čuju, što bi bili imali čuti hrvatski. Kad su se zastupnici povratili na svoje mjesto započe dakle:

Laginja: Sveta mi je dužnost prije svega oštro protestovati proti postupanju većine ovoga visokoga sabora. Imam ovdje stenografično izvješće 12. sjednice od 23 oktobra 1869, kad je zastupnik poštovani Ravnik bio očitovao, da mu pristoji pravo govoriti u svojem jeziku to jest slovinski, jer je znao bolje tako, nego talijanski. To pravo priznalo mu je i visoko predsjedništvo. Iz zapisnika sjednice nevidi se, da bi poštovani zastupnici bili izašli iz dvorane. To je bilo godine 1869. — sada smo u god. 1883. Sudite dakle, koliko ste u tom pogledu napredovali!

Glede izbora u vanjskih obćinah *Pazina i Labina* opažam prije svega, da se je nezakonito postupalo kod prvoga izabiranja, jer se je u Pazinu izabiralo također dne 7. junija, dočim to nije bilo biračem oglašeno unapred. Zakon o izbornom redu za pokrajinu govori, da se izbor redovito ima dokončati *istoga dana* (koji je oglašen). Može se uzeti, da dan (giornata) znamenuje takodjer komad noći od sunca zapada, do obične dobe, kad se ide spavati; barem sam se ja toliko učio talijanskoga jezika; ali kad već projde pol noći to nije isti, već posve drugi novi dan, za taj novi dan (7 junja) nisu bili pozvani izbornici, zato držim izbor nezakonitim.

Držim nezakonitimi također prve izbore u Tinjanu, jer su listine bile posve nepravilne a pojedini izbornici nisu jih mogli dati izpraviti, jer je znano, da jih sastavljaju obćine a potvrdjuje kotarska oblast. Imam razloga držati, da obćinska oblast u tom pogledu nije učinila svoje dužnosti, i da je kapitanat stvar uzeo prelahko. Kad su dakle nezakoniti prvi izbori u Pazinu i Tinjanu, a ti daju većinu izbornikah, koja je dne 23 junija birala, nezakonit je cieli izborni čin.

Moj poštini predlog bio bi, da se ispita pomnjivo barem ovo, što kaže protest Tinjanski, i da se razvidi kako stvari stoje, jer bi se po onom moglo suditi takodjer stanje u drugih obćinah. Ali obzirom na nezakonitost u Pazinu kod prvih izborah, moram predložiti, da se ne ovjerovi izbor gosp. Dra. Costantina i baruna Jakova Lazzarina u seoskih obćinah sudbenoga kotara Pazina i Labina.

Izbor u seoskih obćinah Pula-Vodnjan.

Zastupnik Laginja. Visoki Sabore! I u seoskom izborničtvu Pula-Vodnjan počinjeno je nezakonitosti. U tom pogledu imamo protest od mnogih izbornikah u Barbanu, u kojem spominju mnoge nezakonitosti. Među ostalim kupovalo se je glasove, okolnost mogla bi biti dokazana, kad bi visoki sabor bilo odposlati komisiju od strane sabora i pridati joj po jednu pouzdanu osobu od obijuh stranakah, koje su se borile. Drugi razlog rad kojega držim, da bi se morala barem pričekati s ovjerovljenjem, dok se osvjedočimo kako su listine u obće sastavljene jest taj: da obćina Pula nije ni sada pod autonomnom upravom, a obćina Kanfanar nije bila do pred malo mjesecih. Nisam osvjedočen, da su izborne listine sastavljene onom točnosti, koje treba. Predlažem dakle, da se za sada odgodi ovjerovljenje zastupnikah vanjskoga kotara Vodnjan-Pula i da medjutim visoki sabor imenuje komisiju od jednog člana saborskoga, možda jednoga od komisije za ovjerovljenje i od dva pouzdanika stranakah, koje su bile u borbi, makar da su to isti kandidati od svake stranke — i da se neodobri izbor, dok nebude izpitan cieli izborni čin.

Izbor u seoskih obćinah Krk-Cres-Lošinj.

Zast. Laginja: Visoki Saboro! Posve mi je težko govoriti proti izboru gospodo viteza Eluschega i Dra. Jurja Bolmarcichu, jer polag jednoga očitovanja Njegove Preuzvišenosti gospodina Namjestnika, morala bi ta dva gospodina biti kandidati *jedne umjerene hrvatske stranke*.

(Senzacija u saboru. Eluschegu upada govorniku u riečgovoreć: Kako to? Nije istina!)

Laginja: Ja ću spomenuti samo to, da je proti ovomu izboru predloženo 4 ili 5 protestah, spomenuti ću, da je protest Krčki podpisan od 140 izbornikah, koji su dne 14 i 20 junija bili prisutni. Po izvješću zemaljskog odbora došlo je u Krk glasovati svega skupa njih 278; dakle ovih 140 koji protestuju, čine absolutnu većinu glasujućih. Spomenuti ću stvar, što ja znam, nečuvenu u životu ustavnom, da se je, poštovana gospodo, ovaj put *zatvorena vrata* vršlo najveće ustavno pravo — izbor zastupnikah!

Ovo je bio jedini kotar u Istri, gdje se nije glasovalo javno; ši je bio i jedin kotar, gdje se je za kandidata postavio kotarski kapetan. Moram svečano protestovati proti takovomu postupku za slučaj, da bi ga visoki sabor odobrio verifikacijom zastupnikah.

Iz izvješća zemaljskog odbora vidimo što će i većina poštovanih zastupnikah, priznati, da se javnost izbornoga čina ima razumjevati barem tako, da samo izbornici imaju pravo stupiti u izbornu dvoranu. Neka bi i tako bilo i Neka bi javnost izbornoga čina bila omedjašena na same izbornike, ipak ni to se nije obdržalo kod izborah na Krku; jer su izbornici bili pripušćeni u dvoranu jedan po jedan, kao kad janjci idu na zaklanje Neznam ima li primjera takovoj javnosti gdje u Evropi ili u drugih državah, koje se vladaju ustavno.

To je čin, kojega visoki sabor nesmije nikako odobriti polag izbornog reda za Istru, jer imamo paragrafah, koji očito, daju vidjeti, da izbor mora biti javan.

Da budem što kraći, spomenuti ću §. 32, koj kaže: Izbornici će se izabirati na ustanovljeni dan i dobu *i u mjestu gdje će imaju zahvatiti (luogo di riunione)* itd. »Luogo di riunione« ovdje se nemože razumjeti dotično selo ili grad, gdje je glavarstvo, nego polag običaja, kojega se drže svi kapitanati, ima se razumjeti upravo *dvorana* gdje se glasuje, jer drugačije osobito u većih gradovih, izbornici nebi ni znali, gdje se upravo glasuje; zato se i piše na pozivih: da će se glasovanje obnaviti, u uredu obćine, u dvorani kotarskoga kapitanata itd.

Imamo zatim §. 36. izbornoga reda, koj kaže: (čita zakon, da izbornici izaberu četvoricu članovah u komisiju).

Pitam Vas, gospodo, kad imaju pravo i kada mogu izbornici izabrati tu četvoricu, ako ilm nije dopušteno, nego da jedan po jedan ulazi u izbornu dvoranu? To mi duje misliti, da su ta četvorica izabrana samošilno bez pitanja izbornikah.

Paragraf 38. kaže: Počima izbor na dan i u *prostorije odlučenoj za sastanak itd.* ja to razumijem tako, da je govor o sobi ili dvorani, gdje se izbornici sastanu, nko vam i nemogu biti mjerodajan u talijanskom jeziku.

Paragraf 39. govori opet o *zakupljenih* izbornicih, a to će reći, da izbornici imaju biti u izbornoj dvorani.

Paragraf 40. daje izbornikom pravo, da podignu prigovore proti pravu jednoga ili drugoga izbornika. Kako se mogu podignuti prigovori, ako nesmijeto biti ondje, i ako niste čuli pročitati listinu?

Paragraf 43. govori: Ako se kod glasovanja pokaže dvojba o ličnostih kojeg izbornika, odlučuje komisija itd. Vi ćete, poštovanu gospodo, priznati da takov prigovor pristoji svakomu izborniku, ne samo članovom komisije; dakle znamenje, da izbornici moraju biti prisutni.

Paragraf 47. uzet sa §. 32. vredi i za prve izbore, te i on govori o *prisutnih* izbornicih, jer ako nisu prisutni, nemogu glasovati.

To bi bilo nešto o izključenju javnosti izbornoga čina i ja to držim za temeljni razlog, da se izbori uniše; a to tim više, jer je kako sam spomenuo sam kotarski kapetan bio kandidat nami protivne stranke, a izborni komisari i obćinski glavari za stvari prenesenoga djelokruga jesu njemu podloženi i moraju ga poslušati, bilo pravo. bilo krivo.

Drugi temeljni razlog, rad kojega je ovaj izbor nezakonit, stoji u tom, da su i gradjani birani za izbornike (fiduciare). Slavni zemaljski odbor u svojem izvješću o tih izborih priznaje, da ima ljudih, koji drže, da gradjani nebi smjeli biti izbornici za vanjske obćine.

Ali zemaljski odbor nije te misli, dakle neće biti ni većina toga visokoga sabora.

Meni je čast zastupati protivnu teoriju i to razlogi zakonskimi: ja naime i sa mnom sva gospoda od manjine držimo, da gradjanin nelma prava biti izabran za izbornika (fiduciara) u seoskih obćinah. To se temelji *najprvo* na §. 16. izbornog reda, koj kaže, da svaki izbornik može glasovnti samo u jednom izborničtvu, i da gradjanin nesmije glasovati u izborničtvu vanjskih obćinah.

Vi ćete gospodo reći, da se ovaj propis netiče ovoga pitanja. Vi ćete reći, da §. 16. valja za slučaj, kad bi gradjanin imao poreza i u gradu i na selu toliko, da bi mogao biti izbornik i u jednom i u drugom kotaru izbornom. Za taj slučaj, reći ćete, on nesmije glasovati sa vanjskimi, nego mora glasovati u gradskom izborničtvu. Dobro! Nu ja vas pitam, koju je nakanu mogao imati zakonodavac, kad nije dopustio gradjanom da glasuju u vanjskom kotaru. Ako to zakon nedozvoljava gradjanu, koj bi već osobno, po svojem porezu mogao glasovati s vanjskimi, kako ćete, da je dozvoljeno istomu gradjanu, da bude izbornik (elettore eletto) u vanjskom kotaru? Kad već u prvom slučaju nesmije da promjeni svojega javnog položaja, to je još teže i nerazložnije dozvoliti drugi slučaj.

Imamo zatim §. 42. koj kaže, da svaki izbornik ima kazati ime kandidata, koj bi *po njegovoj želji* imao biti izabran zastupnikom. Taj paragraf vredi za prve i za druge izbore, dakle nestoji mnenje zemaljskog odbora, da su fiduciari samo punomoćnici prvih izbornikah, jer u političkih pravih nepozna se mundata. Mi smo svi doduše izabrani i predmnjeva se, da ćemo braniti korist naših izbornikah, ai nitko od nas nemisli, da imamo posebne punomoći, polag kojih bismo morali glasovati i postupati. Fiduciari *glasuju po svojoj želji, a ne prokurom prvih izbornikah*.

To je naročito spomenuto u §. 45. koj se za prve izbore mora uzeti sa §. 32. U §. 45. piše: Nevaljaju glasovi dani *pod pogodbami* i nalozi onomu, koj ima biti izabran.

Nije rečeno, da nevaljaju *nalozi naročiti*; mogu se dakle razumjeti i nalozi tajni?

Da je izborník-fiducijar punomoćnik prvotnoga izbornika, on bi imao nalog, da postupa onako, kako misli i hoće prvotni izbornik.

Imamo za našu misao napokon analogiju novoga zakona o izravnih izborih za carevinsko vieće, koj naročito kaže, da prvotni izbornici izaberu izbornike-fiduciare *iz svoje sredine*, to će reći iz prvoga i drugog izbornoga tiela, ako su tri, a iz prvih dvih trećinah poreza, ako su dva izborna tiela u obćini.

Iz toga svega može se stalno kazati, da su nezakoniti svi glasovi, koje su zastupnikom dali gradjani kao fiduciari u vanjskih kotarih.

Ova je točka taknuta u protestu krčkom, al kako je bilo predvidjeti, dakako nije uzeta u obzir.

Recimo, da o tom pitanju u zakonu nelma propisa, nego da našu misao podkrepljujemo samo teorijom i daleklmi prilikami, još bieše u tom slučaju, vi poštovana gospodo od većine, morali pristati uz moju misao, jer ste liberalci. Vi znate vrlo dobro, da su gradovi Istre skoro posve napučeni talijanskim ljudstvom, dočim je vanjščina sva slovenska ili hrvatska.

Ako dakle vi pristajete uz misao, da gradjani mogu biti izbornici u seoskih obćinah, vi navlačite na se mržnju slovinskoga pučanstva Istre (Mrmljanje).

Prvi izbor u Vrbniku obavljao se je *tri puta* jedan za drugim, jer onaj izborni komisar premda je navršlo 24 godine i izučio prava, čini se da nije htio ili nije znao pročitati naš izborni zakon. Jasno propisuje §. 38., da se prvi izbori obavljaju bez obzira na to, koliko je došlo biračah. Ja gospodo malo znam talijanski i mislim da taj jezik bolje od mene pozna g. komisar Tiberio Sforza. Zakon je u tom tako jasan, da mogu mirne duše misliti, da komisar nije ni pročitao našega izbornoga zakona.

Zato mi se čini vrlo čudno, kako ga je poslao upravljati izbor u Vrbnik načelnik kotarski, koj bi bio morao znati kakove su neznalice njegovi podredjeni.

Pod izlikom, da nije pristupila absolutna većina svih biračah, uništen je prvi izbor u Vrbniku, jer se je uvidilo, da je u očitoj većini stranka hrvatska, ili kako ju obično zovete »kranjsko-popovska«, a da je u manjini stranka Eluschegova. Glasovalo se je i drugi i treći put i kad se je vidjelo, da slovinska stranka ostaje uvjek u većini, odobren je bio taj *treći* izbor, premda nije bila prisutna absolutna većina. To ja nazivam pritiskom ili najmanje gubitkom vremena za ono dobro seosko pučanstvo.

Zna se, da su izbori u Vrbniku bili prvi, nisu dakle mogli nego služiti za to, da se ljudi razjede u svih sljedećih izborih.

Nu to nije dosta! Nego, kad je jedan skori doktor prava posije izbora htio dati oduška svomu veselju nad dobitkom i povikao: Živio Cesar, živili Hrvati! zatvorilo ga je (a mislim i nekog drugog) u preventivni zatvor.... u jedan kotac gospodo — oprostite na izrazu, jer drugačije nemogu reći.

Naravska je stvar, poštovana gospodo, da se moraju uzeti u obzir prigovori proti izbornim listinam. Ako ćete već pristati na ono, što se prigovara listinam Koparskim i Voloskim, morate u obzir uzeti i ovo iz Lošinjskoga kotara, gdje je kandidat bio glavom kotarski kapetan. Pak ako većina toga visokoga sabora i nemisli, da je kotarski kapetan Lošinjski bio nepravedan, ili recimo barem slabo skrban u sastavljanju izbornih listinah, al tako misli većina izbornikah koji protestuju, to će biti stvar posve pravedna, da visoki sabor i u toj točki uzme u obzir tolike pritužbe u poslu izbornih listinah.

Ovdje, gospodo, nije dosta reći, da jedinomu kapitanatu pripada pravo suditi o pravilnosti listinah, jer je u protestu dokazano, da obćinski načelnik i izborni komisar nisu htjeli primati pritužbah pučanstva i to baš one stranke, koja je bila protivna kandidatu kotarskomu kapetanu.

Vi svi biste se dakle morali osvjedočiti, kao što sam i ja osvjedočen, da su se listine tamo sastavljale » nekoliko« pristrano.

Kod izborah u Baški opomenuo je jedan izbornik komisiju, da treba izbornikom protumačiti §. 39., 17. i 18. pokrajinskoga izbornoga reda. Na to mu je odgovoreno: Što nas briga, ako popi neznaju zakona!

Ti paragrafi kažu, da je dužnost komisije ljudem reći: Vi glasujte, kako Vam duša govori. Kad se toga nije htjelo ljudem reći, moram suditi, da su neki izbornici već prije bili »podučeni« te su glasovali proti stranki hrvatskoj, koju mi je čast zastupati.

Govori se o novcu, što je došao u Krk za agitacije, nu preko toga prelazim, jer je poštovana gospodo to stvar obična.

Ni u Cresu nije izbor bio javan; to se je izbornom komisaru opazilo, al dakako bez koristi.

Tako mislim, da bi se ipak imalo uništiti ovaj izbor već radi temeljnih razlogah, što su gradjani glasovali kao izbornici u seoskih obćinah i što glasovanje nije bilo javno.

Zemaljski odbor bio je tako uljudan, te nam je dao priliku čitati cieli dekret lošinjskoga kapitanata upravljen na častnu upravu obćine Krka, glede uništenja prvih izborah od 17. junija.

Neznam baš kako je sada s poštom izmedju Krka i Lošinja, tvrdim samo, da se je izbor vršio još 14. junija po podne, a već 16. junja bio je u Lošinju izpitan i podpisan dekret sa svimi razlozi....

(*Eluscheg, ironično: Bit će čudo!*), da dolsto; dosta dugi dekret onaj, Broj 2678.

Dozvolite mi samo nekoje opazke. Tamo se piše:

„S razloga što je opetovanimi telegrafičkimi izvješći koji su dne 14 tek. mj. poslije podne amo prispjeli i od c. k. izbornoga komesara i od krčkoga glavara, bio iztaknut tečajem glasovanja sbivši se slučaj, kad se je biralo 10 fiducijarah za izvanjske krčke obćine, izazvan odlukom izborničke komisije, da se izključe njekoji predloženi kandidati; Budući se iz tih telegrafičkih izviešćah nije moglo dobro razabrati, o kojoj se točki upravo radi, te stoga niti se je moglo odlučiti, dali se ima što shodna odrediti prije nego li se zaključi glasovanje".

Radilo se je samo o tom, mogu li gradjani biti izbornici u vanjskom kotaru ili ne. Ja mislim, da se to pitanje može riešiti telegrafom uz trošak od same jedne forinte, da se odgovori: da ili ne.

Gospodin kotarski glavar sam priznaje, da ovaj put nije bilo drugoga pitanja. Izborni komisar zaključio je onaj dan glasovanje; neprilike nabijaše nikakove; dakle mislim, da bi kotarski glavar bio morao primiti uspjeh izbora ovakov, kakov je bio.

U spomenutoj odluki pisano je na dalje:

„S razloga što bijaše posljednjom telegrafičnom viesti c. k. izbornoga komesara javljeno, da je glasovanje zaključeno i glasovi prebrojeni, neoprosta ovomu c. k. kapetanatu drugo, nego čekati izborne spise da jih uzmogne, proučiti dali sadržaju kakvih nepravilnostih te na temelju zakona izreći sud o njih".

Prigovori u tom dielu za me su bez vrednosti, jer je gospodin kotarski kapetan bio sudac u vlastitoj stvari. Samo ću opaziti, da nije baš tako čudna stvar, ako je napisano, da je na primjer br. 20 glasovao kako i br. 40. Pitat ćete kako može broj 40 glasovati prije nego 20, i kako se može pozivati na glasovanje kasnijega broja?

Ipak se to može dogoditi, jer je moglo biti, da je izbornik upisan na br. 40 bio odmah prisutan, a za njim tek došao br. 20, pak je slučajno glasovao kao i br. 40. Zato razlaganje u spomenutoj odluki nema nikakove vrednosti.

Gosp. kapetan prigovara prokuram naše stranke. Vidio sam jednu u komisiji za ovjerovljenje i osvjedočio sam se, da su prokure dobre i podpisane od osobah, koje ju daju, potvrdjene od sudbenoga delegata, da su dotične osobe sunasljednici; potvrdjene od župničkoga ureda i agencije podobćine; podpisani su svjedoci i ost. Sve takove prokure imale su se dakle pripustiti, a da se baš nadju tri, četiri, koje nisu u redu učinjene, dužnost kotarskoga kapetana bila je *prekrižiti* samo te glasove, a drugo ostaviti. Eto dakle, da je uništeni izbor od 14. junja bio posve zakonit, a takovim bi ga morali držati tim više, što mi se čini, da je većina ovoga visokoga sabora postavila neku teoriju, polag koje uvjek dopuščate na Vašu korist nezakonitosti, samo da neprevagnu preko 50. po sto. To se vidi iz izviešća zemaljskog odbora o izborih. On sam priznaje, da bi gdjegod moglo biti nezakonitostih; ali jer ova ili ona nezakonitost »da se i uzme u obzir, nebi mienjala konačnoga stanja stvari« — prodjete preko nje na dnevni red, kao da se ništa nije dogodilo. Barem gdjegod postupajte tako i u našu korist.

Za crkvene beneficije imamo odluku visokoga ministarstva od god. 1875, koja je mislim bila priobćena svim c. kr. Namjestničtvom i koja kaže, da crkveni nadarbenici imaju svoje pravo glasa, jer su jednaki ostalim vlastnikom, samo što nemogu svojevoljno prodati ni inako odsvojiti beneficija.

Sve je dakle prigodom spomenutog izbora išlo u redu; a pak da i postoje razlozi, koje spominje kotarski kapetan lošinjski, to bismo mi imali samo nekolike glase nevaljane. Sve ostalo bijaše u redu i dobro učinjeno.

U spomenutom dekretu čudi se nadalje pol. glavar lošinjski, kako je izborna komisija samo pristala (aderito) uz misao jednog izbornika, da naime gradjani nemogu biti izbornici — fiduciari u seoskih obćinah, dočim da je komisija morala stvar *odlučiti* (decidere) je li pravo ili nije. Meni se to čini igra besedami, jer kad onaj, koj ima pravo odlučiti, *pristane* ili ne *pristane* uz jednu misao, on je time već *odlučio* pitanje.

Izbornik, koj je podigao ovdje prigovor, imao je na to podpuno pravo; a na stvari nemienja ništa, kojim izrazom je izborna komisija dala razumjeti svoju odluku o dotičnom prigovoru.

Poznato mi je pako, da je ta odluka upisana u izborni zapisnik u dobu dosta kasnu, i pošto je već bilo prispjelo od kapitanata jedan ili više telegramah.

Da izbornici-fiduciari nisu obični punomoćnici prvotnih biračah, to sam pobio prije i mislim, da sa dosta razloga.

Da se je dosada običavalo pripuščati gradjane za izbornike-fiduciare u seoskih obćinah, malo me osvjedočuje; svakako taj običaj od sada valja da bude drugačiji; osobito kad pomislimo, da se običaj nije osnivao na nijednom zakonskom propisu.

U spomenutom dekretu opaženo je, da su ovoga puta izabrani gradjani za fiduciare u seoskih obćinah u više kotarah, a da nitko nije prigovorio, tko je mogao prigovoriti. Tim mi se čini, da je dokazana jedino okolnost, da se je kotarski kapetan lošinjski ovoga puta vrlo mnogo zanimao za izbore! (mrmljanje u većine).

U dekretu kot. kapitanata pisano je nadalje:

„Što da se reče o tom, kako je izborna komisija, koja odobrava nezakonito uticanje jednog izbornika, smerajućega oslabiti protivnu mu stranku, reklamirala na kapetanat pitajuć za savjet dali se imaju uvažiti prosvjedi podnešeni tekom izbornoga čina kao što su to učinili članovi izborne komisije sa dotičnimi telegrami upravljenimi na kapetanat dne 14. t. m.?"

Što da se reče? Ja bih rekao, poštovana gospodo, da je dužnost kotarskoga kapetana bila poslati za ravnanje izbora ljude, koji se u te poslove razumiju nešto bolje, ili je mogao sam poći, kad i onako može postaviti se za kandidata u bud kojem kotaru, pak je morao postupati po zakonu.

Kad je pako poslao ljude, koji ni po njegovoj misli nisu radili zakonito, onda valja da se izbor ukine, i šteta njegova, ako se u obće može o šteti govoriti;

U razlozih dekreta rečeno je nadalje, da su poslje onoga pitanja, smiju li gradjani biti izabrani ili ne, mnogi izbornici otišli. Ovih 149 koji protestuju proti kasnijim izborom, neznaju o tom ništa. Ni izborni komesar Fabris nezna o tom ništa; jer imamo svjedočanstvo, da je izjavio da je o tom odaljenju izbornikah izvjestio na lošinjski kapitanat jedino na temelju onoga, kako mu je kazao krčki načelnik g. Pozzo-Balbi, a to je naš tvrdi prijatelj (smieh).

Postavimo, non concesso, da se je dne 14 junja prigodom izbora u Krku odnijilo sbilja više izbornikah, rad šta je onaj izbor uništen. To bi onda upravo bio razlog, da se uništi konačni izbor od 23 junja, jer se vidi, da je lošinjskomu kapetanu bilo stalo upravo do toga, da otišavši izbornici daju glas njegovoj stranki. U ostalom znamo, da nesmeta je li se odalji jedan, stotina, ili svi izbornici; to znamenuje samo da oni neće da vrše svoje pravo.

To dokazivanje vredi tim manje, jer se u razlozih spomenutoga dekreta govori, da izborni komisar *misli*, da je stranka naša predobila zato, što su se od druge stranke nekoji uztegli od glasovanja.

Meni je malo stalo, što misli i što nemisli izborni komisar krčki; meni je do stvari. A stvar stoji, poštovana gospodo tako, da su kod izborah u Vrbniku, Baški, Krku i Cresu bili pripušteni ka glasovanju, ljudi protivni našoj stranki, ili da se bolje izjavim, ljudi stranke kotarskoga kapitana u istih prilikah, u kojih to nije bilo dozvoljeno ljudem naše stranke hrvatske, ili kako ju vi zovete »kranjsko-popovske«. Hoću da rečem: vaši su glasovali, ako jim je i živ otac, a pisani su u listinah, da je pokojni i obratno. Našim to nije bilo dozvoljeno, jer je obćinski tajnik upisao koga god na primjer: Frane Žic pokojnog Mata, dočim mu je otac živ, i obratno.

Vi ćete poštovana gospodo reći, da ovdje nije na mjestu prigovarati izbornim listinam, da je to stvar samoga kapitanata; dakle kako ste postupali za Kopar, postupate i ovdje.

Ako nevjerujete kotarskomu kapetanu koparskomu, nego protestom i obavjestim, koje je dao poštovani Dr. Gambini, vjerujte i ovomu, što je izkazano u protestih lošinjskoga kotara, vjerujte meni i obavjestim koje sam vam ja dao, a ne lošinjskomu kotarskomu kapetanu. (Eluscheg viče: Sarebbe ora di finirla i još nešto).

Moj cilj nisu osobne uvrede; može se biti protivnik stranke, a osobno nevrediti nikoga, nit je to bila moja nakana.

Htio sam dakle reći, poštovana gospodo, da treba mjeriti jednakom mjerom, tim više što je isti kotarski kapetan lošinjski jedan od kandidatah izbornoga kotara Krk-Cres-Lošinj. Htio sam dakle reći, da treba odlučiti se za uništenje toga izbora.

Izjaviti mi je na koncu, da u Krku za izbor od 20 junija osim mnogih izkazanih nezakonitostih, osim toga, da je jednomu bilo dopušteno glasovati, a drugomu ne, još je bilo to, da su u izborne listine ovaj put došle *dve trećine* svih izbornikah. Al nije ni to dosta. Pripovjeda se još, da neki ljudi, koji neplaćaju novčića poreza, dodjoše i glasovaše u svoje i u tudje ime. Završujem s protestom, koj Vam kaže:

»Iz svega, što smo razložili, neka se sudi nije li grozna slika i može li se dati većeg nasilja od onoga, kojim je uništen izbor izbornikah u Krku od 14. junija, i može li biti izbora nezakonitijega i nepravednijega od onog 20. junja o. g.

Nemojte, visoki sabore, učiniti se sukrivci gaženja pokrajinskoga zakona, tim, da odobrite izbor gospode Aleksandra viteza Eluschega i Jurja Dra. Bolmarcicha.

Kako se je u našem kotaru milom i silom dao izabrati za poslanika kotarski kapetan, tako će unapred moći učiniti on i svatko drugi, koj ima pravo uništiti izbor fiduciarah; tako bi visoki taj sabor mogao po vremenu postati spravište c. kr. plaćenikah i njihovih mišljenikah, a ne zastupnikah puka Istarskoga.

Visoki sabore! Ako se je ovaj put oružje rabilo proti nami, mogla bi se okrenuti medalja pak to isto oružje rabiti proti sadanjoj većini, i da sada talijanska stranka odobri takov postupak, nebi imala razloga tužiti se, kad se bude tako mjerilo nasljednikom. Tako bi na sadašnje ljude palo prokletstvo budućega koljena.

Radi načela slobode i rad obrane obstojećega ustava, na temelju razlogah navedenih u protestu, pitamo da se uništi izbor zastupnikah na saboru porečkom obavljen u Krku dne 23 junja o. g. — inače dajemo tim tobože našim zastupnikom nepouzdanicu i bilježimo se visokoga pokrajinskoga sabora istarskoga najpokorniji (sliedi 149 podpisah)."

Na temelju razlogah u protestih, — u koliko sam ih mogao razložiti u jeziku, koj nije moj s nikojeg naslova, osim onoga simpatije i u hipu uzrujanosti, koju bi većina visokoga sabora mogla i morala duboko žaliti — predlažem: da se neodobri izbor zastupnikah poštovanoga viteza Eluschega i odvjetnika Bolmarcicha.

Razprava o izboru u seoskih obćina Kopra-Buzeta-Pirana.

Laginja. Poštovana Gospodo! Ja sam u komisiji za ovjerovljenje bio predložio, neka se razvidi jesu li istiniti čini navedeni u protestu i obavjesti, koje nam je dao poštovani Dr. Gambini, ili nisu. Jer sam protest i obavjesti nisu dostatne, da mi pristupimo k osvjedočenju većine odbora, koj drži, da je izbor nezakonit. Trebalo bi dakle stvar istražiti tako, da se postavi izvan svake dvojbe je li istina što protest kaže, budući da bi u tom slučaju i kotarski kapitanat koparski došao u slabo svjetlo. Već s toga razloga trebalo bi konstatirati stvari, da li obstoje, ili ne. Koliko se vjeruje jednomu, treba vjerovati i drugomu; ni poštovani dr. Gambini, ni oni koji su podpisali protest nesmiju se uvrediti ako se presumira, da je kotarska oblast u Kopru postupala zakonito; ovdje nije slučaj, da je kandidatom bio kotarski kapetan, i koliko je meni poznato, kotarski kapetan Koparski nespada u stranku poštovanoga Spinčića i Križanca.

Što se tiče protestah pročitanih u odboru, izjavljam, da stvari nestoje baš onako kako su napisane. Govori se, da su neki glasovi dani tobože protuzakonito; da je neki svećenik ružio stranku talijansku; da je 11 ljudih izgubilo po krivici pravo glasa u prvih izborih — i ništa više.

Što se spominje, da nisu bili prihvaćeni neki prigovori, kod prvih izborah, to je stvar izbornoga odbora. Budući, da je kapetanat po zakonu potvrdio zakonitost izbornoga čina, to se zakonitost mora držati do protivnoga dokaza. Nećete li presumirati zakonitost, onda morate stvar dalje iztraživati. Bio sam predložio, da

(Daljo u Prilogu).

jedan delegat visokoga sabora, član verifikacionalnog odbora i dva zastupnika, svaki od jedne stranke, koja je bila u borbi, na pr. poštovani Spinčić i Dr. DelBello sastave odbor, koj bi stvari potanko iztražio. Kad većina odbora to nije htjela, morala je po mojoj misli predložiti, da se izbori odobre.

Ali meni se čini, da će biti drugi razlog, zašto nećete odobriti ni izbor zastupnika Spinčića. To je vaše nutarnje osvjedočenje, polag kojega čini se, da nebiste htjeli odobriti poštovanoga Križanca, a s njim valja, da Vam pade žrtva i poštovani Spinčić. Pripovjeda se stalno, da se je jedan izbornik Lazaretski više putah izrazio poslje prvih izborah, da će gosp Spinčić biti potvrdjen, ali da pošt. Križanac nesmije biti primljen. Istina je i to, da je stranka protivna Spinčiću i Križancu tražila još poslje prvih izborah učiniti neku vrst kompromisa i uplivala na izabrane izbornike, da glasuju za kandidate nam protivne stranke.

Poznato mi je i to, da je poštovani Dr. Gambini, sastao se dne 20. junja sa Spinčićom i upitan, da li neće na školsku sjednicu, rekao Spinčiću: imam obaviti to i ono, pak moram ići takodjer agitirati malo proti Vam. To će reći, da je agitirala i talijanska narodna stranka, što joj se nemože u zlo upisati, dokle postupa zakonito.

Što se tiče one točke protesta, da je neki svećenik (iz Marezega) u izbornoj dvorani govorio slovinski, učinio je to zato, da izbornikom protumači ustanove §. 39. 17. i 18. izbornoga reda, jer jih je komisar koparskoga kapetanata bio protumačio samo talijanski, a to nije dosta, jer ljudi neznajući talijanski, nebi bili znali ravnati se.

Poznato mi je, da je tomu izborniku bilo dopušteno govoriti samo dok je tumačio spomenute paragrafe, a čim je izborni komisar vidio, da će govornik preći na druge stvari, zabranio mu je dalje govoriti i to načinom dosta oštrim.

U protestu pripovjeda se, da su u Pomjanu dva glasa dana bez punomoći. Poštovana Gospodo i u izbornih listinah dokazano je, da su ta dva glasa dana „mediante autorizzazione.“ To je dostatno, pak ako i jest kasnije najbrže drugim perom spomenuta prokura, i ako prokura nije odmah priložena, ja držim, da se tu nije počinilo nezakonitosti, jer se može glasovati ustmenim privoljenjem dobljenim izvan dvorane i kasnije priložiti punomoć i

Opet jedna točka protesta govori, da jedanajst izbornikah nije bilo pripušteno glasovanju, nesjećam se pravo, da li u Pomjanu, Dekanih ili Lazaretu. To je istina, ali onih 11 ljudih nije imalo ni pravice glasovati, jer spadaju jedva u treće izborno tielo.

Sada ću Vam, poštovana gospodo, štogod reći o agitacijah u političkom kotaru koparskom. Mogao bih Vam medju ostalim imenovati dva brata Dilića i druga dva Grižona, iz Padene, koji su pripravni prisegom potvrditi, da su jim obećivane stotine forintih, neka neglasuju za poštovanoga Spinčića (smieh). Poznato mi je, da se je onomu puku, koj malo posla ima s ostalom Istrom, reklo da je Spinčić pop, a da mu je zabranjeno služiti misu, da je oženjen i da ima djece (smieh); da je iz Hrvatske, te zato nemože biti izabran. Poštovani Dr. Bubba i Dr. Fragiacomo znali bi nam možda dati razjasnjenja o domovini gospodina Spinčića, jer bi reći, da su oni Padenci baš njim dali lekciju, da je Spinčić iz Kastva i da je Kastav u Istri.

Nemogu dalje govoriti o toj stvari i vi sami znate zašto no; spomenuti ću samo, da mi je čudno, kako dolazi sluga municipija Koparskoga do protesta Pomjanskoga i Dekanskoga, jer mi je znano, da jih je on imao u rukuh, i da jih je noslo na Kapitanat Koparski ili nekamo drugamo.

A protesti proti poštovanomu Spinčiću i Križancu, u koliko poznam pismo, pisani su od one iste ruke, koja je u poznatom listu zasnovala djavolsku osnovu, kako bi se uništilo, tri hrvatske najače občine u Istri: Kastav, Lovran, Veprinac i to sve *„approfittando dell' attuale acciecamento del governo“* (koristeć se sadašnjom zaslepljenošću vlade) *) Ja ću dakle glasovati: da se odobri izbor dvih zastupnikah vanjskoga izborničtva koparskoga.

Obrana izbora zastupnika A. Šterka.

Laginja: Visoki Sabore! Razlog s koga bi se htjelo uništiti izbor poštovanoga kanonika Šterka u vanjskih občinah kotara Voloskoga, jest razlog čisto formalan.

Slavni zemaljski odbor u svojom izvješću i većina verifikacionalnoga odbora osvjedočeni su, da častni gospodin Šterk nemože biti izabran, jer da u izbornih listinah nije unešen kao izbornik. Proti tomu dosta bi bilo samo spomenuti, da zakon nigdje naročito nepropisuje, da mora biti upisan u izborne listine onaj koj hoće, da bude imao pravo biti izabran. Zakon kaže „da izabran može biti onaj, koji (medju ostalim) *ima pravo*, da izabire, ali nekaže, da mora biti *upisan*, kao izbornik u listine.

Vi ćete, poštovana Gospodo, reći, da je bila dužnost častnoga Šterka urediti svoje stvari i dati se upisati u izborne listine za izbornika. Recimo za čas, da on nije unešen u Kastavske izborne listine. To nebi ništa škodilo, jer ne pojedinac, nego državna oblast ima čuvati pasivna politička prava gradjanina. Je li gosp. Šterk htio vršiti svoje aktivno pravo izbora, ili nije; to je njegova stvar — to nespada na nikoga. Ali, može li on biti izabran, ili ne, to je stvar političke državne oblasti. A ta ista oblast, koja po zakonu ima izpitati izborne listine i glavarstvo občine Kastva po meni, svomu zastupniku, koj sam takodjer imao posla sastavljanjem listinah, govorimo Vam; da „Andre Šterk“ iz Pobri 48 unešen u izborne listine pod br. 285 jest upravo današnji naš drug prečastni gospodin Andrija Šterk. I ako nevjerujete izričnomu očitovanju občine, učinjenom Vam po meni, vjerujte kapitanatu Voloskomu, koj u dopisu od 24. julija o. g. Br. 4580 kaže Vam, da drži izbarivim g Šterka

Prigovor, koj se je podignuo proti spomenutom broju 285 izbornih listinah, glasi: da onaj Andrija Šterk znamenuje *nasljednike Andrije Sterka*. Uzmimo za čas, da je i to istina. Andrija Šterk, otac poštovanoga našega druga, umro je pred 10 godinah; medjutim se je, poštovana gospodo, popravio katastar i prečastni gosp. Andrija Šterk dobivao je od poreznog ureda, kao plovan u Lovranu, na njega glaseće platežne naloge za porez u poreznih občinah Bregi i Pobri.

Zadnji čas, dva tri mjeseca odkad su dovršene izborne listine mogao je lahko tkogod dodati na poreznom uredu Voloskom besjedu *nasljednici* k imenu Šterk Andrija.

Mogao bih Vam pokazati više tih platežnih nalogah na Andriju Šterka (tada) župnika u Lovranu za dužne iznose od porezne občine Pobri.

Nego postavimo, da ni to nije istina, nego da za pravo poreg ide na *nasljednike Andrije Sterka*. Za taj slučaj opažam, da prečastni Andrija Šterk ima sunasljednike dva brata, koji pripadaju zemljam ugarske krune, i tako oni neimaju prava kod pokrajinskih izborah. Kako ćete, da on za glasovanje dobije od braće punomoć, kad mu ju neimaju pravo dati? Kako ćete, da on izgubi pasivno pravo izbora zato, to i njegova braća nisu austrijanci? Nije li razložno dati pasivno pravo izbora onomu austrijskomu gradjaninu, kojega jedinoga možemo uzeti u obzir prema imetku od kojega plaća porez. —

Na temelju toga držim posve zakonito i pravično, da prečastni Andrija Šterk bude ovjerovljen, temeljeć se poglavito na razlog, da politička pasivna prava neima braniti pojedinac nego državna oblast, a ova u istinu potvrdjuje, da g. Andrija Šterk može biti izabran.

Na koncu opažam, da premda sam novak u ovih razpravah, moje pokorno mnenje jest, da se slavni zemaljski odbor nije imao ni najmanje mješati u ovaj izbor, jer proti ovomu izboru nije podignut nikakov protest, niti prigovor, kakov od strane kotarske oblasti, a takovi izbori po § 3. saborskoga pravilnika moraju *ex ipso* biti predloženi za odobrenje. Dakle ono izpitivanje toga izbora ex officio bilo je stvar posvema suvišna.

*) Govornik tu misli pismo Edoarda Codera na ravnatelja računovodstva g. Susan, o kojem pismu bilo je u svoje vreme dosta govora u našem listu. Op. Ured.

Istarski sabor

IV. sjednica pokrajinskoga sabora dne 22. kolovoza.

Pošto bijaše zapisnik posledje sjednice pročitan i odobren, izrazi g. predsjednik svoje sažaljenje radi nemirah naperenih proti nekojim zastupnikom te se nada, da se što takva neće više dogoditi (Hrvatski zastupnici su odsutni).

Občinski savjet iz Pomnjana poslao je po g. Laginji molbenicu na zem. odbor, kojom moli za pomoć iz zem. fonda za dogradjenje školske sgrade u Šmarju.

G. Dr. Costantini podastire molbu pazinskog municipija za pomoć od for. 1501:30 iz zem. zaklade za gradnju mosta na občinskoj cesti u Kersikli.

Obe se molbenice upravljaju na financijalni odbor.

Nekoji občinari Karkavcah pitaju da se na put stane odveć strogomu postupanju, poreznog ureda u Kopru prigodom utjerivanja javnih porezah. Dotični spis bude pridieljen pol gospodarstvenom odboru.

I točka dnevnog reda je imenovanje zem. odbora, o čemu smo već posledni put izviestili.

II. točka dnevnog reda je: Izviešće računah zaklade bratovštine za god. 1887 bivše mljetačke Istre. Izviestitelj Dr. Canciani. Računi budu bez razprave odobreni; isto bijahu prihvaćeni bez prazprave računi za god. 1883 i 1884 o mirovnoj zakladi pokraj. činovnikah.

Na mjesto tajnika g. Vj. Spinčića bi takovim odabran g. Dr. Doblanovich.

Nakom toga digne predsjednik sjednicu.

V. sjednica pokr. sabora dne 24. kolovoza.

Dnevni red: 1) izviešće školskoga odbora
2) „ polit. gosp. „
3) „ financijalnog „

Zapisnik posledje sjednice se odobrava bez prigovora. Novi zemaljski prisjednik Dr. G Becich pita, da mu se tekom šestgodišnjeg službovanja sačuva mjesto i značaj tajnika zem. odbora te da mu se godine službovanja i na dalje računaju. Odstupa se financijalnomu odboru.

1) Prelazi se na dnevni red. *Dr. Scampicchio* izviešćuje u ime školskoga odbora o računih za god. 1882. u iznosu for. 126.451 14$\frac{1}{2}$, koji se primaju. Dozvoljava se naplatu nekojih rubrikah u kojih se prekoračilo proračun za for. 778.69$\frac{1}{2}$.

Izviešćujuć nadalje *Dr. Costantini* u ime školskog odbora, iztiče, da pučko školstvo nezadovoljava, jedno radi slabog polažka škole, radi slabih uspjehah u školi i jer nevrše svoju dužnost školska vieća. Radi ovih razlogah nemože odbor a da se nepotuži na c. k. školske oblasti koje zanemaruju činiti svoje dužnosti. Na široko i daleko razpravlja kako bi se morale c. k. školske oblasti brinuti za školstvo, što je do sada sve propustilo u tom smjeru učiniti i što se mora poduzeti da školstvo postigne onaj stepen koji će odgovarati ogromnim troškovom. Kaže da imaju biti mjestni školski odbori rukovodjeni od c. k. školskih oblastih, da jih moraju ove poticati na rad što se nije do sada dogadjalo; nastavlja, da kotarska školska vieća rade po miloj volji što i kako hoće, da kotarski šk. nadzornici veoma slabo nadziru škole, ii ako dò, tad biva to u druge svrhe.

Ovo žalostno stanje, veli izviestitelj, mora da prestane; zemlja troši na pučko školstvo preko 200 hiljadah, ima dakle pravo zahtjevati, da školske oblasti vrše sdušno i točno svoje dužnosti. Stoga predlaže šk. odbor. da izvoli visoki sabor naložiti zemaljskomu odboru, da poduzme shodne korake, da budu c. k. šk. oblasti točnije pazile na javnu poduku puka i da paze da se školski zakoni svuda što točnije i brižljivije vrše.

Vladin povjerenik *G. Gumer* neslaže se sa izviešćem odbora. On priznaje, da će biti gdjegod propustile c. k. škelske oblasti učiniti svoju dužnost, nu to će biti osamljeni slučajovi. Brani kot. školska vieća u obće a ono Poreča napose, niti školski zakoni nisu svi svrsi shodni osobito oni glede školskih globah itd. Usljed svega toga dolazi on do posve protivnih zaključakah nego li su oni školskoga odbora.

G. zastupnik *Bluschegg* slaže se podpunoma sa predgovornikom te uzimlje zasebice u obranu kot. škol. vieće Lošinjsko, koje da je jedno od najradinijih.

Kod razprave sudjeluju jošte zastupnici gg. *Sbisà* i *Campitelli*. Prvi nazire nevolju pučke škole u nedostatcih zakona a drugi veli: dajte nam dobre učitelje u mi ćemo vam dobre škole.

Pošto je jošte govorio izviestitelj Costantini bude postavljen odborov predlog na glasovanje i većinom glasovah prihvaćen.

Zastupnik g. *Scampicchio* istog školskog odbora izviestitelj, izviešćuje o raznih molbenicah za podpore i pomoći.

2) Sliedi izviešće polit. gospodarskog odbora. Izviestitelj g. *Bluschegg* predlaže, da se primi vladin nacrt zakona o držanju i pašnji koza bez ikakvih izpravakah. Pošto nepita nitko rieči prešlo se na razpravljanje pojedinih paragrafah; i tuj se nitko neoglasi stoga budu paragrafi 1—14 bez razprave prihvaćeni Zakon bi odmah i treći put pročitan i potvrdjen.

G. zastupnik *Fragiacomo* izviešćuje u ime istog odbora o predmetih pomanje važnosti koji budu svi po predlogu odbora prihvaćeni ili odvrženi.

G. zastupnik *Campitelli* izviešćuje kano izviestitelj financijalnoga odbora o pitanjih spadajućih na taj odbor. Nakom njega, izviešćuje ob istom predmetu zastupnik g. *Venier*.

Predlog financijalnoga odbora bude većinom glasovah prihvaćen.

Pošto je tim bio izcrpljen dnevni red, utanačuje predsjednik buduću sjednicu za sutra t. j. 25 kolovoza i to sa sledećim dnevnim redom.

1) Izviešće školskoga odbora:
a) o molbi učiteljah da njim se poboljša stanje
b) o stanju zemaljske školske zaklade za god. 1884.

2) Izviešće financijalnog odbora:
a) Predlogzem. odbora o garanciji posudjenog novca za uništenje trsnog ušenca.
b) o konačnih računih kreditne banke u Poreču i ob imenovanju 4 upravnih savjetnikah.
c) o molbi občine Klana glede ceste Klana-Paka.
d) drugi mogući predlozi.

Sjednica bi zaključena 1$\frac{1}{4}$ sata po podne.

DOPISI.

Iz Žminja, *mjeseca septembra.*

Istra je sa svakoga gledišta klasična zemlja. Ono što se kod nas dogadja, nebi se moglo drugdje ni pomisliti a kamo li izvesti: U svakom broju vašega lista čitamo štogod, čemu se već i mi prosti ljudi čudimo. Sada nješto iz naše občine, da se znade kako se to kod nas gospodari. Godine 1880 predujmila je poreška junta Žminjskoj občini svotu od 2000 for. za nabavu sjemena te nametnula nješto kasnije občinarom namet (adizional) od 20%, da se taj predujam izplati. Do konca god. 1882 izplatila se je na taj način svota od 846 for. Občinsko zastupstvo o tom nametnutom adicionalu ništa neznajuć zaključi, da se gorespomenuti predujam od 2000 for. od pojedinih občinarah iztjera, što je i občinski glavar dielom i iztjerao ne samo od mogućnijih nego i od siromašnijih. ***Na ovaj način jedan se dug dva put od siromašnoga seljaka silom iztjerava.***

Ovdje sledi prosvjed (protest), što ga je podpisalo 130 seljačkih kmetah, koji su istu stvar dvaput izplaćivali. Prosvjed je stigao u Poreč dne 23. agusta, dakle isti dan, kad se je zatvorio sabor. Junta odpravila ga je občinskomu glavarstvu u Žminju, da razjasni stvar i da izvesti. Znatiželjni očekujemo što će biti, jer je sbilja stvar interesantna.

Visoki Sabore!

Godine 1880. pokrajinski Odbor ili Junta predujmila je občini Žminjskoj 2000 forintah za nabavu potrebita semena. Za izplatu ovoga predujma uvede junta namet od 20% te primi u tu svrhu do konca god. 1882 samo za občinu Žminj na račun 846 f.

Usljed predloga občinskog načelnika ovo zastupstvo neznajući ništa o gorespomenutom nametu, zaključi prošloga ljeta, da se imade iztjerati od pojedinih občinarah iznos, što ga svaki duguje za primljeno seme. Na to občinski načelnik ili glavar proteć sudbenim postupkom iztjera ne samo od pojedinih seljačkih posjednikah nego i od siromahah dotične iznose a da jih nije odposlao porečkoj junti. Iznosi su zabilježeni niže kod svakoga imena si prezimena s dotičnim brojem dnevnika.

Podpisani neizriču svoga suda ob okolnosti, dali su bili i gradjani pozvani, da plate svoje iznose i dali su jih izplatili

Čini se ipak, da je i slavna junta podpomogla ovu promišljenu manipulaciju žminjskoga načelnika.

S toga mi podpisani prosvedujemo proti ovomu nezakonitom postupku, i pošto se jedan dug nemože platiti po dva puta, molimo pokorno, da Visoki Sabor blagoizvoli uništiti koli zaključak občinskog veća toli i sve dotične odluke slavne Junte, i naložiti komu pripada, da nam se povrate novci, koje smo platili občinskoj blagajni.

Ako občina imade duga, neka ga zastupstvo plati zakonitimi i pristojnimi sredstvi, a ne samo s našimi seljačkimi žulji.

U Žminju 27 Agusta 1883.

Sledi 130 podpisah seljačkih kmetah sa dotičnim brojem dnevnika občinskog i iznosom plaćena novca.

Nećemo ovo potanje razjasnivati, jer je jako jasno, nego prosimo tamošnje rodoljube, da nam dojave svaku daleju odluku o tom predmetu, koji nam neće tako brzo izčeznuti iz pameti. (*Opazka uredničtva*).

Iz Kastva.

(Pripravni tečaj za učiteljišta u Kastvu)

Evo već četvrtu godinu otvorit će se c. k. pripravnica u Kastvu. Mnogo ima mladićah koji učivši ovdje i dovršiv svoje nauke u Kopru, postali su vrlimi odgojitelji mladeži, a koliko su roditelji za njo potrošili? Veoma malo.

U pripravnicu stupiv gojenac mora navršiti ove godine 14 leta i prikazati svjedočbu vrlo dobrog napredka barem trećeg razreda pučkih učionah. Ako dobro napreduje, dobije od vlade podporu od for. 50, koji mu se u polugodišnjih obrocih isplati. Položili u Kopru dobro prijamni izpit, te ako dobro napreduje, dobije podporo 100—200 for. na godinu.

U pripravnicu mogu stupiti i mladji učenici, koji su nakanili polaziti gimnazij, no i ovi, da su svršili vrlo dobrim uspjehom bar treći razred pučke učione.

Ovo je liepa prigoda za roditelje siromašne i bistre mladeži koja mogu malim troškom ovdje pripraviti za prijamni izpit za prvi razred c. k. gimnazija u Trstu, te kad bi se izkazali dobrom školskom svjedočbom i svjedočbom siromaštva, dobili bi mjesto u biskupskom konviktu bezplatno ili uz malen mjesečni trošak.

Pripravnica će se otvoriti 15. listopada, ako bude u istu stupilo barem 5 pitomacah, koji po pravilih imadu pravo.

Preporučamo našim prijateljem po Istri ako naidju na koje darovito diete, da ga nastoje poslati u pripravni tečaj u Kastav. Na siromašne a marljive, neće zaboraviti niti naša Bratovščina.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 30. Septembra.

Već nismo mjesec danah donieli našim čitateljom nikakvih viestih o dogodjajih, koji se svietom sgadjaju, pak zato jim donašamo danas svega po nješto. Najprije progovoriti nam je štogod o Primorju. Istarski sabor saborovao je dvanajst danah, dakle dosta kratko vreme. Sve što je junta ili tko predlagao to ti je sabor poprimio, nije tu bilo kod zemaljskoga poračuna nikakve razprave ni prepirke, jer su talijanski zastupnici bili sa svim zadovoljni a naši morali su, kako poznato, potajno ostaviti Poreč. Sada bi Talijani u Poreču, htjeli svietu prikazati, da se nije našim zastupnikom ništa dogodilo te da su se bez razloga udaljili! Tko nebi tih ljudih poznavao, skupo bi jih prodao. Sada jim je do toploga došlo, pak žele iz crnoga bielo učiniti.

Znajuć dobro naši zastupnici, kako i službeni krugovi izvešćuju o naših odnošajih, otidje dvojica njih ravno u Beč te tamo ministru predsjedniku *grofu Taaffe-u* razložo naše nepovoljno stanje predav mu ujedno memorandum, u kojem su u kratko ocrtane njekoje od naših pravednih željah. Obećao je ministar učiniti, što mu bude moguće.

Gorički sabor zaključio je takodjer poslije duljega saborovanja svoje sjednice, koje su sve u najvećem redu i miru obavljene. Neka ovaj sabor služi porečkoj gospodi na izgled, kako mogu Slaveni i Talijani raditi složno oko boljka svoje uže domovine. Nego prva i zadnja pogodba je: jednako pravo za obojicu.

Tršćanski sabor, koji prošle godine nije ni saboravao, sastati će se dne 8. oktobra. Budući je u Trstu gradsko zastupstvo ujedno i sabor, to nema ovo tielo onakve važnosti, kakvu uživa u drugih pokrajinah. Najvažnija točka, koja će se pretresivati, bit će poput prijašnjih godinah pitanje i predlog ili molba ob ustrojstvu talijanskoga juridičkoga fakulteta u Trsta. Mi ovdje nemamo što reći, nego usudili bi se primjetiti, kamo bi išli izučeni talijanski pravnici? Već skoro neće bit moć namješten u cielom Primorju činovnik, koji nepoznaje hrvatskoga il slovenskoga jezika. Oni to dobro znaju te predlažu i molo ono, što znaju, da jim se nemože dati. Kasnije će kazati, da jim Austrija ništa neda! Tko ima mnogo ili sve, uvjek više želi imati.

U susjednoj nam Kranjskoj sakupljen je sada zemaljski sabor, da nastavi svoj dolazkom *Njegovoga Veličanstva* prekinuti saborski rad. Najviše si glave razbijaju, dali će ovjeroviti ili neovjeroviti dva njemačka zastupnika odposlana u sabor od velikoga posjeda. Talijanski zastupnici u Poreču nisu toliko razmišljali već su svoje junačko djelo već prije otvora sabora zaključono, na brzu ruku izveli.

U Beču imala se je dne 12. septembra slaviti dvostogodišnjica na uspomenu oslobodjenja, Beča od Turakah. Godine 1683. obsiedali su Turci sam Beč te bi ga bili i osvojili, da jim nije u pravi čas došla pomoć. Pomoćnu vojsku predvodio je poljski kralj *Ivan Sobieski*. Turci bijahu hamotom potučeni i Beč oslobodjen. Ovaj po cielo kršćanstvo veliki i velovažni dogadjaj nije htjelo današnje gradsko zastupstvo bečko proslaviti, kako bi bilo dostojno. Jedno je, što bi bili morali slaviti poljskoga kralja, koji je bio Slaven a ne Niemac, a drugo na silu će današnjoj vladi pokazati, da je bečko pučanstvo nezadovoljno, jer je nestalo ustavovjernoga ministarstva. Većina bečkoga pučanstva sasvim je drugo misli. Istoga dneva dogradila se sjajna bečka viećnica, koja je stojala do 12 milijunah forinti, te predana gradskoj porabi.

Tim sjajnije slavila se je dvostogodišnjica u poljskom Krakovu, gdje su se Poljaci na vele svečani način sietili poljskoga kralja Ivana Sobieskija i njegovih junakah.

Iz Madjarske nemamo što dobra javiti. Poslije tisza-eszlarskoga procesa, gdje su bili obtuženi židovi proglašeni nekrivimi, da su kršćansku djevojku *Eszter* ubili, svaki čas pojavljahu se tamo izgredi, koji su najviše bili naperani proti židovom. U nekojih južnih županijah, što graniče s Hrvatskom, dogadjale su se nečuvene stvari. Navaljivalo se je na židove, palilo i robilo njihove kuće, a nekoje se židove i ubilo. U onih mjestih proglašen je bio preki sud (Standrecht). Ovih poslednjih danah nije već ništa slaboga čuti nego sada se vode kaznene iztrage proti zločincem,

Dolazimo k našoj braći u Hrvatskoj. I tamo se je toga mnogo dogodilo, što je svratilo pozornost čitave Europe na Hrvatsku. Mnogi narodi, koji su dosada možda samo po imenu poznavali Hrvate, počeli su se zauzimati za taj narod i njegove odnošaje. U stranom svietu poznaje se njošto Ugarsku, kojoj je politični pripojena i trojedna kraljevina Hrvatska, Slavonija i Dalmacija. Ova poslednja spada pod Cislajtaniju ili pod Beč. Sad svet uvidjava, da Ugarska nije isto što i Madjarska, jer u Ugarskoj žive osim Madjarah i Slovaci, Srbi, Rusini i Rumunji. neračunajuć još ovamo i Hrvate. U Ugarskoj su Madjari, koji imaju vladu u svojih rukuh, pak nastoje, da dosledno uvedu svoj jezik u cieli javni život. To jim je za rukom pošlo, jer u Ugarskoj državni je jezik madjarski, taj se rabi kod svih oblastih bilo političkih bilo sudbenih. Nebijaše jim to dosta nego lagano počeli širiti svoju madjaršinu i po Hrvatskoj, premda jim to po zakonu nije dozvoljeno. Godine 1868. učinjena je izmedju Ugarske i Hrvatske nagodba, po kojoj je hrvatski jezik službeni jezik ne samo kod samostalnih hrvatskih oblastih nego i kod svih zajedničkih, kao što su financije, pošte, telegrafi, železnice, rudnici, erarne šume i.t.d. Nego već od dulje vremena Madjari uvadjahu u zajedničke urede svoj madjarski jezik te nije mogao ni dobiti službe onaj, koji nije znao ili nije htio naučiti madjarski. U zadnje vriome narodio je zemaljski financijalni ravnatelj David, koji je bio iz Ugarske poslan u Hrvatsku, da se na svih financijalnih uredih izvese tabl'e (cimeri) sa napisom ne samo hrvatskim nego i madjarskim. Ovaj protuzakoniti postupak ogorčio je hrvatski narod. U Zagrebu skinulo je samo pučanstvo takve grbove sa madjarskimi napisi. Tako je isto učinilo i više drugih gradovah u Hrvatskoj. To je uzbudilo Madjare, koji misle, da je takvim postupkom povredjeno ugarsko državno pravo, jer da se lieka proti takvim nezakonitostim — kako jih Hrvati nazivlju — ima tražiti i iskati zakonodavnim putem. Hrvatski ban *grof Pejačević* i drugi madjarski ministri otišli u Beč, da tamo u carskom vieću odluče, što se ima učiniti. Madjarski ministri zahtjevali, da se sbačeni grbovi natrag uzpostave na svoja mjesta a onda da će se daljo razpravljati stvar. Zaključilo se, da se grbovi za madjarskimi i hrvatskimi napisi uzpostave. Hrvatski ban se je na svojoj časti zahvalio al mu povjerena uprava, dok nebude drugoga bana i ujedno mu naloženo u previšnjem ručnom pismu, da izvrši zaključke ministarsko konferonoijo. Vrativ se u Zagreb mislio je *Pejačević*, da ustavnim putem nemože natrag izvesiti protuzakonite napise te zamoli *Njegovo Veličanstvo*, da ga digne sa banske časti, što se je i sbilo. Na predlog madjarskoga ministra-predsjednika *Tisze* bude u Hrvatsku poslan c. k. komesar u osobi zapovjednjućega generala *baruna Ramberga*, da uzpostavi poremećeni red u Hrvatskoj.

Tim je zavladalo u Hrvatskoj obsadno stanje i zaustavljena konštituoija. U Hrvatsku odposlano je nekoliko regimenta vojske, da u potrebi uzčuva mir i red. Na više mjestih dignuo se narod te pobijao svakovrstne grbove misleć, da je predan u madjarske ruke. Tražio je, da mu se predaju madjarske zastave, da ih razdere, jer se je bio razprostranio med narodom glas, da će se svuda izvesiti madjarske zastave. Ovi pučki izgredi nisu svagdje dobro prošli, jer je vojska morala na njekih mjestih pucati med narod, da učini red. Madjarski napisi bijahu povodom, da je njekoliko hrvatskih seljakah platilo svojom krvlju svoju ogorčenost. Hvalimo Bogu, da se je zemlja umirila te danas vlada po cieloj Hrvatskoj mir i red te se čeka, kako će se stvar rešiti u ugarskom i hrvatskom saboru. Narodna stranka pokazala je ovoga puta više energije nego li mnogo godinah natrag. Ona je izjavila, da neće već podupirati hrvatske vlade, koja bi trpila takove povriede zakona. Madjari, koji su iz početka jako strašili Hrvatom, sad jim na puna usta obećaju, da će ugarski sabor tu stvar odlučiti po želji Hrvatah. Hrvati naproti tvrde, da nijo vlastan ugarski sabor tumačiti zakon stvoren od dvih stranakah te da to pitanje mogu rešiti samo regnikolarne deputacije. Veliko bijaše pitanje, dali će ono 34 hrvatskih zastupnikah na ugarsko-hrvatski sabor u Budimpeštu.

Hrvatsko-ugarski sabor otvorio se je dne 27. prošloga mjeseca u Budimpešti, hrvatski zastupnici nisu bili prisutni. Došla je doduše tamo većina hrvatskih zastupnikah, koji se dogovaraju kako se imaju vladati. Madjarski ministar-predsjednik obećaje Hrvatom, da će se sve po njihovoj želji dogoditi, jer da je to i kraljeva želja. U sledećem broju javiti ćemo nešim čitateljem daljnji razvitak ove po Hrvatsku velevažne stvari. Imamo još pripomenuti, da je predsjednik hrvatskoga sabora *g. Nikola Krestić* izjavio, da on neide u Budimpeštu, dok se neuzpostave opet ustavni odnošaji u Hrvatskoj.

Prošloga mjeseca došao je *Bismark u Gastein*, da u tamošnjih kupeljih potraži lieka svojoj bolesti. Na putu u Solnogradu sastao se je sa ministrom izvanjskih posalah grofom *Kalnoky-jem*. Mnogi vide u tom dogadjaju jamstvo mira za Evropu, dočim drugi sudo, da nije nikud odvoć dobro, kad se takovi ljudi sastaju. Mi vjerujemo, kad bi od te dvojice zavisio evropejski mir, da bi se taj valjda i uzdržao, nu sila dogadjajah nepita pojedince, kojim će putem udariti.

Srbski kralj putuje po Evropi. Ovih poslednjih danah nalazio se je na njemačkih manovrah u Homburgu. Za njegova odsuća iz Srbije dobila je ta mlada kraljovina drugo lice. U obćih izborih za narodnu skupštinu propala je sjajno vladina stranka a pobjedila tako zvana radikalna. Neizbježiva je promjena vlade. Još se nezna, dali će nova vlada težiti na zapad ili na iztok, mi s naše strane želimo toj kraljevini najbolju sreću.

U kneževini Bugarskoj nastala opet ustavna doba. Odnošaji su prisilili kneza, da opet sazove narodnu skupštinu, koja će imat stvoriti novi ustav. Izmedju liberalacah i konservativacah nastala je sloga. Zapadna Europa se boji videć, kako tamo Ruska uživa veliki ogled.

Iz Rusije ništa novoga, nečuje se više o niktakvih prevratih. Car i carica ruska nalazo se već dulje vremena na dvoru danskoga kralja u Kopenhagenu. Carica ruska je ćći danskoga kralja. Mnogo se govori, što je prvi englezki ministar *Gladstone* pohodio u ovo zadnje vriome danski dvor i time i ruskoga cara.

Iz Italije i Francuzke ništa osobita, drugiput ćemo se na nje više osvnuti.

Jurina i Franina.

Ju. Ča bi reć, da su ti konšiljeri porečki tako brzo s dietum finili?

Fr. Neka preša njim je bila, a su puno posla, kega su imeli, na sū fugu va par dan sfutićali.

Ju. Mn baš sfutićali. San čul, da kod proračuna, koliko ćemo k letu plaćat, ni nijedan ni besedi rekal, leg da su se mutasto potrdili, ča njin je junta proštala. To da ni jednu uru duralo i da njin je sve pravo bilo.

Fr. Al neće bit nam pravo, ki ćemo morat plaćat. Škoda, da ni naš ki tamo bil, bi jim bil budi ku povedel. Tèr se pul nas za komunjski proračun za jedno leto po dva dni potežemo, zač bimo rádi znat kako i ča se špenduje, a oni za proračun cele provincije nisu ni jednu uru rabili.

Ju. Ma ča ti se parà, čemu je to svoje?

Fr. Viš to ti je ovako: Talijane neboli glava plaćaš il više ál manje, akò ćeš se i šundrat, a njiha je samo, kako bi z nas šćavi, Talijane storili, zato ti i s juntum va sejenu tikvu pušu.

Ju. Aaaa.....! pak ča jih Istrani zato tamo pošilju.

Fr. Da bi tako nè, zato se i Talijani toliko vrte i mešaju, kad zbiramo deputate.

***

Fr. Spamećuješ se Jure da su istarski šarenjaci vavek kričali, da ne 'e popi va diete lego civilneh ljudi kakovi su i oni.

Ju. A kako se nebin tega spamećeval, ter je tega saki broj strine «Istrie» pun bil.

Fr. Tako vidiš; dokle smo njin va dietu popi slali ni njin pravo bilo, sada smo njim poslali nekoliko civilist pak njim nisu va Poreče dali govorit, lego su na njih naskočili kako i lačni breki, kričali su za njimi kako i placarice a najzad su morali naši doma pobeć zač njin se je tamo grda piklja.

Ju. Ja san ti nebore već nejde dôl, da je Talijanom sejeno pop al fratar mrzak i bel pred očmi samo akò je čovek našega zujka. Da njim mi pošaljemo rijament fratri al ježuviti, pak da su to Talijani, biš videl kako bi se va diete š njimi bratili i kumili!

Fr. A, po ten račune nećemo mi s temi ljudi nikad na kraj prit!

Ju. A! po more turako ćemo. Te se nebore šarenjaci pripitomit te, samo njin valja kada ter kada malo repa pristrić, da nebudu imeli daljega nego ona istarska koza ka se pripravlja na skok va more i ki zna kamo valje.

Fr. Ča je temu tako?

Ju. Ma jušto tako!

***

Ju. Bonašera Frane, kamo tako rano?

Fr. Za nosom trubilo, ča si se već i ti pošarenjačil, da se tako spakuješ, kako da si od s Talijana tanskega pojil.

Ju. A jumane, ča sam tè toliko danas ubol?

Fr. Ako nisi mane si baš zajik, ča te je tako mat navadila, da već jutro pozdravljaš ljude s tvojen bonašera?

Ju. Ter nisan zlo mislil, ča češ no; kada je to nekakva užanca, pak i gospôda tako govore. Al nejadi se ne dunke: dobro jutro ti Bog daj!

Fr. Bog daj sako jutro. — Deš da gospoda tako govore. Pusti ti gospodu, osobito onu, ka ni našega zajika, na stran. Ni mi ga sve dobro, ča od gospode pride. Pak gospoda talijanska nebi ti rekla u jutro bonašera. Viš, kako se smešan činiš. Ja mislim, da ni trebe lepših pozdravi, nego jih mi naših od starine imamo; jednomu »hvaljen Isus i Marija, dobro jutro, dobar dan, dobar večer, lahka noć, zdravo, na zdravlje, dobru sreću Bog daj, Bog pomoz i tako dalje'ni trebe se skrit pred talijanskimi »bujorni, bonašera, šalute, bonapetito, bonipro, kontrakambijo, i ča ti ja znam kakovi »kumplimenti« još.

To je sve roba tuja, a stujum tobum ni nigda lepo pokrivat se. To je talijansko, pak neka njim je. Zač kada na priliku naš čovek u Istri pozdravi Talijana gospodina sa »bunjorno šinjor gospodin, a više nezna ni beseđe talijanske napreda, zač tajisti gospodin neodvrati našemu čoveku dobro jutro gospodin šinjor?« Zač oni, kada talijanski govore, nemešaju hrvatskeh beśed, a zač da mi baš trebamo njiheh, kada svojeh na obilo imamo? Tega nedelaju drugi narodi po svete, ki su i šegaviji od nas.

Ja san jur svoje dni, pul rijamenta, dosta sveta čul i videl, al nisam nigdar čul, da drugi narodi tuji zajik va svoj mešaju, već svaki svojem govori, kako mu ga j' Bog dal; pak je i pravo. Talijani u Istri bi nam otell zatuć svoj zajik a da nam našega izkorene, pak sve ča 'smo mogli od njih reditat, su ti »bunjorni i bonašere«, a pak kada ni tega više, smrknimo njim i to ča, da nam se pametni ljudi nesmeju, da nimamo svojga zujika.

Ju. Tako zdrav Frane, ti mi znaš vavek lepšeh povedet, poštena ti vira! Nezameri za sad, a gledat ću se te na-

ruge otrest i zajik ću ugriznut, ako bi mi još ki put zbegal kakov »bonašera«.

Fr. A ako pak tebe ki drugi put zarovè, bonašera zakriči mu: Bog ga pomiluj!

Zapliena. Javljamo našim čitateljem, da je prva i druga naklada broja 18. od 16. Septembra 1883 konfiscirana po nalogu c. k. državnoga odvjetničtva i to radi članakah pod naslovom: »*Nemiri u Hrvatskoj*«, »*Šta se čuje*«, »*Odgovor dičnomu Zmaju Jovanoviću na pjesmu »Šta se čuje«*, *Nemiri u Madjarskoj*«. Izdanje treće naklade nije nam bilo dozvoljeno. Budući nije od naših predbrojnikah valjda nitko dobio poslednjega broja, zato donašamo u današnjem broju veći dio viestih iz njega uz poseban prilog.

Različite viesti.

Radostni dogadjaj u carskoj i kraljevskoj obitelji. U nedelju dne 2. t. m. porodila je sretno Nj. Visost prejasna nadvojvodkinja Štefanija u Laxenburgu nadvojvodkinju. Ovomu radostnomu dogadjaju vesele se uz prejasne roditelje i cielu vladajuću kuću svi narodi prostrane naše države. Ovom sgodom slažu se svi narodi, svi vjerni podanici austro-ugarske države u nepokolebivoj odanosti, počitanju i ljubavi prema prejasnomu Vladaru i njegovoj porodici. Koliko se god pojedini narodi medju sobom propirali i borili za svoje težnje i želje, ipak su ovako uzvišeni trenutci kadri svu mržnju, jal i strast utaložiti i ublažiti, dapače časomice bar i izbrisati. Najmladji član vladajuće kuće, nadvojvodkinja Jelisava spojila je i pritegla jošte ako je moguće uže sve narode uzvišenomu prestolju. Nju pozdravljaju milijuni odmah pri njezinom narodjenju, a neima crkve ni hrama u kojem se nebi uzdizale Stvorcu vruće i iskrene molitve na tolikom daru prejasnoj carskoj obitelji i svim odanim njoj podanikom. Hrvatski narod, premda ga pritišće trista jadah i nevoljah, bilo u Kraljevini, bilo u pokrajinah, on se ipak ovom toli radostnom dogadjaju iskreno veseli i raduje, koliko jedan po jedan od narodah austro-ugarske monarkije. On je uviek nazirao kod uzvišenog prestolja, u samoj prejasnoj dinastiji štit i obranu svojih pravicah, on se i danas pouzdano nada i očekuje, da će mu njegov milostivi Vladar naplatiti sve ona dugove, koje patniku duguje kršćanstvo. Ovo maljušno djetešce, taj najmladji član uzvišene naše dinastije, neka bude — kao što je roditeljem zalogom najuže obiteljske ljubavi i blaženstva — neka bude velimo, čvrstim i nerazriešivim vezom izmedju prejasnog Vladara i dušom i tielom odanoga mu naroda hrvatskoga.

Deputacija kod ministra predsjednika g. Taaffea. Dvojica hrvatskih zastupnikah Istre odputi se početkom pr. m. u Beč, gdje su izviestili ministra predsjednika g. Taaffea o današnjih političkih odnošajih u Istri. Za sada nismo ovlašćeni, da o toj deputaciji više rečemo.

Kotarski sudac u Vodnjanu. U broju 17. ovoga ljeta javili smo našim čitateljem, kako željno izčekuje cielo pučanstvo prostranoga vodnjanskoga kotara, da se već imenuje za Vodnjan kotarski sudac, koji bi uz ostale vrline morao i dobro poznavati hrvatski jezik, jer skoro svi stanovnici toga kotara negovore drugoga jezika. A kako bi se moglo imenovati sudcem čovjeka, koji ne poznaje dobro našega jezika? Biti sudcem narodu a nepoznati ga! Prem neradi ipak moramo spomenuti faktično stanje, u kojem se sada taj sud nalazi. Tamo službuju dva adjunkta, gg. *Sebastian Ghirra* i *Petar Calegari* te auskultant *Antun Bembo*. Sva ova trojica nepoznavaju hrvatskoga jezika. Faktum je, koji se neda tajiti, da mora višeput *Mara Marušić* (žena sudbenoga podvornika), rodom Slovenka s Krasa, služiti sudu kao tumačica, premda ona sama na silu hrvatski lomi!

Uz ovakve odnošaje niti nije moguće pomisliti, da se imenuje sudcem čovjeka, koji nije vješt hrvatskomu jeziku, kako valja. A to tim više, što znademo, da je za to mjesto molila osoba, koja odgovara svim zahtjevom službe i jezikah.

Kad sve ovo nebi za nas govorilo, svratit nam je pozornost dotičnih oblastih na tužno stanje toga sudbenoga kotara. Ondje ima razmjerno najviše zločinacah i prekršiteljah zakona nego li igdje drugdje u Istri a poboljšanju nema izgleda, jer se opažava, da kažnjeni zločinci opet počinjavaju zlodjela. Nisu li se više oblasti nikada potrudile, da potraže tomu uzroka? Nevjerujemo, da se ih nije na to opreznimi učinilo! Taj naš puk nema skoro nigdje škole u svojem jeziku, zapustilo ga u tmici neznanstva. Nitko se za njega nebrine, nitko nezna ga podučiti pak počinja djela, kojih bi se sramio, da malo prosvjete do njega dopre. Taljani nisu se nikad brinuli, da što učine za taj naš narod, dapače godilo jim je, da taj narod ostane u primitivnom svom stanju, jer su se bojali, da bi se to drugčije preokrenulo, kad bi naš narod progledao.

Kotarski zatvor obično je dobro napučen najviše pučanstvom našega jezika a tu nema ni učitelja ni sudca, koji bi te ljude podučio i odvratio od slaboga puta. Kad bi ovi ljudi imali vrle i sviestne si svoje dužnosti predstojnike, koji bi poznavali taj narod, koji bi znali s njim razgovarati, tad smo uvjereni, da nebi se već tolikih zločinah dogadjalo u tom kotaru.

Ovo neka si predoči veleslavni prizivni sud u Trstu pak neka predloži za to mjesto čovjeka, kakov mora da bude.

Mi smo ovim svoju rekli još u pravo doba, a uspjeh viditi ćemo kasnije.

Kod junte i za juntu. Službu tajnika kod *porečke* junte obavljao je dosada g. *Dr. Guido conte Becich.* Kod poslednjih zemaljskih izborah izabrao ga istarski veliki posjed za zastupnika a sam bijaše izabran za juntinoga prisjednika ili asesora. Svaki prisjednik bere godišnju plaću od 2000 for. Nadati se je bilo, da će se naravski izprazniti tajničko mjesto te da će moć još jedna osoba tamo u Poreču kao tajnik živiti. Nu na naše začudjenje čitamo u izviešću saborskoga rada, kako je *porečki sabor* zaključio, da se *plemenitomu conte-u* sačuva mjesto i karakter juntinoga tajnika a godine službe da mu neprekidno teku te da će i kao prisjednik obavljati tajničku službu.

Što takva može se samo u Poreču dogadjati! Ili je g. »*conte*« tajnik ili prisjednik junte, oboje nemože biti. Ovaj *conte* je onaj isti gospodin, o kojem smo lanjske godine napisali, da obavlja poslove i kod kreditne banke u Poreču i sve se gomila na jedan kup, kao da u Istri neima već drugoga čovjeka, koji bi kadar što napisati. Budući u izviešćih tiskanih u službenom listu nedolazi, koliko plaće, remuneracije itd. taj plemeniti gospodin na godinu vuče, to pitamo slavnu juntu, da nas o tom istinito obaviesti te da umiri, veliki dio plaćajućih istarskih gradjanah.

Nevjerojatno al istinito. Doznajemo sa otoka Cresa sliedeću vrlo karakterističnu crticu:

Crkvi Orlečkoj pripada godimice iz zaklade creskih bratovštinah (fondo confraterne) trećina odnosnih državnih kamatah u iznosu od for. 58.48 nov.

Ondešnji gosp. župnik napiše prošle godine u prosincu mjesecu namiru za te novce te ju pošalje občinskom uredu u Cres, da ju izplati, ali ovaj nesamo neizplati svote nego vrati jednostavno namiru jer je *hrvatski* napisana bila a uz nju na komadiću papira napisaše onako po vojnički: »in lingua italiana la quietanza.«

Dotični župnik obrati se na to na biskupski ordinarijat u Krku, ovaj pošalje stvar na kotarski kapetanat u Lošinj, kao nadležnu političku oblast, koja ovako liepo odgovori: *si tratta di un affare di natura meramente interna amministrativa quale è quello della liquidazione ed accettazione di una quitanza da parte di un comune, e non ha quindi trovato di sua competenza una ulteriore ingerenza e ha rimesso la cosa per le competenti disposizioni alla giunta provinciale dell' Istria.*

To će hrvatski reći: radi se o stvari čisto unutarnje upravne naravi, kano što je likvidacija i prijetak namire sa strane, občine, zato se (kotarski kapetanat) nije smatrao nadležnim u stvar se dalje upuštati, već je istu dostavio pokrajinskom odboru Istre da on kao nadležan shodno odredi.

Istarski pokrajinski odbor odgovori krökom ordinarijatu odpisom od 22 junija t. g. br. 2741:

La giunta provinciale non si crede competente di dare ordine alla Podesteria di Cherso nell' affare della quietanza dell'amministrazione della Chiesa curaziale di Orlec. To će reći hrvatski:

Pokrajinski se odbor ne smatra nadležnim išta naložiti glavarstvu občine Creske u poslu namire uprave podžupne crkve orlečke.

Odgovor pokrajinskoga odbora mi sasma odobrovamo, jer se tu neradi o kakvoj upravnoj stvari kako to rekao lošinjski kapetanat, već o čistoj povriedi temeljnog državnog zakona, a za taj slučaj vriedi § 93 občinskog reda za Istru, zák. 10 Julija 1863 koji med ostalim veli: *L' autorità politica distrettuale decide sui ricorsi contro quelle disposizioni della Deputazione comunale, colle quali vengono violate, od erroneamente applicate delle leggi vigenti.* (Članak XVI zakona 5 Marča 1862) a to će reći hrvatski: Politička oblast odlučuje o prizivih proti onim odredbam občinskog odbora, kojimi se vriedjaju, ili pogriešno uporavljuju obstojeći zakoni. Kad je občinsko glavarstvo u Cresu odbilo namiru hrvatski napisanu i zahtievalo talijansku, povriedilo je obstojeće zakone koji daju svakomu austrijskomu gradjaninu pravo služiti se svojim jezikom gdje mu drago, to mislimo, može uviditi svatko, pa zato mi jednostavno nerazumiemo postupak političke oblasti u Lošinju. Ili misle gospoda još uvjek, da hrvatski jezik nije domaći u Istri? da Hrvat nije u Istri u svojoj kući?

Ako misle, bit će naša briga da ih o protivnom osvedočimo a za sada upozorujemo višje oblasti i gosp. Dr. Vitezića da si ovu crticu zabilježe, pa u prigodi upotriebe na korist pravde i na čast zakona, a gospodinu župniku orlečkomu bi savjetovali da se na visoko namjestničtvo u Trstu pritužì, ovdje će §. 93 občinskog reda sigurno bolje tumačiti. Dakako da to za sada može samo u slučaju učiniti, ako je još u roku, da se prizove. Mi neznamo kad je primio dotičnu rešitbu, nu mislimo svakako, da već je iztekao rok. Neka to služi za svaki budući slučaj.

† **Ljudevit Jelušić.** U nedelju dne 9. t. m. preminu u Kastvu g. Ljudevit Jelušić, krojač i kroz više godinah župan u Kastvu i občinski savjetnik. Pokojnik bijaše brižljivi otac, čestit Hrvat. On bijaše, — koji je ono na dan izborah (za gradove Volosko, Kastav, Lovran i Mošćenice) na zemaljski sabor, odriešito odgovorio — kad mu savjetovaše prijatelji, da se slab i bolestan nepodaje na put u Volosko jer da će mu škoditi —: »*idem, jer nebi mogao mirno umrieti, kad bi radi mene naš kandidat propao.*« On je glasovao, hrvatska je stranka pobjedu slavila a tko bijaše sretniji od njega, da je i on do pobjede pomogao! Uz obitelj oplakuju pokojnika mnogobrojni prijatelji i znanci, a mi mu kličemo iz dna duše: lahka Ti bila crna zemljica, vriedni Ljudevite!

Hrvatska čitaonica u Kastvu priredjuje dne 8. oktobra zabavu s deklamacijom, tombolom i plesom. Čisti prihod namienjen je »*Bratovščini hrvatskih ljudih u Istri*« Ulaznina za gospodu 1 for. Darovi se primaju sa zahvalnošću: Početak zabave ob 7 uri na večer. Istoga dneva obdržava »Bratovščina hrvatskih ljudi« svoju godišnju akupštinu.

Kastav dne 26. septembra 1883.

Odbor za zabave.

Iz Dubašnice na otoku Krku tuže nam se njekoji rodoljubi na jednoga tamošnjega svećenika, bivšega benediktinca. Mi ga za sada samo opominjamo, da se kani svakoga izraza, kojim bi povriedio ili uvriedio našu hrvatsku narodnju sviest, jer neka bude uvjeren, da nećemo nikad dopustiti, da nam tko vriedja budi čim naš narod ili našu narodnost.

Delenje državnih darovah za oplemenje konjah u Pazinu, dne 13. septembra 1883.

Dobili su darove *za kobile sa ždriebci* sledeći:

1) Fran Flegar iz Novakah . 35 for.
2) Mate Honović iz Čepića . 20 »
3) Anton Nežić (piovani) iz Čepića . . . . . 15 »
4) Žulić Anton iz Čepića srebernu kolajnu (medalju).
5) Ljubečić Tome iz Čepića srebernu kolajnu (medalju).
6) Honović Šime iz Čepića » kolajnu.
7) Pavletić Ive iz Novakah » kolajnu.

Darove za 3 i 4 letne bredje kobile:

1) Hervatin Paval iz Kašćerge. 25 for.
2) Bačac Mario iz Pićna . 20 »
3) Smilović Anton iz Tupljaka 15 »

Darove za 1 i 2. letne kobilice:

1) Merklin Jože iz Boruta . 15 »
2) Toneti Teodor iz Plominja 10 »
3) Načinović Bartol iz Čepića 10 »
4) Donat Anton iz Čepića srebernu kolajnu.
5) Busić Martin iz Čepića »

Mlada misa. Čestiti mladić g. M. Gršković svršeni bogoslov, razposlao je na prijatelje i znance sledeći poziv: »P. n. g. Podpisani se nada, da će ga Vaše P. N. gospodstvo počastiti svojim posjetom prigodom svečanosti njegove prve sv. Mise, što će ju Sveviš̌njemu prikazati na Vrbniku dne 16. septembra 1883. M. G.« Čestitamo od srdca g. Mladomisniku i kličemo: Bog blagoslovi!

Pišu nam iz Gračišća: Dne 5. ostavio nas je, nakon 32 ljetnog boravka medju nami, naš vriedni župnik M. Zimerman polazeć na zasluženi mir u Pulj. Ljubilo ga staro i mlado; bio je on poznat sa svojih vrlinah i daleko preko granicah svoje župe. Svećeničke svoje dužnosti vršio je a da mu nebijaše prigovora; radosti i žalosti dielio je u svako doba sa povjerenim si stadom. Njegovoj brigi i skrbi imademo mnogo zahvaliti što nam nepropade starinska 500 godišnja crkva Sv. *Eufemije*; nije on žalio ni napornog putovanja ni novčane žrtve samo, da se ta crkva popravi i dogradi. Gostoljubiv bijaše upravo po slavenku; ljubio je svoj narod, veselila ga svaka narodna pobjeda i pravedna stečevina. Za očinsku ljubav i prijateljsku pazku mi mu srdačno hvalimo i želimo od Boga liepo zdravlje još na mnoga ljeta, a harna uspomena ostat će mu dugo medju nami i našim potomstvom.

Realka u Piranu. Kako je poznato, imade manjina istarskog pučanstva — naime Taljani — više talijanskih srednjih školah, t. j. gimnazijah i realkah, dočim su Hrvati sa Slovenci sretni, što je na jedinom pazinskom gimnaziju obligatnim predmetom za Slavene, hrvatski jezik. Izmedju tih srednjih školah šepa i hromlje jih radi raznih uzrokah više, nu najgore ide piranskoj realci. Taljani su dugo vremena pred svietom sakrivali golotinju te realke, nu našao se ipak odvažan i sviestan muž, profesor iste realke i občinski zastupnik, g. Petronio, koji je nemilosrdnom rukom odkrio kukavno baratanje piranskog municipija i porečke konsorterije sa tom realkom. U jednoj občinskoj sjednici obrisao je bez milosrdja radi nemara za školstvo, zemaljski odbor, najpače pako njegovo glasilo babu »Istriu«, koja se u poslednjem broju izpod težine profesorovih dokazah i riečih uvija i previja poput zmije, nalazeće se pod petom. Da nije sve zlato, što se u upravi naše pokrajine svietli, znali smo jur odavna, nu da će doći do toga, da jedan profesor i občinski zastupnik, dušom i tielom Talijan, može u javnoj sjednici kazati našim zemaljskim starešinam sledeće rieči, jedva smo i sami očekivali. On reče naime: »*Ova nesreća* (govori o biednom stanju realke) *nadam se biti će poticalom otcem domovine, da budu unaprieđ više radini, a manje strastveni; onim otcem, koji su više putah vrieme tratili tricami i bedastimi prepiri, mjesto da su ga upotriebili na stvari od veće važnosti i potrebe.*« Nezaboravimo, da je taj sud izrekao Talijan o Talijanih. Mi neimamo ovoj odsudi ništa dodati.

Da se zna! Službena talijančad Istre videć, da je činom od 21 augusta o. g. u saboru porečkom zagazila, htjela bi stvari izvrnuti...

U supor tomu mi tvrdimo, da je onaj dan na hrvatski govor zastupnika Laginje prvi izašao iz dvorane podpredsjednik Dr. Amoroso, i da je izašao c. kr. kotarski liečnik, Dr. Doblanovich i da je izašao c. kr. kotarski kapetan vitez Aleksander Eluschegg.

Mi nismo krivi da su se gospoda prenaglila, pak su mislila, da i ondje treba biti jedne misli, kao i na objedu na »Dori«.

Patriotična talijanska mladež Istre. Državno odvjetničtvo u Rovinju tuži devetoricu pazinskih mladićah, koji su prigodom poslednjih saborskih izborah u Pazinu dali svomu talijanskomu čuvstvu nad pravednom (?) pobjedom šarenjačke stranke tim oduška, da su pazinskimi ulicami orili: »Viva l' Italia!« Većina te nadobudne i patriotične mladeži je u dobi od 20—24 godinah. Čudimo se, da se ta mladež ravna po iskrenih (?) naputcih babe »Istre«, koja, kad hoće, da nas pobije, viče na puna usta, da mi u Istri nismo ni Hrvati ni Talijani, već »Istrani«. Zašto neviče njezina nada, budući nosioci djedovske prosvjete: »Viva l' Istria!« a ne »Viva l' Italia!« Bili nam znao porečki »*rabin*« na ovo pitanje odgovoriti? Moramo jošte opaziti, da imade medju timi lojalnimi mladići i gimnazijalcah pazinskog gimnazija. Nehotice moramo se zapitati: gdje da usišu pazinski gimnazijalci takova spasonosna načela? To se dogadja već sada dočim je pazinski gimnazij državni i sa njemačkim naukovnim jezikom, a što će biti tada, kad se taj gimnazij po želji istarskih šarenjakah i nekojih njihovih prijateljah pretvori u pokrajinski gimnazij sa talijanskim naukovnim jezikom? Onda će valjda uvest talijanski djaci u modu mjesto običnoga pozdrava onaj: »*Viva l' Italia, fuori lo straniero*«. Mi opetujemo ono, što smo jur jednom rekli, govoreć o pazinskih protudinastičkih izgredih, naime da: »*tko sije vjetar, žanje buru*«.

Nova istarska željeznica. U poslednjoj sjednici našeg sabora predlagao je zemaljski podpredsjednik Dr. Amoroso, da se podnese austrijskoj vladi spomenica glede nove željeznice koja bi se imala graditi izmedju Lupoglava, (Divača-Pulj, državna željeznica) i postaje Matulje-Opatija (na južnoj željeznici).

Tom novom željeznicom skratio bi se put iz Pulja na Rieku za 102, iz Rovinja na Rieku za 101, a iz Trsta za 40 kilometarah. Ujedno bi se tom prugom svezala naša pokrajina povoljnije sa Riekom i preko nje sa Hrvatskom, Bosnom itd. Predlog Dr. Amorosa bi prihvaćen. Ova pruga bila bi dugačka kakovih 20 kilometarah.

Stare forintače od god. 1868. dne 7. srpnja, neće više za koji dan valjati; one su se primale do 30. pr. mjeseca kod zemaljskih blagajnah i uredah za plaćila. Od 1. oktobra primaju se stare forintače za plaćila samo državne blagajne u Beču i Pešti, a ostale zemaljske blagajne primat će jih samo za izmjenu. Treba dakle stare forintače na vrieme izmjeniti.

Primorska regimenta br. 97, koja se sada nalazi u posadi u Pulju, dobila se svojega vlastnika. *Njegovo Veličanstvo* imenovalo je srbskoga kralja *Milana I.* vlastnikom iste regimente, koja će se odsada nazivati »*primorska pukovnija Milan I. srbski kralj, br. 97.* Pukovnik ove primorske pješačke pukovnije je *vitez Nemečić*.

»Indipendente« zove se u Trstu na talijanskom jeziku izrazeća novina, koja se smatra za glasilo najvećih i najljućih Taljanah u Primorju. Taj list je svakogu tjedna bar jedanput konfisciran. Prošlih danah zatvoren je urednik toga lista te je povedena proti njemu sudbena iztraga za razne delikte, radi kojih ga obtužuje državno odvjetničtvo. Razumjeva se, da su ti delikti počinjeni štampom t. j. da će odgovorni urednik toga lista odgovarati za inkriminirane članke izašle u Indipendentu.

Ivan S. Turgenjev. Dne 4. pr m. stigne iz Pariza žalostna viest o smrti najpoznatijega slavenskoga pisca Ivana Turgenjeva. Ova viest potresla je zaista čitavim svietom jer neima naobražena naroda, koji se nebi bio ugrijao, podučio

i zabavio literarnimi djeli neumrloga ruskog romanopisca. Turgenjev rodio se u Orelu (Rusiji) dne 9. studenoga 1818. Napisao je silu romanah i pripoviedkah (sve iz ruskoga života) koje su danas prevedene u sve europejske jezike i koje su mu pribavile nezamjernu slavu.

U zavodu Collegium Urbanum de propaganda fide u Rimu nalazi se ove godine 1883, u svemu 120 pitomacah, koji se diele na razne obrede: 11 Armenacah, 9 Sirijacah, 5 Siro-Maronitah, 9 Kaldejacah. Ostali pripadaju latinskomu obredu. Grci imaju jedan jedincati zavod. U družtvu sa sjedinjenimi Ruteni, stoje pako pod upravljanjem kongregacije de propaganda fide i polaze učilište u propagandi. Što se tiče narodnosti, sliedeće je spomenuti i jedino katol. crkvi dopustiti. Tuj se nalaze 2 crnca iz centralne Afrike; 1 crnac iz Amerike; 1 Kinez, King Josip iz Sangaja; 1 Indijanac, Rodrigo iz Kolomba na Ceylonu; 22 Irca; 11 Niemacah; 6 Albanezah; 1 Magjar (obraćenik); 5 Slaven; 1 Georgijanac, Antunov Mihael iz Gore; 1 Šved; 1 Danac; 10 Grk; 2 Perzijanca; 4 Franceza. Ostali su iz Amerike (sjeverne). Australije, Engleske uzje, Male Azije, Mesopotamije. Armenci će ostavit ljetos propagandu, jer je papa Leo XIII. dne 1. ožujka braveom posebni kolegij za Armence utemeljio i ravnateljstvo istoga armenskomu kardinalu Hasunu povjerio.

Hrvatski i madjarski jezik. U svih zemljah krune sv. Stjepana ima 83.722 Madjarah, koji uz madjarski jezik govore još i hrvatski, a tomu usuprot ima u istih zemljah samo 72.846 Hrvatah i Srbah, koji uz svoj materinski znadu još i madjarski tobože državni jezik.

Vidi knjigu: «Ergebnisse der in den Ländern der ungarischen Krone in Anfange des Jahres 1881 vollzogenen Volkszählung, verfasst und herausgegeben, durch das königl. ungarische statistische Landes Büreau I. Band. Ungarisch und deutsch. Budapest 1882» na strani 655 i 704. Madjara ima dakle mnogo više, koji hrvatski govore, nego li Hrvatah i Srbah, koji madjarski govore, a to je jasan dokaz, da je hrvatski potrebniji i, — kako bi Niemac rekao, — kulturniji jezik, nego li madjarski.

Kako bi tek bilo, da su Madjari i Hrvati ravnopravni, te da se hrvatska i srbska djeca u Ugarskoj nemoriju na silu madjarski učiti.

Listnica.

Molimo sve mnogobrojne dopisnike, da nas izpričaju, što nemogosmo već u ovom broju donesti njihovih dopisah.

One predplatnike, koji nedobivaju točno i u pravo vriome našeg lista, molimo, da se popitaju na dotičnih poštah jer mi njim nemožemo pomoći.

Mi pišemo i jadikujemo a ravnateljstvo poštah kano da i nemari za naše molbe; ili možda nemari za opomene niže poštarsko činovničtvo? Mi smo si svjestni, da svakomu točno i redovito list odpremamo, to da nemože biti nikadu drugdje mjesta nego na poštah. Urodn.

Slavno Uredničtvo »Naša Sloga«
u Trstu.

Radi nepristranosti molim to slavno uredničtvo da izvoli u sliedećem broju uvrstiti sliedeći

Izpravak. *)

Kojim, niže podpisani, najvišje stranačkom i krivom uvrstbu u vašem cienjenom listu od 1. tek. m. B. 17 odnoseću se na glas, koji se je razno po Krku, da je on noćju 20 Julija t. g. fućkao.

U Krku, 4. septembra 1883.

Sa počitanjem

Wurmbrand,
c. k. kotarski sudbeni pristav.

*) Tiskamo gornji „Izpravak" premda izpravlja nešto čega mi nismo rikli napisali. U predposlednjem našem listu stoji, da je g. pristav obilazio uz Dra. Oberaich-a dne 20 lipnja po noći po gradu s muzikom i toga neporiče niti isti g. pristav Wurmbrand. Urednik.

Odbor se nada, da će se članovi ovoj sjednici mnogobrojno odazvati.

U Kastvu dne 25. rujna 1883.

Odbor.

Javna zahvala.

Svim prijateljem i znancem, koji me se budi kojim načinom sjetiše prigodom moje prve sv. Mise, izrazujem najtopliju hvalu.

U Vrsaru drugom polovicom septembra 1883.

M. Grškević.

Javna zahvala. *)

Dne 14. o. m. pridružih se jednom ovdešnjem družtvu koje je polazilo na Učku. Vraćajuć se natrag, poplašile se konji izpod Vaprinca a ja dopadoh radi nesmotrenosti kačijaševe težkih ozlieda na glavi i na lievoj ruci.

U onom po mene toli gorkom času, stvore se oko mene kano anđjeli čuravi ljudi iz one okolice te nastojaše, tko frižkom vodom, tko krpami i ostalim potrebitim, moje muke ublažiti.

Odpočinuv ponešto, bijah preno šen pred kuću obitelji Rumac a tuj stigne i liečnik u osobi g. Dr. Fonda.

Sada, pošto sam skoro i posve ozdravljen, ćutim se dužnim zahvaliti se što srdačnije g. liečniku i svim onim koji mi budi čim u mojoj nevolji pomogoše, osobito vriedi to za ženski spol one okolice, napose za ukućane obitelji Rumac, koji se upravo natjecali u dobroti i brižljivosti.

Od Boga svim stostruka plaća a od mene nezaboravna zahvala.

Na Ričci 28. augusta 1883.

Ivan Mance.

Javna zahvala!

Svim rodjakom, prijateljem i znancem, koji su nezaboravnog nam otca **Ljudevita Jelušića** danas do hladnoga groba sproveli, ovime najdublju zahvalnost izričem

o.

Kastav, dne 10. septembra 1883.

Tugujuća obitelj.

Obavjest

katoličkomu kleru Hrvatske.

Nakladom hrv. knjižare Gavre Grünhuta u Zagrebu izaći će u studenu t. g.

Koledar

za katolički kler Hrvatske 1884.

Svi ini stališi imadu svoje koledare, pa je pravo i dobro, da ga imade i naš kler. Biti će uredjen po najnovijih šematizmih naših biskupijah. Ove godine uvršten je kratki šematizam biskupijah Hrvatske i Slavonije, a u buduće, dade li Bog zdravlje i sreću, biti će postupice popunjen šematizmom kat. biskupijah Dalmacije, Istre Bosne i Hercegovine. — Glavnom sam smatrao stvari pružiti našemu kleru ovaj koledar u ruke, da se braća po zvanju i sreću što bolje medjusobno upoznadu i približe, te da žudjenomu bratstvu našemu po mogućnosti i ovim pridno zrnce doprinesem.

Koledar doći će kleru u veoma dobri čas, a moći će svakomu služiti za žepnu bilježku (notic). Uvršteno biti će praktične tablice, rubrike, katalozi i jedna crna tablica, a vez će biti u finom platnu s olovkom, ukusan i posve praktičan za svakdanju porabu.

Koledaru biti će ciena 1 f. 20 nč., a bez njega neći smjelo koć nas biti nijednoga svećenika.

Naše pako hrv. knjižare i ine hrv. tvrdke, koje obavljaju razne radnje zasjecajuće u poslove crkve i svećenstva, molim, da mi na vrieme, najkasnije do 15 rujna priposlati izvole oglase ili izvješća svojih tvrdkah budi li zanata, koja bi željeli uvrstiti u obavješćeni koledar katoličkoga klera, da se na taj najpovoljniji način svećenstvu preporuči stvar domaće književnosti, umjetnosti i kulture.

Ladjevac, u kolovozu 1883. (z. p. Slunj.)

Cvjetko Gruber, župnik.

Slavija *)

uzajemno osjeguravajuća banka u Pragu.

Javna zahvala.

Ja podpisani smatram si dužnostju, javno se zahvaliti banki »Slaviji« u Pragu koja mi je uslied požara, nastavšeg dne 15. agustu t. g. odškodjeno stanje, pokretnosti i gospodarsko orudje, kod iste osjegurano posredovanjem svojega zastupnika i povjerenika u Kastvu g. Mirka Jelušića neodvlačno i sdušno procienila i u gotovu novcu brzo i točno izplatila. Zahvaljujem ujedno najsrdačnije susjedom i svim onim, koji su pomogli, da se je ognju pogasio i spasilo, što se je moglo spasiti.

U Jušćih občina Kastav, 6. septembra 1883.

Andrija Jurišić, k. b. 40/19.

*) Obzirom na svjestno i pravično postupanje banke »Slavije«, preporučujemo istu najtoplije svim posjednikom, koji žele svoje kuće ili gibive stvari osjegurati. Za banku „Slaviju" je poznato, da se nalazi u poštenih rukuh i na čvrstom temelju, stoga smo dužni tomu slavenskomu družtvu prednost dati pred svakim drugim. Sa malim godišnjim prinosom možemo si sačuvati sav svoj imetak a tim često osiguriti se, da nepadnemo na prosjački štap. *Ured. „N. Sl."*

Skladište svakovrstnih čavljah i čavličah za živinu, postole, podkove i druge ručne železnine.

Petar Podgornik,

u Sežani

preporuča se svim trgovcem u gradovih i na selu za mnogobrojnu naručbu te obećuje, da će poslužiti robu prve vrsti po najnižoj cieni. Na zahtjev pošilje cienik. 8–1

*) Stiglo prekasno za predprošli broj. Ured.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slozi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Oglas.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri imati će dne 8 *listopada* popodne svoju redovitu godišnju skupštinu sa sledećim programom:

1) Izvješće tajnikovo
2) » blagajnikovo,
3) Izbor novog odbora.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

krojač u Sv. Matieju kod Kastva preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju muške robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . 18 for. — nč.
Odjeća iz štofe . 13–23 « — «
Hlače iz modroga platna . . . 1 « 50 «

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobre, prima ju natrag bez prigovora.

Vrlo cienoll Vrlo cienoll

Prosta i fina roba!

Ték Novacah polag Borse u Tratu

od 16—29 Septembra 1883.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.61	9.51	—	78.70	—	—
17	5.62	9.51½	—	78.75	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	5.62	9.51½	11.93	78.75	—	—
20	5.62½	9.51	—	78.75	—	—
21	—	—	—	—	—	—
22	5.62	9.51	—	78.75	—	—
23	5.61½	9.51	—	78.80	—	—
24	5.61	9.50½	—	78.70	—	—
25	5.62	9.51	11.93	78.70	—	—
26	5.62	9.51	11.94	78.70	—	—
27	—	—	—	—	—	—
28	5.70	9.51	—	78.45	78.60	99.95
29	5.69	9.51½	—	78.25	78.70	100
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tržćanskoga tržišća

dne 29. Septembra 1883.

	od for.	od nč.	do for.	do nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portorika »	90	—	115	—
» S. Domingo »	58	—	77	—
» Rio polag vrsti »	40	—	62	—
Cukar austrijski »	31	—	75	—
» tučeni »	29	—	34	—
Cvietje trave buhače (Gri-santomo) »	80	—	—	—
Tamjan sploh »	24	—	—	—
Naranče, skrinjica	5	—	10	—
Karube puljzke za 100 k.	6	—	6	50
» levantinske »	4	—	—	—
Smokve Kalamata »	14	—	16	—
» puljzke »	10	50	10	—
Limuni, skrinjica »	4	—	10	—
Bademki liti mendule za 100 k.	100	—	112	—
» dalmatinske »	—	—	93	—
Lešnjaci »	38	—	57	—
Šljive bosanske i srbske »	26	50	30	—
» Kranjske i hrvatske »	12	—	14	—
Pšenica ruska »	10	—	10	50
» ugarska »	10	50	—	—
» galučka »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	—	7	50
» ugarski »	7	50	8	—
Raž »	7	50	7	—
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	—	—	—	—
» arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol) polag vrsti robe »	10	50	16	—
Bob »	12	—	13	—
Grašak (biž) »	18	—	28	—
Leća »	17	75	22	50
Orlič talijanski »	12	—	13	50
» inglezki (kitajski) »	100	—	125	—
Vuna bosanska »	118	—	120	—
» morejska »	115	—	124	—
» arbanaska »	—	—	90	—
» istarska »	66	—	90	—
Dukše koruške jelovica »	42	—	48	—
» šlajerske »	10	80	11	40
» Grede »	16	—	83	—
» bukovice »	40	—	73	—
Ulje (Italij.) niže vrsti za 100 k.	80	—	85	—
» najbolje »	43	—	44	—
» srednje vrsti »	39	—	43	—
» dalmatinsko »	11	—	—	—
» istarsko »	12	—	12	75
Kamene ulje u barilah »	150	—	175	—
» u kasšah »	47	—	55	—
Kože strojene naške »	80	—	106	—
» suhe volovije niške »	80	—	110	—
» dalm. ist. i bos. »	70	—	100	—
» janječe naške za 100 kom.	56	—	70	—
» dalmatinske »	50	—	60	—
» kozje za 1 k.	60	—	75	—
» vunene slane »	—	—	—	—
» suhe »	34	—	42	—
» zečje za 100 kom.	36	—	46	—
Bakalar za 100 k.	18	—	25	—
Sardele i baril »	26	—	27	—
Vitriol modri za 100 k.	70	—	106	—
Maslo »	47	—	48	50
Loj dalmatinski i naški »	77	50	—	—
Salo »	73	—	—	—
Slanina »	23	—	24	—
Rakija stolitar 100 litarah	22	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	—	—	24	—
Ruj naški »	8	50	—	—
» dalmatinski »	11	23	11	50
» crnogorski »	4	90	—	—
Mekinje »	4	70	—	—
Krupica (semolin) »	12	—	13	—
Lišće od javorike »	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki »	28	—	32	—
» hrvatski »	—	—	34	—
Lumbor (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	—	—	—	—
Cunje (Stracc) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat. »	14	—	10	—

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ. Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 20. U Trstu 16. Oktobra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštareku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se, neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjena poštarina. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nainc prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrobljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvišе 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopituje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo polugjetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošlo godinu, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i urodjivati.

U Trstu, 1. Oktobra 1883.

Uredničtvo.

Hajka na hrvatske istarske popove.

Tko je u posledinje doba čitao poreču »*Istriu*«, sigurno je opazio kako je ona žestoko, kako bezobzirno, napadala na našu stranku osobito pak na naše popove. — Niti jedan broj toga lista, nije iz Conove tiskare izašao, a da nebi zasoljen bio kojim oštrim člankom punim laži, klevetah na naš list, na našu stranku, na naše popove!

Da je porečka inžitorba samo na naš list napadala, nebi nas bila glava zabolila; ona i onako živi zato, da naš list napada, da ga tobože iztisne i iz »*najžalostnije kolibice* u »koju se uvukao«, — kako to ona negdje rekla, — pa pri tom nemožemo joj zato zamieriti, niti imamo išta proti tomu s jedinog razloga, što se je nimalo nebojimo. Ali da si ona osobitim ciljem odabrala naše rodoljubne popove, tražeć, da ih na kojigod način pred narodom diskreditira i tim uguši cieli naš pokret i budeću se sviest naroda našega u Istri, to mi nemožemo i nesmijemo mučeć preći.

Način kojim ona hoće, da svoje crne osnove ostvari tako je neplemenit, toli podal, da mu mi para, u koliko nam je poznato, u nikoga naroda, u nikoje političke stranke naći nemožemo.— Ona nije vodila boj proti načelom našim, kako to političke stranke čine, ona je vodila boj na pojedine pristaše naše stranke i narodnosti!

U svojoj zaslepljenosti nije »Istria« o naših člancih razmišljala niti ih ikada temeljito pobiti nastojala, ona je uviek samo pitala tko je ovo ili ono napisao, tko ovo ili ono rekao; pa kad je u blizini našla gdjegod kakova popa koji s njom u istu tikvu nepuše, daj po njemu, prti laži i klevetom barem osobu njegovu kad se ništa nemože proti onomu što je on tobože napisao ili rekao.

U toj borbi proti našim popovom, nije njoj ništa sveta ostalo, sve čim se pošten čovjek podlititi može, bacila je ona pod noge, u blato: čast, poštenje dobar glas pojedinca i tim ista vjera naša postala je sramotnom lutkom u stupovih tog oglédala pravog liberalizma, a to samo zato, da uzmogne u hrvatskog seljaka uzdrmati štovanjem koje on goji do popovah svojih, do vjere svoje. — Laž, kleveta, potvora bile su cienjeno oružje tog delije u boju za svoju: *avita cultura*! Našu požrtvovnost patrietizam, lojalnost našu, te krieposti poštenih ljudi i čestitih državljanah postale su najednom za »Istriju neoprostivi« griesi, a izdajstvo roda i jezika i majčina mlieka, nemoralnost, bez načajnost postale su nasliedovanja vriedne krieposti!

Takva je eto bila taktika porečke *Istrie* u borbi proti narodnosti našoj, takvo njezino izabrano oružje! Da taj način vojevanja nije bez posliedicah ostati mogao, pokazalo se najbolje za vrieme izbora za pokrajinski sabor. — Psovanje, javno napadanje i sramotenje, dà i pljuvanje na ljude naše stranke, na sve što nije preko mora škiljilo osobito pak na popove naše postala su svakdanjom zabavom naših civiliziranih sugradjanah, ili depositarah starodavne neprispodobivo kulture! Ta moderna zabava u kratko sa ulice uvuče se i u družtvo i u samu saborsku dvoranu u Poreču, gdje je svoj vrhunac postigla sramotenjem naših zastupnikah, al ta zabava na našu utjehu, dovela je napokon ipak i urednika porečkog bisor lista na obtuženičku klupu!

Pitat će sad tkogod, čemu toliko ogorčenost, čemu toliko surovost naših „liberalnah" u borbi proti nam goloruktm? Zar možda razvikanoj kulturi štogod prieti od našega jezika, zar je zbilja moguće, da mi »divljaci« barbari štogod naškodimo »starodavnoj«, ukor enjenoj »kulturi« naših protivnikah? Zar smo se možda mi u njihove poslove miešali, zar smo možda htjeli, da koga Talijana pohrvatimo, da u kojem talijanskom gradiću hrvatsku školu ustrojimo? No, od svega toga ništa! Mi smo se uviek samo kod kuće branili, za svetu stvar se zauzeli, za jezik svoj, za ime, koje smo od djedovah baštinili, a protivnici naši bili su, i jesu još uviek, oni, koji su za našim zemljištem poslali, oni su bili, i jesu još uviek, oni, koji su nam u našoj kući o glavi radili; jer nigdje nje bilo borbe, gdje sami Talijani stanuju već svagdje gdje Hrvati ili Slovenci. Iz toga se dakle vidi, da »mestatoria« nismo mi, kako to »Istria« tvrdi, već je to ona sama i njezina svojta. »Istria« si je utuvila u glavu, da je »Istra« talijanska zemlja, pa, prem dobro znade, da Talijanci u njoj niti trećinu pučanstva nesačinjavaju, hoće svom silom da uništi, uguši u prvom počétku naš najnovij pokret. — Znajuć pak, da za sad, žalibože, nelmamo osim popovah, toliko inteligencije, koliko bi je trebalo, da se narod uzmogne u kratko probuditi, osvjestiti i uspješno vojevati proti surovom tom napadaču, napala je »Istria« osobno na popove, te na selu, jedine reprezentante budeće se hrvatske ideje, u nadi, kad one uništi, da je uništila sve što joj na putu stojalo. Nu pošto ta njezina nada i želja nelma nikakova temelja pošto se ne osniva neg na prostom egoizmu i požudi za gospodarenjem, neda se tako lahko ostvariti na pošten način, i buduć, da se proti istini i pravu nemože drugim vojevati neg laži i klevetom, to je »Istria« posegla za tim jedinim sredstvom, pa liberalna, kako je do korena, pod devizom »il fine giustifica i mezzi, dignula križarsku vojnu na naše ljude na naše poštene i domoljubne popove.

Evo zašto toli surove borbe sa toli neplemenitim oružjem bijene!

Žalibože, ne da se tajiti, da nije žestinom kojom je napadala ipak koga ustrašila, osobito med starijimi našimi, koji se onda ili povukao u kut i ostavio malodušan protivnikom široko polje, ili pak kogn našla (tih ima hvala Bogu vrlo malen broj), koji odprije nestalan i nedostatno podućen, pokrenuo kabanicom i stao otvoreno, zajedno sa »Istriom«, proti nam raditi. — Da i takvih nije bilo za posledinje borbe, bolje bi bili prošli, niti bi se »Istria« bila onako s nami podrugivala! Medjutim za onimi, koji su nas u posledinjem času ostavili, mi nežalimo; oni bi nas bili i prije izdali, da im se prilika pružila. Ono su bila bolestna uda na zdravom tielu, kojemu njihovo odstranjenje nemože nego koristiti. Zato mi za njimi nežalimo, tim manje što se za tu operaciju pobrinula sama »Istria«. Nu nije samo to dobra ona za nas učinila. Sa svojimi članci punimi zuči i porugah na nas i naše pristaše »Istria« je za našu stvar — to joj svakako moramo priznati — više učinila, nego smo mi sa stotinu naših članakah. Ona je oštrimi svojimi članci probudila mnogo naših koji su dosad tvrdo spavali, ona je otresla sa našega stabla uvehle i trulo grane a okrenila one koje su zdrave ostale. Hajkom dakle, na naše popove Istrija postigla je protivno od onoga što je želila i mi mislimo, da ćemo joj najveću zahvalnost iskazati, ako joj žaželimo, da i nadalje ide putem kojim se zaputila. Nu kako evo bodrimo tetu *Istriju*, nemožemo a da neopomenemo i naše vrle rodoljubne popove, da neklonu duhom. Psovke i klevete, koje »Istria« na nje sipljе, služe im samo na čast; a sramota bi za nje bila, i mi bi je morali od srdca požaliti, kad bi o njih *Istria* onako pisati htjela kako je ono ob onom štajerskom razfratru, o kojem se pohvalno izrazila prigodom izbora, jer da se je znao zahvalnim izkazati onim koji ga kao gosta u Istri velikodušno trpe. Onakve rieči za iskrena rodoljuba sramota su, koju se nikada oprati nedade.

Napred dakle braćo u svom rodoljubnom radu. Svećeničko zvanje nebi i onako imalo smisla kad se dotični nebi skrbio kao za moralni tako i materijalni napredak povjerena si puka; a pravog napredka, poznato je, da nelma gdje narodna sviest spava. — Narodna prosvjeta sveta je stvar, tim svetija čim veće radi nje progonstvo trpimo. Progonstvo neka vas ne plaši, jer je i Isus sam, koga ste vi vjerni sluge, zato što je istinu propovjedno i svjetost širio, progonjen bio, al je napokon njegova ideja ipak pobjedila. Bez borbe neima pobjede a bez žrtve neima blagoslova! A da dan pobjede nije daleko, očit nam je znak grozničavo trzanje protivnikah naših.

Razprava proti „Istrii" pred rovinjskom porotom.

Nadali smo se, da će »Istria« donieti obširno izvješće o kaznenoj razpravi, što se je proti njoj obržavala u Rovinju dne 20 i 21 rujna. U posledinjem broju slavi slavje i pjeva »Tebe Boga hvalimo« jer je premilešen jedan ubogi kapelan, kao da je to ministar, a o svojoj pobjedi pred rovinjskom porotom ni rieči. Čuti valjda i sama težinu te pobjede, znade, da, ako je to pobjeda, to je Pirhova pobjeda, te si ju želi što prije izbrisati iz pameti. Ali mi nećemo, da to tako prodje. Niže donašamo vierno izvješće ove razprave. Ovaj put se ograničujemo na komadić te razprave jer ostali materijal nedopušća više, — a drugi put ćemo donesti sve ostalo.

Porota je sa 11 glasovah proti jednom riešila Dr. Tamara, urednika »Istrie«, od obtužbe i tim objavila, da po pričanju svjedokah ona se je osvjedočila, da su gg. Semelić i Velnić bili u noći medju 13—14 lipnja pijani, i da je g. Mikiša bio 27. lipnja pijan tako, da malo što se nije izbljuvao na dieta, koje je kratio u poslje, da je zbilja bljuvao, to da je Dr. Tamaro priobćujuć ono sve u svojem listu, istinu pisao. Tužitelji uložili su proti osudi ništovnu žalbu.

Kad pukne osuda nesmje se o njoj kazati ni biela ni crna. Ni mi nećemo toga činiti. Misli su ipak slobodne. Njih ne veže paragrafi. Neka dakle misli o osudi što komu drago i mi mislimo svoje.

Što možemo kazati jest, da je porotna presuda začudila sve one, koji su pozorno pratili razpravu i trieznо sudili ob onom što su čuli i vidjeli.

Česa pak nemožemo premučati jest beztaktnost tuženikovih braniteljah i rovinjskih odvjetnikah, koji su 19 rujna u večer pogostili sve porotnike; a osobito beztaktnost branitelja Dra. Glezera, koji je presudu porotnikah u razpravi nazvao *patriotičnom* (rodoljubnom).

Nemožemo premučati još jedne okolnosti, da bi se naime porotnici imali bolje podućiti o tajnosti njihova vlećanja i glasovanja. Čuli smo, da se je neki porotnik izrazio: quel m.o. de Katarinić voleva farne sfigura, ma el ga ciapà questo« i popratio svoje rieči shodnim udarcem po laktu. Ovo je žalostno, ali istinito, a mi bi želili, da se to radi ugleda samo porote nedogadja.

A sada evo razprave:

Predsjednik: savjetnik Colcuc, sudci: savjetnik Manaro i pristav dr. Devescovi protokolist prislušnik Albanese.

Porotnici: Giacomo Gressan, Leonardo Fiorencis, Domenico Degthenghi, Alesandro Tamaro, Mattieo Buranello, Angelo Mayer, Cristoforo Cossovel, Francesco Steppan, Antonio Bose, Cesare Cocovich, Girolamo Curto, Agostino Ritossa, Catturinich.

Tužitelji: pop Mijat Semelić, župnik barbanski; pop Ivan Velnić kapelan porinjanski i pop Andrija Mikiša kapelan lovranski. Njih zastupa kazneni branitelj Dr. Josip Stanić.

Tuženik: Dr. Marko Tamaro. Brane ga: Dr. Glezer i Dr. Boccalari:

Predsjednik nakon običnih formalnostih otvori sjednicu i pročita obtužbu Semelićevu i Velnićevu a onda onu Mikiševu. Sadržaj njim je u kratko sliedeći:

Za vrieme pokrajinskih izborah list »Istria« donio je dvie viesti: u jednoj je javljao, da su pop M. Semelić i pop J. Velnić u kasnu večer ležali na cesti pijani, a u drugoj, da je pop Mikiša išao pijan diete krstiti i malo što se nije nanj izbljuvao, a zatim da su ga vidjeli bljuvati i okrstio ga bjesomućnikom spravnim na sve. — Sva trojica tuže Dr. Marka Tamara, kao odgovornog urednika »Istrie«, rad uvriede poštenja § 488 kaz. zak. a

Mikiša i § 491 kaz. zak.) stoga što je o njimi raznio izmišljene i izopačene viesti namjerom, da jih svietu omrazi.

Dr. Boccalari izjavlja, da prima obranu tuženika proti tužbi Velničevoj i Semelićevoj.

Dr. Glezer: U viesti donešenoj u »Istri« o Mikiši veli se, da je on »jedan od onih bjesomučnikah vriednih sve počiniti (uno di quelli energumeni capaci di ogni eccesso) u Mikiša podigao je tužbu i shog ovih izrazah po § 491 kaz. zak. Nego i ovdje tuženik ima pravo, da dokuže istinu svoje tvrdnje, stoga ja predlažem, da se pozovu svjedoci Juraj Zupar, Vilim Grossmann i Josip Bradičić iz Pićna.

Ova će trojica dokazati, da je Mikiša sbilja vriedan svega i svašta počiniti, da se i odvše mieša u političke stvari, da je uviek radio proti koristi, na štetu lovranskog puka, komu je njegovim premještenjem pala težka mora s prsiju. Bradičić će moć izviestiti o svih pravdah, kojim je Mikiša bio začetnikom za vrieme svoga boravka u Pićnu, i o svih njegovih zgredih.

Dr. Stanić: Preveć bi se otegla ova razprava, kad bi se imali sazvati i čekati svjedoci predloženi po tuženikovom braniteliu, te ja kratkoće radi i da olahkotim razpravu o drugoj točki tužbe odustajem u ime tužitelja g. Mikiše od tužbe shog onih izrazah sačinjavajućih prekršaj predv. u §. 491; kaz. zak. Ovo činim ne od straha, da bi predloženi svjedoci dokazali istinu ovoga što je Istria pisala, već, kako rekoh, samo da skratim i olahkotim razpravu.

Dr. Glezer: Pogledom na odustanak tužiteljev od tužbe glede onih izrazah odustajem ja od svog predloga.

Dr. Boccalari: Po mojem mnienju nije opravdan razlog naveden u dekretu 16 rujna Br. 6307, kojim je bio odbačen moj zahtjev, da se kod današnje razprave pročita zapisnik kaznene razprave obavljene na tužbu istih tužiteljah proti K. Clevi i drugovom u Vodnjanu. Ako ondješnja osuda i nije još postala pravomoćnom, svjedočanstvo svjedokah ostaje uviek isto, pa bila osuda i ukinuta.

Nisu bili pripušteni svjedoci S. Malabotić, J. Miletić, P. Gregorović, Peteh Valle, Kumer ni pozvani i prisutni K. Cleva, da dokažu kako gg. Semelić i Velnić običaju oblato piti, i kojih se često vidi pijane. Preslušanje ovih svjedokah bilo bi važno, jer bi se uvidilo, da je glas gg. tužiteljah toli razvikan da se ga više razvikat ne može, (è pregiudicato in modo, che non è più pregiudicabile *) Stoga pitam iznovice, da budu i ti svjedoci preslušani.

Kumar

Dr. Stanić: Ovaj predlog nije ni pravilan ni opravdan. Preslušanje svjedokah o tobožnjoj sklonosti tužiteljah k pijanstvu nije od nikakve važnosti. Da bi se sve i uspjelo u tom dokazu — što ja isključujem — to bi malo koristilo tuženiku, koj, ako hoće da bude riešen, mora dokazati istinu stanovitog čina, naime, da su tužitelji u noći 13—14 lipnja bili pijani.

Sud, oslanjajuć se na razloge navedene po Dr. Staniću, odbio je predlog Dr. Boccalarija. *(Dalje sliedi).*

*) To je staro, zahrđjalo, više putah rabljeno gvožđje. Opazka izvjestitelja.

DOPISI.

U Kastvu, *početkom oktobra 1883.*
(Glavna skupština bratovščine hrv. ljudi u Istri.)

Dne 8. oktobra t. g. bi obdržavana glavna škupstina naše bratovščine, ka kojoj je došno prilčan broj domaćih članovah, dočim nevidjesmo iz dalnjih krajevah nikoga osim jednoga sveučilištnog slušatelja iz Cresa.

Podpredsjednik bratovščine g. školski nadzornik Spinčić otvori skupštinu sa primjerenim govorom, iztaknuv kako mu je težko zauzeti ovo toli častno mjesto iza onako odličnog bivšeg predsjednika, pokojnog starca Vjekoslava Vlaha, župnika i dekana u Kastvu. Naš nezaboravni predsjednik—reče govornik — prem star godinami, rado se prilagodio našim mladjahnim željam i težnjam. Uz sve zvanične poslove, uz nemilu starost, radio je on do pod konac svog života neumorno oko promicanja, oko napredka naše bratovščine. Hrvatski narod Istre neće i nemože zahoraviti muža, koji je toli blagotvorno djelovao za unapredjenje svog roda. Tomu mužu kliče govornik iz dna duše srdačan: *slava mu*, što opetuju škupštinari, ustav sa svojih sjedalah. Nemanje težkim srdcem — veli nadalje podpredsjednik—zauzimljem ovu predsjedničku stolicu, sjećajuć se drugog muža, koga nam nedavno nemila smrt ugrabila i komu bijaše namienjena ova častna predsjedničke stolica; a to je naš nezaboravni Antun Spinčić isto tako župnik i dekan kastavski i bivši narodni zastupnik na zemaljskom saboru u Poreču. On, koji je svakom zgodom i na svakom mjestu neumorno zagovarao hrvatski nam puk Istre, neustrašivo branio njegove pravice, bio je zaista dostojan, da zauzme predsjedničko mjesto bratovščine. I tomu prerano umrlu uzor rodoljubu želi govornik, da ostane neizbrisiva uspomena u hrvatskom narodu.

Nakom toga orisa g. Spinčić naš težki položaj u Istri, na kvarnerskih otocih gdje imademo toliko neprijateljah i protivnikah a zaštitnikah skoro nikakvih. Nu čim je više neprijateljah, čim nam prieti veća pogibelj, tim većma moramo se mi kupiti oko bratovščine, tim silnije moramo uložiti sve naše sile oko napredka oko procvata naše *vmiljenice*, kojoj on želi iz dna srdca, najbolji uspjeh. Govor g. podpredsjednika bijaše često odobravan a na koncu poprati ga škupština sa gromkim: *živio.*

Zatim pozove predsjednik tajnika, da izviesti škupštinu o radu družtva.

Radostno mogu danas javiti — poče tajnik g. E. Jelušić — glavnoj skupštini, da je naše družtvo ove gospodarske godine lepo napredovalo, o čem će svakoga uvjeriti blagajničko izviešće. On polaže svu nadu u još bolji napredak u naše povjerenike, koji će i u buduće nastojati, da družtvu čim više članovah — osobito utemeljiteljah — pribave, jer samo tako možemo očekivati, da ćemo već buduće godine dostići štatutom opredieljenu svotu od 5000 for.

Prošle godine zaključi glavna skupština, da se podastre molba Njeg. Veličanstvu, neka bi blagoizvolilo odreditl, da se od dobrotvorne lutrije i našemu družtvu, koja svotica opredieli. Odbor je svoju učinilo, nu molba, koju je stigla na c. k. kot. glavarstvo u Volosko za informaciju se zgubila. Privatno doznajemo, da se ta molba našla!

Prigodom raznih svečanih momentah, odposla odbor bratovščine njezinim dobročiniteljem zgodne čestitke.

Družtveni novac bijaše dignut iz riečke štedionice a zanj se nabavilo tekom godine za 2.475 for. 75 nvč. založnicah istarskoga kreditnoga zavoda u normalnoj vriednosti od 2500 for. a za 1186 for. 79 nvč. državne obveznice normalne vriednosti od 1500 for.

Akad. družtvo »Hrvat« u Pragu, pošto je prestalo obstojati, odposlalo je — uslied zaključka svoje skupštine, svoju knjižnicu bratovščini a pok. učitelj na gospodarskoj školi u Križevcih g. Mijo Gvozdanović ostavio je našem družtvu svoje knjige, na čemu njim se bratovščina lepo zahvaljuje želeć, da se i drugi prijatelji njezini ugledaju u taj primjer.

Družtvu pristupilo je ove godine 14 članovah utemeljiteljah.

Lieпa svota uniša je od raznih zabavah i sastankah u prilog družtva.

G. kanonik Tomo Gajdek poslao je družtvu prigodom svoje osamdesetgodišnjice 25 for. a g. Dr. A. Brestyensky 100 for. na čemu se odbor obojici darovnateljah zahvalio. Mnogoljetni predsjednik bratovščine pok. Vjek. Vlah ostavio je oporukom družtvu 100 for. a zahvalno družtvo postavilo je na lies premilog predsjednika krasan vienac u znak zahvalnosti.

Družtvo Sv. Jeronima tiskalo je i ove godine izviešće o radu naše bratovščine.

Odbor sastao se ove godine dva puta, t. j. 11 ožujka radi natječaja za podpore i 22. travnja da podieli molitelјem podpore. U svemu javilo se 29 molitelјah. Podporu dobilo 20 molitelјah u svoti od 325 for. i to dvojica pravnikah, jedanajstorica gimnazijalacah, dvojica učiteljskih pripravnikah i petorica učenikah c. k. pripravnice u Kastvu.

Od svog postanka razdielilla je bratovščina podpore ukupno 2.155 for. Svota ova najjasnije govori koli je blagotvorno djelovanje naše bratovščine a to tim više, ako se pomisli, da je skoro sav novac sabran od siromašnog našeg puka, u slabih godinah i u veoma malenih svotah.

Na koncu iztiče g. tajnik, kako nam još uviek manjka revnih povjerenikah, koji su jedini kadri družtvo unaprieditl. Mnogo se jih imenovalo, nu malo jih radinih i požrtvovnih.

Budimo zadovoljni zaključi g. tajnik —što smo malo po malo blizu došli svoti od 5000 for. Uztrajmo, radimo neumorno, uviek složno, pa će nam pomoći Bog i Hrvati. Izviešće tajnikovo bi primljeno živim odobravanjem.

Zastim stade izviešćivati o stanju blagajne g. A. Puž.

A. *Gospodarenje družtva od 1/7. 1882 do 1/10 1883.*

I. Prihod.

1) Izvadjena svota glavnice iz riečke štedionice for.	2380	nvč. —
2) Kamati dignuti na istu svotu . . . . for.	748	» 79
3) Prinosi utemelj. članovina i darovi . . . . for.	1089	» 26
4) Gotovoga u blagajni dne 30/6 1882 . . . . for.	19	» 33
Ukupno for.	4237	nvč. 38

II. Trošak.

1) Dvie založnice kred. banke u Poreču po 1000 for. for.	1930	» 41
2) Državne obveznice srebrne rente . . . . »	1186	» 79
3) Tri založnice kred. banke u Poreču po for. 100 »	297	» 15
4) Dvie založnice kred. banke u Poreču po for. 100 »	198	» 19
5) Podpore siromašnim djakom za 1883 . . . . »	325	» —
6) Vienac na lies predsjedn. g. V. Vlaha . . . »	14	» —
7) Za taksu njegovog legata od for. 100 . . . . »	10	» —
8) Potrošak za darovane knjige družtva »Hrvat« »	17	» 45
9) Poštarina, pisarnički materijal i ostalo . . . . »	29	» 71
Ukupno for.	4058	nvč. 70

U gotovom ostalo dne 4 oktobra 1883 for. 187 nvč. 68,

B. *Stanje imovine dne 4. oktobra 1883.*

	vriednost nominalna		novčana	
1. Dvie obveznice državnog zajma od god. 1860 po f. 182 nvč. 62½	200	—	265	25
2. Jedanaist drž. obveznicah srebrne rente po f. 75.05 .	1600	—	1264	80
3. Sedam založnicah kreditne banke u Poreču po f. 97.50	2500	—	2437	50
4. Dvie privatne zadužnice po for. 100	—	—	200	—
5. Vriednost knjigah, počata. tiskanicah itd. . . .	—	—	100	—
6. Imotak u I. hrv. štedioni u Zagrebu	—	—	238	77
7. U gotovom dne 4. okt. 1883	—	—	178	68
Ukupno for.			4084	nvč. 95.

Pripodobljeno na imetkom od 2/10 1883 za for. 3878.38 prikazuje se pomnoženje imetka za for. 206.57.

Treća točka dnevnoga reda bijaše izbor novog odbora. G. zastupnik Laginja predlože, da se odbor ne mienja već ako treba popuni i želi da bude bratovščini predsjednikom dosadanji revni tajnik g. E. Jelušić; skupštinari primu jednoglasno taj predlog

G. Jelušić zahvaljuje se srdačnimi riečmi na tolikom odlikovanju; obećajuć i nadalje svagda i svagdje raditi oko napredka naše bratovščine; žali što nemogasmo odabrati predsjednikom onoga komu bijaše ta čast davno namienjena a koga nam je dobri Bog prerano k sebi pozvao.

G. Dr. Dukić predluže u odbor gosp. M. Grosmana što bijaše jednoglasno primljeno.

Revizionalni odbor očituje, da je pronašao družtvene račune u najboljem redu; u taj odbor za buduću godinu bijahu izabrani gg. Robert Vlah, Josip Štefan i učitelj Rubeča.

Odborniku g. K. Jelušiću bi povjerena zadaća, da proćeni i razpača družtvu nadar stigavše knjige. Nakon toga podnesoše nekoji članovi razne predloge, kao n. pr. o mogućem zajmu od 1000 for. obćini Kastav za nabavu okružlena; o imenovanju novih povjerenikah na raznih sveučilištih i bogosloviah itd.

G. zastupnik Laginja zahvali se u ime prisutnih odboru, koji je pokazno toliko volje i rada oko procvata bratovščine, srdačnimi riečmi a prisutni mu se odazvaše sa burnim: **živio odbor.**

Na koncu zahvali se predsjednik u ime svojih drugovah i svoje skupštini na povjerenju izraziv ujedno želju, da bismo se mogli kod buduće glavne skupštine još lieplšim uspiehom pohvaliti. Tim bi zaključena glavna skupština bratovščine.

U večer istoga dana priredi — kano svake godine — hrvatska čitaonica u Kastvu veselu večer gostovom na čast. Na zabavu sabrala se lieпa kita krasnog spola a nije manjkalo niti gospode. G. R. Vlah, poznati domaći deklamator zabavio je oduševljeno slušateljstvo krasnom pjesmom A. Haramбašića *»Mučenicin«*, koju je izvrstno deklamirao. U dvogovoru (u domaćem dialektu) iztaknoše se naši vriedni učitelji gg. Brozović i Rubeša; posle odigrane tombole uhvati se junačka naša mladež u veselo kolo.

Pjevalo se i plesalo sve do zore.

Čisti prihod zabave namienjen je bratovščini. Tako je znala i ovaj put spojiti naša rodoljubna čitaonica sladko sa korisnim.

U Pazinu, *10. Oktobra 1883.*

Za one koji nerazumiju li neće itju poročke »Istrie« mislimo, da neće škoditi ako cienjeni gospodine uredničke, pretiskate u prevodu dopis iz Pazina koji je isti list donio u svom 93. broju pa da hrvatski svjet znade čim »Istria« svoje čitatelje pita. Evo vam toga dopisa u prevodu sa tu i tamo kakvom mojom malom opazkom:

Na sudu

U Pazinu, *3. Oktobra 1883.*

»Prigodom kazmene jedne razprave obdržavane prošlog četvrtka kod ovog c. k. suda, radi uvriede poštenja dogodilo se nješto, našto mislimo, da je vriedno, i u interesu sudbene uprave, višjé oblasti pozornimi učiniti.

Obtuženik pop B. D. zahtjevao je lieпo posve otvoreno, da se razprava vodi uz isključenje talijanskoga jezika, u hrvatskom jeziku, da se u istom jeziku sastavi dotični zapisnik. Neznamo jeli zapisnik bio sastavljen ili ne u hrvatskom jeziku kako se to drugom jednom zgodom dogodilo sa istim B. D.; stoji sasvim tim, da se je zastupnik tužitelja tomu protivio, opaziv da tuženik dobro pozna sudbeni, talijanski jezik; što isti medjutim niti oprovrgavao nije i što se lahko moglo doznati od prisutnih svjedokah — da je sudac pristav H. saslušao častnoga obtuženika u hrvatskom jeziku«.

Kako je eto viditi, gospoda bi htjela tužiti sudca što se je usudio saslušati Hrvata u njegovom materinskom jeziku. Liepo i plemenito, baš po Istrijinu receptu.

»Očevidno pop B. D. hoteć govoriti hrvatski dočim znade talijanski nije htio drugo pokazati nego svoje neprijateljstvo napram talijanom«.

Hrvati dakle, hrvatski govoreć nevriše svoje pravo oni to samo čine jer su neprijatelji Talijanah. Koli si nalvan prijatelju!

»Dá od njekojih niti iste sudbene dvorana nisu poštovane — samo da mogu izkaliti svoje italijanožderstvo! — to poglavari nebi smjeli dopustiti; to ne podnaša čast sudovah — ne podnaša čast njih samih«.

Dakle govoreć hrvatski na sudu u hrvatskom Pazinu, sramoti se sud i sami poglavari! Vidi se, da je dopisnik sudjelovao kod najnovije poročke gungule. Njemu se još uviek muti, siromahu!

»A što je još gore, puštajuć strankam slobodno služiti se kod ustmenih razpravah pred kaznenimi sudovi, jezikom koji jim se više dopada, pa bio taj poznat ili ne onomu koji ima suditi i ostalim, koji su u stvari interesirani, onemogućilo bi se krojenje pravice«.

Vidi se eto kako se dopisnik iskreno za točno vršenje pravice i zakona brine! Drugo se dakako nemoženi očekivati od dopisnika istinu ljubeće »Istrie«. — Pa će se još reći, da naši Talijani no ljube istinu i pravo!!

»Kako se je dopustilo popu B. D. da iz prkosa govori hrvatski, tako bi se moralo drugomu dopustiti, da govori njemački, španjolski, turski i makar kinezki. Jedan se jezik nebi mogao izključiti kako ni drugi — i lieпo bi bilo vidjeti kako bi se medjusobno razumili sudac, stranke, svjedoci i občinstvo i gdje bi se našlo potrebitih tumačah«.

Od lieпoga na lieпše zar ne civilizirani dopisniče? Hrvatski jezik u Istri prispodabljat sa kinezkim i turskim to nemože nego Talijančić komu se u glavi »impareggiabile avita colturaa tako puši, da mu se već sav razum izpušio. Čestitamo!

Ali sad dolazi najlieпše. Dopisnik veli nadalje:

»Nu kaznoni postupnik morao je providjeti, kako je providio, da no bude kod sudovah knosa po volji pojedinacah. Toliko u pogiavju koju govori o preslušavanju svjedokah, koli u onom koje govori o izpitivanju obtuženika, izrično je ustanovljeno, dajće se svjedoci i obtuženici moći preslušati u jeziku koji nije sudbeni samo u slučaju, da oni ovoga posliednjega nepoznaju«.

Kad tko hoće neprijatelja da zavede, može mu se oprostiti, ali kad se ovako za svoje prijatelje piše, mislimo, da najmanje što se može pisou kazati jest, da je bezobrazno. Zašto nije taj učenjak, koji se ovo ovako dobro i u kaznoni postupnik razumije, prepisao cieli onaj paragraf o komu hoće da govori? Zato jer taj za njega ni malo negovori. Zar ne? »§. 168. n. p. veli doslovce. U slučaju, da svjedok nebi poznavao jezika običajna kod suda, moći će se ga preslušati *bez tumača* samo u slučaju, da toli iztražni sudac koli perovodja poznavaju dostatno njegov jezik; i u potrebi priložiti će se spisom autentičan prevod zapisnika u sudbenom jeziku. — Osim ovoga slučaja pozvat će se za preslušanje jednoga zaprisegnuta tumača i izpit bit će unešen u zapisnik toli u jeziku u kojem bude svjedok izpitan, koli u prevodu u sudbenom jeziku.

Tako je evo predvidio zakon a ne kako veli dopisnik. Mislimo, da nam nije potrebito ovdje dokazivati, da sudbeni jezik kod kotarskog suda u Pazinu je hrvatski ako ne više a to barem toliko koliko i talijanski, jer u ovom kotaru i po zadnjem popisu jedva se našlo 6212 ljudi koji talijanski govore, svi drugi, to jest 31734 njih, govore hrvatski.

Kod pazinskog suda uslied toga naravski je, da je sudbeni jezik onaj kojim sudac sa strankami govori više nego onaj u kojem se evo po ovom paragrafu sasma protuzakonito zapisnici pišu »Dakle zakon ne veli da će obtuženik i svjedoci moći biti saslušani u drugom kojem jeziku samo u slučaju, da ne poznaju sudbenoga jezika, već zakon veli, da će se dotični moći saslušati bez tumača samo

u slučaju, da i sudac i perovodja taj njihov jezik posve dobro razumiju. U protivnom slučaju morati će se rabiti tumač i sastaviti protokol u jeziku u kojem je dotični izpitan a jeziku sudbenom priložiti će se samo autentičan prevod istoga. Iz ovoga sliedi dakle, da je sudac posve po glasu zakona radio, kad je zapisnik sa popom B. D. sastavio u jeziku u kojem je ovaj izpitan bio, a kad se drugčije radi, radi se protuzakonito.

Nadalje veli dopisnik baš kano da hoće dokazati kako on znade logički misliti :

»Sudbeni jezik jest onaj u kojem se razpravlja kod suda. Kod suda u Pazinu, kako kod svih drugih sudovah u Istri, stranke razpravljaju izključivo u sudbenom jeziku (Uzvišena logika!). Dopuštajuć u kaznenih poslovih, da obtuženik ili svjedok koji pozna talijanski govori drugi jezik, očito se krši zakon«.

(Na ovo smo već odgovorili zato idemo dalje).

»Niti neka nam se ne predbaci, da ako obtuženici ili svjedoci koji znadu talijanski, iz samovolje neće da u tom jeziku sa sudcem govore, ovomu drugo nepreostaje nego preslušat ih u jeziku koji se njim više mili. U koliko se tiče obtuženika, slobodno mu je opravdati se kako bolje znade, i u njegovom je interesu da govori ili ne, nu što se tiče svjedokah, zakon pruža sudcu dosta sredstvah da ih prisili da izkažu«.

Mi bi u istinu rado znali koja su ta sredstva kojimi može sudac prisiliti svjedoka, da mu odgovara u jeziku koji nije njegov. Istrijin mudrijaš će nam ta sredstva sigurno drugom zgodom navesti kad bude opet htio denuncirati koga sudca jer ni tumačio zakon kako i on.

»Scienili smo shodno učiniti ovo malo opazakah u nakani, da se preteču slučaj, da se samovolji ono malo Hrvatah ili Kranjacah kakav je pop B. D. ne suprotstavi samovolja Talijanah. Trpeć kod suda onu prvih, morati će se trpiti i onu poslednjih«.

Što za Boga! misle li Talijani kod suda na silu govoriti hrvatski, kako je to Pepi Camus na izbornom banketu? A kamo onda gospodo! vaša avita, impareggiabile coltura?

»Mi se nadamo, da će oblasti istarske koje su se uviek znale uzdržati izvan strančarskih pitanjah, znati podučiti popa B. D. i drugov u o dužnom poštovanju napram sudovom«.

A mi se pak nadamo, da će već jednom »Istria« sama uviditi koli je to nepristojno ovakvimi stvarmi; svoje čitatelje pitati i da će svoga dopisnika podučiti o poštovanju dužnom njezinim čitateljem.

Iz občinske osorske *mjeseca rujna 1883.*

U naše doba žalibože, reć bi da više nego igda, svakovrstni listovi puni su svake gruboće te oružje najveć opakih ljudi, jedovita srdca. Svakom čovjeku, koji ikoliko ljubi pravdu i istinu, te barem ponešto pozna naše odnošaje, mora se upravo gaditi lajava baba *Istra*. Ja mislim, da nebi nitko našim nespašenim mogo dat bolje svjedočba siromaštva nego si ju sami daju u stupcih spomenute blebetuše..

Tko se usudi pobijati njihove opake i hinbene nazore i nepuše, štono rieč, s njimi u isti rog već prodana je izdajica, neznalica, u obće nema na svietu pogrde, kojom ga nebi obsipali. Osobito rodoljubno svećensvo im je pravi trn u oku. Al ipak niek si dobro zapamte, da ako im jezik hrvatski i sve što se njim služi i toga ljubi, mrzak, tarzke uvriede i sila njim pomoći neće, jer se zna, da zlo rieči i uvriede neutvrdjuju razloge. A stalno je, da uzrok njihovom napadanju jest nenavist i sebičnost a ne ljubav do pravde.

Da su dopisi tičući se osorske občine objelodanjeni u zadnjih brojevih dične. »Naše Sloge« na istini osnovani, zna svatko, koji ljubi istinu samo ne valjda plaćeni dopisnik babe Istre, komu je osobito na zubu svećenstvo.

Blato koje hoće dotični nanj da baci, neka bude uvjeren, da ga se neprima, već pada samom dopisniku na crni obraz. Istina se neda zabašurit, kako to on siromah u svoj lahkoumnoj glavici misli, niti sa pogrdami pobiti. — U laži su kratke noge.

Tko dobro pozna mesto Nerezine, neće nikad uztvrdit, da je domaći, kućni, materinji jezik drugi van hrvatski. Po svem bielom svietu, svi živući narodi imaju u početnoj pučkoj školi nastavnim jezikom materinji jezik. Polak izkustva svih odgojiteljan mladeži (pedagoga) svih viekovah djetca mogu veliku korist crpit izučiv što im je za život najpotrebnije, jedino u učioni, gdje je nastavnim jezikom njihov materinji, kućni jezik. Al ipak za Istriu tko se usudi takva šta uztvrdit taj nozna da živi!

Da se za školsku sgradu u Nerezinah, gdje ima do preko 1600 stanovnikah, koji do preko 15 trabakulah posjeduju i dalekim svietom plove, neće občinski načelnik, da mnogo glavu razbija, o tom je valjda i sam dopisnik Istrin osvjedočen, prem protivno tvrdi.

U zadnjih desetak godinah poskočio nam je občinski adicijonal do 80%, to imogu tojiti samo ljudi, koji, po svojoj prilici, za mito pišu.

Da se nisu *mnogo* mjeseci vidjele 2 obligacije, koje si je bio preuzeo nabavit znani gospodin to je živa istina. Pa ipak dati takve stvari občinstvu na razsudjivanje i upozorit oblasti na razne neurednosti u očiju onakvih ljudi je prosto klevetanje.

Napokon izjavljujemo, da se unapred nećemo obazirat na napadanja Istrina dopisnika jer ona do nas nikako dosegnuti nemogu.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. oktobra 1883.

U Hrvatskoj su se duhovi umirili premda jošte u narodu vrije jer se boji, da će pitanje o grbovih i ostale povriede nagodbe po Hrvatsku loše izpasti.

Ugarski sabor razpravio je pitanje o grbovih tako, da se imadu na financijalnih sgradah u Zagrebu dvojezični grbovi (hrvatski i madjarski) skinuti a mjesto njih, postaviti grbovi bez ikakvih napisah. Hrvatski zastupnici na ugarskom saboru (bar većina njih) pristali su na te madjarske predloge, dotično zaključko, nu pitanje je, što će na to hrvatski narod i njegov zemaljski sabor.

O imenovanju novog bana i hrvatskog ministra (jer se i g. Bedeković zahvalio) pogovara se koješta, nu izvjestnoga nezna se jošte ništa o tom.

Poslednjih danah birala je zastupnička kuća ugarska članove za delegacije, koje će se do mala sastati u Beču.

Srbski kralj Milan razpustio je narodnu skupštinu, koja nije kanila odobriti vladin rad. Novo ministarstvo nije po volji nijednoj stranci u Srbiji niti se može ono sa uspjehom osloniti na stranku, koja bi ga htjela i mogla podupirati. Nenadje li novo ministarstvo način kojim bi se na vladi uzdržati moglo, razpustiti će valjda narodnu skupštinu i kušati bolju sreću kod budućih izborah.

Narodna bugarska skupština odgodjena je do 27. studenoga. Čim se opet sastane, proučit će osnovu o promjenah prvog bugarskog ustava, koji bijaše od kneza Aleksandra dignut. Govori se, da vlada izmedju kneza, ministarstva i narodne skupštine podpuno sporazumljenje.

Španjolskoga kralja Alfonsa, vraćajućega se kući iz Berlina preko Pariza, napali su u poslednjem mjestu takozvani radikalci, zviždanjem i hulankanjem što je naime postao posjednikom neke njemačke pukovnije što nebijaše Francezom milo. Uslied toga nastala je napetost izmedju Francuzke i Španjolske vlade. U Španiji odstupilo je prvašnje ministarstvo a novo se jur ustrojilo.

Raznosi se opet glas, da će austrijsko-njemačkomu savezu pristupiti i Turska jer da je nedavno knez Bismark turskog generala Muktar pašu kano gosta primio i medju njimi o takovom savezu govora bilo. Isti paša dolazi ovih danah u Beč gdje će sjegurno isto tako prijateljski biti primljen kao što u Berlinu.

Egipatski podkralj podielio je pomilovanje svim onim, koji su sudielovali kod poslednjeg ustanka izuzam razbojnikah i tatovah.

Turska vlada potvrdila je ugovor o svezi balkanskih željeznicah sa austrijskimi. Ugovor taj potvrdile su zatim vlade u Biogradu (srbska) i u Sofiji (bugarska).

Razgovor medju Matičinom i Blažom

pod Tinjanskimi Ladonjami!

Mat. Ča će reć Blaž, da te ovo jutro vidim turobnega kako ni tvoj običaj, da mi se čini kako da s' oči »bi ti tija oganj se sipati«.

Blaž. E' dragi, ostavi me s' Bogom zač je došlo vrime, da ćeš se već za malo od sad unaprid pod timi našimi ladonjami razgovarat s' namom.

Mat. Blaž moj! za Boga koji te je dâ na ovi svit, da nisi valja pâ pod kakov proces, pak da ćeš morat otić ali u Kopar ali u Gradišku.

Blaž. Nis nè Mate moj, nego svakakor mi se valja odselit ododtle ako se misli toliko poštenja i mira uživati kako se pristoji pametnomu čoviku.

Mat. A Bože moj, tko se to našâ da dira u tvoje poštenje i tebe uznemiruje, jer tko znu, da si ti ikad komu zla učinijo ili koga uvridijo.

Blaž. Istina je istina prijatelju, kako ti govoriš, da ja nisam nikad nikomu zla učinijo niti koga uvridijo, ali svejednako kad te neprijatelj očrni moraš po sili postati od živoga mrtav.

Mat. Siromah ja, Bog mi grihe odprosti, ča te je vrag mogâ očrniti tako poštenoga muža kako si ti.

Blaž. Mate dragi uprav mislim, da ni nidan nego sam vrag, zač znam i sam, da i ti znaš, da mi »Slogari« još nismo nikad upravljali s' komunskom imovinom, takodjer niti smo nikad što prodali ni prijeli od komunskega, ali sasvim tim svejednako naša draga »teta« a mila kuma »Naše Sloge« *Istrija* je raztrubila u svit dne 1. Settembra o. g. da mi »Slogari« u upravljanju občinskomu smo zanemarili čistit i popravljat komunske pute, gradit potrebite lokve, i suviše Bog si ga zna koliko da smo pojili komunskega i sporad toga da smo ostali sramotno lišeni svote komunske službe i časti; dakle reci mi na tô dragi moj Mate, ča ni valja bolje ostavit svoju domovinu nego pravičan tolik jad proždirat i prid svitom toliku sramotu nositi?

Mat. A brate moj, ako je to istina, to ni pisâ nijedan drugi nego sam vrag ali njegova mati; zač čuo sam i ja lažih na svitu ali takove jošter nikad; jer znaš i ti Blažu, da smo više stari nego mladi, i da za naše svo vrime ča pametimo još ni nikad nijedan upravljâ s' komunskom imovinom, nego sama naša gospoda krnjeli i talijanaši. Znamo da je spočetka, dugo vrimena županovâ sada pokojni gosp. Vicenco Orlić, i da njegovo županovanje je toliko trajalo, dokle skoro ni bija pojija polovicu naših komunalih; zatim pak mu došâ zamienik gosp. Antun Šestan koji je županovâ toliko, dokle je dobru svotu komunskega prošundrâ kako se je obnašlo; a medju tim je županovâ jošter nikoliko vrimena sada pokojni gosp. Joso Depiera od kojega se nezna, da je ništar dobroga učinijo, van da je bijo glava ponosita, i da je znâ oštro sudit onomu koji mu se ne htija klanjat. A sada pak poslednji podeštat bio je gosp. Frane Orlić, koji je vladâ komać dva leta, jer mu se obnašlo, da prenaglo občinsku blagajnicu šundriva; bi riešen načelničtva od višje oblasti, i tako sporad njegove krivnje razpušteno zastupstvo; dakle kad je tomu tako, koji se može pošten najti, te može po dobroj duši reći, da je pravo i istinito ono, radi česa nas sada okrivljuje naša draga baba *Istrija*?

Blaž. Ala viru ti moju zadajem Mate brate, da me nisi ti utišijo tako s tvojim razumnim razgovorom, da bih bio valja vaije danas se izselijo iz Tinjana od moje mile domovine.

Mat. Dakle vidiš Blažu, da je bolja razmišljena nego namišljena; to izkvšaš i sada, gdje nam vlada naš županić, Juntin miljenik, koji nam je hitijo svoga breka, da se kupa u vodi na *Rupi* odkle mi jidemo i pijemo; možeš dakle i sam razabrati, da naša gospoda Krnjeli nas smatraju od manje cine nego svoju životinju.

Blaž. Pravo govoriš Mate, i uprav njih nije ništa briga, za našu prosvietu i za naše blagostanje nego samo da turaju u svoj džep naše komunske novce; znaš, da oni teže za tim, da mi jošter više ostanemo i prez svake prosviete, šupi i glupi gladni i bosi.

Mat. Blažu moj, sve što si ovde izrekâ sudim, da si pravo izrekao, ali ja mislim, da bi dobro bilo da se već jednom opametimo i da od sada u napridak nikad ne povjerimo brašno onomu skotu koji popel liže.

Blaž. Naprav, dobro si rekâ Matičino, sad i ja uvidjam, da svaki onaj koji neće svoga za brata, imati će tudjinca za gospodara; zato držmo svoje što nam po Bogu i pravici ide, tada nećemo si ogriešit dušu, niti se svitu zamiriti.

Luca i Mara.

Luca. Bujorno kuma Mare, odkuda tako naglo kako da Vun buo gori?

Mara. Aj bi Vau dal nas Franina vrazjega *bujorna*, da Vas cuje; ca nište lejila va Franine i Jurine kako je opral neki dan onega nemotu odi Jurine, ca ga je širota pożdravil jutro rano sa *bonašeron.*

Luca. A jumano koga ću dunke kuntentat? Pašala šan malo preja bližu jene kuće pak ti neboro cujen, kako neke nase gošpe i frajli šu rugobu, vaš šmrad, še kûronji žmoraju i inventuju kontra vasemu Franine, kontra prvemu kapelanu, kontra neken drugen popon i kontra nekemu »partitu sčavu.« Govorele šu, da šu judi odi partita našega plovanu pravi i posteni judi ac da njemu še more reć cagod kemu na žajik pride a on da še va zep špravi i na še lepo muci kako da to ni njegov afar. Recite mi malo draga kumare po duse, komu će covek dan današnji ugodit?

Mare. Tuzna ja, ca ti coveka toka cut! Šul pak te *tanske* fureste al roba domaća?

Nas Franina je prôšti kopac, al kako nasi citadini recu, vilan al vanjški, ma tako ja ždrava i vešela, on bi jih tako edukano i naucene, kako šu, mogal na spazíće na brajan pejat. Judi bozji, ca će bit ž nas kada zenske partiti delaju, kada še zenske va pulitiku pacaju mešto da naštoje, da njin lonció neškipi i da muzu kopicu podpletu? Pak da bi almeno žagovarale i branile judi do keh še nemore nis šlabega reć nego, da šu kako one govore sčavi; a ne one nevoji keh šu puno gažeti i ken še more šega do postenja reć a oni kako da bis ždu govoril. Cujte me kuma Luce: covek, ki ni vredan švojga postenja žubi i nohti branit, on malo vaja, a oni ki takovega brane, nišu boji odi njega, to bi ja rekla na puna ušta, šemu švetu i frajlan i gošpan, plovanon i kapitanon, poštolaron i bekaron. Ca mi ga žlodeja žanovetaju? Naštojmo mi zenske nasi lonci i padeli, nase igli i pletila pak će boje bit za naš i za nasu decu a neće še švet š nami po gažetah pošmehival. Muski šu muski; oni moru i kakovu reć; ako ju recu lepu i pametnu, će bit njin onor a ki je tovar neka oštane doma.

Luca. Ganate (bi rekli nasi vanjški) kako ž libra. Vaš je varamente švuda lepo cut i videt; ma va vaseh bešedah je cuda mašla mojga kumpara Franića, kemu neka Bog da šalute zac je bas fanjški muz. Šeјeno nebi dobro, da on dožua za ov nas dlškors zac bi naš kapac kalumat va Franinu i Jurinu.

Mare. Jumane! ter nišan na glavu pala. Mucat ću kako žid; onako po zensku. Vaja mi kuma poć zac te mi doma deca vriscat. Bog š vami; pozdravite mi puten Emicu i Paulinu.

Luca. Bog i švami; a vi mane tamo nize one ke Fervaton r . . peru.

Različite viesti.

Imenovanje. *G. Antun Karabaić* čestiti hrvatski svećenik, suosnovatelj i mnogoljetni urednik našeg lista imenovan je nedavno kanonikom kod Sv. Jeronima u Rimu (hrvatska ustanova). Koliko nam je težko što gubimo toli vrla rodoljuba, uzor svećenika, ipak nemožemo da mu se od srdca nenaradujemo na tolikom odlikovanju. Uvjereni smo, da će i u vječnom gradu ostati zagovarateljem i promicateljem svega što je hrvatsko a najpače njegovog mezinčeta »Naše Sloge« koja će ostati harna dok bude obstojati svomu bivšemu Uredniku.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. G. Ivan Gabrielić imenovan je župnikom u Gračišću; g.J. Cvitko kuratomu Castelvenere; G. Ivan Šega kapelanom kod sv. Antona novoga u Trstu; G. Ivan Škabar kapelanom kod Jezuitah u Trstu; G. Jakov Kocijan kapelanom kod sv. Antona novoga u Trstu; G. Dr. Petar Tomasini kapelanom kod B. D. M. od Pomoći u Trstu; G. Josip Botteguro katehetom u samostanskoj školi kod Benediktinkah u Trstu; G. Ivan Buttignoni kapelanom kod sv. Justa u Trstu; G. Juro Pittaco kapelanom kod Jezuitah u Trstu; G Ivan Kavalić i g. Frane Mujesan kapelani kod sv. Jakova u Trstu; g. Eduard Dagri kapelanom u Izoli.

Za misnika posvećen je g. Mate Gršković.

Promjene u Poreško-puljskoj biskupiji. Doznajemo iz privatnog vrela, da je premješten župe upravitelj od sv. Nedelje (Labinština) g. Andre Benig r kano dub. pomoćnik u Kanfanar a g. Dinko Pinduljić iz sv. Lovreča na kapelaniju u Purnjanu. Ovim činom zadovoljio je prečastni ordinarijat gospodi Krnjelom a dali je koristio vjeri i narodu, drugo je pitanje.

Grof Taafe u Istri. Mi smo u posledujem našem broju javili, da su dvojica naših zastupnikah, početkom prošloga mjeseca, bili kod Nj. Preuzvišenosti ministra grofa Taafea u Beču i predali mu memorandum u kojem je bilo razloženo pravo stanje Slavenah u Istri i porečki dogodjaj od dana 21 Augusta.

Tu viest je »Triester-Zeitung« zlo razumila i javila, da dvojica naših zastupnikah *kane* skorih danah u Beč predstaviti se grofu Taffeu.

Valjda uslied ove krive viesti javila je bečka »Allgemeine Zeitung,« *da se glasa*, da će grof Taaffe skoro u Istru, i telegrami odmah su to u Trst javili.

U isto doba doniele su i tršćanske novine tu novost i opet su letili odavle telegrami *da se glasa*, da će grof Taaffe u Istru. Mi smo cielu stvar odmah s početka uzeli za jedino što jest, naime za neslanu šalu. I u istinu doskora čitalo se u bečkih novinah, da je viest o putovanju grofa Taffea u istinu samo izmišljena.

Nepouzdanica. Vrbničko občinsko zastupstvo zaključilo je u zadnjoj občinskoj sjednici dne 1. t. mj. da se pošalje gg. Elluscheggu i Bolmarcichu zemaljskim zastupnikom za kotar Lošinjski nepouzdanica, i to stoga, što su dne 21 kolovoza t. g. ostavili sabornicu kad je narodni zastupnik g. Matko Laginja počeo hrvatski govoriti. *Živilo sviestno zastupstvo* ! Svakom svoje a što komu Bog dade.

Nečuveno. Pod ovim naslovom doniela je pred njekoliko danah »Triester Zeitung« viest, da u velikom i malom Lošinju u občinskih dvoranah vise geografičke karte na kojih su Trentino, Trst i na levem briegu Soče ležeći dio grofovije goričke zabilježeni kano k' Italiji spadajući dielovi!

Mi ovoj vjesti nevjerujemo, (prem što se izvora tiče, nebi smjelio njezinoj istinitosti podvojiti) jer znamo, da u Malom Lošinju sjedi kano c. k. kotarski kapetan gosp. Eluschegg, za kojega znamo, da rado polazi občinske dvorane, barem one na otoku Krku, pa dobar Austrijanac kako jest, kad bi on takva šta vidio bio, nedvojimo, da nebi shodno odredio, i odstranio veleizdajničke zemljovide iz občinskih dvoranah kazniv krivce.

Dne 6 tek. mjeseca unišao je vrlo svečano u grad Goricu novoimenovani knez nadbiskup Dr. Zorn. Doček sa strane gradjanstva bio je vrlo sjajan i srdačan čemu se mi osobito veselimo, jer je to očiti znak, da je novoimenovani crkveni nadpastir isto tako ljubljen od Talijanah kao i od Slovenacah iz kojih sredine je potekao.

Jučer imala je sliediti intronizacija.

Dao Bog da bi dugo sretno upravljao svojim milim stadom.

Občinski izbori u Poreču obavljeni su pred malo danah, pa znate kako su izpali? *Za jedan jedini* glas je taljanska stranka pobjedila. Da je gosp. G. učinio svoju patriotičku dužnost i da nisu još njekoji od naših iz Baderne kod kuće ostali, naša bi stranka sjajnu pobjedu bila slavila u samom srdcu te razvikane talijanske Istre! Iz ovoga se evo vidi koli je potrebito da svaki učini svoje. Medjutim bilo kako mu drago, kad se pomisli, da su se naši evo prvi put maknuli, pa samo za jedan glas podlegli, mi možemo sa rezultatom zadovoljni biti, moralna pobjeda je naša i to pobjeda vrlo sjajna. Bila dakle i ovo jedna lekcija svim našim u Poreču i drugdje za sva buduća vremena.

Občinski izbori u Baški. Kano da se dogovorio Baščanski načelnik g. Dessantich sa g. Bozanichem, izvadja i on kod kuće istu igru. Uza sve to tamošnji je hrvatski odbor predao prvih 8 danah svoje utoke ali Dessantich nehtje jih primiti jer da on ne pripoznaje nikakvog odbora.

Da i nije odbor potvrdjen od krčkog komisarijata — kano što jest — Dessantich bi bio ipak morao primiti utoke, i to sjednostavnog razloga, što je kojigod iz odbora hrvatske stranke mogao — ne kano odbornik već kano ma čiji poslužnik — ponieti utoke dotičnih izbornikah u občinski ured. Ta to nas uči praksa od prošlih izborah za zemaljski sabor u kotaru koparskom, gdje je primjerice sluga koparskoga municipija na občinu donio proteste občine Dekani i Pomnjana; samo je medju jednim i drugim slučajem ta razlika, da bijahu u Kopru utoci podnešeni od talijanske stranke a u Baški podnesla jih hrvatska stranka; razlika naime ta, da ono što može Talijan, nesmije Hrvat.

U ostalom baščanski su se Hrvati snašli i u toj neprilici a njihovi su utoci drugdje primljeni pa će biti bez dvojbe — ako je zakon za sve jednak — i uvaženi.

Občinski izbori u Tinjanu. Obavili se 12. i 13. o. m. Rezultat nije nam jošto poznat nu nenadamo se dobru jer znademo, da će tamošnje Krnjele i šarenjake svimi mogućimi sredstvi poduprieti *porečka konsorterija*, razno *frattelanze* i *mutni sokorli* pazinski. Smiešno, da ne rečemo drzovito je ponašanje nekojih propalih zviezdah u Tinjanu. koje se sjećaju liepih i sretnih vremenah, kad su po svojoj širokoj volji u toj občini gospodarili pak gledaju, da se ta vremena opet povrate t. j., da oni u občini opet zavladaju, nu nadamo se, da njim je to nastojanje uzaludno.

U zadnji čas doznajomo, da je kod tih izborah podlegla nezakonitosti hrvatska stranka u II. i III. izb. tielu sa 8. i 9 glasa manjine. Izbornom činu neprisustvovaše nitko od kot. oblasti. Odabrani su oba bivši načelnici koji se nalaze pod obtužbom (!) U prvom izb. tielu, da nekani hrv. stranka sudielovati. Narod da je strašno ogorčen radi silnih nezakonitostih. Tamošnji prvaci uložit će protest proti samom izboru, što je hvalevriedno da se kasnije ne reče, da su Hrvati na sve mukom mučali, nu u današnjih okolnostih neimadu naši — kao što nas praksa uči, pa i najtemeljitiji protesti ikakve praktične vriednosti.

Izbori občinski u Vrbniku. Predprošlu nedelju, dne 7. t. mj. izložio je vrbnički načelnik g. Bozanich listine za nove občinske izbore, te odredio proti očitom slovu izbornoga zakona (§ 17), da se imadu utoci uložiti prvih 8 danah t. j. do 14. t. mj. Isto tako neda taj »gospodin« propisati listine, nego da može svaki izbornik sam doći gledati dali je uvršćen ili ne u listine, te uslied toga rekurirati. Ej g. načelniče! i vašemu *gospodstvu bliža se konac*.

U Barbanu su takodjer ovih danah birali novo občinsko zastupstvo pa su i onde naši propali neznamo za koliko glasovah. Piše nam prijatelj da su Krnjeli tom prilikom počinili groznih nezakonitostih te su naši uslied toga prosvjed uložili na političku višju oblast i nadaju se, da će ova izbore uništiti.

Mi bi u istinu želili, da već jednom oblasti ozbiljno prouče stanje našega naroda u Istri, te svuda i svagdje samo na zakon paze, jer ako se poslije svih onih nezakonitostih počinjenih prigodom pokrajinskih izborah, još i kod občinskih izborah Talijanom posve slobodne ruke ostavi, naš će narod morati zdvojiti. Mi netražimo nego da se strogo vrši zakon.

Tko će biti biskup u Poreču? U svoje vrieme javili smo našim čitateljem, da bijaše naimienjena biskupija porečka g. Dr. Valussi-u proštu u Gorici. On je kako se pisalo, sam ovo veliko odlikovanje odbio. Sada nam javlja prijatelj iz Kopra, da se tamo bio raznesao glas, da će biti porečkim biskupom kanonik Petronio, nu ovaj se tomu što odlučnije opire, jer da nepozna nego veoma malo njemački jezik a hrvatskoga, da nezna niti rieči. Kao što je poznato, napučena je porečko—puljska biskupija ogromnom večinom hrvatskoga naroda pa g. kanonik Petronio uvidja i sam, koli bi bilo po njega i po onaj narod nedostojno, da mu postane vrhovnim pastirom čovjek, koji nemože sa većinom puka izravno občit. Mi hvalimo postupak g. kanonika i želimo, da se svaki svećenik, komu nudjaju porečku biskupsku stolicu — u njegove razloge ugleda.

Koledar za god. 1884 sa kažiputom po Trstu. kani izdati slovenska *Nova Tiskarna* u Trstu. Koledar kažiput sadržavati će 1. Koledar za prestupnu god. 1884. — 2. Kažiput po Trstu i okolici. — 3. Dodatak. — 4. Različito štivo za poduku i zabavu. Knjiga će obsizati do 250 stranicah u velikoj osmini, a stojati će za predplatnike «Edinosti» i za članove delavskoga podpornoga družtva 80 nvč. a za sve ostale 80 nvč.

Naručbine nek se šalju «Novoj tiskarni» ili upravi «Edinosti». Knjiga će izaći najkasnije u drugoj polovici decembra. Nakladnik prima svakojake oglase.

Ovaj koledar sa kažiputom doći će dobro svim našim trgovcem i obrtnikom koji dolaze u doticaj sa ovim trgovačkim gradom, stoga ga što toplije preporučamo.

Iz Dubašnice nam pišu: Iza kako je bilo odabrano novo zastupstvo občine dubašljanske, bila je sazvana dvaput sjednica, da se imenuje načelnik i občinski Odbor, ali uviek uzalud, jer nije nikad bio dovoljan broj prisutnih zastupnikah. Stranka »hrvatskih preceranacah« (tko bi reko!) neće, buduć u manjini, da prisustvuje sjednicam i tako se nije nikad moglo do zaključka, dotično do imenovanjah. Šarenjaci hćedoše imati za načelnika Justa (?) Bogovića, a manjina pristala bi bila neuvidjavno poradi osobnih motivah za jednog od kapetanovih prijateljah. Najmučnije bilo je kod toga kapetanu gledajuć, gdje se dvojica njegovih jedan proti drugomu bori za načelničtvo. Kadno se je on slavodobitno (?) vraćao iz Poreča preko Rieke parobrodom, razgovarao je preko pol sata sa svojimi, gdje mu se je »con rammarico« potužilo na te dubašljanske igrarije. Za prave Hrvate valjala je žalibože kod toga ona: »ili kamenom o lonac, ili loncem o kamen, težko loncu svakojako«. Obojim sjednicam prisustvovao je komesar Fabris. Neznam, da li ga je kapetan smatrao malodušnim ili čak nesposobnim za pomiriti duhove, stvar je ipak ta, da se je amo prekopitio Sforza da uzpostavi red i dodje do kakvog zaključka u današnjoj sjednici. Značajno jest kod toga, da se je to moralo dogoditi baš u vrieme, kad je Fabris dobio, neznam da li pod izlikom ili iz uzrokah nama nepoznatih, petnaestdnevni dopust. Valja da je u ostalom velik diplomata taj Sforza ili da ga bar za takva kapetan smatra, kad ga šalje u toli interesantnom poslu na Dubašnicu. Bilo kako da bilo, mi možemo ipak uvjeriti g. Elluschegg-a da se ovaj put Sforza vraća »colle pive in sacco«. Zahvaljujemo se Elluschegg-u na tolikom odlikovanju što nam je dao priliku primiti u svoju sredinu diplomata Sforzu, ali nek nam vjeruje, da se mi ipak tomu od srdca rado smijemo!

Meško locutus est. Častni gosp. razfratar Meško zaželio je, da porečka »Istria«, ona »Istria«, koja je vjekom puna svakovrstnih pogrdah na naše svećenstvo u Istri, u svom jučeranjem broju donese njegov oštroumni odgovor na ono, što smo mi o njemu rekli u 13. i 14. broju našega lista.— Zašto je pak on toliko zakasnio svojim odgovorom uzrok je taj, što da on »Naše Sloge« toga »giornalaccia« ne čita. Evala! U ostalom mi priznajemo, da nas je gosp. Meško onim svojim «priposlanim» upravo smrvio, uništio, iznenadio ali ne možda krepčinom činjenicah, koje proti nam navadja već svojom *djetinjastom naivnošću*.

On odbija od sebe epiteton ornans koga smo mu mi prišili poslje izborah za pokrajinski sabor, kod kojih je on, rodjen Slovenac, dušobrižnik u župi u kojoj neima niti jednoga Talijana, glasovao proti nam a za naše protivnike Taljane. Mi smo ga stoga nazvali »izdajicom», kako on kaže, a on evo sada proti tomu protestira, tvrdeć, da je on uviek bio i da će uviek ostati dobar Austrijanac, da je on to već 1840 god. pokazao te da se može i kod General-Comande u Zagrebu naći zabilježena junačka njegova djela kojimi si je zahvalnost ciele Austrije za sve vjekove osjegurao!

Iz toga što smo ga mi „izdajicom" nazvali a on proti tomu protestira, veleć da je dobar Austrijanac, po našem mnienju logički sliedi, da gosp. Meško našu stranku smatra austrijanskom, lojalnom, što u istinu i jest a onu stranku s kojom je on glasovao proti nam, smatra on protu austrijanskom; pa ipak je isti gosp. Meško, kako spomenusmo, za poslednjih izborah, glasovao sa onom strankom, koju on protu austrijskom smatra; a on danas tvrdi, da je dobar Austrijanac i utiče se »Istrii« organu te, po njemu nelojalne stranke, da ga brani! Gdje je tu doslednost, gdje logika gospodine fratre?

Nadalje veli gosp. Meško, da on vrši sdušno svoje svećeničko zvanje, da se on nije nikada mješao u politiku u ovoj zemlji u kojoj je *štovan i trpljen* (»stimato e compatito») ipsissima verba).

Što se prvoga tiče, mi mu neimamo što prigovoriti jer pobliže nepoznamo njegov svećenički rad, ali što se druge njegove tvrdnje tiče, mi bi se uslobodili zapitati ga što će to reći postaviti se na čelo svojih župljanah rodjenih Hrvatah i voditi jih na bjralište, da svi kao jedan svoj glas dadu neprijatelju svomu. Zar to neće reći mješati se u politiku? Za ono pak što je štovan i »trpljen» u Istri, mi mu od srdca čestitamo, jer se to tako često nedogadja. Takvu svjedočbu je gospodinu Mešku »Istria» dala odmah poslije izborah, a on ju evo uzeo za dobar novac i još se s njom diči! O sancta simplicitas!

U ostalom mi mu rado vjerujemo, da je on u Istri »trpljen», ali da bi i štovan bio od koga razumnoga čovjeka, to nam nije poznato. Nam bo i našim će gosp. Meško dopustiti, da mu svoje štovanje uzkratimo, a za Talijane, mi ih ipak još toliko cienimo, da nemožemo predpostaviti, da nebi i oni barem u duši, ako ne riečju, iskreno prezirali sve one, koji izdaju rod svoj i jezik svoj za obećan možda, pladanj leće.

Što pak poštovani gosp. Meško govori o nekakvom obolu, koga je on »Slogi» zaniekao, i rad česa da mi evo na njega navaljujemo. iskreno izpovjedamo, da nerazumimo u kojem to vezu stoji sa onim što je on prije govorio. Ta mi smo očito i jasno rekli zašto smo ga onako liepo potomstvu preporučili! Dali je pak on ikada pitan bio, da štogod za »Slogu» doprinese ili ne, i što je on na to odgovorio, mi do danas niesmo ni znali. Nu ako je istina što Meško veli, to mu priznajemo, da si je on od onoga dana, kad je taj obol zaniekao sve do danas posve dosliedan ostao i zaslužio evo, da ga i stoga gledišta potomstvu kao uzor osobita patriotizma preporučimo.

Meško, Meško si tacuisses!

Listnica.

G. F. M, Felsö, St. Ivan. U redu do konca t. g.

G. A M., Vrbnik. Isto tako. Srdačan od zdrav.

G. I. H., Jaska 18.u Broj „Naše Sloge" bijaše zaplienjen, stoga ga nedobiste. Isto vriedi i za ostale reklamante.

G. I. T., Kraljevica. Primili smo 9 for. za trojicu predplatnikah iz Egipta.

G. G. G., Rabac. Primismo. List od 16. septembra bijaše zaplienjen.

G. F. J., Sušnjevica. Stiglo u redu. Živili!

G. J. V., Risano, Br. 18 zaplienjen,

Nekojim dopisnikom: Stiglo prekasno za ovaj broj.

Gg. knjižarom Bili će u budućem broju.

Objava.

Podpisani javljam, da mi je slavna „Bakarska Štedionica" podielila moć, po njoj ustanovljenom propisu, u obsegu Trsta, Istre i Goričko eskomptirati **mienice**, providjene sa tri, iznimno sa dva **dobra podpisa**. Ovlaštjen sam ponudjene mi mienice do stanovite svote odobriti i odmah izplatiti. — Škonto je na manje 7% do 500 for., 6½% za više. — Najdulje vrieme 6 mesecih.

U Trstu 4. Oktobra 1888.

Mate Pollich.

Bez ove obranbene znamke, zakonom štićene, imade se taj liek po dr. Maliću smatrati kano padielan

Cviet proti trzanju,

po dr. Maliću.

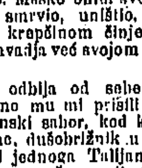

je odlučno najbolji liek proti kostobolji i reumatizmu, trzanju po udih, bolesti u križu i živcih, otekli, utvrdnulim udom itd.; ako se rabi i kratko vrieme prestane posvema trzanje, što dokazuje množina zahvalnicah. Traži se samo *»cvet proti trzanju po dr. Maliću«* (Obranb. znamka) *uz priloženo znamenje; 1. staklenica 50 nvč.*

Zahvala.

Gospodinu **J. pl. Trnkoczyju**, liekaru u Ljubljani.

Moja je majka od kostobolje na nogi silno trpila i razne domaće liekove bezuspješno rabila. Pošto se je pako bolest što dalje sve većma pogoršavala a ona nije kroz više danah više na nogu stati mogla, sjetim se na **Vaš dr. Malićev kostoboljni liek za 50 novč.**, te si ga odmah naručim. I u istinu imao je **čudovit uspjeh** da se je majka nakom što ga je kratko vrieme upotrebljavala posve **težkih bolih oslobodila**. Punim osvjedočenjem **priznajem** dakle **dr. Malićev kostobolini cviet** kano izvrstan liek te ga svakomu bolestniku u sličnoj bolesti preporučam. Vašoj blagorodnosti izričem pako **najsrdačniju hvalu**; svim štovanjem.

Frano Jug,
posjednik u Šmarji kod Celja.

Planinski bilinski sirop kranjski,

izvrstan proti kašlju, hripavici, vratobolji, prsnoj i plućnoj bolesti; 1 staklenica 56 nvč. Koristniji nego li svi u trgovini se nalazeći siropi.

Krv čisteće krugljice c. kr. priv.,

nebi smjele ni u jednom gospodarstvu manjkati; one su već tisuć puta pomogle kad je čovjek zatvoren, kod glavobolje, kad su utvrdnula uda, pokvaren želudac, kod jetrnjih i bubrežnih bolestih; u škatulah po 21 novč., jedan zamotak sa 6 škatulah 1 for. 5 novč, Razašilje se samo jedan zamotak.

Gori navedene specijalitete, koje su mnogoljetnim izkustvom kano osobito uspješne pripoznate, imade uviek čiste u zalogi i razpošilja odmah poštarskim pouzetjem.

liekarna Jul. pl. Trnkoczy-ja „pri samorogu" u Ljubljani. Mestni trg. br. 4.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA

Broj 21. U Trstu 1. Novembra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom raste male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Psl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaraku *Nasečnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Molimo sve naše p. n. predplatnike, da nam predplatu za drugo poluljetje čim prije poslati izvole.

Preporučamo ujedno što vruće svim onim našim predplatnikom koji nam štogod duguju za ovu ili prošle godine, da odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo ovaj pučki list bez skrbi neovisno i neustrašivo ravnati i uredjivati.

U Trstu, 1. Oktobra 1883.

Uredničtvo.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri.

Za koji mjesec biti će tomu deset godinah što se u našem dičnom Kastvu počelo ozbiljno raditi oko osnutja dobrotvornog družtva, kojemu bi bio zadatak, sakupljati dobrovoljne prinose te njimi podupirati siromašnu učeću se istarsku mladež hrvatskog poriekla. Nekolicina naših rodoljubah sastane se u provizoričan odbor, koji je razposlao širom hrvatskoga roda »*Poglas hrvatskomu narodu i svakomu prijatelju pučkoga napredka*«, u kojemu iztiče osobito dvie zaprieke, radi kojih se hrvatski narod Istre »jedva kao malo dete« oda sna budi a neživo «život naroda dostojan.“ Te su zaprieke poglavito, da po gradovih istarskih, gdje imade prilike za školu, malo ima čistog i nepokvarenog našeg roda i drugo, da je hrvatski narod Istre većinom seljak, koga slabe ljetine ubijaju a protu-narodne spletke i osnove otudjuju od domaćeg ognjišta i materinskog jezika.

Osnovateljni odbor veli nadalje u svojem proglasu doslovce: »da u družtvu uzmognemo postići čega pojedinci nemogu, t. j. da pomognemo kmetom u Istri izučiti si decu u raznih strukah ljudskog znanja, u toj čisto rodoljubnoj nameri namislili smo mi podpisani u družtvu više prijateljah, da se osnuje družtvo pod imenom: »Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri.«

Osnovateljni odbor izradi družtvena pravila te je pošalje primorskomu namjestničtvu u Trst na potvrdu. Dne 17. rujna 1874 sazove odbor prvu skupštinu »Bratovščine«. Tim danom stupio je hrvatski narod Istre u svoj preporodjaj. Od toga dana stala se živahnije micati šaka hrvatskih rodoljubah Istre, nemareći za paklenske spletke protivnikah narodnih, pouzdajuć se najvećma u vlastite sile i u pomoć jednokrvne nam braće.

I danas se rado sjećamo onog velebnog trenutka, kad je pred božjim žrtvenikom zapjevao naš nezaboravni starina preč. g. Vlah: »Pridi duše presveti« a mi mu iz dubine duše odgovorasmo: «Pošalji s nebes zarju svieta tvoega» moleći ga pobožno, da nam umije što je nečisto, uvlaži što je suho, zacieli što je ranjeno, prigne što je tvrdo itd. Tà u nas bijaše još tada posvo tamno, sve nečisto, suho i ranjeno. Naša vruća molitva bijaše uslišana, jer smo u tih prošlih deset godinah pomoćju bratovščine mnogu suzicu osušili, raniou zacielili a zraka narodne prosvjete utrla si put u mnogi do tada zabitni, nečisti i nepristupni kutić.

Već kod prve skupštine javio je veselim licem tajnik, da je u kratko doba narasla imovina bratovščine na skoro 1000 for. Čuli smo kolikim su uzhitom naši prvaci u Istri i širom hrvatske domovine pozdravili našu miljenicu. Netko njoj nazivao »božji blagoslov, drugi božju pomoć« a svi skupa želili najbolji uspjeh.

Odmah pri osnutku samog družtva postavljao je odbor najbolju nadu na uspjeh u revnost i točnost povjerenikah, koji su imali biti imenovani. Da bijaše taj nazor opravdan, pokazalo se kroz ovih deset godinah najjasnije. Gdjegod se našao koji marljivi i za stvar zauzeti povjerenik—pa bilo to u gradovih ili na selu—svuda se blagodatno pokazale stope njegovog pregnuća. Nije se dakle čuditi što se je i kod odborskih sjednicah i na glavnih skupštinah odboru preporučivalo, da imenuje poštene, radine i za našu svetu stvar zauzete povjerenike a obično se u takvih zgodah i naznačivalo takove ljude. Imade gradovah i gradićah u pokrajinah, gdje Hrvati stanuju, odakle bilo bratovščini slabe ili nikakve podpore, dočim su često neznatni gradići ili selca svoju patriotičnu dužnost zbilja požrtvovno vršili. Uspjehu ili neuspjehu u pojedinih mjestih imademo jedino revnosti ili nemarnosti pojedinih povjerenikah pripisati.

U nepodpunih deset godinah sabrala je bratovščina skoro 5000 for. a to je ona svota, za koju je ustanovljeno u pravilih, da se imade sakupiti i tekar tada od te svote kamate siromašnim i vriednim istarskim mladićem kano podporu dieliti.

Nu odbor bratovščine nije čekao, dok se ta svota sabere, on je dielio i do sele, svake godine, kada više kada manje, kako su mu već novčana sredstva dopuščala. Glavnice nije okrnjio niti za novčić, već je dielio od dobrovoljnih prinosah t. j. od onoga što bi uništo a nije u glavnicu spadalo.

U devet godinah razdielila je bratovščina medju našu učeću se mladež 2.155 for.; zaisto liepa svota za našu siromašnu pokrajinu i za još siromašnije istarske Hrvate. Ovim nevelikim novcem pomogla je bratovščina mnogomu mladiću na noge, mnogoga je zadržala na naucih, koji bi bio radi siromaštva ostaviti morao školu; mnogi uzdajuć se u njezinu pomoć dao se na nauke. Tako rasto malo po malo broj naše inteligencije, množe se naši pobornici, odgajaju sinovi naše pokrajine, našeg jezika, koji će danas, stupiv v javan život, u boj srnuti za pravice zanemarenog nam roda a pri tom ostati će njemu vjerni i bratovščini zahvalni do groba.

Našimi žuljevi, našom mukom odgojio se u Istri velik broj protivničke nam gospode a mi smo bili usiljeni posebice sakupljati i poput pčele snašati novčić do novčića, da pomožemo svojoj sirotinji. Zemaljske štipendije ili podpore davaju se obično talijanskoj djeci; Hrvatu je dosta, da doprinaša što mu zakon pripisuje za školstvo pokrajino, za zemaljske štipendije i druge podpore a hoće li sam izškolati diete, neka pokuca na druga vrata, jer zemaljske zaklade nisu mu pristupne.

Da se tu nanešenu nam nepravdu po mogućnosti ublaži, osnovala se bratovščina, a ona—budi Bogu hvala a čast našim prijateljem — vrši jur ovo desetu godinu hvalevredno svoju zadaću, polagano doduše nu postojano. Glavnica bratovščine narasla je do sada na 4684 for., dakle jošte nešto preko 300 for. pa smo postigli ono što pravila propisuju ali nipošto ono, čega istarski Hrvat treba. Sa glavnicom od 5000 for. počet će se dieliti kamati od nje, nu trebati će i nadalje sabirati i doprinašati, jer će rasti uviek veći broj moliteljah pošto se stalno nadamo, da će naša mladež još većma u škole grnuti a nade neima, da ćemo (pa uz najbolje ljetine i uz najpovoljnije nam političko stanje), tako naglo naše novčano stanje poboljšati moći, da nebi trebali pomoći. Svakako svota od 5000 for. sabrana kroz ovo devet godinah, liepi je novac ako se promisli, da je hrvatski narod kroz to vrieme neprestance na crkve, spomenike, kazališta, sveučilište, i na stotinu drugih narodnih poduzećah sabirao i doprinašao. Uzmimo jošte k tomu, da imade medju nami nemarnikah i bezdušnikah, koji prem jih je Svevišnji bogato obdario—za narodna poduzeća nemare, dapače se takovim smiju, — recimo napokom, da se kod svih zbirkah uviek iste te iste osobe redaju, tad moramo zaista i sa novčanim uspjehom bratovščine zadovoljni biti. —

Godinom 1884. stupa bratovščina u novo desetgodišće; ona mora sve sile napeti, da njoj djelovanje nebude manje plodonosno nego li bijaše do sada. Odbor će svoju učiniti, o tom smo uvjereni, poznavajuć muževe koji u njem sjede. Nu odbor, pren je on duša družtvu, sam o sebi nebi mogao ništa. Njega valja, da pudupiru revno i sdušno svi članovi bratovščine, svi njezini prijatelji, svaki komu je stalo, da se hrvatski narod Istre podigne, da se osovi na vlastite noge.

Onim koji su bratovščinu jur do sada rodoljubno podupirali, nek njim Bog plati, tko to nije do sada mogao, mogao čim prije!

Čim se mi većma u Istri i na otocih budimo, tim većma grakću na nas naši dušmani, tim zešće navaljuju na naše svetinje. Mi smo dužni njihovo navale junački dočekati i odbiti. Mi ćemo to svimi silami nastojati, nu onaj komu je do toga stalo, da se mi neprotvorimo u ničije roblje, u ničijo porivalište, taj je dužan, da nam pritiče u pomoć, taj nas nesmi u zdvojnoj borbi na cjedilu ostaviti, taj nas neće i nemože goloruke i slabe pogibelji izložene ostaviti, dočim navaljuju odasvud naši neprijatelji na nas.

Hrvat je dužan — pa gdjegod on bio—istarskomu «patniku» u pomoć priteći, on je zvan, da mu vida stare rane i da nedozvoli, da mu se nove zadaju.

Hrvati i svi prijatelji naši! pružite bratovščini našoj obilnu pomoć. Pokažite i opet, da krv nije voda. Mi ćemo jednom, kad nam sinu liepši danci, pripovedat potomstvu, da su nam u nevolji pomogli: **Bog i Hrvati.**

Razprava proti „Istrii“ pred rovinjskom porotom.

(Dalje)

Ovaj na predsjednikov upit izjavlja, da neznа u koliko se iztisakah tiska »Istria« Predsjednik: Prima g. Dr. Tamaro na sebe svu odgovornost za članak »mestatori croati«? Dr. Boccalari: Hm... Hm... Neznam, jer hm... nemam obaviesti. Al... valjda... (Dr. Glezer mu nešto prišapne)... da prima odgovornost na sebe.

Uveden je svjedok M. Mirković, tri puta kažnjen zbog zločina a jedan put zbog prestupka.

Iza prisege posvjedočava:

Oko šest sati pos. p. 13. lipnja došli su k meni Velnić i Semelić sa drugom trojicom i izpili su oko dva litra vina.

Oko ponoći istoga dana dolazeć sa sela Grandića čuo sam koranke i upitao tko je. Kapelan Velnić odgovori: da je on. Župnik Semelić ležao je na kupu zemlje blizu razkrižja puta, koj vodi u Barban. Kapelan upita me tko sam i ja sam mu odgovorio. Kako rekoh samo župnik je povaljen ležao na kupu zemlje, kapelan je stojao a Marko Kontušić sjedio. Mjesto gdje je župnik ležao jest nešto podalje od puta. Ono je ¾ ure daleko od Barbana. Kad su ona dva svećenika došla k meni, *bili su trieznì.* Niti onda, kad sam jih na putu sreo, *nisam opazio da su pijani. Nisam vidio, da bi se Velnić teturao.* Juhj Cleva: Nekoliko danah, iza 14 lipnja sjedio je M. Mirković pijuć u mojoj krčmi. Dodje k njemu pop Velnić i reče: Vi ste me od biela napravili crnim, kazali ste, da smo župnik

i ja bili pijani. Mirković odgovori: *neznam jeste li bili pijani;* vi ste stojali a župnik je ležao. Velnić je potvrdio, da su bili na putu, ali da nisu bili pijani. Bili svi žedni i gladni a odmarali su se od velika puta onaj dan prevaljena.

Za tim je uveden svjedok Carlo Cleva:

Dr. Stanić protivi se prisegi ovoga svjedoka, jer je on bio za istu stvar tužen kod vodnjanskoga sudišta i riešen, a tužitelji uložili su proti onoj osudi utok. Jer je dakle i svjedok upleten u ovom poslu, jer on mora biti i pisateljem upitnog članka u »Istriji« i jer je on osobni neprijatelj Semeliću, predlaže, da se on ne zaprisegne.

Dr Boccalari moli, da se svjedok zaprisegne jer nije sumnjiv, i jer se nemože dokazati, da je Semelićev neprijatelj. Sud, temeljeć se na razlozih Dr. Stanića, nije pripustio svjedoka k prisegi.

Svjedok polaže: Govorio sam 15 lipnja sa g. Semelićem i on mi je kazao, da je u noći medju 13 i 14 lipnja, oko ponoći ležao na razkrižju puta, al da nije bio pijan ni on, ni Velnić. Vidio sam oba tužitelja otići 13. lipnja u 4 sata pos. p. iz Barbana. Marko Kontušić mi je pripovjedao, da su se vratili kući oko dva sata iza ponoći. To je sve što znam.

Aleks. Cozzarini: Pio sam pivo u krčmi Julija Cleve, kad su onamo unišli župnik Semelić i Velnić. Ovaj se približi prisutnom Mirkoviću i reče: Vi ste me od biela napravili crnim; rekli ste, da smo bili pijani, a to je priesna laž.

Mirković odgovori: Da niste bili pijani, ne biste bili u onom položaju na cesti. Drugo ne znam.

Dr. Stanić hoće da razjasni stvar.

Predsjednik ga upućuje, da to učini u zaključnom govoru.

Josip Grubić-Bolković polaže kako i Cozzarini.

Paškolin Pavlić: Oko 6 sati pos. p. 13 lipnja došli su k meni u selo Pavlić oba tužitelja. *U pet* njih nisu izpili ni dva vrčića vina. *Bili su sasvim drugo nego pijani; »bili su kao kad idu misiti«*. Neznam koliko su drugdje pili. Mirković mi je pripovjedao, da jih je one noći sreo na putu.

Josip Martinčić: *Sat prije ponoći* 13 lipnja došli su k meni oba tužitelja. U pet njih izpili su vrčić vina. *Nisu bili nipošto pijani Govorili su sasvim triezno.* Čuo sam poslje kazati, a neznam od koga, da su jih oko ponoći vidjeli na putu.

Predsjednik poziva stranke, da stave svoje predloge glede svjedoka Rajka, koj radi bolesti nije došao.

Dr. Boccalari: želi, da se Rajko svakako presluša, jer su tužitelji kod njega izpili više(!) vrča vina.

Dr. Stanić priznaje, da su tužitelji kod ovoga pili, ali misli, da ga se može mimoići, jer nije nikakve važnosti i jer ga nije bilo ni u kući, kad su oni kod njega bili.

Anton Gašparić: Oko deset sati 13 lipnja došli su k meni župnik i kapelan. U četiri su izpili dva vrčića niti pol vrča svaki. *Nisam opazio niti u njihovom govoru niti u njihovom ponašanju ništa izvanrednoga; pače oni su govorili sasvim triezno.*

Šime Ljubić: Pol sata prije ponoći 13 lipnja pozvala me je nevjesta kući, gdje sam našao župnika i kapelana. Nevjesta njim je ponudila piti i pili su iz jednoga vrča. Pio sam i ja i još jedan seljak. Neznam koliko je bilo vina u vrču. Drugog vina njim nisam ponudio. *Nisam opazio u njih nikakve promjene radi pića. Govorili su kako no govore nipošto pijani.*

Dr. Boccalari odustaje od preslušanja svjedoka Rajka.

Marko Kontušić. Bio sam sa župnikom od dva sata pos. p. do dva sata do iza ponoći a sa Velnićem do jednog izaponoći. Kod mene u Majčićih izpili smo dva litra u četiri. Pili smo kod svih preslušanih svjedokah. Dali su pili i kod Ljubić neznam jer nisam bio ondje. Koliko su popili tužitelji nemogu kazati, jer se je pilo iz vrčeva. Oni nisu bili ni *napiti ni podnapiti.* Ja sam se malko nakitio izpiv o 12 sati o ponoći kod Velnića dvie čašice.

Na razkrižju puta župnik se povalio na zeleni kup zemlje a ja sam sjeo. Onako smo čekali kapelana, koj je išao u jednu kuću po svoj ključ. U kapelanovoj kući oni nisu pili, premda su bili žedni jer su imali sutra misiti.

Obašli smo sela: Majčiće Funete, Pavliće, Grondiće, Voritce, Rajka, Dragozete i Pornjan. Predsjednik čita obaviesti od puljskog kotarskog kapetanata i od porečke biskupije o Semeliću i Velniću. U njih se rišu ova dvojica kao razborite, triezne i ćudoredne nipošto piću podane osobe. Njihovom ponašanju, da nema prigovora.

Ovim je dovršen dokazni dio razprave u poslu Velnićevom i Semelićevom Predsjednik prelazi na tužbu Mikiševu.

Dr. Glezer izjavlju, da Dr. M. Tamaro preuzimlje na sebe svu odgovornost za članak, kojim se g. Mikiša drži uvriedjenim. »Istria« se tiska u 600 iztisakah a raširena je po Istri, po pograničnih pokrajinah a nešto i u inozemstvu. Dr. Tamaro je neporočan, otac obitelji i bez imetka.

Dr. Stanić pita, da se prisutnomu tužitelju Mikiši dopusti da sudjeluje kod razprave.

Dr. Glezer se tomu protivi jer je sudjelovanje tužiteljevo suvišno kad ima svoga zastupnika.

Sud pristane na pitanje Dr. Stanića i dozvoli g. Mikiši, da sudjeluje.

Prvi preslušani svjedok je lovranski župnik Dragovina, rodom iz Pazina. Na predsjednikov upit kaže da živi u miru sa g. Mikišem, ako se izključe nekoji osobni prepiri. Mikiša je u gradu od gospode zlo vidjen ali puk ga ima rado.

Dr. Stanić se protivi zaprisegnuću ovoga svjedoka, koj se u više zgodah pokazao očitim neprijateljem tužiteljevim.

Dr. Glezer moli, da se odbaci predlog Dr. Stanića jer je neosnovan.

Sud pripusti svjedoka k prisegi jer, neprijateljstvo je zapreka samo onda, kada se odnosi na tuženika a ne na tužitelja.

Dragovina: Nisam vidio tužitelja dne 27 lipnja, jer me onaj dan nije bilo u Lovranu, Stoga nemogu kazat, da li je bio pijan. Buduć nije bilo mene u gradu, pozvali su njega da krsti jedno diete. Pišuć imena je knjigu toli nepristojno načrčkao, da sam radi časti svoje crkve morao strgnuti onaj list, te ga ovdje predajem sl. Sudu, nek se i on uvjeri, da je pismo nečitljivo. (kako komu). Čuo sam od primalje Trdićke, da se je Mikiša porječkao sa zvonarom i da je tvrdio, da je u tintarnici kava a ne crnilo.

Sliedeće nedjelje imao je misiti veliku misu, pa mi je pisao, da on neće misiti i ja mislim, da ga je stoga biskupija premjestila u Brseč. *)

Mikiša opaža, da kad je ono pisao bilo je već prilično tamno i nije bilo svieće u sakristiji.

Marija Trdić, primalja (babica) u Lovranu: Dne 27 lipnja donesla sam u crkvu jedno diete na krst. Poslala sam zvati župnika i kad se vratiše bez njega rekoh da idu po kapelana. Nije mnogo postajalo i dodje g. Mikiša te mi pokrsti diete. Obavio je *sve u podpunom redu. Ja nisam opazila, da bi on bio ikoliko pijan niti sam čula, da je pitao jeli izmolio neku molitvu, već je samo pitao. dali* smo možda već kod kuće ono diete iz nužde pokrstili. Nisam ga vidjela gdje piše, nit sam čula, da je rekao da je u tintarnici kava a ne crnilo. *Ja nisam rekla župniku, da je Mikiša tvrdio, da u tintarnici ima kave.*

Dragovina, prizvan neda se i kaže opet, da mu je to babica rekla.

M. Terdić: Ja se bogme nespominjem, da bi vam to bila kada rekla.

Josip Kalodjira, iz Raba, nastanjem u Lovranu, starne od 70 godinah, zvonar:

Onaj dan pozvala me je babica, da njoj idem po župnika, jer ima jedno diete za krst. Nenašavši župnika poslala me po kapelana g. Mikišu. Našao sam ga u g. Stiglićevoj gostionici, gdje *pivo* pije. Išli smo zajedno u crkvu. Pokrstio je diete i *obavio sve u redu* kako po običaju. Kad je Mikiša išao u sakrestiju i umočio pero u tintarnicu rekao je, da je crnilo gusto kako i kava, i ljutio se na župnika, koji ne obskrbljuje crkvu crnilom, te mora više puta on sam u crkvu svoga crnila donašati. Nisam vidio kako je pisao, jer sam bio drugim poslom zabavljen. Bilo je još prilično svjetlo. *Kapelan je bio vesel ali ne od pića.*

Mate Jeletić pomorski kapetan iz Ike: Sjedio sam 27 lipnja u jednoj krčmi u Iki kad su iz Voloskoga došla dva voza. U jednom je bio Mikiša. Čuo sam, gdje netko kaže da su popovi pijani. Mikiša je došao gore u krčmu za drugimi. Približiv mi se i poteptav me po ramenu, reče mi: ja vam hoću dobra kao prijatelju. Za tim je Mikiša sjeo sa svojimi za stol. Vidio sam nositi *više litarak vina, al neznam koliko. On je bio zbilja malko pripit i svi su prisutni govorili, da je pijan.* Za njegovim se je stolom bučilo i govorilo *nepristojnih* riečih. Pa se *je pripoviedalo da je Mikiša bljuvao.*

Mikiša nije u Lovranu dobro vidjen jer je spletkar. Ja sam bio s njim prijatelj dok nije postao smutljivcem.

Gaudenc Cupar: Podalje od Lovrana sreo sam dva voza a u jednom Mikišu. *On se pjevajuć derao.* Odsjeli su svi u Stiglićevu gostionicu. Utisak, što ga je on na mene učinio, bio je vrlo loš. Ja sam mislio, *da je ili lud ili pijan.* Onog dana nisam više vidio Mikišu. *Govorilo se, da je bljuvao. Neznam da li je bio veseo sa pobjede ili sa pića.* Neznam što su pjevali, samo sam čuo vikati: Živio!

Viktor Letis: Bio sam zajedno sa Cuparom izvan Lovrana, kad smo vidjeli, gdje dolaze dva voza. Prošli su mimo nas vičuć »živio« i držeć klobuke u ruci. Bili su nakićeni. Mikiševo ponašanje me se je zlo dojmilo. Rekao sam Cuparu: to mi se gadi, ajmo ća. Oni su odsjeli u Stiglićevu gostionicu.

Mikiša nije dobro vidjen radi njegovih spletkarijah.

Dr. Stanić. Jedan od ove trojice ili župnik Dragovina morao je priobćiti onu viest »Istriji«. Ja molim, da jih se upita, nijeli možda tko od njih u svezi sa onom viešću.

Dr. Glezer: Ja se tomu pitanju protivim jer je Dr. Tamaro, kao odgovorni urednik, preuzeo svu odgovornost na sebe.

Dr. Stanić: Ne mislim još koga tužiti, ali želio bih to znati, da pobijem vjerodostojnost ovih svjedokah, koji bi u tom slučaju svjedočili u svojoj stvari.

Sud odbi zahtjev Dr. Stanića.

Ivan Rubinić, krčmar u Medveji. Dolazeć sa Voloske dostigao me je putem jedan voz i ja sam molio da me uzmu nanj. Uzeli su me. Na njem bio i kapelan Mikiša. *Ja nisam opazio da bi bio pijan, nit se je on ponašao kao pijan čovjek. On nije pjevao.* Dospjev u Medveju, ja sam sišao s voza i ponudio sam jim vina. *Mikiša nije htio piti i ostao je na vozu. Ja nisam čuo pripoviedati, da je on gdje bljuvao.*

Maria Rubinić: Vidjela sam doći u Medveju voz u kojem je bio moj muž. Kapelana Mikišu nisam vidila *nit sam čula onda ili poslje govoriti, da je bio pijan i da je bljuvao.*

Gašpar Rubinić: Nisam vidio ovog dana Mikišu. *Frane Čeh* mi je pripoviedao, da je moj brat Ive sproveo Mikišu pijana kući. Pitao sam brata, da li je to istina, a on mi je odgovorio, *da je to laž.*

Maria Malinarić: Nisam vidila nikad kapelana Mikišu pijana.

Poslje nekog vremena je neko govorio da je onog dana bio pijan.

U 2 sato pos. p. predsjednik digne sjednicu i odgodi ju do $5^1/_2$ pos. p.

Iza pet sati i pô predsjednik otvori sjednicu.

Santo Petričić: Ja sam kumovao pri krštenju *al niti nisam čuo, da bi Mikiša pitao jeli dvaput izmolio istu molitvu; nit sam osjetio, da bi mu dah zaudarao po vinu; niti sam opazio, da bi bio napit ili podnapit.* Tužio se, da, da u tintarnici nema crnila, al nije rekao, da je kava u njoj. U sakristiji *bilo je svjetlo kao sada (6 sati prošlo) ovdje.*

Tonka Stepančić svjedoči kako i Petričić da najme Mikiša nije bio pijan] i dodaje, da je nekomu zaudarao dah po vinu, al da nezna komu.

Dr. Stanić predlaže, da se izpita tužitelj ob onom što je o njemu nepovoljno rečeno.

Dr. Glezer protivi se tomu predlogu: Mogao bi tužitelj izvrnuti stvar buduć je čuo sve svjedoke.

Dr. Stanić: Porotnici moći će cieniti rieči tužiteljeve kako njim se bude htjelo. Opetuje svoj predlog.

Sud odbi predlog Dr. Stanića s razloga što je g. Mikiša prisustvovao preslušanju svih svjedokah, što je predlog prekasno stavljen i što je stvar već dosta razjašnjena.

Pročitane su obaviesti o g. Mikiši od voloskoga i pazinskoga kapetanata.

Onaj prvi veli, da Mikiša nije podan piću i da njegovom ćudorednom ponašanju nema prigovora, samo njegova nemirna ćud mu je višeput uzrokom kakovoj neugodnosti.

Drugačije glasi obaviest iz Pazina. Ona veli, da je Mikiša na glasu silovita čovjeka lahk na izgrede, podan piću i da do kasna u noći sjedi po krčmah. *)

Kad bijahu pročitana pitanja, što su se imala porotnikom dati, Dr. Stanić predloži, da se u jednom stavi »izmišljeni ili izopačeni« mjesto »izmišljeni i izopačeni« pa da se za Semelića i Velnića postave posebna pitanja, i da se dodade još jedno dopunitbeno pitanje, da se najme pita jeli tuženik dokazao što je pisao?

Sud odbaci druga dva predloga a poprimi prvi. *(Sliedi.)*

DOPISI.

Izpod Učke, *mjeseca oktobra.*

Pišem ti dična »N. Slogo« nekoje tužaljke u nadi, da će koga dirnuti ili osvjestiti jer nam je težko, u zlu dobro čekajućim.

Ponajprije obraćam se na vas braćo Istrani Hrvati vrućom molbom, da se već jednom otresete toga driemeža, toga vječnoga sna, koji nas ubija duševno i tielesno; obazrite se i slušajte one poštenjake vaše koji vam često na plećih kucaju i opominju, da je kasno doba, da valja skočiti na mladjahne noge pa otresti neprijateljski pogubni jaram.

Koliko nas je ovuda bolela grdna laž donešena u porečkoj lažitorbi a pisana od lovranske jedne ništarije, kojoj je crn obrazina kano kotao, nemožete si pomisliti. Crna ta viest raznesla se kano bliesk a jao si ga piskaru, da ga narod u prvi mah prepozna. Prosta laž, da je naš bivši kapelan g. Mikiša pijan bio, sviest izgubio pijan diete krstio itd. itd., tako je ogorčala sve one, koji rečenoga — od več trieznoga gospodina poznaju — da bi bili pisca, da njim je poznat, na komade raznesli.

Što je plemenito, što je pošteno i dobro to baba Istra i njezini suradnici grde, psuju i ruže, dočim njim je ono čega se pošten čovjek plaši, liepo dobro i poćudno. G. Mikiša, koji je uzoran svećenik, dobar patriota, dakako hrvatski, nije poćudan Istriji niti njezinim prirepinam lovranskim, dočim njim je g. župnik Dragovina, komu se javno u novinah reklo, da je kukavica, da je ništarija itd. »buon e bravo prete«. Uslied toga moramo zaključiti, da su »babini« lovranski prijatelji onako plemeniti i pošteni kano i g. Dragovina jer veli naša poslovica: „pokaži mi druga, da ti kažem tko si „a na takovih prijateljih čestitamo „Istriji" i njezinoj djedovskoj kulturi.

Neka izadje i najprostiji čovjek na polje ili u dubravu pa neka se obazre na male ptičice, te će uviditi, da se svaka svomu jatu druži a medju ljudi, timi razumnimi stvorovi nabiva tako! Koliko imade našeg jezika ljudih u Istri, koji su prešli u protivnički tor, da tamo sa našimi najvećimi protivnici rade na zator i propast našeg roda i jezika; poznato je pako, da je Poturica gori od Turčina a uslied toga su i hrvatskog roda izdajice u Istri biesniji i strastveniji naši dušmani nego li isti Talijani. Sličnih biegunacah imademo žalibože i u ovih podučkarskih stranah, koji ruže i napadaju na sve što bi njim — da su značajni i pošteni — najmilije moralo biti. Te kukavice sinje zaboravljaju, da je najveći grieh pred Bogom i ljudmi izdajstvo svoga roda. Ta pjeva naš pjesnik prekrasno al ujedno strašno, da je oprošteno svakomu griešniku, istomu razbojniku i ubojici *ali samo nije izdajici.*

---

*) Ovaj svjedok bio je umolio predsjednika da ga izprića i da mu dopusti kod kuće ostati. Ipak, došao je.

*) Ova obaviest poslana je kad nije bilo u Pazinu kot. kap. Manzana. On joj nieće otčinstvo a nieče joj ga i tajnik. Podpisan je neki barun Handel, golobrado momče.

U ovih stranah uznemirilo nas osobito jedan članak iz Istre u sušačkoj »Slobodi« od 14. oktobra, koji nam odkriva svu golotinju istarskih Krnjelah i Talijunah, naših ljutih krvopijah. Neka pročita svaki komu je moguće taj članak, pa će uviditi, kako mi Hrvati istarsku gospodu uzdržajemo, njihe gradove i mjesta poliepšavamo a oni nam zato vraćaju nemilo za drago.

Nego zaludu tražiti pravicu od naših gospodarah. Nam je debelo plaćati i liepo mučati pa će biti mir u pokrajini kakovoga si gospoda žele.

Radi se tu naime o bivšoj desetini (osonero) koju smo mi sa ovu stranu Učke malne posvema pod moraš izplatili a sad moramo debele interese plaćati za gospodu u zapadnoj Istri, t. j. za one predjele u kojih obitavaju Talijani. Dug za desetinu iznaša u tih potah: jančenih krajevih, kako sliedi:

Za sudbeni kotar Koparski		for. 78.180
« « «	Motovunski	« 97.183
« « «	Porečki	« 86.656
« « «	Pazinski	„ 248.755
« „ „	Rovinjski	„ 37.734
„ „ „	Vodnjanski	„ 45.787
	Ukupno for.	539.300

Dug iztočne strane Istre .		
Za sudbeni kotar Cresk		for. 11
„ „ „	Lošinjski	„ 34
„ „ „	Novigrad	„ 5.489
„ „ „	Volosk	„ 312
	Ukupno for.	5,886

Eto koliko razlike izmedju našeg duga i onog prijašnjih kotarih! Na sav taj silni dug naše gospode moramo mi plaćati nametu kano i oni koji nisu ništa izplatili. Mi smo izplatili i umanjili tudjega duga preko 12 i pol tisućah. Nam bi morao istarski zemaljski odbor naše novce povratiti jer je nepravedno, da mi sirote „ščavi“ plaćamo za gospodu Talijane. Ta vi ste bogati, naobraženi i plemeniti, čemu Vam naši žuljevi i naš trud?

Dogadja nam se kano i siroti ptici »penici«, kojoj je kukavica u gnjezdu jaja uništila pa svoje u isto gnjezdo iznesla a jadna penica odgojila i njegovala mladu kukavicu, koju nije moglu nikad nahraniti, nikad zadovoljiti. I mi dajemo sve, sve što imademo našoj gospodi, nu uz sve to nisu zadovoljni jer se kad što usudimo zumoliti, da nam se i nam dobaci po koja mrvica sa gospodskog stola. Tad smo mi huntovnici, nemirnjaci, podržavani i podupirani što iz Zagreba, što iz Ljubljane a kad što čak iz Ruske. O našim pravicah neće gospoda niti da čuju kano da i nismo božji stvorovi, van nema životinju, kojoj je raditi i mučiti se sav život, da zadovolji slasti i strasti svojeg gospodara. Istrani braćo i dok će još to stanje potrajati. Zar ćemo biti za uvlek tuđje porivalište; zar se nećemo osovit nikad na svoje noge? Sve to zavisi od nas samih, uzdajmo se u se i svoje kljuse. Zahtjevajmo odlučno svoje u svakoj zgodi i na svakom mjestu.

Iz Koparščine, *polovicom oktobra.*

Pozor braćo! začelo se pogovarati, da budući kandidati nami protivni, za sabor u Poreču, imadu biti: Madonica iz Kopra i Terran kmet iz Sv. Petra. Mi kandidate imamo; oni pokazali nam svoj mar i ljubav do nas; mi poznamo njih a oni nas. Nam ne treba drugih, ako ne njih iznovice izabrati i tako će juda gospoda u Poreču uviditi, da smo siti nesmiljenoga jarma, koga nam na pleća naprtili i pod kojim nas držati kane.

Upoznajmo se malko s timi protivnimi kandidati. Gospodina viteza Madonicu iz Kopra pozna svako odkad se klatario po selih kod zadnjih izborah, nebili naš narod predobro za svoje i svojih hire. Drugčije ga po naših selih nikad nevidimo, a za nas sigurno mari manje nego za blato, koje mu se primi poplata. Terran je kmet u Sv. Petru za koga govore, da se je silno zabogatio, kad je nekoč zapovjedao s onimi kmeti; on je muž stavrolit, nemoćan, a silno debeo. Čudni li su putevi sudbine! Nedavno bijahu ti novi kandidati strašni neprijatelji. Uzrok tomu bila neka pravda što je Terran hteo Madonici i Petrovcem zatvoriti neki put preko Dragonje. Madonica komu bilo povjereno od stanovnikah da vodi pravdu, hrustio sve proti Terranu. A glej čuda! kod poslednjih izborah na jednoč sprijateli se gospodin Doktor sa kmetom Terranom, a pusti na cedilu Petrovce i pravdu. Kmeti su i bez Madonice svoju pravicu proti Terranu dosegli, samo on hoće, da nekakvimi novimi zahtevi radi nekog mosta muči svoje sudrugove. Gospodin Madonica ga sada pomaže, a valjda je to i njegovo maslo. Nu morao bi znat za poslovicu, da tko pod drugim jamu kopa, sam se u nju strovali.

Takovi, braćo Pomjanci, Dolinci, Pasjovasjani i ostali imaju nam biti zastupnici na porečkom saboru! Recimo složno, mi jih nećemo, mi imamo svoje, mi smo s njimi zadovoljni i gojimo sve nade, da budu oni naše probitke koliko duševne toliko stvarne na saboru branili i zagovarali. Svećenici! pripravljajte narod za novu borbu; koji za vrieme pripravlja olahkoti posao u čas odlučni. U vas imade narod pouzdanja učite i podučavajte ga; budite mu prijatelji i voditelji. Dobroga pastira sluša njegovo stado a on će za nje dati i svoj život. Budimo i radimo, da nas neprijatelj nezateče nepripravne.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 1. novembra 1883.

Dne 23. prošloga mjeseca sastale se u Beču austro-ugarske delegacije. U Austrijskoj delegaciji izabran je predsjednikom knez Czartoriski a podpredsjednikom grof Hohenwart. Stranke saborske zastupane su u ovoj delegaciji u sledećem razmjeru. Autonomistička stranka broji 30 članovah, ustavovjerna (njemačka) 24 člana a četvorica članovah pripada stranci ili klubu Coronini-a.

Ugarska delegacija izabrala si predsjednikom kardinala Haynalda a podpredsjednikom Ljudevita Tiszu, brata madjarskog ministra predsjednika. Trojica članovah ugarske delegacije, pripadajućih umjerenoj saborskoj opoziciji, položi svoje mandate, pošto većina nije htjela izabrati u delegaciju još i četvrtoga člana umjerene opozicije.

Dne 25 istoga m. primilo je Nj. Veličanstvo ponajprije ugarsku a zatim austrijsku delegaciju. Odgovarajuć predsjedniku, reče car, da živi Austrija sa svimi državami u najliepšem sporazumku i da sve vlade nastoje, da se uzdrži toli potrebit mir medju narodi. Napori austro-ugarske monarhije da su bili upravljeni neprestance tomu cilju. Nepomućeni razvoj mirnih odnošajah sa inozemstvom, dozvoli vladi posvetit se većom pomnjom koristi države. Iztaknu nadalje, da pošto je nastalo povoljnije stanje mira i reda u Bosni-Hercegovini, misli vlada tamo umanjiti broj vojnikah za buduću godinu a tim će umanjiti i zajam. Upravni troškovi biti će namireni vlastitimi dohodci Bosno-Hercegovine.

Sada pošto su delegacije izabrale predsjedničtva i razne odbore, morati će razprave za nekoliko danah prekinuti.

Pojedinim izvjestiteljem mora se naime ostaviti vremena, da mogu vladine predloge proučiti. Delegacijam bijaše jur predložen zajednički proračun za g. 1884 pa ga isti bečki listovi povoljno prosudjuju, priznavajuć ujedno povoljno stanje u kojem se sada država nalazi. Sada se bave svi listovi u državi sa govorom, kojim je Nj. Veličanstvo primilo delegacije. Neima zaista stranke niti naroda koji se nebi pripojio želji vladara t. j. da se sačuvaju čim bolji odnošaji sa svimi susjedi a tim da se učvrsti i podigne materijalno blagostanje države i pojedinih njezinih narodah.

Sjeditba sabora kranjskoga prošla je toli mirno kano nikad do sada. Premda bijaše na dnevnom redu veoma škakljivih predmetah, kao n. pr. verifikacija dosta nepravilnih izborah u njemačkom veleposjedu; pitanja: o reformi, izbornoga reda i da li se imadu školska djeca učiti drugi zemaljski jezik — ipak su tekle sve razprave u pristojnom tonu, bez buke i demonstracije.

Na 30. p. mjeseca imala je biti u Pešti konferenca izmedju madjarskih političarah i mužovah bivše hrvatsko vlade. Da neće boljim plodom po Hrvatsku uroditi ti dogovori, nego li su urodile razprave u peštanskom saboru glede dvojezičnih grbovah — dade se odatle suditi, što Hrvati neimadu ovaj par ustava niti narodne glave t. j. bana, koji bi se mogao na ono vezati što bude medju jednimi i drugimi kolovodjami dogovoreno.

Javili smo u svoje vrieme, da se u Španjolskoj sastavilo novo ministarstvo, nu prem je tekar dielovati počelo, proriču mu kratak život jer je razstrovanost medju pojedinimi saborskimi strankami prevelika.

Medju slavenskom braćom Poljaci i Rusini reć bi da će nastati liepši i bolji odnošaji; zato nam jamče nekoji dogadjaji u posljednjem zasjedanju galičkoga sabora. Rusinski zastupnik Antoniewicz zahvalio se proračunskomu odboru na njegovu pravednu postupku a Poljaci su predložili, da se povisi podpora narodnomu rusinskomu kazalištu. K tomu je podieljena rusinskomu književnomu družtvu za izdavanje pučkih knjigah veća podpora nogoli je samo družtvo tražilo. Dao Bog novarali nas ti dobri znaci! Tà dosti nas truju i ciopaju slavenski dušmani, čemu da to činimo i sami?

Franina i Jurina.

Ju. Kade si bil, Frane ovih dan, da te nisam videl?

Fr. Bil sam va Motovune.

Ju. Po kega vranića si tamo klatil?

Fr. A klešće sam nosil ondešnjem obćinskom lekaru, da zube vadi.

Ju. A ča ta lekar nema klešćah pa čeka da mu ih ti doneseš?

Fr. A je imao dvoje; nu kad su zadnji put bili balotaciuni za obćinske izbore, da je vadio klešćima iz krvavih šked glasove za svoju stranku; pa kad su došli kmeti iz Rakotolah onda je slomio obedve, ač rakotolski glasi nisu mu se dali nikako iztegnut; pa malo dana posli došao k lekaru jedan kmet iz Rakotolah da mu zub izvadi; ali, kad su mu klešća slomljena, morao se je kmet vratit bolnim zubom doma!

Ju. Nu vidiš!... Bijaše mu ponest k repke klešća, da se opet nepolome.

Fr. A su krepke su, ali strah me ja da u prvih balotaciuni opet će se slomit ač su rakotolski glasi krepčiji od svakih klešćah!

Ju. Dobro bi, da naši kmeti imaju za tako lekare uvek pripravne železne vile, kada se n. pr. slome klešće ali kad pridu balot.....

***

Ju. Čuj me kume, povedat ću ti jednu lepu: sastal sam se u malinici s nekimi našimi i rekli su mi, da mesto podeštarije imaju neku tabakinu.

Fr. Kade pak imaju svoje sedute, na podeštarije.... ai...

Ju. Nel za pravo reć va njezinin palte.

Fr. Vidiš prem su naši plitke glave ipak znaju, da po zakonu moraju sednice biti javne.

Ju. Javnije nemogu biti nego va palte pod predsedništvom tabakine.

Fr. Se je ča pak govorilo za ovih javnih sedutah od one suplike, ku su 130 žminjskih seljakah podpisali i poslali na dietu porečku, i ku je »Naša Sloga« nam objavila.

Ju. Je, da će se metnuti drugi dielonal od 15 po sto radi siromakah, ki nisu platili semena, ali to se tako govorilo, a drugačije mislilo, da se kega ulovi, za pokrit krivinju učinjenu.

Fr. Kako su mogli to govoriti, kad i vrabci znadu, da ga je platila i ona ceranska petljarica Mihela, ka svaki dan prosjači koru kruha od vrat do vrat, i čini se, da ga je platila i ona druga ceranska petljarica slepa Slavac ka je više putah prosila podeštariju za milostinju, i nije ništa dobila, a samcata bez ikakove pomoći ni mogla živet, s dvojnosti se utopi prvi dni meseca prošuštog oktobra o. g.

Ju. A Bog me! za koga mi plaćamo dicional po 20 po sto za seme, kad takovi petljari su ga platili sami za se?

Fr. Za vraga! kako Lošinjani, Vološčaki, Kastavci, Cresani i Krčani, ki su na svoj dug desetine od pet miljarih fiorini, leta 1883 dvanaest miljari fiorini dicionala platili, kako Sloboda piše u broju 123.

Ju. Tako je to?

Fr. I tako će bit dokle nam gospodare trbušine, ke kozu i kravu muzu, i ovcu štrižu.

Ju. Ma znaš, da nam to ščavom dobro stoji.

Fr. Ter i ja to govorim jer dajemo vuku ovcu past, namesto da ju sami pasemo a vuku sekirom za vrat damo.

Različite viesti.

Osobne viesti. G. Ante *Fabris* dosadanji upravitelj župe u Gologorici imenovan je tamo župnikom. G. Dinko *Stanić* Osoranin, prisiušnik kod okružnog sudišta u Rovinju, imenovan je bilježnikom u Puli.

Opet biskup porečki. Skoro za svaki broj našeg lista doznamo za kojeg novog kandidata na poreču biskupsku stolicu pa potrnje li stvar jošte dugo, biti će vuljda kandidirani za rečenu stolicu skoro svi svećenici Primorja. — Ovaj put čitamo u »Triester Zeitung« za novoga kandidata, pa navadjamo njezine misli u tom predmetu. Ona veli: »Pronesao se glas, da je opredieljen za biskupa jedan Talijan, koji znade malo njemački, a *nilla slavenski*, to je kanonik *Gerolamo Franco* iz Motovuna. Gosp. Franco je od Talijanah istarskih *visoko cienjen* te radi zanj osobito zemaljski podkapetan dr. Amoroso, koji je prvi ostavio demonstrativno saborniću, kad je slavenski zastupnik Laginja hrvatski progovorio. S druge strane govori se opet o kandidaturi goričkog prošta i federalističkog zastupnika dr. Eugena Valussi. Može se očekivati, da će se vlada kod popunjenja biskupske stolice samo na takovog kandidata osvrnuti, koga bi većina pučanstva sa veseljem za nadpastira pozdravila i koga bi sa podpunim pouzdanjem susretala, onoga naime, koji pozna temeljito njemački, slavenski i talijanski jezik.«

Delavsko podporno družtvo u Trstu pripravlja za blagdan svih Svetih veliku zabavu u dvorani »Monte Verde«. Tom zgodom hoće se predstavljati žalostna igra *»Mlinar i njegova kći«*. Osim toga je na programu više točakah glasoviranja, citare i guslah. Iza dovršena programa bude slieditli domaća zabava. Početak o 7 satih. Samo članovi, njihove obitelji i pozvanici imadu pravo pristupa.

† Posvećeni biskup pražki, Pruha, umro je prošlog đedna nuglom smrći u Pragu. Pokojnik ostavio je sav svoj imetak od kojih 100.000 for. zakladi u podporu siromašnih i stradajućih svećenikah u Češkoj.

Laž na laži. Porečka »buha« u svojem poslednjem broju javlja, da je rovinjsko okružno sudište odbilo utok gg. Semellća i Velnića proti osudi vodnjanskoga suda, koj je bio nevinimi proglasio gg. Clevu i Brudamante u poznatoj već stvari. To je laž. Rovinjsko sudište prihvatilo je utok glede Brudamanta i osudilo ga, a odbilo utok glede Cleve, jer se ovaj izpričao na razpravi, rekav, da se on izrazio ovako: *čul sam, da su Velnić i Semellć bili pijani, ali nisam, je-li to istina.* — Veliko neznanje zakona odaje dodana opazka, da je onakovom osudom, kako ju »buha« javlja, sud druge molbe potvrdio porotničku presudu. I to viesti šilju se u svjet u listu uredjivanom od jednog doktora svih pravah!!!

Uzor izložbe. Englezi hoće da budu u svemu, ono šta nisu drugi narodi. Nedavno otvorili su u Londonu dvie izložbe, i to jednu magaracah a drugu mačkah. Svietina grne danomice u te izložbe, najpače u onu od 350 izloženih mačakah. Porota (sudci) razdielit će 49 novčanih nagradah i više raznih srebernih medaljah onim, koji su izložili najliepše životinje. U Batterseu obstoji zavod, u koji šalju obitelji koje odlaze na neko vrieme iz Londona, svoje mačke na stan i hranu. Za jednu mačku plaća se na čedan najmanje 18 penah, a i više, ako se za gospoju mačku traži posebno miesto i finija hrana.

Hrvat. lit. zab. družtvo »Hrvatska« u Gradcu. držalo je 20 Listopada, prvo svoje redovito sielo. Kod izbora novoga odbora, izabrana su sliedeća gospoda.

Predsjednik: Marinković Nikola, medicinar, Podpredsjednik Šulentić Franjo, medicinar, Tajnik Živić Ivan, mudroslov.

Blagajnik: Cetinić Antun, medicinar
Knjižničar: Zavrašćan Ljudevit, medicinar.
Revisori: Arneri Blaž i Feri Franjo medicinari. Uz vrlo čednu knjižnicu, u dosta lošem materijalnom stanju, preporučuje se »Hrvatska« rodoljubom hrvatskim, da ju budi knjigami, budi novcem podpomoći blagoizvole.

Gradac, 23 listopada 1883.

Za Odbor

Marinković, predsjednik.

† **Mirko Cernadak.** Dne 22. listopada umre u Zagrebu umirovljeni c. k. major g. M. Cernadak nakon duljeg i težkog bolovanja. Kao pravi Hrvat, i vieran sin svoga naroda podupiraše pokojnik svako plemenito narodno poduzeće. On bijaše članom utemeljiteljem »Matice hrvatske«, članom arheologičkog i svetojeronimskog družtva, članom bratovštine hrvatskih ljudih u Istri i našim mnogoljetnim predplatnikom. Prem vojnik od malih noguh, znao je on krasno spojiti dužnosti napram svomu kralju i svojoj hrvatskoj domovini. Pokojnika oplakuje rodbina i svaki koji se jednom s njim upoznao.

Plemenitoj duši bila lahka zemljica!

Financijalna straža. Tuži nam se prijatelj iz Ike, da financijalna straža nedozvoljava narodu u Iki na most nego kad se to njoj hoće. Nadalje, da ista lovi narod, koji po svojem poslu mirno cestom prolazi. Neznamo, koliko je na tom istine nu upozorujemo ovimi redci predpostavljenu financijalnu oblast, da pripazi nek se zakon vrši a gdje je taj prestrog, nek ga podredjeni organi što blaže izvode, jer je narod ogorčen na tamošnju financijalnu stražu, pa bi moglo doći do izgredah, koji nebi straži na čast bili a narodu bi mogli mnogo škoditi.

† **Jan Stanislav Skrejšovsky** utemeljitelj i urednik »Pokroka«, zatim političkih českih i njemačkih novinah: Politik, Epoche, Brousek, Slovanske Listy, Tribune i Parlamentär, novinar izvanredno darovit, poduzetan i energičan, umro je dne 14. pr. m. u Beču u 53. godini života. U njemu je izgubila vladina ili tako zvana konservativna stranka u Austriji najbolju silu na novinarskom poprištu. Vječni mu pokoj!

Utrkivanje za okladu je u poslednje doba u Rusiji medju ženskim spolom veoma u modi. U Moskvi n. pr. pripravljaju skoro danomice ženska utrkivanja kamo dolazi mnogo gledalacah i gdje se diele velike svote novca medju najbolje trčalice. Pri natrkivanju sudjeluju plemkinje, gradjanke i seljakinje. Kod posledneg utrkivanja u »Eremitaži« odnesla je pobjedu neka seljakinja, koja prevali 7 verst (1 milju) puta u pol sata. S njom se natrkivahu za okladu tri plemkinje u mužkarskoj odjeći, od kojih se dvie radi silnog napora onesvjestiše; našto je redarstvo naložilo, da neima biti u buduće ciljį (daljina) natrkivanju odaljeniji od 8 verst.

Što stoji izdavanje velikog časopisa u Americi? Englezki dnevnik tiskani u Novom Yorku (recimo n. pr. New York Sun) imade najmanje deset urednikah za uvodne članke i za pomanje viesti. 5—6 od njih mora biti sposobnih pisati o svakom predmetu, premda imade obično svak svoj opredieljeni predmet ili djelokrug. Novinar, koji je kadar takovo mjesto dostojno zauzeti, dobiva plaću na čedan 100 do 150 dollarah a glavni urednik i do 200 dollarah. Ktomu imade dvie vrsti izviestiteljah t. j. redoviti štab, kojeg članovi zasluže na čedan 20—60 dollarah, i koji sakupljaju navadno svakdanje novosti te moraju uviek pripravni stati, da se jih kamo izvan grada ili pokrajine pošalje. Ka ovim se druže izvanredni izviestitelji, kojih imade veoma mnogo; ovi pišu bez naloga i neodvisno od redakcije te dobivaju plaću za ono što napišu i što bude tiskano. Medju ovimi imade jih, koji zasluže na čedan do 75 dollarah. Pribrojimo ka svim ovim jošte množtvo izvanjskih dopisnikah, redovitih te izvanrednih; prvih imade svaki veći newyorski časopis na pr. u Washingtonu i u svih većih američkih i europejskih gradovih, nekoliko. Trošeć toliko, treba samo uredničtvu na čedan 4—5000 dollarah. Računajmo ktomu telegrame iz Europe na 500—1000 dollarah na čedan; tisak časopisa 1000—2000 dollarah; uprava časopisa isto toliko. Čitav posao (osim papira) stoji oko takovog časopisa na čedan oko 8000 dollarah, ili na godinu 400.000 dollarah!

»Legmegengethelenebbeknel«. Ova ljubezna magjarska rieč čitala se pred njekoliko čedanah po svih uglovih grada Rieke. Tim demonštrirali su Riečani proti nastojanju ugarske vlade, da magjarski jezik uvede u tamošnju državnu gimnaziju. Navedena rieč ima po mnenju demonstranta služiti strašilom Riečanu, koji bi se odlučio učiti magjarski. Dosjetka ljuti silno Magjare, koji se nezahvalnim Riečanom groze, da će njegdje drugdje tražiti more za magjarsku flotu. — Trgovačka komora riečka zahtievala je, ima tomu mjesec danah od prilike, da se kod pošte, telegrafičkog ureda i carinare uvedu čisto talijanski blanketi.

Mahnita majka. U selu Vitru, u francezkom departementu Pas de Calais, bila je žena, o kojoj sada pišemo, lanjske godine zadavila jedno svoje diete, na što pregledana od liečnika, poslana bude kao ludjakinja u bolnicu za umobolne. Za nekoliko mjeseci pustiše ju, a ona se povrati k rodbini i milovaše osobitom ljubavlju i njegom svoje troje djece, od kojih bijaše jedno staro tri, drugo sedam, a treće devet godinah. Prošloga tjedna uzme sve troje sa sobom na polje, gdje se naglo razljutivši, povede djecu do bližnje obale potoka. Videći, da je voda dosta plitka, te bi se djeca lahko mogla spasiti, uroni silom diete za dietetom vlastitimi rukami u vodu i utopi ih.

Molimo da se izpravi. U poslednjem broju našeg lista, gdje je govor o občinskih izborih u Poreču, ima biti o pokrajinskih izborih u občini Poreč.

NEUKU NAUKA.

Za ustnice (*plešnje*). Mnogim puca koža na ustnicah vrlo lako, a mnogim usljed čestog pucanja izkvarila jim je ustne. — Za muškiće još kako tako, al za krasni spol gotovo zlo. Ima pomast, koju rabe napredni narodi, a koja stranom prieči, da razpuca koža od ustnâh, a stranom zakriljuje brazgotine starih pukotinah, i daje jim onu gladkost i laštinu, koje se traže od savršenih ustnah. Evo kako se ta pomast pravi: Na $^1/_2$ kilograma žuta voska uzme se $^1/_4$ kg. sala, $^1/_4$ kg. bajamova ulja i $^1/_4$ govedjeg mozga. Sve ovo prokuha skupa na ruskoj kupelji pa pročisti, a onda pomoću kog pomirisanog ulja omirisi. Ovom pomašću mažu se ustne svakog jutra, a eventualno, kad je potrieba.

Da kokoši i preko zime nesu. Znamo svi, da kad trebuje najviše jajâh kokoše nesu najmanje, i zimi po gotovu ništa. Neki razboritiji peradogojci stali su prokušavati, nebil našli način, da kokoši nesu i preko zime. — I sbilja, opazili su: ako se kokoši hrane sa tustimi stvari, onda nesu i zimi. S toga jim zimi prirediivaju hranu iz mekinja ili zrnja, sa mesnim odpadcim od kuhinje, pa sve začinjeno svinjskom masti. Kokoše jedu ovakovu hranu rado i nesu jaja, a pri tom ostaju vaviek dobro ugojene. B. Z. L.

Poraba soli u staji. Obično se marvi (konjem, govedom ovcam itd.) soli krma, što nije za preporučiti nego se daje blagu sol lizati. Niti valja blagu u vodu sol metati jer se živinče takove vodi napije a ipak neugasi žedje. Ujedno se preporuča, da nevalja živinče odviše na sol priučiti jer je premnogo soli u tielu gotov otrov; Tko neima marvinske soli najbolje je soliti blagu običnom kuhinskom soli. Premda nije istinita poslovica starih gospodaricah, da naime daje svaka funta soli funtu masla, ipak je dokazano, da sol ako se mjera neprekorači — djeluje veoma koristno na marvu.

Ogroman krompir. Čitamo u čeških novinah da je g. Umlauf u Rudolsdorfu (Česka) izkopao krompir koji važi dvie i pol funte, Sličnih krompirah da imade ljetos u tamošnjih krajevih i više.

Sjegurni liek proti bjesnoći, piše englezki časopis »Standard« da je pronašao član francuzke akademije znanostih g. Bouley. Taj se sastoji u sledećem. Najprije izpere se rana čistom vodom, zatim se dobro nemaže i taro češnjom na prah stučenim. Osim toga uzimlje ranjeni 8—9 danah hranu jedino češnjom pripravljenu a za napitak vari se česan u vodi i taj odvar se pije.

Jeli jaje friško pita svaki koji jaja kupuje a luda bi bio, koji bi uviek na jestan odgovor povjerovao. Ako nas već prodavačica kad što provari a mi se bar čuvajmo, da si starim jajetom želudac vepokvarimo. Lupina od jajeta je šupljikava i čim je jaje starije tim više izhlapi vode iz njega kroz te šupljine a ujedno pada žutanac (žutnjak) na dno. To se dade opaziti ako prikriješ polovicu jajeta rukom pa ga tako napram svjetlu promatraš.

Hoćeš li razpoznati koliko je jaje staro a ti se drži ovog naputka. Rastopi u litri vode 127 gramah domaće soli a unutra turi jaje. Ako je jajetu 1. dan tad pada na dno, je li mu dva dana, ostaje više dna; ako imade, više od 5 danah, tad pliva; čim je starije tim više provirуje lupina iznad vode.

Najveći trg na guske je kod Berlina u predgradju Rumelsburgu. Na trg dovaža se danomice 40 vagonah gusakah i patakah. Uzmemo li, da stoji u jednom vagonu 1500 komadah, tad se dovaža danomice 60.000 komadah, na čedan pako 360.000 komadah gusakah i patakah. Iz Rumelsburga šalje se ta perad po cieloj Njemačkoj, Belgiji, Francuzkoj, Englezkoj, Švicarskoj itd. U cielosti dostigne broj gusakah na rumelsburskom trgu do 20 milionah komadah.

Mišece i štakore nište u Americi vapnenim mliekom (razpušćenim vapnom u vodi) komu se doda razmjerno velik dio modre skalice (zelenoga vitriola). Tom tekućinom taru i mažu se zidovi. U luknje gdje se sakrivaju te životinje nasiplje se tučene zelene skalice. Uspjeh — kažu — da je izvrstan jer da se ta gamad brzo izseli ili pocrkne.

Književne viesti.

Radi uzkog prostora našeg lista, moradosmo dugo izpustiti rubriku »književne viesti«, koju ćemo odsele točnije puniti.

Sledeće knjige primismo (što od nakladateljah što od samih pisacah) u poslednje vrieme te je našim čitateljem što toplije preporučamo:

Dežalić Velimir, Miklošić i Hrvati. Odgovor gosp. Matiji Murku, predsjedniku akad. družtva »Slovenija« u Beču. U Zagrebu knjigotiskarna i litografija C. Albrechta 1883. Ciena 15 nvč.

Krešić Mijo: Mladi trgovac. Praktična uputa za jednostavno vodjenje prometnih knjiga, trgovačko dopisivanje i mjenične poslove. Napisao.... Nagradjeno od »Matice Hrvatske« iz zaklade grofa Ivana Nep. Draškovića za godinu 1882. U Zagrebu 1883. Vlastitom nakladom pisca. Tisak C. Albrechta u Zagrebu. Ciena 1 for. 50 nvč.

Nemanić Davorin: Čakavisch-kroatische Studien (Čakavske hrvatske študije) preštampano iz sjedničkih izvještaja carske akademije bečke sv. 104 dio 1.

Hrvatske biblioteke br. 18. koji sadržaje pripoviest: Pavao i Virginija od Bernardina, St. Pierre-a preveo ju B. B. Dobiva se u akademijskoj knjižari L. Hartmana u Zagrebu. Ciena 15 nvč.

Lesage A. R. Zgode Gil Blasa Santillanskoga preveo Ivan Širola. Knjiga V. Sušak. Tisak i naklada Milana Kerdića. Ciena 15 nvč.

Univerzalna biblioteka svezak IV. Farizejka. Napisao Fernan Caballero preveo Fran S. Afrić Riečanin. Zagreb Naklada »Hrv. knjižare« g. Grünhuta. Ciena 12 nvč.

August Harambašić. Slobodarke (pjesme) Zagreb. Naklada hrv. knjižare g. Grünhuta 1883. Ciena 1 for.

„Zvonimir“. Hrvatski ilustrovani koledar za prestupnu god. 1884. Naklada Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu 1883. Ciena 60 nvč.

Mladi Hercegovac ili koledar hercegovački. Novi i stari za prestupnu godinu 1884 (godina 12.). U Mostaru. Tiskom Don Franje Milićevića. Ciena 20 nvč.

Miklaović Josip. Prve pjesme. Božićnica. U Zagrebu. U komisiji antikvare Ivančić i Strmecki. 1883.

Terezija ili mala milosrdnica. Djelce o čudorednom uzgoju. Hrvatskoj mladeži s talijanskoga jezika preveo Narcis Damin, Sa slikom, Karton 60 nvč, U Zagrebu. Naklada knjižare Mučnjaka i Senftlebena 1883.

Turgenjev Iv. Rudin. Roman ruski od Turg. (preložil M. Malovrh.) Pretiskano iz „Edinosti.“ U Trstu Tisk nove tiskarne pod vod. F. Huala, založilo uredništvo „Edinosti“, 1883.

Gjurković Dr. Viktor. Zdravoslovje djeteta. I. dio. O hrani djeteta u prvoj godini, U Zagrebu, Naklada knjižare Mučnjak i Senftlebena 1884,

Bianchini P. L. O uporabi dropa i drugih vinskih zaostataka, U Zadru, Brzotiskom „Narodnoga Lista“, 1883,

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Vjekoslav Sinčić, Trinajstići	1 for.	—	novč.
Kazimir Mandić, Perenići		50	»
Svjetko Batestin sakupio prigodom poučne ekskurzije u Zagrebu	15 »	14	»
Anto Mečar sabrao u veselom družtvu u Beču	8 »	14	»
Aug. Rajčić, glavar, Volosko	1 »	—	»
Rudolf Pilat djak, Pazin		50	»
Petar Baturić sakupio u Gracu	18 »	—	»
Svećenici prigodom smrti pok. dekana Spinčića u Kastvu	6 »	—	»
M. Grosman, učit. Kastav	2 »	—	»
Dr. Eug. Sladović, Jelša	3 »	—	»
Gjuro Miletić, Kuterevo	2 »	—	»
Sakupljeno u Trstu	1 »	50	»
Dr. Ante Starčević kao član utemeljitelj I. rata	10 »	—	»
Silvij Bićanić, Sušak	1 »	—	»
M. Mandić, urednik	2 »	—	»
Petar Flego	5 »	—	»
Josip Vlah, učit. sv. Matej	1 »	—	»
Dr. Antun Dukić	3 »	—	»
Jakov Lužnik, učit. Klana	1 »	—	»
Hrv. Čitaonica u Kastvu čisti dohodak zabave obdržavane dne 8 Oktobra ove godine	23 »	—	»
N. N. u veselom družtvu u Trstu	8 »	—	»

Dopisnica uredničtva: *G. P. Peslić Orlić Murter.* Mi Vam šaljemo redovito list. Krivnja je jedino na poštah. Kako je sa poštami kod Vas, čitajte u »Nar. Listu«, a da nije niti kod nas bolje, netreba ni dvojiti. Mi se tužimo redovito u svakom broju na te božje pošte ali reć bi, da nam je uzaludan sav trud. U koliko možemo, šaljemo Vam opet brojeve kojih niste primili.

G. I. H. u L. Vi nam dugujete predplatu za 3. godine t. j. for. 6.

G. A. J. Petrovaradin. Primismo predplatu za g. J. S. u A. Poštarina za tamo je za sada 1 for. a po novoj godini biti će više jer se čvrsto nadamo, da će se davna želja naša i naših čitateljah oživotvoriti. Srdačan pozdrav.

G. J. C. Poreč. Do konca godine hoće se 40 novč.

G. S. P. Sarajevo. Primili smo 1 for. iz G.

G. F. G. u M. Ona pomeišja nastala za odsutnosti urednika. Izpričajte nas. Živili.

†

Gospodja **Andrijana Perić** rodj. **Fioranti** iz Vodnjana, supruga g. **Matije Perića** ravnatelja pošte u Žminju i vrlog rodoljuba preminu nakon dulje bolesti dne 2 t. m. u 59 god. svoje dobe. Ostavila je rastuženog si supruga i dvoje izvrstno odgojene djece. Lahka joj zemljica!

Skladište svakovrstnih **čavlah** i **čavlićah za živinu, poslote** **podkove i druge ručne železnine,**

Petar Podgornik,

u Sežani

preporuča se svim trgovcem u **gradovih i na selu** za mnogobrojnu naručbu te obećuje, da će poslužiti robu **prve vrsti** po najnižoj cieni. Na zahtjev pošilje cienik. 3—1

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

Vrlo cieno! Vrlo cieno!

krojač u **Sv. Mateju kod Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . . 23 for. — nvč.
Odjeća iz štofe . 13-23 » — »
Hlače iz modroga platna . . . 1 » 50 »

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, prima ju natrag bez prigovora.

Prosta i fina roba!

Bez ove obranbene znamke, zakonom štićene, im ade se taj liek po dr. Malićeu smatrati kano padielan

Cviet proti trzanju,

po dr. Maliću.

je odlučno najbolji liek proti kostobolji i reumatizmu, trzanju po udih, bolesti u križu i živcih, otekli, utvrdnulim udom itd.; ako se rabi i kratko vrieme prestane posvema trzanje, što dokazuje množina zahvalnicah. Traži se samo *»cvet proti trzanju po dr. Maliću«* *s priloženo znamenje; 1. staklenica 50 nvč.*

(Obranb. znamka)

Zahvala.

Gospodinu **J. pl. Trnkoczyju**, liekaru u Ljubljani.

Moja je majka od kostobolje na nogi silno trpila i razna domaće liekove bezuspješno rabila. Pošto se je pako bolest što dalje sve većma pogoršavala a ona nije kroz više danah više na nogu stati mogla, sjetim se na **Vaš dr. Malićev kostobolni liek za 50 novč.** te si ga odmah naručim. I u istinu imao je **čudovit uspjeh** da se je majka nakom što ga je kratko vrieme upotrebljavala posve **težkih bolih oslobodila**. Punim osvjedočenjem **priznajem** dakle **dr. Malićev kostobolni cviet** kano izvrstan liek te ga svakomu bolestniku u sličnoj bolesti **preporučam**. Vašoj blagorodnosti izričem pako **najsrdačniju hvalu**; svim štovanjem.

Frane Jug,
posjednik u Šmarji kod Celja.

Planinski bilinski sirop kranjski,

izvrstan proti kašlju, hripavici, vratobolji, prsnoj i plućnoj bolesti; 1 staklenica 56 nvč. Koristniji nego li svi u trgovini se nalazeći siropi.

Krv čisteće krugljice o. kr. priv.,

nebi smjele unijednom gospodarstvu manjkati; one su već tisuć puta pomogle kad je čovjek zatvoren, kod glavobolje, kad su utvrdnula uda, pokvaren želudac, kod jetrnih i bubrežnih bolestih; u škatulah po 21 novč., jedan zamotak sa 6 škatulah 1 for. 5 novč, Razašilje se samo jedan zamotak.

Gori navedene specijalitete, koje su mnogoljetnim izkustvom kano **osobite uspješne** pripoznate, imade uviek čiste u zalogi i razpošilja odmah poštarskim pouzećem.

liekarna Jul. pl. Trnkoczy-ja „pri samorogu“ u Ljubljani. Mestni trg. br. 4.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA

Broj 22. **U Trstu 16. Novembra 1883.** **Godina XIV.**

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." Nar. Pal.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmjerno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se:

Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Početkom dojduće godine izlaziti će „Naša Sloga" svakih 8 (svakog četvrtka) ane svakih 15 danah kako do sada. O tomu govorimo na drugom mjestu.

Ovim pozivljemo dakle sve naše prijatelje, da se izvole čim prije oglasiti na novu predplatu.

Predplata za inteligenciju i sve one, koje je Bog obilatije nadario, iznašati će 5 for. na godinu ili for. 2 i 50 noč. za pol god.; jedino za seljake obaljena je ta ciena na godišnja for. 2. ili for. 1 za pol godine.

Novci nek se šalju administraciji „Naše Sloge" (Corsia Stadion 12.) i to najjeftinijim putem, t. j. poštarskom naputnicom.

Ovom zgodom opominjemo jošte jednom sve naše ljetošnje i prijašnje dužnike, da učine svoju dužnost, jer je nepošteno list primati a neplaćati ga. Koji nam nepošalje svoje zaostatke, tomu nećemo slati u buduće lista i biti ćemo prisiljeni, predati ga sudu.

U Trstu, 15. Novembra 1883.

Uprava „Naše Sloge".

Davno obećanje.

Do mala biti će tomu godina danah što je uredničtvo ovog lista bacilo u narod viest, da će «Naša Sloga», taj jedini hrvatski časopis u Primorju, postati tjednikom čim tomu okolnosti iole dopuste. Misao ta—prem stara—našla je medju našim čitateljstvom svuda odziva o čemu nas uvjeravaju tolika prijateljska pisma, tolike pobude i poticaji.

Naše čitaoce, većinom seljake, ne zadovoljavaše više toli riedko štivo, njim se hoće poduke i zabave bar svakog tjedna, svake nedelje. Uredničtvo uvidjalo je sa svoje strane, da »Naša Sloga» nemože više priteći svim važnijim dogadjajem, kao što su primjerice: državni, zemaljski ili občinski izbori u pokrajini, kad treba, da naš kmet imade bar svake sedmice savjetnicu »Slogu» pri ruci, nećemo li, da ga neuka i nestalna ne zavede protivnička nam talijanska struja.

Da zadovoljimo dakle davnoj želji naših čitateljah, osobito pako, da doskočimo višekratnim izdavanjem našeg lista svim potrebam, koje se u jednom ili drugom kraju pokrajine ukažu, *odlučili smo početkom nove godine izdavati »Našu Slogu» svakog tjedna.*

Na dosadanjem smjeru ili programu »Sloge» neće se drmati, ona će ostati vjerna svojim predšastnicam, jedino će se nastojati, da se u koliko je to moguće usavrši i upodpuni. Uzkijpro-stor lista priečio nam je osvrtati se na predmete i stvari našem narodu potrebite i koristne.

Podvostručenim izdavanjem »Naše Sloge» baviti ćemo se čim više i čim češće sa onom strukom, s kojom se naš kmet radja i umire, t. j. sa gospodarstvom. Mi smo u Istri loši gospodari, jer nas nijo u tom nikad nitko podučavao; gradili smo kotac kao što i naš otac. Tomu se mora doskočiti. Poučnimi i razumljivimi članci o svih granah gospodarstva nastojat ćemo izpraviti ono što je škola i vlada zanemarila.

Buduć se dobar dio našeg čitateljstva bavi sa pomorstvom ili s njim neizravno u doticaj dolazi, osvrnuti ćemo se češto na pomorske viesti, kano n. pr. na kretanje domaćih brodovah, i na slično pomorske viesti, Trgovačke viesti, koje možemo na vrielu crpiti i koje će svakako zanimati naše čitatelje u Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosni itd. donnašati ćemo u svakom broju. Tim mislimo doskočiti bar iz daleka pomanjkanju hrvatskog trgovačkog viestnika.

U sve grane ljudskog znanja i umenja u koliko te zasiecaju u život poljodjelca, obrtnika, pomorca i malog trgovca ćemo zagrabiti to ono što nam se bude činilo zdravo i probavljivo, našim čitateljem predstaviti.

Po komu od naših suradnikah ili dopisnikah dogodila se koja nehotomična krivnja. Često nagrne toliko materijala, da čovjek nezna što s tim početi. Tu valja nešto odložit za bolja vremena, nešto krnjit i kleštrit a Bogme s nečim i u koš. Odsele trebati će nam više materijala te se stalno nadamo, da će nam vierni ostati stari i novi dopisnici.

To su po prilici naše osnove i naša obećanja, nu sve navedeno bez novčane pomoći, bez obilate predplate, značilo bi graditi kule u zraku.

Nakom zrielog uvaženja dodjosmo do zaključka, da se mora predplata na »Našu Slogu« povisiti za inteligenciju na 5 for. a za seljake na 2 for. Uvidjamo i sami, da je ta svota koli za jedne toli za druge odveć velika, nu ako se uvaži, da će se dosadanji troškovi izdavanja našeg lista potrostručiti, tad zbilja nisu one svote previsoke. Tisak, papir, odpravničtvo, poštarski i erarni biljeg, bez ostalih troškovah uredničtva, narasti će toli visoko, da će biti sa predplatom od 2 for, za seljaka, jedva polovica istih namirena. Jedini erarni biljeg, s kojim nismo do sada posla imali, stojati će za svaki broj 1 nvč, a 1 nvč. obični poštarski biljeg, pa eto naraste jedino biljegovina na 1 for. i 4 nvč. na godinu.

Znadomo svi, da će našem siromašnom seljaku to dvie forinte odviše biti; on nesmaže toliko novca, da bi mogao smiriti sve svakdanje potrebe a kamo li da žrtvuje jošte 2 for. na čitanje novinah. Isto tako znademo svi, da je naš list namienjen u prvom redu seljaku, koga valja iz sna probuditi, osviestiti i na vlastite noge osoviti. On sam nemože, kako rekosmo, toliko doprinieti, da si drži jednu jedinu novinu, a onda što sliedi odatle? il da tu novinu napusti, da ostane i nadalje u tmini neznanstva, da bude i nadalje svačijim pometalom, ili da mu oni priskoče na pomoć, koji su vični i kadri više žrtvovati. Na Vas je dakle rodoljubi hrvatski i slovenski, mu gdjegod se vi nalazili, da pritoknete istarskomu seljaku u pomoć. Od Vas očekujemo mi to punim pouzdanjem, uvjereni, da nećete dopustiti, da naš list propadne i tim da se liši istarski Hrvat jedine duševne hrane.

Ta svi smo skoro, koji smo iole štogod naučili, to postigli žrtvami; odrasli smo, odgojili nas dobročinitelji ili cieli narod žrtvami, odkidajuć koricu hleba od ustih, da nam pomogne do samostalna života. Sve, što iole vriedna i cienjena uživamo ili posjedujemo, sve je to plod žrtve pojedinacah ili cielog naroda. Pa kad smo sa žrtvami uzrasli, kad nam je stati danomice otvorenom desnicom, da pomognemo ovoj ili onoj sirotiniji, da dozovemo ka životu ovo ili ono narodno poduzeće, koli nam mora biti svim bez razlike sladja žrtva proizlazeća iz najplemenitijeg uvjerenja, da činimo najsvetiju dužnost čovjeka i rodoljuba! Pa kolike bile potrebe hrvatskoga plemena u pojedinih pokrajinah, jedva da je i jedna veća nego li je naša a stoga je i dužnost pojedinca i svih, da nas u nevolji pomognu, da nas iz biede iztrgnu.

Kad je ono nedavno Istran radi nerodice gladovao te mu braća izvan Istre pritekoše milodari u pomoć, da se preko zime prehrani, da se slab, žedan i gladan nestrovali u grob, koli mu bijaše sladko svako zrno žita, svaki zalogaj krumpira koga mu milosrdni brat darovao! A što je tielesna bieda napram biedi i nevolji duševnoj? Prem siromasi, poštenim i marljivim radom sačuvat ćemo si makar i golo tielo al pružite nam pomoć, da nahranimo naš um, da se podignemo do čovječjeg dostojanstva. Čitanjem i naukom zadojeni, znati ćemo si laglje tielesne potreboće proskrbiti, što nam je danas u ovih okolnostih nemoguće.

Ne plaši se dakle nitko ove žrtve, koju doprinaša na žrtvenik čiste narodne ljubavi, ljubavi koja mora jedino ljubavlju i zahvalnošću roditi. A zar imade veće zahvalnosti na svietu nego li kad se vraća milo za drago? **Hrvati i svi prijatelji naši!** *pružite nam* **„milo"** *a mi Vam zadajemo tvrdu vjeru, da će Vam jednoč zato vratiti istarski Hrvat* **„drago"**.

† Antun Spincić.*)

Rokovo, Rokovo! koli si ti uvjek bila liepa za nas koli vesela, a ljetos? Ljetos si nam tužna, žalost naviestila, ljetos si nas tužna, u crno zavila! Nemila smrt onih je danah neumoljivim svojim srpom zamahnula i posjekla glavicu najliepšoj ružici u perivoju našem; Antuna Spinčića župnika i dekana Kastavskoga nam je pokosila! Sve zanjim plače, sve jadikuje! Rodbina izgubila je svoj ponos i diku, svoje uporište, puk kastavski svog dobrog pastira, crkva svog uzor svećenika a hrvatski narod prokušana i značajna rodoljuba!

Rokovo, Rokovo! dugo te nećemo zaboraviti!

Antun Spinčić rodio se 7. jenara 1828 u selu Spinčići kod Kastva, od roditeljah vrlo radinih i vrlo pobožnih al i vrlo siromašnih. Nastupiv 7. leto dobe svoje, počeo je polaziti kastavsku pučku školu, ono doba njemačku. Više puta znao bi pripovjedati koli se to njemu, još djetetu, nenaravnim vidilo, da mu se kod kuće i u crkvi hrvatski a u školi njemački govori! U Kastvu je svršio dvie normalne škole a treću pod Zaharom na Rieci jer ga roditelji bili Bogu posvetili, prem vrlo siromašni. Svršiv normalne škole, stupi u gimnaziju u Pazinu gdje je svršio onih šest razredah. Buduć vrlo marljiv djak a siromašan, primiše ga zatim u sjemenište u Gorici, gdje je god. 1849 i 50 svršio tako zvanu filozofiju. Još u Pazinu upoznao se i sprijateljio sa sadanjim tršćanskim biskupom i pok. Ujčićem, a u Gorici bio je sa pok. Križmanom i Martelancem jedan od prvih, koji se izpitu zrelosti, baš one godine uvedenom, podvrgao i sretno ga položio. — Tad stupi a sjemenište kao bogoslov pa svršiv tri godine u Gorici, podje četvrtu u Trst, gdje je pod vodstvom neumrlog Dobrile svršio bogoslovne nauke i 20. augusta 1854 redjen bio.

Netreba, mislimo, ni spominjati, kako je naš Tone u Trstu u kratko postao ljubimcem Dobrilinim, koji ga smatrao ne svojim učenikom već iskrenim prijateljem i, skoro bi reko, drugom. Pokojni Dobrila je to svuda

*) Radi preobilnog materijala zakasnili smo tiskom.

otvoreno pokazivao i kod stola i na šetnji i u razgovorih i u družtvu a naš Tone mu zato i ostao do svoje smrti haran i zahvalan. Prva župa u kojoj je naš Ante služio bila je pazinska, gdje je medjutim ostao samo kakva tri mjeseca jer već u febraru 1855 morade u Umag na mjesto pokojnog Mitrovića. U Umag je naš pokojnik vrlo nerado išao, jer je to čisto talijanski gradić na obali zapadne Istre, a on talijanski jezik nije nego slabo poznavao, ali ipak ode i za kratko doba omili onomu puku na toliko, da ga već 1857 god. pošto je plovan starac Benčić umro, svojim župnikom odabraše. Osobitih si je zaslugah pokojni naš Spinčić u Umagu stekao 1855. godine, prigodom kolere. On je, nemareć za svoj život, hrlio danom i noću od bolestnika do bolestnika, tješio umiruće i preostavše sladkom rieči svojom. Zaslugah, koje si je on onom prilikom za Umažane stekao, nisu ovi ni danas zaboravili niti će ih tako naskoro zaboraviti. To su mu kasnije Umažani više putah i činom pokazali. — Kako spomenusmo, po smrti plovana Benčića bude naš Tone, pošto je jedva tri godine, kao dušobrižnik služio, imenovan župnikom u Umagu i biskupija ga na to imenova dekanom a vlada školskim pučkim nadzornikom u onom kotaru.

On je bio plovan onakav, kakva si ga čovjek samo pomisliti može. Njegovo geslo bile su rieči Isusove: Idite i učite moj nauk. A tako je on uvjek i radio. Podučavati puk, izpovjedati i bolestnike pohadjati po danu i po noći bila je njegova najveća briga, da, reć bi zabava. U jutro i po podne našao bi ga čovjek u crkvi gdje djecu podučaje ili odrasle izpovjeda. A da je znao i kano poglavar sa nižjimi, plemenito postupati svjedoči nam evo ovaj slučaj: Jedan njegovih podčinjenih donio mu tužbu proti drugu svomu s molbom, da ju čim prije na višje mjesto odpošalje. Znajuć naš Ante o čemu se radi, primi tužbu i položi ju na stol. Za nekoliko danah, dodje dotični pitati jeli već došo kakav odgovor od biskupije na njegovu tužbu a Tone mu odgovori, da nije. Malo danah za tim dodje opet isti tužitelj al dobi isti odgovor, kad pak nakom još nekoliko danah opet dodje, pokaže mu Spinčić zapečaćenu tužbu, na stolu ležeću i reče: kako ćete da Vam dodje odgovor, kad je vaša tužba još evo ovdje! — Tužitelj mu na to odgovori: Hvala vam liepa prečastni, da niste taj spis dalje poslali; vi ste meni i drugu mnogo neprilikah i neugodnostih svojim razborom prišparali. — I drugih se crticah o njem pripovjeda, medju inimi čuo sam evo i ovu: Umažke djevojke kad bi se vjenčale, imale su običaj, tekar kad bi ih svećenik po treći put pitao, dali uzimlju polag klečećega mladića za svoga zakonitoga muža, odgovoriti svoj »da», a to je njemu neugodno bilo. Vidiv medjutim, da nekoristi ni prodikovanje ni nagovaranje, što učini naš Tone?

Kad se jednom približio bio opet jedan par mladih k oltaru, i on zapitao mladića po običaju, ovaj odmah jasno i glasno odgovori «hoću» a kad zapita djevojku ona mu, opet po običaju, ništa ne odgovori. Crkva je bila puna ljudih, med kojimi bilo mnogo stranacah mornarah, koji su se bili slučajno u onoj luci radi slaba vremena zaustavili i naš Tone videći, da je došo zgodan čas, da onu zlu navadu korenito izlieči, nezapita djevojku po drugi put dali uzimlje polag klečećega mladića za svoga zakonitoga muža; već reče mladoj: kad se još odlučila niste, idite, promislite i vratite se sutra; okrene im ledja i zaputi se put sakrestije. Videć to zaručnici, poskoče oba za njim vičuć »hoćemo», «hoćemo.» Od onoga dana nije mu višo bilo treba po dva puta pitati djevojke, već mu one odgovarale svoj »hoću» još prije neg bi on svoje pitanje svršio.

Nu evo još jednu krasnu: — Pošto je već bio župnik u Umagu, odputi se jednom parobrodom put Trsta. Na parobrodu nadje nekog gosp. G. V. iz Vodnjana, prijatelja pokojnog plovana Benčića, koji ga odmah nagovori i zapita: Vi ste gospodine iz Umaga zar ne? Jesam gospodine, odgovori Spinčić. A kako stoji plovan? Kako kad, sad dobro sad slabo.— Jeli se još uvjek onako rado šali? Da, kad je dobre volje ... i tako dalje dok mu napokon g. V. ne reče: Vi se gospodine samnom šalite. Nipošto. — Nije li možebit plovan Benčić umro? Niste li vi možda plovan u Umagu? Da, on je umro a ja sam plovan. Dakle ste vi dosad, samnom šalu zbijali? Ni malo gospodine; Vi ste me pitali o plovanu a ja sam vam o plovanu odgovarao. — Oba se nasmijali i dalje prijateljski razgovarali.

Godine 1868. umro u Mošćenicah plovan Jurinac, a na njegovo mjesto bude imenovan naš Spinčić. On nebi bio do smrti ostavio Umaga, jer ga narod u veliko ljubio i štovao al nesretna groznica lomila mu godimice kosti i on se napokon odluči i ode u bolji zrak i bliže svom rodnom mjestu Kastvu za kojim je uvjek težio.

Košto u Umagu tako i u Mošćenicah radio je naš Tone neumorno u vinogradu gospodnjem: Prodikaonica i izpovjedaonica bili su mu najobljubljeniji prijatelji.

Tko se je ikada prolazeć Mošćenicami, kod njega oglasio, tomu netreba sigurno, da mi o njegovoj gostoljubivosti pripovjedamo, dosta će biti ako kažemo, da je on uvjek siromah bio. Što je dobio, to je dielio sa siromasi a ono što si je bio za se ostavio, dielio je opet sa prijatelji.

Nu Spinčić zaslužan je i na narodnom polju. I on je bio jedan od onih vriednih naših svećenikah, koji su shvatili svoje svećeničko zvanje na ladanju, i uz brigu za dušu svojih ovacah, nezaboravili nikada niti na prosvjetljenje njihovo.

God. 1873. po smrti Antuna Rubeše glavara kastavskoga i zastupnika na porečkom saboru, bude naš Tone zajedno sa prijateljem si Andrijom Štrkom izabran u pokrajinski sabor zastupnikom.

I tu se naš Tone pokazao onim koji je uvjek bio. Učinio je uvjek što se učiniti dalo i što mu savjest i značaj poštena čovjeka nalagali.

Početkom tekuće godine umro u Kastvu starina Vlah plovan i dekan a poslje Vazma vidimo našega Spinčića na njegovom mjestu. Nu koli je Vlah dugo onom velikom plovanijom upravljao, toli je Spinčić malo; reko bih skoro, koliko onaj godinah, toliko ovaj danah. Jedva 100 danah župnikovao je dobri Tone u rodnom si gradu, na vrhuncu svojih željah i težnjah, ali u to malo vremena učeć i prodičuć pridobio si srca svih župljanah tako, da su isti, čuvši za njegovu naglu smrt, niemi jedan u drugoga gledali i pitali se, jeli to istina, jeli moguće, da to istina bude, da im Bog tako dobra pastira u tako kratko vrieme diže? Njegova smrt bila je obća nesreća u kastavskoj plovaniji, obća je to bila žalost! Vidilo se to najbolje pri njegovom dogrebu, koji je bio tako sjajan, da sjajnijega Kastavšćina vidila nije. Bili su pri pogrebu svi bližnji svećenici i njegovi prijatelji a i iz Rieke došlo ih više. Zastupnici naši na porečkom saboru, čim su začuli za groznu tu nesreću, ostavili su Poreč i pritekli, da mu posledjni put u ugasle one oči pogledaju, da ga jadnoga pomognu na vječni počinak spraviti. Sprovod vodio je Prečastni Andrija Štrk kanonik i župnik kod sv. Justa u Trstu, njegov od djetinstva prijatelj i ljubimac!

Žalostna Rokovo, žalostnu si nam ljetos uspomenu ostavila! Slava ti Tone dični prijatelju! dao nam Bog, tebe vriednog nasliednika!

U Kastvu mjeseca rujna 1883.

DOPISI.

Na Krku, *8 studena 1883.*

Kosti oplakivanog a nikad neoplakanog biskupa krčkog Ivana Josipa Vitezića prenesoše se veličanstvenom svečanošću dne 6 tek. mj. iz krčkog mirodvora u stolnu crkvu krčku, gdje bijahu položene u posebnu raku u pobočnoj kapeli sv. Križa. U predvečerje same svečanosti pobojasmo se za vrieme, jerbo je tmušna jugovina prietila daždom, ali već krasno proljetno jutro dojdućeg dana vabilo je ljubljeno svećenstvo, da dodje u Krk i tako zasvjedoči još jednom svoju sinovlju odanost pram tolikomu i takvomu dobrotvoru i otcu. Uz mnoge svećenike došli su i košljunski redovnici, kojim je pokojni biskup bio više nego dobrotvor, on im je bio zaštitnik i zatočnik u svih nevoljah kojimi ih je sila vremena stisnuti mogla. Krasna bila je i kita pokojnikovih rodjakah koji su došli iz Vrbnika, da se poklone i pomole kostim onoga, od kojega su za života imali toliko i toliko dokazah ljubavi. U osam sati i pol krenulo je svećenstvo iz stolne crkve u mirodvor, gdje su već čekale sve mjestne oblasti uz mnogobrojno pučanstvo. Nakon kratke molitve krenusmo natrag prama crkvi u pobožnom koracanju dok su pokojnika nosili četiri svećenika. Odmah iza liesa sliedio je naš velezaslužni i neumorni Dinko Dr. Vitezić uz ostalu rodbinu pokojnikovu a iza njega činovnici i ostalo pučanstvo. U crkvi bila je pjevana mrtvačka služba, iza nje sv. misa a nakon toga položismo lies u odredjenu raku povrh koje stoji krasno mramorno popersje ljubljenog pokojnika sa zgodnim napisom, iztičućim u kratko sve poglavitije momente njegovog života.

Mi se, otče, stobom na novo dielimo, ali znaj, da je naša uspomena na tebe još uvjek neizbrisiva; a ponajpače kada uzgledamo u svojoj sredini tvojeg ljubljenog brata, a našeg prvaka u borbi za naš u narodnu obstojnost. Dà, mi imamo vam dvojici na mnogomu zahvalni biti, pa ako i jest bila božja volja, kojoj treba, da se svi klanjamo, pozvati vas jednoga k sebi, srce naše, ono hrvatsko srce koje nikud neprestaje ljubiti, neprestano nam šapuće, da se naš nezaboravni biskup još uvjek u vječnoj domovini sjeća svojih ljubljenih sinovah. A mi, što ćemo mi? Moliti se za dušu onoga, koji je braneć svećenstvo od nedostojnih napadajah protivničkih znao reći u brk popu pop a bobu bob; moliti: se za žalostnu domovinu našu ... oh Bože! kad će već jednom kraj biti tolikim žalostim koje nas odasvud biju?

Iz Motovunšćine, *početkom oktobra.*

Bio bih Vas odmah obaviestio o zadnjih izborih ove obćine, ali čekao sam konačni uspjeh, za kojeg se još ni danas nezna. Što je bilo dosad, evo koliko Vam u kratku mogu kazati. Na izborih borba je bila žestoka; tri su stranke bile, svaka za se vojevala: stranka Corazza-ova, stranka Kamalićeva, preko njegovih opravnikah i naša izvanjska.« U trećem tielu videć, da naša stranka priteže, prve dvie se sjediniše, i tako sa malo glasih nas domogoše. U drugom tielu glasovaše opet svaka napose, i ovde sa malo glasih pobjedi stranka Corazza-ova. U prvom tielu stranka izvanjska, videć da za nju neima ufanja, nehtje vojevat. Tako stranka Corazza-ova prodre u prvom i drugom tielu. — Neću reć, da smo poraženi, jer od osam izabranih viećnikah izvanjskih, većina ih je od onih, koji su bili od nas predloženi. Ali većinom sveukupnom viećnikah, kako smo htjeli, ne prodriesmo. Pak nije se ni čudit, kad se promisli, na kolike smo potežkoće nagazili; kako onih danah naša gospoda, videći svoju vlast u pogibelji, skočiše da ju obrane! Bože moj, viditi ih kako obliću — osobito braća C. okolo izbornikah; onde fanti ili caffi, sluge, prirepine, prijatelji, svi: all' armi!! Mole, zaklinju, obećivaju, priete; tu novci iz ruke u ruku pa, kidanje listićah i tiskanje drugih, tu varke; šalji po Petra i po Pavla, da za boga dodje birati, pravom ili ne, to su malenkosti, samo neka je za nje; njihove punomoći dobre a naše mnoge odbačene. — Koliko brižnih kmetah, osobito od Montrilja je *moralo* glasovat proti svojem osvjedočenju. . . . Te farò subito la petizion!! . . . Ala viteške borbe!? Slavno li je tako pobjediti!! . . . sramotno!

Što se u obće može reć o našem kmetu, žalibože prama potrebi, malo ih je došlo na izbore. Ne tako Rakotolci i Močibobari; oni skoro svi dodjoše, te su se borili ko lavi neustrašivo i složno; premda nekoji i dužni, ipak manovre gospodske ih ne zableniše. Tu hvalevriednost zaslužuje i ono malo kmetah koji su došli za našu stranku od Novaka i Montrilja. Ali opet govorim malo. Da ih je još bilo samo desetak, pobjeda bi stalno bila naša.

Glede dviju strankah nami protivnih, evo što mogu reći: Corazza je najmogućniji u Motovunu, te ima mnogo upliva. On je prilično neodvisan od onih milih gospara porečke junte. Za to gg. Vidulić i Amoroso volili bi si poslušnijeg načelnika u Motovunu. Pak bi se »baki« htjelo, da načelnik izpane od Kamalićeve stranke; i to u osobi g. Rocca — koji reć bi da za tim i čezne. — Nam nije po ćudi ni jedan, ni drugi. Nu od dva zla izbiruć manje, manje bi zlo bilo, da nam načelnikom bude onaj, koji nije sa svim orudje onih glasovitih protivnikah hrvatskog narodu u Istri. — Iz početka rekoh, da se konačni uspjeh izborah još ni danas ne zna; a to, jer se je od Kamalićeve stranke s nekojim od izvanjske, uložio utok proti sveukupnom izboru, pa o tom još stvar visi.

Iz Omišlja.

Nadam se, da će slavno uredničtvo »Naše Sloge« ustupiti malo mjesta ovim mojim redkom, zašto ga najuljudnije molim. Što mi je pako pero u ruke utislo, razabrati će čitatelj iz sledećega:

Odkad se kod nas promjeni obćinsko upraviteljstvo, istini na čast moramo pripoznati, da stvari naše okrenuše nešto na bolje. Vidi se, da ljudi kojim povjerismo obćinske naše stvari imadu dobre volje i sjegurno goje dobre nakane. Na žalost opaziti nam je ipak, da uz sva ta dobra svojstva, treba tim ljudem više muževne postojanosti i radinosti; a da su ljudi kratkih krilah, pokazali su to najbolje prigodom zadnjih krčkih zastupničkih izborah, gdje dvojica od naših fiducijarah nehtjede podpisati »prosvjeda«, da se tobož nezamjere krčkomu »usrećitelju«.

Talijanski se još kod nas uvjek na obćini uredjuje i piše. a kriva je tomu ta okolnost, da neimamo čovjeka, koji bi bio u stanju voditi obćinske poslove u hrvatskom jeziku; kriva je donekle tomu i preobzirna naša podeštarija, koja drži na upravi tajnika, koji nezna ili bolje koji neće, da zna za svoj materinski hrvatski jezik, a kao stara prirepina i prevejani konsul kapetana, buni i on narod proti popovom jer da ih isti kane prodat Hrvatom, samo da se oni mastnijih zalogajah i veće plaće dočepaju!! . .

Jošte jednu. Već od više vremena uvukla se kod naše mladeži zlokobna neka razuzdanost i nesretni običaj klatarit po noći po selu te bukom i vikom uznemirivati mirne i trudne naše seljake. — Tri četiri derana, usudjuju se po noći usred sredine našeg sela rulliti talijanske i hrvatske neke pjesmurine, koje nisu niti Talijanom niti Hrvatom na čast; — pa ipak toj očitoj sablazni nije vredna na put stati naša podeštarija, valjda opet zbog prevelike obzirnosti, jer ona sjegurno i sama uvidja, koliko pri tih okolnostih naš dobar glas trpi. Tjerat dakle od našeg mirnog i poštenog sela ovakve sablazni, dužnost je svakog pravog i iskrenog rodoljuba, tim većma one oblasti, koja mora paziti na red i mir u obćini.

Iz Sovinjaka *početkom novembra.*

Veleštovani g. Uredniče! Molim Vas da uvratite u dičnu »Našu Slogu« sledeći dopis, prem se tiče više privatne stvari, al neka sviet znade kako gospoda Talijani s nami postupaju. Mjeseca novembra 1880 prosio me g. Ivan Krstitelj *Delfabbro* iz Buzeta, da mu najdem dva čabra crnoga vina jer, da mu toliko fali za napunit bačvu. Obećao sam mu to i rekao, da ako ne najdem drugdje vino, da ću mu dati svoje. Reče mi jošte, da mu vino donesem pokusit a za trud, da će mi dati što budem pitao.

Tražemo vino našao sam kod jednoga kmeta; ponio sam sobom u Buzet posudicu, da ga Delfabbro kuša i pogodio ga s njim po 9 for. čabar.

Dogodilo se, da je rečeni kmet vino drugomu prodao prija nego li sam iz Buzeta došao. Na to sam uzeo svojega vina i dvie vrati drugoga i ponesao u Buzet na kušnju i da si izabere koje li vino voli, buduć me je kmet kod kojega sam bio vino pogodio, prevario. G. Delfabbro skočio je na mene, da on vina drugoga niti kušati neće već da mu donesem ono što je pogodio, inače da mi protestira škodu od 15 for. On mi zbilja učini petieljon i protestirao škodu od 15 for. koju da je pretrpio na dvih čabrih vina! Sudac me odsudio, da moram platit 15 for. škode i 3 for. 63 nvč. za trošak. Troškove sudbene platio sam odmah ostalo nisam.

Nekoliko danah zatim, išao sam ka g. Delfabbru i pitao ga, da ako hoće, da ću mu platiti tu škodu jer da ne želim, da mi naprti opet kakove troškove. On mi reče: »vi stojte u miru, neću vam ništa učiniti; znadem da ste vi nedužan; ja sam vas prosio a ne vi mene; hotio ste mi poslužiti kako sam vas prosio, nu vi niste kriv što je kmet drugomu prodao vino; žao mi je što sam vam to učinio nu sve ćemo poravnati kano dobri ljudi; za buduću berbu donest ćete mi jednu brentu grozdja i jošte kakovu malenkost a ja ću vam napisati namiru, da sam naplaćen«. Bio sam odpotle više putah kod istoga gospodina, nu on bi mi uvjek govorio, da mirujem jer da će mi obznanit prije nego li poduzme kakav korak. Dne 9. listopada bio sam opet u Buzetu po svojem poslu, gdje sam doznao od prijateljah, da će doći sledećeg dana sudbeno povjerenstvo u Sovinjak rubati me jer da mi je učinio g. Delfabbro ekzekuciju. Otišao sam odmah do njega i pitao ga, zašto li mi je učinio ekzekuciju a da mi nije o tom ništa obznanio — kao što je to bio obećao. Prosio sam ga, da me počeka dok prodam vino te da ću ga pošteno platit, nu on mi odgovori: »non vi aspetto più, za tre anni podevi pagarmi e vojo andar avanti coi atti« (nečekam vas više; u tri godine mogli ste me izplatiti; hoću da pravda ide dalje). Mislio je gospodin, da se nemogu pomoći, nu ja mu odmah rekoh, neka učini račun te da ću ga izplatiti. On to i učini i to ovako:

Di capitale	for.	15.—
Interesse di tre anni a 6% .	»	2.70
Istanza d' oppignoramento e bolli	»	1.63
	for.	19.33
Prije platio sam sudbene troškove	»	3.63
Jedna brenta grozdja	»	1.—
	for.	23.96

Eto ti mili čitatelju potroška od 23 for. i 96 nvč. jedino zato, što sam učinio g. Delfabbru ljubav. Tako nam vraćaju naša gospoda milo za drago! Trošak taj sam platio, pa mirna Bosna, ali ovo priobćujem svietu nek vidi i čuje što mi sirote u Istri trpimo od naših gospodarah.

Nisam ja zaisto jedini u Istri komu se tako dogadja, biti će nas na stotine, nu svaki nemože ili nesmije, da ovakva »*djela milosrdja*« na svietlo božje iznaša. Vidite dragi suobćinari buzetski što su gospoda učiniti kadra! Ono što se meni dogodilo danas, vas čeka sutra ako svi skupa ne otvorimo oči. Pred vrati su nam občinski izbori. Pokažimo, da nećemo nikomu da služimo a najmanje Krnjelom. Dogovorimo se i složimo kano braća pa izaberimo u obćinsko zastupstvo muževe našeg roda i jezika koji nas neće kano i Krnjeli strić i musti, već će raditi za nas kao sami za sebe.

Iz Poreščine.

Mnogo se po novinah piše o budućem Porečkom biskupu. Nagadja se, da će biti taj ili ovaj, nu mislim da mlatimo svi skupa praznu slamu.

Evo me, da Vam priobćim što se govori o tom u samoj biskupiji, koje se taj predmet najviše tiče.

Sva naša inteligencija želi vruće imati biskupom poznatoga učenjaka i čestita svećenika g. Dra. Ivana Crnčića, kanonika Sv. Jeronima u Rimu. U tom se s nami slažu svi pravi svećenici talijanske narodnosti, kojim je stalo, da zavlada ljubav i sloga medju pukom ove biskupije. Crnčić je rodom Istranim, dakle nije niti »cranzo niti croato da Zagabria«; on poznade izvrstno talijanski i hrvatski jezik a njemačkoga dobro. Njemu su poznati vrlo dobro naši odnošaji, i to koli gospode toli seljakah, jer je s prvimi dosta obćio i pismeno obći, a od seljaka je sam potekao.

Poznat je kano osoba učena, triezna i pomirljiva a takovu nam se hoće, jer samo takova može biti nepristrana, što je neobhodno potrebito za vrhovnoga pastira u biskupiji, gdje stanuju dvie ili više narodnostih.

To je želja to su izrazi, koje se lahko čuje skoro po svih župah, medju crkovnjaci i medju svietovnjaci, koji sami poznadu ili su čuli spominjati g. kanonika. Da nam se želja izpuni, prionuo bi opet naš jadni seljak čvrsto uz svoga nadpastira uzljubio bi još većma sv. vjeru kad bi čuo ili vidio, da njegov nadpastir poštuje kmeta, njegov jezik i sve njegove svetinje. Odkad smo izgubili nezaboravnoga Dobrilu, nije više čuo naš dobri kmet javno progovorit svoga nadpastira u našem materinskom jeziku. Da to djeluje na narod, netreba dokazah; da si to zapamti narod, neću dokazivati.

Raztužilo nas bilo g. Uredniče ponašanje porečke gospode napram našim zastupnikom nu danas ne žalimo, da su onu sablazan izvoli. Upoznali smo bolje naše protivnike a naše muževe, koje smo do tada samo štovali, danas cienimo i ljubimo a njihova rieč nam je sv. evandjelje, jer znamo, da oni samo za pravednu stvar rade i trpe.

Porečkoj konsorteriji dajem iskren savjet, da nastavlja i nadalje započete fakinske izgrede, te može biti uvjerena, da si tim stiče lovor-vience, koji neće uvehnuti a na koje mi nećemo nikad zaboraviti.

Iz koparskog *kotara.*

Plači, plači tužna Istro! A kako nebi plakala? Čovjek kudgod okom krene ne vidi nego tugu i žalost.

Hrvatski ili slovenski narod je zanemaren i zapostavljen. Materijalno propada jer ga lihvari gule i zlostavljaju, da je Bogu plakati. Ako tužan seljak želi prodati nešto od svojih proizvodah, to je presiljen u talijanskih gradićih prodati za nizku i sramotnu cienu. Ako želi pako kupiti štogod u gradu, to mora na pezu zlata plaćati. Istrijanski trgovčići Krnjeli, ti su gori od poljskih židovah. Narod sam si ne može pomoći, jer je neuk i plašljiv. Obćine hrvatske ili slovenske riedke su, koje bi imale svoju pučku školu, premda moraju sve bez razlike plaćati velike poreze i ogromne adicionale.

U Kopru obstoji gimnazij, realna škola u Piranu, nautička škola u Lošinju, nekakva ratarska škola u Poreču, ali žalibože u svih tih c. kr. zavodih talijanski je učevni jezik. U Pazinu, gdje nema nit jedne njemačke obitelji, obstoji c. kr. njemački gimnazij!! Hrvati ili Slovenci Istre, ako žele svoju djecu naobraziti u srednjih školah, prisiljeni su ju poslati u talijanske ili njemačke škole. Koliko truda i muke stoji hrvatsku ili slovensku djecu, dok nauče talijanski ili njemački jezik, da mogu u tom jeziku kakovim uspjehom napredovati!

Dokazano je da su najljući neprijatelji svoga jezika i roda većina hrvatskih ili slovenskih mladićah, koji izadju osobito iz koparskoga gimnazija. Evo primjera: Pred malo godinah službovao je u Kopru c. kr. financijalni činovnik, Slaven. Ovaj nesretni otac imao je tri sina u koparskom gimnaziju, dva su mu pobjegla u Italiju, čim su svršili gimnazij. Takovih slučajevah ima više. I prošle godine bilo je nekoliko djakah izključeno radi javnih političkih demonstracijah. To su dakako posljedice uzgoja.

Hrvatska ili slovenska djeca, polazeća talijanske škole, moraju posve zaboraviti a kašnje—zanjekati svoj materinski jezik. To je naravski. U školi i u obitelji gdje su nastanjeni, čuju govoriti samo talijanski. Na ulici isto tako čuju govoriti i pjevati samo nećudoredne talijanske pjesme. Njihovi suučenici Taljijani ih izsmjehavaju u školi i izvan nje, tejih zovu *ščavi*, a profesori ih muče bez milosrdja dok ne nauče gladko govoriti »la lingua del sì« i ne daju njim mira dok ne iztjeraju iz njih zadnje tragove narodnog čuvstva.

To je grozno!

Na c. kr. koparskom gimnaziju podučava se hrvatski jezik, kao slobodan predmet, ali toga uče riedki.

C. kr. učiteljište u Kopru prava je smjesa. Školska obuka traje u tom zavodu četiri godine, i to u četirih posebnih tečajih. Prividno obstoje tri odjela, naime: hrvatski, slovenski i talijanski.

Budući učitelji hrvatskih, slovenskih i talijanskih pučkih školah, uče svega i svačesa al namuče se najviše njemačkim jezikom. Učiteljski pripravnici kada stupe u prvi tečaj, znadu nekoji jedva čitati njemački, ali ipak moraju odmah pifljati nekoje predmete u tom njim nepoznatom jeziku. Nečuveno ali je tako! Već u prvih tečajih predava se pripravnikom svim bez razlike narodnosti u njemačkom jeziku: muzika, gimnastika, ratarstvo, naravopis; a risanje predava se talijanskim jezikom hrvatskim i slovenskim pripravnikom! U drugom tečaju predava učitelj svim pripravnikom bez razlike narodnosti dušoslovje, zatim u trećem i četvrtom tečaju pedagogiju u njemačkom jeziku!!

U četvrtom tečaju svi kandidati moraju biti već usavršeni Niemci, jer njim se u tom jeziku predavaju svi predmeti osim vjeronauka.

Barem da bi u tom bili Slaveni i Taljijani u Primorju složni i ozbiljno zahtjevali od vlade, da njim se učitelji u svojem materinskom jeziku odgajaju.

Da vidimo, kako stojimo sa činovnici u Koparskom političkom kotaru.

Ako čovjek dodje službeno u sudbeni ured ili u njeg slučajno zaviri, tu vidi skoro svaki dan množinu hrvatskih ili slovenskih seljakah. Ti ljudi dolaze u sud tražiti pravicu. Tu se radi o mojem ili tvojem, a više puta radi se o životu ili o smrti dotične stranke. Sudbeni činovnik mora razumjeti posve dobro stranku, ako joj želi nepristrano i pravedno krojiti pravicu. Dali poznadu hrvatski ili slovenski jezik svi činovnici kod c. kr. suda? U Buzetu*) ali u Piranu kod c. kr. suda nejma činovnika, koji bi razumio dobro napomenutog jezika. Ima i takovih, koji ne razume niti rieči.

U Kopru kod c. kr. suda službuju sledeći činovnici: sudac, dva pristava, jedan askultant, koj očekuje danas sutra mjesto pristava, tri kanceliste i tri ili četiri dijurniste. Kad bi se napomenuti c. kr. činovnici podvrgli izpitu hrvatskoga ili slovenskoga jezika, pa da njihov izpitatelj zbroji sve izraze slavenske, koje ta gospoda razume i pravilno izgovoriti znadu bilo bi ih manje nego je u godini danah. Ta gospoda, koja su plaćena i slavenskim novcem, javno kažu: »*tutti i villani dell' Istria parlano o comprendono oltre la lingua ščava, anche l' italiano* (?!)

Dragi g. uredniče, da Vam je biti u sudbenoj dvorani, pa da slušate te činovnike preslušavati ili razpravljati u našem jeziku! Vi bite gorko uzdahno. To Vam je smiešna i žalostna komedija. Tako će biti bez dvojbe po cieloj Istri, gdje činovnik nerazumije stranke ili obratno. Kod c. kr. poreznog ureda osobito mladji činovnici ne razume nit rieči slavenske. Valja znati i to, da ima i takovih činovnikah, koji misle i skoro zahtjevaju, da naši seljaci moraju poznavati, tobože službeni, talijanski jezik. Tomu nesmje tako biti! Činovnik mora poznavati ili barem razumjeti jezike, koji se govore u pokrajini.

Predpostavljene više oblasti morale bi svakako uzeti u obzir jadnog slavenskog seljaka, koji barem kad dodje u koj c. k. ured, da ga razumi dotični činovnik, i da mu netreba ići tražiti si tumača, i skupo ga plaćati.

Što da kažem o c. kr. tamnici u Kopru?

Nitko ne može učiniti si jasan pojam o nutrnjem stanju toga zavoda. Nu toliko je poznato, da ima žalibože više od dvie trećine tamničarah hrvatske narodnosti iz Istre i iz Dalmacije, koji dakako, nerazume nego hrvatski. Činovnici, liečnici i stražari, kojim su povjereni ti nesretnici, morali bi ih razumjeti, ako ne, mora biti zlo i naopako.

Na ulicah koparskih čuje se i vidi žalostnih prizorah. Stražar Talijan, vodi ili nadzire kod radnje tamničare Hrvate koji dakako ne razume njega, a niti stražar njih. Evo primjera: Stražar Talijan viče na tamničare, koji vuku ili nose budi što: »Alza porco D..., os... tira ščavo morlako, maledetto!« Tamničar prama svomu drugu: Što kaže ta pasja vira; njegova mu... Takovih, će biti prizorah i kod nutrnje radnje, ako ne još gorih, buduć ih obćinstvo nečuje.

Što skoro svaki znade i vidi jest, da činovnici i nekoji stražari gospodski živu, dočim mnogi stražari istoga zavoda pogibaju od gladi i nevolje.

Sviet se vele čudi, kako da predpostavljena oblast nije još stala na put tim sablaznim i razpršila tamnost, koja zaokružava sveudilj taj zavod.

Naši gospodari Latini pripravljaju se dan i noć za buduće izbore. Poznati Madonizza i Marsich pozivlju k sebi slovenske seljake iz Kostabone, iz Karkavcah, iz Pomnjana itd. i to jednoga po jednoga, te ih engažiraju za buduće izbore na carevinsko vieće i za pokrajinski sabor.

Nu o tom — pošto sam danas produleko zabrazdio—drugi put.

*) Upozorujemo višu oblast na dopis u 136 br. „Slobode" iz Buzeta proti jednomu sudbenomu činovniku. Uredn.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. novombra 1883.

Razprave u austrijskoj i ugarskoj delegaciji u Beču vode se triezno i ozbiljno. Sadanje većine u delegacijah reć bi, da ne teže za izpraznom slavom, već da njim je stalo, da bude njihov rad zbilja plodanosan po državu.

Sada se u obih delegacijah razpravljaju proračuni pojedinih ministarstvah. Austrijska delegacija razpravila je proračun o carini, o skupnom financijalnom ministarstvu, ministarstvu izvanjskih posalah i o vojničkoj mornarici, zatim redoviti i izvanredni proračun za vojsku i napokon proračun za Bosnu i Hercegovinu.

Pitanje, tko imade postati banom u Hrvatskoj nije jošte riešeno. Pogovara se sa stalnošću, da će biti imenovan banom Fran barun Filipović bivši zapovjedajući general u Zagrebu i brat Josipa baruna Filipovića, koji je oslobodio Bosnu i Hercegovinu izpod turskog jarma. Hrvatske novine navadjaju samo te viesti, nu ne kažu što narod o tom imenovanju sudi. U ostalom naroda se u sličnih slučajevih i ne pita te se mora bar prividno sa onim zadovoljiti što gospoda u Pešti odluče.

U mladoj kraljevini Srbiji nastala su ozbiljna vremena. Posestrima nam Srbija izvrgnuta je težkoj kušnji. Javili smo u svoje vrieme, da je kralj Milan razpustio narodnu skupštinu jer većina nehtjede po njegovu plesati. Na to bijaše odpušćeno staro ministarstvo i novo imenovano, nu nije se nastojalo, da se narodu zadovolji. Novo ministarstvo pokušalo je razoružati narodnu vojsku—kako vele—pod izlikom, da može zatim po širokaj volji vladati. Narod se tomu razoružanju silom opre i tim bukne buna u nekojih predielih Srbije na granici bugarskoj. Vlada poprimi odmah stroge mjere, da uguši u zametku ustanak, nu to njoj ne podje jošte za rukom. Kano vodje bune ili ustanka smatra ona prvake tako zvane radikalne stranke to je dala te muževe pohvatati i u Zaječaru zatvoriti.

Osim toga proglasila je vlada u svih pobunjenih predielih obsadno stanje, pooštrila tiskarski zakon i dignula pravo sastajanja.

Sváki Slaven žaliti će prolievanje krvi izmedju braće Srbah, nu ujedno će oštro odsuditi své one, koji su narod srbski do ovog žalostnog stanja doveli, najpače one, koji se mješaju u tudje poslove.

Zadarskomu «Narodnomu Listu» javljaju iz Hercegovine, da su se tamo sukobili žandari sa pomanjimi ustaškimi četami te sudeć po tom, necvatu ni tamo ruže, kako nam to ministar Kalay u delegacijah predočio.

Medju Franzuzkom i Kinom obstoje u posledňje vrieme napeti odnošaji pa bi rekli zli gataoci, da bi moglo doći izmedju tih dvih državah do krvava okršaja. Franzuzka je naime što silom što milom, izposlovala pokroviteljstvo nad Tonkinom a to nije Kini po volji, te neće, da priznade tog ugovora. Kano svuda, umješala je i ovdje Englezka svoje prste jer da želi, da se ta razmirica izmedju Kine i Francuzke mirnim putem poravna.

Prošlog čedna boravili su austrijski priestolo — nasljednici kraljević Rudolf i kraljevna Štefanija u Berlinu, kamo su došli berlinskomu dvoru u pohode i gdje bijahu izvanredno počašćeni. Sada se spravlja njemački kraljević u Španjolsku, da uzvrati španjolskomu kralju Alfonzu posjet. Tomu putovanju pripisuju novinari razna poslanstva; iztiču osobito, da je taj posjet naperen proti Francuzom, koji da da su u Parizu kralja Alfonza mjeseca septembra nepristojno dočekali. Jer se pako veliki ljudi osvećuju jedan drugomu, kao što i mi neznatni stvori, dvori i časti, reć bi na ustuk Niemcem, predsjednik francuzke republike Grevy, ruskoga velikoga kneza Aleksiju, brata ruskoga cara, što sjajnije.

Franina i Jurina.

Fr. Si čuja Jure, da nećemo nosit više u Istri naše male suknene klabučiće zač da su kontra kulturi?

Ju: Ter će nas bit lepše videt s capunom ni sekirom na ramenu i s kanom na glavi.

Fr. Aj vero noće! Kuna je brate samo za veliku gospodu, ma za nas su pronašli neke drugo klabučiće, ke su počeli nosit tamo va Taliji pak je došla moda simo u naše talijanaške gradiće a borme i u naš gospodski Tinjan.

Ju. Ti valjda misliš one klabučiće bez dna, ke nose naši Krnjeli i Šarenjaci?

Fr. Upravo te; govore, da su izmišljeni na uspomenu velikog taljanskog mučenika *Oberdanka* i da s timi klabuki njegovu svetu uspomenu slave.

Ju. A! zato ne nosi teh klabuki nijedan naš čovik, ni kmetskega ni gospodskega roda.

Fr. Eh! kad se nemore drugčije oberdankovat, onda se oberdankuje s klabuki.

Ju. Bog zna ćeli poći i u Rovinj u tih klabukeh!

***

Fr. Jesi li čitao, da bijaše ovih danah polovica madjarske krune pod vodom.

Ju. Ajde do biesa, kakva kruna, gdje, kako, šta?

Fr. Šta nisi čitao, da su se riečki Ungarezi u vodi namakali kano i njihovi štakori; a znati hoćeš valjda, da je Rieka biser ili diamant madjarske krune, što znači, da sva ostala kruna pred tim biserom potamnjuje ili, da je to najplemenitiji dio te plemenite krune.

Ju. A jeli bolan taj biser na onoj kruni koju je divlji kralj Madjarah, Atila u Europu donesao?

Fr. Bit će svakako, jer su se već tada Riečani s njim u Europu dovukli i odmah svoj biser u Atilinu krunu utaknuli. Onda se nije jošte govorilo čisto madjarski, stoga negovore niti današnji riečki Ungarezi svi čisto madjarski, već po Atilinu.

Ju. Ta bratei kako li se dakle razumiju braća Madjari iz Rieke sa onimi iz Pešte kad oni dodju na Rieku ili ovi u Sv. Peštu?

Fr. Lahka ti tuj pomoć; oni govore jedni i drugi švabski pa se bratja bratski sporazume.

Ju: E! evala njim!

***

Fr. Dragi Jure ča si hodil va Lovran po kostanj al va Mošćenice po košćice da od tamo bordižaš?

Ju. Nebore sam ti hodil videt na Lovranšćinu jednu kravicu pak san se malo va grade zaštental zač su imeli općinsku sednicu a ti znaš, da ja sakamo rad nos zaboden.

Fr. Si pak ča pametneji nego si bil kad si tamo prišal.

Fr. Videl san manjko nekega Šepića z Mošćenic ki je batil za talijanski zajik va mošćeničkoj škole, zač da mu je neki subidugi lovranski postolar i neki Zorzi obećal mastan obed; pak san čul nekega lovranskega popa sdugun sivum bradun kade pred gradon prediče kako da je kade va Ejiteмej Turci.

Fr. Nemo, nemasto, ono će bit tvoj žениo, on kega smo mi dva već toliko puti lužili ma je još vavek onakov.

Ju. Perlamor de četiri ne krići tako, da nas ki ne čuje i ne kuža.

Fr. Ala ja ja! Da biš znal koliko puti je onega tvojga Žensota žena oklepušala, koliko puti ju je prosil, da neka ga već pusti, da ča ga misli šundrat, a ona bi njemu onako po muški zagrmela; *suč tocare!*

Ju. Dunka valja nosi berhani a ona brageše, n'vane bi reć, da bi on semu svetu reda dal.

Fr. Ima vane koraja ima; ma doma je kako i mokra kokoša.

Ju. G. plovan da su nekomu malovrednemu talijanskemu podaniku dali atestat dobrega ponašanja a da nisu tega smeli storit.

Fr. A ja! ter par para i va crekve najde. Bi dobro i njemu dat kakov atestat pak ga poslat s Čožoti preko mora.

Različite viesti.

† **Prč. g. Ivan M. Sinčić** kanonik i dekan stolnoga kaptola u Trstu umro je u nedi na 13. t. m. u 73. god. poslie dugotrajne i težke bolesti sprovidjen sv. sakramenti. Pokojnik rodio se u Buzetu; bijaše kano svećenik namješten ravnateljem niže realke u Piranu; kasnije imenovan kanonikom, ravnao je kroz 3 god. sjemeništem u Trstu. Poznat bijaše kano blaga i dobra duša, radi toga bijaše od znanacah štovan i ljubljen. Svevišnji podielio mu vječni pokoj!

Sudbena imenovanja. C. k. kotarski sudac g. *Ambroz Flegar* iz Lošinja, premešten je na vlastitu molbu kotarskomu sudu u Vodnjan. Koncipient c. k. financijalne prokure u Zadru g. *Vladimir Papafava* imenovan je za c. k. pristava (adjunkta) kod kotarskoga suda u Puli; prislušnici (auskultanti) gg. *Mihovil Gabrijelčić* i *Karlo Kerssevany* postali su takodjer pristavi, prvi u Labinju, drugi u Pazinu. Dosadanji pristav u Labinju g. *Karlo Dejak* ide u istom svojstvu u Monfalcone, a onaj iz Pazina g. *Kristian Kircher* polazi u Cormons.

Gornjimi imenovanji zadovoljilo se je dielomično opravdanoj želji hrvatskoga naroda u Istri. Ona su očiti znak, da težnja ministra pravosudja g. *baruna Dra. Pražaka* ide na to, da se bude i našemu narodu moglo suditi o hrvatskom jeziku kao što se dosada i Hrvatom i Talijanom sudilo samo talijanski. Gledao i kod imenovanja na to, da kotarski sudac poznaje jezik govoren od većine pučanstva pojedinoga kotara. Mi smo već u 10. broju ove godine izrekli želju, da se za Vodnjan imenuje čovjek, koji uz ostala svojstva bude dobro poznavao i naš jezik. Porečki listić okretio je onu našu kratku viest denuncijacijom! Neka bude. Mi smo već vikli svašta čuti radi našega nastojanja, da se naš zapušteni narod u Istri iz svoga mrtvila podigne. Ministar pravosudja izpunio je našu opravdanu želju imenovav kotarskim sudcem u Vodnjanu muža, koji neće biti vrstan samo uredovati talijanski nego i hrvatski.

Ugodno nas je dirnulo i imenovanje g. *Vladimira Papafave* za pristava u Puli. Kod ovoga suda bila je već skrajna potreba, da se namjesti osoba, koja poznaje dobro hrvatski, jer ogromna većina pučanstva ovoga kotara govori jedino hrvatski i to sasvim dobar jezik. *G. Papafava*, prem mlad, stekao si je već u učenom pravničkom svietu liepi glas radi svojih pravničkih radnjah. Napisao je već više djelah i razpravah na talijanskom i hrvatskom jeziku. U pravničkom listu „*Pravo*“, što je izlazio u Spljetu, nebijaše broja, u kojem se nije nalazio kakav hrvatski člančić od njega. Nije on za hrvatsku knjigu ni sada prestao raditi. U »*Mjesečniku*«, pravničkom listu izlazećem u Zagrebu, nalazimo skoro svaki put po koji člančić pravničkoga sadržaja. Želimo mu najbolji uspjeh!

Politička imenovanja. *Njegovo Veličanstvo cesar i kralj* podielio je c. k. komesaru g. *Ivanu Karabaić-u* naslov i karakter namjestničkoga tajnika. Ovaj gospodin dodieljen je na službovanje c. k. poslanstvu na Cetinju u Crnojgori.

G. Ivan Šorli imenovan je c. k. koncipistom te ostaje i nadalje kod kapetanata na Voloskom.

Pravopis kod suda na Voloskom. Primili smo slučajno u ruke dne 8. ovoga mjeseca 251 broj službenoga lista za Primorje »Osservatore«, u kojem nalazimo tiskan sudbeni edikt u talijanskom jeziku glede eksekutivne prodaje nekoga imanja ležećega u Kastavšćini U tom ediktu stoji crno na bielom: *Trinajstichi, Perenichi, Gniva pod Milcinich, Tetinaz, Brech!* Razlog što se prodaja oglaša u službenom listu jest taj, da pučanstvo dozna, gdje se što prodaje, jer može biti više njih interesirano kod prodaje.

Nećemo sada iztraživati, zašto se prodaja u hrvatskom kotaru neoglašuje hrvatski, kao što bi moralo biti, već samo svraćamo pozornost viših oblastih na pravopis; bar taj morao bi bit korektan. U Kastavšćini su dve porezne občine, koje se zovu „*Trinajstići i Perenići*“ *Trinajstichi i Perenichi* tamo nema. Kod nas se »*gniva*« kaže „*njiva*“, *tetinaz i brech* piše se kod nas „*tetinac i breg*“. Možda i ovi redci neće bit bez uspjeha!

Zasluženo odlikovanje. Javlja nam prijatelj iz Zagreba viest, koju da crpi iz pouzdana izvora. Pogovara se naime medju hrvatskimi akademici, da će biti do mala imenovana dvojica najzaslužnijih muževah umjetnikah u Hrvatskoj, pravimi članovi jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Ta dvojica jesu dični hrvatski glasbenici Ivan pl. Zajc i Franjo pl. Kuhač.

Zbilja neznamo komu da radostnije čestitamo, samoj akademiji ili našim vriednim umjetnikom? Tim imenovanjem opravdati će akademija svoj drugi dio naslova, jer koliko nam je poznato, neima Hrvata umjetnika medju članovi akademije; razveseliti će svakog čestitog Hrvata, koji će još većim ponosom kazati na svoje akademike umjetnike; izpuniti će napokom svoju svetu dužnost napram narodu i onim muževom koji su dika svoga roda i koji raznose širom biela svieta pošteno hrvatsko ime. Novi akademici neće biti zaisto posljednji u nijednom smjeru medju svojimi starijimi drugovi a njim će biti ovo službeno odlikovanje novim poticalom na još marljiviji rad i pregnuće (ako je to kod njih moguće) oko proslave hrvatske nam domovine.

Putujući učitelj. Najedikovali smo se u našem listu već do sita radi putujućeg učitelja koji bi imao podučavati naše kmete u gospodarstvu. Sad napokom čini se, da će biti naše pravedne želje uslišane. Razpisana je naime služba putujućega učitelja gospodarstva za slavenske predjele Trsta, Gorice, Gradiške i Istre Učitelj će vući 1000 for. plaće i 600 for. paušala na godinu. Prositelji moraju u molbenicah dokazati, koliko njim je godinah, da su austrijski podanici, što su učili, zatim praktično znanje gospodarstva i napokom da poznaju njemački, slovenо-hrvatski i ponešto talijanski jezik. Oni molitelji, koji su položili izpite za učitelja gospodarstva; koji su svršili koju srednju gospodarsku ili bar voćarsku i vinarsku školu, ili pako visoku gospodarsku školu u Beču, biti će drugim predpostavljeni. Molitelji imadu poslati svoje molbenice do 10 dec. c. k. namjestničtvu u Trstu.

Nam je u tom zadovoljeno, što molitelj, dotično budući učitelj, mora osim predmeta, poznavati dobro slovenо-hrvatski jezik te neće naši kmeti u buduće morati bježati iz sobah kad bude putujući učitelj predavao, kao što se dogodilo pod predavanjem talijanskog putujućeg učitelja u Kastvu, Tinjanu i drugud.

Naši susjedi Taljani imati će i nadalje učitelja, koji će njih i oni njega razumjeti a mi opet svoga od koga će se moći naš zapušteni kmet što šta koristna naučiti, da si poboljša svoje loše gospodarstvo. »Što je pravo, to je Bogu drago«, kaže naš narod.

Tedeum laudamus. Ovako je pjevala »Istria« javljajuć onim koji ju čitaju, da se pop Dinko Pindulić seliti mora iz Sv. Lovreča.

Pjevajuć »tebe Boga hvalimo« nije zaisto niti iz daleka očekivala, da će njoj naš popo zapjevat »slava u višnjih«.

Nekoji Svetlovrečani zadojeni djedovskom kulturom, nisu se zadovoljili ogovarati i klevetati bivšeg svoga kapelana po krčmah i novinah, nego su mu htjeli i činom t. j.: »rukopipateljno« pokazati koli je visoka, duboka i široka prava kultura naše istarske gospode. On uvrjedjen, prituži se pravici a ova odmjeri smutljivcem čedan danah zatvora sa jednim postom i naknadu troškovah. Jedan svjedok reče u brk prisutnomu delegatu — dakle prvoj osobi u mjestu —: da vi sto vikali: *»gdje je on pasji hrvatski skot? udrite ga, udrite ga«!* — Moj starče! deder, pjevaj i nadalje Tedeum; ta mjesec za tvoje lajanje ne boje. Govoreć u predprošlom broju o premještenju g. Pindulića, rekosmo, da je si. ordinarijat tim premještenjem zadovoljio Krnjelom. G. Pindulić naime bijaše tužen od protivne nam strane javno i tajno i to jedino radi toga, što nije trubio u rog gospode iz Poreča i njihovih mamelukah u Sv. Lovreču. Tužbe te bijahu od ordinarijata uslišane. Više navedena odsuda dokazuje M. č. ordinarijatu najbolje, tko je u Sv. Lovreču izgrede pravio i mirne i poštene ljude insultirao. Budu li se naši ordinarijati osvrćali na svaku tužbu od strane Krnjelah, Šarenjakah itd. proti našim vriednim svećenikom, tad će morati gg. biskupi podignuti sjemenište (penzionat) za one svećenike, kojih ne trpe naši protivnici, a takovih ije. Bogu hvala dosti, dočim se klevetnikah i ništarijah nadje u svakoj hrvatskoj župi i kapelaniji, jer neima naroda bez izroda.

Krčki občinski izbori bili su, kako se je i očekivati dalo, odlukom Visokog c. kr. Namjestničtva, na utok hrvatske stranke, uništeni. Izmedju ostalih razlogah uništenja jest i taj, da se izbori nisu držali javno kako to zakon propisuje i poradi čega je naša stranka ostavila bila biralište, neimajuć pouzdanja u postupak krčkog načelnika, kojega se je još dobro siećala iz dobe pokrajinskih izborah. Dok to za sada do znanja uzimljemo želeć, da se tako svagdje bez razlike strankah zakonu zadovoljuje, iztičemo ovdje jednostavno tu okolnost, da je u izborih kojimi se je Elluschegg dočepao zastupstva u istarski sabor svagdje izključena bila javnost, te nam je stoga vrlo ugodno iztaknuti, da ovom odlukom kojom se uništuju skrovili občinski izbori krčki, isto Visoko c. kr. Namjestničtvo odsudjuje način kojim bje njegov podčinjenik Elluschegg zastupnikom izabran. Ovo neka služi takodjer za školu c. kr. komesaru Fabrisu pogledom na predstojeće občinske izbore na otoku Krku, imenito u Baški i Vrbniku. Konačno opažamo, da je Elluschegg, kako nam se piše, uza sve nezakonitosti sbivše se prigodom takovih občinskih izborah krčkih, glede kojih je bio, kako čujemo, dobro obavješten, imao srca naradovati se našim protivnikom na pobjedi riečmi: »Me ne congratulo con voi bravi Vegliotti!«

Občinska sjednica u Lovranu bi obdržavana dne 8. t. m. Na dnevnom redu bijahu najglavnije točke: 1) koji da bude učevni jezik u lovranskoj školi i 2) proračun za god. 1883.

Koliko se sjećamo ovo je već treći put u kratko vrieme što se zahtjeva od obć. zastupstva, da se izjavi u kojem li želi jeziku, da budu podučavana lovranska djeca. Sviestno zastupstvo odgovorilo je evo po treći put jednoglasno, da se podučava u Lovranu hrvatskim jezikom. Nam umrlim ljudem je nepojmljivo što kane postići više školske oblasti sličnim zadirkivanjem. Možda želi tkogod, da se uvede u lovransku školu talijanski naukovni jezik proti volji naroda?

Na koncu sjednice upita čestiti starina i obć. savjetnik g. M. Skočanić g. glavara, da li mu je poznato, da je g. župnik Dragovina izdao neovlašten svjedočbu ponašanja nekomu talijankomu podaniku i da li je tu svjedočbu g. glavar podpisao. Glavar odgovori, da je vidio tu svjedočbu, nu podpisao ju nije jer da nije bila istinita.

O toj zanimivoj sjednici dobismo obširno izvješće, koje moradasmo ostaviti za budući broj.

Konac rovinjske porotne razprave t. j. govore braniteljah obtuženika i tužiteljah donieti ćemo u budućem broju jer nam za danas nedotječe prostora.

Iz Tinjana primili smo obširan popis poslednjih občinskih izborah. Cieloga nemožemo danas radi uzkog prostora lista uvrstiti; ostavljamo ga za budući broj a danas navadjamo nekoje glavnije stvari.

Biračah došlo je u obće veoma malo na izbor zastupstva i to jedno što bijaše onih danah prekrasno vrieme a narod nije hotio žrtvovati jednog dana na dobro ciele občine; drugo što su Krnjeli i njihovi *šiš-miši* obiletali tko štapićem tko s puškom od kmeta do kmeta, te tuj crnili i ogovarali naše prvake a ondje, gdje nebi uspjeli, grozili bi se seljaku svakojakimi sredstvi ili bi ga nagovarali, da bar nedolazi na izbore.

Naši su uložili utok proti izboru te čekaju s pouzdanje na riešitbu istoga.

Čudom se čudimo što »baba« poročka nespominje tih sjajnih (!) po njezinu stranku izborah ili možda naslućuje, da bi moglo iza grmljavine daždit?

Bez ove obranbene znamke, zakonom štićeno, imade se taj liek po dr. Maliću smatrati kano padielan

Cviet proti trzanju,

po dr. Maliću,

je odlučno najbolji liek proti kostobolji i reumatizmu, trzanju po udih, bolesti u križu i živcih, otekli, utvrdnulim udom itd.; ako se rabi i kratko vrieme prestane posvema trzanje, što dokazuje množina zahvalnicah. Traži se samo »*cviet* Obranb. znamka) *proti trzanju po dr. Maliću*« *uz priloženo znamenje*; *1. staklenica 50 nvč.*

Zahvala.

Gospodinu J. pl. Trnkoczyju, liekaru u Ljubljani.

Moja je majka od kostobolje na nogi silno trpila i razne domaće liekove bezuspješno rabila. Pošto se je pako bolest što dalje sve većma pogoršavala a ona nije kroz više danah više na nogu stati mogla, sjetim se na **Vaš dr. Malićev kostoboljni liek za 50 nvč.**, te si ga odmah naručim. I u istinu imao je **čudovit uspjeh** da se je majka nakom što ga je kratko vrieme upotrebljavala posve **težkih bolih oslobodila**. Punim osvjedočenjem **priznajem dakle dr. Malićev kostoboljni cviet** kano izvrstan liek te ga svakomu bolestniku u sličnoj bolesti **preporučam**. Vašoj blagorodnosti izričem pako **najsrdačniju hvalu**; svim štovanjem.

Frane Jug,
posjednik u Šmarji kod Celja.

Planinski bilinski sirop kranjski,

izvrstan proti kašlju, hripavici, vratobolji, pranoj i plućnoj bolesti; 1 staklenica 56 nvč. Koristniji nego li svi u trgovini se nalazeći siropi.

Krv čisteće krugljice c. kr. priv.,

nebi smjele unijednom gospodarstvu manjkati; one su već tisuć puta pomogle kad je čovjek zatvoren, kod glavobolje, kad su utvrdnula uda, pokvaren želudac, kod jetrnih i bubrežnih bolestih; u škatulah po 21 novč., jedan zamotak sa 6 škatulah 1 for. 5 novč., Razašilje se samo jedan zamotak

Gori navedene specijalitete, koje su mnogoljetnim izkustvom kano osobito uspješne pripoznate, imade uviek čiste u zalogi i razpošilja odmah poštarskim pouz-tjem

liekarna Jul. pl. Trnkoczy-ja „pri samorogu“ u Ljubljani. Mestni trg. br. 4.

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 23. U Trstu 1. Decembra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom zastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Psl.

Predplata s poštarinom stoji 3 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se nalde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim savojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaraku *Nasnačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč, svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Početkom dojduće godine izlaziti će „Naša Sloga" svakih 8 (svakog četvrtka) ane svakih 15 danah kako do sada.

Ovim pozivljemo dakle sve naše prijatelje, da se izvole čim prije oglasiti na novu predplatu.

Predplata za inteligenciju i sve one, koje je Bog obilatije nadario, iznašati će 5 for. na godinu ili for. 2 i 50 nöč. za pol god.; jedino za seljake obaljena je ta ciena na godišnja for. 2. ili for. 1 za pol godine.

Novci nek se šalju administraciji „Naše Sloge" (Corsia Stadion 12.) i to najjeftinijim putem, t. j. poštarskom naputnicom.

Ovom sgodom opominjemo jošte jednom sve naše ljetošnje i prijašnje dužnike, da učine svoju dužnost, jer je nepošteno list primati a neplaćati ga. Koji nam ne pošalje svoje zaostatke, tomu nećemo slati u buduće lista i biti ćemo prisiljeni, predati ga sudu.

U Trstu, 15. Novembra 1883.

Uprava „Naše Sloge".

Naše zapliene.

I posliednji broj našega bila bio nam po državnom odvjetničtvu zaplienjen, i to radi jedne izreke u političkom pogledu. Izpustiv onu izreku priredismo na vrieme drugu nakladu to se nadamo, da su naši prijatelji svi na dobu list primili.

Ovomprilikom moramo-bez ikomu prkositi-spomenuti, kako nas se osobito ova posliednja zaplienа neugodno dojmila, a to osobito zato, što, kako doznasmo, nije nam list zaplienjen bio radi onoga što smo napisali, već radi onoga, što da smo onim mislili reći. — Onom izrekom, po mnenju cenzora, mi smo dakle htjeli nešto protuzakonita, možda nelojalna reći, i zato nam se list zaplienio. Proti onoj zaplieni mi bi po zakonu imali pravo prigovora, uslied kojega morala bi se obdržavati javna razprava, kakvu smo već žalibože ove godine imali. Nu mi se ovog puta nećemo poslužiti pravom, kojo nam eto zakon daje, a to s razloga, što nam baš nije nimalo stalo da onu izreku opet tiskamo, kad bi zaplienа slučajno i dignuta bila a s druge strane izložili bi se raznim troškovom i neprilikam med kojimi nije najmanja ona, da neimamo u Trstu odvjetnika, koji bi nas voljan pred sudom zastupati i onako naše stanje razložiti kako bi to trebalo.

Jedini uzrok radi kojega bi bili moralno prisiljeni proti rečenoj; zaplieni svoj prigovor dignuti, jest taj, što bi nam se onom prilikom prigoda pružila da oblasti osvjedočimo, koli nam se nepravo čini, kad se o nami onako sudi, kao ob onoj stranoi za koju se znade da nepoznaje ljubavi za ono što se unutar granicah naše monarkije nalazi. Nu mi iz gore spomenutih razlogah nećemo niti to da pokušamo, već smo nakanili napisati ovo par redakah u nadi, da ćemo s njimi barem onoliko, ako ne više, postići, negoli bi reklamom i javnimi razpravami postignuti mogli.

«Naša Sloga» već ovo obstoji skoro punih 14 godinah a domala stupit će ojačana, ako Bog dade, u petnajstu godinu života svoga, pa mislimo da se iz svega onoga što se u tih 14 godinah u njoj napisalo, nemože niti reći naći iz koje bi se izvesti moglo, da ona teži za nečim što bi postojećim zakonom protivno bilo, za nečim što nebi odgovaralo stoljetnim našim tradicijam, često dokazanoj odanosti i ljubavi naroda našega do uzvišenoga vladara ili do države naše. I stoga nam je uzroka nerazumljiva strogost poštovanoga cenzora napram nami. »Naša Sloga» je list namienjen prostom puku, koji je Austriji i njezinom uzvišenom vladaru tako odan, da bi si i bez cenzorove pripomoći, ona sama svoju smrtnu odsudu podpisala u onaj isti čas, kad bi stala ma i iz daleka narod od te državo odvraćati. Mi smo o tom tako osvjedočeni, da kad bi i moguće bilo, što mi niti za šalu nedopuščamo, da bi mi drugačije mislili nego naš hrvatski narod, sam taj razlog morao bi nam dostatan biti, da nas od svakog takvog pokušaja odvrati.

Naš cilj i svrha jest ta, da narod naš, koliko moguće, probudimo, da ga osvjestimo i prosvjetlimo, da ga podučimo o položaju i važnosti njegovoj, kao čovjeku, kao članu družtva, da ga podučimo o pravih i dužnostih njegovih kao državljanu, te da ga na taj način spasimo sebi i užoj i široj domovini našoj. To je naša svrha to program »Naše Sloge«. Visoka politika nije za nas, nije za narod koji još sam sebe nepozna. — Ako nam pak u izvadjanju tog našeg programa ipak tu i tamo po koja krupnija pade možda u razsudjivanju rada pojedinacah ili protivnikah naših, to neka nam se u grieh neupiše, jer je stanje naroda našega tako slabo da je vrlo lahko da nam ražalošćeno patriotično srdce proplače i odreče posluh hladnom razpravljanju razuma.

Podlistak.

Razgovor medju Dumićem i Vjekoslavom na Puljšćini.

Dum. Što sudiš Vjekoslave ob onoj talijanaškoj »*bažić*«, koju štampaju u Poreču i koju šalju bez plače županom i učiteljem istarskim; oni m zadnjim da jn sahrane u školaku knjižnicu na obrazovanje buduće mladosti i to ne samo talijanske već i hrvatske a prvim da ako nisu još potaljančeni, da se potaljanče. Zar ne, da je to vele naučljiv časopis, da mu nima para pod suncem; on nas uči sve kršćanske krieposti: liepo i pošteno ponašanje, mir. ljubav, i slogu medju dvieni istarskimi narodnosti? Svećenike talijanaške predstavlja, našemu narodu za izgled jer ti su sama mudrost, puni znanja i svake krieposti, najboljeg ponašanja a naši svećenici su sami vuci u ovčjoj koži; ljudi tupi i glupi, puni svega zla, nemirnjaci, buntovnici i pravi uzor svega što je zlo i pokvareno. Ako se svećenik slavenskoga roda iznevjeri svomu narodu, taj ti je pred očmi naše strine »Istrice« pravo zrcalo dobrote i poštenja a sirota zahoravlja da svaki čovjek, bio on civilist ili svetovnjak, koji se otudji svomu jeziku i svomu rodu, nije drugo nego grdna izdajica, koga valja bježati, kako i divlju zvier a križati se pred njim, kako i pred nečistim duhom. Takovomu čovjeku nesmi biti mjesta medju poštenimi ljudi.

Vjek. Nisi tija vjerovati Dumiću moji Da imamo u Istri talijanašku stranku, kojoj je svrha širiti medju naš narod nevjeru, neposluh svojim svećenikom, mržnju napram poštenim našim ljudem a siromaha našeg kmeta zaplesti u mrežu iz koje nima izlaza.

Dum. Dajem ti vjeru Vjekoslave! da toga cilja neće postignuti. Mi ćemo i nadalje ljubiti i štovati one muževe, koji rade za naše vremenito i duševno dobro. Nećemo dopustiti, da nam otruju naš pošteni i plemeniti hrvatski narod. Ako igće u Istri, a to njim je ovud na Puljšćini najneplodnije polje. Ovud nije se — budi Bogu hvala — jošte pomješala naša krv sa Krnjelskom. A da ti istinu govorim, pogledaj onu našu zdravu jedru i krasnu mladost iz Alture, Medulina. Promonture itd. U njih ćeš naći tjelesne ljepote kakovu ćeš badava tražiti medju našimi Talijani i braćom jim Krnjeli. Nećeš naći kod naših muževah. i ženah, mladićah i djevojkah nikakve mane; ravni su ti kano jelva, krieplki kano stiena a krasni kano vila. Govore čisto i jezgrovito naš sladki hrvatski jezik. Iz njihove jasne i iskrene rieči uvidit ćeš koli njim je srdce dobro i plemenito.

Najliepši ures svake žene, umilijatost i stidnost, nalazi se svuda medju našim ženskim spolom. Badava baca svoje zamamljive poglede krnjelski gospodičić na našu djevojku; jedan samo njezin oštar pogled prekriži sve račune takovom nesramniku. Naši mladići plaćaju obilato talijanuški porez prigodom vojničke leve, a to njim je liepa svjedočba koli su zdravi, čvrsti i jedri dočim je talijanaška mladeš suhonjava, malahna, slabašna i krmežljiva.

Vjek. A Dumiću brate! tko uzdrži naš porod u toj snagi, ljepoti i nepokvarenosti od poroda do poroda?

Dum. U tom ga uzdrži ponajprije njegova djedovska vjera; on se vlada i radi polag kršćanskoga nauka, kojeg čuje iz ustnih vriednih svojih svećenikah; zatim ga u tom uzdrži pošten rad i nepokvaren život.

Vjek. Ali vjere ti, ta naši šarenjaci i krnjeli sa njihovom tetom »Istriom« tvrde, da su naši svećenici pravi varalice puka i da oni drže narod u tmini neznanja i da su protivnici svakog napredka.

Dum. E! prijatelju, znadu svi ti naši gospodari zašto i čemu tako govore i pišu. Oni su osvjedočeni u dnu duše, da njim hrvatsko svećenstvo u Istri kvari njihove račune. Znadu oni, da naš svećenik ljubi dušom i tielom svoj narod, da mu on želi od srdca pomoći, da ga on po pravom putu vodi, da mu on sve njegove neprijatelje i krvopije odkriva, da ga on uči i nagovara kako da se oslobodi i očuva od neprijatelja, koji bi mu tija otrovati dušu a iztrgnut materinski jezik. Kad bi naši svećenici našeg jezika u tetio rog puhali, kad bi oni pjesali onako kako u Poreču sviraju (kao što to žalibože nekoji naši izrodi čine) e tad bi brajne »L' Istria« i njezini patroni podigli naše svećenike do devetog neba; tad bi oni bili pošteni, plemeniti, mudri i razboriti a ovako jesu i ostaju prave ništarije.

Vjek. Pa kako to, da trube ti naši protivnici, da su hrvatski svećenici rušitelji mira sijači nesloge, krivci svega zla ove naše pokrajine?

Dum. Čuj me Vjekoslave, to ti je ovako. Mi Hrvati Istre spavali smo do pred desetak godinah tvrdi san. Nismo znali dali smo ljudi ili blago. Mislili smo, da nam je sudjeno vjekom gospodi služiti. Držali smo, da nam mora biti volja naše gospode zakonom. Mislili smo, da nam je samo poslušati i raditi što i kako šarenjaci hoće; da nam je samo davati a ništa primati; da imademo samo dužnostih a nikakvih pravicah, da je gospodin neko više stvorenje nego li smo mi jadni kmeti; u obće nismo znali, da smo pred licem božjim i pred carskim zakonom

U svem onom što mi napišemo vodi naš samo interes naroda našega i cielokupne monarkije, jer smo čvrsto osvjedočeni da naši najviši narodni interesi idu uzporedo sa onimi Austrije i cielog Primorja. Hrvati bo svi stanuju unutar granicah habsburške monarkije, naše težnje dakle ma kakve one bile nemogu nikada padati izvan granicah iste, dočim se to nebi moglo reći, kad bijnas se, na u kojem smislu, naznarodilo ili raznaroditi htjelo.

U tom dakle pravcu i s ovog gledišta neka se prosudjuje naš požrtvovni rad i neka nam se nepodmeće mislih i težnjah, na koje mi nismo nikada, niti u snu, pomislili.

Na Adriji.

Našim čitateljem poznati već Talijan imenom *Fambri* napisao je opet razpravicu pod imenom »*La Venezia Giulia*« a predgovor potiče od bivšega ministra *R. Bonghi*. U tom predgovoru čita se:

»Za nas je dobro, da se Austrija »širi na jug zapadnoga diela Turske. »Tako se čvrsti naproti Rusiji, kojoj »prieti dolazak na jadransko moro a »ujedno se jači i napram Njemačkoj. »Mi joj možemo pomagati pod uvje»tom, *da nam*—kad se u onih zemljah »za ledjami Dalmacije povoća te do»spije k egojskomu moru, — *na ovom* »*moru, koje je jednom cielo bilo naše,* »*pripozna veći i bolji dio, nego li* »*ga sada posjedujemo.*«

Neka sada razmišljuju naši čitatelji, što i kako namjeravaju Talijani, drugi put reći ćemo koju više o tom.

DOPISI.

Vrbnik, *12 Studenog.*

Oj Todore, Todoro! svakog dana sve gore! Na silu bi htjeli, da od naših Vrbančanah stvore provejane Latine. Evo dokaza. Izpraznilo se mjesto podučitelja u Vrbniku. Dvojica učiteljah, usposobljenih za hrvatski jezik, prijavili se kotarskom nadzorniku g. Skopinjiću, da bi bili pripravni natjecat se za to mjesto. Nu g. nadzornik jim odvrati, da za sada se neće popuniti, nego da će biti imenovan koji suplent, te jih nebi svjetovao da se natječu.

Nekoliko danah za tim dočusmo da smo dobili privremenog podučitelja u osobi gdjice. Caroline Bozanich. Ta gospodjica učila je u Trstu, te je usposobljena samo za talijanski jezik. Ono što je znala materinskog hrvatskog jezika, zaboravila je, te već nije kadra sastaviti čiste hrvatske izreke. To je priznala sama, i obećala da će se učit. Što se nje tiče, mi bi joj dali savjet, da radje sjede na klupu med dječake, nego li na učiteljsku stolicu, ako u istinu želi naučiti hrvatski.

Uvjereni smo, da nije krivnja g. kotarskog nadzornika, što se ovo sbilo, te nadamo se da se je on već pobrinuo, da se to stanje ukine. To zahtjevaju zakon, roditelji dječakah i napredak ovih u nauci. Ta jabuka nam je dozorila u Lošinju, al se ipak nadamo da neće dok sagnije ostati. Vrbančani, ako mare za napredak svoje djece, morali bi prikazati stvar pokrajinskom školskom vieću, a ovo, nadamo se, nebi dopustilo da djeca učiteljicu podučavaju.

Kako se kod nas susreta naše hrvatske popove, javili smo više put. Sve bi reć, da se ide za tim, da ih nestane. Poznato je najme kako iz Vrbnika i Punta dobiva naša biskupija najveći broj svećenikah. Tomu je mnogo doprinašalo to, što djaci ovih dvajuh mjestah dobivaše podporu iz zaklade »Arčirov«. Ta zaklada je baš u tu svrhu utemeljena od obćine Vrbnik i podobćine Punat. Uprava je po ugovoru dana biskupu, a on ima takodjer podpore dieliti. Dakle zaklada je sasvim privatne naravi. Netom je vlada izdala naredbu da onim djakom, koji uče na Rieci ili u Senju, može se davati podporu samo uz njezin dopust. Neće se osobite oštroumnosti za razumjeti kamo to vodi. Naš seljak nije tako bogat da bi mogao na daleke gimnazijah uzdržati sina, pa će ga morat kod kuće držat, i sto do malo vremena uzmanjkat će i kod nas svećenikah kao što i po ostaloj Istri. Nadamo se da će Presvjetli g. Biskup Feretić znati obraniti pravo, koje ga po ugovoru ide. To zahtjevaju od njeg ne samo Vrbančani i Puntari, nego i diela biskupija. Kaže se »kuca, pa će ti se otvorite, i »pomozi se sam, pomoć ću ti ja«, a pasivnošću se ništa nedobije. U borbi je život.

Iz Buzeščine *mjeseca studena 1883.*

Baba »L' Istria« donašn dne 18. p. m. dopis sa ovih stranah, u kojem se šepiri poznata buzetska kukavica, udarajuć krili lievo i desno bez da ikoga pogodi.

Gospodin doplanik, inače zvan »Pietra scandalosa« govori medju ostalim o školah u što se razumije kano Ture u prodiku. On n. pr. nezna, da osloji škola u Lupogiavu i u Lanišćah. Škole u Druguću i Roču nisu mu po volji; ove ga peku a pekle bi ga i više, da su tamošnji stanovnici sviestniji, pa da traže da se zakon vrši pred kojim mora svatko jednak biti, dapače niti g. »babin« črčkar nesmje biti pred zakonom nešto boljega nego li je i posljednji istarski Hrvat.

Njemu nisu po volji niti naši vriedni Štrpedjani i to stoga, što ne tule u krnjelski rog već su vazda verni i odani svomu caru. Delija taj nam se prikazuje kano u bajki vuk, koji tuli i njerči na dobra pastira, što mu taj nepušča medju stado, da tuj po miło volji pašuje.

U koliko zadirkuje u naše poštene svećenike, odgovaram mu, da njim netreba nikoga krstit koji je već kršten bio, a najmanje pako vrutak Sv. Ivana. Učen kao što jest (?) a nepristran do skrajnosti(!) morao bi znati, da je taj vrutak i njegovi pojedini dielovi okršten čisto hrvatskimi imeni. Dakako da ga mora pri srdcu zazebsti kad mora on, čista krv talijanska izgovarat: »Molin coraognac« (mlin koračnjak) gdje je jedna žlia vodo koja izvire upravo iz vrutka Sv. Ivana. On neće da znade, da je naziv »koračnjak« odatle potekao, što se preko iste vode koraknuti može; njemu smrdi ime »Brežac« prem ga mora i on u svojem sladkom jeziku izgovarati »Bresaz« a što da rečem o čisto talijanskom nazivu »I molini sopra e sotto la Recizа« (Rečica) koga moraju naši Krnjeli sa istim g. dopisnikom danomice izgovarati, jer netmaju svojih talijanskih imenah niti za vodo, niti za brda, šume itd. premda je ovo čisto talijanska zemlja, u koju su se uvukli jučer »ščavi« te rečena imena nametnuli. Zdravo mislećemu čovjeku biva odtuda jasno, da su stari Talijani — koji su u ovih predielih po sudu g. doplanika i njegove svojte — od davne davnine, hrvatski govorili, t. j. rieka, vrutkom, goram, šumam, brdinam itd. itd. hrvatska imena nadenuli ili su ovdje prije Talijanah, Hrvati boravili, kao što borave i danas, pa gospoda Talijani njihove nazive poprimili.

Mi pušćamo na volju g. »babinu« doplaniku, da si izabere jedno ili drugo, nu kažemo mu na koncu, da kao što nisu mogli »privandrovani« Krnjeli izbrisati hrvatskih nazivah navedenim predmetom, tako neće oni nam iz srdca iztrgnuti našu hrvatsku svjest, iz ustih naš hrvatski jezik pa makar se g. »Pietra scandalosa« postavio na glavu vrh gromače Sv. Ivana.

Iz Sela Rovinjskoga, *18. novembra 1883.*

Još nije možda nikad nijednomu na um palo, da se sagradi cesta od Svetoga Lovreča Pasenatičkoga do Sela Rovinjskoga, koja je današnji dan od najveće potrebe osobito našem siromašnom kmetu. Tja od Buzeščine, Portolanšćine i drugudi što je preko Lima, ljudi pješice hode u Rovinj za svoje poslove i na sud. Preko stranah od Lima put je takov, da nemanjka nego da se čovjek ubije po njem, a nitko se nije nikad pobrinuo, da se načini po južnoj strani. Da je osobito potrebita ova cesta našem siromašnem kmetu nema dvojbe, jer on radi svoga siromaštva mora na noge u Rovinj, dok se gospoda sa železnicom i drugim ugodnijim prilikami služe. Upravo sada je neobhodno potrebna ova cesta, budući sada ovdje želježnički vlak zaustaje više puta na dan i to kod Stražarnice N. 8, gdje se množina ljudstva svaki dan s priko Lima ukrcava na vlak za Rovinj i izkrcava dolazeć iz Rovinja. Drugi ne manji uzrok od prvoga jest, da je na 13 mjeseca Lipnja dan S. Antuna Opata i tad je ovdje sajam, zato dodje puno ljudi s blagom na prodaju. Nije potrebito dakle kazati od kolike su potrebe i koristi ljudem dobri puti, pa ipak dobiti jih kod nas nije tako lako kako se misli. To je stvar lahka kada nekoja gospoda imaju svoja posestva van iz grada, jer onda oni dokažu, da bi ova ili ona česta jako rabila, dukako samo zato da se oni na svoje posestvo u kočiji peljati mogu i tad cesta je zastalno u kratko gotova. U tu svrhu hijače prenešena želježnička postaja iz Sela Rovinjskoga u Soljde, sejce sasvim prosto i pusto daleko odavle za pol ure, a puta nima nikakova nego u Lim, koj služi nekoj gospodi da tamo svoju trgovinu bolje tjeraju. Za dobre pute malo se skrbi, malo za vodu i za druge koristne stvari, za narodnu prosvjetu najmanje, pa na, ovaj način moramo ostati uvjek ondje gdje i jesmo što bi reć da naša gospoda i najvruće žele. Na čast im bilo!

POGLED PO SVIETU

U Trstu 30. novembra 1883.

Delegacije obavilo su gladko svoj posao to dozvolile zajedničkim ministrom skoro sve, što su tražili. Malo prepirke bilo je kod proračuna za ratnu mornaricu, gdje se je u ugarskoj delegaciji koja oštrija čula o vrhovnoj upravi iste mornarice tobož kao da nema stanovitoga plana. Dali je ovo uzrokom ili što drugoga, faktum je, da je posljednjih danah promenjena uprava. Dosadanji načelnik pomorskoga odiela u ratnom ministarstvu, te jih nebi svjetovao da se natječu.

Nekoliko danah za tim dočusmo da smo dobili privremenog podučitelja u osobi gdjice. Caroline Bozanich. Ta gospodjica učila je u Trstu, te je usposobljena samo za talijanski jezik. Ono što je znala materinskog hrvatskog jezika, zaboravila je, te već nije kadra sastaviti čiste hrvatske izreke. To je priznala sama, i obećala da će se učit. Što se nje tiče, mi bi joj dali savjet, da radje sjede na klupu med dječake, nego li na učiteljsku stolicu, ako u istinu želi naučiti hrvatski.

Uvjereni smo, da nije krivnja g. kotarskog nadzornika, što se ovo sbilo, te nadamo se da se je on već pobrinuo, da se to stanje ukine. To zahtjevaju zakon, roditelji dječakah i napredak ovih u nauci. Ta jabuka nam je dozorila u Lošinju, al se ipak nadamo da neće dok sagnije ostati. Vrbančani, ako mare za napredak svoje djece, morali bi prikazati stvar pokrajinskom školskom vieću, a ovo, nadamo se, nebi dopustilo da djeca učiteljicu podučavaju.

Kako se kod nas susreta naše hrvatske popove, javili smo više put. Sve bi reć, da se ide za tim, da ih nestane. Poznato je najme kako iz Vrbnika i Punta dobiva naša biskupija najveći broj svećenikah. Tomu je mnogo doprinašalo to, što djaci ovih dvajuh mjestah dobivaše podporu iz zaklade »Arčirov«. Ta zaklada je baš u tu svrhu utemeljena od obćine Vrbnik i podobćine Punat. Uprava je po ugovoru dana biskupu, a on ima takodjer podpore dieliti. Dakle zaklada je sasvim privatne naravi. Netom je vlada izdala naredbu da onim djakom, koji uče na Rieci ili u Senju, može se davati podporu samo uz njezin dopust. Neće se osobite oštroumnosti za razumjeti kamo to vodi. Naš seljak nije tako bogat da bi mogao na daleke gimnazijah uzdržati sina, pa će ga morat kod kuće držat, i sto do malo vremena uzmanjkat će i kod nas svećenikah kao što i po ostaloj Istri. Nadamo se da će Presvjetli g. Biskup Feretić znati obraniti pravo, koje ga po ugovoru ide. To zahtjevaju od njeg ne samo Vrbančani i Puntari, nego i diela biskupija. Kaže se »kuca, pa će ti se otvorite, i »pomozi se sam, pomoć ću ti ja«, a pasivnošću se ništa nedobije. U borbi je život.

Iz Buzeščine *mjeseca studena 1883.*

Baba »L' Istria« donašn dne 18. p. m. dopis sa ovih stranah, u kojem se šepiri poznata buzetska kukavica, udarajuć krili lievo i desno bez da ikoga pogodi.

Gospodin doplanik, inače zvan »Pietra scandalosa« govori medju ostalim o školah u što se razumije kano Ture u prodiku. On n. pr. nezna, da osloji škola u Lupogiavu i u Lanišćah. Škole u Druguću i Roču nisu mu po volji; ove ga peku a pekle bi ga i više, da su tamošnji stanovnici sviestniji, pa da traže da se zakon vrši pred kojim mora svatko jednak biti, dapače niti g. »babin« črčkar nesmje biti pred zakonom nešto boljega nego li je i posljednji istarski Hrvat.

Njemu nisu po volji niti naši vriedni Štrpedjani i to stoga, što ne tule u krnjelski rog već su vazda verni i odani svomu caru. Delija taj nam se prikazuje kano u bajki vuk, koji tuli i njerči na dobra pastira, što mu taj nepušča medju stado, da tuj po miło volji pašuje.

U koliko zadirkuje u naše poštene svećenike, odgovaram mu, da njim netreba nikoga krstit koji je već kršten bio, a najmanje pako vrutak Sv. Ivana. Učen kao što jest (?) a nepristran do skrajnosti(!) morao bi znati, da je taj vrutak i njegovi pojedini dielovi okršten čisto hrvatskimi imeni. Dakako da ga mora pri srdcu zazebsti kad mora on, čista krv talijanska izgovarat: »Molin coraognac« (mlin koračnjak) gdje je jedna žlia vodo koja izvire upravo iz vrutka Sv. Ivana. On neće da znade, da je naziv »koračnjak« odatle potekao, što se preko iste vode koraknuti može; njemu smrdi ime »Brežac« prem ga mora i on u svojem sladkom jeziku izgovarati »Bresaz« a što da rečem o čisto talijanskom nazivu »I molini sopra e sotto la Recizа« (Rečica) koga moraju naši Krnjeli sa istim g. dopisnikom danomice izgovarati, jer netmaju svojih talijanskih imenah niti za vodo, niti za brda, šume itd. premda je ovo čisto talijanska zemlja, u koju su se uvukli jučer »ščavi« te rečena imena nametnuli. Zdravo mislećemu čovjeku biva odtuda jasno, da su stari Talijani — koji su u ovih predielih po sudu g. doplanika i njegove svojte — od davne davnine, hrvatski govorili, t. j. rieka, vrutkom, goram, šumam, brdinam itd. itd. hrvatska imena nadenuli ili su ovdje prije Talijanah, Hrvati boravili, kao što borave i danas, pa gospoda Talijani njihove nazive poprimili.

Mi pušćamo na volju g. »babinu« doplaniku, da si izabere jedno ili drugo, nu kažemo mu na koncu, da kao što nisu mogli »privandrovani« Krnjeli izbrisati hrvatskih nazivah navedenim predmetom, tako neće oni nam iz srdca iztrgnuti našu hrvatsku svjest, iz ustih naš hrvatski jezik pa makar se g. »Pietra scandalosa« postavio na glavu vrh gromače Sv. Ivana.

Iz Sela Rovinjskoga, *18. novembra 1883.*

Još nije možda nikad nijednomu na um palo, da se sagradi cesta od Svetoga Lovreča Pasenatičkoga do Sela Rovinjskoga, koja je današnji dan od najveće potrebe osobito našem siromašnom kmetu. Tja od Buzeščine, Portolanšćine i drugudi što je preko Lima, ljudi pješice hode u Rovinj za svoje poslove i na sud. Preko stranah od Lima put je takov, da nemanjka nego da se čovjek ubije po njem, a nitko se nije nikad pobrinuo, da se načini po južnoj strani. Da je osobito potrebita ova cesta našem siromašnem kmetu nema dvojbe, jer on radi svoga siromaštva mora na noge u Rovinj, dok se gospoda sa železnicom i drugim ugodnijim prilikami služe. Upravo sada je neobhodno potrebna ova cesta, budući sada ovdje želježnički vlak zaustaje više puta na dan i to kod Stražarnice N. 8, gdje se množina ljudstva svaki dan s priko Lima ukrcava na vlak za Rovinj i izkrcava dolazeć iz Rovinja. Drugi ne manji uzrok od prvoga jest, da je na 13 mjeseca Lipnja dan S. Antuna Opata i tad je ovdje sajam, zato dodje puno ljudi s blagom na prodaju. Nije potrebito dakle kazati od kolike su potrebe i koristi ljudem dobri puti, pa ipak dobiti jih kod nas nije tako lako kako se misli. To je stvar lahka kada nekoja gospoda imaju svoja posestva van iz grada, jer onda oni dokažu, da bi ova ili ona česta jako rabila, dukako samo zato da se oni na svoje posestvo u kočiji peljati mogu i tad cesta je zastalno u kratko gotova. U tu svrhu hijače prenešena želježnička postaja iz Sela Rovinjskoga u Soljde, sejce sasvim prosto i pusto daleko odavle za pol ure, a puta nima nikakova nego u Lim, koj služi nekoj gospodi da tamo svoju trgovinu bolje tjeraju. Za dobre pute malo se skrbi, malo za vodu i za druge koristne stvari, za narodnu prosvjetu najmanje, pa na, ovaj način moramo ostati uvjek ondje gdje i jesmo što bi reć da naša gospoda i najvruće žele. Na čast im bilo!

POGLED PO SVIETU

U Trstu 30. novembra 1883.

Delegacije obavilo su gladko svoj posao to dozvolile zajedničkim ministrom skoro sve, što su tražili. Malo prepirke bilo je kod proračuna za ratnu mornaricu, gdje se je u ugarskoj delegaciji koja oštrija čula o vrhovnoj upravi iste mornarice tobož kao da nema stanovitoga plana. Dali je ovo uzrokom ili što drugoga, faktum je, da je posljednjih danah promenjena uprava. Dosadanji načelnik pomorskoga odiela u ratnom ministar-

---

svi jednaki. Tako smo ti brate spavali dugo, dugo, kroz čitave vjekove, nu providnost božja, koja bdije nad cielim čovječanstvom, nije zaboravila niti na nas. Ona nam poslala plemenitih i požrtvovnih muževah naše krvi, našeg jezika. Medju te muževe spadaju — osim nekolicine svetovnjakah — malo ne svi hrvatski svećenici Istre. Ovi su uvidili odmah naš jadni položaj pa zavjetovali se Bogu i svojoj sviesti da moraju hrvatski rod od očite propasti spasiti.

Kano i prvi apostoli stali nam propovjedati nauk Kristov i njegove zapovjedi u našem jeziku, u crkvi i u školi. Kano pravi pastiri starali se oni i za naše svetovno dobro. Počeli nas učiti i podučavati kako se ore, i kopa sije i sadi, čisti i pleve, mlati i vrši, gradi i ogradjuje. Osim božjih zakonah tumačili nam i carske zakone i naredbe. Kano što nepozna božji zakon razlike izmedju bogata i siromaha, mlada i stara, učena i neuka, tako nam rekoše, da je i carski zakon jednak za sve. Po tom zakonu rekoše nam, da imademo u carstvu iste dužnosti i iste pravice; taj zakon, da nepriznaje gospodarah i robovah, bogataših i siromakah već jedino vjernu i odanu djecu Njeg. Veličanstva cara i kralja. Protumačiše nam, da imademo pravo tražiti škole u našem materinskem jeziku jer da za nje doprinašamo kano i Talijani, da imademo pravo na sudu, na kapitanatu, kod poreznih uredah, kod vojske na moru i na kopnu služiti se svojim hrvatskim jezikom jer da plaćamo činovnike i dajemo vojnike kako i Talijani. Rekoše nam jednom rieči, da državni temeljni zakon hoće, da budu svi narodi prostranog našeg carstva jednaki, ravnopravni.

Nam se počele otvarati oči, počeli smo se buditi iz dugog sna. Sjeme posijano od naših pastirah počelo nicati. Mi smo stali tražiti da se zakon vrši i u školi i u crkvi, u uredih i izvan njih. Sad možeš lahko i sam zaključiti, da je to pobunilo našu gospodu. Oni su bili vikli smatrati nas slugami—*odatle i nazivo ščavi*—koji moraju samo slušati a sad na jednom taj »ščavo« diže glavu i veli gospodinu ponosito u'brk: »ej velado! mi smo pred Bogom i zakonom jednaki, ti si jednak stvor božji i podanik carski kao što i jac. Da to nemože biti po volji našim starim »pašam« netreba dokazivati. Oni su mislili, da će trajati do vieka ono po njih zlatno doba gospodovanja, a kad tamo, probudjeni »ščavo« neće više da slepo sluša, neće da se slepo pokorava. Toga *»ščavo«* pako podignuo je na čovječje dostojanstvo njegov brat, istarski svećenik i Hrvat, krv njegove krvi, meso njegova mesa. Osvjestiv ponešto kmeta—prijašnjeg gospodskog roba—pobunioje sveće-

nik istoga — po nazorih naše gospode—proti ustojavšem redu, proti drevnom običaju. On je posijao — tvrdo to Talijanaši i njihova baba, posijao sjeme nesloge i mržnje medju Talijani i Hrvati Istre jer je jedne drugim izgravnao, on je kriv što Hrvat neće više da služi i robuje Talijanu, stoga udri, ogovaraj, laži i kleveći proti našem svećeniku tomu rušitelju mira reda i ljubavi.

Vjek. Sad mi je Dumiću puklo med očmi zašto izlievaju naši protivnici sav svoj jed i otrov na naše narodno svećenstvo, sad jih tekar razumim, sad tekar uvidjam, da njim mora biti težko pri srdcu da njim se jučerašnji ščavo izjednačuje, da ono stvorenje, koje nije do jučer znalo da živi, danas jur zahtjeva svoje pravice, iste pravice koje uživa gospodar Talijan. Bogme Dumiću vjeruj mi, da mora to šarenjake strašno peći pa se nečudim ni malo što toli žestoko navaljuju na narodno nam svećenstvo.

Dum. Po malo Vjekoslave pomalo. Mogli su šarenjaci Istre sami učiniti ono što danas propovieda naše svećenstvo, t. j. ravnopravnost i jednakost medju cielim pučanstvom Istre pa mi nebi trebali, da nas tomu podučavaju svećenici, oni bi sdušno vršili svoju dužnost u crkvi a nebi se pačali u naše svetovne stvari, nu videći, da nam se nanaša odasvud krivica, zauzeli su se, kao što njim svećenička dužnost nalaže za siromaha potlačenog šćava da mu izvojuju ono što ga po zakonu ide i ništa više. Uvjeren sam podpuno, da se nebi pačali naši svećenici u svetovne stvari kad bi uvidili, da se njihovomu stadu godi pravica da je jednako pred Bogom i ljudmi ostalim narodom carstva, nu dok se to nesbude ovi hoće oni moraju raditi, da se to postigne pa bilo to po volji šarenjakom ili ne. Nek nam dadu što je naše, nek se vrši zakon jednako za sve pa će se uzpostaviti, sloga i ljubav medju obiet narodnosti. u Istru; inače nastavićemo boj a svećenici će nas predvodit dok god nedodjemo do svoga prava.

Vjek. U taj boj moraju po mojem sudu i oni naši, koji su do sada mljohavi i malodušni bili; svi, svi moramo se zauzeti zubi i nokti, dok nezadobijemo ono što nam Bog i ljudski zakon daje, pa makar naši protivnici iz kože izkočili.

Dum. Tako valja moj Vjekoslave! Budemo li tako svi sudili onda lahak nam posao sa Krnjeli i Šarenjaci.

Vjek. Brate dragi, stali smo i mi oči otvarat pa vidimo jur malo dalje nosa a dat će Bog, da će do malo i bolje biti.

Dum. Bog Ti blagoslovio usta i usliša Tvoju poštenu želju!

stvu *admiral barun Pökk* umirovljen je iz zdravstvenih razlogah, isto tako i njegov zamjenik podadmiral *Millosić*. Kao upravitelj pomorskoga odiela u Beču postavljen je *podadmiral baron Sterneck*, za zamjenika *contre-admiral Eberan*. U *Sternecka* polažu velike nade, da će preustrojiti, urediti i podignuti ratnu mornaricu.

Naše carevinsko vieće u Beču otvara se 4. tekućega mjeseca, da nastavi svoj rad. Ovaj put saborovat će u novoj veličanstvenoj palači na jednom od najlepših mjestah u Beču. U Pragu slavili su dne 18. prošloga mjeseca neobičnu svečanost. Češki narod otvorio je toga dneva svojo novo narodno kazalište sagradjeno u velebnom stilu. Kod te sgode sdružilo se je u Pragu mnogo slavenskih patriotah iz svijuh stranah, da dostojno proslave taj veleznameniti dan a ujedno da čestitaju češkomu narodu na svestranom napredku u svih granah duševnoga i političkoga života.

U ugarskom saboru u Budapešti razpravljala se je poslednjih danah zakonska osnova iduća na to, da se dozvoli gradjanska ženitba izmedju kršćanah i židovah. Ugarska vlada toplo se zauzela, da prodje tim zakonom. Uz velike protivšćine dolnja je kuća ipak poprimila gornju zakonsku osnovu, sad se pita, dali će i gornja kuća istu osnovu odobriti. ... Gornja osnova najbolje karakterišo, kakvi odnošaji vladaju u Ugarskoj. Bogateć se židovi postaju ostali siromašniji, zato da neizgubimo sve, dozvolimo, da se mogu židovi sa kršćani ženiti. Ugarska želi bit u svom naprednija od drugih državah, zato uvadjaju Magjari sve ono, što drugdjo nemaju i što drugdjo nesmatraju za sreću. Neka jim bude!

U Hrvatskoj još nije dignuto iznimno stanje. Sa kr. komesarom generalom *Rambergom* je doduše ciela Hrvatska zadovoljna, al hrvatski narod želi ustavne odnošaje, želi, da bude sazvan hrvatski sabor. Polag zadnjih viestih imao bi ipak postati banom *barun Franjo Filipović* poznat već u Hrvatskoj, što je bio on poslednji vojnički zapovjednik granice. Ministar-predsjednik *Tisza* dogovarao je s njim mnogo radi banske časti, al je *Filipović* postavio njeke uvjete, pod kojimi je voljan preuzeti tu čast. Nije bio *Tisza* posvema zadovoljan, jer je pošao tražiti druge kandidate na valjda bez uspjeha.

S drugo pako strane javlja se kao već odlučeno, da će bit za bana imenovan gjurski veliki župan *grof Khuen*, koji da je veliki prijatelj Madjarah! Pitanje je, dali će isto tako moći biti i veliki prijatelj Hrvatah? Kažu, da govori posvema dobro hrvatski te da je i nauke juridičke svršio u Zagrebu. Bilo kako mu drago, za njekoliko danah biti će rešeno to pitanje.

U Srbiji je ustanak ili buna uništena, al zato je ograničena sloboda štampe. Odonud nečuje se drugih do službenih glasovah.

U Italiji drže narodni zastupnici svakojake sastanke. Premda u toj zemlji neživi nego jedan narod, ipak nije moguće stvoriti jedne jake parlamentarne stranke, na koju bi se dotična vlada oslanjati mogla. Danas je vlada sastavljena iz tako zvane ljevice t. j. iz većine narodnoga sabora. Ova stranka sastoji iz svakojakih elemenatah, liberalacah, radikalacah, demokratah, republikanacah i bezvjercah. Svaka ova grupa htjela bi biti zastupana u ministarskom kabinetu, pa buduć nije u ministarstvu toliko stolicah, to jedan nije proti drugomu, jedan napada na drugoga, samo da ga sruši pa da dodje on na Kormilo. Sad su se sdružili *Cairoli*, *Crispi*, *Zanardelli* i drugi, da slupe u opoziciji proti ministarstvu, u kojem su sami sjedili, a naručito proti predsjedniku istoga *Depretisu*.

Poručili smo bili našim čitateljem, da je ovoga ljeta došao mladi španjolski kralj *Alfonso XII.* u Njemačku, da pohodi njemačko-pruski dvor. Na svomu povratku kroz Pariz u Francezkoj bio je izfućkan od parižkoga pučanstva osobito stoga, što je primio vlastničtvo njeke pruske ulanske regimente, što je sada u posadi u Strasburgu. Radi uvrede nanešene španjolskomu kralju našao se uvredjenim i pruski carski dvor, što je jasno označio njemački car u pismu malo zatim upravljenom na španjolskoga kralja.

Njemački car nije ostao samo kod toga, nego je ovih danah poslao svojega sina kneza *Fridriha Vilima* u Španjolsku, da odvrati posjet kralju Alfonsu.

Njemački knez nije se dotaknuo Francuzke nego se je *u Genui* ukrcao na njemački brod, da ga odvede u Španiju. Tamo je, kako se čuje, lieno dočekan i sprimljen te će se ovih danah vratiti.

Francuzka ima težkoga posla sa Tonkinom u Aziji. Kinezko cesarstvo tvrdi, da je uvjek smatralo zemlje Tonkim i Anam za svoje zemlje, tako da se tamo nesmije ništa promjeniti bez privole kinezkoga cesara, Francuzka se opire na njeke svoje ugovore i na vojsku, što se u onih krajevih nalazi te je u dogovoru sa Kinom, da popusti. Ova reći bi, da neće od svojega stanovišta popustiti, što bi moglo dostatnim uzrokom biti, da se u onih krajevih Francuzka sa Kinom zarati. Budućim putem znati ćemo što izvestnijega kazati.

Još nam je spomenuti, da je u dolnjem Egiptu ili Sudanu bametom potučena egipatska vojska predvodjena engleskim generalom. Ustao je njeki novi arapski prorok *Madhi* te prodiče svetu vojsku. U Kairu su sada u velikoj neprilici, što da čine, jer imaju u tom južnom predielu malo vojske. Posliedica bit će, da će morat Englezi pomoći, koji se još naprestano u Egiptu nalaze.

Franina i Jurina.

Fr. Čul sen Jure, da niku smišnu štoriju pravjaš z Vrbnika?

Ju. Dačaj! Spominješ se kad sam ono Vrbniku bil? Bila je nedilja, pa ti stojim na placi, ka je bila pina judi. Na to ti se dvigne na jeden zičić pandur i počme ovako pridikat: »Prišel je urdin od komišara ešpošta, da je zabranjena kaca na kotorni črebice pod multu od 5—100 florinia.

Fr. Ča tako govore Vrbnika?

Ju. Ah dal! svi mu se vajnos smiju. Pak čuj još če je rekel: »Tuže se pošidentii, da nikii, ter nikee, delaju imalana od vinuki. Zato se je dilo urdin pudaron i nikim drugin šottomaan da páze, a ako koga čapaju, neka se ne tuži nikomur.

Fr. Da ča tamo ni pravice, ni suda?

Ju. Vajda nè.

* * *

Ju. Odkuda, odkuda ti Franino?

Fr. Iz Kanfanara.

Ju. Ča si tamo kiatil da ti gradjanstvo dadu?

Fr. Ja nisam talijan, ipak se bojim da mi ga nebi dali.

Ju. Ja dim da bi, ač odkad je tamo neki krnjel to se lako dobije, samo da se širi...

Fr. Ja sam čul da je on gometra i da va osterije staklom glave miri, i da je svojom trigonometrijom i Podestu začara.

Ju. Dakle to mora biti jako fina glava i neka nova geometrija.

Fr. Upravo nije nova, nego su ju dobili još njigovi didi iz Karnije.

Razgovor
med Blažom i Matičinom
pod Tinjanskom Ladonjom.

Blaž. Čuješ Mate znaš li ti zač nisu tega rajnega Podestata učinili, kad je već prošlo skoro dva meseca, da su raprezentancu izbirali. Ja den da neki vranić mora bit ve!

Mate. Najbrže da jim je lesica put pretekla ač smo mi rekurs učinili pak čekamo dokle pride, a borme i oni moraju čekut kakovigod su.

Blaž. Samo ako ste imeli dosti uzrok za rekurit.

Mate. A tužan ja, ča nisi vidi one dane kako su paštročali!

Blaž. Čul sam po selih vani govorit, da su plavo kolo izabrali; svaken ši, samo s Hrvatom nè.

Mate. Ma ni tako naš šijor Mikuleto.

Blaž. A ne! Bog ga živi on je rekal ovako jer nezna hrvatski: ja sam ga talijan, ali ja ću stat s poštenimi ljudi, porchè cognosco, da je vaš partit partito onešto, neka bude i Hrvat samo da je pošten.

Mate. Pravo ima, on zna ki bi mogal s komunjskim dobro gospodarit, pak zato je onim drugem pleća obrnul.

Blaž. A oni od jada su u babu »Istriju« pisali, kako su učinili *»splendidissimo esito«* bum *»che bombac«* i da je *»un Signore da Orsera domiciliato in Antignana«* svoje mnogobrojne dužnike silil, da za našu stranku balotnju.

Mate. A vranića je on silil, kad je oni dan vino točil! da je to istina, bi bil mora i tvoj i njegov sused za nas balotat, a kamoli onisti s otcem peritom.

Blaž. Ma mu nisu svi ovi dužni?

Mate. A Bogmo su, tako Bože tebi ali meni.

Blaž. Vidiš ja sam mislil da su mu samo kmeti dužni pak sada su i tinjanski krnjeli.

Mate. Ma ča su dakle šli stavljat ono va »Istriju« kad ni istina! Znaš, Blaže, još ča?

Blaž. Oni dan kad ste vi rekurs prežentali, sam čul od nekega starega Migula da mu je jako žal, ač da bi škoda to kolo razbit i jedan večer sam čul kako su se pravdali za stolom poli Žvanuta, kega će za podeštata učinit, ač bi jih htelo bit pet. Ala biš se bil smijal da si vidil, kako su si namigivali.

Mate. Joh Blažu moj, ja znam kako da sam ih videl, ter smo domaći. Nu ju bih te još pitul, zač već nisi nepolaze u njihov blaženi gabineto.

Blaž. A ča ćeš, dragi moj Mate bukalaj je drag, ulike ovdje nerastu, bočí je malo, gospodin Vrsaran neće više posudit jer su se šnjim zamrazili; kmet im malo već veruje i tako je uvek veće zlo.

Različite viesti.

Crkvene viesti. Presv. biskup *Dr. Ivan Glavina* podao se je dne 22. prošloga mjeseca sa svojim tajnikom g. *Petrom Flego* u Rim, gdje će se zadržati njekoliko tjedanah. Dekanat Trat razdieljen je u dva dekanata. Prvi obsiže sve gradske župe, zatim sv. Ivan, Rojan, Barkolu i Škedenj (Servola) a dekanom je imenovan preč. g. *Dr. Ivan Šust*. Drugi dekanat obsiže župe Općinu, Kontovelj, Prosek, sv. Križ, Bazovicu, Katinaru i kapelaniju u Lipici a dekanom postavljen g. *Fran Čebular*, župnik u Općini.

Razpisan je konkurs za stolnoga dekana do 31. decembra 1883. *G. Bartol Križaj* imenovan je administratorom u Pomjanu, g. *Fran Comisso* administratorom u Crnomvrku. Gosp. *Petar Žobaz* obskrbljivati će podružnicu B. D. M. na Krasu. *G. Stjepan Destradi* premešćen je za duhovnoga pomoćnika u Umag. *G. Martin Prenc* postao administratorom u Ivancu, g. *Jakov Leben* u Rudicah. G. *Luka Možina* ide za kapelana u Gradinje.

Sudbena imenovanja. *Njegovo Veličanstvo cesar i kralj* imenovalo je dosadanjega predsjednika trgovačkoga i podpredsjednika zemaljskoga suda u Trstu g. *Adolfa Mattitig-a*, predsjednikom istoga zemaljskoga suda. Mi smo kod odlazka prijašnjega predsjednika *dra. Defacita* izrazili želju, da nadje vriednoga nasljednika. U tom se nismo prevarili. Novi je predsjednik muž, kojim mora biti svatko zadovoljan. Čestitamo.

Dosadanji sudbeni pristav u Krku g. *Lazij Wurmbrand* imenovan je kotarskim sudcem u Lošinju.

Gosp. Namjestnik barun Prestis pohodio je prošlog tjedna grad Pazin i Motovun te pogledav u javne ureda crkve i škole, vratio se sliedećeg dana opet u Trst.

Spominjemo, da je u Motovunu župnikom kanonik Franco, kandidat talijanske stranke u Istri za biskupsku stolicu u Poreču, pa da se ovaj iziet gospodina namjestnika sa predstojećim imenovanjem porečkoga biskupa u savez donaša. — Vidit ćemo doskora koliko je istine u stvari.

Gosp. Dr. Dinko Vitezić zadržao se je prošloga tjedna njekoliko danah u Trstu, goje se je sa svojimi prijatelji porazgovorio o naših stvarih, pa je odovud odputovao u Beč, gdje se otvara carevinsko vieće dne 4. decembra.

Slavjanska čitaonica u Trstu. priredjuje u salonu »Monte Verde« dne 6. decembra t. g. na korist pomorske dobrotvorne zaklade (*Pio fondo di marina*) *Koncert* sa sledećim programom: 1. Horny: Slavnostna poputnica. Orkestar. 2. Rossini: Ouverture iz opere »Vilim Tell« Orkestar. 3. *** Plave oči. Shor. 4. Vaupotič: Reminiscencije iz opere »Ruy Blas«, igra na citri g. A. Vaupotič. 5. Petrović: Ljudjak, deklamacija ***. 6. Schantl: Slavjanski potpourri Orkestar. 7. pl. Zajc: Hrvatican, shor uz solo g. Maly. 8. *** Ljubovni san, duo za dvie citre gg. A. Vaupotič i A. pl. Kallay. 9. Meyerbeer: Fantazija iz opere »Robert Djavo« Orkestar. 10. pl. Zajc: Zrinjsko Frankopanska uz pratnju orkestra Shor. Pevovodja g. S. Bartelj. Početak u 8½ sati. Orkestar sačinjava vojnička glasba pješačke regimente cara Alexandra III. br. 61.

Koparska kaznionа. Primili smo u *hrvatskom jeziku* sledeći dopis, koga dostovce tiskamo:

Br. 3226.

Štovani Gospodine Uredniče!

Po dopisu »Iz koparskog kotara«, tiskanom u »Našoj Slogi« br. 22 o.l. 16. t. m. moglo bi se misliti, da vlada nezadovoljava podpunoma, što se tiče jezika, potrebam koparskih tamničarah slavjanskoga (hrvatskoga i slovenskoga) naroda.

Takovo opisivanje ne odgovara stanju koparske kaznione. U istoj kaznioni nalazi ih se sada medju 724 tamničarah 456, koji slavjanskoj narodnosti pripadaju. Činovnici, svećenici, liečnici i učitelj obće sa slavjanskimi tamničari u njihovom jeziku. Za ove tamničare odredjena su dva svećenika, (jedan za rimo-katolike, drugi za pravoslavne), i učitelj, koji podučava posebni odiel školu u hrvatskom jeziku; od 85 stražarah i nadstražarah samo 19 njih nije slavjanske narodnosti, nu takodjer ovi razumiju i govore toliko slavjanski, da mogu, koliko potrebno, obćiti sa tamničari.

Neoslanjajuć se na zakon dajem Vam, Gospodine Uredniče, na razpolaganje ove crtice, osvedočen, da ćete ih Vi, istine radi, uporabiti na onaj način, koga budete za najprikladnijega smatrali.

U ostalom drago će mi biti, ako budete se sami hteli uvjeriti o stanju slavjanskih tamničarah u Kopru, i u tu svrhu prilažem Vam dotičnu uluznicu.

S osobitim poštovanjem.

U Trstu, 26. novembra 1883.

Dr. Ferd. Schrott,
c. k. državni nadodvjetnik.

Ipak je koristilo ono što smo u poslednjem našem broju u dopisu »iz Sovinjaka« doniell. U zadnjem broju »Istrice« čitamo pod naslovom *»vriedno da se nasliduje«* viest, da je gosp. Ivan Krstitelj Delfabbro obskrbio odielom jednog siromašnog učenika buzetske pučke škole. Mi samo neznamo, jell onaj Istrijin Ivan Krstitelj Delfabbro onaj isti Delfabbro o kojem onaj naš dopis; ali ako jest, sa radošću javljamo da je onaj naš dopis ipak koristio.

Rovinjski proces. Med različitimi viestmi pod naslovom: *»la coda dei nostri processi«* tuži se porečka »Istria« da su njekoje »slavenske« novine (čitaj »Naša Sloga« i »Sloboda«) doniele izvieštaj o razpravi nedavno proti njoj obdržavanoj pred rovinjskom porotom, i veli da su te novine stvar na svoj način izkrivile, prevratile i predstavile kano da bi osuda, proti njoj izrečena, kriva bila, a to sve u namjeri, da i ministar pravosudja uvidi kako se Slaveni u Istri i na sudu gnječe i tlače. Za cielu stvar, ona je viest po našem mnenju vrlo karakteristična, pače još karakterističnija nego li Istrijino mučanje o njoj, uzprkos danu obećanju da će o stvari obširno govoriti.

Ta zašto se »Istria« srdi na nas kad nismo nego ono učinili što je ona bila učiniti obećala; kod nismo nego doniell vjeran prevod zapisnika sastavljena u onoj razpravi? Ako joj se vidi da smo mi rekli, što se na razpravi govorilo nije, ili drugčije nego se govorilo, neka to ona izvoli popraviti, pa mi smo pripravni priznati naše pogreške, ali dok ona samo tvrdi da mi stvar izkrivljujemo, a to nam nedokazuje, dotle, neka nam poštovana »Istria« oprosti, što ju samo prezirnim podsmjehom čitamo.

Mi bo o pravednosti naših sudovah nismo nikada ni za časak podvojili, ali, da se može dogoditi da n. pr. porotnici, osobito kad im se sa braniteljske klupe u razpravi, ne pravednost, nego 'patriotizam u pamet dozivlje, laglje mogu stvar drugčije shvatiti negoli pravnik sudac, koji pred sobom nevidi nego zločin krivca i zakon, to će nam »Istria« dopustiti, košto bi nam morala dopustiti, da u takvom slučaju cielu stvar pred sviet iznesemo onakvu kakva jest, tim više što se tu neradi o pravdi ili krivici, već samo o razumnom shvaćanju stvari!

Mi bi dakle želili iskreno da se zato »Istria« na nas ncardi jer bi si jadom mogla pokvariti veselje nad izvojevanom »patriotičnom« pobjedom.

Nameti ili adicionali za provinciju. U službenom listu od 14. pr. mj. čitamo, da su usled previšnje odluke od 20. oktobra odobreni predlozi istarskoga sabora glede adicionalah, koji će se buduće godine plaćati za zemaljske potrebe. Za predlogu služe državni izravni porezi sa vanrednim prirezom.

Plaćat će se adicionale:

12% za zemljištno-razteretni fond (esonero). Za provincijalni fond:

a) 25% na izravne državne poreze;

b) 100% na potrošarinu (daciij) od vina i mesa;

c) for. 1.70 za svaki na malo prodan hektolitar piva;

d) taksa od for. 10.02 za svaki na malo prodani hektolitar žestoka pića (spiritus) spomenuta u zakonu od 18. maja 1875 D. Z. br. 84 Art. lit. C. II. točka I. i f. 6.68 za svaki hektolitar pića naznačena u gornjem zakonu točka 2.

To je sve što plaćamo za provinciju, a ciela uprava nalazi se ipak u samo talijanskih rukuh. Pak će još tko reći, zašto nismo u Istri zadovoljni!

Imenovanja u mornarici. Pomorskimi kapetani duge plovitbe imenovani su sliedeći pomorski častnici: Bolmarčić Gašpar Giurgjev iz Cresa, Gjurović August Nikolin iz Preveze, Hubert Rogert Dragutinov iz Rieke i c. kr. zastavnik g. Zeleny Ivan Vjekoslavov iz Trsta.

Pomorskimi častnici imenovani su nadalje sliedeći pomorci: Hreljić Mihovil Dinko Mihovilov iz Malega Lošinja i Starčić Marko Antun Antunov iz Malega Lošinja.

Hrv. ak. družtvo „Zvonimir" u Beču izabralo si je u redovitoj glavnoj skupštini dne 20 listopada sliedeći upravni odbor:

Predsjednik: Velimir Deželić stud. med

Tajnici: Dobroslav Brlić, stud. med., Ante Benišić stud. jur.

Blagajnik: Angjelko Brunšmid, stud. med.

Odbornici: Miroslav Svajnburg stud. jur., Nikola Gjurgjević, stud. jur.

Zamjenici: Žitoje Kern, stud. agron., Josip Floršić, stud. phil.

»Hrvatska Vila«. Uprava »hrvatske Vile« javlja svojim čitateljem, da će od sada izlaziti svake subote. Ciena tomu krasnomu časopisu iznaša for. 10 na god. Uredničtvo »Vile« preuzeo je naš zemljak i vrstni romanopisac g. Jenio Sisolski. Želimo novomu podhvatu najbolji uspjeh, prijatelju uredniku junačko zdravlje a nakladniku, hoćeli, da nam »Vila« »Vilom« bude, da se drži obećanja.

»Bič« list za šalu i satiru počeo je od 1. o. m. izlaziti u Zagrebu. Vlastnik i urednik »Biča« g. Gavro Grünhut obećaje u prvom broju istog lista: »sve izrode otačbine, politike bez poštenja, birokrate bez značaja, mešetare bez smilenja, lihvare, špiune itd. bičevati.

Ciena je listu do konca godine 1 for. Predplata se šalje knjižari G. Grünhuta Zagreb. Jelačićev trg. br. 4.

»Hrvatska Lira« sveučilištno pjevačko družtvo pozivlje na »Zabavnu večer« što ju upriličuje uz sudjelovanje družtvenoga tamburaškoga zbora u petak 7. prosinca 1883. u prostorijah gradjanske streljane. Ulaznica: za obitelj 2 for.; za pojedinca 80 novč. Čisti prihod namienjen je fondu družtvenoga tamburaškoga zbora. Program. 1. Iv. pl. Zajc: »Ustaj rode«, zbor. 2. „*". Poputnica hrv. krajišnika od g. 1848. tamburaški zbor. 3. F. S. Vilhar: »Plovi ladjo«, zbor. 4. G. Eisenhuth: »Želim biti tvoj«, osmjeropjev. 5. „*". Povraćanac, ples iz Slavonije, tamburaški zbor. 6. F. S. Vilhar: »Pobratimija«, zbor.

Razbojnici Mallatha, Berecz, Pitely i Spanga osudjeni su na vješala; prvi će biti obješen Spanga s umorstva i kradje, drugi Pitely krivac isto tako umorstva i kradje, treći napokon Berecz najglavniji krivac nagovaranja i poticanja na zločin. Ovaj zadnji pomilovan je na dvadesetgodišnju tamnicu.

Oporuka grofa Chamborda. Parižki listovi priobćuju o oporuci grofa Chamborda sliedeće autentične viesti. Oporuka počimlje sa riečmi: »Umirem kao dobar kršćanin i pravovjeran katolik, te kao takav ne gojim mržnje proti nikomu, bio tko mu drago. Ja opraštam svima, koji su me u životu uvriedili, a molim, da mi oproste i oni, koje sam u životu uvriedio, ili im kakovu nepravdu nanio. Bogu svemogućemu preporučam spas moje duše. Ustanovljujem, da moja ljubljena žena ima do smrti neograničeno uživati čitavi moj imetak, osim zapisah, koje dole spominjem. Po smrti moje supruge ima čitavi moj imetak prieći na oba moja nećaka, vojvode od Parme i grofa Bardija, i to tako, da prvomu pripadnu dvije trećine a potonjemu jedna trećina moje ostavine«. — Sliedi zatim sedam zapisah; obje grofove nećakinje, velika vojvodkinja Alica od Toskane i vojvodkinja Margarita Madridska dobivaju svaka 500.000 franakah; nadalje: zavod za propagandu katoličke vjere u Lyonu 500.000 franakah; 400.000 franakah stavio je grof na razpolaganje papinskoj stolici, odredivši, da se ta glavnica ima koristno uložiti, njezini pak kamati imaju pripasti papi kao Petrov novčić. Siromahom u Parizu ostavio je grof 100.000 franakah, a siromahom u Frohsdorfu 20.000 franakah. Španjolski princevi don Carlos i don Alfonzo nisu u oporuci ni spomenuti, a nema u njoj ni rieči o politici.

Carica Charlotte Belgijski listovi uvjeravaju da se je zdravstveno stanje nesretne carice Charlotte, udove pokojnoga Maksimilijana, od nekoliko mjesecih znatno popravilo. Carici je sada 48 godine, al izgleda mnogo starija. Bujna njena kosa posiedila je. Njeno lice odaje silne duševne boli. Omršavila je jako, a čelo jej je skroz nabrano. Jedine oči sačuvale su prijašnju svoju živahnost i milinu. Belgijski kralj i kraljica posjećuju ju česo u gradu Bouchoufe, gdje carica stanuje.

Školske štedione u Francezkoj. Statistički odjel francezkoga ministra nastave zanima se takodjer sa školskimi štedionami. Po najnovijih izkazih rastu od godine na godinu uložci. Taj izkaz obuhvaća vrieme od pet godinah i sadržaje sliedeće podatke:

God.	Broj škol. štedionah	Uložnice	Uložci u frankih
1877.	8.098	174.040	2,984.352
1879.	10.480	224.200	3,002.621
1881.	14.379	302.841	6,403.774
1882.	16.404	349.319	7,984.911
1883.	19.433	395.809	9,064.583

Ne ima još podpunih deset godinah, što su u Francezkoj uvedene školske štedione, a već se pokazuje toli velik uspjeh. Poprieėna svota uložakah mienja se izmedju 10 do 15 centimah na svaki tjedan i na svakoga učenika.

Oglasi u Americi. Oglasi lista New-York Herald donose tomu dnevniku danomice do 40,000 franakah.

Brodovi staklom mjestoba-krom (ramom) obloženi.) Talijanski parobrod „Buffalo" imade tu osobitost, da je obložen ne kano svi ostali brodovi bakrenimi (od rama) pločami, već debelimi staklenimi škriljanci. Poslije tri mjeseca plovitbe, pregledaše taj parobrod ljudi, koji se u stvar razumiju i opaziše, da se ga mahovina nije uloviia već mu je cielo dno posve čisto bilo. Do mala će dakle staklo iztisnuti porabu bakra na brodovih.

Listnica.

Moleć s jedne strane naše dopisnike, da se strpe, ako jim se odmah sve netiska, umoljavamo jih, da izvole napisati svoje dopise ne na cielom nego na pol arka, da se uzmogne na stvari štogod izpraviti ili popuniti, ako uztreba.

Objava.

Ponizno podpisani časti se uljudno objaviti sl. p. n. obćinstvu i c. k. posadi u Trstu, da je otvorio opet dne 24. novembra već odavna poznatu, sada posve obnovljenu gostionu:

„Buon Pastore"

sa vinotočjem (Osteria e Bottigleria) i to na vlastiti račun. *Sobe po 80 nvč.* i više.

Istodobno obznanuje podpisani, da imade na *skladištu* najboljeg stolnog i za butilje vina *iz vinarskoga istarskoga družtva u Poreču*, kao takodjer ovdašnje, na daleko poznate tvrdke *Emilio Bouillon*, sva ta vina prodaje po najnižih cienah.

S počitanjem

G. Hochwind.

Skladište svakovrstnih **čavlah i čavlićah za živinu, poslote podkove** i druge ručne železnine,

Petar Podgornik,

u Sežani

preporuča se svim trgovcem u **gradovih i na selu** za mnogobrojnu narudbu te obećuje, da će poslužiti robu **prve vrsti** po najnižoj cieni. Na zahtjev pošilje cienik. 3—1

Bez ove obranbene znamke zakonom štićene, imade se taj liek po dr. Mulićú smatrati kano padielan

Cviet proti trzanju,

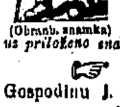

(Obranb. znamka)

po dr. Mulićú,

je odlučno najbolji liek proti kostobolji i reumatizmu, trzanju po udih, bolesti u križu i živcih, otekli, utvrdnulim udom itd.; ako se rabi i kratko vrieme prestano posvema trzanje, što dokazuje množina zahvalnicah. Traži se samo *»cviet proti trzanju po dr. Mulićú« uz priloženo znamenje; 1. staklenica 50 nvč.*

Zahvala.

Gospodinu **J. pl. Trnkoczyju**, liekaru u Ljubljani.

Moja je majka od kostobolje na nogi silno trpila i razne domaće liekove bezuspješno rabila. Pošto se je pako bolest što dalje sve većma pogoršavala a ona nije kroz više danah više na nogu stati mogla, sjetim se na **Vaš dr. Mulićev kostoboljni liek za 50 novč**, te si ga odmah naručim. I u istinu imao je **čudovit uspjeh** da se je majka nakon što ga je kratko vrieme upotrebljavala posve **težkih bolih oslobodila**. Punim osvjedočenjem **priznajem dakle dr. Mulićev kostoboljni** cviet kano izvrstan liek te ga svakomu bolestniku u sličnoj bolesti **preporučam**. Vašoj blagorodnosti izričem pako **najsrdačniju hvalu**; svim štovanjem.

Frane Jug,
posjednik u Šmarji kod Celja.

Planinski bilinski sirop kranjski,
izvrstan proti kašlju, hripavici, vratobolji, pranoj i plućnoj bolesti; 1 staklenica 56 nvč. Koristniji nego ili svi u trgovini se nalazeći siropi.

Krv čisteće kruglijce c. kr. priv.,
nebi smjele ni u jednom gospodarstvu manjkati; one su već tisuć puta pomogle kad je čovjek zatvoren, kod glavobolje, kad su utvrdnula uda, pokvaren želudac, kod jetrnjih i bubrežnih bolestih; u škatulah po 21 novč., jedan zamotak sa 6 škatulah 1 for. 5 novč, Razašilje se samo jedan zamotak

Gori navedene specijalitete, koje su mnogoljetnim izkustvom kano **osobito uspješne** pripoznate, imade uviek **čiste** u zalogi i razpošilja odmah poštarskim pouzetjem.

liekarna Jul. pl. Trnkoczy-ja „pri samorogu" u Ljubljani. Mestni trg. br. 4.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

Vrlo cieno!

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. obćinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . 23 for. — nvč.
Odjeća iz štofe . 13-23 » — »
Hlače iz modroga platna . . . 1 » 50 »

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, prima ju natrag bez prigovora.

Vrlo cieno!

Prosta i fina roba!

Ték Novacah polag Borse u Trstu
od 30. Novembra 1883.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
17	5.61	9.51	—	78.70	—	—
16	5.62	9.51½	—	78.75	—	—
18	—	—	—	—	—	—
29	5.63	9.51½	11.93	78.75	—	—
20	5.62½	9.51	—	78.75	—	—
21	—	—	—	—	—	—
12	5.62	9.51	—	78.75	—	—
23	5.61½	9.51	—	78.80	—	—
24	5.61	9.50½	—	78.70	—	—
25	5.62	9.51	11.93	78.70	—	—
26	5.62	9.51	11.94	78.70	—	—
27	—	—	—	—	—	—
58	5.70	9.51	—	78.15	78.60	99.05
29	5.70	9.58	—	79.—	79.85	99.40
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća
dne 30. Novembra 1883.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	90	—	115	—
S. Domingo	»	66	—	77	—
Rio polag vrsti	»	40	—	73	—
Cukar austrijski	»	32	—	35	—
tučeni	»	28	—	30	50
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	»	30	—	—	—
Tamjan sploh	»	24	—	—	—
Naranče, škrinjica		8	—	7	—
Karube puljezke	za 100 k.	6	—	6	50
levantinske	»	4	—	—	—
Smokve Kalamata	»	14	—	16	—
puljezke	»	16	50	—	—
Limuni, škrinjica		4	—	7	—
Bademi liiti mendule	za 100 k.	100	—	112	—
dalmatinske	»	—	—	96	—
Lešnjaci	»	38	—	57	—
Šljive bosanske i srbske	»	26	50	30	—
» Kranjske i hrvatske	»	12	—	14	—
Pšenica ruska	»	9	50	10	—
ugarska	»	10	—	—	—
galačka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	—	7	25
ugarski	»	7	50	—	—
Raž	»	7	50	7	75
Ječam	»	—	—	7	—
Zob ugarska	»	7	—	—	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	8	—	18	—
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	12	—	13	—
Leća	»	18	—	28	—
Oriž talijanski	»	17	75	22	50
inglezki (kitajski)	»	12	—	13	50
Vuna bosanska	»	120	—	125	—
morejska	»	110	—	120	—
arbanaska	»	112	—	124	—
istarska	»	—	—	90	—
Daske koruške jelovice	»	60	—	70	—
štajerske	»	44	—	48	—
Grede	»	10	30	11	40
bukovice		16	—	18	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	40	—	72	—
» najbolje	»	60	—	90	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	43	—	44	—
istarsko	»	39	—	43	—
Kameno ulje u barilah	»	12	50	—	—
u kasetah	»	18	—	13	75
Kože strojene naške	»	150	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	55	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	106	—
janjeće naške	za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	60	—	75
zečje	za 100 kom.	34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	24	—	32	—
Sardele i barili		13	—	25	50
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	80	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	47	—	48	50
Salo	»	77	50	—	—
Slanina	»	72	—	—	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	—	—	—	—
» dalmatinski	»	8	50	—	—
» crnogorski	»	11	25	11	50
Mekinje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	18	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki	»	28	—	32	—
» hrvatski	»	—	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal barili od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Broj 24. U Trstu 16. Decembra 1883. Godina XIV.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Corsia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po-što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Početkom dojduće godine izlaziti će „Naša Sloga" svakih 8 (svakog četvrtka) a ne svakih 15 danah kako do sada.

Ovim pozivljemo dakle sve naše prijatelje, da se izvole čim prije oglasiti na novu predplatu.

Predplata za inteligenciju i sve one, koje je Bog obilatije nadario, iznašati će 5 for. na godinu ili for. 2 i 50 noč. za pol god.; jedino za seljake obaljena je ta ciena na godišnja for. 2. ili for. 1 za pol godine.

Novci neka se šalju administraciji „Naše Sloge" (Corsia Stadion 12.) i to najjeftinijim putem, t. j. poštarskom naputnicom.

Ovom zgodom opominjemo još te jednom sve naše ljetošnje i prijašnje dužnike, da učine svoju dužnost, jer je nepošteno list primati a neplaćati ga. Koji nam ne pošalje svoje zaostatke, tomu nećemo slati u buduće lista i biti ćemo prisiljeni, predati ga sudu.

U Trstu, 15. Novembra 1883.

Uprava „Naše Sloge".

Tko plaća više.

U listu «Sloboda» pisalo je prod nekoliko vremena ob adicionalu za gospošćinu (esonero).

Tamo je dokazano crno na bielu, da jedan kraj Istre plaća za drugi, i rečeno je, da Talijani rado zovu svojim onaj diel zemlje, koj u ime gospošćine ni iz daleka neovršuje svoju dužnost.

Reć bi, da je ono pismo u srce ujelo talijansku stranku u Istri, jer onim je pismom dokazano, da duhovno gospodstvo njihovo u Istri propada, i da će se tielo podvrgnuti volji duha, pak će po malo nestati i gospodstva njihovoga u stvarih tjelesnih ili kako se još reče, u materijalnih interesih. Da oslabi, ako je moguće, silu gore spomenutoga članka, poročka «Istria» od 8. decembra ove godine, dokazuje kako s druge strane talijanski diel Istre troši za nas Slovено-Hrvate u stvarih škole i špitalah.

Evo kratki odgovor:

Gospodujuća većina prekinula je god. 1873 s državom svaki račun o plaćenoj gospošćini (esonero), samo se je reklo: Istra ostaje još toliko dužna, pa mirna Bosna.

Mi smo u stanju izjaviti, da su skoro sve, što je do onda izplaćeno, platili ljudi onih istih krajevah, koji i danas plaćaju nedužno 12 novčićah nameta na svaki forint cesarskoga poreza — u ime odkupa od gospošćine. Velimo «nedužno» jer s onim nametom morao bi se umanjivati dug Istre prema cesarstvu, a on se je sa svim tim od godine 1874 povećao!

Dakle ponajprije morali bi nam naši susjedi povratiti, što smo napred platili, da svojedno ostanemo dužni, pak onda bismo vidili, tko za koga više plaća. «Istria» spominje, da se iz Poreča troši za škole u občinah: Dolina, Kastav i Vrbnik više, nego li ove občine davaju provinciji.

Molimo da se popravi račun ovako: Najprve recimo, da se više troši, al je pitanje: od kada? Zaludu ti meni daješ račun naše složčine od jučer ili prekčera, kad sam ja prije više godinah više davao, nego li prijimao.

Recimo i to, da je u rečenih občinah zbilja mnogo škola, pak da se iz Poreča na nje troši više, nego li se dobiva.

Ali gdje su ostale občine našega jezika?

Kako ste druguda porazdielili škole? Daje li Vam Poreč nameta, koliko stoje njegove škole?, daju li Vam druga mjesta, sama o sebi računana?

Ali ni onaj račun poročke «Istrie» ne stoji. Ona računa, da od Kastva na primjer dobiva manje, nego li troši za škole.

Kastavščina plaća cesarskoga poreza više od 11.000 forintih.

Namet za Poreč na to iznosi 37% ili oblo 4000. — Namet na daciju vina i mesa drugih 4000 — a gdje su globe šumske, gdje su globe školske, kojih je občina Kastavska ove godine platila više, nego možda svi drugi kotari Istre, gdje je taksa od ostavinah itd.

«Istria» nam je zaboravila reći, da provincija dobiva od cesarstva kakovih 30000 f. pomoći za stvari školske.

«Istria» nezna, da ta pomoć dolazi od onih zakladah, koje su stvorene velikimi iznosi od naših stranah.

Gdje je imetak nekadašnjih «hrvackih fratri» od Čepića i sv. Petra u Šumi? Gdje je sto tisućah forintih, za koje je prodana gospoštija Kastavska?

Neka svoga toga nebi bilo, ostaje na našoj strani ova pravica:

Naši kotari plaćaju malo poreza i nameta, *ali ga plaćaju*. Drugi kotari u Istri, koje bi se htjelo učiniti talijanskimi plaćaju na harti mnogo, *a u kasi malo*. Tko bi pametan vjerovao, da će se ikada utjerati svi zastanki nameta, osobito od gospošćine? Nitko, ni mi to nevjerujemo, ali čutimo žalostnu istinu, da smo plaćali ... za koje babe dušu?

Zlobna obreka, da je hrvatskoj stranki žao, što' neupravlja javnimi poslovi domovine, nepada na nas. Mi znamo dobro, da nebi ništa bilo krivo Talijanom, kad bi mi imali odlučujući glas u javnih poslih.

Mi znamo samo to, da jedini čovjek kod zemaljske Junte, koj na svoj pridjevak rožiće postavlja, još ni danas nije stalno namještен, uza sve svoje sposobnosti i odlično ponašanje.

Mi znamo to, da se zemaljske službe popunjuju bez konkursa, da se naš jezik ruglu izmetava, da se naša

Podlistak.

DRAGI JURINO!

Onu nedilju posije večernje razgledavao sam svoje zimske usjeve i tu mi dojde na pamet, da bi malo skočio po Istri, da vidim jeli što nova!

Odmah drugoga dana zaputih se prama zapadu. Putem prispio sam do svojega staroga znanca i prijatelja, prevriednoga popa u selu X. Pokucam na vrata. Nitko se ne oglasi. Pokucam svojom kmetskom rukom malo jače. Sada začuje se njegov prijazan glas: *«slobodno.»* Unidjoh. Ali prijatelj me ne pogleda. Vas je zamišljen u neku veliku knjigu ležeću na pisaćem stolu. Na moj kršćanski pozdrav. mu se približim, da mu poljubim svetjeničku ruku.

Stopram sada digne zamišljenu glavu, i čim me upozna, poljubi me u moje kmetsko lice, radostno me pozdravljajući: «dobro došno, Franino! Što je vas donesло u moju kuću?» Započesmo se razgovarati ob ovom i onom. Ja povirim nehotice u onu veliku knjigu, koju je prijatelj prije toli zamišljeno gledao.

Napunjena je bila sa osobitimi slikami, kojih ja visam razumio. Na moje pitanje reče, da je to «zemljopis», jer su u njoj naslikane careviue i kraljevine sve zemlje. «Tražio sam», hoće on nato, «gdje je kraljevina Schlavonia», jeli pod našim cesarom ili pod drugim kojim kraljem. Došla nam je od presvjetle biskupije iz Poreča okružnica, kojom se priobćuje viša naredba za podnike *«del regno Croazia e Schiavonia»*. «Regno Croazia» znam, da je kraljevina Hrvatska ali «Schiavonia» neznam gdje bi bila. Niti ovaj zemljopis ove kraljevine neima, akoprem ga potvrdilo za naše srednje škole visoko ministarstvo u Beču.» — Ala, veleèastni prijatelju, rečem mu ja, vi se mučite tražeći *«Sčavonije»* po zemljopisu, dočim u «Sčavoniji» živite. To je vam naša tužna Istra! Zar nam negovore veladari latini, da smo «šćavi»? Dakle će se zvati i zemlja u kojoj «šćavi» «žive» «Šćavonija». — Nasmijasmo se oba do suzah. Ja mojoj bistroj i prefriganoj glavi, a on najbrže mudrosti presvjetle biskupije koja piše «Schiavonia», dočim je isti sv. Rim zapoviedio čitavoj katoličkoj crkvi na čast sv. Cirilu i Metodu, crkvenu molitvu, u kojoj stoje riečii....

Slavonias gentes....

Izpraznivši čašu sladkoga terana pak izljubiv se s prijateljem, nastavih svoje putovanje. Došno sam u Poreč, gdje se štampa lažitorba «Istria». Zaustavim se pred vrati jednoga dućana razmišljajući što bi donesno iz Poreča svojoj Luci. Već sam htio stupiti u dućan, da potrošim što za svoju gospodaricu. Ali ta hip se sjetim, da su Poročani sega ljeta popratili naše dične zastupnike iz zemaljske naše sabornice uprav na divljački način, kojega bi se za stalno sramili i najdiviji ljudi na svietu. — Ne, Franino, niti soldina nesmješ potrošiti u takovom gradu, koj surovo vriedja tvoje zastupnike i po njih svu Istarsku «Šćavoniju». Odputuj radje vaporom do Pule, da si ondje nakupiš potrebnih stvarih i da vidiš svojega nećaka, koj cesaru i otačbini kod c. kr. mornarice već toliko mjeseci služi! Tako zapovjedam samom sebi, pak neglededi niti na desnu niti na lievu, požurih se kroz one tjesne ulice ravno na vapor, koj je uprav po treći put zažviždao i odmah s manom putem Pule odplovio.

Plovitbom ne pripeti mi se ništa osobita. More bilo je mirno, a ja sam imao dosta vremena razmišljati o našoj tužnoj «Šćavoniji» i ponašanju poročkoga *«gospodskoga smeta»* napram našim zastupnikom i našoj «Šćavoniji» u ljetu 1883. — Uprav one iste zastupnike ćemo si prvom prigodom opet izabrati i druge njim jednake, odlučih tvrdo sam sobom; ćemo vidjeti komu će prije dosaditi, nam kmetom birati naše zastupnike po našoj savjesti, ili poročkomu smetu divljački tjerati jih iz sabornice zemaljske! — Doplovismo do Pule. — Ala Jurino moj, da vidiš ove silne vojničke ladje, pak strašne one topove ili kanune! — Neka pridu neka gladni oderuhi iz Talije ukrasti našemu cesaru našu Istarsku «Šćavoniju»! Po moju puru će jim se pokazati kako se imaju povratiti nepozvani gosti dugih rukuh razbitom glavom u «bližnju jemlju»!

Izkrcav se, stupim u bližnju krčmu, da se okriepim potrebnom hranom, pak da pogledam malo po Puli, koja se danomice svestrano širi i lepša novimi kućami i palačami. To je dokaz, da Pula pod gospodstvom našega vladara lieno napriedjuje.

Hodeći ulicami i cestom, dodjem do Divića, koj je već u gradu i stanem motriti ovo gorostasno djelo. Govore, da sprava u jednoj podzemaljskoj sobi pod Divićem Kraljević Marko. Eh! da bi se već probudio i došao na svietlo! — Putem sretim nekoliko ženah iz puljske okolice. Bile su u živahnom razgovoru s nekim popom.

Jedna od njih će popu: *«Zašto, velečastni, govorite vi s nami taljanski, kad smo Hrvati?»* «A tako sam naučen, nu!» odvrati dobri popo: *«Ali nije pravo,* će opet žena: *«s nami treba, da hrvatski govorite a ne taljanski, jer naša hrvatska vjera je prava vjera Isusova, a ne taljanska».* «Kako to?» zapita čudeći se pop. *«A tako vidite,»* odvrati mu žena, *«Taljani vam govore: «mostro di prete», «bestija di prete», «kan di prete», «p.... di prete». a naši ljudi skinu klobučić pred vami, pak vam reku: «Hvaljen Isus». — Sudite sada sami, jeli taljanska ili hrvatska vjera, Isusova vjera!»* — Po moju grješnu dušu, upletem se ja uzhitjeu: ženo, vi govorite golu istinu. Naša hrvatska vjera, Isusova je vjera. Ne tvrdim, da svi istarski Taljuni neimaju vjere Isusove. Ima i poštenjakah medju njimi.

Ali oni, koji nas, svoje suzemljake, od pamtivjeka Istarske Hrvate i ljude slobodne, pogrdno *«šćavi»* nazivlju, koji nam naša naravska prava krate, koji nam hoće našu nedužnu djecu tuljanskimi školami odtudjiti i u Taljane jih pretvoriti, da se njihov broj našem krvi poveća,

občinska zastupštva na muke meću, nebili jedan put svoj jezik od škole odhitila. Mi znamo to, da neimajuć nigdje zagovora ni pomoći ni načina da poštenim putem dodjemo u dostojne stališe, sloveno-hrvatski sinovi Istre moraju u tudje krajeve; znamo to, da je svaki naš forint, koji plaćamo vredan za dva druga, jer je krvavo stečen; napokon znamo to, da računi još nisu ni iz daleka učinjeni, i da smo o tom jedva počeli govoriti. Za danas dosta.

Na Adriji.

U posljednjem broju doniesmo kratak izvadak iz predgovora Fambri-jeve razprave *«La Venezia Giulia»* a danas navadjamo što o tom bečki časopis *«Tribüne»*, piše, izpustiv glavnije točke, da nam list nezaplene. Tomu članku mislimo, da nam netreba dodati nikakva tumača jer govori triezno i jasno.

Tko ima oči, neka vidi a tko ušesa, neka čuje. Evo ga:

«Sa bosanskom okupacijom, pišu oni u bečkoj *Tribüni*, započela je u Italiji vika na «istočne medje». Grozničavi nemir obuzeo cieli poluotok, svukud se držali tabori uz bučne irredentistične izkaze. Ovi se bezkoristni politički izkazi napokom polagano slegnuše, «nespašenci» ostaše svaudj pod Austrijom. Ali što se dosad silom nije moglo postići, imalo bi se sada liepim postignuti. Oprezniji mjerodavni politici Italije dadoše novu lozinku. Italija — kažu ovi ljudi — ima željeti jaku, prijateljsku Austriju, da nedobije Njemačku ili Rusiju za svoga susjeda: napose valja poduprieti Austriju na balkanskom poluotoku, da dopre do Soluna. Kad jednom Austrija razširi svoje područje do egejskoga mora, to će se u prijateljskom sporazumku svrnuti, da pripusti Italiji južni Tirol i Primorje. U najodličnije zastupnike ove talijanske politike spada i bivši ministar R. Bonghi. U predgovoru Fambrijevoj *«La Venezia Giulia»* piše ovaj državnik, što navedosmo već zadnji put, naime: «Nama je u prilog, da Austrija sliedi širiti se prama jugu zapadne strane Turske. Tim ona zadobiva svoj pobočni položaj prama Rusiji i zatvara joj jadransko more, a jača i prama Njemačkoj. Mi joj u tom možemo pomoći pod uvjet, kad bi se ona u dalmatinskom zaledju povećala i prodrla do egejskoga mora, da nam tada na ovom moru (jadranskom), koje je jednom bilo naše dosudi veći i bolji dio, neg što danas imamo».

Po izjavah pako, koje je grof Kalnoky učinio u odaslanstvih o naših odnošajih sa Italijom, nema više dvojbe, da su se vanjski odnošaji izmed Austrije i Italije razvili u smislu politike preporučene od Bonghi-a. Italija je naš prijatelj i saveznik...

Dalje u svom predgovoru Bonghi uvidja u Slavenih Primorja jedinu zapriеku, koja se suprotivi pridruženju ove pokrajine Italiji; jer narodnostno načelo, na koje se temelji ujedinjena Italija, nedopušta, da se tako na brzu ruku reklamira za Italiju ova zemlja u kojoj većinom Slaveni stanuju. Odnosno na ovo piše Bonghi: «Bila bi velika sreća, kad bismo mogli reći, da u kneževskoj grofiji Gorici i Gradiški, u pokrajini Istri i u gradu Trstu živu jedino Taljani. Toga mi sad nemožemo reći».

Ali malo napried s radošćukonstatira, da u Primorju neprestano napreduje talijanski jezik prama hrvatskomu i nada se, da će talijanska država, koja je utemeljena na narodnostnom načelu, postići svoje «naravne medje» tada, kad se jednom provede potaljančenje primorskih Slavenah. [U tom pogledu piše Bonghi: «Mi moramo postići medje bolje od sadašnjih; i mi imamo pravo da tražimo, da cieli komad zemlje, koji je bez dvojbe u zemljopisnom smislu talijanski postane i u političkom smislu talijanski. Ali za to je od potrebe, da u nekih predjelih ove zemlje napreduje upliv talijanskoga življa, a cilj u svakom slučaju može se postići jedino podpunim obzirom na medjunarodne odnošaje i neprieteć i neuzdrmav moć Austrije.

Mi pitamo: Tko skrbi u Primorju za to, da napreduje upliv talijanskoga življa? Tko u Primorju radi u prilog g. Bonghi-u?

Učione, uredi, sudovi u čudnovatoj harmoniji rade uzajedno, da pospieše napredovanje talijanskoga življa. Talijanska manjina u zemlji ima tri narodne državne srednje učione; slavenska (hrvatska) većina nijedne; u mnogih čisto ili većinom slavenskih obćinah, pučke su učione sasvim talijanske. Upravne vlasti ureduju talijanski ili njemački; jezik je sudovah i u čisto slavenskih kotarih skoro izključivo talijanski, u nekih njemački; sve to riedja su riešenja u slavenskom jeziku. . .

. . . .

Nije nikakvo čudo, da uz zajedničko djelovanje svih ovih činbenikah u posljednjem popisu pučanstva slavensko je pučanstvo Istre spalo za treći dio, a u Trstu dapače od 53 na 21 po sto. Osobito u Istri slavenskomu je jeziku — možeš reći — jedino skloništе crkva gdje se riеč božja u slavenskih obćinah i dan danas navlaščuje slavenskim jezikom. Ali se i u tom pravcu nešto na gore promienilo. . . .

. . . .

Izpražnjena biskupska stolica Poreč-Pulj ima se obskrbiti. Kad bi i ovdje . . . . . . upliv bio mjerodavan, kad bi nasljednikom velikog rodoljuba Dobrile imao postati koji neprijatelj Slavenah ili sličan onomu istarskomu biskupu, kojemu je *Grazer Tagespost* prije dvie nedjelje dala svjedočbu političkog dobra ponašanja, tad bi se do malo oživotvorila želja Bonghi-a, da vidi Istru potalijančenu.

Obzirom na takve okolnosti molimo sve zastupnike a ponosob one južnih pokrajinah, da u dojdućem saborskom zasjedanju krepko uznastoje svimi parlamentarno dopuštenimi sredstvi, da se promiene sadašnje stvari u Primorju, koje moraju dovesti do posvemašnjeg potaljančenja ove pokrajine«.

DOPISI.

U Cresu, *početkom decembra 1883.*

Ovih se danah u našem gradu dogodilo nešto, što nas nije doduše iznenadilo, al nas to čvršće osvjedočilo, da je, svim potalijančenikom naše Istre jedna te ista svrha: zatrti naš hrvatski narod. Slušajte i križajte se!

Dne 26. prošloga mjeseca novembra dodje u Cres upravitelj plovanije beljske pop M. M. Medju ostalimi poslovi što mu jih bilo obaviti, hjede i primiti novce, štono pripadaju njegovoj crkvi za drugi tečaj tek. godine od uknutih benetačkih bratovšćinah. Kako tom zakladom, uslied zakona od godine 1869, vlada posebna »Uprava« od četvorice članovah i petoga predsjednika, obćinskoga načelnika, to je crkvam te novce primati od same obćine.

Rečeni dakle svećenik prikaza dotičnu namiru u obćinskom »Uredu« našemu načelniku Ivanu Cherslchu (valjda Hržiću, jer na otoku Krku ima hrvatsko ime Hržić, koje Talijani uvjek pišu Chersich) i obćinskomu tajniku Nikoli Moisesu, al ju ta gospoda nehtjodaše niti pročitati a kamoli izplatiti, a samo zato, jer bi hrvatski napisana. Proti tomu samovoljnomu postupanju gosp. načelnika uloži plovanski upravitelj beljski na c. k. namjestničtvo u Trstu službeni utok. Morao bi se bio najprije uteći c. k. kot. kapitanatu, kako prvoj molbi, al toga neučini, kako smo doznali, najprije zato, jer da kotarska „Oblast" neobičaje, s nepoznata razloga, riešavati njegove dopise, van iza nekoliko mjeseci i to na opetovane upite; a opet ne nit zato, jer bi mu mogao slavni c. k. kapitanat odgovoriti, kako je i orlečkomu kuratu, da on nije nadležan riešiti takova slučajа. Utok pako ovako glasi:

Br. 136

Visoko c. k. namjestničtvo!

Mjestnoj plovanskoj crkvi pripadaju svake pol godine 63 for. 40 n. a. vr. iz zaklade ukinutih bratovšćinah u ime trećine odnosnih državnih glavnicah.

U tu svrhu podpisani upravitelj plovanije prikaza dne 26. t. m. novembra osobno dotičnu namiru obćinskomu »Uredu« u Cresu, a baš samomu gospodinu načelniku Ivanu Keršiću.

Al taj gospodin dočuv, da je namira hrvatski napisana, nehtjede je niti primiti niti pročitati. Podpisani zamoli nek mu se pismeno obrazloži to nečuveno postupanje.

Neće se ovdje spominjati, kako se gospodin načelnik stade na to ljutiti, kako poče podpisanoga svakojako vrédjati, kako zače tvrditi, da njemu nitko nezapovjeda, te da nemisli vriednim, potrošiti pol arka papira za kakov odgovor — a to sve na oči gosp. Nika Moise-a obćinskog tajnikaj svega toga ovdje se neće spominjati, van podpisani samo naprosto javlja tomu vis. c. kr. namjestničtvu, daj gosp. načelnik zbilja neizplati namire, već uzrujan i ljutit pobjegne iz obćinskog „Ureda", tvrdeć, da je neizplaća jedino s razloga, što je hrvatski složena.

Podpisani misli, da je obćinsko oresko poglavarstvo tim svojim korakom povriedilo obstojeće državne zakone, koji davaju svakomu pravo služiti se svagdje svojim materinskim jezikom — a taj jest, kako bi službeno dokazano, u ovoj podobćini izključivo jezik hrvatski.

S toga ponizno podpisani utiče se tomu vis. c. k. namestničtvu kako nadležnoj oblasti vrućom molbom, neka na temelju §. 93 obćinskog reda za Istru, zak. 10. julija 1863, to na podlozi članka XIX temeljnih državnih zakonah i ostalih slučajno obstojećih propisah odredi, da obćinsko poglavarstvo u Cresu — dotično Uprava zaklade čreskih bratovšćinah izplati spomenutu namiru, štono ju podpisani podastire u izvoru tomu vis. c. k. namjestničtvu, da ova plovanska crkva zadobije čim prije, što joj po zakonu ide.

PLOVANSKI URED.

Beli dne 28. nov. 1883.

P. M. M.
plov. upr.

Znali smo, da je naša obćina zaniekala i orlečkoj crkvi pripadak trećine iz zaklade bivših bratovšćinah, zato što on vele vriedni gosp. kurat namiru hrvatski napisa. Znali smo, da se naš načelnik Chersich Šimeta, kopačkoga roda sin, sa svojom družinom zakleo, da neće nigdar nikakova hrvatskoga spisa riešavati dal na stran bacati. Znali smo, da ti ljudi netrpe hrvatskoga jezika kako nečastivi blagoslovljene vode, premda moraju hrvatski »ganati«, kad s našim kopačem i s vanjskim kmetom obće. Znali smo, da oni znadu našemu kopaču krojiti delnice obćinskog dobra samo pred obćinskimi izbori, da mu oči zamažu, a inače, da jih nije briga za njegov nit moralni nit materijalni boljak, samo da si oni svoje galjufe napunjaju. Znali smo, da nas oni već nadariše hiljadami duga premda nam obćina jedna od najbogatijih u cieloj Istriji, —sve smo to znali i još koješta znamo, al da će se naš šijor Nane usuditi reći upravitelju beljske plovanije, svećeniku uzornomu, učenomu i od svoga puka vanredno ljubljenomu, da će mu se usudit reći, kako nam se sam potužio: »la quando la že ella quà e do tre altri de Veja, non gavemo quà nè paže nè quiete«, da će on imat srca proglasiti rodoljubnoga kurata u Martinšćici bjesomučnim (energumeno), mi nebi bili toga niti u snu posanjali. Zar misli »šijor Nane e la bella compagnia«, da su mu naši vriedni svećenici koze ili krave, što su mu jih pradjedovi pasli, muzli i šibali, da će on njih vredjati? Pravo govore ljudi, da naši »patres patriae« neimaju nikakovoga političkoga načela, jer da ga imadu, znali bi poštovati svakoga svoga protivnika, a ovako svaki razumi, da s njimi strast i gadna sebičnost vlada. To je gospodo vaša razvikana »avita civiltà«. !? Sram vas bilo!

Dá, dá, naši vam svećenici ne dadu mira zato jeli što oni svoj rod ljube? Nemarite vi za njihove vrline, nemarite vi što baš oni kojih vi vredjate i progonjate baš oni zdušno svoje dužnosti izvršuju; nemarite vi što baš njih najviše njihov puk ljubi—vam su oni, ma bili sveti, trn u oku, zato jer oni svoj puk branezato jer oni neće, da izdadu svoje domorodno čuvstvo za vaše nedostojne preporuke, zato što oni neće, [nemogu radit kako bi vaša omražena stranka htjela — dá, dá, takovi vam svećenici, al po vašem nazoru, nedadu mira, a nam jih je sam Bog poslao! Al da bi oni tancali, kako vi svirate, onda, kad bi oni bili i najopačniji, vi biste jih ipak hvalili, zagovarali i preporučivali. Sram vas bilo i opet vam govorimo!

Neka medjutim naši svećenici neklonu duhom. Sada jim je sve protivno. al nek se spomenu, da se bez muke i bez žrtve do istine i do pobjede nedodje. Našemu pak obćinskomu odboru i svemu zastupstvu poručujemo, da dok budu oni tlačili našega kopača i vanjskoga kmeta, dok mu budu njegov mili i liepi jezik mrzili; dok mu budu djecu silili, da se samo u talijanskom jeziku u školah uče, a od svoga materinskoga, hrvatskoga, da nigdar niti slovca nečuju; dok budu oni varali, zastrašivali i svakojako birače pritiskali u vrieme izbora, kako su to činili u posljednjih obćinskih i pokrajinskih izborih; dok nam budu adicjonale namećali, a da ne znamo nit zašto nit kako; dok budu oni školskimi zakladami pojedinih podobćinah svojevoljno upravljali a računa jim nikad ravnoga nepolagali; dok ne budu očitovali kud li odoše svakogodišnji adicjonali za razne puteve a da nisu za njih nit novčića potrošili tako, da se je putniku ubiati i lomati; dok nebudu dokazali zašto nas tolikim dugom opŕtili; dok nebudu, recimo bistro, svoje dužnosti vršili a pravicu poštovali, naši svećenici, žele li biti sol zemlje i svitlost svita, valja, da jim nedadu nit mira nit pokoja. Naše će rodoljubne svećenike pametni ljudi hvaliti i slaviti, naša će jih obćina proganjati i pred svakim mraziti, al što mrko laje zato Bog nehaje.

S vremenom javiti ćemo vam uspjeh utoku.

U Lanišću.

Promislo je ovdje mjeseca listopada domaćinsin Ivan Buzdon. Njegovi roditelji dosta siromašni, velikim naporom su ga izškolali. Tim je veća njihova zasluga, tim veća utjeha i radost za njo gdje su vidjeli svoga sina prikazati žrtvu Svevišnjemu. Radujemo se i mi s njimi. Al se radujemo i sa njihovim Ivanom. Dosta je pretrpio tjelesno i duševno dok je do toga došao. Obćenito se tuži, da su dan danas pretežke škole. Tuže se roditelji one djece, koja se podučaju u svojem materinjem jeziku. Koliko teže su za one učenike koji se moraju učiti ne u svojem materinjem jeziku, već u tudjem kojem mu drago. G. Ivan Buzdon izkusio je to u punoj mjeri. I kao da nije to dovoljno bilo. Prije nego je svršio latinske škole, uzeli ga u vojnike, i on se je kao takov morao potucati kojekuda. Vojničtvo otežčalo mu je postati svećenikom. U goričko sjemenišće, za tršćansku, svoju biskupiju, nije mogao biti primljen. Primili ga u zadarsko. I tu je izučio, svladav konačno sve poteškoće. Pomogla mu je pri tom krepka hrvatska narav i stalno njegova vesela ćud. Nećemo pogriešiti ako rečemo, da mu još jedna veća osobina želja izpunjena nije. On stalno želi službovati u svojoj biskupiji, znajuć kolika je u njoj potreba svećenikah. Dao Bog izpunila mu se i ta želja čim prije. Gdje je, da je, zdrav bio!

Kako svukud medju hrvatskim narodom, tako se je i u Lanišću proslavila nova misa velikim slavjem. Škoda samo što to slavje nije bilo čisto narodno, kako bi se to u Lanišću medju onim čeličnim pukom pristojalo. Nekrivimo za to ni malo mladomisnika Ivana. Krivimo krivce... Gospoda njeka iz Buzeta, na čelu njim »podešta« Clarici potrudili su se toga dana do Lanišća. Došla je glasba, doneslo se balona i bengaličkoga ognja. Spuščalo se govore *talijanske*. U Lanišću kod slavja domaćega, talijanski govori! Bože moj! Govori se da se čuje i razumije. A koliko jih je te govore razumilo? Što više? Dvojica gospode živuće med tamošnjim narodom progovorili su hrvatski. Gospoda buzetska su njim za to zamjerila, jer da znadu oba dvojica i talijanski. Mogu znati i kinezki, al za to netreba da govore kinezki, kad neima koj bi jih razumio. I nehote pada nam na um liepa basna o lisici i ježu.

---

koji naše vriedne rodoljube javno i potajno pred svjetovnimi i duhovnimi oblasti crne, njih prgrdnimi imeni krste, koji niti Bogu ne proste, već Njega kako i Njegove svetjenike na pakleni način hule. nam u našoj kući o glavi rade, oni nisu krstjani i njihova vjera nije Isusova, jer Isus nigdje ne zapovjeda, da imaju oni nam gospodovati a mi njim robovati. Da je njihova vjera Isusova, znali bi onu, Njegovu, koju sam toliko puti čuo od našega plovana: *«Kojom mjerom mjerite, onom će se vam vratiti»*. — To rečem malo vatreno, pozdravim one dobre ljude kršćane-Hrvate, pak se zaputim dalje po gradu.

To ti javljam za sada s mojega putovanja po Istri. Još ću koj dan ostati u Puli, da još koju vidim i čujem, da si nećaku vojnika pozdravim i štogod za blagdane nakupim.

Reci mojoj Luci, da sam zdrav; neka nastoji kuću i čeljad i neka se ne boji, da ću si džepove previše izprazniti; mora znati, da mi je štediti, inače nebih imao za «Našu Slogu». Nagovaraj susjede, da si kupe «Našu Slogu». Biti će jim od velike koristi; u njihovih nevoljah će se kada meni i tebi nasmijati, jer ćemo se, ako Bog da, više putah u njoj sastati. Konačno želim svom dušom tebi i svim našim i «Naše Sloge» prijateljem radostne božićne blagdane i srećnu mladu godinicu 1884.

Na puljščini početkom dec. 1883.

Tvoj pobratim i drug
Franina Benevreković.

Ovaj je drhtao od zime. Da ne pogine, dala mu je lija mjesta u svom brlogu. Čim se je malo stoplio, već ju je počeo bosti i napokon iztjerao iz njezine kuće. Liep nauk dao je pjesnik našemu narodu iz te basne.

Istrijanskih usred sela
Ima ljudi bagatela,
Ke primemo brže bolje,
Ali su nam od nevolje!
Sve njim damo do obuće,
Ioš nas gone z naše kuće.
Udrit valja drugu modu,
Da nas ježi već nebodu.

Koliko selah i gradićah istarskih izkusilo je već tu za njih gorku istinu! Lanišće je ovom prilikom skusilo, da bi se iz njegova sela, iz njihova družtva htjelo iztjerati njihov mili jezik.

Nego zašto su Buzetska gospoda sa Klarićem na čelu prilično dug put učinila; zašto su zašla medju šćave i »čićep« kako jih Talijani obično zovu? Iz ljubavi do mladomisnika, do puka, iz pobožnosti?... Gospodin Klarić reć bi, da se je drugi dan iza svečanosti sam izdao, Jako je prijazan bio sa svimi, a nastojao je, da jih čim više vidi. Kume ovamo, kume onamo. Tko vam je učinio »fontanu«? Nismo li to mi učinili? Nećete li s nami držati? Što će vam oni dati?, Izbori občinski su blizu, pak se gosp. Klarić valjda boji za svoju kožu. I pokrajinski će se opet obavljati, valja se i na nje na dobu pripravljati. O tom bi mogli kojom drugom prilikom progovoriti. Za sada namiću nam se pitanja *zar se zbilja nemože gosp. Klarić pohvaliti nego s fontanom za cielo vrieme, koje je on načelnikom? Zar ništa drugo dobra nije učinio za Lanišće? A jeli se pak i sla dogodilo za njegova načelnikovanja?* Medju tim nek i sami lanišk i župljani razmišljaju ob odgovorih na ta pitanja.

Iz Podgrada, 30. studenoga.

U vašem listu je već više putah uztvrdjeno, da se je Istre više potalijanilo u ovom stoleću nego u njekoliko prošlih vjekovah. Svjedokom nam je Pazin i Volosko. Ta dva mjesta nisu još dosta potalijančena, al lice njim je više talijansko, dočim bijaše prije tridesetak godinah čisto hrvatsko. Kako se je u tom počelo, to nam ponjekle dokazuje Podgrad, sjedište sudbene kotarske oblasti u najsjevernijem dielu Istre. To mjesto je slovensko s natrusom hrvatskim. Druge narodnosti stanovnikah tu nejma. Ipak ima tu činovnikah, koji nisu Slovenci, koji dosta znadu, za silu slovenski to se s njim u potrebi i služe, kako znadu, al koji inače govore ili njemački, koliko znadu, ili još češće talijanski. To mora djelovati na pojedince, koji će bud što prodati bud se prikupiti, koji dolaze do misli, da mora govoriti kojim drugim jezikom a ne svojim onaj koj hoće da bude ubrojen med izobražene ljude.

Nije nit to dosta. Ima već deset godinah što obstoji u Podgradu »bralno družtvo«, družtvo za čitanje. U malom mjestu mnogo je kad se takvo družtvo ustroji. U njem imali bi se sakupiti svi željni proći koju uricu na dan u družtvu razgovarajuć se i čitajuć. Čovjeku nebi nit na pamet došlo, da se može u takvom mjestu još drugo družtvo pomisliti i osnovati. A ipak Podgrad ima dva družtva u istu svrhu. Uz »bralno družtvo« osnovala se je tamo pred koju godinu »Concordia«. Dvojimo pako, da je to družtvo ono, što mu ime znači. Evo me, da to dokažem. Već samo osnovanje »konkordije«, sloge, prouzročilo je »diskordiju«, neslogu. Jedan dio prebivajućih u Podgradu odielio se, oddružio od skupnoga družtva. Dobromislećim muževom tamo nebijaše to pravo. Naumili su bili složiti ta družtva. Ugledan trgovac preuzeo je predsjedničtvo »bralnoga družtva« samo u želji i nadi, da će ugovarati sa članovi »konkordije«, da se oba družtva sliju u jedno, da se svi slože. Počeo je na to raditi. Duša »konkordije«, činovnik, rekao mu, nek se slobodno ugovara izmed jedne i druge strane o sjedinjenju, al čim se sjedinjenje postigne, on će prestati biti član svakoga družtva. Sjedinjenja se nije postiglo, a koj je tomu uzrok, može se uviditi iz rečenoga.

Odbor bralnoga družtva nije ipak sdvojio. On je dapače podvostručio svoju djelatnost. Približavala se je desetgodišnjica družtvenoga obstanka, a on ju je nastojao dostojno proslaviti i to prvo preuredjenjem družtvenih pravilah i pomnoženjem članovah, drugo zabavom.

Družtvena pravila preuredila su se u toliko, da će moći postati članovi i manje imućni ljudi. Plaćati će manji prinos, tako malen, da će ga svatko uz dobru volju smoći. Mislilo se je i na one, koji nisu imali prilike naučiti se čitati. U stanovite dane moć će doći u družtvene prostorije, gdje će njim se ili čitati prikladne članke ili pripovjedati njihov sadržaj i priobćiti zanimivije novice. Već tim je odbor pokazao, da razumije svoju zadaću i omogućio pomnožanje članovah. Za ovo posliednje se je i drugačije pobrinuo. Pozvao je bližnje i dalnje susjede da u družtvo stupe. Odazvalo se jih je nesamo iz podgradskoga kotara kao što su gg. Pip brada iz Jelšanah, g. Kastelic iz Materije, čč. gospoda svećenici iz bližnjih župah, nego takodjer iz Kastva, Kopra, i Pazina.

Zabava u spomen desetgodišnjega obstanka družtvenoga vršila se je dne 25. novembra.

Prije početka zabave pjevački zbor brezovički pod vodstvom g. Medveščeka počastio je najstarijega člana družtva gospodina *viteza Vico.* Zapjevao mu je pred kućom pjesmu. S čisto demokratskom udvornošću pozvao je on pjevače i ostalu prisutnu gospodu u svoju kuću i pogostio jih. Zapjevalo se je pjesamah, pozdravljalo se i odzdravljalo, srdačno bez pretjerivanja. Kad bi naša mjesta imala više takovih vitezovah, pučkih dobročiniteljah!

Zabava sama počela je »pozdravom« družtvenoga predsjednika, trgovca *Slavoja Jenka.* Priobćiv, da se je broj družtvenih članovah u novije vrieme pomnožio na četerdeset, a bilo je vrieme da jih nebijuše niti deset, te da je jedva hiralo i bilo na rubu propasti; izvjestiv da su došla potvrdjena nova pravila; spomenuv pozdrave stigavše sa raznih stranah: pozdravio je srdačnimi riečmi prisutnu dosta mnogobrojnu gospodu i gospodje. Članovah diskordije dakako nebijaše, jer nisu nit pozvani bili.

Obie točke zabavnoga reda za glasovir odigrala je veoma vješto gospodična *Ljudmila Bahmanova* iz Bistrice. Prisutni su njoj se zahvalili burnim povladjivanjem i klicanjem »živila«. Deklamacija je odpala radi prehlade onoga koj bi bio imao deklamirati.

Pjesme postavljene na zabavni red kao i mnoge druge pjevao je imenovani brezovički pjevački zbor na obćenito zadovoljstvo, koje se je dokazalo opetovnim povladjivanjem. Na čast mu valja primjetiti, da obstoji iz mladih poljodjelacah, i da se jih podučaje jedva godinu danah. Kad se pomisli, da znadu pjevati već sada sve običnije pjesme slovenske i hrvatske, vidi se bjelodano koliko može učiniti uz svoj službeni posao čovjek zauzet za narod, za njegovu prosvjetu, za njegovo oplemenjenje, za njegov napredak.

Izigralo se je mnogo zgoditakah, a izigravanje pružilo je liepe zabave.

Sabrala se liepa svotica za zastavu čitajućega družtva u Brezovici. Razprodalo se je razmjerno velik broj srećakah »narodnoga doma« u Ljubljani.

Hvala ide u tom gospodjicam L. B. i P. J. Prijaznim i ljubeznivim načinom znale su one izvabiti od svakoga po koju forintu. To su vam dvie krasotice nadahnute čisto narodnim duhom, kakovih našemu narodu treba ako hoće da stane na svoje noge. One čitaju slovenske i hrvatske knjige i novine, one su zauzete za sve što je našega. One i govore najradje slovenski ili hrvatski.

Da bi znale kako njim liepo romone slovenski ili hrvatski milozvuki glasovi, one nebi za stalno bez nužde, drugih brapavih rabile.

Plesalo se do kasne noći, a završilo uz kupicu čaja skupnim pjevanjem, zdravicami i veselim razgovorom.

Srdce mi neda a da nespomenem, da je cieloj zabavi prisustvovao takodjer plemeniti u pravom smislu rieči *vitez gospodin Vico* i mladenačkim čuvstvom radovao se uz veseleće se. Družtvo može se s njim ponositi, košto se i ponosi.

Čast odboru imenito predsjedniku i tajniku, što su znali uz sve protivšćine protivnikah tako sjajnu zabavu prirediti.

POGLED PO SVIETU

U Trstu 15. decembra 1883.

Austrijsko carevinsko vieće sastalo se 4. o. m. na tako zvanu zimsku sjedi tbu. Lievica ili ustavovjerci namiestili su ministarstvu grofa Taaffe-a boj na smrt i život. Govori se već dapače, da će ta stranka, ne pojde li njoj nikako za rukom srušiti sadanje ministarstvo, iztupiti iz carevinskog vieća. Što bi zaisto svaki pravi prijatelj Austrije sa zadovoljstvom popratio jer i onako prieče oni jedini tomu, da se uvede medju sve narodnosti u državi ravnopravnost i toli željeno izmirenje. Ako iztupe zbilja ustavovjerni Niemci iz carevinskog vieća, riešiti će sadanje ministarstvo svako obvezo i svakog obzira napram njim a sadanjoj većini u carevinskom vieću pružiti će se zgoda, da razvije bez zaprieke svu svoju djelatnost na boljak pojedinih narodah i ciele države.

Carevinsko vieće zatvara se ovih danah radi božićnih blagdanah pa će nastaviti svoj rad tekar iza novo godine. Novine pišu, da su dalmatinski zastupnici u Beču podali grofu Taaffe-u memorandum u kojem su sadržane njihove želje i zahtjevi, te da neće više podupirati sadanjo ministarstvo ako njim isto te opravdane predloge neoživotvori.

Hrvatski narod dobio je napokom bana u osobi velikog gjurskog župana grofa Karla Khuena Hedervary-a. Novi ban stigao je ovih danah u Zagreb te ga dočekao službeni sviet na kolodvoru. Kojim će pravcem novi ban udariti, t. j. hoće li nastojati, da bude jedino pouzdanikom hrvatskog kralja i ban hrvatski ili miljenik madjarskog ministarstva, jošto se nezna. Savjetnici novomu banu nisu jošte ovaj čas imenovani. Iztiču se razne osobe koje bi imale zauzeti mjesto predstojnika pravosudja i nutarnjih posalah.

Ugarski sabor primio je vladinu zakonsku osnovu o Ženitbi (braku) izmedju kršćanah i židovah pa je jur madjarska vlada mislila, da je to stvar gotova nu dogodilo njoj se što i onomu koji pravi račun bez krčmara. Zakonska osnova dodje naime pred ugarsku velikašku kuću. Sav madjarski viši kler, na čelu mu dva kardinala, Simor i Haynald, stupi u boj proti tomu mješovitomu braku. Nikad — velo iza krunisanja ugarskog kralja — nebi gornja kuća toli mnogobrojno posiećena kano što ovaj put. Obe stranke t. j. ona za osnovu i druga proti njoj poslale su u vatru najbolje govornike koji su svaki sa svog gledišta osnovu branili ili odsudjivali. Napokom nadvlada kod glasovanja stranka protivna osnovi sa 6. glasovah većine i tim bi osnova o mješovitom braku u gornjoj kući pokopana.

Ugarska zastupnička kuća da je silno uzrujana radi tog postupka gornje ili velikaške kuće, pa da kani osnovu nepromienjenu gornjoj kući iznova na pretresivanje podnieti. Pitanje o mješovitom braku zanimivo je i za nemadjarske državljane pa ćemo se prigodom nanj opet svratiti.

Njemački carević vraćajuć se iz Španjolske, kani posjetiti talijanskoga kralja u Rimu. Dne 16. stignuti će carević u Genovu gdje će ga očekivati talijansko ratno brodovlje. Njemu na čast biti će u Rimu velika vojnička smotra od 30.000 vojnikah.

Govori se mnogo, da će carević posjetiti i sv. Otca, te da će se tom zgodom povésti pregovori glede tako zvanog cerkvenog boja u njemačkoj proti katoličkoj crkvi. Obistini li se nagadjanje, da će zbilja sv. Otac primiti njemačkog carevića u audienciju, moglo bi se očekivati, da će već jednom prestati razmirice izmedju sv. stolice i njemačke vlade te da će njemačkim katolikom nastati liepši dani.

U dolnjem Egiptu potučena je i druga egipatska vojska od ustašah predvodjenih od novog proroka Madhi-a. Od više stotinah vojnikah egipatske vojske spasi se njih nešto oko 50 i to većinom častnikah, sve ostalo poginu.

Franina i Jurina.

Ju. Kume moj dragi, prosim te za dobar svet.

Fr. Tr. znaš kume, da ča morem, to ti rado i dobre volje storin.

Ju. Vidiš, moj sin, mudra glava, pervi put ka dje putoval po Istri, našal si je mladu, neznam da li u Kanfanaru ili u Žminju.

Fr. Jeli liepa?

Ju. On reče: da je malo spaletana ali krasno abeletana, i ima vela, zavijana usta, ali da ipak nije jako ružna.

Fr. Koga roda?

Ju. Šarenjačkoga i pravo onega, ki kad prima se pod brkom smije, a kad dava, prste stiska, zubi škripa i glavom zavija.

Fr. Bit će bogata?

Ju. Dragi ti! kako sam čul ima više prosacah nego miljari, i med njimi je i neki Arlekin, ki okol nje zanovita.

Fr. Bojim se, da neće biti milostiva!

Ju. Kako se govori, svi prosci za to ju jako hvale.

Fr. Jeli i tvoj sinčić?

Ju. I kako! jer je i njega dobro poslužila i š njim kako s drugim je jela rano jutro petačni dan bržolice i pila rujna vinca, i vesela bila.

Fr. Čuj me kume! drži tvog sinčića kod svoje kuće; žene ke u jutro jedu i piju i petačni dan mrse, te nisu za naše kuće, te su samo za Arlekine.

Ju. I tako ću učiniti, a ona neka čeka njega.

***

Fr. Ki vranić ti je Jure moj! ti kako da si z grobâ stal!

Ju. Dragi ti pustime ća.

Fr. Bože moj! čul sam da si bil va Poreču va bendime, a sad te vidim zelenega kako guščera, —

Ju. Not! pravo mi stoji-ter simi sto put već rekal, da se nepačaj z ljudi ki va taljansku vreću pušu.

Fr. More bit si bil i ti s' Franinun — zač je i drugeh ken je obećal sve, zač je znal, da mu ne te delu konca videt.

Ju. Z onun bevandun i radičeni prez kapi ulja i octa, tako da je najprvo gospodara febra ćapala.

Fr. Ala ča ga nisu mogla zlečit talijanska gospoda, njegovi prijatelji va Poreče?

Ju. Dragi ti! proklinje brižan za drevo i kamik Parenz i su gospodu talijansku.

Fr. Tako ne misli poć više zdolu?

Ju. Poć će, poć ma s Taljani da se neće više pačat.

Fr. Dunke i febra je za neč.

***

Fr. Ala Jure moj ma si mi već grdo zlizan; tebe ni poznat da si on nekadanji nego po tvojoj pipičine.

Ju. Ča je pak na tebe novega? Ča morda te dve suholice skemi vavek pretiš kako i Krnjel pred izbori. Ča misliš morda da se ki tebe boji?

Fr. Nekumedijajmo ne; i ta bi bila lepa, da se i mi dva pravdamo i ripimo! Saki imamo nekakovu pomaganju. Ča je koristi da se sura kotlu ruga. Iman doma par plesniveh groši pak ću ako Bog dâ za novo leto čagod nove robičini kupit, toliko da moren mej svet.

Ju. E! onda ću morat i ja Marinu kasu vižitat, zač bi me sran da nemoren s tobum kumparit.

Fr. Viš to je lepo, barem se neće saki vranić s nami rugat.

Ju. I jas den da neće.

Različite viesti.

Budući broj »Naše Sloge« izaći će prvog četvrtka u novoj godini t. j. 3. siečnja 1884. Vrieme je do tamo već kratko, stoga molimo sve naše predplatnike, da se sa predplatom požure a naše dopisnike da nas ne zaborave.

Presvietli biskup g. Dr. J. Glavina vratio se sa svog putovanja iz Rima. U ponedeljak stigao je u Goricu gdje je sledećeg dana pohodio tamošnje sjemenište i izručio ravnatelju g. Dru. Gabrievčiću dekret o njegovom imenovanju za komornika sv. otca pape.

Dr. Dinko Vitezić govorio je prošlih danah u svojem klubu o dogodjajih kod poslednjih izborah u Istri. Drago nam je što možemo ovo našim čitateljem javiti, a nadamo se ujedno, da će se napokom gospoda zastupnici većine carevinskoga vieća i za nas Istrane zauzeti, inače pasti će i na njih krivnja, dogodi li se zbilja ono što nam talijanski zastupnik Bongi (vidi članak na Adriji) proriče.

Imenovanja. G. B. Glavina dosadanji duh. pomoćnik u kaznioni u Kopru imenovan je župnikom ondje; g. Ant. Legović, svećenik porečko puljske biskupije imenovan je duh. pomoćnikom u istoj kaznioni. G. V. Vižnić Idokano duh. pom. u Oprtalj a g. M. Grčković u Mošćenice.

G. Anastaz Jelušić šumarski pristav u Podgradu imenovan je šumarskim komesarom u Sinju u Dalmaciji. Čestitamo braći Dalmatincem na ovoj vrstnoj mladoj sili.

Proslava slovenskoga pjesnika i rodoljuba g Cegnara, brzojavnog činovnika u Trstu obavila se dne 4. t. m. u tršćanskoj čitaonici veoma sjajno. G. Viktor Dolenc, urednik „Edinosti" imao je svečan govor u kojem je iztaknuo zasluge starine pisca i pjesnika za Slovence u obće, napose za tršćanske. Kod banketa redale se rodoljubne napitnice, kojimi se slavio svečar a nemanje složan rad braće Slovenacah i Hrvatah stanujućih u Trstu i okolici. Svečaru pokloniše prijatelji sliku na ulju, liepu radnju g. Kausa. Dao Bog! doživio g. Cegnar i više onako liepih časovah, kao što bijaše onaj dne 4. t. m. u našoj čitaonici.

Koncert u tršćanskoj čitaonici obdržavan dne 6. t. m. izpao je iznad očekivanja veoma krasno. Sve točke programa bijahu točno i pravim umjetničkim duhom odigrane ili odpjevane. Napose iztaknuše se citarista g. Vaupotić i deklamator Dr. L. koji bijahu burno povladjivani. U sali «al Monte Verde» sabralo se te večeri više stotinah tršćanskih Slavenah i njihovih prijateljah, pripadajućih boljim razredom pučanstva. I novčani uspjeh bijaše liep jer je odbor čitaonice predao bratovšćini Sv. Mikule do 300 for.

Namet na porez od dohodka Željeznicah. Javlja nam prijatelj iz Kastva, da su občine Kastavska i Jelšanska protestovale namet občinski na porez, koj plaća južna željeznica od dohodka svoga u Istri. Poznato je, da južna željeznica u Istri prolazi samo gore rečenimi občinami.

Čuje se, da je občinski namet dobio grad Poreč i to ako je istina, 15,000 forintih. Kastavska i Jelšanska občina tvrde, da to spada njim, jer po njih prolazi željeznica. Javiti ćemo kako bude stvar odlučena, no čuli smo, da ljudi koji se u to razumiju, davaju onim občinam pravo, što traže svoje. —

Odgovor na interpelaciju zastupnika Dra. Vitezića. Naši će se čitatelji jošte siećati, da je prošle godine upitao naš zastupnik bečku vladu radi dvih naredbah izdanih lošinjskim i porečkim kotarskim glavarom glede pravopisa hrvatskih prezimenah u crkvenih maticah, t. j. da se hrvatska imena obitelјih imadu pisati u maticah i izvadcih starim tudjim a nipošto novim hrvatskim pravopisom.

U sjednici 7. decembra t. g. odgovorio je ministar predsjednik grof Taaffe na rečenu interpelaciju u jezgri sledeće: «Da se imade paziti kod upisivanja u crkvene matice ili kod izvadakah izlistih na postojeći pravopis obiteljskih imenah, nu ipak *ako tko želi kod novog upisivanja u matice ili kod izvadakah, da mu se obiteljsko ime drugače piše nego do sada, ima se upisati u maticu po njegovoj želji* ali ujedno, da se sačuva kontinuitet, valja uz novo unešenje u rubriku za ime upisati i stari način pisanja dotičnog imena i to medju zavorke (parentesi).»

Prvom zgodom svratiti ćemo se opet na odgovor ministra Taaffea i donieti ga po mogućnosti u cielosti.

Današnjemu listu pridali smo ilustrovani cienik g. J. B. Purger-a u Groedenu.

Rakijašnica na kinezkom dvoru. Na carskom dvoru u Pekingu vlada, kako javljaju ondešnje novine silna uzrujanost, budući je nedavno odkrita rakijašnica, u koju su sluge palače i eunusi dolazili ne samo noćju već i danju te se opijali i činili svakojake sablazni. Špilju zločah odkrio je vrhovni komornik Tifu, koji je, da jih može bolje motriti, proveo nekoliko satih, preobučen kao eunuh u rakijašnici, te ga je sada car imenovao predsjedateljem povjerenstva, koje će krivcem suditi.

Lovačka zgoda Njeg. Veličanstva. Kako javljaju budimpeštanski listovi, Njeg. Veličanstvu caru i kralju desila se je poslednjih danah u lovu zgoda, koja je na vladara toli smiešno djelovala, da ju je samo Njeg. Veličanstvo pripovjedalo lovačkomu družtvu. Hajkači trčahu, idući za tragom divljači, strielovitom brzinom rakoškom poljanom; odmah za njimi dojuri na konju Njeg. Veličanstvo, koje bijaše ostale jahače ostavilo. Neki vojnik zakrči vladaru put golim bodežem i viknu: Natrag, ovud se nesmije jašiti. Kad je Nj. Veličanstvo zapitalo vojnika, zašto se tuda nesmije jašiti, straža odvrati kratko i odriešito: Jer se ovdje puca, te je tako zapovjedio g. kapetan. «No mene ćeš ipak pustiti moj sinko. — «Ne, ma da ste i kralj. Vladar vrati se i podje stranputicom za hajkaši. Kad je poslie neki član lovačkoga družtva zapitao vojnika, zašto nije Njeg. Veličanstvu učinio propisanu počast, skočiše vojniku na oči suze a zatim okrenuv se na stranu kuda je Njeg. Veličanstvo odjašilo, učini počast puškom.

Nezaslužena nagrada. U gradu Nasurens nadziraо je školu školski nadzornik s kojim je došao i vladin predsjednik. Obodvojica bijahu sa uspjehom u školi veoma zadovoljni. Za kratko vrieme dobi mjestni školski nadzornik dopis od vlade, kojim mu se podieljuje za toli liep uspjeh u školi nagrada od 100 marakah (nešto preko 50 for.) A učitelj komu se imala jedinomu pripisati zasluga za takav uspjeh dobi . . . . . .

Najviši željeznički most na svietu dovršen je posliednjih danah prošloga mjeseca na erijskoj željeznici kod Kinzusa u Pensilvaniji. Most dug je 2050 stopah, a najviša točka stoji 301 stopu nad zemaljskom površinom. Sagradjen je posve iz železa.

Nikad dosti znanja. Kad je pero novo a neće da piše, valja ga zabosti jedan ili dva puta u krompir (korun) a tad će odmah primiti črnilo i pisati. To vriedi i onda, kad se pero pokrije suhom korom od črnila, koja odpadne ako se pero par puta u krompir zabode. U Englezkoj viditi je veoma često na pisaćih stolovih krompir, u koji se zabadaju pera.

Preračun za Cislajtaniju t. j. za zemlje zastupane u carevinskom vieću u Beču iznosi za 1884 god. 511.119.300 for., pokriće izdatkah 472.364.577 for. Redoviti državni dohodci iznose 455.781.508 for; redoviti troškovi 440.544.254 for. U redovitih dakle računih bilo bi 15.237.254 for. viška. Ale taj liepi višak ocrnjuju izvanredni računi, koji nemilo zvone. Izvanredni dohodci iznose samo 16.583.009 for., dočim izvanredni troškovi nasuprot iznose 70.575.186 for.; dakle u izvanrednih računih ima manjka za 53.992.067 for. Svi računi dakle zajedno daju *38.734.813* for. manjka za 1884 god. Dojduće dakle godine imati će sve cislajtanske zemlje 5.154.850 for. više manjka nego 1883 god.

Odkle rieč »porota«? Rieč »rota« znači koliko i prisega, zakletva. Porota je dakle sud pod rotu ili pod prisegu. Porotnik je sudac priseźnik. Sud porote je stegnut na pravorek t. j. na izjavu, da li je obtuženik kriv ili nekriv. Porotnici moraju se zarotiti t. j. zakleti, da će po duši suditi i dati svoj pravorek.

Gibraltar — otok. Englezi snuju, da Gibraltar načine otokom. Užina, koja spaja Gibraltar sa kopnom, ima se probiti i sagraditi kanal, širok kojih 100 metarah.

Književne viesti.

Nabožna pučka knjižnica. Spomeni se, da svetkuješ dan «Gospodnji» ili o svetkovanju nedjeljah i blagdanah. Napisao Josip Luh svećenik. U Varaždinu. Tisak i naklada J. B. Stifler ciena 20. nč.

Hrvatska biblioteka. Br. 14. Roman siromašna mladića. Francezki napisao Octave Feuillet, preveo Gjuro Gruber Prvi svez ak. Akademijska knjižara Hartmana u Zagrebu. Ciena 15 nč.

«Hrvatski narod» izdavati će početkom nove godine g. Bartol Francelj u Varaždinu. List izlaziti će svakog tjedna jednom; baviti će se navlastito sa gospodarstvom a stajati će na god. 4 for.

«Sloboda» organ stranke prava javlja, da će novom godinom iz Sušaka preseliti se u Zagreb gdje će kao dnevnik izlaziti svaki dan osim nedjelje i blagdanah. «Sloboda» će od 1. siečnja stojati izvan Zagreba za cielu monarkiju na god. 18 for; na pol god. 9 for a na četvrt god. 4 for 50 nč. Tko iole premože, nebudi bez «Slobode».

Dva nova lista izlaziti će početkom nove godine u Zadru t. j. «Stekliš» politički list i «Obod» humoristički list.

Novi ilustrovani češki časopis «Zlata Praha» izlaziti bude od nove godine u velikom formatu u 12 stranicah u Pragu svakog tjedna jednom. Ciena listu je sledeća: na ¼ godine spoštom 2 for 50 nč.
„ ½ „ „ 4 „ 90 „
„ celu godinu „ 9 „ 60 „
Osim toga izlaziti će «Zlata Praha» u svezkah po 36 nč. Predplatu prima knjižara J. Otto u Pragu. Eto liepog štiva svim koji češki znadu.

NEUKU NAUKA.

Da ti zecevi voćnom stablju ne naškode, preporučuje se mazanje voćnih stablikah mazilom, koje lahko svaki sam pripraviti može; smješa se 3 litra vode sa 8 litarah vapna a k tomu doda četvrt funte stučenoga aloe. Ov om smjesom, koja je radi aloe vrlo gorka (ž uhka) namažu se stablike i deblje grane pa će takovo stablo zecevi izbjegavati.

***

Vonj bakalara je mnogim veoma neugodan pa prem bi ga rado jeli, ipak njim se neće jedino radi tog nemilog mirisa. Da bakalaru nestane taj vonj, metne se u lonac kad se bakalar kuha nekoliko komadah deblje žeravice tad će drveno uglevlje usisati vonj bakalara; on negubi tim ništa od svoje dobrote a vonj nestaje.

Listnica.

G. J. V. Bukovje. Primljeno.
G. P. Š. Benkovac Isto tako.
G. S. G. Boljun. Takodjer.
G. F. M. Trsat. Takodjer.
G. M. V. Gerovo. Namireno za god. 1882 i 1883.
G. T. S. Mrkopalj Isto tako.
G. S. G. Selce. Jošte do konca ove godine šaljemo Vam list: dalje nemožemo jer je uzkratio Vaš dobročinitelj dalnju predplatu.
G. M. S. Barban. Namireno za tekuću i polovicu dojduće godine. Srdačan odzdrav.

Natječaj.

Slavensko delavsko podporno družtvo u Trstu razpisalo je natječaj na dvie službe družtvenih liečnikah, koji moraju znati slovenski ili hrvatski. Pobliže pogodbe doznati je kod predsjednika: Via Torrente nova tiskara Trst.

Prosta i fina roba!

PETAR SKAREL

Vrlo ciene! — Vrlo ciene!!

krojač u **Sv. Mateju** kod **Kastva** preporuča P. n. občinstvu u okolici svoju prodaju mužke robe na metar i ušivenu.

Odjeća iz crnog tuskina . . . . 23 for. — nvč.
Odjeća iz štofe . 13-23 „ — „
Hlače iz modroga platna . . . 1 „ 50 „

Osim toga ima robe svake vrsti. Ako odjeća nestoji dobro, prima ju natrag bez prigovora.

Prosta i fina roba!

I. B. Purger

u Groedenu

u Tirolu preporuča se častnomu svećenstvu i crkvenim predstojnikom za izradbu **crkvenih i domaćih oltarah te tabernakulah** u svakom slogu. Imade mnogo velikih fotografijah, koje šalje na ogled svim, koji to zaištu. **Takodjer izdubljene križne puteve** u okvirih u svakom slogu; **božićne jaslice** izradjuje po svakoj mjeri i nacrtu. Osobito preporuča veće **crkvene jaslice**, koje se postavljaju na oltar i koje su liepo prikrite **Troškovnik** šalje badava. Slike i nacrte moli, da se vrate, ako se ponuda ne prima. Za dobru izradbu jamči:

SVJEDOČBA.

Blagorodnomu g. I. B. Purger-u u Groedenu u Tirolu.

Iskrenim veseljem Vam javljam, da smo sa Vašim Isusom, kojeg ste nam poslali za misijonski križ, posvema zadovoljni. Isus je toli liep, da bi bio na ures najliepšoj crkvi, i žao nam je, da ga neimamo u crkvi, mjesto što je na drugom mjestu. Skrinja bijaše za pošiljku uprav odmjerena, te se nije nikomu bojati, da bi se Vaše pošiljke pokvarile. Firma I. B. Purger u Groedenu u Tirolu neka bude ovim svakomu toplo preporučena. **Antiesenhofen**, gornja Austrija, Innkreis, oktobra 1882.

Anton Schwenter
kooperator.

Objava.

Ponizno podpisani časti se uljudno objaviti sl. p. n. občinstvu i c. k. posadi u Trstu, da je otvorio opet dne 24. novembra već odavna poznatu, sada posve obnovljenu gostionu:

„Buon Pastore"

sa vinotočjem (Osteria e Bottigleria) i to na vlastiti račun. *Sobe po* 80 *nvč.* i više.

Istodobno obznanuje podpisani, da imade na *skladištu* najboljeg stolnog i za butilje vina *iz vinarskoga istarskoga družtva u Poreču*, kao takodjer ovdašnje, na daleko poznate tvrdke *Emilio Bouillon*, sva ta vina prodaje po najnižih cienah.

S počitanjem

G. Hochwind.

☞ Bez ove obranbene znamke, zakonom štićene, imade se taj liek po dr. Maliću smatrati kano padielan.

Cviet proti trzanju,

po dr. Maliću,

je odlučno najbolji liek proti kostobolji i reumatizmu, trzanju po udih, bolesti u križu i živcih, otekli, utvrdnulim udom itd.; ako se rabi i kratko vrieme prestane posvema trzanje, što dokazuje množina zahvalnicah. Traži se samo *«cvet proti trzanju po dr. Maliću» uz priloženo znamenje; 1. staklenica 50 nvč.*

(Obranb. znamka)

☞ **Zahvala.**

Gospodinu **J. pl. Trnkoczyju**, liekaru u Ljubljani.

Moja je majka od kostobolje na nogi silno trpila i razne domaće liekove bezuspješno rabila. Pošto se je pako bolest što dalje sve većma pogoršavala a ona nije kroz više danah više na nogu stati mogla, sjetim se na **Vaš dr. Malićev kostoboljni liek za 50 nč.**, te si ga odmah naručim. I u istinu imao je **čudovit uspjeh** da se je majka nakom što ga je kratko vrieme upotrebljavala posve **težkih bolih oslobodila**. Punim osvjedočenjem **pizsajem dakle dr. Malićev kostoboljni cviet** kano izvrstan liek te ga svakomu bolestniku u sličnoj bolesti **preporučam**. Vašoj blagorodnosti izričem pako **najsrdačniju hvalu**; svim štovanjem.

Frano Jug,
posjednik u Šmarji kod Celja.

Planinski bilinski sirop kranjski,
izvrstan proti kašlju, hripavici, vratobolji, prsnoj i plućnoj bolesti; 1 staklenica 56 nvč. Korisniji nego ji svi u trgovini se nalazeći siropi.

Krv čisteće krugljice c. kr. priv.,
nebi smjele unijednom gospodarstvu manjkati; one su već tisuć puta pomogle kad je čovjek zatvoren, kod glavobolje, kad su utvrdnula uda, pokvaren želudac, kod jetrnjih i bubrežnih bolestih; u škatulah po 21 novč., jedan zamotak sa 6 škatulah 1 for. 5 novč., Razašilje se samo jedan zamotak

☞ Gori navedene specijalitete, koje su mnogoljetnim izkustvom kano osobito uspješne pripoznate, imade uviek čiste u zalogi i razpošilja odmah poštarskim pouzetjem.

Liekarna Jul. pl. Trnkoczy-ja „pri samorogu" u Ljubljani. Mestni trg. br. 4.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik M. MANDIĆ.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

U Cislajtaniji se trošilo na škole po proračunu za prošlu školsku godinu 1881—82. 17,782.885 for. Od toga odpada na 17 viših školah 4,012.801 for.; — na gimnazije samo 3,220.580 for.; na realke 4,445.515 for; na obrtničke odborne tečaje 959.437 for.; na učeničke knjižnice 22.300 for.; na učiteljska obrazovališta 1,292.656 for., čemu se još ima pribrojiti 110.000 za štipendije učenikom i 137.026 for. izvanrednih izdatakah: a pučkim školam daje država pripomoći 1,809.094 for.

Le pavillon Croate. Čitamo u hrvatskih zagrebačkih novinah sledeće: U Lyonu izašla je brošura pod ovim naslovom sa slikom ove naše sgrade u Trstu, koju je napisao profesor na lyonskom sveučilištu, dr. James Condamin, kao putnu crtu od izložbe tršćanske. Osobitim zanimanjem bavio se je sa odnošaji naše domovine i napisno na 22 strane te knjižice malu sliku geografičnu, narodne gospodarstvenu i književnu. Napominje položaj naše kraljevine, prispodabljajuć ju sa najljepšimi i ubavimi predieli Saone oko Lyona i Côted'or, našu trgovinu s drvi i zemaljskimi proizvodi po statističkih podatcih, industriju, kako ju je dielomice na izložbi motrio. Morao je velikom ljubopitnosti proučavati naše stvari, pošto izvješćuje točno o broju pučanstva, vjerozakonskih poslovih, napominjuć naše crkvene dostojanstvenike, naročito monsieur évêque do Dlakovo, le généraux protecteur de l'académie des sciences et des arts. Naš hrvatski jezik očituje za bogati i najljepši u velikoj obitelji slavenskih plemenah. Tumači Francezom historičke crtice o došašću Hrvatah u današnju domovinu sve do najnovijeg vremena, pripovieda o nagodbi sa Magjari, o saboru i autonomiji našoj, o banskoj časti, o županijah, o podignutih pučkih školah i sveučilištu, koje da je u središtu narodne prosvjete u Zagrebu a ne «Agram» (qui est le nome allemand), opisuje naš glavni grad gornji i donji, kao da je ljeta ovdje boravio i to sve u vrlo prijaznom ortanju. Ovakove izraze simpatije od nami posve tudjeg čovjeka, moramo smatrati kao ugodan pojav, da nam inostranci počimlju pozornost svoju obraćati i uvaživati naše nastojanje o kulturnom razvitku. — Zatim prelazi na pavilon, koga sa najvažnijimi složenimi stvarmi orta i dolazi sa materijalnih na duševne radnje, natime na književna djela Stanka Vraza, Petra Preradovića i Augusta Šenoe, koja imenuje «la gloire des lettres en Croatie». Slièe životopis Vrazov i navadja «Djulabije», od kojih je preveo nekoliko pjesmicah i tumačio ih svojim zemljakom na najljubezniji način. Tako govori i o Preradoviću, o njegovu životu i djelih, o pjesmah: «Putnik» i «Pet čašah» napokon o njegovoj izreci: Dans ton champ donne moi un tombeau; — Avec tes fleurs orne ma tombe! o njegovu spomeniku u Arkadah itd. — Nadalje piše o poeti i romancieru Šenoi, o njegovih spisih, koji su vriedni da zauzmu častno mjesto u povjesti književnikah XIX. vieka. Raduje se, da Hrvati ljube Francezo više nego u ikojem kraju Evrope, i sjeća se, kako se je Napoleon I izrazio, da nije imao hrabrijih vojnikah nego onih od «génércuse Nation» i s toga da ih je uvjek zvao «Mes braves Croates.» Opazio je radostnim čuvstvom na visokom jarbolu pred pavilonom narodnu hrvatsku zastavu u bojah, koje su i francezke. Ova knjižica je tolikom sućuti pisana, da nas mora veseliti što smo našom posebnom izložbom predstavili se svietu u toli krasnoj slici kao narod, koj ozbiljno za kulturom ide. — Ovaj laskavi sud mora nas nadalje bodriti za čim većom ljubavi za naš rod i neumornom radnjom za napredak naše hrvatske zemlje, kojoj još mnogo treba.

Otrovalo se diete dimom od petroleja. Neka nadničarka doneso k liječniku u Währingu kraj Beča svoje diete od 18 mjesecih, koje je, bar tako, kazivaše nadničarka, iznenada palo u nesviest, a i otca kada je hotio ustati iz kreveta, spopadoše grčevi i glavobolja. Liječnik iztraživ diete, konstatova podpunom očevidnošću, da se je diete otrovalo dimom od petroleja. Izvidjeno je nadalje, da je nadničarka u svojoj maloj sobi običavala po noći paliti malu petrolejsku svietiljku, koja se je dimila. Dim od svietiljke, kojim se je diete otrovalo, djelovao je tim škodljivlje, što je sobica vrlo uzka, bila je ujedno tako zatvorena, da su se otrovni plinovi mogli tim više razvijati. Pošto su kod djeteta upotrebljena sva sredstva nade je, da će i ozdraviti.

Spaljivanje mrtvacah u Francezkoj. U jednoj posliednjih sjednicah francezke zastupničke kuće razdieljena je zastupnikom osnova zakona, izradjena od zastupnika Kazimira Periera, baveća se pitanjem o spaljivanju mrtvacah u Francezkoj. Osnova zakona, na kojoj su podpisani Gambetta, Paul Bert, Passi i Anatole de la Forge, sadržaje u glavnom sledeće ustanove: Svakomu gradjaninu prosto je naručiti poslijednjom odredbom, da se njegovo mrtvo tielo, mjesto da sahrani spali. I njegovoj porodici stoji na volju spaliti ostanke preminule osobe. U slučaju, kada bi se, bilo skojega razloga, tko god uzprotivio spaljenju, odlučuje mirovni sudac u 24 sata. Predleži li prijava o počinjenom zločinu, komu je pokojnik bio žrtvom, ima se mrtvo tielo prije pregledati.

London ima oko 685.000 djece, koja su dužna polaziti školu. Podignućem novih 25 školah ima samo za 25.893 djece mjesta. U svih školah ima mjesta za 502.095, tako da skoro 200.000 djece ostaje bez obuke u najvećem gradu civilizovanoga svieta.

Književne viesti.

Vjekopis Dra. Jurja Dobrile biskupa tršćansko-koparskoga prije porečko-pulj-skoga. Napisao Cvjetko Rubetić. Na svjet izdalo društvo sv. Jeronima. Ovo po naš narod u Istri osobito krasno djelce, gdje su nanizane sve vrline i krieposti nezaboravnoga biskupa, može se dobiti kod administracije našega lista uz cienu od 30 nov. Tko ju želi imati, a svatko morao bi ju imati, neka nam pripošalje uz 30 novč. još 5 novč. za poštu.

«Hrvatske Vile» sv. II. god. II. sadržaje: I. Slike: Nikola Tomasec — Na Soči (dvie slike) — Rumunji — Dvie alegorije: Mimika — Lirika. II. Pjesme: Tužnopójka (I—IV) — I. K. O.; Na Trsatu (I—III) — A. Harambašić. III. Proza: Uroteici — D. Jose Gržetić; Bartek pobjeditelj — pohrv. Fr. Kučnić; Adalgisa — F. Aleić Riečanin; Prvaci današnjeg Pariza — Ilija Milarov; Bakar — D. Hirc; Listak: (Književnost — Umjetnost — Naše slike — Kulturne viesti — Bibliografija); Oglasi.

Uprava i uredničtvo «Hrvatske Vile» donaša na omotu svojim predplatnikom sledeće očitovanjo:

Ovaj svezak nam se je otegnuo sa više razloga, i to: jer moradosmo neko vriome pričekati, da uzmognemo odrediti stalnu nakladu; nadalje, jer se i danas imamo boriti s težkom obstojnošću, što nam je strojilne još uvjek u zatvoru, a onaj, koji ga je provizorno zastupao, dobio drugdje stalnu zaslužbu, te tako moradosmo dosta danah biti bez njega, dok nam opet drugi ne pripaje; napokon, jer je i sam urednik poradi svojih posalah morao na 15 danah odputovati. Mi ćemo medjutim do nove godine nastojati, da sve nadomjestimo.

Glede samoga izdavanja moramo našim čitateljem napomenuti, da smo odlučili nastaviti naš rad od 1. siečnja 1883. u Zagrebu, te se tako nadamo nadopuniti sve možebitne manjkavosti, koje se do sada pokazaše.

Kako je naš narod liepo pristao uz «Hrvatsku Vilu», to se nadamo da će nas još bolje podupirati, kada stignemo u metropolu Hrvatske.

Budući da su nam se preko dvie trećine predplatnikah potužile, da im francezki modni list nije od nikakve koristi, prinuždeni smo II. svezkom izdavanje istoga obustaviti, istomu priložiti 2 broja modnoga lista. Medjutim dobiti će svi naši predplatnici kao odštetu šest slikah iz «Zlatne biblije» i sliku za okvir «Vršitba u Hrvatskoj», koju svakim danom očekujemo, da ju uzmognemo našim cieloga-dišnjim predplatnikom odma odposlati.

Nu da u našem pokusu sa modnim listom ne znostanemo, te da mnogim željam udovoljimo, preduzeli smo sliedeće korake, da nastavimo izdavanje modnoga lista u hrvatskom jeziku, te se nadamo, da ćemo našim dolazkom u Zagreb i tomu zantievu zadovoljiti. Sbude li se to, onda ćemo predplatnikom «Hrvatske Vile» modni list davati jeftinije no inim.

Predplatna cieua jest na cielu godinu 10 for., na pol godine 5 for., na četvrt godine 2.50.

«Vienac». Zabavi i Pouci. — *Povio na predplatu.* — Petnaestu godinu vieka svoga nastupljuje nam evo **«VIENAC»**. Tko zna, a kako vimi se potežkočami mora još uvjek boriti hrvatska liepa knjiga, a napose časopisi; tko re spomene, zašto je ugasla «Danica ilirska», uvenuo «Neven», usahnuo «Naše gore list» i «Bosiljak» itd., obradovat će se jamačno, što ipak imademo beletrističan časopis, koji je toli liepu dobu dočekao.

Kraj svjek još slaba mara našega občinstva za knjigu, kraj sline navale tudjih listova mučno bi bilo pojedincu ukloniti sve zapreke, koje su izdavanju periodična lista na putu, te žrtvovati onoliko, koliko je Dionička tiskara, samo da se održi «Vienac».

Pošto su vlastnicu «Vienca», sl. Dioničku tiskaru, prinukali poslovni odnošaji, da se dulje nebavi izdavanjem i uredjivanjem ovoga lista, to smo se toga mi podpisani prihvatili.

Preuzimajuć mi novom godinom 1883 izdavanje i uredjivanje jedinoga beletrističkoga časopisa, koji je dubiji korien u narodu uhvatio, nastojat ćemo svimi silami, da gradivo i nadalje na *solidnom* tomolju sačuvamo, a možda i podignemo dobar glas nasega «Vienca».

Nu nije samo do nas, da «Vienac» ostane i nadalje, što je bio. Hrvatski narod nesmije mu svoju pripomoći uzkratiti, ako želi, da mu neuveno. Jedino obilna materijalna pomoć mogla bi ga podići, da bude pravac svojim sretnijim drugovom, koje podupiru tisuće i tisuće blagodarnih ruku.

Pozivamo zato sve prijatelje hrvatske knjige, da se što prije požure predplatiti na «VIENAC». Čim se više predplatnika javi, tim će i list biti vrstniji oblikom i sadržajem svojim.

Svikoliki pisci hrvatski, stariji i mladji, kraslit će naš list plodovi svoga pera. Prema tome biti će «Vienac» vjerno ogledalo našega narodnjega napredka; on će biti junačko poprište, gdje će se takmiti najvriji umovi naši, radeć za sve što je istinito, dobro i liepo —

«VIENAC» izlazit će ko i dosilja svake subote na dva arka, te će u svakom broju doneti ili dvie omanje ili jednu veliku sliku.

Godišnja mu je cienа:

Za domaće, koji ga sami dižu . . for. 6.—
Poštom i domaćim u kuću . . . for. 7.—
Na polovicu i četvrt razmjerno.

Pošto je **Dionička tiskara zadržala financijalnu upravu lista,** neka se novci šalju i nadalje poštovnom naputnicom **«Upravi Vienca»** (Zagreb, Dionička tiskara, Preradovićeva ulica).

U Zagrebu koncem godine 1882.

V. Klaić i M. Maravić.

Hrvatska biblioteka. Ovo književno poduzeće izdalo je već 8. svezak, koji sadržaje pupovjedku iz petnajstoga stoleća napisanu od D. Demetra pod naslovom *«Otac i sin»*. Prva i druga svezka posvema je razpačana. Ovim svezkom počeo se upotrobljavati finiji papir za tisak. Šesti svezak donieti će dramu «Romeo i Julija» od Shakespeara sa krasnimi ilustracijami.

Predplata se prima na 5, odnosno na 10 svezčićah a iznaša 75 novč. odnosno f. 1.50. Šestim svezkom počimlje predplata na drugu serlju a uprava se na knjižaru «Lav. Hartmana Kugli i Deutscha» u Zagrebu.

Münchhausen. *Čudnovata putovanja i doživljaji baruna Münchhausena po kopnu i po moru, kako ih sam pripoviedа u prijateljskom krugu. Svezak I. U Bakru. Tisak i naklada Rudolfa Desselbrunnera.* Tko nije već čitao jil bar čuo pripovjedati romantične doživljaje barona Münchhausena, koji su već postali svojinom svih europejskih narodah. Sada se svakomu pruža sgoda, da jih čita u hrvatskom dosta dobrom prevodu, nebi li se tako od srca nasmijao dosjetljivim i fantastičnim pripovjedkam toga vetrogonje. Cieua je svezku 25 novč., poštom 2 novč. više. Koji pošalje na nakladnika u Bakru 1 for., dobit će cielo djelo sastojeće iz 4 svezka prosto od poštarine, a sabirač od 10 predplatnikah — djelo badava.

Slaves et Teutons. Pod tim naslovom izašla je u Parizu (Hachette et Cb.) knjiga, koju je napisao hrvatskom obćinstvu iz njegova horavka u Zagrebu i putovanja u Bosnu-Hercegovinu odmah iza okupacije poznati g. Eduard *Marbeau*, a koja će sigurno u Evropi, osobito u krugovih političkih pobuditi obću senzaciju. Naslovi pojedinih poglavljah jesu sledeći: 1. Sukob medju Njemci i Slaveni neodklonliv je. 2. Sdruženje Slavenah u Evropi. 3. Uzroci nesloge medju Slaveni i Njemci. 4. Dotiealji medju Slaveni i Njemci — *Borba u Austriji.* 1. Česi i Njemci u Českoj. 2. Sveučilište u Pragu. 3. Novinatvo u Pragu. 4. Češki uhode. 5. Odnošaji medju Česi i Njemci u češkom saboru. 6. Sile slavenske stranke u bečkom parlamentu. 7. Politika bečkoga dvora u Českoj. 8. Njemci u Galiciji. 9. Njemački jezik u Galiciji. 10. Poljaci u Galiciji. 11. Česi naprama Poljakom. 12. Magjari u svojih dotičnih s Njemci i sjevernimi Slaveni. — *Borba u Prusiji.* 1. Poljaci u pruskoj Šlezlji. 2. Odkud njemačke naseljine u Slezkoj i Poznanju? 3. Poljaci u Poznanju. 4. Kulturkampf. 5. Izseljivanje. 6. Poljaci u Prusiji. — *Borba u Rusiji.* 1. Njemci u kraljevini Poljskoj. 2. Drustveni odnošaji u Poljskoj. 3. Razvoj trećega stališa poljskoga. 4. Židovi u kraljevini Poljskoj. 5. Sveučilište varšavsko i njegov upliv na naobrazbu narodnu. 6. Varšavsko novinstvo. 7. Budućnost Poljske! Odkud će joj sinuti sloboda itd.

Listnica.

Gospođi, koja nam više putah šalju razne pjesme, da jih objelodanimo, moramo javiti, da nam prostor našega lista za sada nedopušća tiskati jih, neka se strpe, možda će i na nje doći red.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Decembra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.62	9.47	—	76.25	—	95.25
2	5.62	9.47½	—	76.30	77.20	—
3	—	—	—	—	—	—
4	5.61	9.48	—	76.45	—	—
5	5.61	9.48	—	76.55	—	—
6	5.61	9.48	—	76.60	—	—
7	5.62	9.47½	—	76.60	77.20	—
8	—	—	—	—	—	—
9	5.60	9.47	11.85	76.55	—	—
10	—	—	—	—	—	—
11	5.60	9.47	—	76.60	—	—
12	5.60	9.46½	—	76.60	—	—
13	5.59	9.47	—	76.55	—	—
14	5.59	9.47	—	76.45	76.95	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišča

dne 14. Decembra 1882.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.				
Kafa Portoriko	»	80	—	105	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	35	—	53	—
Cukar austrijski	»	33	50	35	—
tučeni	»	29	75	33	—
Ovlietje trave buhače (Gri-santomo)	»	42	—	70	—
Tamjan sploh	»	20	—	35	—
Naranče, skrinjica		2	—	3	—
Karuba puljezke	za 100 k.	9	—	11	—
levantinske	»	6	—	9	—
Smokve Kalamata	»	18	—	19	—
puljezke	»	12	—	16	—
Limuni, skrinjica		3	—	5	50
Bademki ilitl mendule	za 100 k.	68	—	76	—
dalmatinske	»	70	—	—	—
Lešnjaci	»	19	—	32	—
Šljive bosanske i srbske	»	23	—	24	50
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
ugarska	»	10	50	11	—
galačka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	10	—	10	25
ugarski	»	7	50	—	—
Raž	»	—	—	8	—
Ječam	»	7	—	8	—
Zob ugarska	»	6	25	6	75
arbanaska	»	10	50	12	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	—	—	—	—
Bob	»	10	—	15	—
Grašak (biz)	»	—	—	—	—
Leća	»	13	—	23	50
Orlž talijanski	»	12	50	13	75
inglezki (klinjski)	»	100	—	110	—
Vuna bosanska	»	118	—	125	—
morejska	»	125	—	—	—
arbanaska	»	—	—	—	—
istarska	»	48	—	90	—
Dasko koruško jelovice	»	42	—	70	—
štajerske	»	10	60	11	40
Grede	»	6	—	12	—
bukovice	»	40	50	43	—
Ulje ilnlj. nižje vrsti	za 100 k.	50	—	62	—
» najbolje	»	—	—	—	—
» srednje vrsti	»	43	—	44	—
dalmatinsko	»	—	—	—	—
istarsko	»	10	—	10	25
Kameno ulje u barilah	»	12	—	13	25
u kasetah	»	145	—	175	—
Kože strojene naške	»	47	—	55	—
suhe volovje naške	»	80	—	108	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	110	—
janječe naške	za 100 kom.	70	—	100	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vuneno slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom.,	31	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	45	—	53	—
Sardele i baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	47	—
Salo	»	70	—	—	—
Slanina	»	74	—	—	—
Rakija otolitar 100 litarah		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki	»	28	—	33	—
» hrvatski	»	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.